Digitized by Google

13-12.9 13

5-19.D.4

XV. 7. 11
Y. 11.

Gloſemata: legum Tauri quas vulgꝰ de Toro appellat omnibus in iure verſantibus nimis proficua a Joāne lopez de Palacios ruuios: vtriuſqꝫ iuris doctore ac hiſpaniarum regum conſiliario: tam equiſſimo quam doctiſſimo elucubrata atqꝫ digeſta foeliciter incipiunt.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Eſtan taſſadas a quatro marauedis el pliego.

Año de. M. D. XLII.

Cũ priuilegio.

El rey.

POr quanto por parte de vos el licenciado Alon-
ſo perez de viuero nos ha ſido hecha relaciõ que el doctor pa
lacios rubios del nueſtro conſejo que fue ya defunto vueſtro
padre hizo y ordeno y dexo hechos ciertos libros que ſe inti
tulan la repiticion de la rubrica y capitulo per veſtras de do-
nacionibus inter virum et vxorem / y la gloſa que hizo ſobre
las leyes de Toro y vn tratado ſobre el derecho que nos tene
mos al reyno de Nauarra y vn libro dl eſfuerço y que por ſer
obras prouechoſas las querriades hazer imprimir y nos ſu
plicaſtes y pediſtes por merced que acatando lo que el dicho
vueſtro padre trabajo en hazerlas os hizieſſemos merced y
dieſſemos licencia que vos y no otra perſona alguna las pueda imprimir y vender
eneſtos nueſtros reynos por el tiempo que fueſſemos ſeruidos diſpenſſando cõ vna
clauſula q̃ el dicho vro padre dexo en ſu teſtamẽto: por la qual mãdo q̃ los dichos li-
bros no ſe pudieſſen ſacar ni ſacaſſen de ſu caſa cõ que acabados de imprimir ſe buel
uã luego a ella/o como la nueſtra merced fueſſe: y nos acatãdo lo ſuſo dicho y q̃ de im
primirſe los dichos libros recibirã beneficio eſtos nueſtros reynos. Por la preſente
damos licencia y mãdamos que por tiẽpo de diez años primeros ſiguiẽtes q̃ ſe cuen
ten deſde el dia de la fecha deſta mi cedula en adelãte vos el dicho licenciado Alonſo
perez/ o quien vueſtro poder ouiere y no otra perſona alguna puedã imprimir ꝛ im-
priman y vender y vendan eneſtos dichos nueſtros reynos los ſuſo dichos libros ſo
pena q̃ qualquier perſona o perſonas que ſin tener para ello vueſtro poder le impri-
mieren y hizieren imprimir o vender eneſtos dichos nros reynos y ſeñorios o traxe
ren a vẽderſe fuera dellos pierdan la impreſſion q̃ hizieren y los moldes y aparejos
con q̃ lo hizieren ꝛ incurra cada vno dellos en pena de cincuẽta mil marauedis cada
vez q̃ lo contrario hizieren: la qual dicha pena mandamos que ſe reparta eneſta ma-
nera: la tercia parte para el juez que lo ſentenciare y la otra tercia parte para nueſtra
camara y fiſco y la otra tercia parte para la pſona que lo acuſſare no embargãte la di
cha clauſula que el dicho vueſtro padre dexo enel dicho ſu teſtamento para que no
ſe pudieſſen ſacar los dichos libros dela dicha ſu caſa y para en quãto a eſto ſolamẽ
te yo diſpenſo con ella quedando en ſu fuerça y vigor para adelante. Con tanto q̃ deſ-
pues de impreſſos los dichos libros luego como eſtẽ acabados de imprimir ſe buel-
uan y tornen ala dicha ſu caſa y es nueſtra merced y mandamos que cada pliego de
molde delos dichos libros ſe venda al precio q̃ por los del nueſtro conſejo fuere taſſa
do. Y mandamos alos del nueſtro conſejo/preſidentes y oydores delas nueſtras au
diencias/alcaldes alguaziles dela nuſtra caſa y corte y chãcillerias/y a todos los cor
regidores aſſiſtente/ gouernadores alcaldes alguaziles/merinos/preboſtes: y otras
juſticias y juezes qualeſquier de eſtos nueſtros reynos y ſeñorios: que guarden y cũ
plan y hagan guardar y cumplir eſta mi cedula/ y lo enella contenido: y contra ella
vos no vayan/ni paſſen/ni conſientan yr ni paſſar en tiẽpo alguno/ni por alguna ma-
nera: ſo pena dela nueſtra merced y de diez mil marauedis para la nueſtra camara a
cada vno que lo contrario hiziere. Fecha en Valladolid a tres dias del mes de Abril
de mil y quinientos y quarenta y dos Años.

Yo el Rey.

Por mandado de ſu mageſtad. Joan Vazquez.

Prologus.

¶ Illuſtriſimo. D. Dño Joanni tauera cardinali tituli ſācti ioannis ante portā latinan / archiepō toletano / hiſpaniarū primati et moderatori / alfonſus perez de biuero ceſarei iuris licentiatus.

.S:

CUm ampliſſime preſul ab ineunte etate et primis (vt aiunt) vnguiculis / negociorum procellis reiectis me altius literarum ſtudijs iniecifſem: ⁊ ſemper huic rei intētus / liberioribus diſciplinis curā preſtarem in vigilarem q;: forte fortuna incidi in paternum opus doctoris de palacios ruuios / paruū quidē volumē (quippe qui occupationibus / iurgiorū ſtrepitibus / et articulari morbo diſtractus tandem fatali morte preuentus non potuit ad vmbilicū perducere / vt huius operis inicium teſtatur) ſed materia maximū ⁊ apud nr̄ates iure conſultos magno in precio ſemper habitū. Scribit enim hoc in libello noſter parens in leges q̄s chatolicus rex. Fernandus et inclita regina. Heliſabet apud octo durū aut campū gothorum ſiue (vt vulgus appellat) toro tulere / non ſine maxima oīum ſpectatione / oblitcrata et ſopita longa aduocatorum diſceptatione in cui⁹ opuſculi editione (antiſtes eximie) multoties ſubdubitaui. Videbā nanq; (ſi chalcographis traderem) eius breuitatem / gloriam pr̄is penitus obruere / qui maximis operibus apud exteros et noſtrates laudē tanto viro dignan ſibi comparauit: vt hac in tempeſtate / diſciplina et ſcientia nullus hiſpanus glorioſius ſurgeret. At ego publico ductus emolumento / michi ipi perſuaſi / cunctis licet cū aliquali paterni nominis iactura adeſſe in lucem q; hoc opus edere: vt vnuſquiſq; harum legum labirintheos anfractus pr̄e duce tamq; altero theſeo adiret. Quis etenim melius / verius aut diligentius ð hac re conſcribere potuiſſet / q̄ is noſtri genitor / qui regum imperio obtemperans / eiſdē legibus condendis interfuit et inter ceteros a rege preſignitos ſapientiſſimus ac doctiſſimus iuris conſultus hec iura fixit ac refixit. Hec tū mea

poſterior ſentencia validiores radices emittet: ſi tu preſul ornatiſſime
hoc opus tuo ſinu reponas et auctoritate et poteſtate (quibus polles)
tuearis. Tunc ſilebũt inuidi et operis breuitati parcent atque fata
telam intercidentia culpam referent. Quare huic
operi tantum preſta / q̈ tũ eius artifex
ſe tibi deditũ eſſe cognouit. Michi
quoq; ea tribue et elargire: vt
oẽs noſcant quo animo q̈
ſe in tuã familiã ad
dixere faues. va
le diuq; bene
ac felix.
vale.

¶ Index exactiſſimus ſecundum alphabeti ordinē materias et queſtiones precipuas huius preclari operis ampliſſime complectēs.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

✠

Adultera mulier an perdat dotem promiſſam nondum ſolutam propter adulterium in .l. xxxj. numero .lviij. cum ſequen.

Adulteri ambo an poſſint ī eodē libello acuſari .l. lxxxj. nu. iij. ⁊ ſi vxor putatiua acuſeť de adulterio an perdat dotem .l. lxxxj. numero primo / ⁊ an propter adulteriū mariti vxor putatiua lucreť donationem propter nuptias numero .iiij. ⁊ vt poſſit ſponſa de adulterio acuſari an requirať ꝙ contraxerit in facie eccleſie numero quinto.

Adulteriū ſi cōitat mulier in vita mariti vel eo mortuo: ⁊ ignorāte vel poſtea exiſtens vidua comitat ſtuprū ⁊ de inde filij cōmūes qbꝰ lucra ðbebāť propter luxuriā mřis mortui ſunt ſuper exiſtente matre: ⁊ ſorore patris que eaꝝ debet in illis bonis lucratis cōſtāte matrimonio adinit ti in .l. xiiij. numero .xij.

Aduocati perquot tempꝰ debēt ſtuduiſſe: ⁊ an teneanť ſcire leges regni .l. ij. numero .ij. ⁊ ibi ð aduocatis minus bene allegantibꝰ.

Aduocatus qui ſemel allegauit ⁊ obtinuit affirmatiue an debeat patrocinari in alia ſimili cauſa negatiue .l. ij. numero .iij.

Aduocatis groſſis an ðbeāt cauſe ſubtiles comitti .l. ij. numero .iiij.

Agnati ⁊ cognati an ſuccedant legitimatis .l. xij. numero .xlvij.

Alienatio bonorum poſt delictū comiſſum facta an valeat .l. iiij. numero .xx.

Alimenta ſi ſint preſtanda ſpurijs an poſſint excedere quintam partem in .l. ix. numero .xvij. cum duobꝰ ſequentibꝰ: ⁊ ibi an idem ſit in dote filie ſpurie.

Alimenta que poſſint relinqui illegitimis ſtantibꝰ legitimis .l. ix. nu. l. cum ſequentibꝰ.

Alimenta qualiter ſint preſtanda a parētibꝰ filijs illegitimis ⁊ quādo poſſint eis negari .l. x. numero .ij. cū pluribꝰ ſequentibꝰ:

Alimenta preſtanda filijs ſpurijs vel naturalibus taxanť hodie in .l. x. numero .l.

Alimentorū cauſa donatū vel legatum ſpurio an tranſmittať .l. x. numero .xliij. ⁊ an illud legatum dicať pium .l. x. numero .xliiij.

Appellari am poſſit a judice ordinari ad quem fuit a comiſſario habitus recurſus in .l. xxxj. nume. cv. cum ſequen.

Arrarum promiſſio vltra decimā ⁊ renunciacio ſuper hoc an firmeť juramento .l. v. numero .ij. quid ſi promittāť arre matrimonio contracto numero .iiij. ⁊ quid ſi promittāť ap parentibꝰ vel cōſanguineis mariti numero .v.

Arre ſi promittunť vltra decimam an ſaltem in decima valebunt .l. l. numero .xj. ⁊ quid ſi ſponſus tradiderit ſponſe fundum valentem vltra decimam pro arris numero .xij.

Arre ſi promittunť ab obtinente maioratum qualiter fiat extimatio .l. l. nume. xv. ⁊ an ðbeāť arre in .l. lj.

Aſcendentes quod ordine ſuccedūt ⁊ quid ſi ſtant mater: ⁊ auus paternꝰ vel auus ⁊ auia pro auus ⁊ pro auia .l. vj. numero .vij. cum iiij. ſeqn.

Aſcendentes qui intelliganť in .l. vij. vide ibidem numero .xiij.

Aſcēdētes legitimi q̇ dicāť .l. vi. nu. v

Aſcēdētes q̇ ſunt .l. vi. nume. vj.

¶ De litera. B.

Baniꝰ noſtri temporis .l. iiij. numero .iiij.

Baptiſmus quare requirať vt filiꝰ dicať (naturaliter natꝰ in lege .xiij. numero .viij.

Baptizatꝰ in capite: ⁊ nactus per partem an dicať baptizatꝰ: ⁊ ſuccedat vel rumpat teſtamentū in .l. xiij. numero .xiiij.

Bona parentum / an debeanť filijs ⁊ quo jure in .l. x. numero .xxij.

Bona cōiugum ſi poſt matrimonium pretextu ſtatuti vel conſuetudinis efficiunť comuña an tranſmittāť ad poſteros .l. xiiij. numero .xviij

Bona defuncti abſq; venientibꝰ ab inteſtato adques debeant hodie venire .l. xxxij. numero .xj. cū ſequē.

Bona teſtatoris ſi ex eiꝰ mādato ſunt diſtribuenda an intelligať inť pauperes .l. xxxij. numero .viij.

Bona damnatorum quibus debeantur .l. iiij. numero .xij.

¶ De littera. C.

Captatoria voluntas an ſaltem hodie de jure regio valeat in .l. xxxj. numero .xxv. cum pluribꝰ ſequen.

Carceratꝰ pro ſuſpecto ſi ſatiſdat an ðbeat relaxari .l. lxvi. nu. xxi. ⁊ an carceratꝰ pro vno debito poſſit pro alio cōmēdari numero .xxij.

Cēſualis de bitor am poſſit ſi velit vna vice pro multis annis ſimul ſoluere cēſū .l. lxxvj. nume. vij. ⁊ q̇d ſi poſt ꝙ res incidit in comiſſū recepit dñs cēſum vel penſionē nu. viij. ⁊ q̇ debēt cenſū ſup poſſit re an aliū imponere numero .ix. ⁊ procēſu que quantitas erit juſta numero .x. cum ſequen.

Clerici an comprehendāť ī ſtatutis laiorū vel poſſint eiſdem vti .l. lxx numero .xij. cum pluribꝰ ſequen.

Clericus ſi ſit heres vel executor an teneať cōparere corā ſeculari .l. iij. numero .xxij.

Codicillus quid dicatur: ⁊ in quo differat a teſtamento: ⁊ quot teſtes in eo requirāť .l. iij. numero .lvij. cum duobꝰ ſequentibꝰ.

Codicillar an poſſit qui poteſt

teſtari.l.quarta numero.xi.

¶ Corius damnatus quando dicatur in.l.ix.nu.xxx.cū duob⁹ ſeq̄ntib⁹.

¶ Collatio an fiat omnium rerū que in legitimam imputantur vel an imputentur omnia que cōferunt l.xxv.nu.xxxvi.cū plurib⁹ ſeq̄nti.

¶ Collatio ⁊ imputatio in legitimā an differant.l.xxv.numero.lxi.cū ſequentibus.

¶ Collatio dotis ⁊ donationis ꝓpt nuptias qualiter fiat in.l.xxix.numero.i.cum.v.ſequentibus.

¶ Collatio dotis et aliarum donationum quando ceſſet.l.xxix.numero.ix.cum ſequen.

¶ Collatio an habeat locum in donatione facta ab auo nepoti in.l.xxix.numero.xi.

¶ Cōmiſſione facta alicui per regē vt terminet cauſam ſecundum leges vel ius an debeat intelligi de legib⁹ vel iure regni.l.ij.nume.v.

¶ Cōmiſſarij ſi ſunt plures: an vnus ſol⁹ poſſit expedire officiū.l.xxxi.numero.ij.⁊ an cōmiſſarius cogatur aceptare officiū num.iij.⁊ nu.iiij.et an poſſit legatariū in poſſeſſionē mittere numero.iij.

¶ Cōmiſſaria ꝑ quot teſtes ꝓbetur ⁊ ad ei⁹ ꝓbationē an ſit locus delationi iuramēti cū vno teſte.l.ij.numero.xxix.cū.iiij.ſequentibus.

¶ Cōmiſſari⁹ an poſſit ex facultate ſpeciali teſtatoris deſſignare rem habendā pro melioratione tertie ⁊ quinte partis.l.xix.nume.xvi.

¶ Cōmiſſarius an poſſit hodie conſequi decimam partem fructuum bonorum cōmittentis in.l.xxxi.num.x.cum ſequen.

¶ Cōmiſſari⁹ īquot tp̄s d̄beat facere teſtamētum ⁊ ſi anteq̄ illud faciat moriatur vnus filius cōmittētis in.l.xxxi.nume.xlvi.cū ſequen.

¶ Cōmiſſarius an poſſit inſtituere quem velit omiſſis venientibus ab inteſtato in.l.iij.nume.xlviij.cum.iiij.ſequentibus.vi.late

¶ Cōmiſſarius an poſſit aliquid legare ſpurijs cōmittētis in.l.xxxi.numero.lij.cum.iiij.ſequen.

¶ Commiſſarij ſi diſcordāt.vi.l.xxxviij.numero.iiij.⁊ an vnus poſſit alteri cōmittere nodum inmiſſorū nu.v.⁊ ā cōmiſſari⁹ poſſit agere cōtra heredem vel debitorem numero.vij.

¶ Commiſſarius an poſſit ſibi aliquid aquirere vel relinquere in.l.xxxi.numero.lxi.et quid ſi commiſſarius eſt vnus et venientib⁹ ab inteſtato propinquioribus in numero.lxij.cum ſequen.

¶ Cōmiſſari⁹ an poſſit relinquere filijs ſuis in.l.iij.nu.lxv.cū ſequen.et quid ſi ſit clericus prime tonſure numero.lxvij.et quid ſi ſpurius numero.lxix.

¶ Commiſſarius an poſſit meliorare filium cōmittentis nume.lxxi.cum pluribus ſequen: vbi diſputatur et per que verba cenſeatur data hec poteſtas nume.lxxxv.Et an ſaltem poſſit meliorare in quinto numero.lxxxvi.

¶ Commiſſarius an poſſit dare tutorem filio.l.xxxi.nume.lxxxvij.vel filium committentis exheredare numero.lxxxviij.vel ſubſtituere pupillariter numer.lxxxix.vel ſi ſubſtituar in quam ſubſtitutionē illa reſoluetur numero.ix.

¶ Commiſſarius an poſſit ſubſtituere vulgariter vel reciproce.l.xxxi.numero.xci.cum ſequen.Et an ſubſtitutio vulgaris facta a commiſſario comprehendat tacitam pupillarem numero.xciij.

¶ Commiſſarius an poſſit facere heredem non nominatum a committente.l.xxxi.numero.ci.

¶ Cōmiſſarius in executione ⁊ diſtributione quas qualitates d̄bet conſiderare et quibus perſonis nō poſſit relinquere.l.xxxi.numero.cxi.vſq̄ in finem.

¶ Commiſſarius que debita poſſit ſoluere ⁊ quādo et ſi ſoluit de ſuo an poſſit illud reppetere.l.xxxij.numero primo cum tribus ſequētibus et an teneatur ſatiſdare de bonis diſtribuendis numero.v.et an poſſit vendere de bonis teſtatoris numero.vi.

¶ Commiſſarius vel executor teſtamenti ſi fuerit in mora.l.xxxiij.numero.v.cum duobus ſequen.

¶ Cōmiſſari⁹ ſi ſpecialiter demādata nō fecerit in termino an habeātur pro factis in.l.xxxiij.num.viij.

¶ Commiſſarius quare non poſſit reuocare teſtamentum cōmittentis in.l.xxxiij.nu.i.cum ſequen.

¶ Cōmiſſari⁹ an ſicut nō pōt reuocare teſtamē qd̄ ꝑ cōmittēte fecit an idem ſit in codicillis.l.xxxv.

¶ Commiſſarius ſi non inſtituit heredem quem teſtator nominauit inſtituendum.l.xxxvi.numero.ij.

¶ Concubina que dicatur ⁊ q̄re cleric⁹ nō pōt donare vel legare concubine.l.xi.nu.xiij.cum ſequen.

¶ Concubina vt dicat̄ hodie q̄ req̄ratur.l.xi.nu.xix.cum duobus.

¶ Concubinatus qualiter probet̄ in.l.xi.numero.xxij.

¶ Cōfiſcatio bonorū ipſo iure facta an tollat facultatē teſtandi.l.iiij.numero.xvii.

¶ Confiſcatio bonorum an trahat̄ ad fructus perceptos a tempore cōmiſſi delicti l.iiij.nume.xix.

¶ Cōfiſcatis bonis alicui⁹ an poſſit is ad pias cauſas aliquid diſponere vel inter viuos donare.l.iiij.numero.xxiiij.et aliqua de confiſcatione nume.xxi.cū duob⁹ ſeq̄n.

¶ Cōſuetudinis tres proprietates.l.i.nu.xij.intellect⁹ ſi ſit multiplex q̄s ſit ſequendus.l.i.numero.xiij.

¶ Conſuetudo an poſſit minuere numerum teſtium in teſtamentis.l.iij.numero xxxvi.cū ſequen.

¶ Conſuetudo regni an ſit q̄ tā laici quam clerici regentur de teſtamentis laicorū.l.iij.nume.xlij.

¶ Cōſuetudo in memorialis an probet aliqua eſſe bona maioratus.l.xli.numero.x.⁊ an cōſuetudo attendatur in ſucceſſione dignitatis numero.xij.et per quot teſtes ꝓbet̄ cōſuetudo in.l.xli.nume.xiij.

¶ Contractus ſcripturã an debeat legi partib⁹ vel teſtib⁹.l.iij.nu.xi.

¶ Contract⁹ ꝓhibit⁹ fieri ab vxore ſine licētia mariti q̄s intelligat̄.l.lv.nu.vi.⁊ an ſtipulatio ⁊ diuiſſio ſit cōtract⁹ nu.vij.⁊ an cōpromiſſum ſit cōtractus numero.viij.et quid de donatione nume.ix.⁊ q̄d de renuntiatione numero.xi.

¶ Cōtract⁹ fact⁹ ab vxore ſine licētia mariti an firmet̄ iuramēto l.lv.nu.xviij.⁊ quid ſi ſit vtilis marito vel vxori nu.xix.preſcriptio an currat ꝯ mulierē cōiugatā.l.lv.nu.xxi.⁊ q̄d cōtra ꝓhibitū alienare nu.xxij.

¶ Cōtumax de crimine ex q̄ ꝓbatione poſſit cōdēnari.l.lxxvi.num.ij.

¶ De littera.D.

Damna ſi nō ſint petita in criminalib⁹ an poſſit iudex in eis cōdenare reū ex officio.l.xlviij.nu.vi.

¶ Damnatus ad mortem ſi inteſtatus decedat quis habebit ei⁹ bona.l.iiij.nume.xvj.

¶ Debitor cōuēt⁹ reali vel pſonali an ⁊ qñ teneaꝫ ſatiſdare.l.lxvj.nu j.cū pluribus ſequentibus.

¶ Debitor ſi nollit ſatiſdare an poſſit capi ⁊ carcerari.l.lxvj.nu.xxiij ⁊ qñ debitor poſſit capi ⁊ quo tēpore nume.xxxiij.cum ſequētib⁹ ⁊ ſi debitor capt⁹ dānaꝫ per eccleſiā an poſſit extrahi nume.xxvi.

¶ Debitor fugitiu⁹ an poſſit ſi ſit cleric⁹ capi a laico abſq; metu excōmunicationis.l.lxvj.nume.xxvij. cum ſequen.duobus.

¶ Debitor qua informatiōe vel cauſe cognitione precedēti poſſit capi vel cogatur ſatiſdare.l.lxvj.numero.xxxiiij.cum duobus ſequētib.⁊ ſi poſt carcerationē cōſtat illum non eſſe debitorem vel detentum non deliquiſſe an ſint ſtatim relaxandi numero.xxxix.

¶ Debitorum ſuſpitio an poſſit poſt capturā tractari.l.lxvj.nu.xxxvij ⁊ an debitorū ſuſpitio probetur per iuramētū nu.xl.⁊ an p duos teſtes nume.xlj.⁊ an requiriꝫ ꝙ ſuſpicio ſupueniat de nouo ⁊ q̄d ſi diu creditor ſciens ſuperueniſſe ſuſpitionem tacuit numero.xlij.

¶ Delictum vnius an poſſit vel debeat nōcere alteri.l.lxxvij.numero.ij.cum ſequen.

¶ Diſcuſio an poſſit fieri pendente iuditio item quando requiratur vel nō ⁊ quando fit diſcuſſio quid debet iudex facere.l.lxiij.numero iiij.ſequen.

¶ Diuiſſio qualiter fiat quādo legatur pars bonorū in.l.xx.nu.vij.

¶ Diuiſſio facta a parēte quid operet et ſi ſit in eq̄lis an habeat vim meliorationis.l.xxix.numero.xv. cum duobus ſequen.

¶ Dol⁹ qualiter cōmittatur ⁊ an debeat nocere et an preſumatur in factis occultis in.l.vj.nu.iiij.cum duobus ſequen.qualiter probeꝫ nu.viij.⁊ an preſumatur in mulieribus aſſerētibus ſe leſſas nu.vij.

¶ Dominum quotuplex ſit.l.lxxiij. numero.ij.dominij appellatione quid veniat numero.iij.

¶ Donatio facta filio naturali an valeat ſtatim.l.x.numero.xl.

¶ Donatio facta filio an ſtatim valeat vel confirmetur et quando in.l.lx.numero.x.cum duobus ſequentibus.

¶ Donatio ob cauſā an ſit perfecta ſine poſſeſſione.l.xvij.nu.xxxvij.

¶ Donatio propter nuptias et cauſa dottis an equiparentur maxime in caſu.l.xvij.in ibidē nu.xlv.

¶ Donatio facta filie familias pro dotte vel filie intranti religionem vel filio ſtudenti vel pro allimētis vel pro bene meritis an valeāt in.l.xvij.nu.xlvj.cum duob⁹ ſequen. ⁊ numero.lxvj.cū duob⁹ ſequen.

¶ Donatio facta filio familias a patre cū iuramēto de non reuocādo an poſſit reuocari i.l.xvij.nu.xlix.

¶ Donatio que nō poteſt valere reſpectu bonorum preſentium ⁊ futurorum an ſaltem valeat reſpectu preſentiū.l.xvij.numero.lj.

¶ Donatio remuneratoria an ſit reuocabilis in l.xvij.nume.lij.cum ſequentibus.Ubi plura de meritorum probatione ibi etiam an ſtetur aſſertioni donantis circa merita numero.lvij.

¶ Donatio ſi fiat filio emācipato ꝑpter bene merita et pater nō tradidit rē donatā an fili⁹ poſſit agere ad traditionē in.l.xvij.nu.lix.

¶ Donatio remuneratoria vl' pacta reciproca iter cōiuges an valeāt. l.xvij.nu.lxiij.cum duob⁹ ſequē.

¶ Donatio perfecta quando ſit reuocabilis in.l.xvij.nume.lxiij.

¶ Donatio ſi fiat a patre filio ꝙ poſſit reuocari ſi fili⁹ faciat expenſas in redonata et deinde reuocatur quid iuris.vi.l.xvij.nume.lxxv.

¶ Donatio facta filio quando ſit cōferenda in.l.xxv.numero.vi.cum. quinq; ſequentibus.

¶ Donatio quando dicatur ſimplex ob cauſam.l.xxv.numero.xij.et ſi pater donat filio.emancipato et tradit an dicatur donatio.numero.xiij.

¶ Donatio que ſit filio in poteſtate an debeat hodie conferri vel in legitimam imputari.l.xxv.numero.lj.cum duobus ſequentibus. ⁊ quid ſi fiat emancipato numer. lv.cum ſequentibus.Et quid ſi fiat a matre numero.lviij.vj.lege xxvj.numero.x.

¶ Donatio facta ſponſe carnaliter cognite an valeat.l.lij.numero.ij.

¶ Donatio omnium bonorum vel ſaltem preſentium an hodie valeat.l.lxix.numero primo cuꝫ pluribus ſequen.et quid ſi quis habet deſcendentes vel aſcendētes vel caret illis numero quinto cuꝫ ſequentib⁹ et quid ſi donatio fiat eccleſie numer.ix.vel ſi apponaꝫ iuramentum numero.x.

¶ Dos que peruenit ad filios poſt mortem patris eis ſimiliter mortuis an defferatur ad patrem excluſo auo materno in.l.vj.nu.xxxj

¶ Dos ſi detur filie naturali vltra quintam an poſſit filius legitim⁹ conſtante matrimonio dotem tāꝙ inofficioſaꝫ in eo quod excedit reppetere.l.x.numero.xxxiiij.

¶ Dos data filie preſbiteri an poſſit reuocari a cōſanguineis preſbiteri in.l.xvij.numero.xlij.

¶ Dos materna que remanet mortuo marito ex qua quia non ſunt alia bona debent alimentari filij an dicatur teneri titulo oneroſo vt non poſſit tāꝙ inofficioſa reuocari in.l.xvij.numero.xliiij.

¶ Dos.vt dicatur inofficioſa an debeat conſiderari tempus aſſignationis vel mortis in.l.xix.nume.x.

¶ Dos ⁊ donatio ꝑpter nuptias parificantur in aliquibus in.l.xxv. numero.v.cum ſequen.

¶ Dos an ſit minuenda propter meliorationem tempore collationis ⁊ an ſit īputanda in legitimā ⁊ an cenſeatur es alienum in.l.xxv.numero.xxv.cum.vij.ſequen.

¶ Dos quando dicatur inofficioſa ⁊ q̄n̄do poſſit reuocari.l.xxix.numero.xiiij.⁊.xv.cum ſequen.

¶ Dos.vel donatio imēſa an habeāt vim meliorātiōis ⁊ an primo imputentur in legitimā vel in meliorationē in.l.xxix.nu.xxvj.cū ſeqn.

¶ Dos an poſſit a parente denegari filie in caſibus quibus de iure deneganꝫ alimenta.l.xxxj.nu.v.vij.

¶ Dos an reuocetur propter ingratitudinem in.l.xxxj.numero.lx.

¶ Dos.de quibus bonis ſit ſoluenda.l.liij.numer.ij.⁊ dottis promiſſio an obliget promittentem nudo pacto nu.iij.⁊ q̄ ſi dos filie eſt ꝑdita ſit itterū dottāda nu.iiij.⁊ de dotte icerta relicta vl' ꝑmiſſa nu.v

¶ Dos ꝑpt' delictū vxoris an d̄beat ſtatim auferri marito.l.lxxviij.

nume.ij. ¶ Et an dos filie in preiu
ditiũ pris poſſit publicari.nu.iij.

¶ Dottanda an ſit filia naturalis in.
l.x.nu.iij. Et.l.x numero.xxxvj.

¶ Dottis titulus an ſit oneroſus.l.
xvij.nu.xxxvj. cum ſequen.

¶ Dottis dactio que fit filie an ſtatim
valeat nu.j.cũ trib⁹ ſequẽtibus.

¶ Dottis actio.an ſit hodie cõmunis
patris ⁊ filie in.l.xxxj. nume.lxvj.

¶ De littera. E.

Edificia ſi fiant cõſtante matri-
monio in propio ſolo alterius
vide in.l.xlvj.ibi nu. v.an caſtra ſi
ue fortilicia poſſint de nouo con-
ſtrui ſine licencia principis.

¶ Emãcipatio an inducat hodie ex
matrimonio et traductione ſine
velamine.l.xlvij.nu.j.⁊ an ſit vera
emancipatio ex beneficio illius le
gis numero.ij.

¶ Emptum ab ſpõſo nomine cõmu-
m. vl' ꝓprio ſponſe.añ.tradutionẽ
an ſit cõe vtriuſqꝫ.l.xvj.nu. xxxvj.

¶ Emptor rei alienari prohibite pu
ta maioratus qui edificauit in ea
re domũ ſi velit domum deſtrue-
re niſi ſibi ſoluãtur meliorationes
vide in.l. xxviij.numero. lxvj.

¶ Etas legitimatio ad teſtandũ que
dicatur in.l.v. numero.xj.

¶ Exceptiones que opponuntur ad
impediẽdum executionẽ infra qõ
tempus debent apponi et proba
ri et que exceptiones poſſint con-
tra executionem opponi in.l.lxiiij
numero.j.cum pluribus ſequẽ.

¶ Excomunicat⁹ an poſſit eſſe teſtis
in teſtamento.l.iij. numero.lxx.

¶ Executionẽ paratã q̃ inſtrumẽto
habeãt.l.lxiij. nu.j.cũ ſequẽ.⁊ q̃d
ſi ſit inſtrumẽtũ cõditionale nu.v.
Et an poſſit inſtrumentũ guaren
tig.ũ cõtra minorẽ executioni mã
dari nu.vj.⁊ ſi ſit cõtra tutorẽ no-
mine pupilli an poſſit cõtra pupil
lũ executioni mãdari.nume.viij.

¶ Executioni an poſſit mandari cõ-
tra fidei iuſſorem ſentẽtia lata cõ
tra principalem. l.lxiij.nu. xxviij.
an pre empta re in qua eſt facta
executio liberetur debitor. nume
ro.xxxj.cum ſequen.ſi fiat execu-
tio in ſtimatione deinde reperia-
tur penes eũ ſpecies in qua d̃buit
fieri nu.xxxiiij.⁊ an liberet eodem
natus ſi velit ſoluere intereſſe vt
euitet executionem num.xxxiiij.

¶ Executor teſtamenti an poſſit vẽ-
dere bona teſtatoris et an teneat
ea vẽdere in ſubhaſta nõe.l.xxxij.
numero.vj. cum ſequen.

¶ Executor teſtamẽti an poſſit bo-
na d̃functi diſtribuere in ſola vna
cauſa. l. xxxij. numero. xiiij. et an
poſſit agere contra heredes vel
poſſeſſores bonorum nume.xv.

¶ Exheredari an poſſit filia q̃ poſt
cõtractũ matrimoniũ clãdeſtinũ
ingreſſa eſt religionẽ.l.xlix.nume
ro.xij.⁊ an exheredatione permiſ
ſa in aliquibus caſib⁹ poſſint in
eiſdẽ alimẽta denegari. nume.ix.

¶ Extraneus quotuplicter dicatur
in.l.xxvij.numero. xlix.

¶ De littera. F.

Falſitas teſtis qualiter punia-
tur ⁊ probetur cũ alijs de ma-
teria.l.lxxxiij. nu.j.cũ pluribus ſe-
quen. Et ſi ſit falſitas teſtis que ne
mini preiudicat nu.x.⁊ in quibus
criminibus puniatur teſtis falſus
pena talionis numero .xj. et an
puniatur teſtis falſus ſi ei⁹ dictũ
non valuit nu .xiij. Et quid ſi ſolũ
habuit voluntatem numero.xij.

¶ Fidei cõmiſſarius qui alienauit an
teneatur ad pretiũ.l.xxvij. nume-
ro.lxvij.⁊ ſi vendidit vnam rem ⁊
emit aliam numero.lxviij.

¶ Fidei cõmiſſari⁹ ſi erat creditor te
ſtatoris an poſſit retinere fidei
cõmiſſum quouſqꝫ ſibi ſoluatur
in.l.xxvij.numer.lxx.⁊ anteq̃ acce
ptet an trãſmittat.l.xxvij.nu.lxxj.

¶ Fidei cõmiſſum iniunctum legata
rio an intelligatur poſt mortem
legatarij.l.xxvij. numero. lxxij.

¶ Fidei iuſſor quis dicatur idoneus
cum alijs de materia.l.lxvj.nume
ro.xiij.cum pluribus ſequen. Et
qui tenetur ſatiſdare ſi non repe-
rit fidei iuſſorem in loco vbi con-
uenitur numero. xvij.

Filia familias an poſſit d̃ dotte ſua
teſtari in.l.v. numero.iiij.

¶ Filia que renuntiauit cum iuramẽ
to an poſſit agere ad ſupplemen-
tum.l.numero.xxxix.

¶ Filiatiõis oppinio ⁊ reputatio an
requiratur vt quis dicatur natu-
ralis.l.xl.numero.xvij.qualiter ⁊
quãdo filiatio preſumat ⁊ probe
tur.nu.xvij.cum.iiij.ſequentib⁹.

¶ Filij an teneantur alere patrẽ dã-
natum ex bonis quondam parẽ-
tis.l.iiij.nume. xiij. cum ſequen.

¶ Filij ilegitimi q̃liter ſuccedãt pa-
rentib⁹.l.ix.nu.ij. cũ duob⁹ ſeq̃n.

¶ Filijs naturalibus an debeat legi
tima in bonis matris.l.ix.nu.vj.

¶ Filij naturales an dicant legitimi
quo ad matrẽ.l.ix. nume.xij.

¶ Filij baſtardi ⁊ ſpurij q̃ dicãt ⁊ q̃-
liter probet aliquẽ eſſe illegitimũ
l.ix.nu.xxij.cũ duob⁹ ſequen.

¶ Filij nacti ex coitu dãnato qualit
ſuccedãt matri.l.ix.nu. xxv.

¶ Filij nacti ex patre ligato ⁊ matre
ſoluta q̃liter ſuccedãt.l. ix. nume-
ro. xxvij. ⁊ quid ſi mater per vim
fuerit ſtrupata.ea.l.nume. xxviij.

¶ Filij nacti ex dãnato coitu an ſuc-
cedãt matri.l.ix.nume.xxxiiij.

¶ Filij clericorũ quare non ſuccedãt
parẽtib⁹ in.l.ix.numero. xlij.

¶ Filij ſdurij an poſſint pretextu ſta
tuti ſuccedere et an habeant que-
rellam contra teſtamentum ma-
tris.l.ix.nu. liij. cum ſequen.

¶ Filij naturales an ſuccedãt in em-
phiteoſi quam ſuſcepit pater pro
ſe ⁊ filijs in. l.x. numero. xlviij.

¶ Filij naturales an excludant aſcẽ
dentes in.l.x.numero.xlix.

¶ Filij ilegitimi vel ſpurij an ſint ho
die capaces vſus fructus ⁊ pro-
prietatis quinte partis bonorum
ſibi relicte.l. numero.l.

¶ Filijs naturalibus quid poſſit ho
die relinqui.l.x.nu.xxiiij.cũ ſequẽ.

¶ Filio naturali quis debeat ſucce-
dere ſi ſupereſt pater et mater in.
l.vj.numero.xx.

¶ Filio decedenti poſt matrem dot-
tatam an debeat ſuccedere in dot
te pater vel auus maternus in.l.
ſexta numero vigeſimo ſexto cũ
quinto ſequen.

¶ Filio ſpurio vel ilegitimo ſi relin-
quatur pro alimentis res que va
let vltra quintam partem bono-
rum an in eo quod excedit valeat
relictum lege decima numero de
cimo primo.

¶ Filio ſpurio quis poſſit ſuccedere
deſſiciente matre et linea mater-
na in lege decima. numero vige-
ſimo.

¶ Filio naturali vel ſpurio ſi relin-
quatur vltra permiſſum a lege il-
lud quod plus eſt cui deſſeratur.
l.decima numero.xxix. Et.vj.etiã
numero.xxx.

Filio naturali qd poſſit pater in ꝺf fectū legitimoꝝ relinquere in.l.x.nu xlv cū ſequen.

Filioꝝ quotuplex ſit cōditio.l.xi. numero.j.cū.v.ſequen.

Filius familias an poſſit teſtari hodie ⁊ quid de iure comuni.l.v.nu. pꝛimo cū duobꝰ ſequen.

Filius familias an poſſit donare cauſa mortis: ⁊ quare in tali donati one ſufficiat conſenſꝰ patris ⁊ nō in teſtamento in.l.v nu.v.cū ſequen.vj. etiam numero.xij.

Filiꝰ familias qualiter ſi habet parētes poteſt teſtari de bonis ſuis in.l.v.numero. vij

Filius familias quis dicaꝛ in.l.v. nu.ix.qualiter libereꝛ a patria poteſtate numero.x.⁊ an poſſit eligere ſepulturam numero.viij.

Filiꝰ familias clericꝰ etiam ꝑme tōſure an poſſit teſtari ꝺ iure comūi in lege.v.nu.xiij.

Filiꝰ familias an poſſit hodie codicillari ſicut teſtari in.l.v.nu.xix.

Filiꝰ naturalis ſiue baſtardus an faciat defficere conditiōem ſi ſine liberis.l.ix.nu.xj.

Filiꝰ vulgo queſitus qualiter ſuccedat matri illuſtri in.l.ix.nu.xxvj.

Filiꝰ nactꝰ ex dammato coitu an ſit alendus de iure ciuili canonico ⁊ regio in.l.ix.nu.xxix.⁊ quē dicaꝛ nacti ex dammato coitu nu.xxx.cū ſequē

Filiꝰ clerici quis dicat vt ſit icapa quātū ad ſucceſſionē.l.ix.nu.xxxix.

Filiꝰ monachi vel monialis habitus j annum pꝛobationis an dicaꝛ naturalis in.l.ix.nu.xlj.

Filius illegitimꝰ an poſſit diſponere de quinta parte bonoꝝ ſibi relicta pꝛo alimentis in.l.ix.nu.lvj.⁊.l. x.numero.xxiij.

Filius ſpuriꝰ an poſſit capere ab alio ꝙ a patre.l.ix.nu.lvij.⁊.l.x.nu. xiij.

Filiꝰ naturalis ex teſtamēto ⁊ ab inteſtato qualiter ⁊ in quantū poſſit ſuccedere.l.x.nu.xvij.

Filius ſpuriꝰ an poſſit capere ex tacita vulgari compꝛehēſa in pupillari ⁊ an poſſit capere cauſa conditiōis implēde.l.x.nu.xxviij.cū ſequē.

Filius naturalis an admittaꝛ ad ſucceſſionem contra voluntatem patris.l.x.nu.xxxvij.⁊ an poſſit ſtante legitimo vniverſaliter inſtitui in.l. x.nu.xxxviij.

Filiꝰ naturalis quis dicaꝛ.l.vj.nu ix.cū tribꝰ ſequen.vbi tria inferunꝛ.

Filius natꝰ ex concubina: ⁊ clerico pꝛime tonſure beneficiato an dicaꝛ filiꝰ naturalis in.l.xj.nu.xv.

Filiꝰ habitꝰ ex cōiugata q̄ comuni oppinione reputabaꝛ ſoluta an dicaꝛ filius naturalis in.l.xj.nu.xvj.

Filiꝰ conceptꝰ tempoꝛe ꝓhibito ſi tempoꝛe ꝑmiſſo naſcaꝛ an oꝛit legitimꝰ vel an legitimabiꝛ per ſubſequens matrimoniū.l.xj.nu.xxviij.

Filiꝰ adoptatꝰ ab extrāeo an habeat cōtratabulas vel ius dicendi nullum.l.xij.nu.xxxvij.

Filiꝰ naturaliter natꝰ vel aboꝛtiꝰ q̄s dicaꝛ.l.xiij.nu.j.cū pluribꝰ ſequē

Filius aboꝛtiuꝰ an trans mittat hereditatem.l.xiij.nu.ix.

Filius an habeat libꝛos ſibi emptos ⁊ a patre tradditos ⁊ expēſas reliquas ſtudij ꝓcipuas in.l.xvij.nu. xvj.

Filiꝰ an poſſit ex pꝛopio cōſenſu in legitima grauari in.l.xxvij.nu. xvj.cū ſequen.

Filiꝰ illegitimꝰ an poſſit melioꝛari vel legitimꝰ melioꝛatꝰ grauari de reſtituendo illegitimo in.l.xxvij.nu. xliij.cum ſequen.

Filius an repūtet ꝑſonam patris in.l.xl.nu.xix.cum ſequen.

Filius vt dicaꝛ naturalis an ſit cōſiderandū tempus natiuitatis vel conceptionis.l.xj.nu.xxiij.cū.iiij ſeqn

Foꝛus municipalis circa ſucceſſionem an ſit ſeruādus.l.vj.nu.xxxv.

Frater qualiter fratri poſſit ſuccedere vel eius teſtamentū q̄rellare in.l.vij.nu.j.⁊ ſi plures fratres concurrāt in eadē.l.nu.iiij.cū.iiij.ſequē.

Frater an cōcurrat cū patre vel matre in legato ⁊ verbis cōiunctim relicto fratri viuo ⁊ defuncto in.l.vij numero.xiij.

Frater an poſſit fratrem ſpuriū inſtituere.l.x.numero.xxij.

Fratres an ſuccedāt in ſtripem vel in capita aſcendentibꝰ vel tranſuerſalibꝰ.l.viij.nu.j.cum.viij.ſequen.

Fructꝰ medij tēpoꝛis an habeat melioꝛatꝰ grauatꝰ de reſtituendo.l. xxvij.numero.lxxx.

Fructus a patre percepti ex bonis filij poſt ꝙ vxoꝛem duxit an ſint ei reſtituendi.l.xlviij.nu.ij.⁊ an poſſit peti fructꝰ ſine ſpecificatione.nu. iij.⁊ iudex an poſſit cōdenare in fructibꝰ percipiendis numero.iiij.

Funeralia ex quo ſint ſol venda ⁊ an ſint pꝛiꝰ deducēda ⁊ quid ꝺ expēſis infirmitate ⁊ expenſis pꝛo ſepultura in.l.xxx.nu.j.cū.ſequen.

¶De littera.G.

Gradus pꝛerrogatiua quando in ſucceſſionibꝰ ꝺbet ſeruari an itelligaꝛ gradatim de pꝛoximioꝛibꝰ in.l.vj.numero.xij.

Grauamen appoſitum inſtituto an videaꝛ reppetitum in pꝛelegato vel melioꝛatione.l.xxvij.nu.xviij.⁊ ſi iniungaꝛ vni filio melioꝛato an videaꝛ in iunctum alijs etiam melioꝛatis numero.xix.

Grauamen omnibꝰ filijs impoſitum qualiter diuidaꝛ.l.xxvij.nu.xx. ⁊ an grauamen filio appoſitum trāſeat ad ſubſtitutum.nu.xxvij

Grauamē melioꝛato quo oꝛdinē ſit apponendum.l.xxvij.nu.l.cū duobꝰ ſequen.

Grauamē an poſſit apponi in tertia parte bonoꝝ ꝑpetuo ⁊ ad tēpus in.l.xxvij.nu.liij.cū duobꝰ ſequen: ⁊ nu.lxxvij.

Grauati ſi ſint duo filij melioꝛati ꝺ reſtituendo nepoti filio alterius: ⁊ vnus eoꝛum deccedat in lege.xxvij. numero.lxxviij.

Grauatus reſtituere ſi ante reſtitutionē alienauit cōtra quem agat ſubſtitutꝰ in.lege.xxvij.nu.lxiij.

Grauatꝰ reſtituere an teneat reddere rationem fidei comiſſario lege xxvij.numero.lxxij ⁊ an poſſit in vita reſtituere numero.lxxv.

Grauatus ſoluere legata an teneaꝛ etiam ad pꝛelegata nu.lxxvij.

¶De littera.H.

Heres inſtitutus in teſtamēto minus ſolemni an ſit tutus in foꝛo cōſciencie lege.iij numero.lxxv

Heres inſtitutus ab habente fratres: ⁊ ſoꝛoꝛes an ſit tutus in conſciencia in.lege.vij.nu.xv.

Heres inſtituꝰ a patre ſpurij an poſſit ſpurium inſtituere.lege.x.numero.xxxj.

Heres an habeat electionē ſoluēdi

legatario partis bonoꝝ in eadē ſpecie vel rerum ſtimatione.l.xx.nu.ij. cum ſequen.

Heres an hodie poſſit cogi ⁊ reſtituere hereditatem.lege.xxxj.numero.vi.cum pluribꝰ ſequen.

Heres ſi habuit licentiam a teſtatore repudiandi an valeant legata ⁊ fidei comiſſa non adita hereditate.l.xxxi.numero.xiiij.⁊ an per huiꝰ modi licentiam heres fiat de neceſſario voluntarius numero.xv.cum pluribus ſequen.

Heres ⁊ legatarius an equiparenť in.l.xxxi.numero.xx.

Heres non in mplens voluntatem defuncti an priueť hereditate habita ex teſtamento vel ab inteſtato et an ipſo iure.l.xxx vi.numero.iij.

Heredum qualitas quotuplex ſit l.xxi.numero.iij cum duobus ſequētibus

Hipothecarie quanto tempoꝛe preſcribatur ⁊ an debet hipotheca cōtineri inſcꝑtura ⁊ an conſtituatur pacto in .l.lxiij.numero.xl.cum duobus ſequen.⁊ an hipothecaria ſit in rem ⁊ que debet pꝛobare agens et qualiter libellus concipiatur numero.xliij.cum duobꝰ ſequen.⁊ de preſcriptione hipothecarie.nu.xv.

De littera.J.

Inſtitutio filij baſtardi quando falſo credidit pater filium legimum eſſe moꝛtuum an valeat.lege.xij.nu.xliij.

Inſtrumēti traditio an operetur trās lationem poſſeſſionis rei in inſtrumento cōtente in.l.xvij.numero.xxv.⁊.nu.xxxi.

Inſtrumēti traditio quid opereť ſi tradens erat dñs ſed non poſſeſoꝛ in .l.xvij.numero.xxxij.⁊.ſequen.an ex tali traditione ſit irreuocabilis.

Inſtrumenti traditio vt operetur tranſlationem poſſeſiōis an requiratur preſentia rei in.l.xvij.numero.xxxv.

Inſtrumentum rei dōate vel empte penes quem debet remanere in l.xvij.numero.xxvi.

Inſtrumētū guarētiguim quod dicatur.l.lxiij.numero ꝑmo ⁊ an habeat vim cōfeſſionis numero.iij.⁊ ā inſtrumētum publicum poſſit execution mādari numero.ij.⁊ quid de contractu vel inſtrumento depoſit numero.iiij.

Inter ruptio preſcriptionis an pꝛoſſit ſoli inter rumpēti vel noceat ſoli ei cui eſt inť rupta.numero.xxvi.⁊ inter ruptio contra pꝛincipalē an noceat fidei iuſſoꝛi.l.lxiij.nu.xxvij.

Judices iudicantes contra leges regni vel conſilium preſtātes an puniantur .l.ij.nu.j.

Juramentum fieri an pꝛohibeatur ſuper reliquijs ⁊ coꝛpoꝛibꝰ ſanctoꝝ.l.lxvij.numero.pꝛimo cum ſequen.

Jus accreſcendi an habeat locū ſi aliquibus re ⁊ verbis coniunctis relinquať ⁊ vnus ex coniunctis ſit incapax relicti in.l.xlvij.nu.x.

Jus acreſcendi quo tuplex ſit in l.vij.nu.xij.

Jus alicui queſitum ex cōtractu an ex renunciatione contra hentium poſſit illi tolli in.l.xvij numēro.xxxix cū duobꝰ ſequen.

De littera.L.

Lectus quotidianꝰ ſi fuerit acqſitꝰ etiam nō cōſtāte matrimonio an ſpectet ad coniugem in.lege.xxxj.nu.xxiiij.

Legatarius certe rei an poſſit petere inſtrumentum emptionis rei ſibi legate.l.xxj.nu.xxviiij.

Legatarius incerta parte bonorum teneať ad onera hereditaria lege xxj.nu.xxx.

Legatarius ⁊ heres an equi parentur ⁊ an legatariūs tranſmittat legatum in.l.xxxj.numero.xx.cum ſequen.

Legatarius luxuriando cum vxore teſtatoꝛis quādo amittat legatū in.lege.xxxj.nu.xliij.

Legatum factum a marito vxori quando ceuſeť factum animo cōpenſandi.l.xvj.nu.ij.cum pluribus ſequen.

Legatum factū eccleſie vel pauperibus de qua eccleſia vel pauperibus intelligať.l.xxvj nu.iij.⁊.iiij.

Legatum pꝛo anima an ſit pium l.xxxij.nu.xvj.

Lege regni deficiente ad quem ſit recurrendum.l.pꝛima nu.xj.

Lege difficiente an ſit recurrēdū ad oppinioem.bar.ioa.an vel abbatis.l.pꝛima nu.xiiij.

Leges generales concedere et inter pꝛetari ad quem ſpectet.lege pꝛima numero.v.cū tribꝰ ſequen.

Leges regni an arctent clericos ⁊ foꝛenſes.l.j.nu.x.

Legis intellectus ſi ſit multiplex quid ſit ſequendum.l.j.nu.xiij.

Legitima parentum ⁊ filioꝛum qualiter fuerit aucta.l.vj.nu.ij.⁊.iiij

Legitima an ſit relinquenda parentibus titulo inſtitutionis.lege.vj numero.iij.

Legitima quo iure debeatur parentibꝰ in.lege.vj.nu.xxv.

Legitima ſi fuerit aſſignata filio in vita de inde pater queſierit bona plura an in bonis poſtea queſitis poſſit etiam petere legitimam.l.xviij.nu.viiij.

Legitima an detrahatur pꝛius ꝙ legata ab hereditate.lege.xxj.numero.xxviij.

Legitima an dicatur tertia pars bonoꝛum in lege xxiij.numero.iij.⁊.l.xxiij.numero.xviij.

Legitima ſi ſemel fuerit aſignata filio ꝺ unde creuerint facultates patris an debeat augeri legitima in.lege.xxiij.nu.iij.cum.ſequen.

Legitima ⁊ melioꝛatio an differant vt ſicut legitima non capit grauamen idem ſit in melioꝛatione.iij.vel.v.partis bonoꝛum.lege.xxvij.nu.ij.cū duobꝰ ſequen.

Legitima vel alimentis an poſſit filius pꝛiuarj in caſibus vbi pꝛopter ingratitudinem reuocatur donatio in .l.xxxi.nu.lx.

Legiti ma an patiatur ſuſtitutionem vlgarē m.lege.xxxj.nu.lxxxxv.cū pluribꝰ ſequen.

Legitimatio an fiat pluribꝰ modis.l.xij.nu.vj.

Legitimatio an poſſit fieri ad vnum actum.lege.xij.numero.xvj.⁊ an valeat appoſitio clanſule ꝙ legimatꝰ nō poſſit ſuccedere niſi ī eo ꝙ patri placuerit.numero.xvij.et an legitimatio preſumatur fieri ſine ꝑ iudicio legitimoꝝ nu.xviij.

Legitimatio an ſit veritas vel fic

tio.lege.xij.nu.xxx.ꝛ qui legitimẽtur ꝑ ſubſequens matrimoniũ.nu.xxxj.cũ duobꝰ ſequen.

Legitimationis formam.v.l.xij.numero.x.ꝛ qui poſſint legitimare numero.xj ꝛ q̃ clauſula ſit neceſſaria numero.xij.ꝛ qui ſint citandi in legitimatiõe numero.xiij.ꝛ an legitimatio ſit facti nu.xiij.

Legitimati an ſuccedant trãſuerſalibus lege.xij.numero.iiij.ꝛ xlvi.ꝛ an agnati ꝛ cognati eiſdem ſuccedant nu.xlvij.

Legitimatis an preiudicet ſuperveniencia legitimorum ꝛ naturaliũ l.xij.nu.vij.cũ tribꝰ ſequen.

Legitimatus ſi inſtituatur a patre habente filios naturales ſi legitimus renunciat hereditati paterne ad quem tranſmittatur in lege.x.numero.xlvij.

Legitimatus an cenſeatur legitimus lege.xij.numero.primo vbi diſtinguitur.

Legitimatus per reſcriptum principis an remaneat infamis ꝛ an extẽdatur legitimatio lege.xij.numero.ij.cũ ſequen.

Legitimatus ſimpliciter quo ad quid cenſeatur legitimatꝰ.lege.xij.numero.xviij.cũ ſequen.ꝛ an ſuccedat in feudo.xxi.ꝛ.xxxviij.

Legitimatus ſi ſit filiꝰ naturalis an poſſit reuocare retro alienata per illum cui ſuccedit.l.xij.numero.xxij.ꝛ an excludat ſubſtitutũ nu.xxiij.ꝛ an ſuccedat parentibus nu.xliiij.cũ ſequen.

Legitimatus ꝑ ſubſequens matrimonium qualiter ſuccedat parẽtibus.lege.xij.numero.xxv.ꝛ an ꝓpter talem legitimationem reuocetur donatio a ſe facta numero.xxvi.ꝛ an talis legitimatus dicatur vere legitimus nu.xxvij.ꝛ an ſuccedat in maioratu excluſo ſecundo genito ex legitimo matrimonio nu.xxviij.

Legitimatus an poſſit ſubſtitui legitimo.lege.xij.numero.xxxiiij.et an poſſit repudiare hereditatem ſi inſtituatur in caſu non exiſtentum liberorum nu.xxxv.ꝛ an habeat ius dicẽdi nullum nu.xxxvi.

Legitimatꝰ per pricipem an ſuccedat vbiqꝫ in lege.xij.nu.xxxviiij.

Legitimatus an excludat a ꝑmogenitura vel maioratu filium ſecundo genitum ex matrimonio legitimo in lege.xij.numero.xxviij.et.xli cũ tribꝰ ſequen.

Lex.v.taur tollit lõgam quandã oſtiam ꝛ diſputationẽ ꝛ declarat quandam legẽ fori in.lege.v.nu.xiiij.cũ ſequen.

Lex.viij.an procedat cũ agitur de ſucceſſiõe fratris naturalis vide ibidem.numero.x.

Lex ordinamenti õ beruieſca circa filios clericorum ꝛ eorum ſucceſſionem diſpoñs declaratur ꝛ ampliatur per.legẽ.ix.huius copilatiõis ibidem.nu.xxxvij.

Lex.xxij.quatenus dicitur ꝙ promiſſum cẽſeatur vltimo vite ſpũ impletum an cenſeatur nouam diſpoſitionem continere ibidem.nu.xxj.

Lex.xxv.et eius diſpoſitio an de aliquo ſeruiat in.lege.xxv.numero.xxvi.cũ ſequen.ꝛ de eius intellectum numero.xxix.cum pluribꝰ ſequen.

Lex.xxix.in hijs deciſſio mbus dum diſponit ꝙ dos ꝛ donatio propter nuptias ſunt conferenda qualiter intelligatur in.lege.xxv.numero.lviiij.cum duobꝰ ſequen.

Lex xxviij.de quibus donationibus intelligatur ibidem,numero.vi cũ duobꝰ ſequen.

Lex.xxvi.an intelligatur tantum in donatione ſimplici in.l.xxvi.numero.xxiiij.cũ duobꝰ ſequen.

Librorum diuiſſionem.vi.l.xxi.in principio.

Liberi ẽpti filio ꝛ ſibi traditi an cenſeatur irreuocabiliter ſui in.lege xvij numero.xvi.ꝛ ibi quid de alijs expenſis ſtudij.

Licentia ad maioratum quid debet continere ꝛ an licencia õbet precedere actum ꝛ an preſumatur lege xxiiij.nu.l.cũ duobꝰ ſequen.

Licentia ad maioratum an poſſit concedi abſenti in lege.xxiiij.numero.v.ꝛ quid ſi fuit conceſſaris.qui inſtituit maioratum illud ignorauit ꝛ nichilominus fecit maioratum,lege.xlij.nu.vi.

Licentia an,an expiret morte cõcedentis vel eius cui conceditur.l.xliij.nu.i.cũ ſequen.

Licentia an poſſit peti ab vxore coram iudice abſente marito vel eã nolente dare.lege.lv.numero.xvi.

Et an licentia ſit de ſubſtantia actus numero.xvii.Et contractus ſine huiuſmodi licentia an ſit nullus ipſo iure etiam interueniente iuramento nu.xviij

Licentia preſtanda a marito vxori an poſſit dari per epiſtolam.lege lvi.numero.ij.et que poſſit facere vxor ex licentia generali ſibi conceſſa.Et que ſibi prohibeantur.numero.iij.cũ pluribꝰ ſequen.

Licentia data vxori ad contrahendum an expiret per primum cõtractum lege.lvi.numero.vij.et an per huius modi licentiam ſolum habilitetur vxor ad cõtrahendum.nu.ix.cũ ſequen.

Licentia preſtanda a iudice vxori quam cauſe cognitiõem requirat lege.lix.numero.iiij.ꝛ.lege.lvij nu.primo ꝛ an maritus obligetur ex licentia quam preſtitit.numero.ij.ꝛ an licentia mariti preſumatur ex diuturnitate temporis.numero.iij.ꝛ an ſit neceſſaria marito vergentẽ ad inopiam nu.v.

Licentia an debet precedere actum.lege.lviij.numero.ij.ꝛ iiij.mariti abſentia qualiter ꝛ quando in preſtando licentiam ſupplicatur per iudicem.lege.lix.numero.primo cum pluribꝰ ſequen.

Lucra habita ex priori matrimonio quare hodie nõ reſeruentur filijs ex illo priori matrimonio nactis in.lege.xiiij.numero.v.ꝛ ibi nu.i.cum ſequen quid autem erat iure cautum.

Lucra habita conſtante matrimonio.An eo durante poſſint alienari in.l.xiiij.nu.xv.

Lucra conſtante priori matrimonio habita an diuidãtur inter filios primi ꝛ ſecundi matrimonij in.l.xiiij.nu.xv.

Lucra non acceptata an trãſmittanẽ ad heredes in.l.xiiij.nu.xvij.

Lucra habita conſtante matrimonio: an tantũ ꝓ medietate ſpectent ad vxorem.l.xvi.nu.viij.cum ſequen.

Lucra que dicanẽ vt ſint diuidenda inter coniuges in.l.xvi.numero.x.cum ſequen.

Lucra vt debeãt diuidi: ⁊ comunicari inter coniuges an requiratẽ tradutio ⁊ ſimultanea cohabitatio l.xvi.numero.xij.

Lucra queſita ab ſponſo ex dote ãte tradutionem an ſint comunia l.xvi.numero.xiij.cũ pluribꝰ ſequẽ.

Lucra habita a marito poſt ꝙ vxor fuit expulſa a domo vi ſine cauſa an veniant comunicãda.l.xvi.numero.xxx.⁊ in ſequen. quando ipſis ſeorſum habitantibus ſint comunicanda vbi diſtinguit.

Lucra matris que defferunẽ filijs ⁊ an computenẽ in legitimam.l.xxv.numero.liiij.

Lucris habdis etẽ etiam habitis an poſſit renuntiare vxor et quid ſi dolus interueniat.l.lx.numero.primo cum ſequen.

Lucrorum habitorum conſtante matrimonio an tantum pro medietate ſua poſſit diſponere vxor.l.xiiij.numero.xxx.cum ſequen.

Lucrorum medietas que pertinet ad vxorem an tranſmittat ad eiꝰ heredes in.l.xvi.numero.xxxvij.

De littera.M.

Maioratum ãſit habiturꝰ filiꝰ maior legitimatꝰ vel ſecũdo genitꝰ natus ex matrimonio vero in.l.xij.numero.xxviij.⁊ pleniꝰ numero xli.cum tribꝰ ſequen.

Maioratꝰ an debeatẽ potiꝰ nepoti ꝙ patruo ⁊ quare ſit hoc cautum l.xl.numero.vi.

Maioratus cui debeatẽ ſi duo filij ſimul naſcanẽ ⁊ ignoratur quis primo fuerit natus.l.xl.numero.vi.

Maioratus cui debeatẽ ſi primo genitus eſt inſufficiens.l.xl.nu.xiiij.

Maioratꝰ bona an veniant in collatione bonorum in.l.xl.nu.xviij.

Maioratus bona an probeẽ per conſuetudinem.l.xl.nu.x.

Maioratus an confirmeẽ ex licẽtia pricipis ſuperueniente.lege.xlij.numero.iiij.

Maioratus inſtitutio ſi non appareat ſed tantum principis confirmatio.l.xlij.nu.vij.

Maioratꝰ de tercia ⁊ quinta parte bonorum ſi fiat aparẽte ⁊ adiungat aliquid vltra terciam et quintam et deinde approbeẽ a rege.l.xlij.numero.viij.cum ſequen.

Maioratus an ſit reuocabilis in.l.xliiij.numero.primo.

Maioratus legitimꝰ ſucceſſor an poſſit ante apprehenſam poſſeſſionẽ agere interdicto recuperãde vel vti poſſidetis.l.xlv.numero.xxvi.cum ſequen.

Maioratꝰ ſucceſſor an teneatẽ vxori vel heredibus vltimi poſſeſſoris ad edificia ⁊ expenſas edificiorum de iniquitate.l.xlvi.j.eo.vj.ibidem numero.primo.cum ſequen.

Maritꝰ an poſſit repudiare hereditatem ſine vxore.l.lv numero.x.

Maritus qñ teneatẽ ſubire onera matrimonij.l.lxi.numero.v.⁊ qualiter teneatẽ neceſſaria preſtare numero.xij.⁊ an teneatẽ vxorem egrotatẽ curare numero.xiij.

Mater an preferatẽ patri in bonis filio queſitis per lineam paternam et econtrario in.l.vi.numero.xix.

Mater an poſſit libere filio illegitimo quintam partam relinquere.l.ix.numero.xvij et.xxi.

Mater an poſſit relinquere quintam partem filio nacto ex coitu digno pena mortis ſtante alio filio ex legitimo matrimonio.l.ix.numero.xlviij.cum quatuor ſequen.

Mater tranſiens ad ſecunda vota an teneatẽ reſeruare filijs prioris matrimonij partem dõationis propter nuptias quam habuit ex pacto habito cum priori marito.l.xiiij.numero.vij.⁊ quid de donatis a plebeyo vxori nobili poſtea tranſeunti ad ſecunda vota numero.viij.⁊ quid de eo ꝙ habuerat filius ex teſtamento vel legato vel alias cui mater ſucceſſit numero.ix.et quid de arris numero.x.

Mater ſi luxurioſe viuat an teneatẽ reſeruare filijs prioris matrimonij quod habuit ex ſucceſſione filij.l.xiiij.numero.xi.⁊.vj.numero.ſequẽ.ij.oẽs filij decedunt.

Mater an ſuccedat filio ſuo qui habuit parentem clericum beneficiatum.l.xvi.numero.xij.

Mater an poſſit donare ſuo filio exiſtẽti ſub patris poteſtate.l.xvij numero.xxvij.⁊ an poſſit dõare dotem vel eius ſpem numero.xxviij.et ſi meliorauit filium in tertia an debeat de dote deduci.numero.xxviiij.cum ſequen.

Matẽ ſi donauit filio ſpẽta dotis ⁊ tradidit inſtrumentum an poſſit illud reuocare in.lege.xvij.numero.xxxiiij.

Mater an poſſit conſtante matrimonio meliorare filium vel ei donare.l.xviij numero.primo.

Matrimonium clãdeſtinum quãdo dicatẽ ⁊ an ſit locus pnie quando contra hentes vel intereſſẽtes incurrunt illam penam.l.xlviiij.numero.vi cum ſequen.

Meliorare an poſſit mater filiũ conſtãte matrimonio in.l.xviij.nu.j.

Meliorare an poſſit auus nepotes et ceteros deſcendentes et quid antea erat cautum in.l.xviij.numero.ij.cum ſequen.

Meliorari an poſſit vnus vel plures ⁊ tam maſculi ꝙ femine in.l.xix.numero.ij.cum ſequen.

Meliorari an poſſit filius quando eſt vnicꝰ ⁊ ſolus tantum in.l.xxiij numero.xxiij.et an poſſit grauari numero.xliiij.cum ſequen.

Meliorari an poſſit aliquis vt tãtum vtatẽ et fruatẽ per totam vitam.l xxvij.numero.lxxvij.⁊ an in diem vel ſub conditione numero.lxxviiij.

Melioratio in tertia parte ſubſtãtie rerum vel pecunie qualiter intelligatẽ in.l.xvij.numero.iiij.

Melioratio facta filio an ſtatim valeat vel confirmeẽ in.lege.xvi.numero.x.cum ij.ſequen.

Melioratio an poſſit fieriẽ abſẽti.l.xvij.numero.xvij.

Melioratio facta filie ex cauſa matrimonij an poſſit repperi ſi ſit exceſſiua conſtante matrimonio in.lege.xvij.numero.xliij.

Melioratio an poſſit fieri vni ex pluribꝰ filijs ſemel et pluries et ſi fuerint exceſſiue meliorationes qualiter reuocenẽ.lege.xviij.numero.l.

cum duobus ſequen.
¶ Melioratio tertie vel quinte partis bonorum cōſideratur ſm tēpus mortis meliorātis in.l.xix.nume.v.cū tribus ſequē.z.vij.z.l.xxiij.numero.j.cū ſequen.vbi.late.
¶ Melioratio ſi fiat filio poſtꝙ pater dotauit filiam de quibus bonis cēſeatur facta.l.xix.numero.xi.
¶ Melioratio ſi nō attingit quātitatē expreſſam in donatione cōſideratis bonis donatoris vel meliorātis tēpore mortis quia fuerunt bōa diminuta vide i.l.xix.nu.xiij.
¶ Melioratio an inter ſit ꝙ fiat in tertia bonorum vel rerum.vel pecunie vel ſubſtantie.l.xix.numero.xv.
¶ Melioratio qualiter ſuſtineatur rupto teſtamento in.l.xxiij.numero primo cum pluribus ſequē.vbi plura exempla.
¶ Melioratio an differat ſi fiat per quotā bonorū vel hereditatis.l.xxv.nu.xxiij.cū duob9 ſequen.
¶ Melioratio facta in fauorē filiorum nō nominādo eos an intelligatur de legitimis et naturalibus tantum vel etiam de baſtardis in.l.xxvj.nu.v.cum ſequen.
¶ Melioratio ſecunde tertie et quinte partis bonorum an inducat reuocationē rei antea donate alteri filio.l.xxvj.nu.xiij.cū ſequen.
¶ Melioratio tertie partis bonorū an debeat tanꝙ legitima regulari in.l.xxvij.nu.iiij.cū.xi.ſequen.
¶ Melioratio an poſſit fieri quibuſcunqȝ verbis in.l.xxvij.nume.lix.
¶ Melioratio ſi fiat vni filiorum in teſtamento vel cobicillo deinde prelegatur alteri in alio teſtamento in.l.xxvij.numero.lxi.
¶ Melioratio quinte partis an debeat conſiderari ſecundum tempus mortis.l.xxix.numero.xxx.
¶ Melioratus cui non eſt facta traditio poſſeſſionis an poſſit ſe opponere ne terti9 mittatur in poſſeſſionem.l.xvij.numero.xxiij.
¶ Melioratus quam actionem habeat ad petendū rem in qua fuit melioratus.l.xxi.numero.vij.
¶ Melioratus quare teneatur pro rata ad debita meliorantis in.l.xxi.numero.xvi.cū quatuor ſequen.et quid ſi tunc nō appareāt debita numero.xxi.cum ſequen.
¶ Meliorat9 an ſit heres in illa parte vel an equiparetur legatario z in quo in.l.xxi.numero.xxx.cum tribus ſequen.
¶ Melioratus ſi impugnet teſtamētū in quo fuit melioratus an poſſit habere meliorationē in.l.xxiij.numero.xxj.z qua actione poſſit agere cōtra heredem ab inteſtato numero.xxij.
¶ Melioratus an cenſeatur fili9 quādo ei aliquid vltra legitimam donatur in.l.xxvj.nu.j.z.xi.
¶ Meliorat9 ſi grauatur de tradendo annuatim decē titio z nolit acceptare plegatū.vj.l.xxvij.nu.xxij.
¶ Melioratus in tertia pte bonorū an poterat olim grauari.vt.late in l.xxvij.nu.xxiiij.vſqȝ ad xl.īcluſiue.
¶ Meretrix ex quibus preſumatur vel quomodo probetur.l.lxij.nu.xi.cum duobus ſequen.et an meretrix poſſit auicinia repelli vl' petere ſibi promiſſum numero.v.
¶ Meretrix an poſſit promittere.l.lxij.numero.x.z an poſſit ſuccedere ex teſtamento vel ab inteſtato numero.xiij.z acceſſus ad meretricē an ſit impunit9 numer.xvj.
Minor.xxv.annis ſi ledatur in teſtamēto vel in donatione cauſa mortis an poſſit reſtitui.l.v.nu.xvij.
¶ Minor an poſſit dare curatorem filio in caſu quo poteſt teſta:i.l.v.numero.xvij.
¶ Monaſteriū an debeat preferri patri in bonis filij.ꝗ ex ſucceſſione matris vl' alias habeat ꝗ ingreſſ9 eſt monaſterium in.l.vj.nu.xxxvj.
¶ Monialē cognoſcēs qualr peccet z puniatur.l.ix.nu.xliij.cū duo.ſeq.
¶ Mors ciuilis ꝗ ſit z quotuplex ſit mors.l.iij.nu.vj.cū ſeqn z.nu.ix.
¶ Mulier cōmiſſaria an pdat teſtamēti factionē z cōmiſſariā ſibi cōmiſſam p trāſitū ad ſcōa vota z ꝗ lucra perdat in.l.xxxi.nu.xxxix.
¶ Mulier ſi luxuriet poſt mortē mariti ꝗ pdat in.l.xxxi.nume.xl.
¶ Mulier p vim cognita ꝗ amittat in.l.xxxi.nu.xli.cū ſeqn.vbi aliqua de mulieribus per vim cognitis.
¶ Mulier obligādo ſe p marito vel pro alio quādo poſſit iuuari velleyano.l.lxj.nu.j.cū ſeqn.z an poſſit fidei iubere pro dotte numero.vij.an poſſit fidei iubendo renunciare velleyano numero.viij.
¶ Mulier quādo poſſit pro debito capi vel carcerari in.l.lxij.numer.primo cum.iij.ſequen.z numero viij.z quando eſt carcerata an debeat ab hōibus ſepparari nu.vi.
¶ Mulier quando dicatur turpiter viuere.l.lxij.numero.vij.et ſi mulier habet adamaſium qualiter puniatur numero.xvij.
¶ Mulieri an poſſit cōmitti teſtamēti factio.i.l.xxxj.nu.xxxvj.cū ſeqn
¶ De litera. N.
Nepos ex filio adulterino an prohibeat eſſe heres ſicut prohibetur eius pater in.l.x.nume.xv.
¶ Notarij apoſtolici vel imperiales quare non poſſunt rogari in hijs Regnis.l.iij.numero.xliij.
¶ Notarius apoſtolicus vl' imperialis an habeat vicem duorū teſtiū ſicut tabellio rogat9.l.iij.nu.xliiij.
¶ Notari9 an teneatur oſtēdere teſtamētū iurāti ſe credere ꝙ pretēdit cōmodū ex eo.l.iij.nume.lxxvij.
¶ Notari9 vbi eſt priuād9 officio an intelligatur per ſentētiā.l.l.nu.vij.z ſi ſemel ſit cōdēnatus an poſſit inſtrumēta cōficere numero.viij.
¶ Notari9 qui interrogat teſtes extra contēta in articulo an puniatur in amiſſione officij.l.l.nu.ix.et notarius condemnatus de falſo an poſſit inſtrumenta antea cōfecta publicare et perficere.num.xiij.
Occidenti ſeipſum quis debeat ſuccedere in.l.iij.nume.xxij.
¶ De littera. P.
Parētes ambo an ſuccedant eque liter filio.l.vj.numero.xxiij.
¶ Parētes ſpuriorum an ſuccedāt ipſis ſpurijs ſicut ipſi parentib9.l.ix.numero.lviij.
¶ Parentes qualiter et quādo ſuccedant filijs naturalibus vel ſpurijs.l.x.numero.xix.
¶ Parentes tranſeuntes ad ſecunda vota an teneātur reſeruare filijs prioris matrimonij lucra habita a conſanguineis defuncti.l.xv.numero.xij.
¶ Parentes ſi promittunt non meliorare vnum ex filijs an alium vl' alios poſſunt meliorare in.l.xxij.numero primero.Et ſi promittāt non meliorare filium an poſſint meliorare nepotē ibidē.nume.ij.
¶ Parentes ſi promittunt non meliorare an poterunt cōſentire meliorationi in.l.xxij.numero.iij.

Tabula.

¶ Parētes an poſſint in vita donare vni filiorū quintā partē bonorū ⁊ alteri in mortē donare aliā tertiā ⁊ quintā in.l.xxviij. numer.iij.

¶ Parētes ſi ſimul vel ſeparatim cōſtāte matrimōio dotauerint filiū vel ꝓmiſſerint donationē ꝑpter nuptias de q̄b⁹ bonis ſit illa dos vel donatio ꝑpter nuptias soluēda.l.iiij.nu me.ij.cū ſequen.

¶ Pars quotupliciter poſſit accipi in.l.xxvij.nu.lvj. cū duob⁹ ſequē.

¶ Partus vt dicatur naturalis q̄ requiruntur.l.xiij.numero.v.

¶ Partus quādo poſſit naſci ⁊ dicatur naturalis in.l.xiij.nume.xvj.

¶ Pater an poſſit a filio grauarū fideicōmiſſo in.l.vj.numero.xviij.

¶ Pater nō pōt q̄rellare teſtamēti filij in quo non fuit inſtitut⁹ in pluri b⁹ caſib⁹ in.l.vj. numero:xxij.

¶ Pater preteritus an poſſit approbare teſtamentum filij in.l.vj.numero. xxiiij.

¶ Pater an poſſit filium legitimum et baſtardum ſimul inſtituere.l.x. numero .xxxiij.

¶ Pater q̄ trāſiuit ad ſecunda vota an teneaꝝ reſeruare filijs prioris matrimonij bona que obuenerūt conſtāte matrimonio ſibi poſtea ab vxore relicta.l.xiiij.nume.xxij.

¶ Pater ⁊ mater trāſeūtes ad ſecūda vota vel ad vlteriora q̄ teneāꝝ reſeruare filijs prioris matrimonij maxime circa arras lucra dotis ⁊ lectum quotidianum et habitum iure hereditario in.l.xv.numero.j.cum pluribus ſequen.

¶ Pater ſecūdo nubēs an teneaꝝ eādē reſeruationē bonorum facere ſicut mater pro filijs prioris matrimonij in.l.xv.numero.ij.

¶ Pater an poſſit reuocare dōationē factā filio vel ſaltem apponere grauamē vel modificationē in ea in.l.xvij.nu.lxx.cū duob⁹ ſequen.

¶ Pater ſi ꝓmiſſit nō meliorare aliquē ex filijs vel nepotib⁹ in tertia ⁊ quinta parte bonorū an poterit relinq̄re quintā ꝓ aīa.l.xxij.nu.x.

¶ Patri aſſerēti aliq̄d in preiudiciū legitime filiorum an credatur.l. xvij.numero.lvij.cum ſequen.

¶ Pena.l.xlix.ꝗ.eod.an habeat locū in ſpōſalib⁹ de futuro.l.xlix.nu.q. vel in minore qui per verba d̄ preſenti ſponſalia contraxit numero iij. vel q̄ndo matrimoniū fuit per metum contractum numero.iiij.

¶ Poſſeſſio an probetur ſi in inſtrumento dicatur ꝙ pater donauit et tradidit in.l.xvij.numero.xviij.

¶ Poſſeſſio an tranſferatur per conſtitutionem precarij in.l.xvij.numero.xix.cum ſequen.

¶ Poſſeſſio an tranſferatur per licētiam intrandi in.l.xvij.nume.xxij. ⁊ quid operetur licentia ſiue deꝝ a iudice ſiue a parte ibidem cum numero ſequen.

¶ Poſſeſſio tertie ⁊ quinte partis bonorum an tranſeat in melioratum ſicut bona maioratus in.l. xxvij.numero.lxxxij.

¶ Poſſeſſio vnius rei apprehenſa ꝓ alijs rebus an ſufficiat.l.xliij.numero.iiij.et an poſſit quis mitti in poſſeſſionē vnius rei pro alia ibidem numero.v.

¶ Poſſeſſio rerū maioratus vt tranſeat in ſucceſſorem q̄ requiruntꝝ.l. xlv.numero.j.cū duobus ſequen. ⁊ an poſſeſſor ſit ſpoliandus vel que cauſe cognitio requiritur numero.iiij.cū plurib⁹ ſequen.

¶ Poſſeſſio an trāſferatur in aliquibus caſibus ſine apprehenſione. l.xlv.numero.xxij.cum duobus ſequen.

¶ Poſſeſſio an transferat in ſucceſſorem maioratus ſi ipſe conſtituens prohibet ſucceſſorem introire poſſeſſionem rerū.l.xlv.nu.xix.

¶ Poſſeſſio rei maioratus que erat penes alium qui eam tenebat an tranſeat in ſucceſſorem maioratus.l.xlv.numero.xxviij.

¶ Poſſeſſione rei d̄ qua eſt facta melioratio tradita an efficiatur irreuocabilis melioratio.l.xvij.numero.viij.cum ſequen.

¶ Poſſeſſor maioratus vt debeat in poſſeſſione tueri quis dicatur ſi duo vel plures contendunt et quid ſi vnus apprehendit poſſeſſionem.l.xlv.numero.xij.cum pluribus ſequentibus.

¶ Prelegatum ſub conditione ſi ſine liberis de quibus intelligatur in. l.xxvij.numero.lxij.

¶ Presbiter parrochialis an poſſit rogari de teſtamēto ad pias cauſas.l.iij.numero.iiij.

¶ Preſcriptio an ſit ſimilis ſolutioni et an omnes preſcriptiones ſint de iure ciuili.l.lxiij.numero.x. cum ſequen. et an preſcriptio debet compleri ante litem conteſtatam numero decimo ſecundo. Et in preſcriptionibus vbi non requiritur titulus quot ſint neceſſaria numero.xxxviij.et ſi poſt completam preſcriptionem ſuperuenit ſcia rei aliene nume.xxxix.

¶ Preſcriptio qualiter interrumpatur.l.lxiij.numero.xxi.cum pluribus ſequen.

¶ Preſcripto iure exequēdi an poſſit agere creditor via ordinaria. l.lxiij.numero.xxix.et an idem ſit de inſtrumento cancellato numero.xxx. Et actio perſonalis ⁊ executoria dacta ſuper ea quanto tempore preſcribatur numero. xxxv.cum duobus ſequen.

¶ Preſcriptionis interruptio in poſſeſſiōe an operetur in proprietate vel conuerſo et quando et q̄liter interumpatur preſcriptio vel non in.l.lxv.numero primo cum pluribus ſequen.

¶ Preſcriptum quando et quanto tempore dicatur ius exequendi in perſonali.l.lxiij.numero nono. et.xiij. Et a quo tempore incipiat currere decenium nume.xiiij. Et an currat impedito agere vel pēdente dilatione conuentionali numero decimo quinto cum ſequē. et an impediatur curſus preſcriptionis ex pacto partium numero.xviij.cum duobus ſequenti.

¶ Preſumptio ꝑ prioritate natiuitatis vel mortis pro quo ſtet ſi duo: vel plures ſimul naſcantur vel moriantur.l.xl.numero ſexto cum ſequē.vbi aliqua de preſumptionibus in ſimili.

¶ Principi ſoli aliq̄ cōuenuint ꝑ excelētiā in.l.xij.nu.iiij.cū ſequen.

¶ Probatio legitima que dicatur. l.xxvj.numero.iij.

¶ Procurator gn̄alis an poſſit petere executionē.iſtrumēti.l.lxiij.nu.vij

¶ Promiſſio d̄ donādo vel meliorādo an debeat haberi ꝓ donatiōe vel melioratiōe ⁊ ad q̄d teneaꝝ ꝓmittēs.l.xxij.nu.xv.cū duobus ſequē.⁊ an poſſit penitere nu.xviij.

¶ Propetas ⁊ vſus fruct⁹ ſimul an dicanꝝ plenū dominiū ⁊ ꝓprietas nuda ſine vſu fructu an dicaꝝ directū dominiū.l.xiiij.nume.xxiiij.

¶ Publicatio teſtamēti infra quot
tpus debeat fieri.l.iij.nu.lxxvi.

¶ De littera. Q.

Quinta pars bonorum an intel
ligatur de ducto ere alieno in.
l.xxxij.numero.x.

¶ De littera. R.

Ratificatio actus vt valeat et o-
peretur qualis requiritur et qn
do debeat fieri.l.lxx.et qualiter
retro trahatur numero.viij.cum
duobus ſequen.

¶ Rei duo debendi et obligati inſo-
lidum an differant.l.lxj.numero.
xv.⁊ rei inſolidum obligati an ha
beant beneficium diuiſionis nu-
mero.xvj.et duo rei quando dicā
tur numero.xvij.et ſi duo ſe prin-
cipaliter obligarunt et pecunia
vere peruenit ad alterū nu.xviij.

¶ Regi an ſit ſola adminiſtratio re-
gni commiſſa et vnde dicatur rex et
ſi bene nō regat regnum in.l.xlv.
numero.xxi.

¶ Relationi legis vel inſtrumēti vel
ſtatuti ſi ſe referunt ad aliam le-
gem vel inſtrumentum vel ſtatu-
tum an debeat ſtari.l.l.numero.i.
cum tribus ſequen.

¶ Religioſus an ſuccedat in feudo
vel maioratu.l.xl.numero.xvij.

¶ Repudiatio hereditatis quo tem
pore poſſit fieri.l.liiij.numero.vi.
et an repudiatio vxoris cum licē-
tia mariti noceat filio numero.vij
et repudians hereditatem an per
dat alia lucra numero.viij.

¶ Retract⁹ q̄re d̄beat fieri infra no
uem dies.l.lxxij.⁊ an habeat lo-
cum tantū in re immobili.l.lxxij.
numero.ij.et an ius retractum ſit
redactum ad inſtar ſucceſſionis
numero.iij.et ſi duo proximiores
in eodē gradu cōcurrant.nu.iiij.

¶ Retractus materiā vide in duob⁹
tractatibus de quibus remiſſiue.
l.lxxiij.numero.vi.et ſi proximior
ſ.ix.dies non retrahat an res deſi-
ſinat eſſe auita vel paterna nume
ro.v.et ibi etiam ſi infra nouem
dies fuerit vendita res auita plu-
ries et pluribus.

¶ Retrahendi ius an competat etiā
re vendita in ſubhaſtatione volū-
tario vel neceſſario modo.l.lxx.
numero.ij.et que perſone nomi-
ne pprio vel alieno poſſint retra-
here et an ſufficiat ratificatio ei⁹
cuius nomine retrahitur nume-
ro.iij.et.iiij.cum ſequen.et quid ſi
ille nolit habere ratum nume.xi.

¶ Retrahendi ius an competat cle-
rico coniuncto.l.lxx.nu.xiij.cum
duobus ſequen.Et quid ſi cleric⁹
vendidit rem patrimonialem ali-
cui an competat proximiori ius
retrahendi numero.xvj.

¶ Retrahendi ius an competat con-
tra aduenas qui emit a regnicola.
l.lxx.nu.xix.⁊ an cōpetat ſi pars
rei vēdit̄ nu.xxi.⁊ an competat ſi
res patrimonialis nō vendit̄ ſed
alias alienat̄ vel datur in emphi-
teoſim vel permutatur ſeu donat̄
numero.xxii.cum.iiij.ſequen.

¶ Retrahendi ius an habeat locū ſi
cōſtituatur cēſus ſup re patrimo-
niali.l.lxx.nu.xxvii.⁊ ſi debitor cē
ſus velit eū alienare nū.xxviij.cū
pluribus ſequē.⁊ quādo currūt.
ix.dies numero.xxxiij.⁊ quid te
neatur facere qui vult retrahere
⁊ qualiter teneatur ad ſumpt⁹ et
gabellā numero.xxxv.cū ſequen.

¶ Retrahēdi ius an cōpetat poti⁹
dño vtili q̄s cōiuncto.l.lxxiiij.nu-
mero.v.⁊ ſi vni vēdidi rē auitā et
poſtea ſecūdo cui tradidi ex q̄ vē
ditione cōpetat ius retrahēdi nu-
mero.viij.⁊ an cōpetat ius retra-
hēdi ſi marit⁹ edificauit vel plātā
uit in ſolo vxoris vel ſit edificatū
in ſolo mariti numero.xi.

¶ Retrahendi ius qualiter cōpetat
ſocio rei.l.lxx.⁊ ſi res cōmunis
fuerit diuiſa numero.iij.

¶ Rex an poſſit donare ſpurijs filijs
vltra quintam partem bonorum
in.l.x.numero.xij.

¶ Rex an poſſit maritare filias ſpu-
rias.l.x.numero.xxxv.

¶ Rex vel princeps an poſſint reuo
care puilegiū ſi preciū aliqđ rece-
pere pro eo in.l.xvij.nume.lxij.

¶ Rubrica ſi ſit generalior nigro.l.
xxxi.numero.xxiij.

¶ De littera. S.

Satis dare an teneatur poſſidēs
rem vilē immobilē.l.lxvi.nume.
xxxij.et an actor teneatur ſatiſda-
re numero.xxxiij.

¶ Satis dationis aliqua in.l.lxvj.
numero.xi.cum ſequen.⁊ an obli-
gatus ſatiſdare ſi non poſſit quid
iuris numero.xx.⁊ ſatiſdatio de iu
dicio ſiſti.⁊c.quando ſit preſtāda
numero.xxx.et an preceptum de
ſatiſdādo ſit diffinitiuū nu.xxxi.

¶ Scriptura publica an requiratur
in traditione inſtrumenti de quā.
l.xvij.vi.ibidem nume.xxxvi.

¶ Scriptura an requiratur vbi do-
natur tertia vel quinta pars bo-
norum in.l.xvij.numero.l.

¶ Scriptura publica quando requi
ratur ⁊ que debet continere et ſi
ſemel interuenit ⁊ fuit amiſſa in.l.
xxij.numero.iiij.cū.v.ſequen.

¶ Scriptura an ſit neceſſaria ad pro
bandum licentiam regis.in.l.xli.
numero.iij.cum ſequen.et de ſcri-
pturarum confectione ⁊ qualiter
tenetur probari ⁊ an ſi probatur
p teſtes habea executionē parta
tā nume.v.cum.iiij.ſequen.

¶ Sepultura eccleſiaſtica an ſit dnegā
da dānatis ad mortē vł reis criminis lite
te pēdēte mortuis.l.iiij.ff.xxiiij.⁊ xxvi

¶ Sepultura qñ. poſſit int̄diei et an
corp⁹ deffūcti poſſit d̄tineri ne tra
dat̄ eccłaſtice ſepul.l.iiij.nu.xxvij.

¶ Sigillum qualiter intelligatur et
aliqua de ſigno et ſigillo notario-
rum.l.iij.numero.liij.cū ſequen.

¶ Solēnitas teſtium defficiens in te
ſtamento vel cobdicillis an viciet
ipſo iure.l.iij.numero.lx.

¶ Solemnitas vel forma que requi-
ritur in contractu ſi non ſeruetur
per mulierem contrahentem an
ſit nullus contractus.l.iij.nu.lxij.

¶ Solēnitas quid ſit ⁊ quotuplex.l.
iij.numero.lxiij.cum ſequen.

¶ Solēnitas teſtiū an poſſit per te-
ſtatorē remitti.l.iij.numero.lxv.

¶ Spōſa an ſit habitura medietatē
eorum que acquiſiuit ſponſus an-
te traductionem maxime ſi fuit ea
lucratus negociando cum dote.
l.xvi.numero.xiij.cum pluribus
ſequen.vbi latiſſime.

¶ Sponſa que lucretur p oſculum
et quando.l.iij.numero primo cū
duob⁹ ſequen.et quid ſi poſt oſ-
culus eſt detectum impedimētum
conſanguinitatis vel ſimile nume
ro quarto cum ſequen.Et quid ſi
oſculum interuenit inter ſponſos
de futuro deinde alter vel ambo
tranſeunt ad aliud matrimonium
de preſenti numero.vi.

¶ Sponſa vt conſequatur donata
a ſponſo an debeat eſſe carnali-
ter cognita vel an ſufficiat tradu-

cio.l.iij.numero.xvj.et an ſit differentia q donata ſint precioſa vel nō numero.xvij.et an ſufficiat amplexus ſine oſculo nume.xviij.

¶ Sponſa ſi ante ſponſalia admiſit ſpōſum ad oſculum et poſtea fuit ei donatum an ſecutis ſponſalibus ipſa conſequatur medietatē. l.iij.numero.viij.et quid retento eodem themate ſi ante ſponſalia fuit mulier carnaliter cognita numero.ix.

¶ Sponſa que ſemel elegit an poſſit variare in caſu.l.xxv.vj.ibidē numero.xix.

¶ Sponſe ſi fuerit aliquid donatus a parentibus vel conſanguineis ſponſi an habeat locum.l.iij.vj. ibidem numero.xj.et quid ſi ſponſa aliquid donauit ſponſo numero.xiij.et ſi oſculum preceſſit donationē numero.x.et.xv.

¶ Sponſus qui contraxerat clandeſtine ſi petat in regio ſenatu ſponſam poni in loco tuto an ſit audiēdus.l.xlix.numero.xj.

¶ Sponſus agens contra ſponſam vel eius heredes quid debet probare in caſu.l.iij.vj.ibi numero. xiij.Et quid ſi ſponſus miſit munera ſponſe que ipſa non recepit vel quia nunti⁹ noluit vel non potuit tradere numero.xiiij.

¶ Statuto collegij ſi caueaꝛ q collegialis veniēs ianuis clauſis amittat vnam de tribus noctibus ſi cū eo ingrediatur ſocius qui inuenit ianuam apertam an etiam debet amittere noctem.l.xxiiij.numero.xvj.

¶ Statutum an poſſit habilitare inhabilem ad teſtandum in.l.v.numero.xx.

¶ Statutum ſi dicat q proximiores conſanguinei ex latere patris ſuccedant diffuncto qualiter intelligatur in lege octaua nu.x.

¶ Statutum admittens filios ſpurios ad ſuccedendum an poſſit valere in.l.ix.numero.ix.

¶ Statutum an poſſit diſponere q dānatus ad mortem poſſit teſtari de bonis confiſcatis.l.quarta poſt numerū.xxiij.

¶ Subſcribens ſe ſcripture non lecte vel cedule vacue an videatur approbare contenta in ea.l.iij. numero.xij.

¶ Subſcriptio teſtatoris an requiratur quādo ppria manu ipſe ſcripſit teſtamentū.lege tertia numero.xlviij.

¶ Subſtitutio pupillaris corā quot teſtibus debet fieri.l.tertia numero.v.

¶ Subſtitutio vulgaris an poſſit in legitima fieri in.l.xxxj.nume.xcv. cum pluribus ſequen.

¶ Subſtitui an poſſit filius naturalis legitimo.l.decima numero vigeſimo ſexto.

¶ Subſtitutus vulgaris an excludatur propter aſcendentes in.l. vj.numero.xvj.

¶ Subſtitutus pupillaris an excludat matrem.l.vj.numero.xvj.

¶ Subſtitutus an preferatur coniuncto re et verbis ſi pater vnum ex diſiunctis ſubſtituit coniuncto in.l.vij.numero.xi.cum ſequen.

¶ Subſtitutus ſi euīcat rem reſtitutioni ſubiectam an teneatur ad pretium.l.xxvij.numero.lxv.

¶ De litera.T.

Tabellio interueniens in teſtamentis et contractibus a quo debet eſſe creatus.l.tertia numero.xxxviij.cum ſequen.⁊ numero. xl.de tabellionibus qui non ſunt de numero.

¶ Tabellio an debeat in teſtamento apponere ſignum vel nomen ſuum.l.tertia numero.l.cum ſequen.

¶ Tabellio an debeat eſſe rogatus. l.iij.numero.lxix.

¶ Tabellionis vnius fides an ſupplebit defectum vel infamiam alterius.l.iij.numero.xxviij.

¶ Teſtamenti publicatio quando requiratur.l.iij.nu.xiij.cū ſequē.

¶ Teſtamenti in ſcriptis forma.l. tertia numero.xxiij.

¶ Teſtamenti numerus teſtium an poſſit suppleri ex iuramento.l.iij numero.xxix.

¶ Teſtamenti factio an ſit de iure ciuili.l.iiij.numero.x.

¶ Teſtamenti factio quibus poteſt comitti in.l.xxxi.numero.xxxiiij.

¶ Teſtamentum quotuplex ſit.l.iij. numero primo.

¶ Teſtamentum an debeat fieri ſecundum ius cōmune ab eo qui ex indulgentia principis eſt effectus teſtabilis.l.iij.numero.iij.

¶ Teſtamentum nuncupatiuum an ad ſui eſſentiam requirat ſcripturam.l.iij.numero.vij.

¶ Teſtamentum nūcupatiuum vel in ſcriptis et inter liberos an debeat legi ipſis teſtibus.l.iij.numero.viij.cum duobus ſequen.

¶ Teſtamentum publicatum quando dicatur et qui debēt citari in publicatione illius et an debeat ferri ſententia et quis ſit iudex cōpetens ad publicationem faciendam et de modo pronuntiandi.l. iij.numero.xvj.cum.v.ſequen.

¶ Teſtamentū in ſcriptis corā quot teſtib⁹ debeat fieri.l.iij.nume.lv.

¶ Teſtamentum ceci quot teſtes requirat.l.iij.numero.lvj.

¶ Teſtamentum in quo non interuenit numerus teſtium an ſit nullum ipſo iure.l.iij.nu.lxxiij.

¶ Teſtamentū nuncupatiuū ſi fiat in ſcriptura ſolēni vel publica vel ſine ea an probet et quid ſi teſtes ſint mortui.l.iij.numero.lxxviij.

¶ Teſtamenti factio qualiter fuerit de iure cōmuni ⁊ regio dānatis ⁊ cōdēnatis prohibita ⁊ hodie permiſſa.l.iiij.nu.j.cum.iiij.ſequen.

¶ Teſtamentum factum a minore an conualeſcat adueniente legitima etate.l.v.numero.xvj.

¶ Teſtamētū in quo fili⁹ inſtituit pauū vel extraneū amiſſo patre vel exheredauerit parētes an ſit nullum.l.vi.numero.xiiij.cum ſequē.

¶ Teſtamētū in quo maꝛ iſtituit baſtardū vel illegitimū ſtātib⁹ filijs vel dſcēdētib⁹ legitimis an ſit nullū.l.ix.nu.xiij.cū duob⁹ ſequētib⁹

¶ Teſtamentum patris an rumpatur hodie agnatiōe poſthumi ipſo iure in.xiij.nu.ix.⁊.vj.nūs.xviij.

¶ Teſtamētū an rūpaꝛ filio nacto i ſexto vel octauo mēſe.l.xiij.nu.xix.

¶ Teſtamētū ſi rūpaꝛ an filia dbeat dotē cōferre.in.l.xxv.nume.lxiij.

¶ Teſtamentum quot teſtes requirat.l.iij.numero.ij.

¶ Teſtamentum factum per commiſſarium an requirat heredis inſtitutionem in.l.xxxi.nume.lxiij.

¶ Teſtator ſi ſit carcerat⁹ vel aliꝛ legitime īpedit⁹ an poſſit teſtari cū minori numero teſtiū.l.iij.nu.xxx

Tabula.

¶ Teſtes in teſtamento an debeant eſſe vicini.l.iij.numero.vi.

¶ Teſtes plures haberi non potuiſſe in teſtamento an ex ſola allegatione probetur.l.iij.nu.xxxi.

¶ Teſtes ad probandum teſtamentum quot requirantur: et quales debeant eſſe teſtes in teſtamētis.l.iij. numero .xxxij. cum duobus ſequen.

¶ Teſtes femine an ſufficiant in teſtamentis inter liberos.l.iij. numero .xxxv.

¶ Teſtes in teſtamentis an debeāt ſe ſubſcribere.l.iij.numero.xl.vj.

¶ Teſtes inhabiles tempore iudicij an poſſint deponere ad confirmationem teſtamenti.l.iij. numero.xlvij.

¶ Teſtes in teſtamento in ſcriptis an debeāt ſe ſubſcribere.l.iij. numero.lij.

¶ Teſtes in teſtamentis an debeant eſſe rogati.l.iij.numero.lxvj.et quare numero.lxviij.

¶ Teſtes in teſtamento an poſſint eſſe pater et conſanguinei teſtantis.l.iij.numero.lxxj.

¶ Teſtis vni⁹ fides an ſuppleat imperfectionem alterius.l.iij.numero.xxvij.

¶ Teſtis non rogatus an ſit ſuſpectus.l.iij.numero.lxix.

¶ Teſtis falſus.vj.ſupra falſitas.

¶ Textus in capitulo cum haberet de eo qui duxit in matrimonium ampliatur in.l.ix.numero.xviij.

¶ Tranſmiſſio rei donate vel legate an impediatur ſi donatarius: vel legatarius moriatur anteq̄ donator vel teſtator.l.x.numero.xli.

¶ Tranſmiſſio quotuplex: et que cōſiderentur in ea et que tranſmittātur.l.xiij.numero.x.cum duobus ſequen.

¶ De littera.V.

¶ Vindicationis appellatione in dubio an intelligatur de perfecta.l.lxxiiij.numero.vi.vbi inferuntur aliqua.

¶ Vſus fructus nauis et columbarij et piſcine vel venarij et etiam vſus fructus habitationis in quibus cōſiſtat in.l.xiiij.numero.xxv.cum.v.ſequentibus.

¶ Vſus fructus quid ſit et appellatione vſus fructus quid veniat in.l.xiiij.numero.xxv.cum ſequen.

¶ Vſus fructus eorum quere ſeruātur filijs prioris matrimonij an pertineat ad parentes tranſeuntes ad ſecunda vota.l.xv.numero x.cum ſequen.

¶ Vxor ſi occiderit maritum an priuetur ſucceſſione filij communis qui habuerat bona patris.l.xiiij.numero.xiij.⁊ an perdat lucra habita conſtante matrimonio.

¶ Vxor an propter delictum mariti perdat medietatem lucrorum in.l.xvi.numero.x.

¶ Vxor an poſſit facere contractus nomine alieno.l.xxxi.nume.xxxv.

¶ Vxor alicuius relicta ab extraneo commiſſaria teſtamenti an poſſit illud exequi citra licentiam et conſenſum mariti lege.xxxi.numero.xlv.

¶ Vxor an poſſit repudiare hereditatem ſine licētia mariti.l.liiij.nu-

¶ Finis tabule.

mero .xj.cum duobus ſequen.

¶ Vxor quare non poſſit contrahere abſq; licentia viri ⁊ prohibita contrahere an poſſit teſtari.l.lv.numero ſecundo cum ſequen. Et ſi contractus fiat cum marito an requiratur eius licentia.numero quinto.

¶ Vxor prohibita contrahere an poſſit remittere.l.lv.numero.xij. et appellatione contractus an veniat diſtractus numero.x.

¶ Vxor an in criminalibus poſſit eſſe in iuditio abſq; licentia.l.lv.numero.xiiij.et an poſſit eſſe vſq; ad litis conteſtationem numero decimo quinto.

¶ Vxor an poſſit cum mariti licentia fidei iubere pro marito vł pro alio.l.lxi.numero tertio. et ſi ſe obligauit ſimul cum marito tanq̄ duo rei debendi an teneatur numero quarto et quando dicatur ſimul obligari numero.xiiij.

¶ Vxor an teneatur quando fuit aliquid verſum in eius vtilitatem et quis debeat eo caſu probare in.l.lxi.numero quinto cum ſequen.

¶ Vxor an teneatur ad debita contracta per maritum pro ea ⁊ eius filijs alimentanda quando maritus aliunde non habebat vnde poſſet ſubſtentari.l.lxj.numero.xi.et an poſſit ſe obligare pro redditibus regalibus numero.xix.

¶ Vxor conſtante matrimonio pro quibus delictis poſſit amittere dotem.l.lxxviij.

¶ Xp̄iano an poſſit ſuccedere ex teſtamento vel ab inteſto non xp̄ianus.l.xiij.numero.xv.

Errata in hoc volumine.

¶ Fo.ij.col.ij.condemnat.alias. condemnat.et in ea. col.j.ſciendum alias l.ſcire.in.eo.fo. col. iij.numero.iiij.dare dotem.alias. dare in dotem.
In.iiij.col.numero.vj.quoilbet. alias. quolibet. in eo.numero.dum dicit.glo.in cle.ſcilicet ſecunda de magiſtris verbo inſignia in.ea.col.iiij.numero. viij.decide cõmodo alias.decidi cõmode.

¶ Fo.iij.col.j.nu.x.ꝛ folũ alias ꝛ felumm. In.ij.col. nume.xiij.l.ſi ephesi.alias.l.quod ſi ephesi. In.eodem.numero.xiij.ſe.alias.ſi. In.ea.ij.col.numero. xiiij.anſe.alias.anſi. In.eo nu.iiij.apprebauit.alias: approbauit. In.iiij.col.numer.ij. pai te alias.parti. In ea.eo.numero.iiij.aduocat⁹.alias. aduocatis.

¶ In.l.iij.col.j.numero.iij.officitur.alias.efficitur. In eo.numero.iij.in.ij. col.abundant v̄ba. ſcilicet preterea teſtamentum in quo ſolus tex eſt teſtis.eodem titulo.l.v. In.ea.ij.col.numero.iij.ſolus text⁹ alias ſolus tex. In ea.ij.col.nume.v. C. de impze. alias.C.de impuberum. In.eo.fo.col.iij.numero. vij.neptus.alias.ineptus. In.eo.fo.col.iiij.numero.xiiij.tettibus.alias.teſtibus. In ſequenti.fo.in ij.col.numero.xxj.quom.alias.quem. In.eo.fo.in principio.iij.col.numero.xxv. infamio alias. infamis. In.ea.iij.col.numero. xxvj.quomodo. alias. quando. In numero.xxvij.fide alias fides. In.iiij. col.numero.xxix.proponabatur. alias. proponebatur. In.iiij.col.numero.xxix. cecediãte alias recedi a lege.in eo.nu.xxix. periura alias per iuramẽtum. In.eo.nume.xxix.l.emi de indebito.C.de probatis.alias.l.cum de indebito.C.de probatio. In. ea.iiij.col.numero.xxx.ſine alias ſine.alias. In.eo numero.xxx.vel aliter.al's vel alias. In.eo.numero.xxx.pan.alias. pani.

¶ Fo.vj.col.j.numero.xxxj. pluzpulis.alias. plures. In.ea.j.col.numero.xxxiiij. aretium deficit et ſpecul. In.ij.col.numero.xxxv.quod ſine.C.deficit de teſtamentis. In.iiij.col.numero.xxxix.nec ſicut in. alias.in.c.ſicut ne. In.ea.iiij.col.numer.xl. antipe. alias.antepe. In.numero.xlj.laicorem. alias. laicorum. In.eo.numero.xlj. teſtan.alias. teſtamentum. In ea.iiij.col.numero.xliij.per.alias.perſone.

¶ Fo.vij.col.prima numero.xliiij. regantur.alias reguntur. In.ij.col.numero.xlviij.reperitur eſſe ſubſcriptus. alias reperiuntur eſſe ſubſcripti. In.iiij. col.numero.lv.l.curor magiſtratus.ff. de teſtamẽ. alias.l.curent magiſtratus.ff.de teſtibus.

¶ Fo.viij.col.prima in principio. hodi.alias. hodie. In.ij.col.numero.lxj. preter itnituntur. alias. pretermittuntur. In.iiij.col.nume.lxxvj.rogitio:alias rogitum.

¶ Fo.xj.ij.col.numero.xij.delportatus:alias deportatus. In:ea.ij.col. numero.xiij. plinius alias plenius. In:ea: col. ꝛ eodem numero.xiij.ſeperuenit: alias ſuperuenit. In eo:nume.xiij. filij: alias filijs.

¶ Fo.xij. col.ij.numero.xviij.nos:alias:non. In eodem.num.xviij.conſequente:alias:conſequẽter. In iij.col.numero.xx.delinquẽtis: alias:delinquẽtis.

¶ Fo.xiij. col. prima numero.xxvj. judijs: alias: judicijs.

¶ Fo.xiij.col.prima edem:alias: eodem.

¶ Fo.xiiij.col.iiij.numero.xvj.tentu:alias:tractu.

¶ Fo.xvij.col.prima numero.xix.gradũ:alias: graduum. In.col.ij.numero.xx.in principio:tautum ꝛ alias:tantum cui.

¶ Fo.xxj.col.ij.numero.ij.legitimis:alias:legitime.

¶ Fo.xxij.col.iiij.nume.xix. per ma:alias: perpetua. In ea:col.iiij.numero.xx.ſi:alias ſcilicet.

¶ Fo.xxiij. col.iij.numero.xxix.ex complexu: alias: ex complexu.

¶ Fo.xxvj.col.iij.numero.v.pater:alias: mater.

¶ Fo.xxxiiij.col.iij.numero.xxij.alienare:alias: reuocare.

¶ Fo.xxxviij.col.ij.numero.xix. ſeptimo:alias: ſeptimum. In eodem numero.xix. venire:alias:viuere.

¶ Fo.lvj.col.prima.ante numerum. xxxj. preinlegata: alias:priuillegiata. In:eo:numero; facit alias facit.

¶ Fo.lxiij.col.j.numero.xiij. pactu alias:patri.

¶ Fo.lxij.col.ij.in principio:parte:alias: partis.

¶ Fo.lxviij.col.ij.numero.xv.xviij.alias.xlij.

¶ Fo.lxxiij.col.iij.numero primo in fine.ꝛ notatur deciſſio: alias:et eſt notabilis deciſſio.

¶ Fo.lxxiiij.col.iiij.numero.xvi. alter:alias:alter.

¶ Fo.lxxvj col.ij.numero.v.§.quoniam eum:alias.§. quoniam autem.

¶ Fo.lxxxij.col.ij.numero.lxxix.prelegata alias prelegato.

¶ Fo.lxxxij.col.iiij.in fine:de eſt addicere.

¶ Fo.xcij. col.j.nu.lxj. auctoritate alias:auctorizare. In:eo:fo.col.iiij.nu.lxvij.in princi. filii:alias: filijs.

¶ Fo.xciiij.col.ij.numero.lxxxvi.ſabarelis:alias:zambarelis.

¶ Fo.cvi.col.iiij.nu.xviij.tranſfertur:alias:tranſfert.

¶ Fo.cix.col.ij.numero.ij.dixit: alias: duxit.

¶ Fo.cix.col.ij.nu.j.obligationis:alias:obligatione. In numero.ſecundo.velran.alias. velatan.

¶ Folio. cxij. col. tercia numero ſexto in fine. ponſa. alias.ſponſa.

¶ Folio.cxv.col.tercia.numero. decimo ſeptimo contratu:alias: contractu.

Doña Juana por la gracia de dios Reyna de Caſtilla/de Leon/de Granada/de Toledo/de Gali-
zia/de Seuilla/de Cordoua/de Murcia/ de Jaē/delos
algarbes/de Algezira/de Gibraltar/delas Yſlas de Ca
naria/Señora de Vizcaya/ ⁊ de Molina/ Princeſa de
Aragō ⁊ de Sicilia/Archiduqueſa de auſtria/Duque-
ſa de Borgoña. Al principe don Carlos mi muy caro ⁊
muy amado hijo ⁊ alos Infantes/Duques/Perlados
Condes/Marqueſes/Ricos omes/ Maeſtros de las
ordenes/ ⁊ alos del mi conſejo ⁊ oydores delas mis au-
diencias/ ⁊ alos comendadores ⁊ ſubcomēdadores/ Al
caydes delos caſtillos ⁊ caſas fuertes ⁊ llanas/ ⁊ alos alcaldes dela mi caſa ⁊ cor
te ⁊ chancillerias: ⁊ a todos los corregidores ⁊ aſſiſtentes: ⁊ alcaldes ⁊ merinos
⁊ otras juſticias ⁊ juezes qualeſquier de todas las ciudades ⁊ villas/ ⁊ lugares
de los mis reynos ⁊ ſeñorios aſſi realengo como abadēgo ordenes ⁊ behetrias ⁊
otros qualeſquier ſeñorios ⁊ perſonas de qualquier condicion que ſean ⁊ a ca-
da vno ⁊ qualquier de vos a quien eſta mi carta fuere moſtrada/o ſu traſlado ſi
gnado de eſcriuano publico. Salud ⁊ gracia ſepades que al Rey mi ſeñor ⁊ pa-
dre ⁊ ala Reyna mi ſeñora madre que ſancta gloria aya fue hecha relacion del
gran daño ⁊ gaſto que recebian mis ſubditos ⁊ naturales a cauſa dela grā diffe-
rencia ⁊ variedad que auia enel entendimiēto de algunas leyes deſtos mis rey
nos aſſi del fuero como delas partidas ⁊ delos ordenamiētos ⁊ otros caſos dō-
de auia meneſter declaracion aun que no auian leyes ſobre ello: por lo ql acaeſ-
cia que en algunas partes deſtos mis reynos ⁊ aun enlas mis audiencias ſe de
terminaua ⁊ ſentēciaua en vn caſo miſmo vnas vezes de vna manera ⁊ otras ve
zes de otra: lo qual cauſaua la mucha variedad ⁊ differencia que auia enel entē
dimiento delas dichas leyes entre los letrados deſtos mis reynos ⁊ ſobre eſto
por los procuradores de las cortes q̄ los dichos Rey ⁊ Reyna mis ſeñores to-
uieron enla ciudad de Toledo el año q̄ paſſo de quinientos ⁊ dos les fue ſuplica
do que enello mandaſſen proueer de manera que tanto daño ⁊ gaſto de mis ſub
ditos ſe quitaſſe ⁊ que ouieſſe camino como las mis juſticias pudieſſen ſenten-
ciar ⁊ determinar las dichas dubdas ⁊ acatando ſer juſto lo ſuſo dicho ⁊ infor-
mando os del gran daño q̄ deſto ſe recreſcia mādarō ſobre ello platicar alos del
ſu cōſejo ⁊ oydores de ſus audiēcias para q̄ enlos caſos q̄ mas cōtinuamēte ſue
len ocurrir ⁊ auer las dichas dubdas vieſſen ⁊ declaraſſen lo que por ley en las
dichas dubdas ſe deuia de alli adelante guardar para que viſto por ellos lo mā
daſſen proueer como conuenieſſe al bien deſtos mis reynos ⁊ ſubditos dellos:
lo qual todo viſto ⁊ platicado por los del ſu conſejo ⁊ oydores de ſus audiencias
⁊ con ellos cōſultado fue acordado que deuian mādar proueer ſobre ello ⁊ fazer
leyes enlos caſos ⁊ dubdas dela manera ſiguiente.

¶ Hec ſunt quedam recollecte ſuper legibus de Toro quas ego Joannes lopez de Palacios ruuios/ decretorum doctor regiuſq; conſiliarius ſuccincte recollegi: eo propoſito: vt dato octio deoq; propitio accuratius ſuper his inſiſterem/ incepi ac finiui. Anno domini. M.D.xviij.

Lex.j.

PRimeramente por quanto el ſeñor Rey don Alfonſo enla villa de Alcala de henares era de mil y trezientos ⁊ ochenta ⁊ ſeys años fizo vna ley cerca dela horden que ſe deuia tener enla determinació
j. ⁊ deciſion delos pleytos ⁊ cauſas el tenor dela qual es eſte que ſe ſigue. Nueſtra intencion ⁊ voluntad es que los nueſtros naturales ⁊ moradores delos nueſtros reynos ſean mantenidos en pez y en juſticia ⁊ como para eſto ſea meneſter dar leyes ciertas por do ſe libraſſen los pleytos ⁊ las contiendas que acaeſcen entre ellos ⁊ maguer que enla nueſtra corte vſan del fuero delas leyes ⁊ algunas villas del nueſtro ſeñorio lo han por fuero ⁊ otras ciudades ⁊ villas han otros fueros de partidos por los quales ſe puedē librar algunos delos pleytos pero porque muchas ſon las contiendas ⁊ los pleytos que entre los omes acaeſcen y ſe mueuen de cada dia que ſe no pueden librar por los fueros porende queriendo poner remedio conuenible a eſto eſtableſcemos ⁊ mandamos que los dichos fueros ſean guardados en aquellas coſas que ſe vſaron ſaluo en aquello que nos fallaremos que ſe deuen enmendar ⁊ mejorar y enlo al que ſon contra dios ⁊ contra razon ⁊ cōtra las leyes que en eſte nueſtro libro ſe contienen por las quales leyes deſte nueſtro libro mandamos que ſe libren primeramente todos los pleytos ceuiles ⁊ criminales ⁊ los pleytos ⁊ las contiendas que ſe no podieren librar por las leyes deſte nueſtro libro ⁊ por los dichos fueros mandamos que ſe libren por las leyes delas ſiete partidas q̄ el rey don Alfonſo nueſtro viſahuelo mādo ordenar como quier que faſta aqui no ſe falla que fueſſen publicadas por mandado del rey ni fueron auidas ni reſcebidas por leyes pero nos mandamos las requerir ⁊ cōcertar y enmendar en algunas coſas que complia ⁊ aſſi concertadas y enmendadas porque fueron ſacadas ⁊ tomadas delos dichos delos ſanctos padres ⁊ dē los derechos ⁊ dichos de muchos ſabios antiguos ⁊ de fueros ⁊ coſtumbres antiguas de Eſpaña damos las por nueſtras leyes ⁊ porque ſean ciertas ⁊ no ayan razon de tirar y enmendar enellas cada vno lo que quiſieren mandamos hazer dellas dos libros vno ſellado con nueſtro ſello de oro ⁊ otro ſellado con nueſtro ſello de plomo para tener enla nueſtra camara para en lo que ouiere dubda que lo concertedes con ellas ⁊ tenemos por bien que ſean guardadas ⁊ valederas de aqui adelante enlos pleytos y enlos juyzios y en todas las otras coſas que ſe enellas contiene en aquello que no fuerē contrarias alas leyes deſte nueſtro libro ⁊ alos fueros ſobredichos ⁊ porq̄ los hijos dalgo de nueſtros reynos han en algunas comarcas fuero de aluedrio ⁊ otros fueros porque ſe juzgan ellos ⁊ ſus vaſſallos tenemos por bien que les ſean guardados ſus fueros a ellos ⁊ a ſus vaſſallos ſegun que lo han de fuero ⁊ les fueron guardados faſta aqui. Otroſi en hecho delos rieptos ſea guardado aquel vſo ⁊ aquella coſtumbre que fue vſada ⁊ guardada enel tiempo delos otros reyes y enel nue-

Lex.j.

ſtro. Otroſi tenemos por bien que ſea guardado el ordenamiento que nos ago ra fezimos en eſtas cortes para los fijos dalgo: el qual mandamos poner en fin deſte nueſtro libro ⁊ porque al rey pertenesce ⁊ ha poder de hazer fueros ⁊ leyes ⁊ delas interpretar y declarar y enmendar donde vieren que cumple. Tenemos por bien que ſi enlos dichos fueros o enlos libros de las partidas ſobre dichas/ o en eſte nr̃o libro o en algũa o en algũas leyes delas q̃ enel ſe cõtienen fuere meneſter declaracion ⁊ interpretacion/ o enmendar/ o añadir/ o tirar/ o mudar que nos que lo hagamos ⁊ cumplamos/ ⁊ ſi alguna contrariedad pareſciere enlas leyes ſobre dichas entre ſi miſmas/ o en los fueros/ o en qualquier dellos/ o alguna dubda fuere hallada en ellos/ o algun hecho porque por ellas no ſe pueda librar que nos que ſeamos requeridos ſobre ello porque fagamos interpetracion ⁊ declaracion o enmienda do entendieremos que cumple/ o fagamos ley nueua la que entendieremos que cumple ſobre ello porque la juſticia y el derecho ſea guardado empero bien queremos ⁊ ſofrimos que los libros delos derechos que los ſabios antiguos fizieron que ſe lean enlos eſtudios generales de nueſtro ſeñorio porque ha enellos mucha ſabiduria y queremos dar lugar que los nueſtros naturales ſean ſabidores ⁊ ſean porende mas honrrados ⁊ agora ſomos informados que la dicha ley no ſe guarda ni executa enteramente como deuia ⁊ porque nueſtra intencion ⁊ voluntad es que la dicha ley ſe guarde ⁊ cumpla como enella ſe contiene. Ordenamos y mandamos que todas las nueſtras juſticias deſtos nueſtros reynos ⁊ ſeñorios anſi de realengos ⁊ abadengos como de ordenes ⁊ behetrias y otros ſeñorios qualeſquier de qualquier calidad que ſean que enla dicha ordinaciõ deciſiõ ⁊ dterminaciõ delos pleytos y cauſas guardẽ y cũplã la dicha ley en todo y por todo: ſegũ q̃ enella ſe cõtiene y en guardãdo la ⁊ cõpliẽdo la enla dicha ordinaciõ ⁊ deciſiõ ⁊ dterminaciõ delos pleytos ⁊ cauſas: aſſi ciuiles como criminales ſe guarde la ordẽ ſiguiẽte q̃ lo q̃ ſe podiere dterminar por las leyes de los hordenamiẽtos ⁊ prematicas por nos hechas/ y por los reyes dõde nos venimos y los Reyes q̃ de nos vinierẽ enla dicha hordinaciõ ⁊ deciſiõ y determinaciõ ſe ſiguã y guardẽ como enellas ſe cõtiene no embargãte q̃ cõtra las dichas leyes de hordenamiẽtos ⁊ prematicas ſe diga y alegue q̃ no ſon vſadas ni guardadas y enlo que por ellas no ſe pudiere determinar mandamos que ſe guarden las leyes de los fueros anſi del fuero delas leyes como las delos fueros municipales que cada ciudad/ o villa/ o lugar tuuiere en lo que ſon/ o fueren vſadas y guardadas enlos dichos lugares ⁊ no fueren contrarias alas dichas leyes de hordenamientos ⁊ prematicas: aſſi en lo que por ellas eſta determinado como en lo que determinaremos adelante por algunas leyes de hordenamientos y prematicas y los Reyes que de nos vinieren: ca por ellas es nueſtra intencion y voluntad que ſe determinen los dichos pleytos ⁊ cauſas no embargante los dichos fueros ⁊ vſo ⁊ guarda dellos ⁊ lo que por las dichas leyes de hordenamientos ⁊ prematicas ⁊ fueros no ſe pudiere determinar. Mandamos que en tal caſo ſe recurra alas leyes de las ſiete partidas fechas por el ſeñor rey don Alfonſo nueſtro progenitor: por las quales en defeto delos dichos hordenamientos prematicas ⁊ fueros mandamos que ſe determinen los pleytos ⁊ cauſas aſſi ciuiles como criminales de qualquier calidad o cantidad que ſean guardando lo q̃ por ellas fuere determinado como enellas ſe contiene aun que no ſean vſadas ni guardadas y no por otras algunas: ⁊ mandamos que quando quier que alguna dubda ocurriere

enla interpretacion y declaracion delas dichas leyes de ordenamientos ⁊ prematicas ⁊ fueros o delas partidas que en tal caſo recurran a nos ⁊ alos reyes que de nos venieren para la interpretacion ⁊ declaracion dellas porq̃ por nos viſtas las dichas dubdas declararemos ⁊ interpretaremos las dichas leyes como conuiene a ſeruicio de dios nueſtro ſeñor ⁊ al bien de nueſtros ſubditos ⁊ naturales ⁊ ala buena adminiſtracion de nueſtra juſticia ⁊ por quanto nos ouimos fecho enla Uilla de Madrid el año que paſſo de nouenta ⁊ nueue ciertas leyes ⁊ ordenanças: las quales mandamos que ſe guardaſſen enla ordenacion ⁊ algunas enla deciſion delos pleytos ⁊ cauſas enel nueſtro conſejo y enlas nueſtras audiencias y entre ellas hezimos vna ley ⁊ ordenança que habla cerca delas opiniones de Bartolo ⁊ Baldo ⁊ de Juan andres y el Abad qual dellas ſe deue ſeguir en dubda a falta de ley ⁊ porque agora ſomos informados que lo que fezimos por eſtoruar la prolixidad ⁊ muchedumbre delas opiniones delos doctores ha traydo mayor daño ⁊ inconueniẽte porende por la preſente reuocamos caſſamos ⁊ annulamos en quanto a eſto todo lo contenido enla dicha ley ⁊ ordenança por nos fecha enla dicha villa de Madrid: ⁊ mandamos que deaqui adelante no ſe vſe della ni ſe guarde ni cumpla porque nueſtra intencion ⁊ voluntad es que cerca dela dicha ordinacion ⁊ determinacion delos pleytos ⁊ cauſas ſolamente ſe faga ⁊ guarde lo contenido enla dicha ley del ſeñor rey don Alfonſo y eneſta nueſtra.

j. Omiſſo prologo: lex. j. q̃ incipit primeramente recitat legem ordinacionis alfonſi regis en Alcala: que diſponit quibus legibus cauſe et lites veniunt decidende.

ij. ¶ Aduerte quando vna lex facit mentionem alterius legis que forſam nõ reperitur: nichilominus ſtatur legi referenti. textus. in. l. admonendi. ff. de iure iuran. et ibi notat bar. col. ij. ℣. ⁊ hoc facit ad queſtionem. vbi dixit ꝙ ſi priores ciuitatis fecerunt legẽ ꝙ quilibet ſoluat collectam infra decem dies ſub pena quadrupli ſecundum formam ſtatuti: ſed de hoc nullum reperitur ſtatutum: nichilominus dicta lex ſuum ſortietur effectũ. Quia priores ſe refferentes ad ſtatutum: potuiſſent legem predictam facere: quamuis ſtatutũ factũ nõ eſſet. ¶ Ad idẽ facit quod voluit bar. in. l. eum qui. §. iulianꝰ. ℣. quero facit ad queſtionem. ff. de conſti. pecu. vbi dicit ꝙ ſi iudex in ſententia condmenat aliquem ad dãdum vnũ par caponũ. quolibet anno tali domino ſecundũ ꝙ anteceſſores illius conſueuerunt: iſta verba non faciunt condicionem: vt debeat prius conſtare ꝙ anteceſſores illius conſueuerunt dare: immo condẽnatꝰ tenetur: licet de illo quod anteceſſores dare conſueuerunt: non conſtet: Ad hoc. l. pe. C. de inſti. ⁊ ſubſtitu. traditur per cinum in. l. Sciendum. C. de contrab. Stipulati. facit. glo. in. c. quoniam abbas de offi. deleg. ſecũdũ bar. vbi ſupra. faciunt notata in. aucthentica Siquis in aliquo documento. C. de edẽdo vbi per. bar. bal. et alios recẽtiores. ſpe. ti. de inſtru. edi. §. viij. ⁊ de app. §. j. ℣. et nota. lãfrancꝰ. in repeticione. c. quoniã cõtra falſam de proba. in parte ſequitur inſtrumentorum productiones. col. x. in fine. ℣. quero modo vnum. vbi concludunt ꝙ ſi inſtrumenta facta ſunt inter eaſdem perſonas: probant alias ſecus. Hinc dicunt domini de rota deciſione. ccccxxvij. ꝙ iſtru

mentum epiſcopi de inſtitutione fa-
ciens mentionem de preſentatione
patroni:probat preſentationem.
iij. ¶ Item ſi judex dicit in ſententia vi-
ſo libello ⁊ litis conteſtatione ⁊c.pro-
batur interueniſſe q̄q̄ de illis alias
non conſtet:vt vult glo.in.c. dudum
in.℣.prohibemus ⁊ ibi abbas fi.col.
de decimis.abbas in. d. c. quoniam
contra ⁊ in.c.bone de elect. ⁊ in. c.in
preſentia de renun.notatur.in.l.ſciē
dum. ff.de ℣bo. obli.bald. in.l.j. C.
de dotis promi.
iiij. ¶ Iſta faciunt ad dubiū q̄ ſi aliquis
in iſtrumento fidejuſſionis ita dixit
Joannes pater marie tanq̄ principa
lis debitor promiſſit ei dare dotem
mille ducatos prout in inſtrō. ſuper
hoc confecto cōtinetur:pro quo ego
petrus fide jubeo: teneor quamuis
de inſtrō. debiti ipſius patris non
appareat.Sed ſi tātum diceretur de-
beo centum martino vt patet in pu-
blico inſtrumēto quod eſt apud illuꝫ.
vel dicam lego Martino cētum que
mihi dedit:vt patet ex tali inſtrumē
to:ſi non apparet:non prouat:vt ha-
betur in ſpe.ti.de confeſſis.§.iij.℣ſi.
ſed nunquid patris.⁊c.
v. ¶ Ad regem ſpectat leges condere ge
nerales:vt hic ⁊ in.l.infra proxima di-
citur prope mediū traditur per bart.
⁊ alios in.l.non ambigue.ff. de legi-
bus.glo.iij.in.l.j.ff. quod quiſq̄ ju-
ris ⁊ in.§.quod principi placuit inſti.
de iure na. poteſt ſimiliter rex leges
a ſe conditas interpretari: vt hic ⁊.l.
fi.⁊ ibi bar. C.de legibus. illius enim
eſt interpretari:cuius eſt condere: vt
dicunt jura vulgaria.vbi ergo lex re-
gni requirit interpretationem ſiue
declarationem: recurrendum eſt ad
regem:vt per bart.in.l. omnes popu
li.q.iij.ff.de juſti.⁊ jure ⁊ in.lex.ex fa-
cto in principio ⁊ ibi angelus ⁊ alij.
ff.ad trebelianum bart. ⁊ bald. in. l.
omni nouatione ceſſante.C.de ſacro-
ſanctis eccleſie. Albericus de roſat.
in.l.j.col. ij. in fine.ff.ſi certum pe.
¶ Non tamen pro quolibet inter- vj.
pretatione recurrendum eſt ad regē.
nam ⁊ doctoribus data eſt p̄tas in-
terpretandi jura:vt.l.vnica.C.de pro
feſſo.⁊ medicis qui in vrbe conſtan-
tinopolitana.lib. x. in cuius ſignum
quando efficiuntur doctores; datur
ſibi liber:vt per glo.in.cle.
Iſta tamen doctorum interpretatio:
eſt probabilis:non neceſſaria:vt.l.j.
ff. ſi certum pe. niſi ſumatur ab ha-
bente poteſtatem legis condende: ſi-
cut juris conſulti habent:nam tunc
eſt neceſſaria:vt dicta. l.j. ⁊ ibi albe-
ricus ⁊ alij notaſ.in. §. reſponſa pru-
dentum inſti. de jure na. ⁊ in. l. Se-
ptimo menſe.ff.de ſtatu.ho.glo.in.c.
j.de poſtu.pre.⁊ in.c.fi.
¶ Item judices poſſunt interpreta- vij.
ri jura in cauſis coram ſe: vertentib⁹
ſecundum inno.in.c.cum ſpeciali de
appe.facit authentica jus jurandum
quod preſtatur ab his coll. ij. vide
abbas.⁊ alios.in preallegato. c. cum
ſpeciali.⁊ in.c.j.col.iiij.℣ſi. tertia ſpe
cies de poſtu.prela.⁊ in. c.j. de conſti.
col.pe. Quid autem in arbitro:vide
bart.in.l.veteribus.ff.de pactis.ſpe.
de arbi.§.ſi.℣ſi.ſed nunquid ⁊ abbas
in dicto.c.j.iiij.col.
¶ Tunc ergo recurrendum eſt ad viij.
principem/vel regem quando in ſur
git maxima dubitatio.nec poteſt per
inferiorem decide cōmodo:iuxta no-
ta.per abb.⁊ alios in.c.j.d̄ conſti.Ab
ſurdum eniꝫ videretur pro qualibet
parua dubitatione:principem adire
vt per bart.in dicta.l.omnes populi.
ff.de juſti.⁊ jure.
¶ Apellatione juris in regno iſto: ve ix.
nit jus regni:vt plene dixi in repeti-
tione ru.de donationibus inter virū
⁊ vxorē in introductione. ℣ſi.anectā
etiam.vide bald.in.c. cum veniſſent
de eo qui mittitur in po. Andreā ſicu
lū in ru.de cōſtitu.col.iij. in principio.
¶ An leges regni artāt cleri.⁊ forēſes x.

vide bar. in.l. omnes populi. col. xv.
q.j ff.de iuſti.⁊ iure.plenius per abb.
⁊ folium.in.c.eccleſia ſancte marie ꝺ
conſti.qui plurima dicit.quibus ad=
de matheſelamum in ſuis ſingulari=
bus.cvij.
xj. ¶ Defficiente lege regni: recurren=
dum eſt ad regem vt hic dicitur ⁊ in.
l.leges ſacratiſſime in fine.C.de legi=
bus vbi dicitur ꝙ ſuper dubia lege re
curritur ad principem. Aliqui dicũt
ꝙ immo recurrendum eſt ad conſue
tudinem: que eſt legum interpres.l.
minime et. l. ſi de interpretatione.ff.
de legibus.c. cum dilectus de cõſue.
Uel recurritur ad rationem natura=
lem.c.cõſuetudo.j.di.l. ſcire oportet.
§.ſufficit.ff.de excuſa.tu.tenet jo.an.
in.c.paſtoralis de fide inſtru. facit.c.
ſecundo requiris de app. c. cum ſint
homines de decimis et ibi abbas.faꝰ
cit.c.Ratio nulla permittit ꝺ prebẽ.
xij. ¶ Ad predicta vide glo. in. §. ex non
ſcripto inſti.ꝺ iure na.que ponit tres
cõſuetudinis proprietates. immitta
tur legem quia ſucedit loco legis vbi
deficit lex.c.conſuetudo.j.di.c.in his
xj.di.Interpretatur legẽ.d.l. ſi de in=
terpretacione. et.d. c. cum dilectus.
Item derogat legi.c. fi.de cõſue. que
omnia facit conſuetudo ex legis con=
ſenſu.d.l. omnes populi. Alias infe=
rior nullo pacto ptuiſſet tollere legez
ſuperioris.c. cum inferior de maio. ⁊
obedi.cle.ne.romani de electio.tenet
abb.in.c.clerici de iudi.pẽ. cõ.ꝟ. ter=
tio nota et in.c.j.fi. cõ.ꝟ. ⁊ vt habeas
de conſti.
¶ Si tamen intellectus legis eſt mul xiij.
tiplex: benignior eſt ſequendus. l. ſi
ephesi. ff. de eo quod certo loco. c. fi.
de tranſactio vnde tunc non eſt ad re=
gem recurrendum pro legis interpre
tacione. Si autem non eſt dare viam
vel intellectum benigniorem: ſe per
alias leges reperitur ſimile: procedi=
tur de ſimilibus ad ſimilia . c . tran=
ſlato de conſti. l. non poſſunt.ff. de le
gibus. Si non eſt dare ſimile: vt ꝙ
iudex neſcit ꝙ faciat: tunc debet ad re
gem recurrere: quia illius eſt inter=
pretari: cuiꝰ eſt condere. l. cum de no
uo.C.de legibꝰ.c.inter alia ꝺ ſen. ex.
¶ Nec eſt verũ quod aliqui auſe ſunt xiiij.
dicere ꝙ in defectum legis recurren=
tur ad oppinionem bar.jo.an.vel ab=
batis per legem regni foro nouo ſiue
ordinatione.ti. delas leyes. l. vj. que
per iſtã expreſſe: nõ reꝓbatur. immo
approbatur per legez. xxvij. in Ma=
drid. que apprebauit oppinionem.
bar.et.joã.andree. Cogita.

Lex.ij.

ij. Porque nueſtra intencion ⁊ volũtad es que los letrados en eſtos nue
ſtros reynos ſean principalmente inſtrutos ⁊ informados delas di
chas leyes de nueſtros reynos pues por ellas ⁊ no por otras han de
juzgar. E a nos es fecha relacion que algunos letrados nos ſiruen
⁊ otros nos vienen a ſeruir en algunos cargos de juſticia ſin auer paſſado ni
eſtudiado las dichas leyes ⁊ ordenamientos y prematicas y partidas delo ꝗl
reſulta que enla diciſion delos pleytos ⁊ cauſas algunas vezes no ſe guardan
⁊ platican las dichas leyes como ſe deuen guardar ⁊ platicar lo qual es contra
nueſtro ſeruicio. E porque nuneſtra intencion ⁊ voluntad es de mandar reco=
ger y enmendar los dichos ordenamientos para que ſe ayan de impremir ⁊ ca
da vno ſe pueda aprouechar dellos porende por la preſente. Ordenamos ⁊ mã
damos que dentro de vn año primero ſiguiente ⁊ dende en adelante contado
deſde la data deſtas nueſtr as leyes todos los letrados que oy ſon/o fueren aſſi
del nueſtro conſejo/o oydores delas nueſtras audiencias ⁊ alcaldes de la nue=
ſtra caſa ⁊ corte ⁊ chancillerias/o tienen/o tuuierẽ otro qualquier cargo/o ad=

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

te teſtigos cõ vn eſcriuano los quales ayã de firmar encima dela eſcriptura dl dicho teſtamẽto ellos y el teſtador ſi ſupierẽ o pudierẽ firmar ⁊ ſino ſupierẽ y el teſtador no pudiere firmar que los vnos firmen por los otros de manera q̃ ſean ocho firmas ⁊ mas el ſigno del eſcriuano. E mandamos que enel teſtamẽto del ciego interuengan cinco teſtigos alomenos y enlos codecillos interuenga la miſma ſolemnidad que ſe requiere enel teſtamento nuncupatiuo o abierto conforme ala dicha ley del ordenamiento los quales dichos teſtamentos ⁊ codecillos ſino tuuieren la dicha ſolemnidad de teſtigos mandamos que no fagan fee ni prueua en juyzio ni fuera del.

Quot teſtes debent interuenire in teſtamento nuncupatiuo ⁊ in ſcriptis ⁊ in codicilis ⁊ in teſtamẽto ceci. venit ad declarationem legis prime ti. delos teſtamentos ordinationũ lib.
j. ¶ Premitte ꝙ teſtamentum eſt duplex. nuncupatiuuȝ et inſcriptis: vt. l. hac conſultiſſima in principio et. l. in teſtamentis. C. de teſta. inſti. co. §. j. et. §. per nuncupationem. ⁊. vj. partita. ti. j. l. j. vnde appellatiõe teſtamẽti vtrumqꝫ continetur. l. que nuper. C. de in offi. te. ſed reſpectu ſolemnitatis alit̃ teſtamẽtum fit inter filios: aliter inter extraneos: inter filios quidem: ſola voluntas teſtatoris de qua conſtat ſcriptura manu teſtatoris cõſcripta ſufficit: vel duo teſtes etiam femine: vt. d. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto et authẽtica quod ſine et authentica hoc inter liberos co. ti. cum ſimilibus ⁊. vj. partita. ti. j. l. vij. vbi vide glo. in verbo duobus.
ij. ¶ Regulariter in teſtamento nũcupatiuo et in ſcriptis requiruntur ſeptem teſtes. Sed in ſcriptis debet interuenire tabellio. d. §. per nuncupationem. vj. par. ti. j. l. j. cum ſimilibus niſi in teſtamento militis in caſtris teſtantis. co. ti. l. iiij.
iii. ¶ Et ſi quis principis indulgentia efficitur teſtabilis: ſecundum ius commune dbet teſtari. co. ti. l. v. preterea valet teſtamentum in quo ſolus rex eſt teſtis. co. titu. l. v. Preterea teſtamentum in quo ſolus rex eſt teſtis. eodẽ. titulo. l. v. Preterea indultum eſt ruſticis / vt in rure deficientibus ſeptem teſtibus: cum quinqꝫ ſubſcribẽtibus: vel vno pro alijs teſtentur. In eorum tamen preſentia teſtamentuȝ ordinetur. co. ti. l. vj.
¶ Sed dicta lex. j. ordi. ti. de teſtamentis. dicit ꝙ in teſtamento in quo non interuenit tabellio: quinqꝫ teſtes ad minus requiruntur. Si autem interuenit tabellio: ad minus requirũtur tres teſtes: non computato tabellione in numero teſtium. Quam legem declarat iſta lex / vt habeat locum in teſtamento nuncupatiuo: etiam ſi teſtetur inter ſuos: vel inter extraneos. Quod eſt ſatis notandum. ii
¶ Ex quo infertur ꝙ ſubſtitucio pupilaris coram duobus teſtibus in teſtamento inter liberos: non valet etiã ſi ſit facta de liberis quia non interuenerunt quinqꝫ teſtes / vel ſaltem tres cum tabellione. quamuis contrariũ conſuluerit paulus de caſtro. conſilio. ccclitij. Incipiente viſis omnibꝫ illa enim ſolemnitas que requiritur in inſtitucione: requiritur in ſubſtitutione. l. j. in principio. C. de impre. ⁊ alijs tenet bal. in rubri. C. co. quia ſubſtitutio: eſt ſecunda inſtitu. vt ibi. v.
¶ Hi autem teſtes debent eſſe vicini eius loci in quo fit teſtamentuȝ: non tranſeuntes nec fortuiti: vt vult prealegata lex prima. et tenet bar. in. l. ſciendũ. ff. de verbo. obli. et in. l. fi. §. vj.

ſin autem. C. de iuri ĉdeli. text⁹ ⁊ bar. in auctbentica de teſtibus. §. ſi vero ignoti. coll'a. vij. quidquid dixerit gl. in. d. l. hac cõſultiſſima in principio.

vij. ¶ Ex iſtis infertur ꝙ ad eſſentiam teſtamenti nuncupatiuij: ſufficiunt teſtes: nec eſt ſcriptura neceſſaria. Unde ſi notarius in ſcriptura teſtamenti nuncupatiuij aliqua ommiſſit apponere: non propterea viciatur teſta. arg. l. bona fides. C. de pactis ⁊ l. cõtrahitur. ff. de pigno. Tenet bal. in. l. error. C. de teſta. ⁊ ſequitur ibi ludo. roma. facit in ſimile textus ⁊ multa que ibi cumulãtur per jaſſo. in l. vinũ ff. ſi certum pe. ⁊ quod voluit abbas in. c. bone. co. iij. de electi. vbi dicit ꝙ vbi non erat neceſſarius libellus ſi offeratur neptus non viciat. traditur in. c. cũ dilecti. de emp. ⁊ vẽdi. Hinc eſt ꝙ vbi altas non requiritur ſcriptura: ſi non ſit ſolemnis: nõ preſumitur falſa: vt. l. jubemus in ſi. C. de teſta.

¶ Teſtamentum nuncupatiuum factum coram tabellione: debet legi ipſis teſtibus alias non valet. l. fideicomiſſa. §. quotiẽs ⁊ ibi doct. õ leg. iij. l. ex ea. ⁊ ibi bar. ff. de teſta. l. hac conſultiſſima. §. at cum humana. C. qui teſta. facere poſſunt.

ix. ¶ Secus in teſtamento in ſcriptis cũ debeat fieri clauſum ⁊ ſigillatum: vt per bar. ⁊ alios in. l. ij. ff. quemadmo. teſta. ape. ⁊. d. §. at cum humana. vj. partita. ti. j. l. j.

x. ¶ Item quando ſit inter liberos legi non debet ſecundum. bar. in. d. l. fideicomiſſa. §. quotiẽs. Sed bal. contra in. d. authen. quod ſine. co. j. v̈ſi. ⁊ ex predictis determinatur queſtio. C. õ teſta. ⁊ hoc tene per iſtam. l. in ratione ſui. vnde quantum ad hoc nulla eſt differentia inter ſuos ⁊ extraneos quo ad formam teſtandi ⁊ quo ad ſolemnitatem teſtamenti propter falſitatis ſuſpicionem que facile poſſet fabricari: ſi teſtamentum teſtibus non legeretur. Item non eſſet integer teſtis qui non vidit nec audiuit que in teſtamento ſunt contenta. l. ſi non ſpeciali. C. de teſta.

¶ Idem videtur dicendum in quolibet contractu qui ſit in ſcriptis quia debent legi ipſis partibus ⁊ teſtibus abbas in. c. cum. p. tabellio col. ij. in. verſi. infero etiam ad aliam: queſtionem de fide inſtru. per. l. contractus. C. de fide inſtru. ⁊ ibi. bar. Idem abb. in. c. j. co. iiij. verſi. vndecimo requiritur. eod. titu. ⁊ ibi. job. an. ⁊ in additionib⁹ ad ſpec. de inſtru. cautella. §. oſtenſo. verſi. illud quoqꝫ bar. in. l. gallus. §. idem credendum. ff. de liberis ⁊ poſthumis de hoc habem⁹ pragmaticam ſanctionem Segobie anno mileſimo quingenteſimo tertio. xi.

¶ Si autẽ ſcriptura non lecta pars ſe ſubſcribat: vel ſcedule vacue: non per hoc videtur approbare contenta in ſcriptura: vel cedula: vt vult inno. in. c. ij. de fide inſtru. angelus in. l. ita ſtipulatus. §. griſogonus. ff. de verborum. obli. xij.

¶ De publicatione teſtamenti: teneas ꝙ ſi eſt factum coram tabellione cum ſolemnitatibus alias requiſitis: cum ſit ſcriptura publica: non eſt neceſſaria alia publicatio. ſiue teſtamentum ſit in ſcriptis ſiue nuncupatiuum: vt vult glo. in. c. ij. in verbo publica manu de fide inſtru. ⁊ ibi abbas ⁊ alij doctores tenet bar. in. l. ij. ff. quemadmo. teſta. aperiantur. bal. in. l. j. C. de teſta. ⁊ in. d. l. hac conſultiſſima in fine. C. qui teſta. fa. po. ⁊ in pluribus alijs locis. etiam ſi teſtes in ſcripti deceſſerint. glo. in. d. c. ij. ⁊ in. l. ij. C. quemadmodum teſta. appe. ⁊ ibi bar. ange. ⁊ ludouicus in. l. j. col. vj. in fine. v̈. in eadem glo. C. de teſta. xiij.

¶ Teſtamentum vero factum ſine tabellione: eſt publicandum: vt. l. publicati. l. teſtamenta omnia. l. omniũ C. de teſta. ⁊. ff. ⁊. C. quemadmodum teſta. appe. alioquĩ nichil valet decedente vno ex textibus neceſſarijs ad xiiij.

bibito.glo.in verbo obſignentur.C. quemadmodum.teſta.app.in.l.ij.ꝛ ibi bart.in ℣ſi.quid ſi teſtes.ꝛ in.l.ji. ff.eod.niſi viuo teſtatore huiuſmodi publicatio/ vel recognitio facta fuiſſet vt per bald.in.l.ij.C.de fideicomi. ꝛ in.l.ij.col.ij.℣ſi.interdum.C.de teſta.ꝛ in ſpecu.de inſtru.edit.℣ſi. ſi deceſſit.tale enim teſtamentum ſine tabellione factū eſt priuata ſcriptura que per ſe non ſubſiſtit:vt per abb. in c.j.col.j.℣.Jtē infertur ꝺ fide inſtru.

xv. ¶ An autem teſtamentum nuncupatiuum poteſt probari per publicam ſcripturam.vide. glo. bald. ꝛ doctores in.l.j.C.de taſta.notatur in.l. fi. C.de fideicomi.ꝛ in.l.ij.C.de bono. po.ſecundum ta.ꝛ in.l. heredes palā in principio.ff.de teſta.

xvj. ¶ Tunc dicitur teſtamentum publicatum quando apud iudicem ꝛ notarium publicatur. bald.in.dic.l.ij.C. quemadmodum teſta.ape.ad petitionem eorū quorū intereſt.l. teſtamēta omnia.C.ꝺ teſta.glo.in.d.l.publicati.ꝛ ibi.bald.ꝛ.vj. parti.ti.ij.l.iij. iiij.

xvij. ¶ Jn hac publicatiōe citātur hi quorum intereſt.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re. iudi.l.nam ita diuus. ff. de adopt.l. iiij.§.illud.ff.ꝺ fideicomi.ly.glo.⁊ doctores in.l.majorem.C.de pact.paulus de caſtro conſilio.cc.xiiij.per.l.re cuſare in principio.ff.ad trebell. Ad idem.l.in cauſe.§.cauſa .ff. de mino. l.ſi quando.C.de teſti.l.ſolam eod.ti. c.in nomine dñi eod.ti. cū ſimilib⁹.

xviij. ¶ Et ſi aduerſarius eſt certus.debet ſpecialiter citari arg.auctben. nouo iure.j.reſponſo.C.de pena iudic.qui male iudicauit vbi autem aduerſari⁹ certus nō eſt:ſufficit pro clamatio generalis.c.fi.de majo.ꝛ obe. c. cum in tua.qui matri.accuſa.po.l.ſi eo.tēpore.C.de remiſſione pigno.doctores in dicta.l.publicati.

xix. ¶ An autē debēt dari interrogatoria ꝛſentētia ferri videas bald.in.d.l. publicati.ꝛ ibi an ſit diffinitiua an interlocutoria.c.fi.ꝺ re.iudi.li.vj.ludo. in rubri.ff. ꝺ rejudicata. vbi cōcluditur ꝙ.eſt interlocutoria.aqua non appellatur idē.l.iiij.ti.de appe.li. ord.

¶ Quis autem ſit iudex cōpetens ad faciendū huiuſmodi publicationē teſtamenti:vide ludo. in.d.l.publicati. qui dicit ꝙ is apud quem veniret vētilanda queſtio teſtamenti per. l. cuꝫ hi. §. tranſactiones . ff . de tranſact. enim ibi notatis. xx.

¶ Modus pronunciandi in publicatione eſt ꝙ iudex dicat pronūcio teſtamētū hoc haberi ꝓ publicato vt ſētit inno.in.c. alberic⁹ de teſti. quom allegat bal.in auctbentica ſi quis in ali qui documento. C.de edendo.ꝛ in.l. publicati pre allegata ꝛ ibi ludoui. xxj.

¶ Si clericus eſt relictus heres in teſtamento vel executor:an tenetur cō parere corā iudice ſeculari:vide bald. in.l.teſtamenta omnia. verſi. vltimo formo.C.de teſta. qui dicit ꝙ ſic. ideꝫ lex.iiij.ti.de teſtamentis.li.iij.ordi. xxij.

¶ Forma teſtamēti in ſcriptis tradit. vj.parti.ti.j.l.j. et hic ꝛ i ſpe. ꝺ inſtru. edic.§.cōpendioſe charta.ij.ꝛ vnū eſt precipue neceſſariū ꝙ interueniat tabellio ꝛ teſtiū ſubſcriptio. Si autē tabellio nō interueniat oportet quod fiat publicatio coram tabellione eo modo quo diximus:vt per bart.in.l. j.ꝛ.ij.ff.quemadmo. teſta. appe. poſt glo.vbi alij. doctores. xxiij.

¶ Teſtes qui debent eſſe preſentes in teſtamentis:debent eſſe alias abiles: alioquim teſtamentum non valet vt per bald.in.l.fi.col.iij.℣. preterea iſta prohibitio.C.de bo. po.cōtra. ta.p.l. teſtiū.§.condicionē. ff. de teſta. vnde ſi ſunt inuiti:non ſunt legitimi teſtes. l.qui teſtamēto.§.fi.in fine.eod.ti. xxiiij.

¶ Si tamen teſtamentum eſt ſubſcriptum a teſtibus infamibus:non propterea viciatur.ſentit bald.in.c.j. pe mediū an remoueri debeāt teſtes qui pares eſſe dſierunt ꝛ in.l.j.col.ij. interdū eſt nūcupatiuū.C ꝺ teſta.vbi xxv.

plene an et quando in famio ſit legi-
timus teſtis.

xxvj. ¶ Hec autem teſtium abilitas re-
quiritur quomodo teſtamentũ fit.l.
ad teſtium.§.cõditionem.ff.de teſta.
inſti.co.§.ſed cum aliquis et ibi bar.
et alij. bal. in. d. c.j. an remoueri. ⁊c.
bal.⁊ ludo.in.d.l.j.C.de teſta.

xxvij. ¶ Fide vnius teſtis: non ſupplet im-
perfectionem alterius. in teſtamen-
tis: immo omnes debent eſſe abiles:
vt traditur in.d.l.j.C.de teſta.bal.in.
l.j.C.de bon.po.contra tabu.ſexta.
partita.ti.j.l.ix.vide bal.in.l.ex argē-
tarijs.§.j.ff.de eden.⁊ glo. foro leguȝ
li.ij.titu.de las teſtimonias. l.j. vide.
bal.in.l.j.v̄ſi.ibi in textu ⁊ v̄ſi.c.; hoc
habes determinatum.C.de queſtio-
nibus. vbi per illum textum dicit ꝙ
ſi in approbatione actus requiritur
certus numerus teſtium: ſi interue-
niũt decem teſtes/vel plures: quorũ
duo/vel tres ſunt infames/ vel exco-
municati: ſi ceteri ſunt legitimi qui-
bus deſideratus numerus reſtat: ſuf-
ficit.idem per illum tex.tenet bal.in.
l.ſatis aperte.C.de falſis dicens ꝙ ſi-
quis probauit per teſtes obtinebit
quamuis produxerit inſtrumentum
de falſo ſuſpectum per.d.l.j. ⁊.l. iij.c.
de fide inſtru. quia vtile per inutile
non viciatur.

xxviij. ¶ Idem dicimus de duobus tabellio
nibus quorum vnus eſt infamis al-
ter bone fame coram quibus factum
eſt inſtrumentum/vel teſtamentum.
valebit enim racione tabellionis bo-
ne fame bal. in.l.imperator la. j. col.
viij.v̄ſi. nota etiam ꝙ ſi duo notarij.
ff.de ſtatu.ho.per.d.l.ſiquis ex argē-
tarijs.§.ſed cum omnes. Idem in au
ctoritate duorum tutorum quorum
alter ſit falſus alter legitimus. Va-
let enim authoritas.l.j. in principio
appe.§.j.⁊ ibi.bar.ff. quod falſo tuto
re aucto.

xxix. ¶ Vbi defficit numerus teſtium cor-
ruit teſtamentũ nec poteſt ſuppleri
per juramentum partis ſuppletiuuȝ
quia non poteſt excedi ante requiren
te certum numerum teſtium. r'la in-
dultum de regu.iure.li. vj. nec deffe-
ctus numeri/vel probationis ſupple
ri per iura.vel extraneas conjecturas
Immo debet probari per.teſtes ſub-
ſtanciales glo.no.in.l.cum propona-
batur de lega.ij.⁊ in.l.eum de indebi-
to.C.de probatis.bal.in.c.j.de cõtra.
inueſti.§.item vaſſallus.co.ij.v̄.que
ro vtrum numerus teſtium. li. feu-
dorum idem bal.in.l.ij.in.v̄ſi.ſed nũ-
quid.C.de bo. po. ſecundum ta. ⁊ in.
l.in bone fidei. C. de rebus creditis.
ludo.in.d.l.ij.co.ij.in.v̄. vlterius ex-
tra glo.preterea teſtis idoneus nõ di
citur: qui in deffectũ aſſumitur bal.
in.l.j.co.j.v̄ſi.item nota.C qui et ad-
uerſus quos. vnde teſtes in minori
numero ꝙ neceſſario vel ſtatute: quã
uis faciat judicium: non tamen pro-
bationem. bal.in.l.cum citra in fine.
C.de jure dotum.

¶ An teſtator carceratꝰ: vl' t̄pe peſtis xxx.
ſiue in mare: vel alr̄ legitime impedi
tus: poſſit teſtari cum minori nume-
ro teſtium. vide bar.bal.pan.⁊ alexã.
in.d.l.ſi C.de teſta.bar.in.l.j.ff.de bo
no.po.ex teſta. mi. ange. in auct ben.
de non alie.§.quod autem in fine.col
la.ij.tenent ꝙ non intellige quãdo ſe
ptem poſit reperiri vl' ſecꝰ.hoc de mē
te legum regni.ordi.li.iij.ti. de teſta.
l.j.⁊ hic que requirũtur quinꝙ teſtes
in teſtamento nuncupatiuo: vbi plu-
res haberi non poſſunt ad hoc bonus
textus in ſimili in.c.debituȝ de biga-
mis vbi ſi ad ſubſtantiam actus ali-
qua ſolmnitas requiritur: niſi in-
teruenia t: non valet actus: etiam
ſi propter neceſſitatem non fuerit ad
hibita.

¶ Probatur autem plures teſtes ha xxxj.
beri non potuiſſe: ex ſola allegatio-
ne.niſi probetur contrarium. l. cum
res. C.de proba. bar. in. l. confirma-
tur.q. antepe. ff. de jure codicilorum

tucius tamen putat q notarius ſcribat in teſtamento preſentibus teſtibus iſtis cũ facta perquiſicione plupulis haberi non potuerunt. de conſuetudine generali in his regnis in teſtamento nuncupatiuo ſoliquinq teſtes adhibentur quamuis plures haberi poſſint.

xxxij. ¶ An autem tot teſtes requirantur ad probandum teſtamentũ quot requiruntur in eius confectione. vide. baldus. ludouicum et alios in dicta. l.ij. C. de bonorum po. ſecundum ta. bal. in. l. fi. col. iij. verſi. querit hic. C. de fideico. bar. et alij in. l. heredes palam in principio. ff. de teſta. bal. in. l. teſtium. col. ij. vſi. vltimo nota. C. de teſta. ſpe. de inſtru. edictio. §. compẽdioſe. v. quid ſi vnus ex teſtibus. vide glo. in. d. l. heredes palam et in. d. l. ij. C. de bono. po. ſecundum tabu. et in. d. l. fi. C. de fideico. et ibi bal. iij. co. in fi. v. ⁊ ſatis. bar. in. l. j. §. j. in fine. vſi. quot teſtes de le. ij. glo. in. l. qui ex liberis. §. teſtamento in verſi. litteras. ff. de ſecundũ. ta. et in. l. j. in verſi. iudicium. C. de codi. et in. d. l. heredes palam. §. ſed ſi notam ⁊ ibi diuus. ff. de teſta.

xxxiij. ¶ An duo teſtes ex eadem domo probent. textus in. dicta. l. ad teſtium in principio. ff. de teſta. dicit q ſic. quid ſi ſunt legatarij/ vel heredes: et quid de alijs: vide lãfrancum in repeticione. c. quoniam contra falſam de proba. in verbo. teſtimo. de poſiciones. cõ. xxvj. quero vlterius. bal. in. l. dictantibus. C. de teſta. vj. parti ta. ti. j. l. xj. et foro legum. lib. iij. titu. delas mandas. l. viij.

xxxiiij. ¶ An omnes teſtes teſtamenti debẽt eſſe maſculi: an ſufficiant femine? vide. l. qui teſtamento. §. mulier. ff. de teſta. inſti. eo. §. teſtes et ibi fabrum et arctium. iij. parte. titu. de teſtibus l. xvij. et. vj. parti. ti. j. l. ix. et foro legum. li. ij. titu. de teſtibus. l. viij. vbi concluditur q regulariter mulier in teſtamento teſtis eſſe non poteſt: niſi inter liberos legitimos naturales/ vel baſtardos ſecundum bal. in. d. §. mulier. Item in codicilis. glo. et. bal. in. l. fi. in. fine. C. de codicillis et in. d. §. mulier. et in. d. §. teſtes. Item in teſtamento ad pias cauſas. c. cum eſſes de teſta. et ibi abbas. bar. in. l. j. C. de ſacroſan. eccle. ⁊ ibi bal. verſi. quero circa ſolemnitatem. fi. co.

¶ Quod autem inter liberos ſufficiant duo teſtes etiam femine vt textus et ibi. glo. in authentica quod ſine. C. aliqui tamen nituntur tenere contrariũ immo q mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamento etiam inter liberos propter ſexus fragilitatem. Quinimmo nec in codicilis: vt per bar. in. l. in multis. ff. de ſtatu. homi. ſed comuniter tenetur cõtrariũ. xxxv.

¶ An conſuetudo poteſt minuere numerum teſtium in teſtamentis. bal et alij in. l. fi. C. de teſta. dicunt q non. pro quibus bene facit. l. j. ꝫ. eodem que prohibet conſuetudinem cõtra has leges. ſed innocencius ⁊ hoſti. in. c. cum dilectus de fide inſtru. ⁊ bal. in l. j. v. ſed hic quero. C. ad velle. tenent contrariũ. glo. in. clc. eſtatutũ de electione. Hinc dicit abbas. in. d. c. cum dilectus q valet conſuetudo q inſtrumento notarij credatur ſine teſtium ſubſcriptione. quia conſuetudo habet poteſtatem principis. l. domini prediorum. C. de agricolis et cẽſitis. li. xj. bal. in. l. iij. co. ij. vſi. ſexto. nota. C. de nautico fenore. et. in. l. nec exceptio. C. de proba. Item conſuetudo facit q clericorum inſtrumentis credatur quãuis nõ ſint notarij etiã extra territoriũ bal. in rũ. C. dẽ fide inſtru. fi. cõ. v. ſeptimũ. Quinĩmo põt conſuetudo introducere q ſacerdos etiã ſine teſtibus poſſit cõficere teſtamentũ. bal. i. l. ſi nõ ſpeciali. C. de teſtamẽtis poteſt enim conſuetudo derogare ſolemnitatibus inſtrumenti. et approbare: vel reprobare contract? xxxvj.

ſecundum inno.in.c.j.fi.co.ṽ. itẽ nota de fide inſtru. bal. in. l. per diuerſas.co.t.in fine.C.mandati.quia conſuetudo habet vim conſtitutionis. l. j. §.deniqꝫ el. ij. et ibi bar. ff. de aqua plu.ar. Quequidem conſuetudo ad vnguem ſeruanda eſt: cum ſit actus praticꝰ. bal.in ſpec.de inſtru.edi.col. x.ṽ.Conſuetudo poteſt relaxare.vbi firmat.ꝙ valet conſuetudo de ſtando minori numero teſtium.

xxxvij. ¶Sed prima oppinio ꝙ conſuetudo non poſſit minuere ſolemnitatem teſtamenti niſi per principem approbetur:probatur in.l.fi. C. d teſta.per quam hoc firmat oldradus conſilio. ccxlvj.⁊.joh. an.in ſpeculo de inſtru. edi.§.compẽdioſe ṽ.ſed nunquid de conſuetudine. Quos refert ludo. in. d.l.ſi non ſpeciali.col. j. qui recitatis omnibus finaliter diſtinguit: vt per eum videre poteris. vide etiam antonium et abb.et recentiores in.c. ij.de proba.

xxxviij ¶Tabellio debet interuenire ĩ teſtamenti confectione creatus a rege:vel ab eo qui põt eum creare iuxta notata in.c.cum.p.tabellio de fide inſtru. et in.c.fi.co.ti.et. in.c. accedentibus de con.prebẽ. notaẽ. per bar. et alios in.l.j.ff.de offi.proconſul et in. l. nec. ei.ff.de adop. et in.l.j.C. de emã.li.et in aucthentico de tabellio. § . vt tamen colla. iiij.⁊ in pluribus alijs locis ⁊.li.ij.or.ti. de los eſcriuanos del numero.l. iiij.

xxxix. ¶Alij vero tabelliones a papa vel imperatore creati : non poſſunt in his regnis laicorum teſtamenta: vel contractus colligere: vt dictat lex ordi. preallegata.⁊ in quaterno gabellarũ cj.niſi in defectum quando alius tabellio regni nõ poteſt reperiri:vt per angelum in . l . ſi vacantia . ij . oppo. ṽ.item patet ex predictis.C.de bonis vacantibus. li.x. ſicut ⁊ conuerſo tabelliones regis poſſun colligere contractus inſtrumenta et alia inter clericos in defectum eccleſiaſticorum. idem tenet abbas in. c. decernimus. pẽ.cõ.ṽ.laicus de indi.et nec ſicut in clerici / vel monachi. vide legem regni ordi.li.j.ti.iij.l.xxvj.

¶Idem dicimus de allijs tabellionibus regni qui non ſunt de numero. xl. Poſſunt enim colligere teſtamẽta ⁊ inſtrumenta laicorum quando alij d numero haberi non poſſunt:vel quã do ſumus in curia regis:nam ibi quilibet notarius regis poteſt rogari: quamuis non ſit de numero. et valẽt inſtrumenta/vel teſtamẽta ab eis facta:etiam ſi alius tabellio de numero haberi poſſit. extra curiam vero: tunc demum quando alius non reperitur.quod probari oportet. per id ꝙ dicit bar.in.l. conficitur. q. antipe. ff.de iure codicillorum.

¶Quod autem dictum eſt de nota- xlj. rio apoſtolico:idem dicendum eſt de presbitero parrochiali: qui poteſt rogari de teſtamento ad pias cauſas laicorũ:vt in.c.cum eſſes de teſta.ſecundum vnum intellectum vbi per abbatem in lectura ⁊ repeticione. Ad hoc. c.relatum el.j.eo.ti.vel quando teſtã fit in terris eccleſie.d.c. cum eſſes ſecũdum aliam lecturam. In terris vero imperij vel aliorum regum quid ſit vide ibi.joh.an.anto.⁊ abbatem.

¶De conſuetudine regni: tam laici: xlij. ꝙ clerici qui non ſunt notarij rogantur de teſtamentis laicorum. non vt publice per.ſed vt priuate iuxta.d.l.j. ti.de teſta.ord.li.iij.traditur in.l.hac conſultiſſima vbi.glo. ⁊ doctores.C. de teſtamentis: vt ſupra dictum eſt. itaqꝫ illa ſcriptura eſt priuata: ⁊ d̃bet publicari:et ſi negetur: plene prouari eo modo quo diximus.

¶Quare notarij apoſtolici vel impe xliij. riales non poſſunt rogari in regnis iſtis:dixi plene in repeticione rub.de dona.inter virum ⁊ vxorem in introducione.col. iiij.verſi. conſtituerunt etiam. Ubi etiam dixi ꝙ inſtrumẽtũ

factum in terris imperij vel pape: a notario papali/vel imperiali facit fidem in his regnis/ vel alibi extra: vt per doctores ibi allegatos. quibus ad de bart. in. l. cũctos populos. C. de ſũma trini. vij. q. principali ⁊ in. l. j. ff. de officio pro conſulis ⁊ lega. ⁊ in. l. nec ei. ff. de adop. ⁊ joh. an. in. c. roma na ð app. li. vj. rotã ðciſione. cccxiiij.

xliiij. ¶ An ſicut tabellio rogatus equiualet duobus teſtibus: vt. c. quoniam cõtra falſam de proba. ⁊ ordi. li. iij. ti. de teſta. l. j. vbi dicitur ꝙ in teſtamento debent interuenire quinꝙ teſtes/ vel ſaltem tres cũ tabellione: ⁊ ſic habet tabellio vicem duorũ teſtium propter eius auctoritatem: ita ⁊ notarius apoſtolicus/vel imperialis habebit vicem duorum teſtium per. d. c. cum eſſes de teſta. veritas eſt ꝙ non. quoniam non regantur/ vt publice perſone: ſed vt priuate: vt ſupra dictũ eſt quando autem tabellio regis interuẽit in teſtamẽto vl alio cõtractu vt teſtis: non vt tabellio: habet vicem vnius teſtis tantum. c. nuper de teſtibus. Sol⁹ princeps corã quo fit teſtamentũ probat integre. l. omnium. C. ð teſta. vj. partita. ti. j. l. v. ad predicta vide glo. in verbo quotlibet in. c. cuʒ joannes de fide inſtrumen. Jdem dicimus de clerico parrochiali.

xlv. ¶ Sed quamuis iſta non habeant vicem duorum teſtium: magis tamen creditur eis. ꝙ alijs. d. c. cum eſſes. ⁊ ſic quodammodo ſupplent aliorum deffectum: vt patet ex his que ſupra dicta ſunt.

xlvj. ¶ Teſtes in teſtamẽtis adhibiti/ vel rogati: ðbẽt ſe ſubſcriuere: vt. vj. partita. ti. j. l. j. ⁊. ij. ⁊ hic. ꝙ leges ſumũtur ex. l. hac cõſultiſſima in principio. C. de teſta. ſpe. de inſtru. edictione. §. inſtrumentum. ꝟſi. item ꝙ teſtes vbi dicit ꝙ in teſtamento in ſcriptis: teſtes debent ſe ſubſcribere: in alijs autem inſtrumentis ſufficit inſcriptio. Tenet etiam bald. in. d. l. hac conſultiſſima. Paulus de caſtro conſilio. ccvj. incipi. nõ multũ videtur neceſſariũ. Sigila autem teſtiuʒ que requirunt leges predicte: validant teſtamentũ: non probant: vt per bald. in ſpe: de inſtru edictione. ꝟſi. ſubſcriptiones.

¶ Teſtes quantumcunꝙ inabiles tẽ pore iudicij ex quacũꝙ cauſa: poſſũt deponere ad confirmationem teſtamenti/vel inſtrumẽti publici/vel priuati i quo retro reperitur eſſe ſubſcriptus: nam ipſa ſcriptura dicitur eſſe depoſitio: vt notat. in. d. l. hac conſultiſſima. §. pe. C. de teſta. bald. in. l. j. ij. col. in fine. ꝟſi. poteſt etiam dici. C. ð teſta. ſecus ſi teſtis non deponeret ad confirmationem ſcripture in qua reperitᷣ eſſe ðſcript⁹: vt p. bald. in. d. l. j. xlvij.

¶ Subſcriptio teſtatoris faciẽda eſt per teſtatorem: quamuis teſtamentũ propria manu ſcripſerit: vt. vj. partita. ti. j. l. ij. quamuis bald. contrariuʒ vellit in. l. cum antiquitas. §. cum autem in fine. C. de teſta. xlviij.

¶ Si alter teſtium ſcribere neſciat: alter pro eo ſubſcribet: vt hic ⁊ vj. partita. ti. j. l. j. ij. ⁊. l. hac conſultiſſima in principio. C. de teſta. habetur in ſpe. de inſtru. edic. §. inſtrumentum. ꝟſi. item quod teſtes. xlix.

¶ Tabellio debet ponere ſignũ ſuũ in teſtamẽto de quo eſt rogat⁹. Quod quidem ſignum mutare non licet: vt l. ſi. ff. de aſſeſſo. glo. in auctben. de tabellio col. ij. ꝟſi. ſecundo. coll. iiij. ſpe. de iſtru. edic. §. j ꝟ. in fine auctbẽ. bal. in prima conſti. C. alias cemittit falſum. bald. in. l. comparationes ſi. col. C. de fide inſtru. lanfrancus in. c. quoniam cõtra falſam in parte ſequitur inſtrumentorum productio. col. ij. l.

¶ Ultra ſignum tabellio debet apponere nomen ſuum cum ſigno ſecundum paulus de caſtro conſilio. ij. vel ſaltem ex precedentibus/ vel ſequentibus debet cõſtare de eo: vt per paulum ibi ⁊ per lanfrancum vbi ſupra. Si autẽ tabellio mutaret nomẽ ſuũ: lj.

punitur de falſo ac ſi mutaret ſignū: vt per lanfrancum ibidem. debet ergo ponere ſignum ⁊ nomē conſuetū. alias non valet teſtamentum/ vt per bald. ⁊ philippum in. c. ſignificauit đ appe. per illum textum ⁊ per. dic. l. ſi. ff. de aſſeſſo. ⁊ inſti. de publicis iudi. §. item videndum. Si tamen notari⁹ non habet ſignum proprium: poteſt/ vti ſigno alterius: ſi non facit in fraudem ſecundum bald. in. l. j. C. que res vendi: non po. etiam ſi ſit preſcriptuꝫ a prohibente: vt ibi per eum. in his regnis ante creationem tabellionum poſtꝙ examinantur ad officium: apponitur ſignum in pagina tabellionatus. quod mutare nō poſſunt. quāuis tale ſignum aſſimiletur ſigno alterius notarij alias punitur de falſo: vt ſupra dictum eſt.

lij. ¶ In teſtamento in ſcriptis debent a deſſe ſeptem teſtes qui debent ſubſcribere teſtamentū ſua manu quod ſufficit licet non apponant ſigillū ſuū quād autē requirebāt iura antiqua. l. hac cōſultiſſima. C. de teſta. in principio. ⁊ vj. parti. ti. j. l. j. ij. que in hoc per hanc legem corriguntur. Item hec lex addit legibus ſupradictis ꝙ tabellio inter ſit ipſi teſtamēto in ſcriptis ⁊ in eo ſuum apponat ſigillum. Sed recte intuenti vtraꝗ forma poteſt ſeruari: coram ſeptem teſtibus ſine tabellione: vt. d. l. j. ⁊. ij. ſed non dicetur ſcriptura publica: vt. l. j. ⁊. ff. quemadmodum teſta. appe. vbi bar. propterea requiritur publica: vt plures dictum eſt ſupra. vel poteſt quis teſtarij coram ſeptem teſtibus ⁊ tabellione: vt hic. ⁊ tale teſtamentū dicitur ſcriptura publica: ⁊ non eſt neceſſaria ei⁹ publicatio: vt per abb. in. c. ij. de fide inſtru. ⁊ dictū eſt ſupra.

liij. ¶ Sigillum aliquando dicitur anulus: vt per inno. in. c. ij. col. ij. ſuper vbo ſigillum ⁊ in. vſi. item nota de fide inſtru. ſpecu. de proba. §. iij. vſi. decimo per litteras. Sed nos quando loquimur de ſigno: intelligimus de eo quod notarius facit propria manu: in charta. de quo loquuntur leges regni ordi. li. ij. ti. del chanciller y ſello per totum ⁊ ti. de los eſcriuanos de la audiencia ⁊ in plurimis pragmaticis ſanctionibus regni. tabelliōes curie ſignāt proprio ſigno ⁊ in ſuper regis ſigillo de quo loquuntur leges preal legate. Ceteri vero tabelliones proprie vtuntur ſigno: quod aliquando mutare licet: vt per bart. in. l. ad teſtium. §. ij. ff. de teſta. per illum textū ⁊ inſti. eo. §. poſſunt. Idem bart. in. l. ſi. procuratorem circa medium. vſi. ſecundo poteſt approbari. ff. de procu. inno. in. d. c. ſignificauit de appe. in glo. j. in. v. ſigillum. Item poteſt quis ſigillare cum alieno ſigillo. ſi committatur. alias non. bald. in. l. j. in principio. vſi. item quero. C. pro ſocio. ⁊ tunc debet fieri mentio. expreſſa ꝙ ſit alienum bart. in. d. l. ad teſtium. ſpec. vbi ſupra. io. an. in. c. ij. đ fide inſtru. ⁊ ibi alij doctores.

liiij. ¶ Sigillum debet habere ſuos characteres. d. l. ad teſtium. §. ſignum. ff. de teſta. ioh. an. in. c. j. de fide inſtru. bar. in. l. lucius. ff. de fide iuſſo. ⁊ hoc vocatur ſigillum cumquo eſt ſigilandum/ vt ſupra dictum eſt.

lv. ¶ Teſtamentum in ſcriptis debet fieri coram ſeptem teſtibus ⁊ tabellione ſi reperitur: ſi autem non reperiatur loco ipſius adhibeatur aliqua perſona approbata ad hoc per interlocutoriam iudicis. arg. c. quoniam contra de proba. ⁊ in. l. ſi quis ex corpore de murilegulis li. xj. tenet ludo. i. l. hac cōſultiſſima in tercio nota. C. đ teſta. hec ſcriptura fidem facit ac ſi interueniſſet tabellio/ vt. l. curor magiſtrat⁹ ff. de teſta. ſecundum vnam lecturā ⁊ in. d. l. hac cōſultiſſima. C. eod. quod tene mēti ꝙ multoties accidere pōt.

lvj. ¶ In teſtamēto ceci reqrūtur quinꝗ teſtes: vt hic. Intellige in teſtamento nuncupatiuo: nō in ſcriptis: vt. l. hac

conſultiſſima. C. qui teſta.fa.po.ꝛ.§. cecus inſti.quibus non eſt permiſſuꝫ facere teſta.ſic intelligenda eſt lex re gni.vj.partita.ti.j.l.xiiij. que requirebant ſeptem teſtes. hodi ſufficiunt quinqꝫ vt hic dicitur. tam in nuncupatiuo:ꝙ in ſcriptis. Sed ſi inter libe ros teſtetur:ſufficiunt duo teſtes per l.fi.C.familiher.ꝛ.l. hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta. tenet bald.in.l.hac conſultiſſima.C. qui teſta.facere po.ꝛ ſequitur glo.montalui in dicta. l. xiiij. patris enim caſus non debet filijs obeſſe.arg.inſti.de in genuis in principio. vide latius per bald:vbi ſup ꝛ plenius per ludo. ro.

lvij. ¶ Codicilus dicitur paruus codex: ideſt quaſi teſtamentum glo.ꝛ docto res in rubꝛi.C.de codicilis.ꝛ. vj.parti ta.ti.delos eſcritos que hazen los hōbꝛes.l.j.ꝛ venit appellatione teſtamẽti.glo.in.l.ij.⁊ſi.perſonales.C.comu nia de legatis ꝛ inſti.de teſta.in pꝛinci pio. bart.in.l.ij. ⁊ſi. quero ſtatutum pꝛohibet.de lega.j.bald.in.l. fi.ij. col. ⁊ſi.quid ſi ſtatutum. C. de teſta.ꝛ in. dicta.l. hac conſultiſſima. col. ij. ⁊ſi. Item dicitur hic. C. que teſta. facere po.Sed hec largo modo:vt per bald. in.l.fi.C.de edicto diui adri.to.Item venit codicillus appellacione vltime voluntatis:vt per bald.in.l. neſeuius per illum textum in.⁊ſi. ſcrupu loſa.ff.de excuſa. tu.

lviij. ¶ In quo differunt codicillus ꝛ teſta mentum:vide. vj.partita.ti.delos eſcritos que hazen los hombꝛes et de codicillis.l.iij.Qui poteſt teſtari:poteſt codicilare bart.in.l.vt tantum in pꝛincipio. ff. de ſeruo. coꝛrupto. vir maioꝛ. xiiij. annoꝝ ꝛ mulier maioꝛ. xij.poſſunt codicillare vt dicta. l.j. C. de codicilis.

lix. ¶ In codicillis requiruntur quinqꝫ teſtes vel tres cum tabellione qui eq ualet duobus teſtibus.Concoꝛdat.l. j.de teſta.li.oꝛdina.ꝛ.l.fi.C.ꝺ codicil. ſpec.de iudi.§.j.⁊ſi.ſi vero.bart.in.l. ij.in fine.⁊ſi.ſed quid ſi ſtatutum de leg.j.ꝛ ſicut codicillus fit coꝛā quinqꝫ teſtibus:ita totidem teſtibus confirmatur glo.l.j.⁊.iudicium.C.de codi cil.ꝛ ibi bald.ꝛ bart. in ⁊ſi. contra iſtud dictum glo. etiam in codicilo ceci:vt hic ꝛ dicta.l. hac conſultiſſima ꝛ ibi bald.iij.col.⁊ſi.ſed quero nūquid requiruntur tot teſtes. C. qui teſta. fa.po.repꝛobata glo.ibi. in ⁊ſi. codicillis que contra voluit.Codicilꝰ aperitur ſicut teſtamentū.l. fi. ꝛ ibi bald. C. quemadmodum teſta. aperi.

¶ Solemnitas interuenies teſtium in teſtamentis vel codicil. viciat ipſo iure:ſi deficiat.hoc eſt ſi non interueniat numerus teſtium:vt hic ꝛ dicta. l.hac conſultiſſima in pꝛincipio ꝛ. l. teſtamentū.C.de teſta. Intellige quātum ad inſtitucionem heredis: legata vero ꝛ fideicomiſſa: firma manent authen.ex cauſa.C. de liberis pꝛeteri tis ꝛ lex regni.oꝛdi.de teſta.l.j. lx.

¶ Ex his infertur ꝙ vbi pꝛeteriuittūtur neceſſaria ~~in actu coꝛruit actus~~: vel teſtamentum.quia obmiſſio modi vel foꝛme:ſemper viciat actū etiaꝫ fauoꝛabilem. l. qui rome. §. flauius hermes. ff. de verboꝛum obli. foꝛma enim eſt:que dat eſſe rei et conſeruat eam in eſſe:vt notatur in.l.Iulianus. §.Sed et ſi quis.ff.ad heſibēdum.Ad idem facit lex diligenter.ff.mandati. c.cū dilecta de reſcriptis vbi latiſſime per filinum.foꝛma itaqꝫ non eſt aliud niſi oꝛdinata series rem ad ſubſtantiā adducens bart.in.d.§.flauius. quotuplex eſt foꝛma: tradit bald. in. c.j. in pꝛincipio de noua foꝛma fidelita. lxj.

¶ Ex his infertur ꝙ ſi foꝛma vel ſolēnitas requiſita in contractu:non ſeruetur per mulierem contrahentem: eſt nullus contractus vt.l.lv. infra eo dem tenet ludo.roma. in. l. pactum. vj.col.C.de colla.etiam ſi ſolemnitas deficiat in parte:vt.c.j.cum glo.ꝛ ibi abb. de baptiſmo. foꝛma enim idem eſt ꝙ ſtatus perfectus rei vel diſpoſi lxij.

cionis. Secundum bald. in. l. pe. col. iiij. C. de condi. inſertis. Unde cum iſta forma ſit data a principe: non poteſt ommitti alias act⁹ viciatur quia actus dicitur ſubſtancia ſecundum. baldum. in. l. prolatam. C. de ſentencijs. etiam ſi iſta lex vltra non proceſſiſſet anullando teſtamentum. bald. in. l. comparationes. ij. col. C. de fide inſtru. ⁊ in. l. j. C. vt in poſſeſſionē. le. ⁊ in. l. Si tutor. C. in quibus caſibus in integrum reſtitutio non eſt neceſſaria. Iſta autem forma magis debet attendi ꝙ ratio. bald. in. l. j. ff. de libe. ⁊ poſthumis.

lxiij. ¶ Solemnitas dicitur quicquid precipuum requiritur vltra cōſenſum: ⁊ quicquid additur forme iuris gentium bald. in. l. ⁊ in epiſtola ad finē. in. ꝟſi. vltimo q̄ro. C. de fideicomi.

lxiiij. ¶ Solemnitas quedam eſt ſubſtancialis que dicitur grauis et magna. Alia eſt accidentalis. Alia ſuper ſubſtancialis: de quibus ſtatim dicem⁹. Subſtancialis eſt illa que multum obſtat ſi ommittatur ſecundū bart. in. l. fi. §. ſi vero poſtꝙ in fine. C. de iure delib. ⁊ in dicta. l. j. §. quod autem. ff. de ventre inſpi. ⁊ in. l. j. §. ſi plures. ꝟ. quarto quero. ff. de excuſa. tu. ⁊ dicitur iſta ſolēnitas grauis: quia ommiſſa poteſt contingere mutatio circa ſubſtanciam eius de quo agitur: vt per bald. in dicta rubri. ꝟſi. ⁊ ſi in predictis. C. de ſucceſſario edicto. de iſta ſolemnitate ſubſtanciali ⁊ graui loquitur iſta lex ⁊ alie concordantes. Uel dicitur ſubſtancialis quando requiritur aliqua ſolemnitas: qua non adbibita: obligatio naturalis non oritur: vt cum deficit conſenſus bald. in. l. ad exactionem. ꝟſi. ſed quando. C. de dotis promiſſione. ⁊ in. l. Si ex precio ad finem. C. ſi certum petat. vide bart. in. l. cum lex. ꝟſi. iuxta predicta. ff. de fide iuſo. qui videtur tenere contra. poteſt tamē ſaluari dictum bald. regulariter: aliquando tamen in defectum probationis: ſtatur iuramento partis. l. in bone fidei. C. de rebus creditis. c. fi. de iure iuran. Sec⁹ quādo numerus teſtium pro forma ſubſtanciali requiritur vt hic. nam tunc eius ommiſſio viciat actum: vt dictū eſt. ¶ De ſolemnitate accidētali que ſit: et an poſſit remitti: vide ſpecu. de ſentētia. §. iuxta. col. vij. ꝟ. ⁊ ſunt hec in argumentum: ⁊ de appe. §. de officio quoq;. ꝟ. penultimo. ⁊ finali bald. in. l. ⁊ in epiſtola ad finem. ꝟ. vltimo. quero. C. de fideicomiſſis.

¶ An iſta teſtium ſolemnitas poſſit per teſtatorem remicti: videtur ꝙ nō quia non poteſt facere teſtatur ꝙ leges in ſuo teſtamento locum non habeāt. l. nemo poteſt deleg. j. Itē quia hoc introductum eſt in fauorem publicum: ⁊ renunciari non poteſt: vt. l. ius publicum. ff. de pact. c. ſi diligēti de fo. compe. bald. in. l. fi. j. nota. C. ſi certum petatur. etiam ſi pactum eſſet inter partes non poſſet minui ſolemnitas teſtamenti ſecundum bart. in. l. iij. col. j. ꝟſi. circa ſecundum. ff. de teſta. ⁊ in dicta. l. nemo poteſt. lxv.

¶ Teſtes qui interueniunt in teſtamentis debent rogari. l. heredes palam in fine de teſta. l. hac conſultiſſima in principio. C. eod. §. fi. cum glo. inſti eo. authen. de teſti. §. ⁊ licet in fi. colla. vij. vj. partita. ti. j. l. j. ⁊. ij. foro legum. li. iij. ti. delas mandas. l. viij. deficiente autem teſtium rogitio: teſtamentum eſt nullum: vt per bart. in. l. ſciendum. ff. de verbo. obli. non ſolū in teſtamento in ſcriptis: ſed etiam in nuncupatiuo. bald. in. §. per nūcupationem inſti. de. Et ſecundum hoc dicit intelligendum. §. fi. inſti. de teſta. vide ſpec. ⁊ bald. de teſta. col. ante penultima. ꝟ. teſtes. bald. in auctbē. rogati de teſti. ⁊ in rubrica de fide inſtru. vij. col. bart. in. l. fi. col. fi. ꝟ. vltimo venio. C. de codicil. ⁊ in. l. ſcripturas col. j. ibi adbibitis. C. qui potiores in pignore ha. vbi dicunt ꝙ roga lxvj.

re:nichil aliud eſt ꝙ eis denunciare: vt aſſiſtant:nec eſt neceſſe rogare eos genibus flexis : ſed debent vocari : vt lib.iij.ordi.titulo de teſtamen. l.j. vbi ſolum dicitur ꝙ teſtes debent eſſe preſentes.hic dicitur ꝙ teſtes debent interuenire.itaqꝫ leges regni volunt ꝙ teſtes debent eſſe preſentes: vel interesſētes.nā hoc ipſo pſumūt rogati.l.domici⁹.ff.ꝺ teſta. facit lex cū oſtēdim⁹.ff.ꝺ fide juſſo.tu. q̄a teſtes paſſe ſūt ſe ſubſcribi in teſtamēto:vt ibi.
¶ De jure canonico teſtes nō rogant in teſtamēto.c.relatum.j.de teſta.

lxvij. ¶ Idem dicendum eſt in tabellione qui debet eſſe rogatus ideſt vocatus ſecundum.bald.in.dicta.l. hac conſultiſſima.in principio de teſtamen. ſpecu.de proba.§.breuiter.℣ſicu. ſed pone tibi baldus in addictionibus.℣ſi.finali ⁊ de inſtru. edic.℣ſic.tabellio:vbi tabellio eo ipſo ꝙ ſe ſubſcribit vt tabellio: preſumitur eſſe rogatus.notatur in aucthentico de tabellio.§. nos autem coll'. iiij. licet.bart. contra in dicta.l.ſciendum.ff. de verbo oblig.⁊ in dicta. l. heredes palam in.d.§.in teſtamentis.

lxviij. ¶ Quare in teſtamentis requiritur ꝙ teſtes ſint rogati.i.vocati.vide bal. in dicta lege finali in fine. ℣ſic.quero ergo.C.de codicillis.qui dicit ꝙ teſtibus rogatis magis creditur:cum fides eorum ſit electa ⁊ approbata a teſtatore. Hinc eſt ꝙ teſti. non fidedigno rogato creditur.glo.in.l.inuitl. la.j.in fine.ff.de teſti. ⁊ in aucthenti. ꝺ teſti b⁹.§.⁊ licet in fine.℣. ſimplicitꝰ colla. vij.bald.in.l.parētes. C. eodē. Unde frater poteſt teſtificari pro fratre: ſi eſt teſtis inſtrumenti rogatus ab vtraqꝫ parte. quia rogatio eſt approbatio quo ad rogantes:propterea etiam inuitus cogitur teſtificari. Si ergo eſt teſtis teſtamentarius eſt idoneus ſecundum baldum in dicta lege parentes.

lxix. ¶ Teſtis non rogat⁹ ſponte veniēs: eſt ſuſpectus ideo non admittendus bald. in aucthentica ſed nouo jure. ij.nota. C. ſi certum pe.facit. glo. et bart.in.l.poſt legatum.§.in his vero ad fine.ff.de his quibus vt indignis. vbi dicunt ꝙ teſtis ſponte veniens pluries preſumitur inimicus de quo per lanfrancum in. c. quoniam contra falſam de proba in parte teſtium depoſitiones.col.ij.vnde tales teſtes non probāt:vt ibi per eos et per bart. in.l.que omnia.§.ſed ſi aduerſarius. ij.notabili.ff.de procu.⁊ in.l.libertorum ⁊ ibi bald. C.de teſti.⁊ in dicta. l. parentes.col.ij.℣ſi.ſed nonne teſtis. intellige de ſponte veniente:ſecus:de ſponte jurante. glo.in dicta lege poſt legatum.§. his vero.℣ſi. adjuuarūt. ff.de his quibus vt indignis.

¶ Excomunicatus non poteſt eſſe teſtis in teſtamento.immo teſtamentū in quo fuit teſtis nō valet ſecundum bald.in.l.finali.iij.col.verſi. preterea iſta prohibitio.l.ad teſtium.§.conditionem.ff.de teſtamen.l. qui teſtamēto in fine eodem.ti. nec poteſt approbari per teſtatorem:quia non dependet ab eius poteſtate: vt per abb. in. c.ij.de excep. cuꝫ iſte excomunicatus in totum repellatur a teſtificando. Secus dicas in alijs qui non reppelluntur in totum nam tunc partis approbatio:reddit eum abilem ad teſtificandum. lxx.

¶ Et ſecūdū hoc itellige quod voluit bald.poſt glo.in.l.ſiquis ex argentarijs.§.j.ff.de edendo ꝙ vnus teſtis ſi dedignus ſuplet defectum alterius: quando iſte in totum: non repelleretur a teſtimonio. lxxj.

¶ Pater ⁊ alij conſanguinei poſſunt eſſe teſtes in teſtamento filij teſtantis de peculio caſtrenſi/vel quaſi:⁊ in caſibus ſibi permiſſis ⁊ in contractibus.l.qui teſtamento. §. per contrarium ⁊ ibi bart. in verbo quicumqꝫ. ſpecu.de teſte.§.j.verſi. item ꝙ eſt parens in teſtamento vero extranei in lxxij.

quo filius inſtituitur: pater nõ poteſt eſſe teſtis. inſti. de teſta. §. pater.

lxxiij. ¶ Teſtamentum in quo non interuenit numerus teſtium hic requiſitus eſt nullum ipſo iure auctbentica hoc jus porrectũ. C. de ſacroſantis eccle. l. cum hi. ff. de tranſact. l. hac conſultiſſima. C. de teſtamen. in principio. c. dudum de elec. vnde nõ creditur tabellioni ſine teſtibus. quamuis alias in judicijs ſibi credatur: vt per inno. ⁊ alios in. c. quoniam contra falſam de probatio. ⁊ in. c. ad audientiam de preſcrip. Cynum in. l. ſi quis. C. de falſis.

lxxiiij. ¶ An huic teſtium numero derogetur per. c. cum eſſes de teſtamen. vide ibi pleniſſime per doctores ſignanter per abb. tam in lectura ꝙ in repeticione. ⁊ in. c. quod clericis. col. vj. ꝟ. ⁊ per hoc de foro compe.

lxxv. ¶ An inſtitutus in teſtamento minꝰ ſolemni: ſit tutus in foro ſaltem interiori. Franciſcus aretinus in. c. nouit de judici. tenet ꝙ non. Contrariũ tenent ibi anto. ⁊ abbas. col. xvj. xvij. ⁊ in. c. ꝗa pleriꝗ de inmũ. eccle. ⁊ in. c. cum omnes de conſti. immo ꝙ inſtitutus poteſt facere venientibus ab inteſtato denunciationem euangelicam/ vt ibi per eos. vide ancbarranũ in regula poſſeſſor de regulis juris. li. vj. bald. in. l. ſi non ſpeciali in. ꝟſi. ſed ego dico. C. de teſtamen. ⁊ in auctbentica ad hec. C. de vſuris. ⁊ bart. in extrauaganti ad reprimendam. ꝟ. ad denunciacionem. vide modernos in. c. finali de preſcripti.

lxxvj. ¶ Infra quantum tempus debet teſtamentarius ſeu quiuis alius qui debet faceri publicare teſtamentum videas vide in libro ordinacionum ti. delos teſtamentos. l. iiij.

¶ Si teſtamentum nuncupatiuum fuit factum coram notario ⁊ teſtibus rogatis: ⁊ aliquis qui pretendit aliquod habere comodum ex illo teſtamento: ⁊ hoc juret ſe credere: quamuis aliter non probet. tenetur notarius ad eius peticionem oſtendere te norem teſtamẽti: vt notanter decidit paulus de caſtro in. l. j. C. quemadmodũ teſta. ape. reffert ſequitur ⁊ comẽdat jaſſon. in. l. ij. col. j. C. de teſtamẽ. tene menti. lxxvij.

¶ Si de teſtamẽto nũcupatiuo facta eſt ſcriptura ſolẽnis manu notarij corã teſtibꝰ rogatis: talis ſcriptura plene probat quãuis teſtes ſint mortui. glo. nota. in preallegata. l. ij. in principio. ff. quẽadmo. teſta. ape. quã app̃. bãt bart. bald. angelus ⁊ ſali. in. l. j. C. de teſta. ⁊ jaſſo. l. l. ij. C. de bo. po. ſm̃. ta. Si autẽ in teſtamẽto nũcupatiuo nulla iteruenit ſcriptura publica: ſed ſola nũcupatio in preſentia teſtiũ cũ ſcriptura ꝑuata teſtatoris vel alteriꝰ qui nõ erat notariꝰ: tũc ſi judex authẽticauit talẽ ſcripturã: vl eam fecit publicari citatis citandis: vt. l. publicati. C. de teſta. facit fidẽ abſꝗ eo ꝙ alij teſtes examinentur: vt per jaſſonem in. d. l. ij. ſi autẽ nulla interuenit ſcriptura publica: nec ſecuta fuit publicatio judicis ⁊ agitur de probatione ꝙ teſtator fecit tale teſtamentum in quo talem inſtituit heredem: et tunc examinandi ſunt teſtes: vt per jaſſonem in. dicta. l. ij. poſt antiquiores quos videas. lxxviij

Lex. iiij.

Mandamos ꝗ el condẽnado por delicto a muerte ciuil/ o natural pueda hazer teſtamento ⁊ codecillos/ o otra qualquier vltima voluntad/ o dar poder a otro que lo faga por el como ſi no fueſſe condẽnado: el qual condẽnado y ſu comiſſario puedã diſponer de ſus bienes ſaluo delos que por el tal delicto fueren confiſcados/ o ſe ouieren de confiſcar/ o applicar a nueſtra camara/ o a otra perſona alguna.

Condemnatꝰ
ad mortem:
poteſt facere
teſtamentuꝫ
per ſe vel per
comiſſariuꝫ:
et diſponere
de bonis ſu=
is. Exceptis
illis que pro
pter delictuꝫ
eſſent confiſ=
cata / vel confiſcanda: vel alias fiſco
applicanda. hoc dicit.
i. ¶ Antiqua jura diſponebant ꝙ dam
nati ad penam per quam perditur ci
uitas: vel libertas vel vita: impedit te
ſtamenti factionem: et rumpit jam
factum. Secus in damnatione per
quam fama tantum perditur. l. eius
qui. §. cui aqua. ff. de teſtamen. Ex
quo dicebat ibi bart. in verſi. quero
quid de illis qui damnantur ad mor=
tem in ciuitatibus ꝙ non poſſunt te
ſtari: quia ſtatim efficiuntur ſerui pe
ne: vt ibi et in. l. qui vltimo. ff. de pe=
nis. ¶ De inde ſuperuenit lex qui
a latronibus. §. ſiquis capitali. ff. eo. l.
vbi dicitur ꝙ valet teſtamẽtum dam=
nati de crimine capitali decedentis
appellacione pendente. quia appella
tio extinguit vel ſaltem ſuſpendit pro
nunciatum. l. prima ad finem. ff. ad
turpi. Et ſic voluit reſtringere. dictꝰ.
§. ſiquis in capitali.
¶ Poſt modum edita eſt. lex ſi=
quis filio exheredato. §. Sed et ſi=
quis. ff. de teſtamen. vbi ſtatim ꝙ
quis capite damnatur: vel ad beſti=
as traditur: vel ad gladium: vel alia
pena que vitam adimit punitur: te=
ſtari non poteſt: nec valet teſtamen=
tum antea factum: licet ſententia
nondum fuerit executioni manda=
ta. quia ſententia trahit ſecum exe=
cutionem: vt. d. l. qui vltimo.
ij. ¶ Demum acceſſit aucthentica ſed
hodie. C. de donationi. Inter virum
et vxorem: ſumpta ex aucthentico de
nupcijs. §. quod autem collatio. quar
ta. Per quam dicunt doctores quos
ſequitur ſalicetus ibi verſiculo que=
ro ſecundo: et glo. in dicto. §. ſed et
ſiquis et in dicta lege eius qui. ff. de
teſtamen. ꝙ ſupradicte leges ſunt cor
recte per dictā aucthenticā. Inmo
ꝙ ingenuus ideſt bene natus con=
demnatus ad mortem per ſententiā:
non efficitur ſeruus pene: nec per
conſequens inteſtabilis. Immo ſi
ſuperuiuit ante executionem ſen=
tentie: poteſt teſtari. Ex quo dicit.
bald. in lege finali. C. ſi a non com=
petenti judice ꝙ licet iſti baniti ad
mortem qui ſunt in carcere: non poſ=
ſint teſtari: tamen ſi euaderent de car
cere: et conferrent ſe ad locum ſecu=
rum: forte poſſunt teſtari. Ideo ſi
habent proprium: in eadem ciuita=
te: vel in alia poſſunt teſtari. Sub=
dit tamen bald. ibi ꝙ comunis op=
pinio habet ꝙ non valent teſtamen=
ta eorum qui ſunt diffinitiue dam=
nati ad mortem: ſi eſt ſecuta execu=
tio. allegat Juan. andreas in nouell.
in. c. quamq̄ꝫ de vſuris. lib. vj. vbi di=
cit ꝙ licet non valeat: vt teſtamen=
tum: valet tamen: vt quedam diſpo=
ſitio ſi juberet male ablata reſtitui.
¶ Sed bartholus in dicta lege qui
vltimo in principio et in dicto. §. ſed
et ſiquis per illum textum et in lege
cunctos populos. penultima coluna
de ſumma trinitate et fide. ca. et per
dictā legē ſiquis filio. §. irritum et
ibi angelus et imola dicunt ꝙ etiam
ſi eſſet arreptus de manibus fami=
lie per vim: non valeret teſtamen=
tum. quia ſtatim per ſententiam et
ante executionem condemnatus ef=
ficitur ſeruus pene et inteſtabilis.
baldus in lege Is qui. C. ſi pen=
dente appellatione mors interue=
nerit. Idem in effectu voluit. bartho
lus in dicta lege qui vltimo.
¶ Preſertim ſi damnatus ad mor=

mortem erat preſens nam tunc non poteſt teſtari. Secus ſi abſens vt per bald. in. l. ſeruo legato. §. fi. de lega. j. quem ſequitur ibi imola.

iii. ¶ Poſt has leges facta fuit lex. xv. ti. j. vj. partita. q ſumpta eſt ex preallegatis legibus: que diſponit ꝙ condemnatus ad mortem vel deportatus in inſulam: ademptis bonis: non poteſt teſtari: niſi pendente appellatione facto teſtamento moriatur: aut ſit miles: qui de militari crimine ad mortem ſit damnatus: quia poteſt de caſtrenſibus teſtari: niſi pro fidei fractione vel proditione damnetur. Sed ſi pro alijs criminibus que etiam nō milites committunt: tunc poteſt: vt paganus teſtari: non iure militari: vt de adulterio furto ⁊ alijs ſimilib⁹. quia priuilegium illud perdidit per ſententiam vt ibi.

iiij. ¶ Ex his omnibus legibus iuncta aucthentica ad hec de qua ſupra: colligitur ꝙ tunc condemnatus ad mortem naturalem propter delictum efficitur ſeruus pene et inteſtabilis: quando cōdemnatus eſt preſens per. dic. l. qui vltimo ⁊. d. l. xv. Sec⁹ ſi eſt abſens: vt. d. aucthētica. Sed hodie. ſi deportatus eſt ingenuus alias non vt ibi. Sed iſta lex diſponit ꝙ damnatus ad mortem ciuilem vel naturalē propter delictum: poſſit teſtari regulariter: niſi in certis caſibus in ea cō tentis. ⁊ ita patet quam vtilis ſit iſta lex. Et quid addit ad leges antiquas. eritqꝫ ius nouum ꝙ damnati ad mortem ciuilem / vel naturalem propter delictum: poſſunt teſtari / vel codicilari: vel donationem vel aliam vltimam voluntatem facere. quia per ſententiam ante eius executionem: non efficiuntur ſerui pene: nec inteſtabiles. et ita quodam modo videtur concordare cum dicta aucthentica ſed hodie.

v. ¶ Damnatus autem ad membri mutillationem. teſtari poterat olim et multo fortius hodie. l. qui manus ⁊ ibi bartu. bald. ⁊ alij. ff. de teſtamē. quamuis ſpecu. de inſtrumen. edic. §. compendioſe contrarium teneat. verſi. quid de ex banitis. bald. in. l. ſi veritas. verſi. eſt ⁊ alius defectus. C. de fideicomiſſis tenet primam oppinionem ⁊ in. l. j. C. de ſacroſanctis eccleſi. tunc enim mutillatio auffert teſtamenti factionem: quando ſit ex cauſa que infamat ⁊ auffert teſtamēti factionem. ita nota. dicit bar. in. d. l. qui manus ⁊ in. l. Is qui lege. ff. eo. vbi per eum an ⁊ quādo infamia auffert facultatem teſtandi.

¶ Mortem ciuilem appellamus de v
portacionem: que olim aufferebat teſtandi facultatem. di. l. eius qui et. l. ſi quis filio. §. irritum vſqꝫ ad. §. eius qui. ff. de iniuſto rupto irritoqꝫ teſta. ſpe. de procu. §. ij. in principio. quia deportatus: habebatur pro mortuo: vt per ſpecu. vbi ſupra: ſed mortuus teſtari non poteſt bart. in lege qui vltimo. ff. de pē. bald. in lege is qui. C. ſi pen. appe. mors interue. ⁊ in. c. j. in principio verſiculo ex quo nota quibus mo. feu. da. po. ſed hodie tā deportatus ꝙ̄ damnatus ad mortem propter delictum teſtari poſſunt: vt hic. ideo ceſſat queſtio de qua ſupra.

¶ Ex iſtis apparet quod mors eſt vi
duplex ciuilis et naturalis, Item alia plus quam ciuilis: vt per bald. in lege eam quam. C. de fideicomiſſis. col. iiij. ⁊ ſi. triplex eſt mors. vide etiam bald. in. l. j. q. iij. C. d ſacroſan. eccle. ⁊ in. l. j. C. de his qui ante aper. ta. ⁊ in. l. vna. col. v. in. ⁊ ſi. eſt autem mors. C. de confeſſis. de duabus primis naturali et ciuili loquitur iſta lex. quando naturalis prouenit per ſententiam vt per bald. in. c. j. col. j. quibus mo. feud. amittatur. glo. in. lege qui ſub conditione. §. quotiens. ff. de condi. inſertis. ⁊ poteſt dici iſta mors contra naturam quia: condemnatus ad mortem: naturaliter non

moꝛitur: vt per bald.in.d.c.j.quibus mo.feu.mimi.

viij. ¶ Damnatus ad moꝛtem ciuilē ideſt depoꝛtatus ſimiliter eſt banitus noſtri tempoꝛis glo.in.§.relegati inſti. quibus modis ius pa.po.ſol.bart. in.l.illicitas.§.qui vniuerſitas.ff.de offi.pꝛeſidis ⁊.l.j.§.fi.de contra tab. bald.in.l.cum mulier.col.x.verſi.ex quo arguitur.ff.ſo.ma.⁊ in.l.cū mādatoꝛi.col.j.ṽſi.ſed pꝛo glo.C.de non nu.peccu.⁊ l.l.j.col.j.C.de heredi.in ſti.ṽſi.idem dicendum. vbi inter cetera dicit ꝙ banicio eſt: q̄ſi a bono icio ibi ſimiliter ponit foꝛmam banicionis.col.iij.ṽſi.de foꝛma autem tenenda.⁊ ibidem col.vij.ṽſi.ſequitur vide re dicit illud verum niſi certa foꝛma reperiatur ſtatuta. hodie lege regni conſtituta eſt foꝛo legum.li.ij.ti.delos emplazamientos.l.iiij.⁊.iij.partita.ti.delos aſſentamientos.l.vij.apꝛobata per quandam pꝛagmaticam que reperitur folio.ccxxxvij. vide li.ij.ti.delos emplazamientos.l.ix.cum ſex ſequentibus.

ix. ¶ Moꝛs dicitur vltimum terribiliū bald.in tractatu ſciſmatis.fi.col. vnde facile contemnit omnia: qui ſemper cogitat ſe moꝛiturum ait hieronim⁹ in pꝛologo biblie.viij.e.in fine.

x. ¶ An teſtamenti factio ſit de iure ciuili.vide bart.in.l.interdum.ff.de cō di.inde.⁊ in.l. qui a latronibus.ff.de teſta.glo.in.l.j.ff.de acqui.rerum domi.§.vltimo.inſti.de vſu ⁊ habi. ludo.in.l.ſi teſtamentum.col.j.C.de teſta.qui concoꝛdat oppiniones.

xj. ¶ Qui poteſt teſtari poteſt codicillū facere: vt hic ⁊ per bartulum.in.l. in tantum in pꝛincipio.ff.de ſeruo coꝛrupto. ⁊ qui pꝛohibitus eſt teſtari ſimiliter pꝛohibetur cohdicilum facere. Uide bart.in.l.ij.verſiculo. quero ſtatutum pꝛohibet deleg.j.et ibi.Joh.de imola ⁊ Alexandrum baldum in.l.finali.in fine.verſicu.quid ſi ſtatutum.C.de teſtamē.⁊ ſexta partita titulo delos eſcriptos que hazen los hombꝛes.l.j. ⁊ foꝛo legum.li.iij. ti.delas mandas.l.v.

¶ Damnatoꝛum bona quibus debentur? antiqua iura dicebant ꝙ fiſco.l.eius qui.§.ſicuti aqua in fi.ff.de teſtamen·niſi foꝛlam haberent filios legitimos: quibus certa poꝛcio reſeruatur: vt.l.j.ff.de bonis damnatoꝛum.poſtea omnia bona paterna fuerunt filijs conceſſa.l.finali.§.ſi plures.eodem.titu. ¶ Per iura.C.dei poꝛtatus inqueſitis: poſt depoꝛtationem: non habet heredem niſi fiſcum l.de portati.C.eodem.et.l.in metallum.eod.ti.⁊.l.de poꝛtatoꝛum.C.de penis.ſed.l.ſi de poꝛtatus.C.de bonis damnatoꝛum bona de portatis filijs reſeruat etiam emancipatis et filiabus dotem. xij.

¶ De inde.l.fi.eod.ti.dānati bona d crimine capitali: ſi non habet nec habere ſperat: confiſcantur. liberis tamē ſuperſtitibus: ſi damnatus eſt curialis aut de curio: dimidia bonoꝛū pars liberis reſeruabatur: alia dimidia confiſcabatur: vt ibi plinius dicitur. ¶ Poſtremo ſeq venit ius auctenticoꝛum ꝙ omnia bona damnatoꝛum filij darentur aucthentica: vt nulli iudicum.§.finali.colla.ix.et aucthentica bona damnatoꝛum.C.de bonis damna. xiij.

¶ Ex quibus bonis filij non tenentur patrem allere: vt ibi dicit bald. Cuius memini in repeticione rubꝛi. de dona.inter virum ⁊ vxoꝛē.§.lxiiij. vel col.cccxiiij.co.in.ṽ.⁊ hinc eſt: vbi alios doctoꝛes idē ſencientes cōmemorauit.quibus addo tex.ſingularem et vnicū in.c.j.§.ſiquis hominē.ṽ.ſi vero de pace tenēda ⁊ ei⁹ viola.⁊ ibi notat per doctoꝛes ⁊ per bald.in.d.aucthē.bona dāna.col ij.ṽ.hic quero dicit ſtatutū.cū iſta oppinione videtur trāſire angel⁹ aretin⁹ in tractatu maleficioꝝ in pte ⁊ ei⁹ bona publicam⁹. col.xj.ṽſi.quero ſtatuto cauetur.

xiiij. ¶ Ego ſemper fui dubiꝰ de iſta deci
ſione propter pietatem que eſt inter
patrem ⁊ filium ſuper alimẽtis hinc
inde pꝛeſtandis: vt. l. ſiquis a liberis.
ff. de liberis agnoſcendis. ⁊ in auctbẽ
tica licet ⁊ ibi. bart. C. de natu. li. ſpe.
de actoꝛe. §. poſt. ꝟſic. Item quod eſt
filiusfamilias glo. inſti. de patria po=
teſtate. §. jus autem glo. j. paulus de
caſtro in. l. j. §. jus naturale. ff. ꝺ iuſti.
⁊ jure. ¶ Et in. l. ij. ti. xix. partita.
iiij. etiam ſi filius ſit emãcipatus. d.
l. ſiquis a liberis in pꝛincipio. ⁊ in. l.
alimenta. cod. ti. etiam ſpurius/ vel
illegitime natꝰ. c. cum haberet de eo
qui duxit in ma. quã poluit per adul.
Ab iſta regula non eſt recedendum ni
ſi contrarium reperiatur in jure: vt
per ſpeculum de officio omnium ju=
dicum. §. poſtremo. col. vj. ꝟ. quinto
dicamus. Unde eccleſiaſtici. vij. dici=
tur honoꝛa patrem tuum: ⁊ gemitus
matris tue ne obliuiſcaris. memento
quia niſi per ipſos non fuiſſes. Et re=
tribue illis: ſicut ⁊ illi tibi. Quo enim
jure patrem agnoſcimus: eodem ju=
re ei ſubueniendum judicamus. ita
dicit henricus in. c. ſi a patre. de infã=
tibus languidis ⁊ expoſitis. refert
montaluus foꝛo legum. li. iij. ti. delas
herencias ſuper rubꝛica / ⁊ in. l. j.
Amoꝛ namqꝫ ⁊ beneuolentia erga pa
rentes in ipſis tempoꝛe neceſſitatis
alendis conſiſtit ad quod omnia jura
diuina ⁊ humana filios aſtringunt:
vt habetur in. l. iij. eod. ti. patrem er
go etiam banitum filius allere tene=
tur: vt vult bart. in. d. l. ſiquis a libe=
ris. §. j. ⁊ in auctben. in ceſtas. C. de in
ceſtis. nupcijs ⁊ ibi bald. in. ꝟ. ibi ab
eis allatur vbi per illum textum ⁊ in
l. coꝛruptionem in fine. C. de vſuffru=
etu dicitur ꝙ filius patrem exulem a
limentare tenetur. Idem angelus de
inceſtis nupcijs in pꝛincipio colũ. ij.
bart. in tractatu alimentoꝛum. ꝟſic.
quero in quo loco et ſequenti. Joh.
anͣdres. in addicionibus ad ſpecu.
ti. qui filij ſunt legi. vbi miratur de
doctoꝛibus juris poſitiui dubitanti=
bus de hoc: cum alimentoꝛum exhi=
bicio. ſit de jure naturali comuni pꝛi=
meuo. Ex quo ſequitur ꝙ indubitã=
ter tenendum eſt patrem inopẽ etiã
malum et infidelem nutriendum et
alendum per filios: vt per joh. an. in.
c. cum ſit de judeis ⁊ henricum in di=
cto. c. ſi a patre. videas montaluum
foꝛo legum. li. ij. ti. de los gouiernos
in parte gouiernũ. Ad pꝛedicta fa=
cit. c. nõ ſatis. lxxxvj. diſt. vbi tenetur
quis ſubuenire pꝛoximo ſuo in neceſ
ſitate conſtituto: multo foꝛcius pa=
tri: vt per henricum in. d. c. ſi a patre.
Ad dictum. c. j. §. ſiquis hominem de
pace tenenda ⁊ eius viola. li. feu. dicẽ
dum ꝙ ibi eſt caſus ſpecialis in ba=
nito racione pacis fracte ſecundum
ludo. in. l. j. col. iiij. ff. de injus. vo.
vel dic ꝙ ibi filius excuſatur propter
pꝛeceptum pꝛincipis ſub graui pena
hoc pꝛecipientis. ⁊ liberatur Ab illa
naturali obligatione. alias non excu
ſandus. Cogitabis.
¶ Redeo ad pꝛopoſitum vnde paulu xv.
lum me auerti. vbi non ſuperſunt li=
beri eius cuius bona publicantur: ſu
per eſt tamen vxoꝛ: illa ſuccedit au=
ctbentica pꝛeterea. C. vnde vir ⁊ vxoꝛ
omnibus tamen deficientibus pꝛe=
dictis: bona omnia confiſcantur. vt
in pꝛeallegatis juribus.
¶ Tandem ſuperuenit lex iſta que
damnato ad moꝛtem dat facultatem
diſponendi ⁊ teſtandi de bonis ſuis.
etiam ſi non ſuperſunt filij legitimi
deſcendentes: ac ſi non eſſet damna=
tus. Itaqꝫ vel hec lex permittit con=
demnati ad moꝛtem facere teſta=
mentum: vel ſaltem non pꝛohibet.
ille autem qui non pꝛohibetur teſta=
ri: per conſequens poteſt ſexta parti=
ta. ti. j. per totum foꝛo legum li. iij. ti.
delas mandas cum ſimilibus. ſig=
nãter. l. iij. eiuſdem tituli ⁊ titulo de=
las herencias. l. j.

xvj. ¶ Sed quid ſi damnatus ad mortem
in teſtatu; decedit: quis habebit eius
bona: dicas ꝙ cognati ⁊ agnati. d. au
then. bona damnatorum ibi ꝙ ab in
teſtato: ⁊ in defectum conſangineorũ
ſuccedit vxor. l. vna. C. vnde vir ⁊ vxor
l. j. §. vt autem. ff. eo. intellige de con-
ſanguineis vſqꝫ ad decimum graduꝫ
⁊ ſecundum legẽ partite vſqꝫ ad duo-
decimũ. vj. parti. ti. delas herencias.
l. vj. circa finem. Ad predicta. l. ſi va-
cancia. C. de bonis vacan. li. x. Jtaqꝫ
in deffectum cõſanguineorum ⁊ vxo
ris ſuccedit fiſcus: vt foro legũ li. iij.
ti. delas mandas. l. iij. in fine. probat
hic ſi recte legis verba conſiderẽtur
cum vult ꝙ tunc demum bona dam-
natorũ cõfiſcãtur: quãdo per legẽ vel
per judicẽ expreſſe cõfiſcãtur ſed autẽ
nõ cõfiſcãt in dubio vidẽtur cõſagui-
neis relicta bald. in. l. ij. in fine. C. qui
teſta. fac. po. ⁊ in. c. j. in principio. ij.
col. ꝟ. quero ergo de intellectu. ⁊. ꝟ.
aduerte ſiquis ꝺ pace tenenda ⁊ in ti.
de pace conſtan. §. nos romanorum.
col. j. ꝟſi. ſed hic dubitatur, ⁊ glo. in.
l. ij. C. quemadmodum teſta. appe. et
iſta menti comenda.
xvij. ¶ Bonorum confiſcatio ipſo iure fa
cta: teſtãdi facultatem tollit vt eſt cri-
men hereſis propter quod ipſo iure
bona confiſcantur. c. cum ſecundum
leges de hereti. li. vj. cum cõcordanti
bus. ¶ Jtem crimen leſe maieſtatis.
aucthẽ. bona damnatoruꝫ. cum ſimi
libus. C. de bonis damnatorum. l.
quiſquis. C. ad legem julian maje-
ſtatis. Jtem traditor pacis fracte. l. j.
⁊. ij. ordi. li. ti. delos traydores. l. j.
⁊. ij. ⁊. vij. parti. ti. delas trayciones. l.
ij. ¶ Jtem qui contrahit matrimo-
nium clandeſtine cum filia alicuius
contra voluntatem parentum: vel
eis inſcertis. iiij. partita. titulo de-
los deſpoſorios clandeſtinos. l. xlix.
in fine. ¶ Jtem qui ſe ipſum occi-
dit: ſi filios non habet aucthentica
bona damnatorum preallegata. vij.
partita. titulo delos deſeſperados. l.
ij. ⁊ titulo delas accuſaciones. l. xxiiij
et li. ordinamẽ. titulo delos home-
zillos. l. ix. per quas leges corrigun-
tur jura antiqua que ſimpliciter diſ-
ponebantꝙ ſe occidens perdit omnia
bona ſua fiſco applicanda: quamuis
filios relinquat: vt. ff. de his qui mor
tem ſibi conſciuerunt per totum. et
l. ſi quis filio. §. quod ſiquis. ff. de in-
juſto rupto teſta. glo. et. bart. in. l. fi-
nali ad finem. ff. de jure fiſci. li. x. ⁊. l.
fi. eodem titulo. bald. in. l. ij. col. ij. ꝟ.
item ſcias vſqꝫ ad finem legis. C. qui
teſta. facere poſſunt. Angelus ſalice-
tus et alexander ibi. col. iiij.
¶ Jtem qui judicem occidit. li. ordi.
li. titulo delos homezillos. l. vj. hi
omnes teſtari non valeãt de his bo-
nis que propter delictum confiſcan-
tur: vt hic dicitur.
¶ Sunt et alij qui propter ſenſus de xviij.
ffectum non teſtantur. l. furioſum. C.
qui teſta. facere poſſunt. Alij judicij
inſtabilitatis. l. fi. C. de teſta. mi. Alij
ratione interdicti ⁊ prodigalitatis. l.
is cui bonis. ff. de teſta. ⁊ iſtorum bo-
na non confiſcantur: ſed venientes
ab in teſtato ſuccedunt in eis: vt in
preallegatis juribus. ¶ Teſtamen-
tum autem iſtorum nos parit obli-
gationem immo nec retentionem eo-
rum bonorum que confiſcantur. bal.
in. l. veritas ad finem. C. de fideico-
miſſis. quia nullum eſt teſtamentum
⁊ conſequente non poteſt dici teſta-
mentum. l. ij. §. j. ff. quemadmodum.
teſtamenta appe. ſicut contractus in
validus: non dicitur contractus: vt. l.
j. ⁊ ibi doctores. C. de eunuchis.
¶ Aduerti. ſi bona alicuius confiſcã- xix.
tur propter delictum: vel ex forma ju
ris / vel ſtatutorum: intelliguntur
etiam confiſcari omnes fructus a tẽ-
pore commiſſi delicti: non ſic quan-
do confiſcatio debet fieri per ſenten-
ciã judicis. nã tuc veniũt fructus a tẽ
pore ſentẽcie. glo. nota. i authẽ. de in

ceſtis nuptijs in pricipio colla.ij.quã approbant barto. ⁊ angelus ibi ⁊ ancharranus in. c.felicis. ix. col. de penis.li. vj.

xx. ¶ Sunt enim quedam crimina que quam primum ſunt cõmiſſa: ſtatim adminiſtratio bonorum delinquentis eſt inter dicta etiam ante inquiſicionem: vel condemnationem de ipſo delicto factam. Unde ſi quid interim eſt alienatum etiam bona fide ⁊ titulo oneroſo: reuocatur. de quibus criminibus habetur in.l.ex iudiciorum. ff. de accuſa. cum ſiminibus. Nemo quidem priuari debet rerum ſuarum dominio ipſo iure. Si autez propter delictum delinquentis bona veniunt publicanda: ante ſententiam dominum non perdit nec adminiſtrationem. Propterea alienationes facte ante ⁊ poſt delictum ⁊ ante condẽnationẽ: valent ſecus quando lex priuat ipſo iure: vt in preallegatis iuribus: nam tunc alienationes poſtea facte veniũt reſcindende etiam ſi per mille manus trranſierint: ⁊ fiſco non reſtituto precio vendicabit res illas. niſi precium ſolutum/ vel aliud loco precij eſſet in bonis delinqeuntis. ita voluit ioh.an. poſt archi. quos ſequitur ancharranꝰ in dicto.c. cum ſecũdum leges. bart. in. l. iij. ad finem. ff. de his q̃ in frau.credi. ⁊ ibi alij docto.

xxi. ¶ Quando lex vtitur verbo futuri tẽporis in bonorum confiſcatione: eſt ferenda ſentencia. glo. in. c. ſi diligenti de foro compe. ⁊ in. c. quiſquis de electione ⁊ in regula in prius ð regu. iuris. li. vj. ſi ergo dicitur ꝙ bona veniunt confiſcãda: intelligitur per ſententiam: vt per bart. in. l. fi. §. fi. col. j. ℣ſi. quero vtrum bona. ff. de his qui mortem ſibi conſciuerunt vbi diſtinguit: ⁊ bald. in. l. j. col. ij. ſuper verbo de forma autem tenenda. C. de heredi inſti. ⁊ in. d. c. j. co. iiij. ℣ſi. ſed pone iudex. de pace tenenda ⁊ eius viola. ⁊ in ti. de pace cõſtancie. §. nos Romanorum ⁊ in ſpec. de accuſa. §. ſequitur videre poſt. ℣. qualiter fiet vbi vide.

xxii. ¶ Si iudex dixit in ſententia: ⁊ eius bona publicamus: ſentencia trahit ſecum executionem ⁊ ſtatum trãffert dominium in fiſcum ipſo iure: vt notatur in. l. duobus. §. idem ſcribit. ff. pro ſocio. late per angelum aretinũ in tractatu maleficiorum. in parte ⁊ eius bona publicamus col. x. ℣ſi. ⁊ etiam diligenter.

xxiii. ¶ Et ibi vide nunquid bona ſita in alieno territorio: videantur etiam cõfiſcata. Et nunquid in publicatione bonorum veniant ea que alienari nõ poſſunt. ⁊ multa alia ad hoc propoſitũ ibi ſunt cumulata que videas pte.

xxiiii. ¶ An is cuius bona publicãtur ipſo iure vel per ſententiam: poſſit de his bonis ad pias cauſas aliquid diſponere: vel inter viuos donare. bald. in. l. fi. pe. col. ℣. extra quero vtrum banniti. C. ſi a non compe. iudice tenet ꝙ ſic. Quod eſt verum de male ablatis: vt per. bald. in. ti. de pace conſtan. §. nos romanorũ. ⁊ in. l. j. col. ij. in principio ℣. tercio quero. C. de ſacroſanc. eccleſi.

¶ An ſtatutuz poſſit diſponere ꝙ dãnatus ad mortem poſſit teſtari de bonis confiſcatis. vide bart. in. l. ſi queramus ſi. col. in principio. ℣ſi. circa iſtam queſtionem. ff. de teſta. bald. in aucthen. defuncto in fine. C. ad terc. teneas ꝙ non.

¶ Condemnatus ad mortem non caret eccleſiaſtica ſepultura. c. queſitũ. xiij. q. ſi. ſi eſt confeſſus ⁊ contrictus: ⁊ apparent in eo ſigna contritionis alias ſecus: vt per ſpec. de diſpenſatione. §. nunc de epiſcoporuz. ℣. lxxviij. per. c. quicumꝙ. xiij. q. ij. ⁊. c. placuit. xxiij. q. v. glo. in cle. j. in. ℣. penitentie de peni. ⁊ remiſſio. c. ſi. de ſepul. l. j. ij. ⁊. iij. C. de cadaueribus punitorum. fallit in occidẽte ſe ipſum dicto. c. placuit glo. c. ex parte. ij. in parte comunicabatur ð ſepul. Item in eo qui oc-

cidítur deprehenſus in delicto. c. fures.xiij.q.ſi. intellige niſi appareant in eis ſigna penitentie/vel contrictionis: vt ſupra diximus.

xxv. ¶ An autem ⁊ quando ſepultura poteſt inter dici. vide archi. in. c. ſiquis auſus.ij.q.j.bald. in. l. ſi quis ſepulcrum.§.hoc edictum.ff.de religioſis ⁊ ſumptibus funerum glo. in dicto. c. ex parte.

xxvj. ¶ An ſepultura debet negari reis criminis lite pendente mortuis vide in l.j.§.quotiẽs ⁊ ibi job.de imola.ff.de injurijs. Angelum aretinum in tractatu maleficiorum ꝟ ſi.qui judex videns quod inquiſiti. viij.col. in fine. ⁊ bal.in.l.j.in principio ꝟ. prima igitur pars.C.ne ex delic.deffunctorum dicit non poſſe ſepeliri: ſine licencia judiis condemnantis ⁊ ita ſeruatur de conſuetudine.

¶ An corpus debitoris defuncti: poteſt detineri ne tradatur eccleſiaſtice ſepulture ad peticionem creditoris: quouſqꝫ ſatiſfiat ſibi de dbito vide in aucthentica: vt cum de appelacione cognoſcitur.§.meminimꝰ.colla.viij vbi dicitur ꝙ non. niſi ſtante ſtatuto ꝙ inſtrumenta habeant executionez paratam ad peticionem creditoris. ita dicit angelus in aucthentica: vt defuncti ſeu defunctorum corpora a creditoribus non injurientur.ꝟ. Itẽ per hanc legem colla.v. cuius contrarium firmat doctor egregiꝰ thomas de cuenca olim collegialis in collegio ſcti Bartholomei Salamnticeñ. in quo ego ſimilit̃ fui collegialis in ſua elleganti repeticione. c. finali de ſepulturis charta. quem rogo videas et felinum in.c.ſicut judei. col.j. de judeis. xxvij.

Lex.v.

El fijo o fija que eſta en poder de ſu padre ſeyendo de edad legitima pa hazer teſtamẽto pueda hazer teſtamẽto como ſi eſtouieſſe fuera de ſu poder.

j. Filius/vel filia familias libere poteſt teſtari ſi eſt etatis legitime. Per hãc legem corriguntur jura antiqua que prohibebant filium familias teſtari. l.qui in poteſtate.l. filius familias.l. ſi filius familias.ff. de teſtamentis.l. ſenium in fine.C.qui teſta.facere poſſunt.inſti. edem. §. preter hos cum ſimilibus a quibus ſumta fuit lex regni.vj.partita.ti.j.l. xiij. vnde ſuperflua videtur diſputatio montalui ⁊ aliorum in.l.j.ti.de las herencias foro legum que ſuper hoc facta eſt. vbi per jura predicta concludebatur ꝙ non: preter ꝙ̃ de caſtrenſibus vel quaſi.inſti.quibus nõ eſt permiſſum facere teſtamentum in principio ⁊.l.pe.⁊ ſi.C.qui teſtamenta facere poſſunt. Hodie per iſtam legem filius familias poteſt teſtari de omnibus bonis ſuis.

¶ Et hoc fuit ſatis rationabiliter cõſtitutum. Nam ſi poteſt facere omnes contractus ⁊ ſe efficaciter obligare ſine patris conſenſu: niſi in mutuo ⁊ voto.l.tam ex conctratibus.ff.de judi.l.ſi filius familias. ff. de actionibꝰ ⁊ obliga. multo fortius deberet permitti ꝙ poſſit teſtari potius quam cõtrahere. Adultꝰ enim curatorem habens equiparatur pupille.l.ſi curatorem habens.C.de in integrum reſti. ⁊ non poteſt contrahere ſine auctoritate curatoris.l.aurelio.§.gayus. ff. de libera.leg.l.cuz pater.§.curatoris de leg.ij.⁊ tamen poteſt teſtari ſine curatoris auctoritate: in decimo quarto anno ſi eſt vir: vel in duodecimo ſi eſt femina.l.qua etate.ff.de teſta. Ad ij.

contrabendum autem quando non
babet curatoꝛem : requiritur legiti=
ma etas.l.ij.⁊.fi.C.ꝺ bis qui veniam
etatis impe.
iij. ¶ Pꝛo vberioꝛe buius legis intelli-
gentia pꝛemitto ꝙ olim filius vel fi=
lia familias/etiam patre conſentien
te teſtari non poterant.l. qui in pote=
ſtate.ff.de teſta.l.ſenium ⁊.l. pe. C.eo.
vbi ſolum in caſtrenſibus vel quaſi fi
lio famil.teſtari vel codecilari permi
ttebatur. Idem in aduenticijs quoꝛũ
vſuſfructus patri non querebatur.l.
fi.§.filijs autem.C. de boniſque libe.
auctben.vt liceat matri ⁊ auie in fine
pꝛincipij.℣.quo volunt modo diſpo=
nere.a quibus ſumpta fuit lex regni.
vj.partita.ti.j.l.xiij. Contrarium ta=
men voluerunt doctoꝛes in pꝛeallega
ta.l.pe.quos finaliter ſequitur jaſſõ.
vbi reſpondentes ad jura pꝛeallega=
ta vt ibi per eos quos per te videas.
iiij. ¶ Ex pꝛadictis aliqui audebant dice
re ꝙ filia familias non poterat de ſua
dote teſtari pꝛopter generalitatem.
dicte.l.ſenium vbi boc tenent comu=
niter doctoꝛes quos ſequitur ibi jaſ=
ſo.⁊ in dicta.l.pe.ſed bodie michi vi=
detur contrarium in dote quia filia
familias per matrimonium exit a pa
tris poteſtate:vt dicitur infra.l.xlvij.
de qua ſtatim dicemus.item per iſtã
legem. vide legem regni. v. partita.
titulo.iiij.l. finali.
v. ¶ Donare autem cauſa moꝛtis pote
rat filius famil.de voluntate patris.
l.tam bis.§.j.ff.ꝺ dona.cau.moꝛ.etiã
inter viuos cum patris conſenſu. v.
parti.ti.iiij.l.iij. An autem pater qui
dabat licenciam filio:vt donaret cau=
ſa moꝛtis poterat penitere vide bald.
in dicta.l. ſenium.C.de teſta. Cinum
i.l.nec fratris. C. ꝺ dona.cauſa moꝛ.
bart.in.li.ij.§.j.q̃ſtione fi.ff.de dona.
vj. ¶ Quare filiuſfamilias poterat cum
patris conſenſu donare cauſa moꝛtis
⁊ non teſtari:aſſignat racionem glo.
in.d.l.qui in poteſtate.ff.ꝺ teſta. quã
bart.ſequitur ſet jaſſo. i dicta. l. ſeniũ
aliter ſentit contra rapbaelem cum
anum ⁊ aretinũ quos per te videas.
¶ Sed ꝙ bodie filius fa.poſſit teſta= vij.
ri de omnibus bonis ſuis intellige.
Dum tamen non excedat terminos
legis infra pꝛoxime:vbi permittitur
ſibi teſtari de omnibus bonis ſuis ex
cepta legitima parẽtibus debita. boc
eſt de tercia parte bonoꝛum ſuoꝛum.
ſolum modo.⁊ ita per legem ſequẽtẽ:
reſtringitur iſta lex.ex qua colligitur
ꝙ licet filiuſfamilias poſſit teſtari:nõ
tamen pꝛeterire vel exberedare.
¶ Filiuſfamilias poteſt eligere ſepul viij.
turam.c.licet de ſepul.li.vj.bar.in.d.
l.filiuſfamilias ⁊.d.l.q̃ in poteſtate.
¶ Filius familias dicitur qui eſt in ix.
patris poteſtate: vt inſti.de patria po
teſtate per totum. mater autem vel a
uia non babet filium in poteſtate:ni=
ſi ſint tutrices filij aut neptis . nam
tunc mater dicitur babere filiũ in po
teſtate.tex. nota. cum glo.ſm bald. ⁊
pꝛepoſitum in.c.ex parte de appe.ibi
dum dicit.ſub poteſtate.videas mon
taluum foꝛo legum li.ij. ti. de pact.l.
fi.in pꝛincipio.
¶ Quibus autem modis filius libe= x.
ratur a patris poteſtate: vide inſti.
quibus modis jus patrie poteſtatis
ſoluitur ⁊ ſpecu. de tutoꝛibus. §. iij.
℣ſi.ſed queritur.
¶ Etas legitima ad faciendum teſta xi.
mẽtum eſt.xiiij.an.in maſculo:⁊.xij.
in femina:vt.l.qua etate.ff.de teſta.⁊.
l.ſi frater. C. qui teſta. fac. po. l.ij.C.
quando pꝛouo.non eſt ne.l.fi. C.de te
ſta.mi.a quibꝰ ſumpta eſt.lex regni.
vj.parti. ti. j. l. xiij. Ex quo ergo im=
pubes vir vltimum diem anni. xiiij.
etatis ſue tetigit: vel femina. xij. po=
teſt condere teſtamentum:vt dicta.l.
qua etate.⁊ inſti.eo. §. pꝛeterea.quia
ante iſtam etatem: nullum eius ani=
mi judicium pꝛeſumitur in eis eſſe:
vt.d.l.xiij.⁊.d.§.pꝛeterea.etiam ſi ſit
milles:vt.l.fi.⁊ ibi bald.⁊.l. millites

et ibi ſimiliter bald.j.col.Vſi.et eſt conſideranda.C.de teſta.mi.et ſi de facto teſtatur:nullum eſt teſtamentum: vt in preallegatis iuribus.

xij. ¶Sed caue quia iure antiquo de bonis aduenticijs in quibus patri non querebatur vſuffructꝰ: poterat filius familias donare cauſa mortis ſine patris licentia: vt auctbentica matri et aute in principio iūcta glo.tenet paulus de caſtro in dicta.l.ſenium et ibi iaſſo.pe.col.hodie tamen per iſtā legem abſq licentia et voluntate patris poteſt filius: vel filia familias libere teſtari: vt ſupra dictum eſt: et conſequenter cauſa mortis donare. Quia in vtroq caſu: ſi ledat: vel diſpliceat: poteſt pro libito reuocare: vt vult gl. in.l.aurelio.§.gayus.ff.de liberatione leg. Ad hoc.l.qui mortis.ff.de dona.cauſa mortis.l.ſi alienam.§.marelus.eod.ti.et ibi notant doctores. Quamuis autem donatio cauſa mortis magis videatur accedere contractui:ꝙ vltime voluntati.l.ij.ff.de dote prelega.bart.in dicta.l.qui in poteſtate: contractū autem minor filiuſfamilias facere non poteſt abſq patris auctoritate: qui eſt eius legitimus adminiſtrator etiam in aduenticijs in quibus patri non queretur vſuffructus. Quia ab ipſo contractu non poteſt diſcedi: niſi vtriuſq partis conſenſu.l.ſicut.C.de acti.oblig.nichilominus tamen permittitur filio familias cauſa mortis donare cum iſta donatio ſicut teſtamētum ſit ambulato.vſq ad mortē vt ſup dictū eſt.

xiij. ¶Preterea filius familias preſbyteri:cum cenſeatur habere bona quaſi caſtrenſis peculij:auctben.preſbyteri.C.de ſacroſanc.eccle.l.cum leonina.C.de epi.et cle.notatur in.c.quia nos de teſta.etiam ſi ſint clerici prime tonſure:poterunt teſtari: vt notatur in.d.c.quia nos.glo.in.c.quia ingrediētibus in verbo teſtandi.xix.q. ſi.cepo.i cautella.clvj.per iaſſo.in.l. licet.C.de colla.facile autem poſſet quis effici clericꝰ prime tonſure: et cōſequenter poſſet de bonis ſuis teſtari vnde faciliter eluderentur leges et iura prohibentia filijs familias teſtamenti factionem: vt dixit iaſſo.in.d.l.pe.ſi.col.ne ergo ad huiuſmodi facilem elluſionem legum perueniretur: iure fuit permiſſum. filijs familias ꝙ poſſint teſtari ſine patris cōſenſu. dummodo fuerint etatis legitime ad teſtandum. vt paulo ante dicebamus.

¶Caue tamen quia per iſtam legem non extrahuntur filij familias aparētum poteſtate: ſolum enim permittitur ſibi teſtamēti factio ac ſi extra parentum poteſtate extitiſſent. vbi tamen filius vel filia familias matrimonium cōtraxit: a patris poteſtate eximitur: vt dixi ſupra et habetur infra.l.xlvij.glo.inſti.ꝺ patria po.§.ciuium.ꝙ allegat bald.in.c.ij.de fratri.de nouo benefi.inueſti.et in.c.j.an maritꝰ ſuccedat vxori.in beneficio et iaſſo.in.d.l.pe.col.pe.C.de teſta.

¶Per iſtam legē hodie ſublata eſt longa illa differentia et diſputacio doctorum ardue ac difficilis queſtionis: xiiij. an filius familias poſſit ad pias cauſas teſtari.de qua per franciſcum aretinum in.d.l.qui in poteſtate.ff.de teſta.latius per iaſſonem in.d.l.ſeniū. per ludouicum in auctbentica.Similiter.C.ad legem falcidiam in repetitione.in quibus locis doctores ſubtiliter ſe habent circa intellectum.c.licet de ſepulturis li.vj.Nam ſi generaliter permittitur filio familias ſine patris conſenſu teſtari de quibuſcunq bonis ſuis: ergo per conſequens et multo fortius ad pias cauſas: cum agatur de fauore pie cauſe.

¶Per iſtam legem ſimiliter declaratur lex regni ſatis dubia foro legū. xv. li.iij.ti.delas herencias.l.j.vbi dicebatur ꝙ filius poterat facere teſtamētum. Y padre ni madre no ge lo pue-

da embargar. Que verba apud anti-
quos erant valde dubia. quidã enim
ea intelligebant ꝙ filius. poterat te-
ſtari: ſi erat extra patris poteſtatem
quod colligebant ex illa littera: cum
dicit padre ni madre no ge lo pueda
embargar. ⁊ ſic loquit̃ de matre que
non habet filium in poteſtate. ergo
eodem modo eſt intelligenduꝫ de pa-
tre qui ſimiliter nõ habet filium ſub
ſua poteſtate. Alli vero dicebant ꝙ ex
quo ibi loquitur de filio ⁊ patre: intel
ligendum erat ꝙ loquebatur de filio
qui erat in patris poteſtate. Cum re-
gulariter omnes parentes habeant fi
lios in poteſtate: nec preſumitur emã
cipatio niſi probetur: vt inſti. de pa-
tria poteſtate. cum enim ſit facti: fa-
cta autẽ nõ preſummũtur niſi probẽt
l. in bello. §. facta. ff. de capti. ⁊. c. cũ in
juri de. offi. de cũ ſimilibus. preterea
cum communiter parentes: vt dixi
habeant filios in poteſtate. loc⁹ a co-
muniter accidentibus trãſfert onus
probandi contrarium in aduerſariũ.
glo. nota. in. l. nec natales. C. de pro-
ba. quam multum comendat ludoui
cus Roma. in ſuis ſingularibus.
Ergo de filio familias debet neceſſa
rio illa lex intelligi non de emancipa
to. vt. l. ſi emancipata. C. de juris ⁊ fa
cti ignorantia. l. ſi emancipati. C. de
colla. ibi tex ꝙ emancipatum proba-
tum fuerit quem textum ad hoc no-
tat ibi fulgoſus: ludouicus. Alexan-
der ⁊ jaſſon. Ad idem. l. cum oportet.
§. cum autem. C. de boniſꝗ liberis.
Ad tolendam igitur huiuſmodi alter
cacionem viſſum fuit nobis vtile im
mo neceſſarium condere hanc legeꝫ.
quamuis alij aliter intelligant illam
legem: vt ibi per montaluum: vt ibi
plene ſcripſi i meis recollectis ⁊ forte
aliquid tangetur in lege ſequenti.
xvi. ¶ Teſtamentum factum a minore
xiiij. an. vel a femina minore. xij. an.
adeo eſt nullum ꝙ tenctu temporis
hoc eſt adueniente legitima etate: nõ
conualeſcit: vt regula juris dicit. hinc
eſt ꝙ teſtamentum heretici nullũ eſt:
⁊ ipſo penitente ⁊ ad eccleſie vnitatẽ
reconciliato: nõ conualeſcit: quia cũ
fuit hereticus teſtari non potuit. c. ex
comunicamus. §. credentes de here-
ticis. glo. in. l. ſi queram⁹. ff. de teſta.
bald. in. l. fi. col. j. v. ſecunda conclu-
ſio. C. ſi a non competente judice ⁊ in
l. j. §. ſiquis plane. de leg. iij. abbas in
rubrica de teſta. col. ij. v. hereticus et
in. c. parrochiano d̃ hereticis. vj. pti.
ti. j. l. xvj. foro. legum. li. iij. cod. ti. l. v.
alias. ti. de las mãdas. Idem ſi catho-
licus condidit teſtamentum tempo-
re abili: ſi ſuperuenit inabilitas: irri-
tatur: vt puta ſi poſtea factus eſt he-
reticus: vel ſarracenus: vt nota. in. d.
§. ſiquis ⁊ ibi bald. ⁊ alij doctores et
in. l. ſiquis filio exheredato. §. irrituꝫ
ff. de injuſto rupto. ꝙ aliqui viden-
tur ſentire contra arg. l. j. §. ſiquis. ff.
de ſecundis tabulis.
¶ Si maior. xiiij. an. minor. xxv. fecit xvij.
teſtamentum et fuit leſus: an reſtitua
tur aduerſus eum. bart. in. d. §. fuit
queſitum: dicit ꝙ non ⁊ in. l. fi. C. ſiꝗs
aliquem teſta. probi. ⁊ in. l. verba cõ-
traxiſſe. ff. de verborum ſigni. docto-
res. in. l. ſi frater. C. qui teſta. fa. po. ⁊
procedit hoc etiam in eius herede: vt
per doctores in. d. §. gayus. ¶ Intel-
lige niſi minor dolo inſtituti fuit cir-
cũuentus ⁊ indutus ad teſtandum. nã
tunc reſcinditur teſtamentum princi
pis beneficio ad inſtãtiam venientiũ
ab inteſtato. bald. in. d. l. ſi fratres. C.
qui teſta. facere poſſunt. ¶ Minor
autẽ reſtituitur aduerſus ea que geſ-
ſit in contractibus: non in vltimis vo
luntatibus: vt per bart. in. d. l. j. §. fuit
queſſitum. ff. ad trebellianũ. Itẽ quia
competit minori reuocatio teſtamen
ti: quod eſt remedium ordinarium:
ergo ceſſat reſtitucio que eſt remediũ
extra ordinariuꝫ. l. in cauſe in princi-
pio. ff. de minoribus. ita dicit ludoui.
Roma. in. d. l. ſi frater. C. qui teſta.

facere poſſunt. ¶ Sed contra donacionem mortis cauſa factam: competit reſtitucio minori. bald. in. l. ſi curatorem habens. C. de in integrum reſti. mi. Cuius contrarium tenet in. c. j. §. item ſacramenta. de pace jura. firman. col. iiij. in fine.

xviij. ¶ Minor in caſu quo poteſt teſtari: poteſt in teſtamento filio ſuo curatorem dare. l. ſi plures. §. quamuis et ibi bart. ff. de admi. tu. ⁊ in. l. quero. § luci9 als l. l. luci9. ff. de teſta. tutella.

xix. ¶ Cum autem hodie filius familias poſſit facere teſtamentum: poterit ſimiliter facere codicillum. bart. in. l. in tantum in fine principij. ff. de ſeruo corrupto. bald. in. l. fi. ꝟſi. quid ſi ſtatutum. C. de teſta. ſicut contra: prohibitus teſtari: prohibetur codicilū facere bart. in. l. ſciendum. ꝟ. ſtatutū prohibet de lega. j. Item prohibetur legare. glo. nota. in. c. Joannes de teſta. glo. ij. plenius ibi per abb. ⁊ alios. poterit tamen aliq͂ elemoſinam dare. c. quia nos de teſta.

¶ An ſtatutum poteſt abilitare inabilem ad teſtandū. vide bart. in. d. l. ſi queramus. col. ij. ff. de teſta. ⁊ in. l. in tantum in principio. ff. de ſeruo corrupto tenet ꝙ ſic que teſtandi abilitas eſt juris publici ⁊ poteſt de publico concedi. l. teſtati. ff. de teſta. intellige in terris vbi princeps habet juriſditionem non extra. jo. de ligniano in tractatu de ſen. excomu. charta. x. ꝟ. aliud ſtatuta permittunt. facit. c. a nobis de ſen. excomu. ⁊. c. vt animarū de cōſtitu. li. vj. Alibi vero ſita ſpectāt ad venientes ab inteſtato: non ad heredem ſcriptum in teſtamento facto in loco teſtamenti ſecundum bart. in. l. ſi arrogator. col. penul. ꝟſicu. valet ad queſtionem in ciuitate. ff. de adoptionibus ⁊ in. l. j. q. vij. C. de ſumma trini. ⁊ fide ca. ⁊ ibi bald. col. xij. ⁊ in authen. defuncto. C. ad tertullianū. xx.

Lex. vj.

Los aſcendientes legitimos por ſu orden ⁊ linea derecha ſucedan ex teſtamento ⁊ ab inteſtato a ſus deſcendientes y les ſean legitimos herederos como lo ſon los deſcendientes a ellos en todos ſus bienes de qualquier calidad que ſean en caſo que los dichos deſcendiētes no tengan fijos o deſcendientes legitimos/o que ayan derecho de les heredar pero bien permitimos que no embargante que tengan los dichos aſcendientes que enla tercia parte de ſus bienes puedan diſponer los dichos deſcēdientes en ſu vida o fazer qualquier vltima voluntad por ſu alma o en otra coſa qual quiſieren lo qual mandamos que ſe guarde ſaluo enlas ciudades ⁊ villas ⁊ lugares do ſegun el fuero dela tierra ſe acoſtumbran tornar los bienes al tronco o la rayz ala rayz.

j. Deſcendentes tenentur inſtituere aſcēdentes ſicut econtrario q̄bus omnia bona ſua relinquere tenentur: excepta tercia bonorum parte: de qua libere poſſunt diſponere. hoc dicit iſta lex notabilis. Ab inteſtato vero ſuccedunt eis in omnibus bonis: ſi ipſi non habent filios aut alios deſcendentes legitimos: vel naturales.

¶ Pro intelligentia vtilitatis que ex edictione huius legis ſequitur: premittendum eſt ꝙ antiquitus parentum legitima de jure digeſtorū ⁊. C. erat quarta eius quod debetur ab inteſtato. vt. l. papinianus. §. quoniam quarta. ff. de in offi. teſta. l. nāt ⁊ ſi pa- ij.

rentibus.cod.ti. ⁊ ibi bart. glo. ⁊ do-
ctores in authẽtica nouiſſima.C. eo.
¶ Poſtea ſupuenit jus autbẽticoꝝ:
quo filioruz legitima fuit aucta vt
dicta autbentica nouiſſima. Eodem
modo fuit aucta legitima parẽtum
vt probatur in authentico de triente:
⁊ ſemiſſe in verbo hoc obſeruando et
ibi glo.⁊ in dicta autbentica nouiſſi-
ma. quam ſequntur ibi omnes do-
ctores ⁊ bart.in.l.ſi pater col.antepe.
ff.de in offi.teſta. Jtaꝙ eo jure paren-
tum legitima eſt tertia pars bonorũ.
Concors eſt in hoc lex regni. vj.parti
ta.ti.xiij.l. viij.

¶ Poſtea ſuperuenit lex fori. li.iij.
ti. delas berencias. l.j. que dicit ꝙ ſi
teſtator non babet filios:poteſt teſta-
ri.Y padre ni madre ni otro parien-
te gelo pueda embargar.Que verba
vt in precedẽti lege tetigi diuerſimo-
de intelliguntur a doctoribus.Mon
taluus ibi dixit ea debere intelligi:
ideſt non obſtante patria poteſtate:
verbum tamen ni madre: excludit il-
lum intellectum. cum filius nõ ſit in
matris vel alterius conſanguinei po
teſtate. cuius ratione poſſint petere
legitimam in bonis filij.

¶ Ad tolẽdam huiuſmodi ambigui-
tatem:condita fuit iſta lex que diſpo
nit ꝙ ſi filius etiam familias non ha-
bet deſcendentes legitimos:ſuccedũt
ei aſcendẽtes quorũ legitima eſt due
partes eorum que ſibi debentur ab in
teſtato in bonis filij.de reliqua tercia
parte bonorum poteſt filius ad libi-
tum diſponere. Hoc idem conſtitu-
tum eſt in ciuitate cerniſina:vt refert
paulus de Caſtro in dicta autbenti-
ca nouiſſima. col.j.

iij. ¶ An iſta legitima debet relinqui pa
rentibus titulo inſtitutionis:comu-
niter tenent doctores in dicta authẽ-
tica nouiſſima ꝙ ſic:vt late ibi per jaſ
ſo.cõtra bart. michi videtur ꝙ hodie
nec legitima patris nec filij habet ne
ceſſe relinqui jure inſtitutionis vel ti
tulo inſtitutionis:vt ſentit bald.in.l.
maximum viciuz col. penul. C.de li-
beris preteritis. vbi dicit ꝙ ſi per jus
municipale augeatur legitima dero-
gando juri comuni:nõ recipit inter-
pretacionem a jure comuni:ſed ſim-
plicit debet intelligi ꝓut jacet nec ali
quid licet addere vel õtrahere: vt. C.
de juſtiniano codice confirmando.l.
j.§.hunc ergo. de emendãdo juſtinia
no codice.l.j.§.repetita. C. de latina
libertate tolenda.l.j. in principio. de
teſta. c. Rainuntius vbi ſufficit ſta-
tutariam portionem relinquere quo
quo relicti titulo. ita bald. vbi ſupra
quem reffert ⁊ ſequitur paulus de ca
ſtro in dicta auctbentica nouiſſima.
col.ij.⁊ in.l.fi.§.in cõputatione.C.de
jure deli.Calde cõſilio lxxxij. rubrica
de teſta.de cuius veritate vide addic.
ad bald.in.d.l.maximum.

¶ Sed quare nõ fuit aucta legitima iiij.
parentum ad limites legitime filioꝝ
cum ad paria videantur iudicari:vt
d.l.nam ⁊ ſi parentibus ⁊ autbentico
de triente ⁊ ſemiſſe.⁋ſi. hoc obſeruã-
do.⁊ ibi glo.⁊ in autbẽtico vt cum de
appellatione cognoſcitur. §.ſanci-
mus.¶ Dicas ꝙ iſta equiparatio nõ
eſt generaliter in omnibus . nam fi-
lius poteſt detrahere duas quartas
trebelianicam ⁊ debitam jure natu-
re:vt.c. Rainuncius ⁊.c. Raynal-
dus de teſta.bart.⁊ alij in.l. quamꝙ.
ff.ad legem fal.pater tamen/ vel ali⁹
aſcendens: non niſi vnã: vt per bald.
in.l.ſi a milite.§.fi. ff.de teſta. mi. itez
ſi pater alienauit bona in fraudem le
gitimi filij:⁊ is in quem fuerunt alie
nata:participauit de fraude.filius re
uocat vſꝙ ad legitimam ſuam:nõ ta
men econtrario:vt per bart.in.l. non
vſꝙ.ff.ſiquis a parẽte fue.manu.tra
ditur.in.§.Jtẽ ſiquis in fraudẽ inſti.
de acti.Jtem.l. hac conſultiſſima. §.
ex imperfecto.C.de teſta.defert legi-
timam filio inſtituto in minus ſolem
ni teſtamento cum duobus teſtibus:

non tamen econuerſo: vt per ſpec.ti. de inſtru. edic. §. compendioſe v̄ſi. ꝙ ſi filius. bald. ꝛ ſalicetus in.l.ſi. C. familie berciſcunde. bald. in.d.l. bac cō ſultiſſima. §.ſi. per illum textum albericus in.d.§. ex imperfecto. Itē quando filij ſuccedunt deſcendentibus: cō ferunt bona interſe: non econtrario: ſecundum bald. ꝛ alexan. in.l. ſi emācipati. C. de colla.

v. ¶ Aſcendientes legitimos. legitimi aſcendentes dicuntur: quando in facie eccleſie cōiuncti ſunt bona fide credentes ſe legitime copulatos: ſufficit ꝙ alter tantum credat: vt filij ſunt legitimi. c. ex tenore qui filij ſunt legi. notatur in.l. qui cōtra. C. de inceſtis nupc. ſecus ſi ſcienter contraxerunt: vel ſaltem clandeſtine. nam tunc preſumitur ignorantia affectata vt. c. cū inbibicio de clan. deſponſa: vt infra latius ſuo loco differemus.

vj. ¶ Aſcendētes ſunt pater mater / auus auia / proauus proauia / abauus abauia vſq; ad tritauum ꝛ tritauiam. autben. de beredibus ab inteſta. ve. §. ſi igitur defunctus coll. ix. ibi cum dicit vſq; ad tritauum: ſupra parētes ſuperiores ſeu vlteriores dicuntur. ꝛ foro legum li. iij. ti. delas berencias. l.j. §. E ſi ome.

vij. ¶ Ordo itaq; ſeruandus eſt quia primo ſuccedūt pater ꝛ mater defuncti: excluſis omnibus alijs aſcendētibus. Si tamen pater vel mater non ſtant: ſuccedūt auus ꝛ auia: ꝛ ſic de alijs aſcendentibus ſeruato ordine ſupra dicto. qui ergo ſunt proximiores in gradu: primo ſuccedunt: vt in preallegatis iuribus ꝛ in autben. in ſucceſſione. C. de legi. bere.

viij. ¶ Por ſu orden. Uocabuntur ergo primo pater ꝛ mater ſimul ſi ſtant: bis deficientibus: vocabuntur auus ꝛ auia proauus ꝛ proauia. l. quod ſcitis. C. de bonis que liberis autbenti. defuncto. C. ad tertulia.

ix. ¶ Pone ꝙ ſtant mater ꝛ auus pater nus: an ſimul ſuccedāt: vide. glo. bal. ꝛ alios in.d. autben. defuncto. vbi cō muniter cōcluditur ꝙ mater prefert. idē; diſponit lex regni foro iuzgo. ti. delas berencias. l. ij. ibi cum dicit. Si no ouiere fijos ni nietos / ni viſnietos: ni padre. deuen lo auer los abuelos. Idem videtur de mente buius legis cū dicit por ſu orden ꝛ linea derecba.

¶ Si vero auus ꝛ auia proauus ꝛ proauia ex vtroq; parente pariter cōcurrunt: ex equo bereditas diuiditur inter eos: vt medietatem quidē acipiāt omnes a patre aſcendentes: quanticumq; fuerint: medietatem vero reliquam a matre aſcendentes quantoſcumq; eos inuenire contigerit: vt. d. §. ſiquis igitur. tenet bald. in.l. quod ſcitis. C. ð bonis que liberis. vbi dicit ꝙ inter auos ex parte patris ꝛ ex parte matris: ſeruatur equalitas. Itaq; in bonis vndecumq; prouenerint: aui parit ſuccedūt. bart. tū. in.d.l. quod ſcitis tenet cōtra. immo ꝙ auus paternus ſuccedit nepoti in bis que a patre prouenerūt: ꝛ maternus in bis que prouenerunt a matre. In aliūde queſitis: aui ſuccedunt equaliter. Idē diſponit lex regni foro legum li. iij. ti. delas berencias. l. x. x.

¶ Aliter dicit ſexta partita. eo. ti. delas berencias. l. iiij. ꝙ ſi defunctus filios non babet: ſuccedunt pater ꝛ mater per capita vna cum fratribus defuncti. Sed ſi non ſunt parentes nec fratres: ſuccedunt aui pro dimidia. ꝛ ita videtur approbata omnino oppinio bald. ð qua ſupra. Sed caue quia in lege infra proxima dicitur ꝙ fratres defuncti non ſuccedunt vna cū parentibus: ꝛ conſequenter corrigit legem partite preallegatam. Itē quo ad ipſos auos in ſucceſſione nepotū: non ſeruatur predicta diſpoſitio. ſ. ꝙ ſuccedant pro dimidia: ſed ſm̄ diſpoſitionē. d. l. x. ti. ðlas berēcias foro legū que lex p cōſuetudinē approbat. que ſeruanda eſt vbi boc conſueuit fieri. xi.

xij. ¶ Quando lex jubet ſeruari gradus
prerogatiuam in ſucceſionibus: in
telligitur gradatim: vt proximiores
primo: de inde remotiores: vt p bald.
in.l.fi.C.de verborū ſigni. an charra.
in.c.j.q.xiiij.℣ſi. occurrunt de cōſti.
li.vj. Itaq pater ⁊ mater in ſucceſſio
ne filij excludunt auum paternum ⁊
maternum vt in preallegatis juribus
⁊ authen. defuncto. C. ad tertulianū.
vbi glo. ⁊ doctores preſertim bal. Idē
bald. i.l.ſi infāti.q.iiij.C.de jure deli.

xiij. ¶ Item not aq iſte ordo peruerti nō
poteſt alias nichil agitur ſecundum
bald.in.l.penul.q.iiij.C.de condi.in
ſertis. ¶ Dicitur autem ordo tradi
tus a lege: cum ex verbis legis tacite/
vel expreſſe colligi poteſt ſecundum.
bald.in.l.eos.col.v.C.de appe. Hic
autem ordo ſeruandus eſt vt dictum
eſt. etiam ſi ordo vel forma detur a cō
ſuetudine ſecundum bald. in.c.j.§.
item ſacramenta.col.ij.de pace jura.
fir.li.feudoꝝ. Nec eſt opus q lex/vel
conſuetudo tradens ordinem: aliter
procedat anullando. quoniam ſi or
do non ſeruetur: eſt nullum quod a
gitur.bald.in.l.non dubium.C.de le
gibus ⁊ in.c.innomine domini de te
ſtibus cum ſimilibus.

xiiij. ¶ Ex iſtis infertur q ſi filius vel ne
pos inſtituit pro auum: vel extraneū
patre ommiſſo: teſtamentum eſt nul
lum quia contra ordinem iſtius legis
eſt teſtatus: vt hic patet ⁊ in.l. nam ⁊
ſi parētibus.ff.de in offi.teſta. forma
enim tradita a lege/in dubio eſt ō ſub
ſtancia: qua ommiſſa viciatur actus:
vt paulo ante diximus ⁊ tenet bald.
in.l.comparationes.col.ij.℣.vltimo.
nota.C.de fide juſſo.⁊ in.l.j.in princi
pio.℣.⁊ forma.C.vt in po.le.⁊ i.l.ſi i
ter.C.in quibus caſi.in integrum re
ſti.nō eſt neceſſaria ⁊ in.l.fi.C.de ſuis
⁊ legi.here.⁊ in authē.hoc amplius.
℣.non dicit glo.C.de fideicomiſſis.⁊
in.l.ambiguitatem.C.de teſta.proba
tur in.l.ſcio.ff.de app.quia in tali or
dine conſiſtit ſtatutum legis ſecun
dum bart.in.l.ij.§.prius.ff.de vulga
ri ⁊ pupilari ſubſti. ¶ Sicut dicimus
in judicijs: quia ſi ordo prefixus eſt:
nō poteſt extra ordinē procedi. bald.
in.l.fi.q.j.in.fi.C.ō edicto diui adria
ni toll. Ad hoc.l.iiij.per cōcluſionem
ff.de actio. empti ⁊ vendi.l. quintus.
§.fi.ff. de anuis lega. ¶ Hinc eſt q
vbi datur certa forma procedēdi: pro
ceſſus corruit: non ſolum ſi aliquid
attentatur directe cōtra formam: ſed
etiam citra. quia verum eſt iſtum ex
ceſſiſſe formam mandati.c.prudentiā
in principio de offi.de leg.⁊ ibi notat
abbas.eſt glo.nota.in.c.ſicut de ele
ctione li.vj.videas abb. qui pulcre lo
quitur.

¶ Item infertur ex predictis q ſi filiꝰ x
non inſtituit: immo forſam exhereda
uit patrem matrem vel aſcendentes
quos inſtituere tenetur ſecundū diſ
poſicionem huius legis: ⁊.l. nam ⁊ ſi
parentibus.ff.de in offi.teſta. teſtamē
tum eſt nullum: vt authen. in teſtato
C.ad tertulianū.tenet bald.in.l.om
nimodo.car.j.℣.venio ad queſtionē.
C.ō i offi.teſta.bart.⁊ bald. in authē.
ex cauſa.℣ſi.circa ſecundum ⁊ col.iij.
℣ſi.tercio oppono ⁊.col.viij.℣ſi. ter
tio quero.C. de liberis preteritis vel
exheredatis.vbi dicit q parētes poſ
ſunt facere querella in officioſi con
tra teſtamentum filij: ſi exheredātur
vel pretereuntur in eo.

¶ Item excludunt ſubſtitutum vul xv.
garē a ſubſtitutione filij vel eius ſuc
ceſſione: quia poſſunt adire heredita
tem filio relictam ⁊ repudiatam.l.fi.
in principio ⁊ ibi bald.j.col. ⁊ ibi alij.
C.ō bonis que liberis.bart.in.l.j.col.
v.℣ſi.ſed quid dicetis.ff.de vulgari ⁊
pu.bal.in.l.cum proponas.col.ij.C.
de heredi.inſti.vbi hoc intelligit quā
do teſtator veriſſimiliter non cogita
uit de patre heredis. vnde pater po
teſt adire hereditatem filio delatam
⁊ recuſatam.bald.vbi ſupra ⁊ in.l.iij.

C.de heredibus inſti. ⁊ in. l. j. oppo.
xj.C.qui admitti.

xvij. ¶ An autem ſubſtitutus pupillaris:
qui racione ſubſtitucionis habet jus
ſuccedendi filio in bonis ſuis: exclu=
dat matrem: videtur ꝙ ſic per hanc le
gem in fine ⁊ per. c. ſi pater de teſta.
lib. vj. videas oldraldũ conſilio. xxv.
⁊ notata per bart. et alios in. l. mort=
bus. ff. de vulgari ⁊ pupillari bald. ⁊
alios in. l. precibus. C. de impuberuꝫ
⁊ alijs ⁊ in. l. papinianus. §. ſed nec.
ff. de in offici. teſta. ⁊. l. extribus. vide
bald. in. l. cum nõ ſolum. §. j. C. de bo=
nis que li. montaluum foro legum li.
iij. ti. vj. l. j. in verbo padre ni madre.

xviij. ¶ Aduerte ꝙ ꝙ pater debeat heres a
filio inſtitui: vel alij. aſcendentes: vt
hic dicitur: poteſt tamen grauari fi=
deicomiſſo a filio. l. filius ⁊ ibi bart. ff.
ad legem fal. ⁊ etiam ibi angelus. qui
inter cetera dicit per illum textum ꝙ
pater heres filij ex teſtamẽto fideico=
miſſo grauatus: imputat ſibi fructus
in trebellianicaꝫ. idẽ tenet in. l. quod
de bonis. §. quod auus in fine. eod. ti.
non econtra: vt. l. jubemus. C. eod. ti.

xix. ¶ An mater preferatur patri in bo=
nis filio queſitis per lineam maternã
⁊ econtrario. ⁊ eadẽ queſtio eſt in auo
materno et paterno. bart. dixit ꝙ ſic
per. d. l. quod ſcitis. C. de bonis que li
beris. bald. in. d. authentica defuncto
tenet contra. per illum textũ ⁊ in cor=
pore vnde ſumitur in quibus non fit
menti o rerum: ſed gradium. ideo ſer
uatur per omnia equalitas cum ma=
ter ⁊ pater ſint in eodem gradu. ⁊ hoc
videtur verius per iſtam legem ibi y
les ſean legitimos herederos como
lo ſon les deſcendientes a ellos en to
dos ſus bienes de qualquier cali=
dad que ſean. In ſucceſſione ergo fi=
liorum a parentibus: non debet attẽ=
di qualitas bonorum. vndecunqꝫ er=
go fuerint acquiſita bona filijs: parẽ
tes equaliter admittũtur habita gra
dus prerogatiua: niſi forte ſint lucra
nuptialia ſecũdum bald. in. d. l. quod
ſcitis. vbi vide addictionẽ que refert
plures oppiniones. vide ibi paulum
in glo. finali.

¶ Quid de filio naturali tantũ ⁊ ſup xx.
eſt pater ⁊ mater olim mater ſuccede
bat ei: non pater: vt per ſalicetũ in au
thẽtica defuncto. fi. col. quẽ rogo vi=
deas. tu adde ꝙ olim ſtãte legitima ſo
bole: teſtator non poterat relinqre fi=
lio naturali niſi vnã vnciã. authẽ. qui
bus mo. natu. effi. ſui. §. diſcretis col=
la. vij. vt per ſalicetũ in. d. authẽ. licet
⁊ in. l. fi. C. de naturalibus liberis. Si
autẽ ſtarent parentes vel aſcendẽtes
legitimi: quibus legitima relinquit:
omnia alia bona poterat teſtator reli
quere filijs naturalibus vt infra. l. x. q̃
debet intelligi ex teſtamento. ab inte=
ſtato autem vbi non ſunt aſcendentes
nec deſcẽdentes: vocantur filij natu=
rales: ⁊ ſuccedunt in duas parentum
bonorum vncias. d. authẽ. licet. §. ab
inteſtato. vj. parti. titu. xiii. l. viij. ⁊ in
hoc nil eſt immutatum per legẽ iſtaꝫ
nec per legem decimam infra preſer=
tim quia. d. l. viij. in fine decidit hanc
dubitacionem approbãs. oppinionẽ
ſaliceti. dum ad parta judicat patreꝫ
naturalem ⁊ filium naturalem quo
ad ſucceſſionem vtriuſqꝫ.

¶ Como lo ſon los dẽſcẽdiẽtes a ellos. xxi.
Olim per. d. authẽ. defuncto fratres
⁊ ſorores vtriqꝫ cõiũcti: ſimul admit=
tebãtur cũ patre ⁊ matre ⁊ alijs aſcẽ=
dẽtibꝰ i gradu primis ad ſucceſſionẽ
fratris: ⁊ fiebãt viriles portiones. po
ſtea ſupuenit. l. j. ti. dlas herẽcias fo=
ro legũ que videtur ſentire ꝙ ſtãte pa
tre vel matre ſimul vel altero tm̃: ille
ſolꝰ admittat ad hereditatẽ dfuncti.
His dficiẽtibꝰ admittat auꝰ ⁊ auia.
Sed deficiẽtibꝰ aſcẽdẽtibꝰ: admittũt
frẽs. ſtãtibꝰ ergo aſcẽdẽtibus: exclu=
dũtur. fratres. ita intelligebat illã le=
gem montaluus ibi: vt concordat cũ.
d. authenti. defuncto. Sed iſta lex et
ſequẽs: videntur aliud vele in ſucceſ=

ſione fratrum ſimul cum parentibus in eo quod hic dicitur: ſeã legitimos herederos: como lo ſon los deſcendiẽtes a ellos. Sed ita eſt ꝙ filij ſoli admittuntur ad patris hereditatem ſimul cum alijs. quibus deficientibus admittuntur nepotes. authentica in ſucceſſione. C. de ſuis ⁊ legiti. heredibus ergo eodem modo admittentur parentes ſoli ad liberorum hereditatem: quia ſicut ſe habet linea deſcendens ad ſucceſſionem deſcendentis: ita ⁊ econtra: vt vult bald. in authẽtica licet patri. C. de naturalibus liberis.

xxij. ¶ Sunt plures caſus in quibus pater non inſtitutꝰ a filio: nõ poteſt q̃rellare teſtamentum filij. quorum octo poſuit lex regni. ſexta partita ti. vij. l. xj. q̃ incipit como ⁊ porq̃ razones. ¶ Item quãdo filius qui teſtatur eſt clericus qui non tenetur patrem heredem inſtituere: vt per abb. in. c. quia nos de teſta. per illum textum. ¶ Idem in milite ſeculi dicit ibidem abbas. ¶ Item ſi pater eſt banitus. nam perdit legitimam in bonis filij. bald. in. c. j. col. ij. de pace tenenda. li. feudorum. ¶ Item in feudo filij in quo pater non ſuccedit. bald. in. l. ſi vxorem in fine. C. de condi. inſertis. nec acquiſiuit ſibi aliquid in vita de feudo cõceſſo filio ſuo: bald. ibidem. ¶ Itẽ in officio filij: in quo pater non ſuccedit. l. fi. §. fi. ⁊ ibi bal. C. de bonis q̃ liberis. ¶ Itẽ ſi pater contradicit filio monaſterium ingredienti: bald. in ſpecu. de ſtatu mo. ꝟſi. iij. ⁊ ibi ſpe. ꝟſi. quinto queritur ⁊. ꝟ. quarto vbi vide. ¶ Racio predictorum caſuum quia paẗ in his non habet legitimã: ⁊ conſequenter nec competit ſibi querella contra teſtamentum filij. bald. in authentica ex cauſa col. viij. ⁊ in. l. fratres. col. j. C. de in offi. teſta.

xxiij. ¶ Quãuis de jure. C. pater ſolus ſuccedit filio ab inteſtato excluſa matre: de jure tamen authenti. ⁊ regni: mater ſuccedit filio ſimul cuꝫ patre. Authentica defuncto. C. ad tertulianum foro legum li. iij. ti. delas herencias. l. j. ⁊. x. ⁊. l. iiij. cod. ti. vj. parti. a quibꝰ ſumpta fuit hec lex. nec ſuccedunt cũ eis fratres defuncti nec alij qui ſunt diſparis gradus: vt authẽtica ceſſante. C. ð legi. here. ⁊ ĩfra lege proxima.

¶ Si pater fuit a filio preteritus: poteſt pater approbare teſtamentum filij. bart. bald. in. l. filio preterito ad finem. ff. de iniuſto teſta. xxiiij.

¶ Nota ꝙ ſicut legitima debetur filio in bonis patris ð jure naturali. j. diſtin. c. jus naturale: ⁊ habetur numeri. xxvij. c. xvij. q. iiij. textꝰ in. l. cũ ratio. ff. de bonis. dã. §. fi. tenet bal. in l. fi. §. ipſum. C. de bonis que liberis. ⁊ facit illud apoſtoli. filiꝰ ergo heres: que quidem legitima ſuccedit loco alimentorum que a jure nature: ſeu natura dictãte debẽtur: vt. l. ſiquis liberis. ff. de liberis agnoſ. notatur in. c. cum haberet de eo qui duxit in matrimo. quam poluit per adulterium: ita debetur parentibꝰ in bonis filij eodẽ jure. l. nam ⁊ ſi parẽtibus. C. de in officioſo teſta. tenet bald. in authenti. nouiſſima. j. q. C. de in offi. teſta. facit l. licet ⁊ ibi bald. C. de naturalibus liberis vbi pater ⁊ filiꝰ a pari judicãẗ: etiã quoad legitimã: vt hic aperte dicitur ⁊ vide mõtaluũ foro legũ. li. iij. ti. delas herẽcias in ꝟbo padre ni madre. Sed idẽ bald. in. l. de emãcipatis. C. de legi. heredibꝰ dicit ꝙ legitima nõ debetur parẽtibꝰ ð jure naturali: nec naturali obligatione vel ratione. Sed potius de jure poſitiuo ſeu artificiali: vt ꝑ eũdẽ in. l. j. §. jus naturale. ff. ð juſti. ⁊ jure. Sed tu. tene ꝙ ratiõe naturaꝉi debeẗ: vt dictũ eſt. quoniã ea ratione qua pater teneẗ alere filiũ: teneẗ filius alere patrẽ/cum autẽ legitima ſuccedat loco alimentorũ: vt paulo ante dicebamus: igitur. ⁊c. xxv.

¶ Hic poteſt cadere vna queſtio ſatis dubia ⁊ apud ãtiquos ⁊ apud moder xxvj.

nos pater nuptui tradidit filiam do-
tatam que peperit filium: ea defun-
cta: poſt eam obijt ſimiliter filius. Ad
cuius ſucceſſionem concurrunt mari
tus idemq; filij pater/ ⁊ auus mater-
nus: quis preferturː de qua per glo. ⁊
doctores in. l. poſt dotem. ff. ſolu. ma.
vbi bart. ix. col. vſi. quid in dote pro-
fecticia ⁊ ibi recẽtiores. Ad idem glo.
in. l. dos a patre profecta. C. ſolu. ma.
⁊ ibi doctores. bald. in authentica ſed
⁊ ſiquis finali. col. vſi. hoc eſt conſide
randum. C. de ſecundis nupcijs. vide
azo. in ſuma ſoluto matrimonio: cir-
ca finem. paulum de caſtro poſt bald.
⁊ alios in. l. ſenium. C. qui teſtamen-
ta facere poſſunt joh. de imola in. l.
nupta. §. quotiens. ff. ſolu. ma. bart.
in. l. ſi cum dotem. ij. col. verſi. oppo.
extra glo. ⁊. vſi. ſi autem moritur cū
liberis. paulū de caſtro conſilio. cxxij.
bart. in. l. quod ſcitis. C. de bonis que
liberis. per illum textum quem repu
tat vnicum ⁊ ſingularem.

xxvij. ¶ Sunt etiam quedam leges regni
que faciunt ad hoc propoſitum. iiij.
partita titu. xj. l. j. que dicit ꝙ dos eſt
proprium patrimoniū filie. ſumpta
ex. l. pomponius. ff. familie herciſcū
de. ⁊. l. deniq;. §. ſed vtrum. ff. de mi-
noribus. Item foro legum li. iij. titu.
delas herencias. l. x. §. otroſi. ⁊ forus
municipalis de ſepulueda. l. lxxxiiij.
lib. iij. que faciunt pro auo materno.
Item iſta lex videtur facere pro patre

xxviij. ¶ Ego ex omnibus que ſcripta ſunt
in hac queſtione breuiter conclude-
rem ꝙ ſi pactum ſuper lucranda do-
te factum eſt in fauorem aui mater-
ni/ vel mariti: ſtantibus vel non ſtan-
tibus filijs: illud ſeruandum eſt: vt.
C. d pactis dotalibus per totum ⁊ au
thentico de nupcijs. §. ſoluto in prin-
cipio collatione quarta. ⁊. l. filia. ff.
de repu. ⁊ in. l. ex morte. ff. de pactis
conuentis et in. l. cum alijs. §. illud.
C. de ſecundis nupcijs. ⁊ per bald. in
dicta. l. ij. C. de bonis que liberis ⁊ in
dicto authentico ſed ⁊ ſiquis col. iij.
vſi. modo contra iſtud oppono. et in
dicta. l. dos a patre. vſi. ſi autem reti-
netur. vbi concluditur ꝙ pactum in
fauorem mariti factum hoc caſu ſer-
uandum eſt.

¶ Idem ſi fauore aui materni pa- xxix.
ctum de lucranda dote fuerit appoſi
tum: vt per bald. in dictis locis ⁊ pau
lum de caſtro in dicta. l. ſi cum dotē
in principio ⁊ dicto. §. cum inter. ⁊. d.
l. ſi cum dotem ſecundum veram le-
cturam. ⁊ ibi bald. ⁊ angelus ⁊ in. d. l.
dos a patre. vſi. ſi autem dos ⁊ in. d. l.
ij. C. de bonis que liberis.

¶ Ceſſante autem pacto tacito vel ex xxx.
preſſo: cum hodie filia per matrimo-
nium patris poteſtatem exiuerit: vt
foro legum lib. ij. ti. de pactis. l. fi. ⁊ ſti
lo. l. ccvij. ⁊ infra. l. xlvij. mortua filia
in matrimonio dos debet remanere
penes maritum pro filijs (ſi qui ſunt)
matris heredibus. l. illam. C. de colla
cionibus cum multis alijs ⁊ in hoc
omnes ſunt concordes in preallega-
tis locis. a quibus fuit ſumpta lex re-
gni. iiij. parti. ti. delas dotes. l. xxiij. ⁊
xxx. vbi per montaluum. Intellige ſi
filius fuit baptizatꝰ ⁊ vixit per bigin
ti dies vt dicitur infra. l. xiij.

¶ Ex quo infertur ꝙ dos que perue- xxxi.
nit ad filios: matre mortua: eis ſimili
ter mortuis: dfferẽ ad patrẽ ⁊ ad ſuos
heredes: excluſo auo materno. Sicut
patre vita defuncto: bona paterna d-
feruntur ad filios: eiſq; defunctis de
feruntur ad matrem excluſo auo pa-
terno: vt per bart. in. l. lucius. ff. de ju
re fiſci ⁊ in. l. hereditas. §. filius. ff. de
caſtrenſi peculio. ⁊ in. l. ſi infanti. iiij.
col. C. de jure deli. ⁊ in. l. j. C. d his qui
ante apertas tabu. ⁊ ibi bald. ⁊ in. d. l.
ſi infanti. intellige ſemp predicta quā
do filius eſt natus integer ⁊ baptizatꝰ
⁊ vixit per viginti dies: vt infra. l. xiij.
ad idem foro legū. lib. iij. ti. delas he-
rẽcias ⁊ foro juzgo. lib. iiij. ti. ij. l. xix.
vbi dicit ꝙ ſi pat morit relicto filio ⁊

vxore: ⁊ filius postea moritur baptizatus: intellige vt supra mater succedit filio etiam in his que fili⁹ habuit a patre idem econtrario si mater moritur filio superstite ⁊ marito. nam si filius moritur baptizatus: pater succedit etiam in bonis que filio proueniunt a matre: excluso auo materno Si tamen moritur ante baptismum succedit auus maternus in his que processerunt a patrimonio suo: vt.d. l.xiij. infra eodem.

xxxij. ¶ Intellige ⁊ limita predicta: nisi pactum vel stipulacio iter partes aliter se habeat. nam tunc pactum est seruandum per supradicta. nisi for⁹ municipalis: vel consuetudo prescripta aliter disponat. nam ⁊ illud est seruādum: vt vult ista lex in fine.

xxxiij. ¶ Filij legitimi vel naturales in successione patris vel matris excludunt ascendentes ex testamento vel ab intestato: vt hic ⁊.l.ix.⁊.x.infra. Intellige de naturalibus non stantibus legitimis: vt ibi.

xxxiiij. ¶ Filius potest per testamentum vel aliam disposicionem disponere inuitis parentibus de tertia parte bonorum suorum: vt hic dicitur ⁊ de quinta: vt infra.l.xxvij. in fine infra. secus est in ascendentibus qui extra filios: vel nepotes non possunt relinquere terciam partem: foro legum. lib. iij. titulo delas mandas et infra. l.xviij. cum similibus.

¶ Nota ex fine huius legis φ forus municipalis circa successionem bonorum est seruādus: quia cum sit jus speciale: derogat generali totius regni: vt per inno. in.c.j. de rescriptis. ⁊ in regula generi de regulis juris. lib. vj. dixit in repeticione rubrice ō dona. inter virum ⁊ vxorem in introdutione col. iiij. intellige dum modo iste forus sit vsitatus vt hic ⁊. l.j. prope medium supra codē ⁊ per bart. in.l. omnes populi.ff. de justi. ⁊ jure. xxxvi

¶ Sed est pulcra ⁊ quottidiana dubitatio. filius qui ex successione matna vel alias habebat bona: ingressus est monasterium religionis approbate: monasterium petit eius bona. pater contradicit dicens ea ad se pertinere saltem due partes per hanc legē. quid juris. decisio pendet ex notatis in.c. in presentia de proba. xxxvij

Lex.vij.

El hermano para heredar ab intestato a su hermano no pueda concurrir conlos padres/o ascendientes del defuncto.

j. Frater ōfuncti in successione fratris non concurrit cum ascēdentibus. Cōcordat cum lege.j.§. Esi ome vsφ ad finem tituli delas herencias foro legum. ⁊ corrigit authē. defuncto. C. ad tertulia. ⁊ in corpore vnde sumitur in authē. de here. ab intesta. venien. §. cōseques ⁊. §. si vero colla. ix. ⁊. vj. partita titulo delas herencias. l. iiij. frater ergo preterit⁹ nō rūpet testamētū fratris. l. si post mortē §. liberi. ff. de cōtra ta. quoniā si sunt descēdētes nō debetur legitima fratri in bonis fratris defuncti. qui enim nullā partē est habiturus ab intestato: nō dicitur ei deberi legitima. l. cū queritur ⁊ ibi bald. C. de in offi. testa. idē bald. in.l. maximū viciū. col. pen. in fine. C. de liberis prete. vel exhere. Si vero nō sunt ōscēdētes nec ascēdētes: frat ab intestato succedet fri: vt.l. fres. C. ō i offi. testa. ⁊. §. soror isti. co. ⁊.d.l.j. ti. delas herēcias foro legum. Itaφ frater ī testamēto: potest fratrē preterire: ⁊ extraneū īstituere: vt.d.l.

fratres: nec poterit querellare teſtamentum fratris: vt dixi niſi turpi perſona inſtituta: quia tunc poteſt: vt ibi et autbentico de heredi. et fal. §. primum itaqꝫ collati. j. tenet bald. in dicta. l. fratres et in autbentica ex cauſa. col. ij. verſi. tertio premitte. C. de liberis pre. vel exhereda. vide ad hoc legem regni ſexta partita titulo de como pueden quebrantar el teſtamento. l. ij. ⁊. iij. quas nota in hac materia. et foro legum titulo de las mandas. l. x.

ij. ¶Intellige predicta ꝙ frater poteſt querellare teſtamentum fratris turpi perſona inſtituta: quando eſt frater conſanguineus: ſecus in vterino: vt. d. l. fratres. tenet abbas in. c. nam et ego: in fine de verborum ſigni. vbi videas.

iij. ¶Item intellige hanc legem de fratre carnali qui eſt in primo legis gradu coniunctus: vt per bart. in. l. luci⁹ §. queſitum de leg. iij. bald. in. l. j. C. d ſucce. edicto Antonius roſcllus in tractatu de ſucceſſionibus ab inteſtato. col. xlvij. ¶De iure tamen ciuili. fratres ſunt in ſecundo gradu. l. iuris conſultus. C. de gradi. tenet bald. in. l. meminimus. C. de legi. heredi. ſed de iure canonico ſunt in primo gradu. c. non debet de conſangui. ⁊ affi. ⁊ ſunt fr̃es de linea tranſuerſali. dicto autbentico de heredibus ab inteſtato venien. §. ſiquis igitur. collatio. ix. ⁊ ſunt in primo gradu cõſobrini: id eſt filij fratrum in ſecundo. nepotes fratrum in tercio. propinquiores coꝛuꝫ in quarto. de quibus omnibus habetur in. l. ij. iij. et. iiij. ti. del parenteſco quarta partita.

iiij. ¶Si autem ad ſucceſſionem fratris ab inteſtato concurrunt plures fratres: quomodo ſucedẽt: fratres vtriqꝫ coniuncti: equaliter per capita habebunt hereditatem vt nota. in autbentica ceſſante. C. de legi. heredi. et foro legum, titu. de las herencias. l. v. vj. xiij. ⁊ infra. l. proxima. Si autem vn⁹ eſt vtrimqꝫ coniunctus: prefertur cõſanguineo ⁊ vterino ⁊ ſolus ſuccedit alijs excluſis. vt. l. xij. eod. ti.

¶Quando agitur de ſucceſſione patris vel matris: frater conſanguine⁹ ſuccedit patri: vna cum alijs fratribus vtrimqꝫ coniunctis: vt. d. l. xij. in principio ſumpta ex autbẽtica in ſucceſſione. C. de ſuis ⁊ legi. here. Idem dicendum de fratre vterino: quando agitur de ſucceſſione matris quia cõcurrit cum fratre vtrimqꝫ coniuncto vt dicta. l. xij. v.

¶Si vero agitur de ſucceſſione fratris: vt in caſu legis noſtre: ſuccedunt fratres vtrimqꝫ coniuncti tantum excluſis alijs fratribus per. dic. l. xij. §. otroſi ⁊ autbẽti. itaqꝫ. C. comunia de ſucceſſionibus ⁊. l. j. ⁊ autbẽtica poſt fratres. C. de legi. here. ⁊. d. l. v. ⁊. vj. ti. de las herencias. vj. partita. vj.

¶Si tamen non ſtant vtrimqꝫ coniuncti: ſed vterini ⁊ conſanguinei tãtum: conſanguinei ſuccedunt fratri ſuo in his que fratri prouenerunt a patre: ⁊ vterini in his que puenerũt a matre. In his vero que frater aliunde queſiuit: conſanguinei et vterini equaliter ſuccedunt: vt. d. l. xij. ⁊. d. §. otroſi. ⁊. l. de emancipatis. C. de legitimis heredibus: clarius in. dic. l. vj. ti. de las herencias. vj. partita. Itaqꝫ in bonis linee paterne patern⁹ frater preferf: in bonis linee matne: matn⁹. In reliquis vero ſuccedunt equaliter ſed vtrimqꝫ cõiũcti excludũt omnes. vij.

¶Ex iſtis videtur inferendum vnuꝫ quottidianum ꝙ ſi frater defunctus habet in comuni partem ſuam cum alio fratre: ſed ab alijs fratribus diuiſam: omnes fratres equaliter ſuccedunt fratri defuncto: cum omnes eq̃liter ſe habent ad fratrem defunctuꝫ ex vtroqꝫ parente. viij.

¶Sed alit̃ videt̃ ſentire bald. l. l. j. ſi. col. C. q̃ndo nõ petẽtiũ ptes ⁊. l. vna. §. i. j. ꝟ. ſi ꝟo emphiteoſis. co. iij. C. d ix.

cadu.to.et in ſpeculo delocato.§. jus
accreſcendi.℣.quid ſi vni: loquēdo in
feudo:vbi dicit ꝙ ſi aliquid remanſit
fratri de feudo:portio fratris defun-
cti accreſcit ei:alias ſec⁹. vide notata
in.l.ꝗ rome.§.duo fratres ⁊ ibi bart.
q.xj.ff.de verbo.oblig.⁊ bald.in.c.j.⁊
ibi glo.in ti.imperator lotarius ⁊ in.
l. ſi familie. ff. familie herciſcunde.
bart.in.l. ſi michi ⁊ ticia.eod.ti. ff.de
verborum obli.⁊ bald.in.l.q.xj.ff. de
rerum diui. qui dicunt ꝙ iſta portio
accreſcit fratri in comunitate exiſten
ti cum fratre defuncto tantum. facit
l.vna.§. his itaq;. C. de cadu.to.vbi
res aliquibus relicta conjunctim re
⁊ verbis:accreſcit collegere:non alijs
diſjunctis. quia vnitas ſermonis/ſi-
gnificat conjunctos eſſe quaſi vnum
corpus. Separatorum autem: ſepa-
rata debet eſſe ratio : vt ibi per bald.
Unde ſi legatur aliquibus conjuncti
in : videt tacite injunctum a lege te-
ſtatorem voluiſſe ꝙ vno defuncto:ali
js conjunctis accreſcere. quod nota.
⁊ in aliquibus locis huius regni: vi-
get forus municipalis dictans ꝙ fra
ter habens bona comunia cum fra-
tre defuncto:ſuccedat ei excluſis alijs
fratribus.

x. ¶ Ex iſtis infertur aliud non minus
praticabile ꝙ ſi aliquibus cōjunctim
re ⁊ verbis relinquitur: ⁊ vnus ex cō-
junctis eſt in capax relicti : portio in
capatis accreſcit conjuncto.per. d.§.
his itaq; quia in capax habetur pro
defuncto bald.in.l.eam quam ſi.col.
℣.modo juxta predicta quero. C.de
fideicomiſſis ⁊ in authē.ingreſſi.col.
v.℣ſi.circa primum.C. de ſacroſant.
eccle. bart .in. l.iij.ff. de his qui pro
non ſcriptis habentur.

xj. ¶ Iſta faciunt ad queſtionem pater
in teſtamento legitimam duobus fi-
lijs ſuis in vna: vel pluribus rebus
reliquit. Alijs vero filijs in alijs re-
bus diſjunctim. Et vnum ex diſjun-
ctis ſubſtituit conjuncto. Nunquid
mortuo conjuncto veniat cōjunctus
re et verbis:an ſubſtitutus:tene ꝙ ſu
bſtitutus. quia primo defertur ſub-
ſtituto:et in eius defectum conjunto
perdictum.§.in primo lege vnice.C.
de cadu. to. quia potentior eſt ſub-
ſtitucio jure accreſcēdi:vt.l.penulti.
ff.de injuſto.te.

¶ Conjunctus tamen quamuis ſit
tacite ſubſtitutus: vt per baldum in.
lege inteſtato.C.de impu.et alijs: nō
excludit matrem:vt per eundem bal-
dum in.l.finali.col.j.C. de inſtitutio-
ni. ⁊ ſubſtitutioni. et in . l. precibus.
col.prima et.iij.C. de impuberum et
alijs.matre igitur in medio exiſten-
te: excluditur conjunctus.

¶ Ius accreſcendi quodam eſt taci- xij.
tum quodam expreſſum:vt per bald.
in.l.quidem eulogio condito.penul-
tima col. C. de jure deliberandi. Ius
autem accreſcendi tacitum:non im-
pedit tranſmiſſionem. trāſmiſſio au-
tem potentior eſt jure accreſcendi: vt
per bald. in.l. prima in principio. C.
de his qui ante apertas tabulas.
Item filius tranſmittit bona pater-
na ad matrem:vt per bald. in. l. ſi in-
fanti. col. iij. C. de jure deliberandi
ergo mater excludit conjunctum:re
et verbis.

¶ Et conſequenter frater in ſucceſ- xiij.
ſione fratris: non concurrit cum pa-
tre : vel matre etiam in legato re et
verbis conjunctim relicto fratri vi-
uo et defuncto: ideſt in portione fra-
tris. que eſt magna extenſio ad iſtam
legem:niſi forte ſic forus municipa-
lis : vel ſtatutum loci. ꝙ immobilia
deuoluantur radici. nam tunc frater
in bonis ex paterna lucra queſitis :
excludit matrē per ea que dicta ſunt
ſupra lege proxima.

¶ Aſcendentes hic intellige vſq; ad xiiij.
tritauum et vltra. quia cum ſint aſcē
dentes de ſecundo capite per.dic. §.ſi
igitur et trāſuerſales de tercio: vt au
thē.de here.ab inteſta. veni. §.ſi vero.

colſa.ix.⁊ in. d. authen. defuncto. C. ad tertu. preferri debent aſcendentes collateralibus tamq̃ proximiores in gradu: ideſt in ordine ſucceſſionis: vt hic aperte colligitur. Et ita corrigit. d. authen. defuncto ⁊ authen. vt fratrũ filij. §. hoc itaq̃. colſa. ix. ⁊ authẽ. poſt fratres. la. j. ⁊. d. authen. ceſſante C. de legi. heredi. ⁊ lex. iiij. ti. delas herencias. vj. partita. per quam fratres excludebant auos ⁊ proauos. ⁊ ſuccedebãt vna cum patribus in capita.

¶ Sed pone q̄ frat habẽs fr̃es ⁊ ſorores extraneũ inſtituit heredẽ. an inſtitutꝰ cũ bona cõſciẽtia retineat bona conſcientia retineat. vide notabiliter ancharra. in regula male fidei poſſeſſor. de regulis. jur. libro ſexto Montaluum. foro legũ. lib. iij. titu. delas herencias. l. xiij. xv.

Lex.viij.

Mandamos que ſubcedan los ſobrinos conlos tios ab in teſtato a ſus tios in ſtirpen y no in capita.

i. N ſucceſſione fratris patruus ⁊ conſobrini cõcurrunt in ſtirpem: non in capita. ſumitur iſta lex ex authen. Ceſſante in principio. C. de legitimis heredibus vbi jaco. bu. poſt azonem ⁊ bald. quorum oppinio hic approbatur reprobata gloſa. ibi que cõtrarium dicebat. eam ſequebatur cinus petrus bart. ⁊ alij. Idem quod iſta lex ante diſponebat lex regni. vj. partita. ti. delas herencias. l. v.

ii. ¶ Ratio huius deciſionis fuit quia nepotes ſiue conſobrini filij fratris defuncti: veniunt ad ſucceſſionem ex perſona patris per repreſentationem vt. d. authen. ceſſante: ⁊. d. l. v. Sed ſi pater eorum viueret: vnam tantum partem de hereditate fratris haberet: ergo ⁊ filij quamq̃ multi ſint: illã habebunt partem quam pater eorũ habiturꝰ erat: vt. d. l. v. ⁊ ibi mõtaluꝰ

iii. ¶ Aduerte quando agitur de ſucceſſione aſcẽdentium: omnes filij ſuccedunt in capita: vt foro legum. titu. de las herencias. l. x. ſed ſi vnus eſt filiꝰ: ⁊ duo / vel tres ſunt nepotes ex vno parente: ſuccedunt nepotes cum patruo in ſtirpem: non in capita: vt ſexta partita. titulo delas herencias. lege tertia. ⁊ foro legum eodem titulo. l. vij. Idem ſi eſt contencio inter nepotes ſuper ſucceſſione aui nam ſi ſunt plures ex vno filio: et vnus ex alio: hic ſolus habebit medietatem hereditatis: et omnes alij aliam dimidiam. ⁊ ſic ſuccedunt in ſtirpem: non in capita. quia nepotes veniunt per repreſentationem patris: non per ſe ipſos: vt in predictis legibus. iij. et. vij. dicitur. et dicta authentica. Ceſſante. Idem quando agitur de ſucceſſione aliorum aſcendentium per jura predicta.

¶ Si agitur de ſucceſſione tranſuerſalium: et eſt contentio inter fratres ſuper ſucceſſione fratris: omnes equaliter ſuccedunt. ſexta partita. titulo. xiij. l. v. ¶ Sed ſi inter fratres et filios alterius fratris: iſta lex dicit q̄ filij fratris ſuccedunt in ſtirpem non in capita. iiij.

¶ Intellige hanc legem quando frater mortuus de cuius hereditate agitur: et alius frater viuus et pater conſobrinorum erant vtrimq̃ coniuncti. nam tunc conſobrini ſuccedunt in ſtirpem non in capita: vt hic dicitur. ¶ Idem: ſi omnes fratres erant conſanguinei tantum: vel v.

vterini tantum. ¶ Si tamen frater vnius eſt defuncto conjũctus ex parte patris: ſed pater conſobrinorũ ex parte matris: in bonis linee paterne: patruus: in materne maternus frater ⁊ eius filij ſuccedunt defuncto. in aliunde tamen queſitis: ſuccedunt in ſtirpem: vt. d. l. xij. ⁊. l. vj. eo. ti. vj. partita. ⁊. d. authen. itaꝙ ⁊. l. j. C. de legitimis heredibꝰ ⁊. d. authen. ceſſante ⁊ authen. poſt fratres la. j. ⁊. l. de emãcipatis cum ſimilibus. C. de legi. here. ⁊ in hoc vltimo. habet locũ diſpoſicio huius legis.

vj. ¶ Si autem eſt contencio ſuper ſucceſſione patrui iter ipſos cõſobrinos: licet plures ſint ex vno fratre: omnes ſuccedunt equaliter ideſt per capita. ⁊ ita procedit. l. xiij. ti. delas herẽcias foro legũ. Ad idẽ. l. v. cod. ti. vj. parti.

vij. ¶ Si autem frater viuus eſt defuncto fratre vtrimꝙ cõjunctus: ⁊ pater conſobrinorum conſanguineus vel vterinus tantum ⁊ tunc cõſobrini nõ cõcurrũt cum patruo in ſucceſſione fratris: quia pater eorum: ſi viueret: non concurreret: vt. d. l. xij. ti. delas herencias foro legum ⁊. l. vj. eod. ti. vj. partita. quia oportet in ſucceſſione ꝙ gradus ante ſe ſit ſucceſſibilis nam deſtructo ordine: deſtruytur ordinabile. l. tria predia. ff. de ſerui. predio. ⁊ ad deſtructionem antecedẽtis: ſequitur deſtrutio ſubſequentis. l. j. §. eius qui. ff. de offi. eius cui mandata eſt juriſdictio.

viij. ¶ Item ſi pater expreſſe velet plꝰ jus trãſferre in filios. ꝙ̃ ipſe habet in ſucceſſione fratris: non poſſet per regulam nemo poteſt plus juris. li. vj. ergo nec tacite. Item filius non debet eſſe majoris vel melioris cõditionis: ꝙ̃ pater in ſucceſſione fratris: vt per bald. in. d. authen. ceſſante ⁊ in. l. xiij. de qua ſupra. Sed frater conſanguineus iſtius conditionis eſt: ꝙ nõ ſuccedit dicto fratri vtrimꝙ conjuncto: ergo nec eius filius.

¶ Si vero ſunt tres fratres: vnus cõſanguineus: duo vtriꝙ cõjuncti: vnꝰ de conjuntis de cuius ſucceſſione agitur: decedit ſine filijs: alter cõjunctꝰ: eſt etiam vita defunctus: relictis duobus vel tribus filijs: qui concurrunt cum patruo conſanguineo ſuper ſucceſſione patrui: non ſuccedunt cũ patruo in ſtirpem: ſed ipſi conſobrini tãtum ſuccedunt: excluſo patruo cõſanguineo. per. d. l. xij. ⁊. d. l. de emancipatis. C. de legi. here. vnde in caſibus iſtis non habet locum diſpoſicio huius legis: nec ſeruatur gradus: ſed qualitas cõditionis forcioris ⁊ duplicis: quia due raciones vincunt vnam: vt. d. authen. ceſſante vbi eſt caſus in. §. ⁊ quedam. Et per iſta habes declaratam hanc legem. Poſt fratres autez ⁊ filios fratrum: is ſuccedit: qui proximior eſt in gradu: vt. d. l. vj. in fine. ti. delas herencias. vj. partita cum ſimilibus. ix.

¶ Ex predictis infertur ꝙ ſi dicat ſtatutum ꝙ proximiores conſanguinei ex latere patris ſuccedant deffuncto: debet intelligi ſecundum jus comune ſilicet ꝙ preferatur vtrimꝙ conjũctus. itaꝙ non venient conſobrini filij fratris conſanguinei ad ſucceſſionem cuz fratre vtrimꝙ cõjuncto. ita decidit pe. ꝺ ancharrano in repeticione. c. canonũ ꝺ conſti. Vſi. occurrunt alie queſtiones. de quo in. d. authen. poſt fratres la. ij. in addicionibus. C. de legiti. heredi. ⁊ quod in ſimili notant doctores moderni in. l. cum ita. §. fi. poſt glo. in. V. primo de lega. ij. x.

¶ An iſta lex procedat tum agitur ꝺ ſucceſſione fratris naturalis? dicas ꝙ ſi habet deſcẽdentes legitimos: illi ſucedent ⁊ in eorum defectum aſcendentes. quibus defficientibus: ſuccedit frater legitimus ex parte patris excluſis alijs fratribus naturalibus. deficiente fratre legitimo: prefertur naturalis ex pte matris. quo dficiẽte ſuccedit naturalis ex pte patris. Idẽ xj.

de filijs fratrũ naturaliũ.vj.ptl.ti.de las herẽcias. l.xij. quam tene menti.

Ley.ix.

Los hijos baſtardos/o ylegitimos de qualquier calidad que ſean no puedan heredar a ſus madres ex teſtamento ni ab inteſtato en caſo que tengan ſus madres hijo/o hijos/o deſcendientes legitimos pero bien permitimos que les puedan en vida/ o en muerte mandar faſta la quinta parte de ſus bienes dela qual podrian diſponer por ſu anima: ꝛ no mas ni allende. y en caſo que no tenga la muger hijos/ o deſcendientes legitimos aun que tenga padre/o madre/ o aſcendientes legitimos mandamos q̃ el fijo/ o fijos/ o deſcendientes que touiere naturales/ o eſpurios por ſu orden ꝛ grado les ſean herederos legitimos ex teſtamento ꝛ ab inteſtato: ſaluo ſi los tales fijos fueren de dañado ꝛ pugnible ayuntamiento de parte dela madre q̃ en tal caſo mandamos que no puedan heredar a ſus madres ex teſtamento ni ab inteſtato. Pero bien permitimos que les puedan en vida/o en muerte mandar faſta la quinta parte de ſus bienes ꝛ no mas dela que podian diſponer por ſu anima. Y dela tal parte deſpues que la ouieren puedan diſponer en ſu vida/ o al tiempo de ſu muerte los dichos hijos ylegitimos como quiſieren. Y queremos y mandamos que entonces ſe entienda ꝛ diga dañado. ꝛ pugnible ayũtamiento quando la madre por el tal ayuntamiẽto incurriere en pena de muerte natural. ſaluo ſi fueren los hijos de clerigos/o frayres/ o freyles/ o de monjas profeſſas que en tal caſo aun que por el tal ayuntamiento no incurra la madre en pena de muerte mandamos que ſe guarde lo contenido enla ley que hizo el ſeñor rey don Juan el primero enla ciudad de Soria que fabla ſobre la ſucceſſion delos hijos delos clerigos.

j. Filius baſtardus ſiue illegitimus non ſuccedit matri ex teſtamẽto nec ab inteſtato: ſtãtibus legitimis. Poteſt tamen mater filio baſtardo relinquere quintam partem ſuorũ bonorum in vita vel morte. quã poterat relinquere pro anima ſua. non ſtantibus legitimis. ſuccedunt matri ex teſtamẽto ꝛ ab īteſtato. excludũtq; aſcendentes legitimos ex parte matris. dummodo tales illegitimi non ſint nati ex dãnato ꝛ pugnibili coitu ex parte matris pena mortis. Poteſt tamen eis relinquere quintã partem bonorum ſuorum. de qua libere poſſunt in vita /. vel morte diſponere ad libitum. In filijs autem clericorũ aut religioſorum aut monialium: ſeruanda eſt lex ſorie.

¶ Ante hanc legem cõſtitutum erat q̄ ſtantibus deſcendentibus vel aſcẽdentibus legitimis: filij illegitimi nõ ſuccedunt matri ex teſtamento neq; ab inteſtato: vt. l. marcellus. ff. de regulis iuris. l. j. ꝛ. l. cum acutiſſimi in fine. C. de fideicomiſſis. glo. in rubrica. ff. de cõcubinis ꝛ in. c. niſi cum pridem in. §. perſone in ꝟbo mãzeres. ꝟ renunciatione bart. ꝛ angelus in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus ad finem. ꝟſi. quero an baſtardus. ff. ad trebelli. A quibus ſumpte fuerunt leges regni foro legum li. iij. delas herencias. l. j. ꝛ. vij. cum quibus lex iſta concordat. per quas corrigitur. vj. partita. ti. de las herencias. l. xj. que diſponebat q̄ ſpurij legitimis ſuccedũt matri quia eſt certa. ſimiliter corrigitur. l. ſi qua illuſtris. C. ad orficianũ in fine ꝛ ibi. ij.

glo.que dicit ꝙ naturales ſuccedunt
matri ſtātibus legitimis ab in teſta⸗
to.⁊.l.pe.eod.ti.⁊. §. nouiſſime inſti⸗
tuta ad oꝛficianum niſi mater eſſet il⸗
luſtris vt.d.autben.ſi qua illuſtris ⁊
ibi notatur. ſiue enim mater ſit illu⸗
ſtris ſiue non: ſtantibus filijs legiti⸗
mis excluduntur illegitimi ideſt qui
non ſunt de legitimo matrimonio ꝓ
creati de quibus in authētica ex com
plexu.C. de inceſtis nupcijs ⁊ inſti.ꝺ
adoptionibus in pꝛincipio ⁊. vj.parti
ta.ti.delas berencias.l.x.⁊.xj.
iij. ¶ Quod autem dicimus de matre:
idem eſt dicendum de patre:cui natu
rales vel alias illegitimi non ſucce⸗
dunt ex teſtamento vel ab inteſtato:
ſtantibus legitimis authentico qui⸗
bꝰ modis.na.effi.ſui.§.ſiquis igitur
colľa.vij.⁊.vj.partita.ti.delas beren
cias.l.viij.⁊ foꝛo legum. eod. ti.l.j.in
pꝛincipio ⁊ ti.delas mandas.l.x. ⁊ fi.
⁊ infra.l. pꝛoxima.
iiij. ¶ Non ſtantibus deſcendentibus le
gitimis: iſti illegitimi ſuccedunt pa⸗
tri ⁊ matri: p̄ſertim ſi ſunt naturales
nati ex concubina. vnica ⁊ i domo re
tenta in ſtemate vxoꝛis:vt.l.in concu
binatu.ff.de concubinis. hi enim di⸗
cūtur legitimi:ſi alij legitimi nō ſunt
vt notanter voluit ſpe.de teſta. §. iiij.
℣.nunc de naturalium . ⁊ ſequenti.⁊
pꝛobatur in hac lege ſaltim quo ad
ſucceſſionem maternam.itaꝙ ſunt ꝺ
pꝛimo capite liberoꝛum. non de capi
te vnde cognati pꝛo vt olim: qui non
habebant in bonis parentum bono⸗
rum poſſeſſionem ſecūdum bald. in.
l.certum.iij.col.℣. ex quo apparet ba
ſtardos.C.vnde cognati.bart.in.l.tu
tellas.ff.de capitis diminutione. Nec
dicebantur conjūcta perſona:nec eiꝰ
filius ſecundum paulum de caſtro cō
ſilio.clxxxj.ſed extraneus . nec exclu⸗
dit ſocium contrahentem ſecundum
bald.in.l.j.ad finem.C.de dona.cau⸗
ſa moꝛtis dicuntur tamen liberi: vt.
l.cognoſcere.§.bonoꝛum.ff.de verbo
rum ſigni.tenet bart.in.l.heredibus:
§.ticius.ff.ad trebelli. ſpe. vbi ſupꝛa.
¶ Legitimi pꝛopꝛie dicuntur omnes v.
qui vocantur ad ſucceſſionē ex ſena⸗
tus conſulto:vel de jure ciuili/ vel p̄⸗
toꝛio: vt per bald. in rubꝛica.C.vnde
cognati.⁊ vnde legitimi. Sed hi ſunt
de tercio/vel vlterioꝛi capite liberoꝛū
filij vero naturales ſunt de pꝛimo ca⸗
pite liberoꝛum per iſtam legem.
¶ Ex quo īfertur ꝙ in bonis matris: vj.
debetur legitima filijs naturalibus:
adeo ꝙ ſi exheredentur : poſſunt in⸗
fringere teſtamentum matris: ſi nō
ſunt legitimi deſcendentes ſicut poſ⸗
ſunt legitimi: vt habetur in authen.
ex cauſa. C. de liberis pꝛeteritis/ vel
exhere. ⁊ ibi doctoꝛes.
¶ Et per hoc coꝛrigitur lex finalis. vij.
C.de naturalibus liberis. ⁊. l. ſiquis
inceſtu.C.ꝺ inceſtis nuptijs.per que
jura dicunt doctoꝛes ꝙ naturales nō
poſſunt infringere teſtamētum quia
non debetur eis legitima . notatur
etiam in.l.j.§.j.ff.de contra.ta.⁊ in.l.
vxoꝛ.§.naturalis ⁊ ibi glo.⁊ bart. de⸗
leg.iij.tenet angelus in authen. qui⸗
bus mo. na.effici.ſui.§. ſi. colľa.vij.
bald.in.l.fratres.col.j.℣.aduerte in⸗
telligas.C de in offi.teſta.⁊ in authē.
res que.col.ij.℣.quero nunquid hec
authen.C.de fideicomiſſis ⁊ in. l. hu⸗
manitatis col. vij. ℣. ſecundo videa⸗
mus.C.de impuberum ⁊ alijs ſubſti.
Angelus in.l.ex furto.§. igitur.ff. de
vulgari ⁊ pupi. ſubſtitucione.
¶ Quod pꝛocedit etiam turpi perſo⸗ viij.
na inſtituta:vt per bald.in.dic. l.fra⸗
tres per illum textum ⁊ in.l.ſi ſuſcep⸗
ta.§.j.ff.eo.⁊ hoc pꝛopter vicium in⸗
continencie: quia inuitat patrem ad
delinquendum.
¶ Et per hoc alias fuit conſultum/ ix.
quod ſtatutum admittens filios ſpu⸗
rios ad ſuccedendum non valet quia
contra bonos moꝛes: vt reffert bald.
in.d.l.fi.in parte vicium in continen
cie. C.de naturalibus liberis.bart.in

l.iij.col.ij.ꝟ.an quero per ſtatutum.
ff.de teſta.bald.in.l.j.col.x.ꝟſi.quero
de effectu.C.de ſumma trinita.ꝛ fide
ca.ꝛ in.l.vnica.iiij.oppo.ꝟſi.ꝛ predi-
cta faciunt ad queſtionem.C.de his
que pe.nomine.ꝛ in.l.j.col.j.ꝟſic.ſed
dubitatur.C.de iure aureo.anu.ꝛ in.
l.ꝛ ſi contra.C.de nupcis.Angelus de
aretio in.§.ſenatus inſti.de iure natu.
bald.in.c.decedenti.penul.col.ꝟſic.
vtrum autem poſſit diſponere.Qui
feudum dare poſſunt lib.feudorum.
¶ Propterea bald.in.l.eam quam
penul.col.ꝟ.in tercio genere dicit ꝙ
ſpurij non poſſunt fieri ſucceſſibiles/
per nouam legem imperatoris gene-
ralem.Sed contra tenet idem.bald.
in.d.l.ꝛ ſi contra in fi.C.de impubere
ꝛ alijs ſubſtitu.ꝛ bart.in.l ſe vis circa
principium.ff.ad legem fal.bartho.
ꝛ bald.in.l.comunium.C.de natu.li.
Non obſtat racio quia inuitat patrē
ad delinquendum:quia iſtud odium
videtur irrationabile quod filio no-
ceat delictum patris:vt.C.ne filiꝰ pro
patre per totum.Ideo valet ſtatutū
ꝙ ſpurius ſuccedat matri in defectū
legitimorum deſcendentium/vt per
bald.in.d.l.fi.ꝛ in iuribus preallega-
tis.vide que ſcripſi in.c.per vras de
dona.inter virum ꝛ vxorem.§.x.
x. ¶Ex predictis ſimiliter infero ꝙ na
turales ſiue baſtardi ex teſtamento ꝛ
ab inteſtato faciunt deficere cōditio
nem ſi ſine liberis deceſſerit:quia
ſuccedunt tanꝗ legitimi:vt per bart.
in.l.heredibus.§.ticius:vt potes.ff.
ad trebellianum.
xj. ¶Ante promulgationem iſtiꝰ legis
baſtardus excludebat agnatos defun
cti:ſed excludebatur ab vxore:cui po-
ſtea ſuccedebant agnati.vt auth en.li
cet.C.de natu.li.ꝛ in.l.j.C.vnde vir
ꝛ vxor ꝛ.l.plane de leg.j.ꝛ refert.l.ix.
in principio.ti.delas herencias.ſex-
ta partita.
xij. ¶Infertur etiam ꝙ ſi filij naturales
ſunt legitimi quo ad matrem:quan-
do non ſunt alij filij legitimi de legiti
mo matrimonio nati:poſſunt retra-
here pro tanto rem a matre venditā:
vel a patre a quo etiam ſunt inſtituti.
quod nota ad legem regni foro legū.
ti.delas ventas.l.xiij.
¶Ex predictis infertur ad deciſionē xiij.
queſtionis.Si ſtantibus filijs:vel deſ-
cendentibus legitimis mater inſti-
tuit baſtardum/vel illegitimum.an
teſtamentum eſt nullum.dicas ꝙ ſi in
ſtituitur vna cum legitimis:quo ad
incapacem teſtamentum eſt nullum
ꝛ quo ad legitimos valet.argu.eius
quod dicit bald.in.l.eam quam in fi.
C.de fideicomiſſis.Similiter eſt nul
lum quando ipſe ſolus fuit inſtitutꝰ.
vj.partita.ti.iij.l.iiij.
¶Et per hoc dicit nota.bald.in au- xiiij.
then.ingreſſe.col.v.ꝟſi.circa primū
pono vnam concluſionē.C.de ſacro-
ſan.eccle.ꝙ ſi teſtamentum continet
inſtitutionem inacpacis puta ſpurij
cui datus eſt adiunctus:vel ſubſtitu-
tus:teſtamentum nō eſt nullum:ſed
valet in perſonam coheredis:vel ſub
ſtituti.bart.in.l.iij.C.de his qui pro
nō ſcriptis ha.bald.in.l.eam quam.
col.fi.ꝟſi.modo iuxta predicta quero
C.de fideicomiſſis.ꝛ i.l.j.§.in primo.
q.penul.C.de cadu.toll.textus nota.
in.l.j.ꝟſi.hec namq omnia.C.de ſe-
cundis nupcis.vbi mulier ſecūdo nu
bens nō poteſt inſtitui ab extraneo.ꝛ
ſi inſtituitur:hereditas non debet re
manere apud vxorē quia eſt incapax
illius hereditatis.Sed remanebit he
reditas coheredi:ſi fuit datus cohe-
res.Alias debetur venientibus ab in
teſtato.facit etiam quod habetur in.
l.ex affe.ff.ad legem fal.ꝛ in.l.ſiticio
de leg.ij.vbi legatum incapaci factū:
accreſcit alijs legatarijs.
¶Sunt tamen duo caſus in quibus xv.
valet teſtamētum in quo inſtituitur
ſpurius.primus quando ſpurius eſt
natus ex tyrāno:vel rege vxorato ꝛ ex
aliqua pulcra muliere.nam tunc ſpu

rius poteſt inſtitui ⁊ ab inteſtato ſuc=
cedere. bald.nota. in.d.l.eam quam
col.vij.vſi. ⁊ ſcias ꝙ in iſtis. C. de fi=
deicomiſſis vide que ibi addi. ¶ Se=
cundus caſus eſt quando filius eſt na
tus ex matre per vim cognita:vt per
bald.in.d.l.ſi qua illuſtris.col.j. vſi.
quid ergo ſi mater.C.ad orfi. quia ſi=
ne culpa nemo punitur:vt regula ju=
ris habet.

xvj. ¶ Et per iſta limita dictum bald. in.
l.id quod pauperibus.ſi.col.v. que=
ritur etiã an executor. C. de epi. ⁊ cle.
vbi dicit quod executor datus ad diſ=
tribuendum inter pauperes:non po
teſt eligere filiũ ſpurium teſtatoris:
niſi forte ſpurius ſit habitus ex mu=
liere per vim cognita: ꝑ ſupra dicta.

xvij. ¶ Nota ꝙ mater poteſt relinquere fi
lio ſpurio:vel alias illegitimo quin=
tam partem bonorum ſuorum in vi=
ta/vel in mortis articulo. Idem antea
diſponebat lex regni foro legum. ti.
delas herencias.l.j. ⁊. ti. delas man=
das.l.ix. ⁊ hic ⁊ infra.l. proxima. ſicut
ergo pater ſic ⁊ mater poteſt reliquere
quintam partem bonorum ſuorum:
cui voluerit etiam filijs ſpurijs/vel a=
lias illegitimis.

xviij. ¶ Ex quo datur notabilis ampliatio
ad textum in.c.cum haberet.de eo qui
duxit in matrimonium quam po=
luit per adulterium. vbi equitas ca=
nonica permiſit aliquid relinqui fi=
lijs illegitimis ratione alimentorum
quia ex quo geniti ſunt:non ſunt per
dendi:vt illa quantitas que alias re=
linquebatur arbitrio judicis: hodie
ſit taxata ad quintam partem bono=
rum eius qui habet filios/vel deſcen
dentes legitimos/vel nõ poterat eoſ=
dem filios heredes relinquere.

xix. ¶ Si igitur alimẽta ſunt ſpurio pre=
ſtanda:vel dos filie conſtituenda:vel
donacio propter nupcias danda:non
poterunt excedere quintam partem
bonorum coſtituentis:modo iſta con
ſtituantur a patre:vel matre.modo a
judice:vt per bald.in.l.ſi.col. ij. ff. de
his quibus:vt indignis: ⁊ conſilio in
cipienti ad euidentiam quem reffert
⁊ ſequitur baptiſta in.d.l.ſi qua illuſ=
tris antepenulti.collu. C. ad orficia=
num.vbi cõcludit ꝙ pater filiam ſpu
riam dotare poteſt vſq; ad quantita=
tem alimẽtorum ita ꝙ habeat alimẽ=
ta pertua ſecundum qualitatem ſta=
tus ſui.quia quod ob cauſam permit
titur:ab eius cauſa limitatur ⁊ mode
rat.quia limitata cauſa limitatũ pa=
rit effectum .l.in agris.ff.de acqui.re
rum domi. vnde arbitrio judicis co=
mittitur ſecundum bald.vbi ſupra. ⁊
in hoc jus canonicum ⁊ ciuile concor
dant vt.d.c.cum haberet ⁊. l. lucius.
ff.de inſti. ⁊ ſubſtitutio. Sed hodie ta
xatum eſt hoc in quinta parte bonorꝫ:
vt hic ⁊ infra lege proxima. Repro=
bata.l.x.delas herencias.vj.:partita.
que prohibebat nichil poſſe dari: vel
relinqui filio ſpurio: vel adulterino:
vel ſaltem intelligatur/vltra quintaꝫ
partem bonorum relinquentis. Iteꝫ
reprobatur authẽti. ex complexu de
inceſtis nupci. vbi vide bart. ⁊ alios
et bartholomeum ſozinũ in.l.j. ff. ſo.
ma.vbi agit de dotanda filia ſpuria:
ſicut erat alimẽtanda. quia legitima
ſuccedit loco alimentorum: ⁊ dos ſuc
cedit loco legitime:videas que ſcripſi
in.c.per veſtras de dona.inter virum
⁊ vxorẽ.§.x. vbi multa de ſpurijs cu=
mulaui. ⁊.§.xxiij.vbi dõ filia ſpuria do
tanda dicebam ⁊.§.xxiiij.in ſi.vbi de
hac lege memini.

¶ Ex iſtis infertur ꝙ licet alias ali= xx.
menta que dantur miſerationis cau=
ſa:debent preſtari ſecundum neceſſi=
tatem viuendi:vt notãter dixit bald.
in.l.ſi maritus.ff.ſolu.ma. cuius me
mini in repeticione. c. per veſtras de
dona.inter virum ⁊ vxorem.§.xxiiij.
col.j.vſi.quinimo:hodie per iſtas le=
ges eſt taxata quantitas que preſta=
ri poteſt.ſi quinta pars bonorum.

¶ Inter cetera nota ⁊ tene menti iſtã xxj.

legem in quantum diſponit q mater poteſt dare filio ſpurio vel alias illegitimo quintam partem bonorum ſuorum: de qua poteſt filius ad libitũ diſponere quamuis pro alimentis ſibi detur. Cuius cõtrariũ ſentit bald. in. l. eam quã. x. col. C. de fideicomiſſis. ⁊ dixi plene in predicta repeticione. c. per veſtras de dona. inter viruꝫ ⁊ vxorem. §. xxiiij. v̄ſi. aliud ad huc. ⁊ ibi in addicionibus ad finem illius. §. feci mẽcionem iſtius legis. videas perte.

xxij. ¶ Baſtardi dicuntur filij naturales tantum ſecundum bald. in. l. ſi qua illuſtris. C. ad orfician. ⁊ in l. generalit. §. cum autem. C. de inſti. ⁊ ſubſti.

xxiij. ¶ Spurius dicitur natus ex concubina que non fuit retenta in domo ex indubitato affectu. c. niſi cum pridẽ. §. perſone. d renũc. ⁊ ibi glo. ⁊ alij. dd. dicitur ſpurius proprie qui ex tali cõcubitu natus eſt q nõ poſſit legitimari per ſubſequens matrimonium. ſecũdum ang. in. §. nouiſſime. inſti. ad orfici. ad hoc. l. vulgo. ff. d ſta. homi. ⁊ lex regni. vj. parti. ti. xiij. l. pe. ⁊ fi.

xxiiij. ¶ Quomodo probetur aliquem eſſe illegitimum: vide bald. in. l. humanitatis. vij. col. v̄. ex hoc ſequitur. C. de impuberum ⁊ alijs ſubſti. pau. de caſtro conſilio. clxxvi. incipiente ſuper primo dubio: vbi dicunt q probatur per cauſas extrinſecas: id eſt preſumptiue: vt q fuerit habitus ⁊ reputatus pro filio tali vel q fuit natus ex concubina talis: vt per glo. in. c. michael de filijs preſby. ⁊ infra. l. xj.

xxv. ¶ Filij nati ex cobitu aliqua lege imperiali damnato: nullo modo ſuccedebant matri vel patri nec alijs aſcẽdentibus: quia erant indigni omni legis beneficio. authen. quibus mo. na. effi. lui. §. fi. colla. vij. authen. ex complexu. C. de inceſtis nup. ⁊ ibi glo. et in. d. l. ſi qua illuſtris ⁊ in. d. §. fi. ⁊. §. nouiſſime inſti. ad orfici. ⁊ ibi per ange. Ad idem dicta lex regni ſexta partita titulo. xiij. l. penultima. ⁊ lex iſta.

¶ Si mulier illuſtris habuit filium vulgo queſitum qui non fuit natus ex damnato cobitu qui vocatur ſpurius vt dicta. l. penul. ⁊. l. vulgo queſitus. ff. de ſtatu ho. iſte talis olim non admittebatur cum legitimis ad ſucceſſionem matris: vt. d. l. ſi qua illuſtris ⁊. d. l. penul. Si tamen mater filios ex legitimo matrimonio non habebat: admittebatur idiſtincte excluſis parentibus: vt. d. l. ſi qua illuſtris a contrario ſenſu: vt ibi per ſalicetũ. Sed in hoc nichil eſt hodie innouatum. immo hoc idem diſponit iſta lex ibi. Aunq tenga padre / o madre / o aſcendientes legitimos: mandamos que el hijo / o hijos deſcendientes naturales / o eſpurios por ſu ordẽ ⁊ grado les ſean herederos legitimos ex teſtamento o ab inteſtato. et ſic eſt hic caſus apertus pro illo argumento a contrario ſenſu quod ſumitur ex dicta. l. ſi qua illuſtris. xxvj.

¶ Si autem filius natus eſt ex patre ligato ⁊ matre ſoluta. cum non ſit natus ex damnato cobitu: vt. l. j. C. de natu. liberis: talis filius eſt ſucceſſibilis: quia non damnatur talis cobitus de iure ciuili: licet de iure canonico penitentia imponatur. et ſic ſpiritualiter tantum damnatur. ita dicit ſalicetus in. d. l. ſi qua illuſtris. Angelus in. d. §. nouiſſime inſti. ad orficianum. Ad hoc lex regni. vij. partita. ti. xvij. l. j. xxvij.

¶ Idẽ ſi mulier per vim fuit ſtuprata nam reſpectu matris non dicetur filius natus ex damnato cobitu. quia metus terribilis eã excuſat. ff. de adulte. l. vim paſſa ideo talis filius ſuccedit matri inſti. de agna. ſucceſſione. §. vulgo tenet bald. in. d. l. ſi qua illuſtris et in. l. eã quã. C. de fideicomi. col. viij hinc eſt q filius tunc demum nõ ſuccedit matri quando ex damnato cobitu naſcitur: ex quo mater debet puniri. authen. quibus mo. na. effi. ſui. §. xxviij.

penul.glo.in.d.l.ſi qua illuſtris bart.
in.l.fi.ff.de his quibus vt indignis.
xxix. ¶De iure ciuili natus ex damnato
coitu:non dicebatur filius:nec a pa
tre vel matre poterat ei aliquid relin
qui:nec alendus erat authen.ex com
plexu.C.de inceſtis nuptijs.Sed illud
erat de neceſſitate: de paterna tamen
pietate alimētari poterat textus ꝛ ſa
licetus ibi.de iure tamen canonico a
li poteſt ꝛ debet filius etiam ſpurius.
c.cum haberet de eo qui duxit in ma
trimoniū quam polluit per adulteriū
vnde pro alimentis poteſt aliquid ei
relinqui.ꝛ ſi femina eſt filia ꝛ non ha
bed aliunde:poteſt paſ ei aliquid pro
dote relinquere: vt ibi notatur ꝛ fir
mat bart.in.d.l.fi.de his quibuſ vt in
dignis. de quo dubitat ſalicetus in.
d.authen. ex cōplexu . quia ꝛ ſi a pa
tre debeantur alimenta: nō ſequitur
ꝙ ab heredibus patris debeātur: vn
de de facili fieret fraus legi . Ratio
ne tamen alimentorum: non eſt mo
dus in legando vel relinquendo exce
dendus nam preſumitur fraus.l.j.C.
de natura.li.bald.in.d.l. eam quam.
arbitrio ergo iudicis relinquitur quā
tum poteſt filio pro alimentis relin
qui. Iudex tamen non arbitrabitur
vltra quintam partem bonorum pa
rentis per ea que dicta ſunt.
Aliqui vt bald. in.d.authē. ex cōple
xu.C.de inceſtis nuptijs intelligebat.
d.c.cum haberet in ſpurijs ſimplici
ter.Secus in nepharijs inceſtuoſis.
Sed hodie per iſtam legem poteſt pa
ter vel mater relinquere filio etiā ſpu
rio vel inceſtuoſo quintam partē bo
norum ſuorum alimentorum preter
tu vel alias. quoniam ex quo geniti
ſunt:non ſunt perdendi.
xxx. ¶Nota et tene menti hāc legem que
declarat quando coitus dicetur:dā
natus:vt filius inde natus non ſucce
dat parētib⁹. Antiquit⁹ enim āte hu
i⁹ legis cōpoſitionē coit⁹ dānat⁹ di
cebatur:vbi aliqua pena temporalis
imponebatur per aliquam conſtitu
tionem iuris ciuilis: vt pena adulte
rij inceſtus vel ſtupri.inſti. de publi
cis iudi.§.itē lex iulia. de adulterijs.
authen.quibus modis natu. effi.ſui.
§.fi. Idem ſi alia pena extra ordina
ria imponatur:vt quando quis plu
res retinet concubinas.nam ꝛ iſte co
itus eſt damnatus quo ad vtrumqꝫ
licet extra ordinem veniāt puniendi:
quia eſt res mali exempli:vt.l.j.ꝛ per
totum.ff.de varijs ꝛ extraordi. cri. l.
iij.ff.de crimine ſtellionatus.filij au
tem exinde geniti nullo modo ſucce
debant ab inteſtato patri nec matri.
authenti.quibus mo.naturales effi.
ſui.§.ſi vero effuſa ꝛ ibi videtur de mē
te glo.in.§.fi.in.v.inteſtatus.Item fa
cit authen.de triente ꝛ ſemiſſe.§. con
ſideramus collatione.iij.tenet ange
lus in.d.§.nouiſſime licet bart.cōtra
in.d.l.fi.ff. de his quib⁹ vt indignis:
ſcilicet ꝙ tales poſſunt matribus ſuc
cedere ab inteſtato: vt inſti. de ſucce.
cogna . Sed eius opinio non placet
mathaſelano nec angelo l dicto loco.
¶Et per hoc dicebat ipſe angelus ꝙ xxxi.
ſi habens vxorem, accipiat concubi
nam in domo:filij inde geniti:nō po
terunt matri ſuccedere.cum talis co
itus ſit damnatus.l.j.ff.de concubi
nis.hoc idem eſt de mente bald.in.l.
eam quam col.vj.C.de fideicommiſſis.
Ubi concludit ꝙ ſi virgo violēter op
preſſa peperit filium ex quodam tyrā
no coniugato vel ex rege:poteſt ipſū
filium heredem inſtituere.
¶Ex hoc infertur ꝙ cū vidua ꝛ vir xxxii.
go ſaltē que in obſcuro loco nata non
eſt:non poſſit accipi in concubinam:
vt vult glo.in.l.j.ff.de concubinis: fi
lij ex ea nati vbi pater non ignoratur
tanꝙ nati ex ſtupro vt.l.ſtuprum.ff.de
adul.nō ſuccedebant matri: quia dā
nabilis erat coitus: cum ſaltem ex
tra ordinem poterat puniri: niſi ma
ter per vim fuerit ſtuprata.hoc fuit de
mente bald. in. d. l. ſi que illuſtris in

principio. ℣ſi. quero de quo ſtupro lo
quitur iſte textus. Hodie tamen per
iſtam legem: iſta omnia ſunt ſublata
⁊ tunc demum cohitus eſt damnatus
quo ad matris ſucceſſionem: quando
ei poterat pena mortis imponi: vt in
adulterio ⁊ inceſtu: vt habet per legē
regni. vij. parti. ti. xviij. l. fi. ⁊ libro or
dinationum ti. delos adulterios. l. ij.
vel ſi ingenua que nutrit filium alicu
ius: ⁊ eſt in domo eius ⁊ miniſtrat ſer
uicia ſi fornicata fuerit cum famulo
eiuſdem domini: vt diſponit lex ordi-
nationum preallegata. Secus ſi tan-
tū miniſtraret ſeruicia: quia tūc non
pena mortis: ſed fuſtibus caſtigari
poteſt. Idem dicitur ibi de concubi-
na vel cōſanguinea domini ſi cum fa-
mulo eiuſdem domini fuerit fornica
ta. Unde natus ex tali cohitu: nō po
teſt matri ſuccedere per illam legem
iunctam cum iſta: quod eſt mirabile:
intellige niſi fuerit vim paſſa: vt ſu-
pra dictum eſt.

xxxiij. ¶ Et pondera hanc legem cum diſ-
ponit ꝙ tam damnatus deuet eſſe co
hitus ꝙ mulier poſſit damnari ad pe
nam mortis naturalis: vt mortem ex
cluderet ciuilem. que autem dicatur
mors naturalis: ⁊ que ciuilis: diximus
ſupra in. l. iiij. Item vt excluderetur
mors ſpiritualis. nam licet cohitus
meretricalis vel concubinatus: nul-
lam penam temporalem habeat ď iu-
re ciuili: vt. l. fi. ff. de concubinis ⁊. l.
Si ea ⁊. l. que adulterium. C. de adul
te. pena tamē ſpiritualis imponetur
quia mortaliter peccat quis qui cum
alia ꝙ̄ cum propria vxore cōmiſcetur
vt. xxxvij. q. iij. c. meretricis. glo. in.
cle. ad noſtram. §. vij. de hereticis. de
iſta morte ſpirituali nō loquitur iſta
lex. Sicut enim propter cognationē
ſpiritualem: nemo admittitur ad ſuc
ceſſionem: vt traditur per abb. in. c.
tanta qui filij ſunt legitimi: ita nec
propter damnationem ſpiritualem
debet excludi.

¶ Nota ꝙ filij nati ex damnato ⁊ pu- xxxiiij.
nibili cohitu: nō ſuccedūt matri etiā
legitimis non ſtantibus ex teſtamen
to nec ab inteſtato: vt hic dicitur. Su
mitur hoc ex. l. ſi qua illuſtris. C. ad
orficianū vbi glo. ⁊ doctores ⁊. l. vna.
C. de mulieribus que proprijs ſeruis
ſe immiſcuerunt ⁊. vj. parti. ti. delas
herencias. l. xj. foro legū ti. delas mā-
das. l. x. Quis autem dicatur natus
ex damnato et punibili cohitu. vide
in. d. l. xj. iſta lex declarat: quādo ma-
ter propter talem cohitum incurrit
penā mortis. in hoc tene menti hanc
legem. Et vide authenticā quibus
modis naturales effi. ſui. §. fi. colla.
vij. glo. doctores ⁊ bald. in. d. l. ſi qua
illuſtris. glo. in. §. ſunt ⁊ alie. ℣. nume
rari inſti. de nupcijs ⁊ in. c. vt clerico
rum mores in fine de vita ⁊ ho. cle. vi
de etiam bart. in. l. ſi adulterium cū
inceſtu col. iij. ℣ſi. ⁊ ideo pro declarā-
da iſta materia. ff. de adulterijs ange.
de aretio in tractatu maleficiorum in
parte cheme ay adulterato. ⁊c. quaſi
per totum titulum de adulterijs. vij.
partita ⁊ foro legum ⁊ lib. ordinatio-
num ⁊ inſti. de publicis iudicijs. §. itē
lex iulia de adulterijs cum ſimilib⁹.
¶ Non omnis cohitus eſt punibi- xxxv.
lis: vt puta cū meretrice. l. ſiquis vxo
ri. §. ſed ſi ea ⁊. l. verum. ff. de adulte. l.
fi. eod. ti. foro legum. Item cohit⁹ cū
concubina alterius: non eſt punibi-
lis ſecundum bart. in. l. ſi vxor in prin
cipio. ff. de adulte.
¶ Quando mater propter cohitum xxxvi.
punitur vltimo ſuplicio: vide. l. j. ⁊. ij.
titu. delos adulterios. lib. ordina.
¶ Saluo los hijos de flayres/o cleri- xxxvij.
gos freyres/o monjas profeſſas. Iſta
lex quantum ad declarationem legis
de mena ⁊ biruieſca de quibus facit
mentionem: in quibus tantum fit mē
tio de filijs clericorum: nō monacho
rum vel monialiū. Item predicte le-
ges clericorum filios excludunt a ſuc
ceſſione patris clerici: vnde nec titu-

lo donationis ſeu legati: vel venditio
nis poſſũt aliquid habere a patre cle
rico vel alio eius cõſanguineo. nichil
tamen dicũt ille leges de ſucceſſione
materna. iſta autem lex videtur extẽ=
dere dictam legem de Soria: vt non
ſolum habeat locum in filijs clerico=
rum: quod non ſuccedant patri cleri
co: ſed etiam in filijs monachorum ⁊
monialium. Item quod ibi diſpoſitũ
eſt de ſucceſſione patris extẽditur hic
ad ſucceſſionem matris. nam hic ſo=
lum diſponitur de ſucceſſione mater
na: quia de paterna: jam erat diſpoſi=
tum per illam legem.

xxxviij ¶ Item in quantum dicta lex excipit
filios clericorum: exceptio fit a regu=
la vt notat joh. an. in rubrica de regu
lis juris lib. vj. etiam in illis verbis
loquitur iſta lex de ſucceſſione mater
na: ⁊ eſt ſenſus ꝙ ⁊ ſi non ſit pena mor
tis naturalis impoſita moniali que
genuit filium: nec concubine clerici:
vel monachi: tamen eius filius non
poterit ſuccedere matri ſicut nec pa=
tri. itaq̧ quodammodo redimus ad
primeuum jus imperatorum ꝙ qua
litercumq̧ per conſtitucionem cohi=
tus eſſet damnatus ordinarie vel ex=
traordinarie. filius nec ſuccedit pa=
tri nec matri: vt dictum eſt ſupra.

xxxix. ¶ Intelligo tamen dictam legem de
Soria dum loquitur de filijs clerico
rum quando clerici ſunt in ſacris: vel
ſaltẽ ſunt beneficiati: ⁊ rebus ſic ſe ha
bentibus filij fuerunt ex concubina
procreati quia vtroq̧ caſu concubi=
na non potuit eſſe vxor clerici vnde
non potuerunt filij dici naturales: vt
l. nam ⁊ contra. C. de nupcijs nec legi
timantur per ſubſequens matrimo=
niũ ſecundum bart. in. l. ij. ff. de con=
cubi. facit. c. tanta qui filij ſunt legi.
tenet expreſſe joh. and. in regula ſine
culpa de regulis juris lib. vj. in mer=
curialibus. immo ꝙ plus eſt tales fi=
lij dicuntur inceſtuoſi. Et clericus di
citur comiſiſſe inceſtum. glo. ⁊ bald.
in. l. ij. C. de epi. ⁊ cle.

¶ Si tamen clericus eſſet in minori= xl
bus nec haberet beneficium: filius ex
concubina habitus: dicitur natura=
lis quia tunc temporis cum ea matri
monium contrahere poterat ideo le=
gitimatur per ſubſeques matrimo=
nium ſecundum bart. in. d. l. ij. ⁊ no=
tatur in. d. c. tanta. ⁊ conſequenter ta=
lis filiꝰ poterit ſuccedere matri ſimul
cum legitimis: vt ſupra dictum eſt de
alijs filijs naturalibus.

¶ Sed quid ſi monachus vel monia xlj.
lis infra annum profeſſionis habuit
filium ex concubina: an dicatur na=
turalis ⁊ poſſit ſuccedere matri? Ui=
detur ꝙ cum rebus ſic ſe habentibus
monachus ſeu monialis matrimo=
nium contrahere non poterat: talis fi
lius non ſit naturalis: non ſuccedit
matri niſi forte contingat ꝙ tempore
conceptionis non dum fuerat ingreſ
ſus vel ingreſſa monaſterium: vel an
te natiuitatem filij exijt a monaſterio
cum ſaltem altero tempore poterat
eſſe matrimoniũ inter eos. quo caſu
talis filius erit naturalis et ſuccedet
matri vt infra eadem. l. xj. que conſi=
derat alterum tempus natiuitatis
ſeu conceptionis. Sed ad huc cogita
ſi hoc ipſum dici poſſit de filio conce=
pto ⁊ habito durante anno profeſſio=
nis etiam exiſtente monacho vel mo
niali in monaſterio: quoniam certuꝫ
eſt ꝙ ⁊ tunc potuit eſſe matrimoniuꝫ
inter ipſos concubinarios vel forni=
carios: vt videtur textus in. c. benefi=
cium de regularibus lib. vj. vbi infra
annũ probationis clericus beneficia
tus poteſt retinere et retinet benefi=
cium ⁊ poteſt illi renũciare: ⁊ dicetur
beneficium vacare per eius renuncia
cionẽ: non per religionis ingreſſum.
Item ſi infra annũ probationis col=
latum eſſet illi beneficium ⁊ ille acce=
ptaret: quis dubitat quintalis colla=
tio eſſet valida: vt ibi notatur. Si qui
dem infra tannum probaionis poteſt

contrahere matrimoniuꝫ ſpiritualem
validum ergo et tempoꝛale cum va=
leat argumentum de vno matrimo=
nio ad aliud vt.c.ſecundo de tranſla=
tione pꝛelatoꝛum dixi plene in repe=
titione mea.c.per veſtras de donatio
nibus inter virum et vxoꝛem. Unde
quamquam infra annum pꝛobatio=
nis in fauoꝛabilibus cenſeatur reli=
gioſus et gaudeat pꝛiuilegio religio=
ſoꝛum vt.c.religioſo de ſen.ex.libꝛo
ſexto non tamen in his que non ſunt
ſibi fauoꝛauilia immo odioſa: vt id
quod eius fauoꝛe introductum eſt:
retoꝛqueatur in eius odium.l. quod
fauoꝛe de legibus. regula quod ob
graciam de regulis iuris libꝛo ſexto
cum ſimilibus.pꝛeſertim cum ex hoc
reſultet fauoꝛ ⁊ vtilitas filio qui non
peccauit. Cogitabis.

xlij. ❡ Filij clericoꝛum non ſuccedunt pa
rentibus duplici ratione pꝛima quia
clerici eccleſiam: monachi monaſte=
rium habent.heredem.c.in pꝛeſentia
de pꝛobationibus cum ſimilibus.
Secunda quia ſunt inteſtabiles: et
omnia que habet videntur acquiſita
in intuitu eccleſie:et deficientibus legi
timis:eccleſiam habent heredem: vt
dictum eſt.c.j.de peculio clericoꝛum.
c.j.de teſtamentis: vbi dixi in meis
recollectis.

xliij. ❡ An filius clerici ſuccedit matri ſcri
pſi alias late in quodam meo conſilio
vbi videri poterit.

xliiij. ❡ De acceſſu ad monialem vide.c.
hi qui et.c.virginibus.xxvij.q.j.

xlv. ❡ Uinum pꝛouocat ad coitum.
xxxv.diſtintione.c.violentum.glo.
in.c.carnem de conſecratione diſtin.
v. Cognoſcens monialem carnaliter
ſi eſt clericus: deponitur et de trudi=
tur in monaſterium.c.ſi qua.c.Si
quis epiſcopus.xxvij.q.j.ſi laicus de
capitatur et bona monaſterio appli=
cantur.c.ſiquis rapuerit eadem cau
ſa et.q. lege ſiquis non dicam rape=
re.C.de epi.et.cle.

❡ Que peccata committat habens ac= xlvj.
ceſſum ad monialem: vide glo. in.c.
de virginib9 eadẽ:cauſa ⁊.q.vide ab=
bat.in.c.clericos de coha: clerico. et
mulierum.vide.l.ij. titulo delos que
yazen con mugeres de oꝛden. ſepti=
ma partita et in lege.ij.eodem titulo
foꝛo legum vbi vide.

❡ Hec lex ad quam ſe refert lex no= xlvij.
ſtra in fine de filijs clericoꝛum.⁊c.
Habetur in libꝛo oꝛdinationum titu
lo delas herencias.l.finali cum qua
cõcoꝛdat.l.xxij.delos perlados.eodẽ
libꝛo oꝛdina.j.⁊ coniugitur.l.ij.titu.
delos que yazen con ſus parientas/o
con mugeres de oꝛden foꝛo legum.

❡ Pone quod mater habuit filium xlviij.
ex legitimo matrimonio et alterum
ex damnato coitu propter quod ve=
niebat ei imponenda pena moꝛtis:an
poterit mater tali ſpurio relinquere
quintam partem bonoꝛum ſuoꝛum:
iſta queſtio non deciditur per hanc le
gem que in pꝛima parte loquitur ſtã
tibus legitimis de filio naturali tan=
tum vel ſpurio ſimpliciter: quo caſu
mater poteſt relinquere quintam na
turali vel ſpurio. Secũda pars legis
loquitur de nato ex damnato coitu
non ſtãtibus legitimis: quo caſu põt
tali filio quintã relinqere. cũ tunc nõ
ſtãtibus legitimis vel naturalib9:nõ
eſt qui eũ impediat. etiã ſi ſtẽt aſcẽdẽ
tes.⁊ videt ꝙ nec tũc relinqre põt l ca
ſu ꝺ quo agit mat tali filio quintã l te
ſtamẽto qm̃ tũc õmũ relinqre põt qñ
do ſoli aſcẽdẽtes ſubſiſtũt. Stãtibus
aũt filijs legitimis:ad nichilũ admit=
titur:vt hic dicitur in ſecũda parte.ſi
tamẽ legitimi ſubſiſtãt excludit om=
nino iſte fili9: ergo nec quintã habe=
re põt ex teſtamẽto vel ab inteſtato.ni=
ſi dixeris ꝙ quitã habet ex diſpoſitio
ne matna:nõ vt fili9:ſed qſi extrane9.

❡ Preterea iſta lex eſt coꝛrectoꝛia ⁊ ꝯ xlix.
ſequẽt nõ extẽdenda.r̃a odia ꝺ regu.
iu.li.vj.nã tũc i materia exoꝛbitãti fie
ri ꝺbet reſtrictio ad v̾ba ⁊ mẽtẽ ex v̾bis

ſumpta ſpecifice vt notãter dicit joh.
immo.in cle.j.de reſcriptis poſt An-
tonium et ita dicit debere intelligi.
glo.in.c.j.de tempo.ordi.li.vj. maxi-
me quia in caſu propoſite queſtionis
non videtur eadem ratio:et per con-
ſequens videtur remanere ſub diſpo
ſitione authentice ex complexu.

l. ¶ Preterea videtur hec decidi in le-
ge ſequenti in principio.dum dicit/ q̃
en caſo que el padre/ o la madre ſean
obligados a dar alimentos a alguno
de ſus hijos illegitimos. Sentit er-
go ꝙ non ſemper tenetur mater ali-
mentare filium: vt notatur in dicto.
c.cum haberet de eo qui duxit in ma-
trimonium.et videtur de mẽte bald.
in dicta authentica ex complexu cuꝫ
vult ꝙ dictũ.c.cum haberet:habet lo
cum in ſpurijs ſimpliciter. Secus in
nepharijs inceſtuoſis. dicuntur au-
tem nepharij proprie: nati ex coitu
inter aſcendentes et deſcendẽtes. In-
ceſtuoſi vero nati ex coitu inter col-
laterales conſanguineos vel affines.
l.quiḿ ẽt.r.l.fi.C.de nuptijs inſti.co.
§.ergo.glo.in rubrica. C. de inceſtis
nuptijs: vnde intelligendo propoſi-
tam queſtionem ꝙ filij nati ex dam-
nato coitu: ſunt nati ex nepharijs
ſeu inceſtis nuptijs. vnde quantum
ad hoc: nil videtur hodie innouatũ.
itaqꝫ nil poteſt eis relinqui a patre:
vel matre etiam alimentorum ratio-
ne: ſicut antea de jure imperatorum
vt dicta authentica ex complexu:nec
de jure canonico alimenta eis deben-
tur: etiam ſi alij filij legitimi non ſub-
ſiſtant.

lj. ¶ Sed ſi tales filij non ſunt nephar ij
aut inceſtuoſi: ſed tantum adulterini
tantum: quibus alimenta debentur:
vt dicto.c. cum haberet qui expreſſe
loquitur de filijs adulterinis: an hoc
procedat ſi ſuperſunt alij legitimi: in
d.c. cum haberet: nichil dicitur: nec
in lege iſta. immo potius videtur eis
alimenta denegare: cum ſint nati ex
adulterio propter quod mulieri adul
tere imponitur penã mortis. cogita.
¶ In caſu tamen ꝙ talibus filijs: vel lij.
alijs illegitimis debeantur alimenta
ex equitate canonica: per dictum.c.
cum haberet: alimentorum pretextu
ſola quinta bonorum poteſt ſibi re-
linqui vel in vita concedi per patrem
vel matrem per legem iſtam que ſo-
lum diſponit quando ſuperſunt aſcẽ
dentes: non autem quando filij legi-
timi: vt ſupra dictum eſt. Unde ſatis
eſt eam extendere ad caſum exiſtẽtie
legitimorum. non tamen debet exce-
dere quintã: vt dictũ eſt in p̃cedẽtibꝰ
et tenet bald.in.l.eam quam.C.de fi-
deicomiſſis.col.
¶ An autem poſſit ſtatuto permitti liij.
ꝙ filij ſpurij ſuccedant in bonis pa-
rentum.bart. dicit ꝙ non in. l. ſeius
augerius.ff.ad legem falcidiam.
¶ Item an ſpurius habeat querel- liiij.
lam contra teſtamentum matris ſi
fuit ab ea preteritus vel exheredatus
vide textum et glo.in.l. ſi ſuſpecta.ff.
de inoffi.teſta.
¶ De filijs illegitimis et eorum: ſpe- lv.
ciebus: vide glo.et doctores in.c. niſi
cum pridem de renunciatione in par
te manzeres. Et qualiter admittun-
tur ad ſucceſſionem vide Petrum de
ferrara in ſua pratica in libello de ſuc
ceſſionibus ab inteſtato et Nicholaũ
de vbaldis in tractatu de ſucceſſioni
bus ab inteſtato.
¶ E de la tal parte pueda diſponer lvj.
deſpues que la ouiere en ſu vida. &c.
Nota bene iſtam legem que permit-
tit filio illegitimo diſponere ad libi-
tum de quinta bonorum parte ſibi
pro alimentis relicta a patre vel ma-
tre etiam poſt mortem ſuam. quod
videtur mirabile. nam cum paren-
tes filijs teneantur alimenta preſta-
re: vt lege ſi quis a liberis. ff. de libe-
ris agnoſcendis: etiam ſpurijs: vt
dicto. cap. cum haberet. Et loco ali-
mentorum ſuccedit quinta predicta.

illud autem quod pro alimentis relinquitur: non debet quintam excedere ne fiat fraus: vt ſupra dictum eſt: ad hoc lex ſequēs que expreſſe hoc vetat: ⁊ ſimiliter non debet durare niſi per vitam eius qui eſt alimentandus: et non tranſmittitur ad filios: vel heredes: vt per bald. in allegata. l. eam quam. C. de fideicomiſſis. col. x. per. l. cum hi. §. ſi vni. ff. de trāſacti. vbi vide bald. Ad idē. l. deſū. §. fi. ff. d vſufructu. vide bald. in. l. fi. ff. de his quibus vt indignis ⁊ conſilio. cccclvj. baptiſtā in repetitione. l. ſi qua illuſtris. col. antepenul. C. ad orficianuʒ vbi expreſſe hoc tenet. ego alias ſcripſi in. c. per veſtras de donationibus inter virum ⁊ vxorem. collu. cccxlix. in mea repetitione. Hodie tamē per hanc legē deciditur contrariū immo ꝙ de iſta quinta pro alimētis relicta: poteſt filius diſponere ad libitum in vita ⁊ morte. ratio eſt quia leges iſte faciunt filium illegitimum capacem huius quinte partis etiam ſtantibus alijs filijs legitimis: non ſolum quātum ad vſuffructum pro alimentis: ſed etiam quo ad proprietatem ipſius quinte: qua propter efficitur trāſmiſſibilis ad heredes vel poſteros.

¶ An autem filius ſpurius eſt capax ab alio ꝙ̄ a patre vide bart. ⁊ alios in. l. j. ff. de jure fiſci ⁊ in. l. quod conditionis. ff. de dona. et in. l. ſi is qui. ff. de vulgari et pu. lvij.

¶ Parentes ſpuriorū ſuccedunt eis ſicut ipſi parentibus. bart. in. l. fi. col. ij. ff. de his quib⁹ vt indignis. ℣. quid econtra. vide textum ⁊ bald. in C. de naturalibus liberis. lviij.

Lex. x.

Mandamos que en caſo que el padre/ o la madre ſeā obligados a dar alimentos a alguno de ſus hijos y legitimos en ſu vida/ o al tiempo de ſu muerte: que por virtud dela tal obligacion no le pueda mādar mas dela quinta parte de ſus bienes de la que podia diſponer por ſu anima. Y por cauſa delos dichos alimentos no ſea mas capaz el tal hijo ylegitimo. Dela qual parte deſpues que la ouiere el tal fijo pueda en ſu vida/o en ſu muerte hazer lo que quiſiere/o por bien tuuiere. Pero ſi el tal hijo fuere natural/y el padre no tuuiere hijos /o deſcendientes legitimos mandamos que el padre le pueda mandar juſtamente de ſus bienes todo lo que quiſiere aun ꝙ̄ tenga aſcendientes legitimos.

In caſu quo pater vel mater tenentur alere filium ſpurium: vel illegitimum alimentoruʒ pre textu: nō niſi quintaʒ partem bonorum ſuorum in vita vel morte relinquere poteſt de qua poteſt libere diſponere. per hoc tamen non efficitur ad alia capax. hoc dicit.

¶ Pater et mater tenentur alere filios: vt lege ſiquis a liberis. ff. de liberis agnoſcendis: etiam illegitimos. c. cum haberet de eo qui duxit in matri. quā polluit per adulteriū: concordat quarta partita titulo. xix. lex quinta et ſupra lex proxima: vbi dixi. Reprobatur authentica ex complexu. C. de inceſtis nuptijs. ij.

¶ Quamuis ergo parentes in ſuo teſtamento ea dare prohibuerint: nihilominus: dabuntur natura cogente baldus in lege id quod pauperibus finali col. verſiculo vltimo queritur. C. de epi. et cle. de quo per ſpecu. de

ſucceſſio.ab inteſta.℣ſi.nunc dicam⁹. probatur in authenti.licet ⁊ ibi bald. C.de natu.li.⁊in.d.c.cum haberet:⁊ d.l.v.in principio. ibi cũ dicit ſon te-nudos delos criar.Unde hec obligatio eſt naturalis:que parentum morte non expirat:vt.l.ij.col.xix.iiij. pti.
iij. ¶Ex quo ſequitur ꝙ pater tenetur dotare filiam naturalem : quia dos ſuccedit loco alimentorũ:vt per bald. in.l.eam quam col.vij.℣ſi.pone dicit decretum.C.de fideicomiſſis ⁊ in.l.j. col.iiij.℣ſi.iuxta hoc quero.C. de ſacroſan. eccle.in lectura ⁊ in repeticione col.xiiij.℣.ſuper queſtione.abbas poſt alios in.d.c.cum haberet.ego dixi plene in repeticione.c. per veſtras de dona.inter virum ⁊ vxorem.
Non eſt ergo mirum:ſi eo modo quo tenetur filiam naturalem alere:teneatur ſimiliter dotare ſecundum bald. in.d.l.id quod pauperibus:quamuis contrarium teneat in authentica res que℣ſi.quero nunquid in fine.C.comunia delegatis de quo plene ſcripſi in dicto.c. per veſtras.
iiij. ¶Si autem pater ⁊ mater hec alimẽta preſtare nequeunt: auus ⁊ auia et alij aſcẽdentes omnes ad hoc tenentur nepotibus naturalibus vel ſpurijs:vt.d.l.v. arbitrio boni viri. glo. in authentico de triente ⁊ ſemiſſe. §. conſideremus colla.iij.⁊ ibi angelus ℣ſi. nota ex iſta glo. que loquitur in filio naturali. bald. in. d. authentica res que.col.ij.℣ſi.q̃ro an teneor ⁊ in. d.authẽtica licet patri: vbi dicitur ꝙ ſicut filius naturalis debet ali a parẽtibus.ita debet alere parentes quod eſt nota.ſecũdũ bart.⁊ bald.ibi ꝺ hec habemus leges regni.iiij. partita ti. xix.l.iiij.v. vj.
v. ¶Aliqui ſunt caſus in q̃bus pater nõ tenetur alere filiũ naturalẽ adulterũ inceſtuoſum vel ſpuriũ:vt puta quãdo matrẽ dedecet alimẽtare filiũ: q̃a forte eſt magna princeſa/aut monialis ꝓfeſſa.vel eſt in firma/ aut aliter impedita. his enim caſibus lactabitur expenſis patris.arg.ff. de liberis agnoſcendis.l. ſiquis a liberis.
¶Itẽ pater tenet̃ pro dimidia alere ſpurios ſecũdũ abb.i.d.c. cũ haberet per illũ textũ ꝺ eo qui duxit i ma. ſed mater tenetur alere filium ſpuriũ intra trieniũ poſtea elapſo trienio : tenetur alere pro dimidia : vt per glo. in.d.c.cũ haberet. ⁊ ibi doctores. vj.
¶Itẽ ſi fili⁹ accuſauit parẽtes criminalitẽ:vt.d.c.cũ haberet ⁊ ibi gl.⁊.iiij. pti.ti.xix.l.iiij.⁊.vj. ⁊ ibi gl. ponit ſex caſus. Adde bald.i authẽ.niſi rogati. C.ad trebc.vbi dicit ꝙ pat̃ ſpũalis tenet̃ alere filiũ ſpirituale ſi indiget. vij.
¶Oẽs cauſe ſufficiẽtes ad exheredãdũ filiũ:ſufficiũt ad priuãdũ eũ alimẽtis.l.ſi patrẽ.C.de alẽdis liberis de q̃bus habet̃ in authen.vt cũ de apella. cogno.§.cauſas colla. viij. glo. in. c. quintauallis ꝺ ju.jur.⁊ ibi doctores. viij.
¶Itẽ ſi filius nõ habet alia bona preter ea que per legẽ ſibi fuerũt acquiſita per delictũ patris.nã de his nõ tenet̃ fili⁹ alere patrẽ:nec ecõtra.ita notat jaco.bu.bald.⁊ angelus in authẽ. bona dãnatorũ.C.de bonis dãnatoꝝ. Cuius memini ſupra. l.iiij. col. iiij. ix.
¶Nota hãc legẽ ꝙ põt pater vel mater relinquere filio etiã ſpurio vel illegitimo quintã partẽ bonoꝝ ſuorũ de qua põt ad libitũ diſponere:cõcordat lex ſupra proxima vbi plene dixi. x.
¶Si pater relinquit filio ſpurio/ vel alias illegitimo ꝓ quinta vnã rẽ: que plus valet:in eo quod excedit quintã nõ valet bart.in.l.fi.C.de his quibus vt indignis.bald.in.l.eã quã. vij.col. ℣.pone dicit decretũ.Ad hoc.l.luci⁹. ff.ꝺ exercitoria.Cauſa eni certis finib⁹ circũſcripta.effectũ ꝓducit limitatũ.l.Si is q̃ alo.ff.de acq̃.poſſe.l.in agris.ff.ꝺ acq̃rẽdo reꝝ dñio.nec trãſit ad heredes ſpurij nec ratione ꝓprietatis in q̃ nõ valet legatũ:nec ratione alimẽtoꝝ:q̃a cũ vita finiũt.l.cũ hi. §. ſi vni.ff.ꝺ tranſact.l.domin⁹.§.fi.ff.de xj.

vſuffructu. ⁊ ſi aliter fieret: daretur
modus fraudandi legitimos contra
diſpoſitionem iſtius legis: qua dici-
tur ꝙ parentes non poſſunt vltra quī
tam partem bonorum relinquere ſu-
is ſpurijs. ¶ Pondera tamen hanc
legem ⁊ precedentem in quantum di-
cit ꝙ filius ſpurius vel illegitimus
cui relicta eſt quinta pars bonorum:
poteſt de illa ad libitum diſponere in
vita vel morte. vide que ſcripſi in re-
petitio. d. c. per vr̄as. §. xxiiij. ad finē.
xij. ¶ An rex poteſt donare filijs ſpurijs
vltra quintam bonorum ſuorum: vi-
de bald. in. c. de cōſti. col. refert ibi
andreas ſiculus. penul. col. v. ſubdit
etiam baldus. qui videntur conclude-
re ꝙ non. ad hoc. l. fi. C. de natu. li. v.
ſi paternum vitiū refrenandum eſti-
mauerunt. que ratio regem vel prin-
cipem ſicut alios inferiores artat: vt
l. princeps. ff. de legibꝰ ⁊. l. digna vox.
C. eod. thomas. ij. ij. q. xcvj. arg. vlti-
mo. qui pulcre loquitur de intellectu
illarum legum. poſſe regi congrue
dici. parere legem quam ipſe tulerit.
c. cum omnes de conſti. non ergo po-
terit rex magnas facere donaciones
filijs ſuis ſpurijs: nec amplas dotes
filiabus ſpurijs vel illegitimis con-
cedere. niſi forſam talem genuiſſet fi-
liam ex virgine oppreſſa: per ea que
dicit bald. in. d. l. eam quam col. vij.
vſi. ⁊ ſcias ꝙ in iſtis. C. de fideico. re-
tulit andreas ſiculꝰ in. d. c. j. de cōſti.
xiij. ¶ Quamuis filiꝰ natus ex damnato
coitu vel naturalis tantum vel ſpu-
riꝰ ſimpliciter: nō ſit capax niſi quo ad
quintā partē bonorū patris vel ma-
tris: vt in precedēti lege dicitur: ab ex-
traneo tamē capax eſt ad recipiēdū in
quacūqꝫ quātitate quocūqꝫ relicti ti-
tulo. glo. nota. in authē. quibꝰ modis
natu. effi. ſui. §. fi. tenet abbas in. c. cū
haberet in fine de eo qui duxit in ma.
quam polluit per adul.
xiiij. ¶ Si dictat ſtatutū ꝙ ſtātibꝰ maſcu-
lis femina nō ſuccedat poſſet tamē do-
tari arbitrio boni viri: tūc dos nō de-
bet eſſe minor legitima: vt notāt ꝯclu-
dit iaſſo l. l. volūtatis. C. de fideicomi.
¶ Sicut filiꝰ adulterinꝰ nō pōt eē he- xv.
res patris vel matris: ita neqꝫ eiꝰ ne-
pos: vt videt de mēte Cini ⁊ bald. in.
l. maximū viciū. C. de liberis preteri-
tis refert ⁊ ſequit mōtaluꝰ foro legū.
li. iij. ti. delas mādas. l. x. vide bart. in
l. galꝰ. §. quid ſi is. ff. de liberis ⁊ po-
ſtu. meliꝰ per ſali. in. l. fi. C. de natu.
li. vbi diſtinguit: vt ibi per eum vide
angelū de aretio l. §. nouiſſime inſti.
ad orficianū. col. iij. ⁊ mathaſelanū in
ſuo tractatu de ſucceſſionibꝰ ab īteſta-
to. bald. in. l. ſiquis inceſti. C. de ince-
ſtis nupcijs.
¶ An nepos naturalis vel ſpurius ex- xvj.
cludat ſubſtitutum datum abauo. vi-
de bald. in. l. generaliter. C. de cōditio.
inſti: vbi concludit ꝙ non.
¶ Pueda mādar. hoc ideo dicit quia xvij.
ab inteſtato filiꝰ naturalis tantū: pōt
ſuccedere patri in duabꝰ vncijs: hoc
eſt in ſexta pte totiꝰ hereditatis: nō ſo-
lū de iure ciuili: ſed canonico: vt per.
glo. in. c. niſi cū pridē de renū. hoſti.
⁊ abbas in. c. tāta qui filij ſunt legiti.
licet goffredus cōtra vt ibi per eum.
¶ Intellige cōcurrētibus his. primo
ꝙ pater ſit certus ⁊ cum tractet vt fi-
lium nam ſi mater erat publica mere-
trix ⁊ pater penitus incertus: in nihi-
lo poterit ei ſuccedere filius. vt. §. vul-
go inſti. de legitima agnatorum ſuc-
ceſſione. Secundo ꝙ mulier cohabi-
tauerit cum amaſio in eadem domo
ad inſtar vxoris alias ſecus authen.
quibus modis naturales effi. ſui. §. ſi
quis autem defunctus coll. vij. glo.
in. l. ij. ff. de concubinis et ibi dinus
bar. ⁊ alij angelus in. d. §. nouiſſime.
inſti. ad orficianum. Sed certe hoc
non eſt neceſſarium: vt vult bald. in
authētica licet. C. de natu. li. hoc deci-
dit lex ſequens. Item requiritur ꝙ
non ſint liberi legitimi et naturales.
Item legitima vxor: vt dicto. §. ſiquis

autem defunctus ꝛ dicta authentica licet. ꝛ ſexta partita. ti. xvij. l. vide angelū in dicto. §. nouiſſime vbi plene de his.

xviij. ¶ Quid ſi filius illegitimus eſt natꝰ ex libero ꝛ ancilla vel ex ſeruo ꝛ libera vide pleniſſime in preallegatis locis: preſertim per angelum in dicto. §. nouiſſime.

xix. ¶ Qualiter ꝛ quando parentes ſuccedant filijs naturalibus vel ſpurijs: vide plene angelum in. d. §. nouiſſime inſti. ad orficianum bart. in. l. fi. ff. de his quibus vt indignis. col. ij. ꝛ leges regni ſexta partita. ti. xvij. l.

xx. ¶ Quis ſuccedit ſpurio ſi matrē vel lineam maternam no habet bald. in. l. ſi qua illuſtris dicit ꝙ vxor. ſi nō habet vxorem: tutor. ff. de regulis iuris. l. quo tutella. vbi ſuppoſitis apud hoſpitale: ſuccedit hoſpitale: ꝛ vltimo loco fiſcus.

xxi. ¶ Qualiter ꝛ quando tranſuerſales naturales ſibi inuicem ſuccedant: vide eundem angelum in. §. vulgo que ſitos inſti. de agna. ſucceſſione.

xxij. ¶ Bona parentum omnia debentur filijs legitimis etiam de iure diuino: vt dictum eſt ſupra. l. proxima. notat in. l. ſcripto. ff. vnde cogna. bald. in ti. de pace tenēda ꝛ eius viola. iij. col. ꝟ. item bona parentum. licet contrariū teneat in. l. ſi legatariꝰ. §. fi. de leg. iij. ꝛ glo. in. l. lex cornelia. ꝟ. nulla. ff. de vulga. ꝛ pu. ꝛ ſine cauſa nō poſſunt a legitimis aufferri vt ſexta partita titulo. vij. l. iiij. cū ſimilibus.

xxiij. ¶ Nota hanc legem in eo quod vult ꝙ filius ſpurius vel alias illegitimus poteſt libere diſponere de quinta bonorum ſibi a parente donata vel relicta poſt tradteionem. Ante traditionem vero non poſſet hoc facere: cum pater poſſet illam vſ ad mortem reuocare/etiam ſi filio legitimo eſſet facta vt. l. xvij. infra. eod. non ſolum expreſſe: ſed etiam tacite per conualeſcentiam donatoris: non ſecuta traditione: vt. d. l. xvij. ꝛ per bart. in. l. j. iij. q. principali. C. ď ſacroſan. eccle. per. l. non omnes. ff. ſi certum pe. ſi tamē traditio interueniat: poteſt filius illegitimus de ea libere diſponere: quia perfecta eſt donatio: vt hic: que reuocari non poteſt: vt. d. l. xvij. ꝛ. l. perfecta donacio. C. de donat. et foro legū ti. ďlas dōationes. l. ij. Maxime poſt mortem donatoris dicitur perfici do donatio ꝛ cōfirmari/ꝛ recta via trāſfertur dominium in donatariū. l. ij. ff. de publica. tenet bald. in. l. ij. C. ſi quis alteri vel ſibi. notatur in. l. j. C. de dona. cauſa mortis.

¶ Lo que quiſiere. Ante huius legis edicionem poterat pater relinquere filijs naturalibus ſi parentes ſuper eſſent: reliquum quod ſuper eſt: relicta parentibus legitima vt. d. authē. licet. hodie p iſtā legem excluſis parētibus omnia bona filijs relinquere. xxiiij.

¶ Stantibus legitimis ꝛ naturalibꝰ tantum olim poterat pater relinquere filio naturali vnam vnciā authen. quibus modis naturales effi. ſui. §. diſcretis ꝛ. l. fi. C. de naturalibꝰ libe. ꝛ ibi ſalicetus ꝛ in dicta authentica licet. An autem hodie poteſt relinquere quintam ſicut poteſt mater: vt habetur in. l. precedēti: quam relinquere poterat pro anima. videtur ꝙ non quia lex hoc non dicit ꝛ erubeſcimur dum ſine lege loquimur. l. illaꝫ. C. de colla. maxime cum hic agatur de legum correctione. xxv.

¶ Aduerte tamē ꝙ licet filiꝰ naturalis prohibeatur ſuccedere patri ſtantibus legitimis: niſi in vna vncia: vt paulo ante dicebamꝰ pater tamē pōt eū pupillariter ſubſtituere filio legitimo. ꝛ non prohibetur ꝛ ſuccedere patris iudicio: ꝛ habebit ex bonis paternis ſtatutā porcionē: ꝛ ſuccedet fratri in ſolidum ex bonis proprijs. l. ſi is qui. ff. de vulga. ꝛ pu. Idem eſt in ſpurio ſecundū bar. qui allegat glo. in. §. fi. quibus mo. natu. effi. ſui. ſed glo. xxvj.

hoc non dicit aperte. Idē tenet bald. in.l.eam quam. C. de fideico. col. xj. vbi videas additionē ⁊ angelum in.d. §.fi. Unde cum filio naturali ſtātib9 legitimis poſſit pater relinquere vnā vnciam: ⁊ ſpurio alimenta: vt.d.c. cū haberet. Si pater habens legitimum ⁊ naturalem: ⁊ ſpuriuꝫ: cui relinquit alimenta.et in ſuper cum ſubſtituit filio legitimo pupillarit̄: legitimo p̄defuncto: ſpurius habebit ex bonis paternis vnciam vel alimenta ⁊ forte reliqua omnia bona fratris etiam aliunde quiſita. Cogitabis ſuper hoc an virtute ſubſtitucionis pupillaris habebit filius ſpurius bona patris que reliquit filio legitimo.

xxvij. ¶ An autem filius ſpurius poteſt capere ex tacita vulgari comprehenſa: in pupillari expreſſa. vide bald. in. l. eam quam. C. de fideicomiſſis col. xj. vbi concludit ꝙ non: ſicut nec ex expreſſa vulgari.

xxviij. ¶ Filius naturalis vel ſpurius non poteſt capere vltra modū co lege taxatum cauſa condicionis implēde ſecundum bart. ⁊ bald. in dictis locis quia iſto modo ſucceditur defuncto.

xxix. ¶ Cui defertur id quod filius naturalis/ vel ſpurius capere non poteſt: tangit bart. in. d. l. ſi is. ff. de vulgari ⁊ pupillari. Intellige de his que pater ſibi reliquit vltra id quod de iure poteſt. vide bald. in. d. l. ſi is qui dicit ꝙ venientibus ab inteſtato non autem fiſco prout dicebat glo. in. l. jus noſtrum. ff. de regu. juris. videas alios doctores in. d. l. ſi is qui comuniter tenent hanc oppi.

xxx. ¶ Si pater filio naturali et extraneo aliquid vltra quintam reliquit: ſtante filio legitimo. illud quod aufertur a naturali cui applicabitur an extraneo: an legitimo: dic ꝙ coniūcto per jus accreſcendi: nō legitimo bald. in. l. eam quam. C. de fideicomiſſis. col.

xxxi. ¶ An inſtitutus a patre ſpurij. poteſt ſpurium inſtituere? dic ꝙ ſic niſi teſtator expreſſe grauaſſet inſtitutum de reſtituendo ſpurio. vel inſtitutus patiatur poſt mortem teſtatoris ſpurium poſſidere bona patris: vt per bart. bald. joh. de imola ⁊ paulum in. d. l. ſi is qui. ff. de vulgari vbi ꝑ alios.

¶ Frater indiſtincte poteſt inſtituere fratrem ſpurium vt cōcludit bald. conſilio. v. primo volumine. xxxij.

¶ An pater habens filium legitimuꝫ ⁊ alium baſtardum poteſt ambos ſimul heredes inſtituere: baſtarduꝫ in quinta: legitimum in reſiduo. bald. diſputat in. l. ſi qua illuſtris. C. ad orficia. concludens ꝙ inſtitucio baſtardi non valet videas per te. xxxiij.

¶ Si pater habens filium legitimuꝫ dotauit filiam naturalem vltra quintam bonorum ſuorum: nō poterit legitimus conſtante matrimonio dotem tamē̄ inofficioſam in eo quod excedit repetere: quia dos eſt titulus onerofus. ita cōcludit bart. in. l. finali. §. ſi a ſocero. ff. de his que in frau. credi. vbi per alios doctores comuniter ſequētes bart. vide ibi bonam additionem. Idem vult bald. in authen. ex complexu. C. de inceſtis nup. qui omnes loquuntur in ſimili queſtione de filia ſacerdotis dotata. que ſecūdum aliquos eſt adulterina tantum vt vul Cinus in. l. ij. C. de epiſcopali audien. quem refert ⁊ ſequitur bald. in. l. ſi quis inceſti. C. de inceſtis nup. quo caſu res eſt clara. Alij vero dicūt filiam clerici eſſe adulterinam et inceſtuoſam vt nota. in dicta. l. ij. inceſtuoſis autem non debentur alimenta: vt vult bald. in dicta authentica ex complexu et dictum eſt in precedentibus. et tunc dubia eſt deciſio predicta in filia clerici ego alias repetendo. c. per veſtras de donacionibus inter virum et vxorem hanc dubitationem diſſerui. folio. vide que ibi ſcripſi. xxxiiij.

¶ An rex vel princeps poteſt maritare duas filias ſpurias: vide bald. xxxv.

in.c.j.de conſti.⁊ glo.in.§.penulti.in autben.quibus modis natur.effict. ſui ⁊ in addictionibus ad bart.in.d.l.fi.ff.de bis quibus vt indignis.

xxxvj. ¶ An pater naturalis teneatur dotare filiam naturalē vide bald.in.l.fi.C.de dotis promiſſione. ego latius proſequor in.d.c.per veſtras de donationibus inter virum ⁊ vxorem in mea repeticione folio.

xxxvij. ¶ Quamq̄ filius naturalis ad patris ſucceſſionem admittatur ſecundum: vel preter eius voluntatem: vt ſepe dictum eſt: contra eius tamen voluntatem admitti non poteſt glo.l.j.§.j.ff.de contra tabulas vide job.de imola in.l.ex facto.ff.de vulgari ⁊ pup.in principio.

xxxviij ¶ Stante filia legitima: an filius naturalis poſſit vniuerſaliter inſtitui ſub cōditione ſi legitimetur: vide angelum conſilio.cclxxvj. Incipit pro deciſione.

xxxix. ¶ An filia renuncians ſupplemento legitime cum juramento poſſit agere ad ſupplementum legitime. Angelus in dicto conſilio.cclxxvj. vide ad ſaturitatem in.c.quamuis pactum de pactis libro.vj.preſertim per georgium natanū in ſua repeticione: qui multa cumulat.

xl. ¶ An donatio facta filio naturali valeat ſtatim vel confirmetur morte donantis ſicut facta filio in poteſtate: vt.l.donaciones.C.de dona. Inter virum ⁊ vxorem dicas q̄ ſtatim valet ⁊ ſi fiat omnium bonorum eo caſu quo fieri poteſt vt.l.omnes.§.lucius ⁊ ibi bart.ff.que in fraudem credi. ludouicus conſilio.xliij. Incipitēti ad primū queſitum in ſecūdo dubio. jaſſon in.l.frater a fratre.ff.de condi.indebiti.in repeticione vltima col.in fine.

xlj. ¶ Res donata vel legata: non tranſmittitur in beredem donatarij vel legatarij: ſi donatarius vel legatarius moriatur ante q̄ donator vel teſtator vel anteq̄ impleatur conditio: vt per bart.in.l.ſi vir.§.vxor.ff.de donat. et ibi per. bald. ⁊ alios recentiores: per bald.in.l.ij.C.de jure doti. intellige quando res donata vel legata: nō erat tradita alias ſecus vt.d.l.xvij.ad idē.l.precia rerum.ff.ad legem fal. bald.in.l.quoniam in principio.C.de jure delibe. quia quod nondum eſt: tranſmitti non poteſt.

¶ An autem illud jus quod donatarius babebat ad rem donatum vel legatam: potuit ſpurius tranſmittere in ſuos: vide bald.in.l.ſi auia.C.de jure delibe.⁊ glo.in.l.bis cuius.ff.de actio.⁊ obli.bald.in.l.j.in principio.C.de bis qui ante apertas tabulas. xlij.

¶ Quamq̄ legatum vel donatum alimentorum cauſa: morte legatarij vel donatarij finiatur.l.cum bi.§.mod⁹.ff.de tranſactio.bald.in autbenti.cui relictum.C.de indicta viduitate tollen.⁊ in.l.eam quam.col.vij.C.de fideicomiſſis. ℣.pone dicit decretum. quinta tamē ſpurio vel illegitimo relicta: ſecuta tradicione: trāſit ad ſuos beredes.⁊ pōt fili⁹ de ea libere diſponere: vt bic dicit̄ ⁊ in.l.p̄cedēti. tenet bart.in.l.iiij §.fi.d alimē.⁊ ciba.leg.⁊ i.d.l.cū bi.§.ſi vni ⁊ ibi angel⁹ ⁊ alij.ff.de tranſact.bald.in.l.j.C.de fructibus ⁊ litis expenſis.⁊ foro legum.ti.delas berencias.l.j.dixi in.d.c.api.p veſtras.§.xxiiij.in mea repeticione. xliij.

¶ An autem legatum pro alimentis dicatur pium.videas bald.in autbē.ſimiliter.C.ad legem falcidiam ⁊ ibi ludouicum in repeticione. Angelum in autben.vt cum de appella.cogno.§.ſi quis colla.viij.qui tenent q̄ ſic. xliiij.

¶ Filio naturali poteſt pater in deffectum legitimorū relinquere omnia bona ſua: vt.l.fi.C.d natu.li.⁊ bic: nō tamen alijs illegitimis: vt bic a cōtrario ſenſu. et foro legum titulo delas berēcias.l.j.in principio. Caſus enī excepti firmant regulā in cōtrariū.l.queſitum.§.deniq̄ ⁊ ibi bar.ff.de ſun do inſtructo.l.nam quod liquide.ff. xlv.

de penu leg. naturales enim fauorabiliores ſunt ꝙ alij illegitimi. c. j. xxxv. q. vij. titu. de las herēcias. l. ix. ꝛ x. vj. parti. vide bald. in. d. l. eam quā col. v. ꝟſi. item excipiuntur. C. de fideico. Iſta ergo lex que loquitur de filijs naturalibus: nō habebit locum in alijs ſpurijs inceſtuoſis vel alias illegitimis. quia limitata cauſa: limitatum parit effectum. l. in agris. ff. de acqui. rerum do. l. ꝛ ita. §. ex hoc edicto. ff. naute caupo. ſtabularij.

xlvj. ¶ Sed quamuis pater filio naturali in defectum legitimorum poteſt omnia bona ſua relinquere: vt hic: non tamen cogitur. concordat iſta lex cū. l. iubemus. C. de natu. li. vide legem regni. vj. parti. ti. de las herencias. l. viij. ꝛ ita filius naturalis non ſtantibus legitimis ſuccedit matri ex teſtamento vel ab inteſtato. patri vero ex teſtamēto ſolum: vt hic ꝛ. l. ſupra proxima. vide glo. in. l. j. §. j. ff. de contra tabulas. ſm iob. de imola. l. ex facto in principio. viij. col. ff. ad vulga. ꝛ pu.

xlvij. ¶ Ex iſtis infertur ꝙ ſi legitimatus inſtituitur a patre habente filios naturales: ſi legitimus renunciat hereditati paterne: hereditas transmittitur ad legitimos aſcendentes: nō ad fratres naturales: quia hi vt dixi ſuccedūt ex teſtamēto non ab inteſtato. ꝛ hereditas nō addita: trāſmittitur ad eum qui adire poteſt vel repudiare: non ad alium. bart. in. l. ſiquis filius. §. j. ff. de acqui. heredi. bald. in. l. j. C. de his qui ante apertas tabulas facit. l. fi. §. cum autē ꝛ ibi bar. C. de cadu. tollen. ꝛ. l. j. C. de ſecūdis nupcijs. Ad idem bart. in. l. ſi auia. C. de iure deli. vbi hereditas non tranſmittitur ad incapacem quia eſt extraneus. naturalis autem eſt extraneus patri ſuo ab inteſtato: vt hic colligitur. Ergo ſuccedunt aſcendentes iure tranſmiſſionis: excluſo naturali teſtatoris hec procedunt in hereditate paterna: nō in materna. nam ſi filij legitimi repudiant hereditatem ſibi delatam ā matre ex teſtamēto vel ab inteſtato: ſuccedunt filij naturales: cum ſint de primo capite liberorum quo ad matrē: non autem aſcendentes legitimi. qui ſunt de ſecundo capite liberorum: vt dictum eſt ſupra lege proxima.

¶ In emphiteoſi quam ſuſcepit pater pro ſe ꝛ filijs: ſuccedunt naturales in defectum legitimorum. glo. ꝛ dinus in. l. lucius. §. dāme de leg. ij. ſpe. de locato. ꝟſi. lxvij. ꝛ ſequēti. ioh. an. ꝛ alij in. c. in preſentia de proba. bart. in. d. l. ex facto. §. ſiquis rogat⁹. ff. ad trebelli. bald. in. l. generaliter. §. cum autem. C. de inſti. ꝛ ſubſti. ſub condi. factis. quia cum pater legitimos nō habet filios: videtur de his ſenſiſſe ab has in. d. c. in preſencia. nec fraudantur in hoc legitimi cum non ſint: nec aſcendentibus: qui non veniunt filiorum appellatione. preſertim cum pater nichil videatur donare de ſuo filijs naturalibus propterea ꝙ filij videntur capere non a patre: ſed a primo domino ſecundum bart. et bald. in. l. liberti. iiij. col. in fine. C. de operis lib. andreas ſiculus in rubrica de feudis. col. v. ¶ Hinc eſt ꝙ filius poteſt repudiare hereditatem paternā ꝛ capere emphiteoſim. c. j. an ingratus vel filius defuncti. lib. feudoꝝ. xlviij.

¶ Filij naturales excludunt aſcendentes: vt hic ꝛ. l. ſupra proxima. vnde corrigitur authen. licet patri. C. de natu rali. liberis ꝛ ſexta partita. titu. de las herencias. l. viij. ¶ Item limitatur lex. vj. ſupra eodē itaqꝫ hodie naturales poſſunt inſtitui aſcendētibus excluſis. Ab inteſtato ſuccedunt aſcēdētes excluſis naturalibus: vt diſponebant iura antiqua. Si tamen nō ſunt aſcendentes vel deſcendentes: ſuccedunt naturales ab inteſtato. In duabus vncijs per. d. authē. licet patri ꝛ. d. l. viij. gl. i. c. niſi cū pridē de renūcia. ꝛ i c. tāta q̄ filij ſunt legi. abbas in. c. cuꝫ haberet de eo q̄ duxit in matrimoniū. xlix.

l. ¶ Dela qual pueda diſponer lo que quiſiere. Ex iſta lege colligitur vnuꝫ ſatis notabile quod ante eius edictionem michi fuit ſatis dubitabile. ꝛ forſam ego in terminis iſtis primus orſus fui hanc dubitationem cum repeterem.c.per veſtras de dona. Inter virum ꝛ vxorē.col. ccclij.alias folio. in nouiter impreſſis. ꝛ illud quod ego antea ibi ſcripſi dedit cauſam edictioni huius legis. vult enim iſta lex ſatis notabiliter ꝙ filius naturalis vel ſpurius ſit capax quinte partis bonorum patris. ꝛ conſequenter poterit pater inuictis filijs legitimis: relinq̄re vel donare filio naturali vel ſpurio quintam partem bonorum ſuorum non ſolum quo ad vſuffructum: verum etiam quo ad proprietatem. quamuis iſtud relictū videatur fieri quo ad alimenta: vel pro alimentis que durant ſolum in vita alimentanda et non transmittuntur ad filios vel heredes vt in precedenti lege diximꝰ. Limitantur ergo per iſtā legem alimenta que olim judicis arbitrio limitabātur ſecūdum qualitatem et dignitatem alimentātis ꝛ alimentandi: ꝛ ſecundum quantitatem patrimonij. patris debentis preſtare alimenta: vt. l. cum alimenta. ff. de alimentis ꝛ cibarijs legatis. l. ſed et ſi quis. ff. de vſufructu: tradit bald. in ſuo tractatu alimentorum. Unde ſicut augmentatis fructibus: debent augeri alimenta: ꝛ ecōtrario: vbi fructus ꝛ acceſſiones eius qui debet preſtare alimenta minuuntur ſimiliter alimenta diminuentur: quia non cogitur vendere proprietatem ad preſtandum alimēta arg. l. marito. ff. ad legem fal. ꝛ. l. liberto. ff. d̄ annuis lega. tenet paulus de caſtro in. l. imperator. ff. ad trebelia. bart. in. d. l. cum alimenta. Hinc eſt ꝙ ſi pater haberet res magni precij vel quiuis alius qui tenetur alimenta preſtare: vt ſi habebat turrim magni valoris: ſed paruꝫ fructuantem: tenebitur preſtare ſecūdum quantitatem fructuum ꝛ nō ſecundum proprietatis valorem: vt. l. qui bonis. ff. q̄ bonis cedere po. quod eſt mirabile ſecundū paulum ibi poſt bald. ꝛ angelum in. d. l. imperator. et ſecundum iſta poterat euenire caſus in quo pater eſſet diues ex qualitate rerum quas habebat quia erant magni valoris: parum tamen fructuantes: ꝛ filius fame periret: ſi tantum modo eſſet capax alimentorum que preſtanda erant ex reditibus. Ad tollendas ergo huiuſmodi ambiguitates: viſum fuit nobis ꝙ iſta lex fieret in qua duo ſingularia conſtituuntur primo ꝙ facit filium ſpurium capacem quinte partis bonorum patris non ſolum reſpectu vſufructus: ſed etiam proprietatis. Secūdo taxat alimenta filio vel filijs ſpurijs vel naturalibus preſtanda: vt poſſunt preſtari vſqꝫ ad quintam partem bonorum patris ꝛ nō vltra ſicut enim pater ante huius legis edictionem poterat libere diſponere de quinta parte bonorum ſuorum dando etiam extraneo. quia non eſt legitima filiorum: vt diſponebat antea lex regni foro leguin. lib. iij. ti. .l. .multo fume juſtiꝰ videtur ꝙ hanc quintam poſſit dare vel relinquere filio naturali vel ſpurio. iſta conſideratione ducti omnes regij conſiliarij fuimus concordes in huius legis edictione. Juſtiſſimum arbitrantes ꝙ alimenta jam eſſent taxata filijs naturalibus vel ſpurijs in quinta parte bonorum paternorum nedum reſpectu vſufructus: verum etiā proprietatis: juſtum etenim eſt ꝙ illud quod judicis arbitrio hactenus relinquebatur: vbi judex aliquādo errore aliquando prece vel precio poterat corrumpi: per legem vel aliam diſpoſitionem ſit taxatum: vt in ſimili concludit paulus de caſtro conſilio. viij. alias. liij. ꝛ in addicione quadam ad bart. in. l. ſi cum dotem. §. ſin

autem.ff. ſo. ma. videas plenius iſta diſcuſſa in dicto.c.per veſtras. Et ita concludamus ꝙ non ſolum filius naturalis tantum erit capax huiꝰ quinte partis bonorum paternorum etiã reſpectu ꝓprietatis: vt poſſit ad ſuos heredes tranſmittere vel aliter de ea in vita vel morte diſponere vt ego plene firmaui in.d.c.per veſtras: verum etiam ſpurius ⁊ alius illegitimus filius quem pater vel mater alimentare tenẽtur per iſtã legẽ ſingularẽ.

Lex.xj.

Porque no ſe pueda dubdar quales ſõ fijos naturales ordenamos ⁊ mandamos que entonces ſe digan ſer los fijos naturales quando al tiempo que naſcieren o fueren concebidos ſus padres podian caſar con ſus madres juſtamente ſin diſpenſacion con tanto que el padre lo reconozca por ſu fijo pueſto que no aya tenido la muger ð quiẽ lo ouo en ſu caſa ni ſea vna ſola ca concurriendo enel fijo las calidades ſuſo dichas mandamos que ſea fijo natural.

i. Filius naturalis eſt qui ex his naſcitur qui tempore conceptionis: vel natiuitatis/ licite poterant matrimonium cõtrahere. ꝙ ꝙ mulier non teneat in domo viri tã quam cõcubina: dummodo pater eũ recognoſcat in filium.

ij. ¶ Premitte multiplicem filiorũ cõditionem. quidam ſunt legitimi ⁊ naturales: nati ex legitimo matrimonio ſaltem putatiuo: ſufficit enim ad prolis legitimationẽ juſta ignorãtia coniugum vel alterius eorũ.c.ex tenore qui filij ſunt legi. dicũtur naturales: quia ſecundum naturam geniti. legitimi: quia parentum coniunctio eſt a lege approbata et ab inteſtato ſuccedunt parẽtibus: ceteris omnibus excluſis. authen. de heredi. que ab inteſtato deferũtur. ⁊ ſunt quaſi domini bonorum paternorum etiam ipſis viuentibus. l. in ſuis. ff. de ſuis ⁊ legi. here. inſti. de heredum quali. ⁊ differentia. §. ſui autem. vnde filij regum vel comitum etiam in vita parẽtum appellãtur reges vel comittes: vt eſt textꝰ cum glo. xxxiiij. q. j.c. ſi. glo. j. nota. in. l. j. C. de digni. libro. xij. per bart. ⁊ plateam ⁊ alios

iij. ¶ Alij ſunt legitimi tantum: vt adoptiui et arrogati ſic dicti: quia ſecundum legem dumtaxat ſunt filij: quia lex adinuenit illam cognationem: vt in rubro ⁊ nigro de cogna. legali. hi ſuccedunt cum alijs naturalibus ⁊ legitimis. l. ſi pater. ff. de adop. l. ſi. C. eod. ⁊ inſti. de here. quali. ⁊ diffe. §. adoptiuum.

iiij. ¶ Alij ſunt naturales tantum: quia naturaliter propalantur a coitu jure ciuili non reprobato immo approbato vt eſt concubinatus concubine vnice in domo retente vt per aliquos doctores traditur: vt per ſpecu. ti. de ſucceſſio. ab iteſtato. Sed bald. in authentica licet. C. de naturalibus liberis ſolum requirit ꝙ poſſit eſſe matrimonium inter concubinarios. idẽ vult ipſe in addicionibus ad ſpecu. ti. qui filij ſunt legi. hanc oppinionẽ approbat iſta lex quicquid dixerint glo. bart. ⁊ alij in. l. vna. ff. de concubinis. glo. abbas ⁊ alij in. c. niſi cum pridẽ de renunciatione et in. c. tanta qui filij ſunt legi. ⁊ joh. an. in ſpecu. eod. ti. angelus inſti. ad orficianũ. §. vulgo.

v. ¶ Alij ſunt nati ex nepharijs vel inceſtis nupcijs de quibus per glo. ⁊ doctores vbi ſupra ⁊ per glo. in rubrica.

C. de inceſtis nuptijs. Alij ſunt ſpiri-
tuales ſuſcepti ex baptiſmate ⁊ cōfir-
matione. hi in nichilo ſuccedunt vt
per abb. in. c. tanta qui filij ſunt legi-
timi. Alij ſunt manzeres: vt natus ex
publica meretrice: vt per glo. in. d. c.
niſi cum pridem de renunct. in parte
manzeres. Alij ſunt ſpurij: nati ex illa
que pluribus comiſcetur: vt per glo.
in. d. c. niſi cum pridem ⁊ in. d. c. tan-
ta per bald. in. l. generaliter. §. cū au-
tem. C. de inſtitu. ⁊ ſubſtitu. ⁊ per pe-
trum de ferrara in ſua pratica noua
in forma libelli de ſucceſſionibus ab
inteſta. Hodie habemꝰ de his bonā
legem regni. vj. partita. ti. xv. l. j. vbi
videas montaluum qui multa cumu
lat. Ego alias tetigi in preallegato. c.
per veſtras de donacionibus inter vi
rum ⁊ vxorem. folio.

vj. ¶ Unum tamen nō ommitto ꝙ filio-
rum appellatio ſimpliciter prolata:
ſolos legitimos ⁊ naturales compre
hendit: vt eſt textus cum glo. in. l. j. ff.
ſoluto matrimonio vbi liberorꝫ ideſt
filiorum appellatione: veniunt legiti
mi ⁊ naturales.

vij. ¶ Lex đbet dubia remouere. l. quod
labeo. ff. ad carbonianum.

viij. ¶ Queſtio an filius ſit naturalis co-
rā iudice ſeculari tractari đbet bart.
⁊ alij in. l. ticia. ff. ſoluto matrimo-
nio bald. in. l. ij. C. ad carbo. paulus đ
caſtro conſilio. cxlij. abbas ⁊ alij in. c.
lator qui filij ſunt legitimi.

ix. ¶ Nota ꝙ ad hoc ꝙ aliquis dicatur
filius naturalis: ſufficit ꝙ inter parē
tes poſſit matrimonium contrahi tē
pore conceptionis vel natiuitatis. de
quo per iob. fab. ⁊ alios in. §. fi. col. ij.
vſi. ſed quid ſi fuit conceptus inſti. de
nupcijs ⁊ per canoniſtas in. c. tanta
qui filij ſunt legiti. ⁊ in. c. quod vobis
eod. ti. bald. in. l. nuper. C. de natu. li.
per illum textū ⁊ in. l. benignius. ff. đ
legibus. ad idem. l. paulꝰ. ff. de ſtatu.
homi. ⁊ in. l. ex libera ⁊ ibi bald. in pri
cipio. C. de ſuis ⁊ legi. here. ⁊ in. l. ſi
matre. vſi. ſed queritur. eod. ti. bart.
in. l. gallus in principio. ff. de liberis
⁊ poſtu. ⁊ ibi ioannes de imola glo.
in. c. per venerabilem in parte nō na-
turalibꝰ qui filij ſunt legi. ⁊ in. l. quo
tiens. §. idem ſeruo. ff. de re iudicata
abbas in. c. afferte de preſump. Sed
ommiſſo eorum multiloquio: hodie
ſtandum eſt diſpoſitioni huius. l.

¶ Ex qua infertur vnum ꝙ ſi vxora-
tus cognouit vxorem alterius: ⁊ ex il
lo concepit: poſtea mortuo marito et
vxore adulteri naſcitur puer dicet na
turalis. Uidetur ſentire ſalicetus in.
d. l. nuper per illum textū. facit inſti.
de ingenuis. §. ſufficit el. j. Conceptꝰ
enim nondum natus pro nichilo re-
putatur. l. fi. C. de poſtu. heredi. inſti.
Item quando lex vtitur verbo poteſt
quod verificatur in principio valido
⁊ illud inſpicitur. l. cum ſecunda. ff. đ
in offi. teſta. l. quod ſeruus ⁊ ibi glo.
ff. de condi. ob cauſam. Sed ſi princi-
pium eſt inualidum: inſpicitur tem-
pus validum. l. ſi ita de leg. ij. bald. cō
ſilio quidam condidit teſtamentum.

¶ Ex hoc etiam infertur ꝙ conceptꝰ
in concubinatu: natus in alteriꝰ ma-
trimonio: dicitur naturalis concubi-
narij. et concubine poſtea coniuga-
te. quia inuenit principium validum
ſilicet conceptionis: concubinarij po
terant matrimonium cōtrahere: nec
erat contencio inter ipſos concubi-
narios.

¶ Ex iſtis ſimiliter infertur ꝙ ſi alie x.
nigena venit hic et accepit concubi-
nam forte pregnātē per quinque mē
ſes eam retinuit ⁊ peperit. iſte autem
appellatus ⁊ nominatus eſt filius cō
cubinarij: iſte dicetur naturalis huiꝰ
concubinarij ⁊ concubine. quia nati
uitatis tēpore poterat eſſe matrimo-
nium inter iſtos cōcubinarios: ſi fue
rit heres inſtitutꝰ a patre putatiuo:
excludit aſcendētes teſtatoris per iſtā
legem. Intelligo quādo ſumus in du
bio: ſi tamen ſumus certi ꝙ iſte nō eſt

filius concubinarij ſecus erit. per. l. xiij. infra. eod. nam cum filiatio raro vel nunq̄ poteſt certitudinaliter probari: probabitur per coniecturas preſumptiue tertius cū glo. in. c. michael d̄ filijs preſby. bald. in. l. ſi vicinis ſciētibus. C. de nup. ⁊ in. l. etiam. C. de appe. ſed contra iſtam preſumptionem: admittitur probatio in contrarium: vnde veritati ſtandum. C. plus valere quod agitur: q̄ quod ſimulate concipitur. c. litteras de preſump. oppinio enim cedit veritati.

xiij. ¶ Concubina proprie dicitur cū qua matrimonium eſſe poteſt authentico quibus mo. natu. effi. ſui. §. ſi quis autem ⁊. §. palam ⁊ ibi glo. in. v̄ſi. indubitatus collati. vij. ⁊ in authentico de triente ⁊ ſemiſſe. §. ⁊ hoc dicim⁹ ⁊ ibi glo. in. v̄. preterit coll. iij. quia in hoc ſolummodo comprobatur.

xiiij. ¶ Hec eſt racio potiſſima quare clericus non poteſt legare ſue concubine: vt per bart. ⁊ doctores in. l. miles. §. mulier. ff. d̄ teſt. mi. ⁊ in. l. affectionis. ff. de dona. ⁊ in. l. cōcubine de leg. iij. quia clericus non poteſt concubinā in matrimonium ducere vnde concubina clerici: dicitur proprie focaria cum qua habitare nō licet. l. fi. ff. de concu. c. j. ⁊ c. clericos ⁊ quaſi per totum de cohabi. cler. ⁊ mulie. bald. in. l. ſi ea conditione. C. de cōdi. inſertis. clericus enim eſt ligatus eccleſie per matrimonium ſpirituale: vt plene dico in repeticione rubrice de donationibus. Inter virum ⁊ vxorem. col. xxxj. v̄ſi. ⁊ ſecundum iſta.

xv. ¶ Quid autem ſi clericus in prima tōſura beneficiatus habuit concubinā ex qua habuit filium cum qua poterat eſſe matrimonium tempore conceptionis et natiuitatis: ⁊ filius fuit habitus ⁊ nominat⁹ illius clerici: an iſte dicetur filius naturalis. per iſtā legem videtur q̄ ſic. Sed cōtrarium tenet joh. and. in regula. de regulis juris libro ſexto in mercurialibus quem plures doctores in diuerſis locis referunt ⁊ ſequuntur.

¶ Ex iſtis infertur q̄ ſi ſolutus habuit filium ex coniugata: que comuni opinione reputabatur ſoluta: ⁊ talem eſſe credebat concubinarius: nō erit naturalis: ſed ſpurius vt hic probatur quoniam nec tempore conceptionis: nec natiuitatis poterat eſſe matrimonium inter eos. hoc voluit joh. and. in. c. tanta qui filij ſunt legi. ſuper glo. ij. dicens q̄ filius ſuſcept⁹ in adulterio: non legitimatur etiam ſi alter ignorauit adulterium. ¶ Niſi forſam interueniſſet matrimoniū nam tunc ignorantia alterius coniugū facit prolē legitimam. c. ex tenore. c. referēte qui filij ſunt legitimi. c. cū inhibicio de clan. deſpō. ⁊ ibi glo. in. v̄ſi. ſi ambo parentes. foro legum ti. de las herencias. l. iiij. ¶ Racio diuerſitatis: quia in primo caſu datur opera rei illicite: in ſecundo rei licite. quo caſu ignorantia prodeſt. regula ignorantia de regulis juris. libro ſexto tenet antonius ⁊ ſequitur abb. in dicto. c. tanta. xvj.

¶ Filiationis reputatio: requiritur: ad hoc vt filius dicatur naturalis: vt quia appellabat eum filium: vt hic ⁊. c. per tuas de proba. c. per tuas qui filij ſunt legi. vel hoc apparet per ſcripturam ſicut dicimus in legitimo. authentica quibus mo. natu. effi. le. §. ſi vero is qui. coll'a. v. authentica. Item ſi quis. C. de natu. libe. ⁊ ita appellatio et atteſtatio parentis fidem facit de filiatione. de quo per docto. in preallegatis locis ⁊ per inno. in. c. tranſmiſſe qui filij ſunt legi. ludo. ro. in. l. errore. quam legit ſub. l. nec profeſſio. C. de teſta. col. ij. bart. in. l. j. §. idē per cōtrariū. ff. de liberis agnoſcendis. xvij.

¶ Filiatio non probatur ſed preſumitur ex hoc q̄ quis appelletur filius in teſtamento. l. non nudis ⁊. l. non epiſtolis. ⁊ ibi bald. C. de proba. l. nec et xviij.

ibi bar. ⁊ bald. ff. de teſta. Stabitur ergo preſumptioni: niſi cōtrarium probetur: vt ibi ⁊ c. cum dilectus de cauſa poſſeſſio. ⁊ proprie. lanfrancus in. c. quoniam contra falſam de proba. imparte teſtium productiones.

xix. ¶ Filiatio probatur per coniunctos bald. in. l. ij. C. ad carbonia. et. l. iij. §. duo eſſe. ff. eod. ti. ⁊ ſufficiunt duo teſtes. paulus de caſtro in. l. error. C. de teſtamentis.

xx. ¶ Filiatio non probatur ex eo ꝙ aſſimilatur is qui dicitur filius ei qui dicitur pater. quia ex cogitatione femine tempore conceptionis contingit partus aſſimilari ei de quo femina cogitauit. l. quereret aliquis. ff. de verborum ſignificatio. bald. in. l. gallus in principio. ff. de liberis ⁊ poſthu. ⁊ ibi bart. fi. col. glo. in. l. non ſunt liberi. ff. de ſtatu. ho. paulus de caſtro conſilio. clxxiij. ⁊ facit illud de ouibus. ¶ Unde regina accuſata de adulterio quia peperit filium nigrum ſaluata fuit: quia inuentus fuit quidam niger depictus in paramentis lecti vbi dormire conſueuerat cum rege.

xxi. ¶ Filiatio qualiter probet vide bart. in. d. §. per contrarium ⁊ in. l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris ⁊ in. d. l. non nudis. bald. in. c. decedēti. col. iiij. de feu. dare po. bart. ⁊ bald. in. l. j. ⁊ ibi tex. C. quorum bonorum. Hodie tamen probatur probando filium eſſe natum ex ſoluta ⁊ ſoluto et fuit nominatus a patre in filium vt hic. hec duo ſufficiunt ad probandam filiationem preſumptiue tantum cui preſumptioni prefertur vera probatio per. d. c. cum dilectus de cauſa poſſeſſio. ⁊ proprietatis: cuius ſupra meminimus.

xxij. ¶ Concubinatus hodie probatur ex hoc ſolo ꝙ poterat eſſe matrimonium inter concubinarios: vt filius dicatur naturalis nec eſt opus quod teneatur in domo: vt antiqua iura requirebāt in. l. in cōcubinatu. ff. de cōcubinis et ibi bart. ⁊ in. l. eam quam. col. vj. verſi. ⁊ nota ꝙ licitus concubinatus. C. de fideicommiſſis ⁊ in autben. licet patri. C. de natu. li. ⁊ lex regni. iiij. partita. ti. xiiij. l. ij. in quibus locis ad concubinatum requiruntur plura. ꝙ ſint ſolutus ⁊ ſoluta. vnica. retenta in domo. proteſtacio ꝙ tenetur in concubina: ⁊ taliter natus legitimat per ſubſequens matrimonium: vt in prea llegatis iuribus ⁊ per bart. in. l. fi. C. de cōcubinis. ⁊ in. d. c. tanta qui filij ſunt legi. vide glo. in. c. innotuit in verbo coniugata in fine de electione et in. c. qualis. xxx. q. v. vbi doctores canoniſte concludunt illud quod iſta lex diſponit. vide bart. ⁊ ioh. de imola in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad trebellia. ⁊ in. l. lucius. ff. de vulgari ⁊ pupillari. ſpe. de ſucceſſionibus ab inteſtato.

¶ Quando al tiempo que nacieren/o fueren concebidos. Pondera hic ꝙ ad paria iudicatur ꝙ filius ſit conceptus vel natus tempore quo poterat eſſe matrimonium inter concubinarios: ad hoc vt filius cōceptus vel natus dicatur naturalis propter verbū o/ quod latine eſt aut/ quod eſt diſiunctiuum ad cuius veritatem ſeu verificationem: ſufficit alteram partem eſſe verā. ff. de verbo. ſignifi. l. hec verba ille aut ille. ⁊ ibi plene notat ⁊ in l. cum quid ⁊. l. ſepe et. l. coniunctione. ff. de auro ⁊ argento le. ⁊. l. quintus mutius ⁊. l. ſi ita legauerit. ⁊ in. c. inter cetera de reſcriptis. Aliquando tamen ponit impropríe pro /et/. d. l. ſeppe. ⁊. l. eius qui in prouincia. ff. ſi certum petatur ⁊ in. l. cum quidam. C. de verborum ſignifi. ⁊ ibi per Cinum. xxiij.

¶ Ex iſtis infertur ad deciſionem dubij quod mouet glo. in. l. ⁊ ſi contra. C. de nuptijs contraxit quis matrimonium in prouincia contra principis prohibitionem: quo tēpore filius fuit conceptus. deinde poſt depoſitā adminiſtrationem fuit natus. an erit legitimus: decidunt ibi bald. ⁊ falice- xxiiij.

tus ꝙ non:quia opoꝛtebat ꝙ eſſet cõ-
ceptus et natus tempoꝛe permiſſo vt
ibi pꝛobatur cum dicit copulatiue cõ
ceptus et natus ſecundũ ſalicetũ.e.
xxv. ¶ Ex hoc infert bal. in.d.l. ⁊ ſi cõtra
ꝙ ſi aliquis deſponſſauit ſibi cõcubi-
nam:deinde ſuſcepit pꝛolẽ:poſtea pa
pa diſpenſauit: filij ante diſpenſatio-
nem concepti non ſunt legitimi: nec
obſtat.c. tanta qui filij ſunt legitimi:
quia debet intelligi:quando matrimo-
nium eſt poſſibile tempoꝛe conceptio
nis ſecundum glo. in.d.l. ⁊ ſi contra
per.l.paulus.ff.de ſtatu hominũ. Ad
idem.l.ex libera. C. de ſuis ⁊ legi. he-
re. ſecundum paulum de caſtro ibi et
ſalicetus in.l.filius.cod.ti. vnde ma-
trimonium poſtea ſequens:non tra-
hitur retro ad tempus quo eſſe nõ po
terat ſecundum cum ex his ſumpta
fuit lex regni que hoc idem diſponit.
vj.partita.ti.xiij.l.viij.dõ dicit ⁊ que
fueſſe el hijo engendrado en tiempo
que el no ouieſſe muger legitima.
xxvj. ¶ Ex quibus omnibus videbatur di
cendum in caſu de quo agitur in le-
ge noſtra:licet tempoꝛe quo filius na
tꝰ eſt:pater ⁊ mater poſſent licite ma
trimonium contrahere: ſi conceptio
nis tempoꝛe aliquod impedimentuꝫ
ſubſiſtebat:filius non erit naturalis:
nec ꝑ ſubſequẽs matrimoniũ legiti-
mabit.nichilominꝰ decidit hic cõtra
rium intelligẽdo pꝛopꝛie dictionẽ diſ
iunctiuam.o.hic poſitam vt in prin-
cipio diximus. Hoc ipſum antea te-
nebat nicholaus de matha. vt refert
ſalicetus in.d.l.filium per.l.imperia
lem in fine.C.de natu.lib. vbi cum de
ſtatu liberoꝛum eſt dubitatio:non cõ
ceptionis ſed partus tempus inſpi-
ciendum cenſetur. Ad idem.l.ſeruoꝝ
§.ingenui.ff.de ſtatu.ho.quibus iuri
bus non poteſt comode reſponderi
ꝙꝙ ſalicetus reſpondere conetur:vt
per eum videbis.iura ergo illa que in
filiationis fauoꝛem generaliter diſ-
ponunt: generaliter ſunt intelligen-
da.c.ſi romanoꝛum.xix.diſtin.c.ſolite
de maio.⁊ obedẽtie. cum ſimilibus.
fauoꝛe igitur pꝛolis:alterum tempus
conceptionis vel natiuitatis ſufficiet
vt expꝛeſſe diſponit hec lex notanda.
que tolit de medio ambiguitatem
pꝛedictam.
¶ Aduerte ꝙ iſta lex diſponit quan- xxvij.
do filius dicatur naturalis: et dicit
quando tempoꝛe cõceptionis vel par
tus poterat eſſe matrimonium inter
patrem ⁊ matrem: vt tunc poſſit a pa
tre vel matre heres inſtitui iuxta foꝛ-
mã ab his legibus traditam. Et hoc
non eſt tante impoꝛtantie quantum
eſt in caſu quo loquitur.l. ex libera ⁊.
l.filium ⁊.l.⁊ ſi cõtra pꝛeallegate: vbi
agitur de legitimitate filij: quo caſu
defertur ſibi hereditas patris ab in-
teſtato: a qua niſi ex iuſta cauſa exhe-
redari non poteſt:que cauſe ponũtur
in authentico:vt cum de apellatione
cognoſcitur.§.aliud quoqꝫ capituluꝫ
et per glo.in.c.quintaualliſ de iure iu
rando.⁊ iſto ſecundo caſu de grauio-
ri re tractatur.vnde non eſt mirandũ
ſi ad legitimitatem pꝛolis vtrumqꝫ tẽ
pus copulatiue requiratur:⁊ in pͥmo
alterius tempoꝛis concurrentia ſuf-
ficiat. iſta ergo lex non eſt contraria
legibus pꝛedictis:cum in diuerſo ca-
ſu diſponat.
¶ Si ergo filius conceptus tempoꝛe xxviij.
pꝛohibito: tempoꝛe permiſſo naſca-
tur:nec erit legitimus: nec per ſubſe-
quẽs matrimonium legitimabitur:
vt.d.c tanta.non enim ſequitur:filiꝰ
eſt naturalis:ergo per ſubſequẽs ma
trimonium legitimatur: niſi intelli-
gas de illis qui pꝛopꝛie dicuntur na-
turales nati ex ſoluto et ſoluta vnica
retẽta in domo inter quos poterat eſ-
ſe matrimonium vt ſupꝛa dictum eſt
et firmat ioh.an. in ſpecu. ti. qui filij
ſunt legi. Nec ſequitur: legitimatur
quis per ſubſequens matrimonium
filius:ergo erat naturalis. Cum etiã
nõ naturales legitimentur aliquãdo.

per ſequens matrimonium: vt puta filius natus ⁊ conceptus ex fortiuo acceſſu ad virginem nõ eſt naturalis ſi tamen parentes matrimonio copulentur: efficitur legitimus. Si tamen matrimonium non ſequatur: nõ erit naturalis: nec ſuccedet patri vel matri tamꝗ̃ naturalis ab inteſtato in illis duabus vncijs quas iura ciuilia ſibi concedebant vt notanter vult abbas. in. c. innotuit de electione licet per verbum credo. Hodie tamẽ per hanc legem ego contrarium ſentirẽ. Cum indiſtincte vellit ſolum hoc tẽpus conceptionis vel partus quorum aliquo poſſit eſſe matrimonium inter parentes: vt filius dicatur naturalis.

xxix. ¶ Quamꝗ̃ mulier non fuerit retenta in domo in ſthemate concubine: prout requirebant iura antiqua ciuilia de quibus ſupra ⁊ per bald. in. l. fi. ff. de his quibus vt indignis per glo. ⁊ abb. in. d. c. innotuit de elect. ⁊ in. d. c. tanta qui filij ſunt legi. hoc ante huius legis conſtitutionem voluit licet non ita clare lex regni ſexta partita. titu. xiiij. l. viij. que ſolum exhigebat ꝙ filius ſit habitus ex aliqua muliere quam indubitãter pro ſua habuit amaſius. itaqꝫ non erat opus eam domi teneret. Sed hoc dicitur hic clarius.

¶ Et ſecundum hoc fili⁹ meretricis qui olim dicebatur ſpurius: vt ſexta partita. ti. xiiij. l. xj. ⁊ ſupra dictum eſt: etiam ſi pater certus eſſet per confeſſionem patris et matris ſecundum. bald. in. l. ſi qua illuſtris ad finem. C. ad orficia. hodie per hanc legem dicetur naturalis. Uide bald. in. l. eam quam col. vj. C. de fideico. xxx.

¶ Nec ſimiliter requirit illa lex ꝙ cõcubina ſit vnica prout requirebant iura antiqua de quibus diximus in principio huius legis. ⁊ clarius explicat hec lex per quam hodie talis fili⁹ erit naturalis licet pat plures habuerit amaſias vel cõcubinas ⁊ habebit omnia iura naturaliũ per hãc legẽ. xxxj.

Lex. xij.

Si alguno fuere legitimado por reſcripto/o preuilegio nueſtro/o delos reyes que de nos vinierẽ aun que ſea legitimado para heredar los bienes de ſus padres/ o madres/o de ſus abuelos ⁊ deſpues ſu padre/o madre/o abuelos ouieren algun hijo/o nieto/o deſcendiẽte legitimo/o de legitimo matrimonio naſcido/o legitimado por ſubſiguiente matrimonio el tal legitimado no pueda ſubceder conlos tales hijos/o deſcendientes legitimos enlos bienes de ſus padres ni madres ni de ſus aſcendientes ab inteſtato ni ex teſtamento. Saluo ſi ſus padres/o madres/o abuelos en lo que cupiere enla quinta parte de ſus bienes que podian mandar por ſu anima les quiſieren alguna coſa mãdar que faſta enla dicha quinta parte biẽ permitimos que ſean capazes y no mas. Pero en todas las otras coſas anſi en ſubceder a los otros parientes como en honrras ⁊ preheminẽcias q̃ hã los fijos legitimos mandamos que en ninguna coſa difieran delos fijos naſcidos de legitimo matrimonio.

j. Ilius legitimatus cenſetur legitim⁹: excludetur tamen a legitimis in ſucceſſione parentum auorum ⁊ aſcendentium idẽ conſuluit bald. conſilio incipiente dãnatus ⁊c. ⁊ paulus de caſtro cõſilio. cccxj. Intellige hanc legem in legitimato per reſcriptum: non per ſequẽs matrimonium ille enim efficitur vere legitimus et ſuccedit vna cum legitimis. c. tanta qui filij ſunt legitimi. Si autem nõ ſunt legitimi: legitimatus per reſcriptũ principis: ſuccedit

parentibus foro leguꝫ. ti. delas he=
rencias.l.fi.⁊ hic.bald.in.l.eam quã
col.xv.C.de fideicomiſſis.Antonius
in tractatu legitimationis. lib. iiij.
parte. ij. q. iij. non tamen ſuccedit
auis aut alijs aſcendentibus authen.
quibus modis naturales efficiantur
ſui. §.filium vero vnde coll'a.vij.⁊ ibi
angel⁹:nec alijs agnatis ex parte pa=
tris .nec econtra auus ⁊ agnati ſucce
dunt legitimato ſecundum glo.in.d.
l.fi.C.de naturalibus liberis bald.in
autbẽ.licet eod.ti.bar.in autbẽ.qb⁹
mo.na.effi.ſui.§.ſiq̃s igiẽ collã. vij.
ij. ¶Legitimatus per reſcriptum prin
cipis: remanet infamis ſicut baſtar=
dus non legitimatus bald.in.l.gene=
raliter.§.cũ autẽ.C.de inſti.⁊ ſubſti.
ſub conditione factis.Unde legitima
tio tantum valet:quantum ſonat.vn
de ſi legitimetur vt ſuccedat patri vel
matri: non ſuccedet auis: niſi de his
facta fuerit mentio in legitimatione;
vt ſupra dictum eſt.
iij. ¶Sicut ro.po.diſpenſat ⁊ legitimat
illegitimos quo ad ſpiritualia:ſic rex
quo ad temporalia.iiij. parti. ti. xv.
l.iiij.⁊ foro legum lib.iij.ti.delas he=
rencias.l.fi. traditur pleniſſime in.c.
per venerabilem qui filij ſunt legi.⁊
in autben.quibus modis naturales
effi.ſui eſt autem legitimatio donuꝫ
principis per quod deducitur quis
de nõ eſſe ad eſſe vt ibi dicitur in. §. ſi
vero.videas montaluũ in.d.l. fi.
iiij. ¶Solus princeps legitimat ⁊ ei con
uenit per excellentiã vt.l.j.⁊ ibi bald.
C. de jure aureorum anulorum . in
terris ſuis:in temporalibus:in ſpiri=
tualibus ſolus papa. nota. in. c. per
venerabilem qui filij ſunt legitimi.
lex regni quarta partita titulo delos
hijos que ſon legitimos. l.iiij.⁊. l.fi=
nali vbi vide montaluum. ⁊ foro le=
gum titulo delas herencias.l.finali.
¶ Item ad ſolum principem expe=
ctat veniam etatis concedere.l. ij. C.
de his qui veniam etatis impetraue=
runt.¶Item interpretare legem vni
uerſalem dubiam.l.j. ſupra eodem ⁊
l.finali.C.de legibus. ¶ Item inter=
ponere decretum ſuper arrogatione
l.ij.C.de adoptioni.l.ij.in fine titulo
delos prohijados quarta partita.
¶Item facere gratiam de juramen=
to.l.finali.ff. ad municipales. ¶Iteꝫ
reſtituere ſpurium natalibus. Au=
thentico quibus modis naturales ef
ficiantur ſui.§.finali coll'.vij.¶Mul
ta alia ſoli principi conueniũt de qui=
bus in.l.quoties.C.vbi ſenatores vel
clariſſimi ⁊ in.l.diui.ff.de penis ⁊ in.
l.j.in fine.ff.de queſtio.⁊ in.l.itaq̃.ff.
de fideicomiſſari lib.⁊ in l.ij.ff.ſi inge
nuus eſſe dicatur ⁊ in.l.omnium. C.
de teſtamentis per inno.in.c.cum.p.
tabellio de fide inſtrumentorum do=
ctores in. l. reſcripta. C. de precibus
impera.offe. ⁊in.l.j.§.ꝺ qua.ff. de po
ſtu.nota.in.l.j.ff. de publi.judi. ⁊ in.
c.cum te.de re judi.vbi dicitur quod
ſolus princeps reſtituit. ¶ Item in
flumine nauigabili nemo poteſt face
re cluſas nec molendinum ſi impedit
nauigationem.niſi de licentia princi
pis:vt plene per bald. in. l. ſi manife=
ſte.col.ij.C. de ſerui. ⁊ aqua. ¶Item
nullus imponit noua vectigalia citra
principẽ. C. noua vectigalia imponi
non poſſe.c.innouamus de cẽſibus.
¶Hec ⁊ ſimilia facit princeps de ple v.
nitudine poteſtatis. Eſt autẽ plenitu
do poteſtatis: arbitrij plenitudo nul
li neceſſitati ſubiecta : nulliſq̃ juris
publici regulis vel clauſulis limitata
vt ꝑ bald.in.l.ij.col.v.in fine.C.de ſer
uitu.⁊ aqua.vbi dicit bald. q̃ ſi impe
rator facit me comitẽ ad legitimãdũ
ſpurios: juxta notata in.l.j.ff.de tuto.
⁊ cura.datis ab his:hoc facit de ple=
nitudine poteſtatis:q̃ ego nõ potero
legitimare ſi per hoc preiudicaretur
filijs legitimis vel juri queſito ⁊ in al
tero radicato. tenet etiam bart. in.l.
omnes populi.xij.col.ff.de juſti.⁊ ju=
re.vbi vide de poteſtate principis.

e

vj. ¶Legitimatio fit pluribus modis.
vno modo per papam vel principem:
vt paulo ante diximus: per ſuum reſ=
criptum de quo foro legum.ti.delas
herencias.l.xvij.¶Secũdo per con=
feſſionem patris vel matris dicentiũ
contractum eſſe matrimonium inter
eos.quo caſu pena fornicationis vi=
tatur.glo.in.l.penul.C.de fide
Tenet bald.in.l.eam quam col.x.C.
de fideicomiſſis abbas in.c.cuꝫ inter
de renuncia. ¶Tertio fit legitima=
tio per ſubſequens matrimonium.
c.tanta qui filij ſunt legi.bald.in.d.l.
eam quam.co.ix.⁊ in.l.ex libera.C.d
ſuis ⁊ legitimis heredibus. ¶Quar
to per ingreſſum religionis.bald.in.
l.j.in lectura.col.iiij.V.iuxta hoc que
ro.C.de ſacroſan.eccle.¶Vide alios
modos.iiij.partita.ti.dlos hijos que
no ſon legitimos. l.v.vj.vij.viij.que
autem comoda ex legitimatione pro
ueniunt.eod.ti.l.viij.⁊.iij.
vij. ¶Deſpues ſu padre/o madre.De iu
re authenticorum ⁊ partitarum: legi
timati: legitimorum iura adipiſcebã
tur.authẽ.quibus modis naturales
efficiantur ſui.§.quoniam.iiij.parti
ta ti.xv.l.finali ⁊ non exiſtentibus fi=
lijs naturalibus ⁊ legitimis: ſuccede
bant parentibus in totum.Si auteꝫ
legitimi ⁊ naturales ſtabant: ſuccede
bant ſimul cum eis.vt dictis legibus
⁊ per azonem in ſuma.C.de naturali.
libe.has leges iſta lex nec corrigit nec
moderatur.cum loquantur: quando
aliquis habens filios legitimos ⁊ na
turales: facit legitimare illegitimũ.
quo caſu vult eum eſſe eis equalem
in omnibus.Iſta autem lex loquitur
quando non habens filios: fecit legi=
timari per reſcriptum principis fi=
lium illegitimum.deinde habuit fi=
lios legitimos: an per huiuſmodi ſu
peruenientiam filiorum legitimoruꝫ
reuocetur: vel caſſetur legitimatio
illegitimi.
viij. ¶Videbatur enim quod ſic ſicut re=
uocatur donatio que fit propter ca=
rentiam filiorum: niſi filij ſuperue=
niant: vt.l.ſi vnquam.C.de reuocan
dis donationibus ⁊.v.partita titulo
de las donaciones.
¶Contrarium tamen fuit hic deci=
ſum.quia beneficium principis de=
bet eſſe manſurum in regula decet cõ
ceſſum de regulis iuris lib.vj.cum
concordantibus.Ad idem.l.ij.ff.de
itinere actuq; priuato.⁊.l.penulti=
ma.C.de naturalibus liberis legiti=
matio ergo que eſt principis benefi=
cium debet permanere: ⁊ non reuoca
ri pretextu filiorum legitimorum po
ſtea habitorum.
¶Cum eſſem⁹ dubij ſuper hoc: poſt ix.
longas altercationes: tamdem om=
nes fuimus concordes mediam eli=
gentes viam: vt nec in totum legiti=
matio ſubſiſteret: nec in totum reuo=
caretur.nam cum legitimatio regis
duplicem inducat effectum ipſi legi=
timato ſcilicet quantũ ad purgandã
maculam illegitimitatis: vt ſit capax
honorum dignitatum ⁊ officiorum.
⁊ ex hoc nullum infertur preiuditiuꝫ
legitimis poſtea habitis: propter hoc
viſum fuit nobis iuſtum quod ipſi
legitimato quantum ad hoc illeſa re=
maneret. Secundus legitimationis
effectus eſt habilitare legimatuꝫ ad
ſuccedendum in bonis parentum cõ
ſanguineorum ⁊ aliorum. In ſucceſ=
ſione autem parentum verſatur pre
iuditium filiorum legitimorum ⁊ na
turalium qui poſtea ſuperuenerunt:
non ſic in aliorũ ſucceſſione. qua pro=
pter quantum ad ſucceſſionem parẽ=
tum ⁊ aſcendentium modificatur di=
cta legitimatio: vt non preiudicet le=
gitimis et naturalibus. in ſucceſſio=
ne vero aliorum remanet illeſa legi=
timatio. Ad hoc faciendum nos in
duxit lex regni foro legum libro ter=
tio titulo delas herencias lege quin=
ta. Que in effectu idem videtur vel=
le: quod iſta lex. Ad idem lex fori.

titulo dlos que ſon reſcebidos por hi
jos. l. j. vbi idem diſponitur in filijs
adoptiuis: ſuperuenientibus filijs na
turalibus ⁊ legitimis.
¶ Plures queſtiones circa materiã
l. ſi vnquam. C. de reuocan. dona.
vide per bald. in rubrica. C. de inoffi.
dona. ⁊ ibi per paulum de caſtro.
x. ¶ De forma legitimationis vide bal
dum in lege finali verſiculo et atten=
de ad reſtitutionem natalium. C. de
bonis libertoꝝ bartho. i lege prima.
C. de jure aureorum anullorum. ſpe.
in ti. qui filij ſunt legitimi.
xj. ¶ Qui poſſunt legitimare. vide bar=
tho. in lege ſi ita ſcriptum. ff. de libe=
ris et poſthumis. et in. l. ſecunda in
principio. ff. de verborum obligatio=
ni. bald. in. l. j. in principio. de jure
au. anu. ⁊ in dicta lege eam quam. v.
col. C. de fideicomiſſis et in. l. ſi qua il=
luſtris. C. ad orficianum.
xij. ¶ An in legitimatione ſit neceſſari=
um ponere clauſulam non obſtante
tali lege. bald. in dicta lege eam quã.
v. col. verſiculo interrogatus. C. de
fideicomiſſis. et in. c. j. ſi de feudo fue
rit controuerſia libro feudorũ nota.
in authen. ex complexu. C. de inceſtis
nuptijs de quo per glo. ⁊ bald. in. l. j.
C. de natu. li. ⁊ pau. de caſtro conſilio
ccxxix. incipiente dubitatur.
xiij. ¶ An legitimatio ſit fictio an veritas
vide ibi. An legitimatus habeat jura
ſuitatis. vide bald. in. l. eam quam. ij.
col. C. de fideicomiſſis: tenet ꝙ ſic. ꝙ
multum comendat jaſſon ibi.
xiiij. ¶ Ad legitimationẽ ſũt citãdi hi quo
rum intereſt: vel de quorũ preiuditio
agitur: vt plene ſcripſit mõtaluꝰ foro
legũ li. iij. ti. delas herẽcias. l. fi. ego
alias ſcripſi plenius in fauorẽ generi
mei optimi millitis Alfonſi de Mõr
roy mariti filie mee domine maio=
ris ex viuero eius legitime vxoris.
xv. ¶ De materia legitimationis vide
bald. in. c. naturales et in peregrina
in verbo legitimatio.

¶ An legitimatio põt fieri ad vnũ a= xvj.
ctũ tãtũ videas doctores ⁊ ibi frãciſcũ
aretinũ in. l. qui in poteſtate. ff. de te=
ſta. vbi etiam de emancipatione vi=
deas etiam cepolam in cautela.
¶ An valeat clauſula poſita in legiti= xvij.
matione quod legitimatus nõ poſſit
ſuccedere patri niſi in eo tãtũ ꝙ patri
placuerit: dic ꝙ ſic vt late per palũ de
caſtro in. l. pactũ. C. de. colla. ⁊ an tũc
proprie dicatur legitimatio eo ꝙ eſt
facta cũ dicta reſeruatione vel clauſu
la. dicit ibi paulus quod non: ſed eſt
quedam diſpẽſatio quo ad quedam:
⁊ quo ad quedam non: vide etiam de
hoc per Antonium in. c. per venera=
bilem qui filij ſunt legitimi.
¶ Legitimatio ſemper preſumitur xviij.
fieri ſine preiuditio legitimorum: vt
hic colligitur. Concordat. l. v. titulo
delas herencias foro legum ⁊. c. quã=
uis de reſcriptis libro. vj. Intellige ni
ſi fiat ab habẽte poteſtatem legitimã
di etiam inuitis legitimis ſecundum
bald. ⁊ jo. dlignano in cauſa michae
lis de campana. ⁊ petrum de peruſio
in. l. j. C. qui admitti. bart. in. l. gallꝰ.
§. ⁊ quid ſi tãtu. ff. de liberis ⁊ poſthu
mis. Intellige niſi de conſenſu legiti=
morum legitimẽtur. nam tunc valet
legitimatio in preiuditium legitimo
rum: vt per doctores vbi ſupra. tenet
paulus de caſtro conſilio. ccxxv. an au
tem requiratur conſenſus expreſus
an ſufficiat tacitus: vide notata in re=
gula is q̇ tacet de regulis juris lib. vj.
¶ Quando vero non ſunt legitimi
legitimatus habet contra ta. ⁊ jus di=
cendum nullum ſecundum bald. in. l.
cum in adoptiuis. col. iij. C. de adop=
tio. paulus de caſtro conſilio. ccxix.
¶ Legitimatus ſimpliciter: intelligi xix.
tur quo ad ſucceſſionem patris tan=
tum authentico quibus modis natu
rales efficiãtur ſui. colla. vij. ⁊ ibi an
gelus bald. in. l. cum in adoptiuis. col.
iij. §. tũmodo. C. d adoptionibꝰ ⁊ in.
l. omnitũ ⁊ ibi bart. C. de natu. liberis

dix7imus ſupra. oportet ergo de auis
⁊ aſcendentibus et alijs mentionem
facere in legitimatione.

xx. ¶ Legitimatus ſimpliciter: non in-
telligitur ad regiam dignitatem legi
matus bart. in. l. eam quam. C. de fi-
deicomiſis. Martinus laudenſis in
tractatu cardinaliũ. q. xl. etiã ſi eſſet
legitimatus ad quamlibet dignita-
tem: niſi expreſſe dictum ſit regno ſe-
cundum bald. in. l. eam quam. q. xv.

xxi. ¶ Legitimatus non ſuccedit in feu-
do ſecundum bald. in. d. l. eam quam
iij. q. jo. de imola in. l. ex facto. vj. col.
ff. de vulgari et pupillari. vide anto-
nium de Roſelis in tractatu legiti-
mationis parte. iiij. col. ij.

xxij. ¶ Si filius naturalis legitimetur ad
ſucceſſionem omnium aſcendentiũ
⁊ tranſuerſalium ex vtroqꝫ parente:
nõ poteſt alienare retro alienata per
patrem vel alium cui ſuccedit. bald.
in. l. ij. C. ſi in frau. patro. alienatio fa
cta ſit. v. quid de filio legitimato ⁊ in.
l. j. fi. col. C. de inoffi. teſta.

xxiij. ¶ Legitimatus excludit ſubſtitutum
vt notatur in. c. naturalis ſi de feudo
fue. contro. ⁊ in. l. fi. C. de his qui ve-
niam etatis impetra. Salicetus ⁊ jaſ
ſo. in. l. gentiliter. §. cum autem. C. de
inſti. ⁊ ſubſti. ſub condi. factis. Anto.
in. c. per venerabilem qui filij ſunt le-
gi. bald. in. d. l. eam quam. col. viij.
C. de fideicomiſſis ⁊ in. l. cum acutiſſi
mi. eod. ti. job. de imola in. l. ex facto.
col. vj. ff. de vulga. ⁊ pupilla. jaſſo in.
l. gallus. §. ⁊ quid ſi tantũ que vi.

xxiiij. ¶ Legitimatus ſuccedit parentibus
ſicut hi qui ſunt de legitimo matri-
monio nati. foro legum ti. de las he-
rencias. l. fi. intellige: non ſtantibus
legitimis. vt hic de quo ſpecu. de ſuc-
ceſio. ab inteſta. v. Sed ex facto bart.
bal. ⁊ alij in. d. l. ex facto. ff. de vulga. ⁊
pupi. bald. in. d. l. ij. C. ſi in frau. pa. et
in. d. l. eam quam. iij. col. v. denuo du
bitatur. C. de fideicomiſſis. Intellige
niſi fuerit legitimus per ſubſequens
matrimoniũ et poſtea ex eadem vxo-
re alios genuit filios. nam omnes ſi-
mul ſuccedunt: vt ibi bald. in ſpeculo
de teſta. §. iiij. ⁊ Paulus cõſilio. ccxxj.
⁊ ita intellige oppinionem bald. in. l.
cum te. C. de ſuis ⁊ legitimis heredi
bus. bart. in. l. cũ in adoptionis quem
vide. itaqꝫ quando legitimatus et le-
gitimati ſunt ex eadem matre: omnes
ſuccedunt.

¶ Legitimatus perſequens matri- xxv.
monium: ſuccedit parentibus. vna
cum legitimis: quia reputatur legiti
mus et excludit legitimatum per reſ
criptum principis a ſucceſſione pa-
terna: vt hic ⁊. d. c. tanta ⁊. l. ij. titu. de
las herencias foro legum et inſtitu.
de nuptijs. §. finali.

¶ An per legitimationem que fit per xxvj.
ſequens matrimonium reuocetur do
natio a matre alicui facta: vel aliter
per viam dotis vel alias alienata per
l. ſi vmqꝫ. C. de reuo. dona. vide ibi do
ctores ⁊ in. l. gallus. §. ⁊ quid ſi tantũ.
ff. de liberis ⁊ poſthumis. per ſozinũ.

¶ An legitimatus per ſubſequẽs ma xxvij.
trimonium eſt vere legitimus. glo. j.
in. d. c. tanta qui filij ſunt legi. dicit ꝙ
ſic. vide ibi Antonium ⁊ abb. j. col. vi-
de glo. in. c. innotuit ꝺ elect. in verbo
coniugata bald. in. l. eam quam col.
vj. v ſi. decimo dubitatur. C. de fidei-
comiſſis. etiam ſi aliud matrimoniũ
fuiſſet intermedium. jo. an. in regula
ſine culpa ꝺ re. jur. li. vj. in mercuria-
libus abb. in. d. c. tãta. bart. in. l. pe. §.
vxor in fine. ff. ſoluto matrimonio. ⁊
in. l. bonorum. ff. rem ratã haberi. ⁊
in. l. cum quis. C. de natu. liberis.

¶ An legitimatus per ſubſequẽs ma xxviij.
trimoniũ: ſuccedat i maioratu exclu-
ſo filio ſecũdo genito ex legitimo ma-
trimonio nato dic ꝙ ſic vt p abb. in. d.
c. tãta. col. ij. in. q. an legitimat9 ſucce
dat in feudo. Cõtrariũ tenent bart. ⁊
bald. in. l. ſi cũ dotẽ in fine. ff. de ſolu.
paulus ꝺ Caſtro in. l. pomponius. §.
queſitum ⁊ ibi Alexãder. v. ex iſto tex

tu nota.ff.de acqui.po.bart.in.l.bo-
norum.ff.rem ratam ha.joha.an.in
regula ſine culpa de regulis juris li.
vj.in mercurialibus.jo.de imola in.
d.l.ex facto.vj.col.ff.de vulgari z pu-
pillari bald.in.l.quotiens.C.de rei vē.
z in.d.l.eam quam col.vij.vſi. ſed po
ne quod ſic.C.de fideicomiſſis.Ange
lus in.l.gallus.§.z quid ſi tantum in
fine.ff.de liberis z poſthumis. tenen
tes quod prefferitur legitimus legiti-
mato.facit iſta lex.z.l.v.de las heren-
cias foro legum cum ſequenti.
xxix. ¶ Hinc eſt quod ſi pater in teſtamen
to aliquid reliquit primogenito no-
mine non expreſſo:prefertur ſecundo
natus legitimus: maiori legitimato:
per ea que dicta ſunt.
xxx. ¶ Legitimatio an ſit veritas vel fi-
ctio.vide bald.in.d.l.eam quam.col.
vij.vſi. quero vtrum legitimatio.C.
de fideicomi.poteſt dici veritas quo-
dam reſpectu quia in nature ſubſtan
tia fundatur:que non mentitur.eſt fi
ctio quia retro fingere. dici poteſt ꝙ
naturaliter loquendo eſt veritas for-
maliter:ſed ciuiliter eſt fictio. Itē po-
teſt dici quod eſt i integrū reſtitutio:
vnde legitimatus equiparatur filio.
poſt liminium reuerſo:vt.l.ſi quis fi-
lio.§.penulti.ff.de inoffi.teſta. z hoc
quando eſt legitimatus in vita parē-
tum quibus mortuis legitimatus nō
fingitur retro legitimatus argu. l.j.
C.ð captiuis z poſt liminiū reuerſis.
xxxi. ¶ Legitimatur per ſequēs matrimo
nium naturalis tantum:ſed non adul
terinus vel ſpurius vel habitus ex dā
nato coitu:vt.d.c.tanta.z per bald.
in.l.ex libera.C.ð ſuis z legitimis he
redibus z in.d.l.eam quam.col.v.vſi.
item excipiuntur.C.de fideicomiſſis.
Item nec vulgo conceptus bald.in.l.
ſi qua illuſtris.C.ad orficianum.
xxxij. ¶ Per ſequens matrimonium fili9
naturalis non legitimatur: ſi concu-
bina non erat matrimonio digna ta-
li.Angelus in authētico quibus mo
dis naturales efficiantur legitimi.
colũ.vj. quod non credo verum per.
d.c.tanta quod ſe fundat ſuper vi ma
trimonij: vt late ibi ſcripſi in meis
recollectis.
¶ An perſequens matrimonium in xxxiij.
articulo mortis contractum legitime
tur filius naturalis.vide bald.in.d.l.
eam quā.v.col.vſi. cōſueuit queri. C.
de fideicomiſſis qui videtur tenere ꝙ
non.tu tene cōtrariū per.d.c. tanta z
ibi notat abb.joh.an.in.d. regula ſi-
ne culpa de regulis juris li.vj.in mer
curialibus bald.in.l.nuper.C.de na-
turalibus liberis.z montaluum foro
legum ti.de las herencias. l.ij. in ver
bo ſean z in.l.xvij.eodem ti. vide feli
num in.c.in preſentia de proba.
¶ Legitimatus quamuis nō poſſit xxxiiij.
inſtitui ſtantibus legitimis vt hic:po
teſt tamē ſubſtitui filio legitimo z na
turali pau.de caſtro cōſilio. cccxv.
¶ Si legitimatus inſtituatur in caſu xxxv.
non exiſtentium legitimorum:nō po
teſt repudiare hereditatē patris. au-
thentico quibus modis naturales.
efficiantur ſui.§.z quoniam collatio.
vij.vnde legitimatus perdit beneficiū
abſtinēdi.vt ibi ſecundū angelū.
¶ Legitimatus preteritus habet ius xxxvj.
dicendi nullum bald.in.l.cum in ado
ptiuis.C. de adoptio.iij.col.vſi. tan-
tummodo tenet ꝙ ſic intellige legiti-
mis non ſtantibus.alias ſecus:vt ſu-
pra dictum eſt.
¶ Quid de filio adoptato ab extra- xxxvij.
neo:cum legitimatus/ et adoptatus
equiparentur.vt dicit glo.in.dicta.l.
cum in adoptiuis: vide bald. ibi qui
dicit quod non equiparantur in om-
nibus. Unde licet legitimatus ha-
beat contra tabulas et jus dicendi
nullum:non tamen adoptatus ab ex-
traneo.ſecundum baldum: ibi in ver
ſiculo Caue tibi. pro quo facit.l.viij.
in fi. et.l.ix.ti.de los prohijados.iiij.
partita et quāuis lex ibi dicat ꝙ ado-
ptatus ab inteſtato ſuccedat cū legiti

mis: tene contrarium per. l. primã titulo delos que son rescebidos por hijos fozo legum: que lex videtur per iſtam legem approbari: quod ſi legitimatus non ſuccedit cum legitimis: a fortiori nec adoptatus: vt dicit baldus in dicta. l. cuz in adoptiuis: quia in plus ſe habet legitimatio: quam adoptio: ſecundum baldum in lege ſi te. C. de ſuis et legitimis heredibus ⁊ in ſpeculato. de ſucceſſioni. ab inteſtato ꝟſiculo legitimati non ſunt. argumentum a maiori valet. authentica multo magis. C. de ſacroſanctis eccleſijs valet etiã a paritate rationis. quia eadem eſt ratio in adoptiuo que in legitimato. glo. et bald. et imola in. l. ſi ſocer in principio. ff. ſolu. matrimonio bald. in. l. conuenticulam. ij. col. ꝟſiculo item eſt argumentum a pari. C. de epi. et cleri. paulus de Caſtro conſilio. cccxliiij. et idem bald. in. d. l. conuenticulam. ij. col. ꝟſiculo item eſt argumentum ab equipolentibus et in. l. apud antiquos. col. ij. in principio. ꝟ. ⁊ nota. iſtud. C. de furtis.

xxxviij ¶ An legitimatus ſuccedat in feudo quod pater pro ſe et filijs ſuſcepit. bald. tenet quod non in. l. finali. C. de his qui veniam etatis impetrauerũt loquens in emphitheoſi: quia non dicitur de corpore hereditatis paterne c. primo. an agnatus vel filius. vnde ſtipulatio patris intelligitur de filijs legitimis. l. generaliter. C. de inſtitutionibus ⁊ ſubſtitutionibus ſub conditione facta. nomine enim filiorum non comprehenduntur legitimati. c. naturales ſi de feudo fue. contro. facit. l. j. cũ glo. ff. ſoluto matrimonio.

xxxix. ¶ An legitimatus per principẽ ſuccedit vbiqꝫ. barto. in. l. comunium. C. de natura. liberis ⁊ in. l. cunctos populos. C. de ſumma trinitate: tenet quod ſic. Secus ſi eſt legitimatus per ſtatutum ciuitatis: nam tunc nõ ſuccedit in bonis ſitis extra territorium vt ibi per bart. ⁊ bald.

¶ Nota et tene menti hanc legem in fine cum vult quod legitimatus per reſcriptum principis: poteſt ſuccedere cognatis parentum ex teſtamento: vel ab inteſtato: ſicut vere legitimi ſtãtibus legitimis. Contra authenticũ: quibus mo. na. effi. ſui. §. filium vero coll'a. vij. quia quo ad eos dicitur extraneꝰ: vt ibi ⁊. l. fi. C. de natu. liberis ⁊ ibi bald. ¶ Ratio huius deciſionis potuit eſſe principis voluntas. Sed potius quia legitimis de iure nature debetur legitima in bonis parentum ⁊ omnium aſcendentium: vt dictum eſt ſupra. l. vj. nõ ſic in bonis tranſuerſalium vel collateraliũ: vt per bald. in authentica ex cauſa. ij. col. ꝟſi. tertio premitte. C. de liberis preteritis: vel exheredatis. ad hoc lex regni. vj. partita. ti. delas herencias. l. ix. in ratione ſui. hanc. l. intellige quãdo ſucceditur ab inteſtato. ex teſtamẽto autem: legitimatꝰ poteſt ſuccedere trãſuerſalibus vt. d. §. filium vero. vnde ipſi de cognatione ſuccedunt legitimato ab inteſtato: in defectum deſcẽdentium ⁊ aſcendentium quia eadez eſt ratio: ergo eadẽ iuris diſpoſitio. argu. a contrario ſenſu. d. §. filium vero quod nota. xl.

¶ Ex iſta lege ⁊ predictis infertur ad deciſionem dubij ſtante lege conſtitutione vel cõſuetudine quod primogenitus ſuccedat in dignitate maioratu vel regno: pater non habens filios legitimos fecit legitimari filium naturalem vel ſpurium: de inde natus eſt filius legitimꝰ ⁊ naturalis: certe iſte dicetur ſecundo genitus non primogenitus quia natiuitas et legitimatio preceſſerunt natiuitatem ſecundi legitimi et naturalis. vnde legitimatus prefertur. iſtud eſt de mente. baldi in lege eam quam. C. de fideicommiſſis. collumna. x. idem ſequitur glo. peregrina in parte legitimatio in prima glo. ſubdit tamen ꝙ prefert illegitimatus in patrimonalibus non xlj.

in regno: vel dignitate: vel maioratu. Sed reuera iſta lex probat contrarium in quantum diſponit quod ſi tempore legitimationis non ſtabāt filij ex legitimo matrimonio nati: et propter eorum carentiam naturalis fuit legitimatus: poſtea naſcuntur filij naturales ⁊ legitimi: excluditur legitimatus a ſucceſſione aſcendentiū per hanc legem: et conſequenter excluditur a ſucceſſione regni vel maioratus: quando maioratus defertur a patre: vel auo vel aſcendentibus. Secus forte ſi defertur ab extraneo primo conſtituente. nam vt ſcis tunc nō dicitur quis ſuccedere vltimo poſſeſſori: ſed potius primo conſtituenti: vt l. coheredi. ff. de vulgari ⁊ pupillari ⁊ l. vnum ex familia. §. de lega. ij. cum ſimilibus.

xlij. ¶ Si vero tempore legitimationis erāt filij ex legitimo matrimonio nati: tunc eſt maior dubitatio: quia videtur fieri legitimus ad preiuditium aliorum: quo caſu ceſſante dicta conſuetudine in diſtinte admitteretur legitimatus ad ſucceſſionem ſimul cū alijs legitimis ⁊ naturalibus vt. d. §. quoniam et. d. l. partite de quibus ſupra mentionem fecimus.

xliij. ¶ Tutius tamen crederem attendendā eſſe formam diſpoſitionis maioratus ſi dicit quod tranſeat ad poſteros ex ſe legitime deſcendentes: et tunc legitimatus indubitanter excluditur: vt vult bald. in. c. naturales ſi de feudo fuerit controuerſia inter dominum et agnatum. lib. feudorum. Idem ſi dicat ad deſcendentem legitimum et primogenitum: quia legitimatio eſt odioſa et debet reſtringi vt c. non poteſt de prebendis libro ſexto tenet abbas in. c. tanta. col. ſecunda. qui filij ſunt legiti. et debet inteligi ſine preiuditio iuris alieni. c. quamuis de reſcriptis libro. vj. vbi reſtitutio in integrum intelligitur facta ſine iuris alieni preiuditio. Legitimatio autem eſt in integrum reſtitutio: quia reſtituitur quis ad primos natales quibus omnes homines legitimi naſcebantur: vt dicit baldus in. l. eam quam. col. x. C. de fideicomiſſis. Ergo ⁊c.

¶ In primis ergo attendenda ſunt verba conſtitutionis maioratus: et illa quantum fieri poteſt ſunt ſequēda: vt notanter voluit nicholaus de matarel. in. l. finali in fine. ff. de iuriſditione omnium iudicum reffert et ſequitur bald. in. l. liberti. C. de opperis libertorum. col. v. vſ. Sed dubitatur de tali queſtione. Attendenda etiam ſunt verba diſpenſationis: vel legitimationis ex quibus coniecturatur mens et intentio regis vel principis legitimantis: an velit prefferre legitimatum legitimis vel cōtra. quia cum rex ſit lex viua: poteſt ſi vult vt placet diſponere in his que ſunt de iure poſitiuo cum derogatione iſtius legis et aliarum que in hac materia diſponunt. Quibus omnibus deficientibus: recurrendum eſt ad hanc legem et leges predictas et ſecundum eas iudicandum. Cogitabis ſuper his quia quotidiana ſunt: et non bene diſcuſa. xliiij.

¶ Sean capazes. Nota quod legitimatus eſt omnino in capax ab inteſtato: ſi poſt legitimationem pater: vel mater ſuſcipiat filium ex legitimo matrimonio: vt in precedentibus dictum eſt. xlv.

¶ En ſucceder a los otros parientes. In hoc videtur ius nouum. nam de iure auctenticorum filius legitimatus ſoli patri ab inteſtato ſuccedit: non auo vel aſcendentibus et cognatis patris: nec ipſi ei ſuccedunt ab inteſtato vt autentico quibus modis naturales efficiant̄ ſui. §. filium vero. Idem erat diſpoſitum in filio adoptiuo per legem regni quarta. partita. titulo. xvj. l. penultima. Sed ex teſtamento vnus alteri ſuccedere xlvj.

poteſt:vt ibi per angelum. In hac autem lege dicitur ꝙ in ſucceſſione cognatoꝛum ⁊ agnatoꝛum: legitimati ſimul admittantur cum legitimis et naturalibꝰ:⁊ in nullo ab eis differāt.

xlvij. ❡ Sed an agnati ⁊ cognati ſimiliter admittantur ad ſucceſſionem legitimatoꝛũ. videtur ꝙ ſic:quia in ſucceſſione ab inteſtato:ſeruatur equalitas:vt ille cui ego ſuccedere nõ poſſũ. non ſuccedit michi.d.§. filium et in.§.ſiquis ergo eodem ti.⁊ in.l. duodecim tabularum. C.de legitimis heredibus. Idem in caſu contrario: vt is ei ſuccedat: qui eidem ſuccedit vt tactum eſt ſupꝛa lege.x.

❡ Si pater habens filium legitimuȝ quem putabat eſſe moꝛtuum qui tamẽ erat viuus:fecit legitimari baſtardum ⁊ eum inſtituit heredẽ: certe talis inſtitutio non valet ⁊ legitimatus excluditur a legitimo.arg.l. ſi pater. C.de heredibus inſti.⁊.vj.partita.ti. vij.l.fi.⁊ bene facit lex iſta. xlviij.

Lex.xiij.

Poꝛ euitar muchas dubdas que ſuelen occurrir cerca delos hijos que mueren rezien naſcidos ſobꝛe ſi ſon naturalmente naſcidos/o ſi ſon aboꝛtibos. Oꝛdenamos ⁊ mandamos que el tal fijo ſe diga que naturalmente es naſcido ⁊ que no es aboꝛtiuo quando naſcio biuo todo ⁊ que alomenos deſpues de naſcido biuio veynte ⁊ quatro hoꝛas naturales ⁊ fue baptizado antes que murieſſe ⁊ ſi de otra manera naſcido murio dentro del dicho termino o no fue baptizado mãdamos que el tal fijo ſea auido poꝛ aboꝛtiuo ⁊ que no pueda heredar a ſus padres ni a ſus madres ni a ſus aſcendientes:pero ſi poꝛ el abſencia del marido/ o poꝛ el tiempo del caſamiento claramente ſe pꝛouaſſe que naſcio en tiempo que no podia biuir naturalmente mandamos que aun que concurran enel dicho fijo las calidades ſuſo dichas que no ſea auido poꝛ parto natural ni legitimo.

i. Pro intelligẽtia faciliori iſtius legis pꝛemitte ꝙ ante eius editionẽ diuerſimode diſponebant iura ciuilia imperatoꝛum. Ille enim dicebatur naturaliter natus:qui viuꝰ naſcebatur:quãuis voceȝ non emitteret:dum tamen integer naſceretur:ad monſtrum nõ declinans vel pꝛodigium: vt habetur in.l.vxoꝛis cum ſequenti. C. de poſtbu. heredibus.inſti. vel exheredatis. Aliter ius canonicum ſtatuit: vt ille dicatur naturaliter natus:qui naſcit̃ viuus ⁊ fuit baptizatus.c. nam ⁊ ego de verbo. ſignifi.⁊ lex regni foꝛo legũ titu.delas herencias.l. iij. Aliter adhuc diſponebat lex foꝛi iuzgo. li. iiij. ti.delos herederos.l.xix. quod tunc dicitur filius naturaliter natꝰ:⁊ trãſmittit paternam hereditatem:quando viuit per decem dies fere:⁊ fuit baptizatus: vnde videtur concoꝛdare cum iure canonico.

❡ Lex iſta requirit quod totus ⁊ integer naſcatur non declinans ad monſtrum vel pꝛodigium. Item ꝙ natus viuat vſqꝫ ad.xxiiij. hoꝛas ad minꝰ. ij.

❡ Filius aboꝛtiuus dicitur qui moꝛtuus naſcitur.l.qui moꝛtui.ff. de verboꝛum ſignifi. Ad idem.l.ij.⁊ ibi glo. C.de poſtbu.etiã ſi viuus naſcitur licet ſtatim decedat:non dicetur aboꝛtiuus.d.l.ij.⁊.iij.C.de poſtbu. Et ita nulla videbat̃ dubitatio ante huius legis conſtitutionem.quia vbi eſt caſus legis nulla eſt iuris dubitatio. l. ancile.C.de furtis.vnde non erat opꝰ iſta lege niſi vt clarius rem ipſam ex iij.

plicaret ꝛ quaſi nouũ robur antiquis legibus tradere videretur.

iiij. ¶ Intellige hanc. l. etiam ſi natus fue ritcum aliqua coactione obſtetricis: vel ceſſo matris ventre fuerit extractus. l. quod dicitur in principio ꝛ ibi bart. ꝛ alij. ff. de poſthumis heredib⁹ inſtitu. vel exheredatis bald. in. l. fina li. C. de ſuis ꝛ legi. here.

v. ¶ Tria principaliter requirũtur ad hoc vt partus dicatur naturalis. primum ꝙ naſcatur viuus. mortuus enĩ non dicitur natus. l. qui mortui. ff. de verbo. ſignifi. l. ij. C. de poſthu. heredib⁹ inſti. vel exhere. ꝛ. §. poſthumi. inſti. de heredum qualitate ꝛ differẽcia. glo. in. l. poſthumo. C. de colla. glo. j. natus dicitur viuus etiam ſi vocem non emittat: dum tamen appareat eum eſſe viuum. l. quod certatuꝫ ꝛ ibi bart. ꝛ bald. C. de poſthu. here. inſti. ꝛ in. l. quod dicitur eodem ti. ff. ꝛ eod. ti. C. l. penul. in fine vbi bon⁹ textus. Et ex hoc notat bald. in. d. l. pe. ꝙ non ſufficit ad probationem mortis quod teſtis reddat rationem per hãc negatiuam quod non loquebatur.

vi. ¶ Secundum quod requiritur eſt ꝙ naſcatur totus non pro parte. Cócordat. d. l. penul. ꝛ ibi doctores in fine. totus enim denotat totalitatem circa eandem rem glo. inſti. profocio circa pricipium. bart. in. l. ſi vnus. §. pactus. ij. col. vñ. ꝛ nota. ff. de pactis vbi allegat dictã glo. qui totum dicit: nihil excludit. nat⁹ ergo pro parte: nõ rumpit teſtamentum paternum. contra. d. l. quod dicitur et contra omnes ſcribentes ibi et in. d. l. penul.

vij. ¶ Appellatione filiorum non venit qui eſt in vtero vt hic probatur. Contra. l. ij. §. filius. ff. ad tertulianum et contra bald. in. l. precibus. col. ix. C. de impuberum et alijs ſubſti. ꝛ in. l. qui in vtero. ff. de ſtatu hominum. ¶ Ex quo ſequitur ꝙ poſthum⁹ preteritus: non rumpit teſtamentum niſi naſcatur integer totus ꝛ ſit baptizatus ꝛ viuat per. xxiiij. horas ad min⁹ ꝛ ſic intelligitur dictum bald. in. l. ij. col. ij. ꝟ. preterea predicta probãtur. C. de liberis preteritis vel exhere.

¶ Viuio veynte y quatro horas ꝛ fue baptizado. In hoc iſta lex nouũ quid inducit nam aliter erat diſpoſitũ per jura imperatorum in. d. l. ij. ꝛ. iij. ꝛ. d. l. qui mortui. Unde ſicut olim ratione momenti in quo filius poſthum⁹ naſcebatur viuus rumpebatur teſtamentum vt. d. l. ij. ꝛ. iij. quia momentum multum: operãbatur in his quẽ momenti ſunt: vt notatur in. l. Sed ꝛ partus. §. fi. ff. quod metus cauſa. ita hodie ſi poſthumus intra. xxiiij. horas vel non baptizatus deceſſerit: nõ rumpitur teſtamentuꝫ: vt ergo teſtamentum rumpatur: iſta duo copulatiue requiruntur quod viginti quatuor horis vixerit: ꝛ baptizat⁹ deceſſerit. ille enim qui ſtatim cum naſcit: obijt non dicitur viuere: vt dixit glo. et bald. in. c. j. §. quin etiam in ti. epiſcopum vel abbatem libro feudorum. viij.

¶ Requiritur autem quod ſit baptizatus quia in baptiſmo nomẽ ſibi imponitur. ille autem qui ſtatim cũ naſcitur: decedit anteꝙ ſit ei nomem impoſitum in baptiſmo: cenſetur ac ſi nõ eſſet: vt vult inno. in. c. nam et ego de verborum ſignifi. tempus autem ad hoc faciendũ in. l. veteri erat octo dierum. in noua eſt arbitrariũ bald. in. d. §. quin etiam.

¶ Si vero ante. xxiiij. horas deceſſerit: non dicitur fuiſſe ex quo non perſeuerauit: vt hic et tenet abb. in. c. nã et ego de verborum ſignifi. ¶ Et per hoc reprobatur oppinio glo. ꝛ doctorum tenẽtiũ quod agnatione poſthumi: rumpitur teſtamentũ patris ipſo jure. licet natus in continenti moriatur. l. j. ij. ꝛ. iij. C. de poſthumis heredibus inſti. vel exhere. ꝛ in. §. poſthumi: inſti. de exhereda. liberorum ꝛ in. §. j. inſti. quibus mo. teſtã. in fir. ſpecu. de inſtru. editione. §. compendio- ix.

ſc.℣ſi. pone quidam fecit teſtamentũ
bald.in.d.l.ij.in.d.℣ſi.preterea.C.de
liberis preteritis natus ergo ⁊ ſtatim
mortuus: non eſt in conſideratione:
vt hic probatur tenet bald.in.l.j.§. in
nouiſſimo. C. de caducis tollendis.
taliter enim natus dicitur abortiuꝰ:
ideſt non naturaliter natus: et conſe
quenter non ſuccedit parẽtibus ſuis:
nec rumpit eorum teſtamentum. vt.
d.l.ij. ⁊ ibi bald.C.de poſthu.here.in-
ſti.¶ Si autem nõ ſuccedit: nec trãſ-
mittit hereditatem paternam ad ma
trem: nec maternam ad patrem. ad
hoc.l.cum antiquioribus. C. de iure
delibe.bart.in.l.fi.C.ad tertulianum
vbi dicitur quod qui nichil habet:ni
chil tranſmittit.Item quia tranſmiſ-
ſio eſt quedam ſucceſſionis proroga
tio eiuſdem nature ⁊ forme:vt.l.j. C.
de his qui ante apertas tabulas abor
tiuus non ſuccedit:ergo nõ tranſmit
tit.Item filio nato ⁊ ante tempus de-
functo:non eſt ius in potentia dedu-
ctum.ſecundum bald.in.d.l. ij.⁊ pro-
batur hic.qui autẽ non habet ius ſuc
cedendi:non ſuccedit. Et qui non ſuc
cedit:non poteſt adire. Item heredi-
tas non adita:nõ tranſmittitur. l.iij.
⁊.l. quoniam ſororem. C. de iure deli
berandi niſi inter filios ſuccedentes.
d.l.j.⁊ ibi doctores.C.de his qui ante
apertas tabulas ⁊.d.l.j.§. in nouiſſi-
mo.C. de cadu. tollendis. ergo ſicut
abortiuus non ſuccedit: non tranſ-
mittit nec adire poteſt.

x. ¶ Trãſmiſſio eſt triplex vt per bald.
in.l.cum proponas.ij.col.℣. item ad
uerte an ſubſtitutus.C.de heredibus
inſti.⁊ in.l.cum antiquioribus. viij.
q.C. de iure deli.

xi. ¶ In tranſmiſſione non conſidera-
mus corpus vt ager vel domus: ſed
ius in corpore: vel quãtitate.an illud
ius ſit tranſitoriũ nec ne: vt per bald.
in.l.fi.ij.col. et oppoſitione. vj. C. de
heredibus inſti.

xij. ¶ Illa tranſmittuntur: que habent
eandem ſubſtantiam in ſe ipſis: per-
ſona mutata ſicut non mutata tenet
notanter bald.in.c.j.§. marchio. ℣ſi.
extra nota de his qui feudũ dare po.
libro feudorum. ¶ Ex quo infertur
quod priuilegium rerum dotaliũ pa
rafernalium caſtrenſium vel quaſi:
nec non priuilegium rerum decima
lium ⁊ eccleſiarum ⁊ ſimilium: non
tranſmittitur.quia res omnes muta
tione perſone mutant naturã ⁊ trãſ-
feruntur in aliud corpus bonorum:
vt eſt cõcluſio bald.in.l.illam.ij. col.
℣ſi.ſed reuoco in dubiuꝫ C. de colla.
⁊ in.l.j.C.vnde vir ⁊ vxor ⁊ in.l.j.C.ſi-
ne cauſa vel reli.⁊ in.l.ij.in principio.
C.ſoluto matrimonio per.l.cũ in fun
do.§.ſi acciderit.C.ꝺ iure dotiũ.quã-
uis notetur contrarium in. l.etiã di-
rupto.C.de fundo dotali poſtq̃ ergo
res predicte tranſeunt in alium. per-
dunt priuilegium quod antea habe-
bant.¶ Ex quo infertur ꝙ ſi fructus
rerũ eccleſie vt decimaꝝ: vel alie res
eccleſie alienentur in laicum: iudex
eccleſiaſticus nõ ſe intromittit ſuper
eorum cognitione. quia mutatione
perſone facte ſunt prophane. Quod
facit ad ea que dicuntur in. l.xiij. ti.
delas vendidas y compras foro legũ
⁊ li.ordi.eod.ti.l.vj.vide infra.l.lxx.
¶ Hinc eſt ꝙ ex talibus fructibꝰ ſol-
uitur gabella ſi vendantur: tamq̃ ex
rebus prophanis.

¶ Tranſmitti non poteſt quod non xiij.
poteſt cedi.l.ex pluribus.ff.de admi-
tuto.bald.in.d.l.cum antiquioribus
℣ſi.ſic ius.C.de iure deli. Hinc etiã
eſt ꝙ ius etatis/ non poteſt tranſmit-
ti:quia cedi nõ poteſt.§.finitur.inſti.
de vſu cap.⁊ in.l.ſi quis demũ.§.hinc
ff.locati.⁊.l.peto. §. predium delega.
ij.l.lex vectigalis.ff. de pignoribus.

¶ Redeamus ad propoſitum.natus xiiij.
pro parte ⁊ in capite baptizatus:licet
viuat per.xxiiij.horas: non ſuccedit:
nec rumpit teſtamẽtum:quia dicitur
abortiuus: vt hic. Item non dicitur

baptizatus ſecundum hoſti.in ſum=
ma de baptiſmo.§.que ſit forma.vſi.
hoc dicit.ď quo per bart.in.d.l.quod
dicitur.per abb.poſt alios in.c.debi=
tum de baptiſmo habetur.in.c.vul=
garis de peni.diſtin.j.⁊ in.c.proprie
in glo.in.vbo.trium millium de cō=
ſecra.diſtin.iiij.Ad hoc facit.l x.tituy.
delas mandas foro legum.⁊.l.fi.C.de
hereticis.c.ſiquis epiſcopus et ibi
glo.et doctores eodem ti.

xv. ¶ Ex quibus omnibus concluditur
quod ex teſtamento vel ab inteſtato:
non ſuccedit chriſtiano: niſi chriſtia=
nus.qui ex vtero matris integer exi=
uit ⁊ baptizat⁹ fuit:⁊ vixit per.xxiiij.
horas:vt hic ⁊ per bald.in.d.l.penul.
C.ď poſthu.heredi.iſtitu.quia dictio
⁊ de ſui natura copulat iſta omnia in.
l.poſita.l.heredi.§.gaiuſ.ff.de fundo
inſtructo.l.cum vterqꝫ.ff.nequis euz
qui in ius vo.l.ticie textoreſ.§.nichil
de lega.j.altero ergo deficiēte de his
que iſta lex requirit:totum corruit.l.
Si vnus.C.de teſtibus.c.non vt ap=
poneres de baptiſmo cū ſimilibus.

xvj. ¶ Abſētia mariti probata per annū:
probatur filius adulterinus.c.tranſ=
miſſe qui filij ſunt legitimi:hi nō ſuc=
cedunt tanq̄ adulterini.per.l.x.ti.
delas mandas foro legum.⁊ ſupra eo
dem.l.x. Aliquando naſci contingit
in menſe vndecimo ⁊ duodecimo:ſed
raro:vt.l.gallus in principio.ff.de li
beris ⁊ poſthumiſ autēntico de reſti.
⁊ ea que parit.§.mulier.collatio.iiij.
bart.in.l.ſeptimo menſe.ff.de ſtatu
ho.glo.in.l.fi.C.ď poſthu.here.inſti.
plini⁹ reffert partum naſci poſſe etiā
in menſe.xvj.de quo vide notata.in.
d.l.ſeptimo menſe ⁊ albericum in.l.j.
C.ad orphicianum.partuſ vero natu
ralis ⁊ legitimuſ dicitur qui naſcitur
in ſeptimo menſe vel nono:vt per do
ctores vbi ſupra.

¶ Si ergo naſcit̄ intra duos/vel tres
menſes poſt contractū matrimoniū:
non eſt partus naturalis:vt per bart.
in.d.l.gallus in principio vbi glo.ff.
de liberis ⁊ poſthumis.intellige pre=
dicta niſi iſta mulier antea fuiſſet cō=
cubina cum qua poſtea contraxit ma
trimonium ⁊ infra duos vel tres mē
ſes peperit:partus erit naturalis cō=
currentibus omnibuſ requiſitis per
hanc legem ⁊ ſuccedet parentibus tā
q̄ legitima proles:⁊ trāſmittit pater=
nam hereditatē ⁊c̄. vt ſupra.l.xj.per
locum a fortiori.Ad idem.l.milleſ.§.
defuncto.ff.ď adul.⁊.l.marito.ff.pro
ſocio vbi fauore matrimonij interpre
tatur in benigniorem partem: vt per
bald.in.l.ſi mater.C.de ſuis ⁊ legiti=
mis heredibus quod nota.

¶ Adde quod ſi mulier ante contra= xvij.
ctum matrimoniuz mulier habebat
lac in mamillis:preſumitur cognita ⁊
pregnās ⁊ iſtud argumentum eſt con
cludens a neceſſitate nature.vt per
bald.in rubrica.C.de proba.fi.col.v.
exemplum de primo.

¶ Per hanc legem in fine approba= xviij.
tur oppinio pauli de caſtro in.dic.l.
ij.C.de poſthu.heredi.inſti.vbi dixit
quod ſi poſthumus naſcitur in men
ſe quo certū ſit non poſſe viuere: non
rumpit teſtamentum paternum.

¶ En tiempo que no podia viuir.pu xix.
ta quia ſexto menſe natus:nec tetigit
ſeptimo.l.ſeptimo menſe.ff.de ſta=
tu ho.⁊.iiij.partita.ti.xxiij.l.iiij.et in
hoc lex iſta nil noui inducit.cum jam
a jure erat hoc diſpoſitum. Verū eſt
quod angelus in.l.penul.C.de impu
berū ⁊ alijs: tenet quod rumpatur te
ſtamentum ſi filius naſcatur in ſexto
menſe. Sed paulus de caſtro in.l.ij.
C.de poſthu.heredibuſ inſti.tenet cō
trarium quia paria ſunt nō naſci vi=
uum:⁊ venire nō poſſe. Idem voluit
bald.de nato in octauo menſe:qui ſi=
militer viuere non poteſt:vt rumpat
teſtamētum;quia ſufficit quod viuat
momento ſicut dixit angelus in eo q̄
naſcitur in ſexto menſe. Idem bald.
conſilio.cxiij.incipiente ad intelligē=

tiam.iij.volumi.⁊ conſilio.cccc vij.in
fine.ij.volumi.vide aditionē ad bart.
in.d.l.ij.per iſtam autem legem dam
natur oppinio bal.⁊ approbatur op=
pinio pauli.
xx. ¶ Quid autem ſi partus declinet ad
monſtruum vel prodigium:dic vt in.
dicta.l.iij.C.de poſthu.
¶ Por parto natural ni legitimo. xxi.
Loquitur ergo iſta lex tan de filio na
to ex ſoluto ⁊ ſoluta: ꝙ de nato ex le-
gitimo matrimonio.

Lex.xiiij.

Mandamos que el marido y la muger ſuelto el matrimonio aun ꝗ
caſen ſegunda o tercera vez o mas puedan diſponer libremente de
los bienes multiplicados durante el primero/o ſegundo/o tercero
matrimonio aun que aya auido fijos delos tales matrimonios/ o
de alguno dellos durante los quales matrimonios los dichos bienes ſe mul-
tiplicaron:como delos otros ſus bienes proprios que no ouieſſen ſeydo de ga
nancia ſin ſer obligados a reſeruar alos tales hijos propiedad ni vſofructo
delos tales bienes.

i. Remitte ꝙ
iura ātiqua/
diſponebāt
quod mulier
ad ſecundas
nuptias trā-
ſiens quicqͩ
ex facultati=
bus primi vi
ri titulo lu=
cratiuo acq=
rebat: tenebatur moriens liberis co=
munibus reſeruare : alienatione in
extraneam perſonam penitus inter=
dicta.l.femine.C.de ſecūdis nupt.
ij. ¶ Deinde ſuperuenit.l. cum alijs.
cod.ti.vbi ſicut mulier que tranſit ad
ſecundas nuptias tenetur reſeruare
liberis illius matrimonij ſponſalitiā
largitatem:quam primus vir ei con
tulit: ita mulier que ad ſecunda vota
tranſiuit ſponſalitiam largitatem ex
donatione ſecundi viri ad eam deuo=
lutam : tenetur liberis ſecundi viri
reſeruare:ſiue tranſeat ad tertiū ma=
trimonium: ſiue non.
iij. ¶ Poſt hec ſuperuenit.l.generaliter
cod.ti.vbi ſicut mulier tranſiens ad
ſecundas nuptias:tenetur reſeruare
filijs prioris matrimonij lucra eiuſ-
dem matrimonij:ita vir tranſiens ad
ſecunda vota; tenetur reſeruare filijs
eiuſdē matrimonij lucra dotis : alie
nādi poteſtate penitus interdicta:ad
miniſtratione tamen permiſſa patri
dum viuit.
¶ Ex iſtis aliqui non leuis auctorita iiij.
tis doctores dicere ſolebant quod lu=
cra habita conſtante matrimonio in=
ter virum et vxorem:altero defuncto
altero vero ad ſecundas nuptias trā
ſeunte preſertim ſi vxor erat: non po=
terit alienare lucra ex priori matri-
monio habita:immo tenebatur ea fi-
lijs prioris matrimonij reſeruare. Cu
ius contrariū per hanc legē decidit.
¶ Ratio huius dciſionis eſt quia ve v.
ritate inſpecta iſta lucra que inter cō
iuges habentur conſtante matrimo=
nio:dicuntur prouenire ab vtroꝙ cō
iuge tam ex bonis:ꝙ ex induſtria et
labore:vt colligitur ex.l.j ti.delas ga
nancias.foro legum vbi littera dicit
Toda coſa que ganarē marido y mu-
ger de conſuno: ayan la otroſi de ſo
vno. Et ſic lex deffert vtriꝙ lucra ſic
habita.ea autem que ex legis diſpoſi
tione:vel ex forma ſtatuti vel conſue
tudinis:alter coniugum acquirit: a-
deo ſua facit:vt ō his libere poſſit diſ-
ponere etiam ſtantibus filijs eiuſdeȝ
matrimonij: quamuis ad ſecundas:
vel tertias tranſierit nuptias:ea non
perdit:nec filijs eiuſdem matrimonij

reſeruare tenetur:quia non cōſequi-
tur a cōiuge:ſed a proprijs bonis ſuis
labore atq̃ induſtria ex legis diſpoſi-
tione vel prouidētia. Probantur iſta
in.l.fi.⁊ ibi notat bald.in fine.C. ď bo
nis maternis ⁊ in.l.hac.edictali.§.
his illud col.j.v.deuolutas.C.de ſe-
cundis nuptij. cum ſupplet ad textū
ſcilicet titulo lucratiuo. Iſtud alias/
ego tenui ⁊ firmaui cōſului ⁊ optinui
anteq̃ hec lex edita fuiſſet: in cuius
editione interfui: ⁊ ad eam edendam
conſtanter inſteti: vt ſcripſi in repeti-
tione quā feci ſuper rubricā de dona.
inter virum ⁊ vxorem.§.l.fi.col.v.cō-
firmaẜ hoc.⁊.§.lxvij.fi.col.vſi.ex quo
infertur.in ſecunda impreſſione.

vj. ¶ Iſtud eſt hodie tenēdum per hanc
legem:quamuis baldus ſibi ipſi con
trarius aliud ſentiat poſt.glo.⁊ bart.
in auth.ex teſtamento fi.col.v. ſed
ſtatim iuxta predicta.C.de.ſecundis
nuptijs ⁊ in auth.vxore.cod.ti.⁊ in
l.generaliter.§.illud.fi.col.eo.ti.ſen-
tit bart.in.l.j.C.de inoffi.do.textus
nota.in authentico de non eligendo
ſecundo nubentes.§.proſperimus.
colla.j.⁊ in.d.l.femina in principio.⁊
iſtud dicit verius ſaliceto in.d.l.fe-
mine.§.illud.⁊ ludo.in.l.ſi cum dotē
in principio.ff.ſoluto matrimonio.

vij. ¶ Ex quo inferẜ quod ſi ſtatuto: vel
conſuetudine caueẜ quod mortuo
coniuge:coniunx ſuperuiuens lucre
tur certam partem dotis vel donatio
nis propter nuptias: ꝑmortuus fuit
maritus relicto vno filio ex illo matri
monio:vxor lucrata fuit donationem
propter nuptias:deinde ipſa trāſiuit
ad ſecunda vota infra annum luctus:
ex iſto ſecundo matrimonio: habuit
alium filium:mortua matre:filius ſe
cundi matrimonij: volebat ſuccedere
in illo lucro equaliter cum filio prio-
ris matrimonij:veritas eſt ſecūdum
predicta quod filius primi matrimo
nij ſolus debet lucrum illud habere
tamq̃ proueniēs ex lucro prioris ma
trimonij ita in contingentia facti cō-
ſuluit dominus Antonius cōſilio in-
cipienti chriſti eiuſq̃ matris nomi-
nibus inuocatis.circa examinationē
dubiorum. Idem conſuluit frāciſcus
de crema:vt ipſe refert in vltimo ſin-
gulari:qui ſaluat dictum bald.in.d.
l.fi.quod vxor non perdat dictum lu-
crum per tranſitum ad ſecūda vota:
quātum ad vſufructum:ſed proprie-
tas debet conſeruari filio primi ma-
trimonij:per.d.l.femine ⁊ per.d.§.
proſperimus vbi eſt caſus qui nō po-
teſt cauillari ſecundum eum. ¶ Ego
ſemper fui dubius de iſta deciſione
propterea que dicta ſunt.hec enim cō
uentio inter coniuges quod ſuperui
uens lucretur certam partem dotis
vel donationis propter nuptias:non
eſt mera donatio vel merum lucrum
ſed magis eſt cōuētio reciproca hinc
inde itaq̃ lucrum prouenit a partiuꝫ
conuentione reciproca:vel ex diſpoſi
tione ſtatutaria: vel cōſuetudinaria:
vt dicebat bald.in.d.l.fi.⁊ ſic non titu
lo lucratiuo:ſed quaſi ex permutatio
ne inter coniuges facta.

¶ Ex iſtis primo infertur quod ſi vir viij.
plebeius aliquid donauit vxori nobi
li: non tenetur illud reſeruare filijs
ipſius matrimonij quamuis ad ſecū
das tranſeat nuptias: ſed poteſt li-
bere diſponere: quia non habet titu-
lo lucratiuo:ſed potius oneroſo:qua-
ſi ex quadam permutatione nobilita
tis cum peccunia vel alia re. Idem de
qualibet donatione remuneratoria.
quoniam illa non dicitur proprie do
natio que in illa ratione cogente fit:
vt.l.j.ff.de dona.⁊.c.j.eod. Sed ma-
gis eſt permutatio:vt.l.⁊ ſi lege.§.cō
ſuluit.ff.de peti.heredi.bart.⁊ bald.
in prohemio digeſtorum.abbas in.c.
cum in eccleſie corpore de ſimonia di
xi plene in mea repe.rub.de donatio-
nibus inter virum ⁊ vxorē.d.§.l.col.
ij.vbi multa de donatione remunera
toria copilaui q̃ per te videas: de iſta

ergo donatiōe remuneratoria nichil
perdit vxor per tranſitum ad ſecun-
da vota.vt ibi dico.
ix. ¶Infertur etiā quod ſi maritus mo
ritur relictis duobus filijs vxore ſu-
perſtite. vnus ex filijs mortuo patre
ex donatione teſtamento vel legato:
vel alias:bona aliqua acquiſiuit. de-
inde moritur ab iteſtato: ſuccedit ma
ter:que poſtea tranſit ad ſecundas nu
ptias: illud quod ex donatione: vel
alias filius aliunde habuit:non tene-
bitur mater reſeruare alteri filio quo
ad proprietatem. quia non prouenit
ex lucro prioris matrimonij quamuis
occaſione matrimonij proueniat: vt
tetigi in.d.§.l. in fine.
x. ¶Infertur etiam quod arras vxori
datas in premium pudititie:vt.l.res
vxoris.C.de donationibus inter virū
⁊ vxorem ⁊ ibi notat bald. dixi in di-
cta repetitione rub.eod.ti.§.xij.in pn
cipio.ꝟ.que quidem donationes ⁊.§.
lxvij.in fine: ⁊ ſic titulo oneroſo ergo
non perdet illas per tranſitum ad ſe-
cundas nuptias.debet tamen illas re
ſeruare quo ad proprietatem filijs il-
lius mariti:a quo eas habuit:vt dictat
lex regni foro legum li.iij. ti.ij.l.j.
xi. ¶Item infertur quod ſi mortuo ma
rito:poſtea moritur eius filius vxor
ſuccedit in bonis filij:que poſtea tran
ſit ad ſecūdas nuptias: tenetur reſer
uare filijs prioris matrimonij per di
ctā.l.femine.C.de ſecundis nuptijs.
Idem ſi luxurioſe viuit:ne plus ope-
retur luxuria ꝙ caſtitas.
xij. ¶Item infertur quod ſi vxor in vita
mariti vel eo mortuo ⁊ ignorāte:adul
terium committit vel poſtea exiſtens
vidua:qua propter perdit lucra con-
ſtāte matrimonio habita vt dictat lex
regni ordi.li.v.ti.iiij.l.iiij.de qua ple
ne dixi in dicta repetitione.§.lxvij.in
principio:pone quod comunes filij qui
bus lucra debentur: mortui ſunt in
pupillari etate: vel maiores facti ab
inteſtato:concurrunt ad petenda bo-
na filiorū mater adultera ⁊ ſoror pa-
tris: que erit potior preſertim in bo-
nis ſuper lucratis cōſtante matrimo
nio: que vxor adultera in continens
perdidit? Videtur quod ſoror patris
in bonis ſuper lucratis ſaltem/ prefe
ratur ⁊ excludat matrē que propter
ſuum delictū ea bona ſuper lucrata
perdidit:indignum nanqꝫ videtur ꝙ
ad ea bona quibus propter ſuum de-
lictum fuit priuata:poſtea mortuo fi
lio admittatur:ſicut in ſimili videmꝰ
quod ſi pater propter dlictum:bonis
ſuis fuit priuatus:⁊ filio fuerunt ap-
plicata:de illis non tenetur patrē ali-
mētare:vt dictum eſt ſupra.l.iiij. col.
iiij.ꝟſi.ex quibus bonis.vide que ibi
dixi. niſi dicas ꝙ ex noua cauſa ma-
ter prefertur argu. c. cum inter.p.de
renuntiatione.
¶Similis queſtio eſt de muliere ma xiij.
ritum occidente:ex quo habuit filiū:
qui patris bona habuit. mortuo pa-
tre:moritur ſimiliter filius:mater pe
tit bona filij:ſoror patris mortui ſimi
liter petit: que illarum eſt preferēda:
videtur quod mater arg.d.c.cum in-
ter.p.faciūt multa que cumulat geor
gius natan.in repetitione. c. quam-
uis pactum de pactis.lib.vj.col.
¶Quamuis ergo propter adulteriū
vel mariti occiſionem bona perdide-
rit:vt nota.in.l.ſi ab hoſtibus.§.ſi vir
vxorem.ff.ſoluto matrimonio propē
ſuperuenientem titulum ex teſtamēto
vel ab inteſtato:ſuccedit in bonis filij.
¶Ex iſtis etiā infertur quod ſi vxor xiiij.
maritum occiderit: preueniens illū
volentem eam occidere propter adul
terij ſuſpitionem:an propter hoc per
dat lucra conſtante matrimonio ha-
bita:videtur quod ſic per.d.§. ſi vir ⁊
que ibi notantur.⁊ per ea que cumu-
laui in repetitione.d.rub.d donatio-
nibus inter virum ⁊ vxorem. §.lxx.
¶Lucra habita inter coniuges con- xv.
ſtante matrimonio alienari nō poſ-
ſunt:ſed eo ſoluto ſic argumento hu-

ius.l. acontrario ſenſu quod eſt validum in iure.l.j. ff. de offitio eius cui mãdata eſt iuriſditio ⁊ ibi bart.ij.col. v.oppono dicitur hic. Baldus in.l. conuenticulam.j.col.⁊.j. oppo. C. de epiſco.⁊ cle. Sed ĩ marito iſtud argumentum nõ procedit:quia reperitur contrarium in.l. iiij.ti. delas ganancias lib ordi.dum tamẽ maritus hoc non faciat in fraudẽ vt ibi ⁊ dixi plene in repetitione rubri.de donationi. inter virum ⁊ vxorem.§.

¶ Argumentum vero a cõtrario ſenſu non procedit quando reperitur cõtrarium a iure diſpoſitmu vt.l.ij.C. de condi.inſertis glo.in.c.cupientes. §.quod ſi per viginti in v.comode de elect.lib.vj. vxor ergo nõ poteſt talia bona ſuper lucrata alienare conſtante matrimonio niſi incertis caſibus de qbus in.l.liij.infra.vide q̃ ibi dicã.

xvj. ¶ De lucris conſtante matrimonio acquiſitis poteſt vxor libere diſponere: quamuis filios ex primo matrimonio relinquat ⁊ ad aliud tranſeat matrimonium:vt hic dicitur.Si autem de eis non diſpoſuit: remanent pro liberis vtriuſq̃ matrimonij equis portionibus quanq̃ lucra ſint habita ex primo matrimonio tantum vel in ſecundo tantum.quia mortuo primo marito:medietas omnium lucrorũ: eſt propria vxoris: vt eius patrimonium:vt.l.j. titu. delas ganancias fo ro legum ⁊.l.j.cod.ti. lib. ordi. Sẽtit bald.in.l.maritus circa finem.C.vnde vir ⁊ vxor.In alijs vero lucris que gratuita veniunt ex marito: tenetur vxor ea prioris matrimonij:vel ſecundi filijs quo ad proprietatẽ: vt ſupra dictum eſt:vt.l.xij.ti.delas herencias foro legum et.d.l.cum alijs ⁊.l.generaliter ⁊ authenti.vxore.C. de ſecundis nuptijs.

xvij. ¶ Hinc eſt quod etiam ſi vxor nõ acceptauit lucra ſibi obuenientia conſtante matrimonio: ⁊ ita mortua eſt. nichilominus illa ad heredes tranſmittit:cum talia lucra ſibi defferant ex diſpoſitione legis regie vt legitima filio ita dicit doctor:de ſegura in repetitione.§.ſed ⁊ ſi fundum.l. vnũm ex familia dlega.ij.folio.xvj.co. ij.v. ex quo ego infero:vt ibi late per eũ.

¶ Hinc eſt etiam quod ſtãte ſtatuto vel conſuetudine quod bona coniugum poſt matrimonium efficiantur comunia: quamuis aliter non acceptentur:tranſmittuntur ad poſteros tanq̃ proprium patrimonium.quod nota.pro intellectu.l.j..ti.delas ganãcias foro legũ ⁊ cod.ti.lex.j.lib. ordi. ⁊ ad.l.vj.ti.delas lauores foro legum ⁊ ad.l.ix.ti.delas herẽcias eodem foro.⁊ ad forũ aragonie ⁊ luſitanie que ſuper hoc diſponunt. xviij.

¶ Uerbum libere quo vtitur iſta lex talis eſt nature:q̃ remouet omne impedimentum iuris:vt notatur in.l.j. C.de ſacroſan.eccle.⁊ in authẽ.de nuptijs.§.ſancimus colla.iiij.⁊ in.c.j.d offi.or.⁊ i.c.ſignificaſti d homicidio. xix.

¶ Quod autẽ dictum eſt quod vxor poteſt libere diſponere de bonis cõſtãte matrimonio acquiſitis:intellige d medietate acquiſitorũ ad ſe expectantium ſoluto matrimonio: non autẽ eo cõſtante:⁊ ita proprie loquitur iſta lex. Maritus tamẽ etiam conſtante matrimonio de omnibus acquiſitis diſponit ceſſãte fraude:vt dicta.l.iiij. ti. delas ganancias. lib. ordi. de quo plene ſcripſi in dicta mea repetitione rub.de dona.inter virũ ⁊ vxorẽ.§. xx.

¶ Item intellige de meditate lucrorũ vxori pertinentiũ poteſt vxor libere diſponere ſoluta a pmo matrimonio ⁊ a quolibet alio: naʒ dum eſt nupta: niehil poteſt diſponere de his ⁊ alijs bonis ſine mariti licentia: vt dicit lex regni foro legum.lib.j.ti.xj.l.ſi.⁊ lib. iij.ti.ſi.⁊.l.xiij.Sicut enim dos datur marito ad onera matrimonij ſuſtentanda:vt.l.pro oneribꝰ.C.de iure dotium.c.ſalubriter de vſuris ⁊ traditur in.l.xviij.infra.ita ⁊ omnia que vxor xxj.

ſecum affert ad matrimonium: vt. l. dote ancillam ⁊.l.nulla ⁊ ibi bald. C. de jure dotium:ideo alienari nõ poſſunt conſtante matrimonio:tum propter preiuditium mariti in cuius fauorem inducta eſt lex que eius licentiam requirit:vt vult bald.in.lege prima inprincipio. C. vnde vir et vxor. et dixi plene in dicta mea repetitione de dona.inter virũ ⁊ vxorẽ. §. lxviij.

xxij. ¶ Hic cadit notabilis queſtio. vxor in teſtamento reliquit marito omnia bona ſibi obuenientia conſtante matrimonio acquiſita:ea vita defuncta: maritus tranſiuit ad ſecundas nuptias:an tenebitur reſeruare proprietatem illorum bonorum filijs prioris matrimonij aliqui dicebant quod ſic per. l.generaliter. C. de ſecundis nuptijs de qua dictum eſt ſupra in principio iſtius.l. ⁊ videtur expreſſum in. l.ſequenti cum concordantijs ibi poſitis.niſi dixeris quod iſta bona acq̃ſita ⁊ ſuperlucrata conſtante matrimonio: efficiuntur proprium patrimonium vxoris:de quo libere poteſt diſponere vt hic.dicas quod poteſt de eis libere diſponere ſicut de alijs ſuis bonis:marito quoquo titulo tradendo ſine preiuditio legitime filiorum ⁊ ſic vſq; ad quintam bonorum ſuorũ: cũ illo tamẽ onere: vt vtatur ⁊ fruatur illis per totum tempus vite ſue reſeruata proprietate filijs eiuſdem matrimonij Cogita.

xxiij. ¶ Proprietas ⁊ vſuffructus ſimul dicuntur plenum dominium: vſuffructus per ſe: dicitur pars dominij. l. iiij. ⁊ ibi bart. ff. de vſuffructo ⁊ in.l. iiij.in principio.ij.col.ỽſi. item quia vſuffructus.ff.de ſerui.⁊ aqua ⁊ in.l. meuius.§.ſi fundus.j. col.ỽſi. venio ad ſecũdam partẽ de leg.ij. ⁊ in. l. qui vſuffructũ poſt glo. ⁊ doctores.j. col. in fine. ỽſi. vltimo pro declaratione iſtius glo. ff.de verborum obli.

¶ Proprietas nuda ideſt ſine vſuffructu: dicitur directum dominium tenet bald.in. l. penul. C. ſi a non compe.judice penultima col. ỽſi. et nota quod nomine. xxiiij.

¶ Vſuffructus conſiſtit in vſu ⁊ jure vtendi ⁊ fruendi rebus alienis ſalua rerum ſubſtantia.l.j.ff.de vſuffructu inſti.eo.in principio. Item eſt ius in corpore:quod cum corpore perit.l.ij. ff.de vſuffru. xxv.

¶ Vſuffructus appellatione: venit omnis rei comoditas.l. vſuffructu ⁊ l.item ſi fundi.ff.de vſuffructu. Intellige deducto ere alieno facit.l. vſuffructu bonorum.ff.ad legem fal. ⁊. l. ſi.ff.de vſuffructu legato.⁊.l. cũ emãcipati.§.j. ff.de colla.bo. xxvj.

¶ Comoditas vero vel vſuffructus nauis: conſiſtit in nauigando licet periculum inſit. l. arboribus. §. nauis.ff.de vſuffructu. xxvij.

¶ Vſuffructus columbarij: eſt occidere columbos dumtamen in eodem numero reſtituatur domino finito vſuffructu. l. vſuffructuarium venari et ibi florianus. ff. de vſuffructu. xxviij.

¶ Vſuffructus piſcine vel venarij eſt capere pſices:vel feras.incluſas dum tamen in eodem numero reſtituãtur domino finito vſuffructu. l. vſuffructuarium preallegata. xxix.

¶ Vſuffructus habitationis: conſiſtit in jure abitandi ſecundum bald. in.l.cum antiquitas in primo notabili.C.de vſuffructu. xxx.

Lex.xv.

En todos los caſos que las mugeres caſando ſegunda vez ſon obligadas a reſeruar alos fijos del primero matrimonio la propiedad delo que ouiere del primero marido/ o heredare delos fijos del primero matrimonio enlos miſmos caſos el varon q̃ caſare ſegũda/o tercera vez ſea obligado a reſeruar la propriedad dello alos fijos del primero

matrimonio de manera q̄ lo eſtableſcido cerca dſte caſo enlas mugeres q̄ caſarē ſegūda vez aya lugar ēlos varōes q̄ paſſarē a ſegūdo o tercero matrimonio.

j. In omnibus caſibus in quibus vxor tenetur reſeruare proprietatez eorū que habuit a primo viro: ea ad ſecūdas nuptias tranſeū te: tenebitur. etiam maritus: ſi ad ſecunda vota trāſierit. Qui caſus habentur in. l. femine. C. de ſecundis nuptijs ⁊ in. l. generaliter cod. ti. ⁊ in. l. j. delas arras foro legum ⁊ in pluribus alijs.

ij. ¶ Caſus in quib9 vxor tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij quod conſequitur a primo viro vel alias ſi tranſeat ad ſecundas nuptias: habentur in titulo de ſecundis nuptijs preſertim in. l. femine. vbi glo. queſiuit an idē eſſet in viro: ⁊ dicit quod ſic vt in authen. nec virū quod ex dote que tamen non loquitur de prouentu ex ſucceſſione filioꝝ: ſed de lucris ab eorum matre prouenientib9. nec de iure codicis hoc cauetur: vt dicit text9 in authen. de non eligendo ſecūdo nubentes. §. optimam: nam. l. generaliter in principio ⁊. l. hac edictali in fine. C. de ſecundis nuptijs: in nuptialibus lucris tantum loquuntur. De iure vero authenticorum dicit textus in. d. §. optimam quod de patribus ſecūdo nubētibus nō cabetur lege. C. vt priuentur ſucceſſione filiorum in proprietate: ſed de matribus: vt. d. l. femine. Uerumtamen ibi in matribus corrigit. d. l. femine ſtatuens quod nec ipſe priuentur ſucceſſione filioruz in proprietate: ſicut nec patres priuabantur poſtea in authen. de nuptijs callatio. iiij. §. hinc nos euocat in fine corrigit quod dixerat in authē. de nō eligendo, ⁊ ſtatuit quod mater ſuccedens filio ab inteſtato: ſiue prius ſiue poſtea tranſeat ad ſecūda vota: priuetur proprietate in bonis a patre prouentis. et tranſumptiue habetur in authentica ex teſtamento. C. de ſecūdis nuptijs. ⁊ ſic reducimur in parte ad jus antiquum dicte legis femine. §. illud. ſecundum quod de patre non erat diſpoſituz: nec poſtea fuit: vt patet ex predictis. Unde videtur ſequi concluſio clara ſecūdum Salicetum in dicto. §. illud quod pater ad ſecunda vota tranſiens: non priuetur in aliquo in his que ei prouenerunt ex ſucceſſione filij: quantumcunq; fuiſſet de bonis matris quam huius patris vxoris. Nec obſtat. §. ſoluto ⁊. §. ſi vero in authentica de nuptijs qui in vtroq; parente loquuntur: quia in lucris nuptialibus: ⁊ in prouentis a coniuge loquuntur: ⁊ eodē modo loquitur textus in authentico vt fratrū filij: §: quia vero collatio. ix. ⁊ ſic glo. in dicto. §. illud relata ad textum non dicit verum ſecundum ſalicetuz qui dicit ſe habuiſſe de facto. Statuto cauebatur: vt filius maſculus ſuccedat patri ⁊ matri excluſa femina: mortua matre ſuccedit maſculus cui poſtea ſuccedit pater ex forma ſtatuti. deinde pater accepit ſecundam vxorem ⁊ mortuus eſt ſuperſtite vno filio ex matrimonio et filia ex priori matrimonio: dubitatuz fuit an filia debeat habere bona ad patrem pertinentia mediante ſucceſſione filij, illa gloſ. facit quod ſic in opoſitum facit quod ſupra dictum eſt. quidam dicebāt quod cyn9 tenebat cum dicta glo. in authētica ſed et ſiquis. C. de ſecundis nuptijs qui loquitur in dote quam eſt lucratus loquitur. Salicetus demū tenet oppinionem glo. predicte. quā approbat hec lex noſtra. que in hoc eſt ſatis notanda.

¶ Unde ſicut vxor que a marito rece iiij.

pit arras vel ſponſaliciam largitatē: tenetur eas reſeruare filijs prioris matrimonij:vt.d.l.femine ꝛ.l.cū alijs de ſecundis nuptijs.ꝛ.d.l.j.delas arras.foro legum eodem modo maritus ſecundo nubens tenetur reſeruare filijs prioris matrimonij lucra dotis alienandi poteſtate interdicta:vt.d.l.generaliter ꝛ authen.ex teſtamento authen.ſed ſiquis ꝛ vtrobiqꝫ ſcribētes.C.de ſecundis nuptijs que jura hodie approbantur per hanc legem.

iiij. ¶Item ſicut vxor que mortuo viro lucratur lectum cottidianum: ꝛ ſi iterum contrahit matrimonium perdit eius medietatem ꝛ reſtituit filijs illius matrimonij : vt lege ſexta titulo de las herencias foro legum. ita vir qui mortua vxore lucratur lectum cotidianum: ſecundo nubens tenebitur reſtituere medietatē filijs prioris matrimonij per hanc legem. quia tale lucrum prouenit ex bonis vxoris ex legis diſpoſitione: vt in precedenti lege diximus.

v. ¶Item ſi maritus legat vxori quandiu cum filijs morabitur nam ea ad ſecundas nuptias tranſeunte:tenebitur reſtituere legatum filijs prioris matrimonij tenet bald. in. l. j. C. vbi pupillus educari debet. Idem ſi vxor legauit marito per iſtam legem. pro deciſione bald.facit.l. qui concubinā §.vxori ſecundo reſponſo.de lega.iij.

vi. ¶Quamuis ergo ſecundum apoſtolum:mortuo viro vel vxore:ſolutum ſit matrimonium:ꝛ vtriqꝫ cōiugum/ ad ſecundas vel tertias tranſire nuptias:vt.c.penul.ꝛ ſi.de ſecundis nuptijs:nichilominus tamen ad ea que dicta ſunt ꝛ dicit iſta lex tenentur: tū quia per tranſitum ad ſecundas nuptias: videtur facere injuriā defuncto: vt dicta lege femine ꝛ .d. l. generaliter: tum etiam quia iſte pene que ſunt a iure ſtatute in fauorem filiorum:nō ſunt ſublate: vt plene tradit. bald.in.d.c.penul.ꝛ vltimo de ſecundis nuptijs vbi plura addidi.

¶Qui ſecundo vel tertio nubit: preſumitur incontinens:ſecundum baldum in aut hen.cui relictum.j.col.C. de indicta viduitate tollenda ꝛ angelum in authen. vij.

¶Quod autem dictum eſt de ſecundo matrimonio : idem intelligas de tertio et vlteriori: cum ſit eadem ratio.nam ſi alter coniugum ad tertia vota tranſierit ; tenetur reſeruare filijs ſecundi matrimonij: illud quod habuit titulo lucratiuo de bonis ſecundi viri per dictā legē cum alijs.C. de ſecundis nuptijs. viij.

¶Id quod pater vel mater jure hereditario habuerit ab aliquo filiorum primi matrimonij:ſi ad ſecundas trāſeat nuptias:tenetur reſeruare alijs filijs eiuſdem matrimonij:vt hic ꝛ authen.ex teſtamento ꝛ ibi bart. in principio.C.de ſecūdis nuptijs:tenet angelus in authenti.de nuptijs. §. hue nos ꝛ.§.non ſolum.coll.iiij. vbi vide qualiter mater ſuccedit filio ex teſtamento ꝛ ab inteſtato. In bonis enim aliunde prouenientibus: ſuccedit in plenam proprietatem. In his vero q̄ proueniūt a patre: ſuccedit ſolum in vſuffructu:vide juxta hoc bald. in.d. authen.ex teſtamento.col.j. ix.

¶Intellige hanc reſeruationem quātum ad proprietatem vſuffructū autem reſeruare non tenetur pater nec mater vt hic dicitur ꝛ in.d.l.femine ꝛ d.l. generaliter cum multis alijs .C. de ſecūdis nuptijs ꝛ in authē.de nupt. §.ſi vero expectet:ꝛ.§. ſi ꝯo ſolū ꝛ ibi angelꝰ ꝛ in.§.hinc nobis. colla.iiij. x.

¶Niſi a teſtatore ſit dictū φ etiā vſufructū perdat:ſi ſecūdo nubat.nec ſufficit dicere ſi bon eſte vixerit.ſm bart. in authē.hoc locū in principio in lectura.C.de ſecūdis nup.ꝛ in.l.mulier q̄. §.cū proponeretur.ff.ad trebell. Angelus tamē ꝛ paulꝰ de caſtro ibidem ꝛ Alexander de Imola in. iij. col. in. ꝟ.Itē nota: dicūt φ etiam vſufructu xi.

priuari. de quo ibi latiſſime per Alexãdrũ. Sed angelꝰ in authẽ. de nõ eligendo ſecundo nubentes in. §. cum igitur colla.j. tenet primam partem declarando tamen vt ibi per eum. vide etiam job. an. in ſpeculo in rubrica de ſecundis nuptijs.

xlj. ℂ Sed quamuis maritus vel vxor tranſiens ad ſecundas nuptias perdat omnia lucra habita a coniuge defuncto aut a filijs primi matrimonij: non tamen perdit ea que habuit a cõſanguineis defuncti. tenet ludouicꝰ conſilio.ccclitij. alias cõſilio.cccclxiij. niſi forte data fuerint a cõſanguineis mortui in eius vita ⁊ eius contemplatione cum in effectu videatur datum ipſi cõiugi: vt plene dico in repetitione rubrice de dona. inter virũ ⁊ vxorem. §. xlij. incipiente amplia quarto cum ſequentibus. folio. xxiiij. col.

ℂ Nota hic quod illud quod alias erat diſpoſitum in vxore: extenditur ad maritum ⁊ ita quando aliquid eſt ſtatutum reſpectu vnius perſone: nõ ponderata qualitate perſone: ſed actus: extenditur. ad omnem perſonã que eſt de ſubſtantia actus. ⁊ ſic lex que loquitur in vxore: habet locum in viro: non quidem ex perſonarum conceptione: quia femeninum nõ cõcipit maſculinum: cum potius ſit cõtrarium: ſed natura actus de quo agitur: in quo juſta ratione debet eſſe par conditio maſculi ⁊ femine: vt hic dicitur. Ad hoc facit. l. finalis ⁊ ibi bart. ⁊ bald. ⁊ Alexander. C. de indicta viduitate tollenda. xliij.

Lex.xvj.

Si el marido mandare alguna coſa a ſu muger al tiempo de ſu muerte/o de ſu teſtamento: no ſe le cuente en la parte que la muger ha de auer de los bienes multiplicados durante el matrimonio/mas aya la dha mitad d̃ bienes: ⁊ la tal mãda enloq̃ de d̃recho deuiere valer.

j: Maritus legando aliqd vxori: nõ videtur facere animo compenſandi cum parte bonorum acquiſitorum conſtante matrimonio q̃ vxori debetur.

ij. ℂ Ratio dubitandi in huius legis conſtitutione fuit. quoniam certum eſt quod legatum filie a patre factum: videtur fieri animo compenſandi cum debito neceſſario. l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ff. ſoluto matrimonio dicitur autem debitor ex cauſa neceſſaria: qui ex legis diſpoſitione debet. quia lex ipſum inuitum obligat: vt eſt pater quem lex obligat dotare filiam. l. qui liberos. ff. de ritu nup. l. finali. C. de dotis promi. in quo debito neceſſario legatum in dubio computatur vt dicto. §. ſi pater ⁊ de bonis libertorũ. l. etiam. §. ſi debita. C. de inofficioſo teſtamento lege quoniam nouella. vbi legatum computatur in legitima. Ad idem. C. vnde vir et vxor authentica preterea ſecundum Jacobum de aretio. ℂ Cum autem maritus ex legis diſpoſitione teneat̃ preſtare vxori medietatem bonorum cõſtante matrimonio acquiſitorum eo ſoluto: vt foro legum libro tertio titulo de las ganancias lege prima que lex ipſum inuitum obligat. ergo ſi maritus aliquid in ſuo teſtamento/ reliquit vxori: videbatur animo compenſandi cum debito neceſſario reliquiſſe / ad quod ex legis diſpoſitione tenebatur. Uidemus enim quod legatũ factũ ab vxore marito cõputat̃ in portione quã maritus habiturꝰ eſt ex forma ſtatuti vel pacti de dote: vel

dotis parte: vt dicta autben. preterea ita notanter firmat bart. in. d. §. ſi pater quē referunt ⁊ ſequuntur ibi paulus ⁊ Alexander reſpondētes ad motiua frederici de ſcalis Angeli ⁊ Raphaelis qui contrarium tenent ſequitur etiam bald. conſilio. lxiiij. circa finem. iij. volumine. Ad idem facit. l. vxorem. §. pater naturalis de leg. iij. vbi pater dotādo filiā: videt animo cōpēſandi nō donādi feciſſe. Ad idem l. cum pater. §. qui dotale de leg. ij.

iij. ¶ His tamē ⁊ aliis ſimilibus q̄ breuitatis cauſa ommittuntur non obſtātibus que vere non obſtant: per legē iſtam contrarium deciditur ꝙ maritus legando vxori nō videtur legaſſe animo compenſandi cum medietate bonoꝝ conſtante matrimonio acquiſitorū: que vxori ſoluto matrimonio debentur. hoc ideo quia hoc caſu maritus tenetur vxori non quidem ex cauſa neceſſaria: ſed potius voluntaria ſcilicet ex contractu tacite ſocietatis inter maritum ⁊ vxorem cōtracte per matrimonium inter eos contractum ⁊ mutuam cohabitationem vt dictum eſt ſupra. l. xiiij. hi autem contractus ab initio ſunt voluntarij: ex poſt facto neceſſarij. l. ſicut ab initio. C. de actio. ⁊ obliga. c. cum locum ⁊ quaſi per totum de ſponſalibus. in his autem debitis qui ex mera voluntate procedunt: non inducitur cōpenſatio legati: niſi hoc in legato dicatur aperte: vt. ff. de lega. ij. l. ordinatores. C. de rei vxo. actione. l. vnica. §. ſciēdum. vbi relictum a marito vxori: in dubio non intelligitur animo compēſandi cum dote. quia maritus tenetur ex ſuo contractu vel conuentione ſecundum dynum ſalicetum et alios ibi ⁊ in preallegatis locis.

iiij. ¶ Et per predicta datur ſolutio ad contraria: vt procedant quando debitum a lege deſcendit et ſic ex cauſa neceſſaria. Vel procedant quando debitum deſcendit ex cauſa lucratiua: vt eſt dos reſpectu filie. ff. de his que in fraudem credi. l. ſi fraudator. §. j. ⁊ finali notatur in. l. meuia in principio. ff. ſoluto matrimonio quãꝗ ex parte mariti ſit titulus oneroſus: vt l. j. C. de impo. lucra. deſcrip. lib. x. ff. de actionib⁹ ⁊ obliga. l. ex promiſſione datur enim dos marito ad onera matrimonij ſuſtinenda lege pro oneribus. C. de iure dotium. c. ſalubriter de vſuris quando quidem vxor conſequitur dotem a viro titulo oneroſo: non lucratiuo: non compenſabitur cum legato ſibi a marito relicto: immo dotem et legatum conſequitur. Secus eſſet quando titulo lucratiuo ſibi deberetur vt. l. ex qua perſona. ff. de regulis iuris: vt paulo ante diximus. Ad. §. qui dotale. l. cum pater de legatis ſecundo reſpondet paulus de caſtro in. l. creditorem de legatis. ij. quod ibi legatum eſt precium rei debite. vnde ex modo legandi: videtur animo compenſandi legaſſe: vt per eundem paulum de Caſtro in dicto. §. qui dotale vbi videas alios doctores recentiores. ⁊ hec ſint ſatis de ratione dubitandi ⁊ decidendi ad hanc legem.

¶ Hinc eſt ꝙ ſi vir legat vxori: nō videtur legare dotē vxoris ideo vtrūq cōſequitur: vt. d. l. j. §. primū itaq. C. de rei vxorie actiōe. Sec⁹ eſt in patre vt. l. ſi cū dotē. §. pater. ff. ſo. ma. quia a patre habꝫ duplicē cauſā lucratiuā ſed a marito nō habꝫ niſi vnā: ꝙ eſt tolerabile: vt. d. §. primū ⁊ ibi bald.

¶ Hinc eſt etiam quod ſtāte ſtatuto quod vxore premoriente: maritus lucretur certam dotis partem: ſi vxor aliquid legat marito: non videtur cōputare cum illa parte. Tenet bald. in d. autben. finali col. ꝟſi. reſtat modo: ⁊ in. l. quoniam in prioribus. ij. col. ꝟ. ſed iuxta hoc quero ⁊ ꝟſi. ⁊ per hoc determinat queſtionē. C. de inoffitio. teſta. ⁊ in. l. ſi vxor tua. ꝟ. quero nūqd ſi. col. C. de bonis aucto. iudi. poſſidē.

finaliter bald.in preallegatis locis fa
cit bonã diſtictionẽ quã perte videas:
⁊ per doctores alios antiquos ⁊ mo=
dernos repetentes dictã authẽticã.
vj. ¶ Ex iſtis infertur ad queſtionẽ: an
termin9 datus ex indulgẽtia includa
tur in termino dato a jure: de q̃ plene
traditur in.l.ij.ff.de re judi. ⁊ in.c.cũ
ex eo de elect.li.vj. ⁊ in.l.ſiquis ſu9 he
res.C.de repu. heredi. ⁊ ibi per pau=
lum de caſtro. ⁊ per felinũ in.c. ij. de
treuga ⁊ pace col.ij.ĩ fine: vbi dicit ꝙ
habens licentiam intrandi monaſte
rium intelligitur de prima vice ⁊ in=
trauit ea die qua omnibus intrare li=
cet: expirat eius facultas. allegat albe
ricum in.ij. parte ſtatutorũ.q. clxxxj.
quia cum ingreſſus poſſit eſſe pericu
loſus: eſt merito reſtringendus regu
la tamen eſt quod terminus datus ex
indulgentia: non includitur in termi
no juris. Sic nec legatũ includit bo=
na que alias vxori debentur ex juris
diſpoſitione vt hic. vide bald. in. l. fi=
nali col.j.C.qui admitti.
vij. ¶ Ex iſtis infertur ꝙ ſi marit9 cũ vxo
re dotẽ recepit in extremis poſitus le
gauit vxori pro alimentis certã pecu
nie quãtitatẽ: vel certum fundum ad
alimẽta: marito vita defuncto: vxor
repetit dotẽ ⁊ legatũ poteſt: quia non
videtur relictũ animo cõpenſandi cũ
dote: vt patet ex predictis. vide bald.
in.l.ſi vxor tua.℣. quero nunquid. ſi.
col.C.de bonis aucto.judicis poſſidẽ
dis ⁊ paulũ de caſtro conſilio. ccxlvj.
bart.in.l.ſicut animum. ff.de annuis.
lega.facit.l.quidam.ff.de vino triti=
co oleoq; legato.
viij. ¶ Pars bonorum acquiſitorum cõ=
ſtãte matrimonio que vxori debetur:
eſt dimidia: vt.l.j. ti. de las ganancias
foro legum ⁊ li. ordinationũ. Appel=
latione enim partis: intelligitur dimi
dia.l.etiam.ff.de vſuffructu.l.de eta=
te.§.qui interrogatus.ff. de interro.
actionibus.l.nomen.§.portionis. ff.
de verborum ſignifi. l. ſeuius et ibi.
bald.C.de inoffi.teſta. ¶ Niſi adijcia
tur verbum aliqua: nã tunc de mino
ri ꝙ̃ dimidia itelligitur.glo.in cle.j.ĩ
principio de foro cõpe.tenet bald. in.
c.j.in principio de feu.aliena. Sed cõ
trariũ probat.l.ſi vnquã C.d reuocã.
dona. vbi partẽ aliquã intelligunt di
midiã tenet bald.in.l.ſi cum vel in vte
ro, in fine. C. de teſta. militis. Ali=
quando appellatione partis: venit to
tum.l.vxori in pricipio cum glo. ⁊ ibi
bart.de lega.iij.⁊.l.recte.§.quintus.
ff.de verborum ſignifi.
¶ Uxor eſt habitura medietatẽ bono ix.
rũ que fuerũt multiplicata conſtante
matrimonio: vt hic dicitur: ⁊ colligi=
tur ex preallegatis legibus regni: in=
tellige ſoluto matrimonio. nã eo cõ=
ſtante: quamuis dominium tranſeat
in vxorem pro ſua parte vel dimidia:
quod apparet ex eo quod per idẽ ver=
bum lex ea deffert marito ⁊ vxori: di=
cens acquiſita per coniuges conſtan=
te matrimonio habeãt equaliter am
bo: vt plene dixi ĩ mea repetitione ru
bri.de donationibus inter virũ ⁊ vxo
rem.col. cccxix. alias.§.lxv.col.ij. ℣.
idẽ videtur dicẽdũ ⁊ col.ccclxij.alias.
§.lxvj.col. vij.℣.vel aliť ⁊ forte meli9.
alias.folio.xxxix.col.iij.nichilomin9
tamẽ maritus ſolus poteſt de his bo
nis multiplicatis diſponere ⁊ aliena=
re ex juſta cã ceſſãte fraude vt ibi late
dixi. Unde nõ habet vxor cõſtãte ma
trimonio efficatiter dominium re=
rum acquiſitarum: immo verius eſt
habitura poſt ſolutum matrimoniũ
ſicut in ſimili dicimus de rebus do=
natis a marito vxori conſtante ma=
trimonio: vt dicit ſpeculator.titu. de
donationibus inter virum ⁊ vxorem
§.tertio.℣ſi. illud etiam.traditur in.
§.ſui autem inſtituta. de heredũ qua
litate ⁊ differentiã. vbi filius eſt quo=
dammodo dominus in vita patris.
propter jus ꝙ habet in ſpe. ad bona
patris poſt eius obitum. vnde aliquã
do exponitur verbũ habet pro habe=

re debet.l.ſi vxori.§.cum ita ⁊ ibi bar. ff.de auro ⁊ argen.le. ⁊ in.l.nemo.ff. de reſti.in integrū.Ex iſtis infertur quod vxor non perdit hanc medietatem propter delictū mariti: vt infra lege.lxxvij.

x. ¶ Ex iſtis infertur ad qōnē an propter dlictū mariti vxor perdat medietatē bonorū que cōſtāte matrimonio fuerūt multiplicata:⁊ dicēdū ꝙ nō vt infra.l.lxxvij.vbi dicemus de eo propitio: ibi enim preſupponitur ꝙ vxor habet dominiū medietatis ſibi cōpetētis.alias delictū mariti ei noceret: ⁊ ita quilibet poteſt per delictū pdere partē ſibi debitā:vt.l.ſi ex duob⁹.ff.de noxalib⁹ act.notatur in.l.ſi duo.ff.ſi quis cautionib⁹.nā ⁊ vterqꝫ ſoci⁹ durāte ſocietate pōt alienare d bonis cōib⁹ ſocietatis:ex cā ſocietatis:nō i fraudē:vt per glo.in.l.nemo in principio in.v.alienari.ff.pro ſotio ⁊ in ſpeculo de preſcrip.j.col.vſi.quid ſi is.habet ergo vxor jus ad medietatē rerū que fuerunt cōſtāte matrimonio acquiſita.cuiuſcumqꝫ fuerint qualitatis: vt per bald.in.l.ſi conſtāte.§.fi.ij.col.v. vltimo quero.ff.ſoluto ma.bart.in.l. fi.ff.de vſufructu legato ⁊ in.l.j.C.d vſufructu ⁊ probatur hic ⁊ in prealle gatis legibus regni.ti.de las ganancias.l.j.que generaliter defferūt vxori medietatem omniū bonorum que conſtante matrimonio fuerunt multiplicata.Jdeſt multa facta:alioqꝫ nō dicūt multiplicata:arguēdo ab ethimologia vocabuli: quamuis ſint cōſtante matrimonio acquiſita.

xi. ¶ Unde ſi ex vna parte multa bona fuerunt acquiſita:⁊ ex alia multo plura fuerunt perdita:acquiſita non dicentur multiplicata: quamuis conſtante matrimonio fuerint habita. Sed ſuccedunt in locum bonorū amiſſorū illud ergo quod: ſupereſt vltra capitale coniugum:dicitur lucrū ⁊ diuiditur inter coniuges:ſicut de ſotijs dicimus vt per bald.in.l.j.q.ij. C.pro ſotio ⁊ in.l.j.penul.col.v.circa ſecundum.C.comodati.dum loquitur de forma diuiſionis inter ſotios. de quo plene dixi in repetitione rubrice de donationib⁹ inter virum ⁊ vxorez vbi multa ſcripſi ſuper intellectu ⁊ limitatione dictarum legum regni §.lxj.incipiente operatur alium et quintum effectum cum ſequentibus. alias folio.xxxj.

¶ Oportet aūt ꝙ marit⁹ ⁊ vxor ſimul cohabitēt quādo talia bona fuerunt acquiſita ⁊ multiplicata.vt ſentiūt leges regni pdicte ⁊ ſic eas declarat lex ſtilli.ccvij.q̄ incipit todo deudo. Unde ſi āte traductionē vxoris ad domū ⁊ ſimultaneam cohabitationem maritus vel vxor aliqua bona acquiſierunt:acqrentis erūt:⁊ nō comunicabit cū altero: vt plene dixi in prealle gata repetitione idē tenuit doctor de ſegura i repetitione.§.Sed ⁊ ſi fundū l.vnum ex familia de legatis.ij.col.ix. in fine.v.primo caſu.dicēs p hoc ꝙ ſi maritus poſtꝙ̄ contraxit matrimoniū per verba de preſenti:vxore nōdū traducta ad domū aliqua acquiſiuit: nō comunicat cū vxore:immo ſibi retinet per dictas leges regni. Jdem dicit de vxore que nōdū traducta aliqd acquiſiuit durante matrimonio: ſibi retinet ⁊ non comunicat cum marito vt equalitas inter coniuges ſeruetur argu.l.fi.C.de fructibus ⁊ litis expē. ⁊ quia cōtrarior eadē eſt diſciplina.l j.ff.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris ⁊ correlatiuorū idē eſt judiciū.l.fi. C. de indicta viduitate tollenda. facit ꝙ notāter dicit bald.in authē.hoc locū. C.ſi ſecūdo nupſerit mulier.vbi dicit ꝙ ſi maritus relinquat vxorē ſuā dominā maſſariā ⁊ vſufructuariā omnium bonorum: certe ſtantibus filijs conſuetudine vulgari interpretatur quod habeat alimenta tātum: vt per glo.et doctores in dicta authentica hoc locum:bart.⁊ alij in.l.titia.§.fi. ff.de lega.ſecūdo.Jdem erit econtra:

ſecūdū bald.vbi ſupra ſi vxor in ſuo te
ſtamēto reliquit maritū dominū ma
ſſariū ⁊ vſuffructuariū omniū bono⸗
rū ſuoꝝ:nā ſtātibus filijs habebit lo⸗
cū dicta cōſuetudo. ¶ Ad idē facit ꝙ
voluit bald.in authē.dos data.j. col.
C.de donationibus ante nuptias.vbi
dicit ꝙ ſicut mulier nō lucratur dona
tionē propter nuptias:quādo nō ſuſti
nuit onera matrimonij : vt dicit ille
textus:ita nec maritus vigore pacti:
vel ſtatuti:nō debet lucrari dotē quā⸗
do nō ſuſtinuit onera matrimonij ra
tione correlationis . Itē vir ⁊ mulier
maritus ⁊ vxor:nō judicātur ad impa
ria vt.c.pe.⁊.fi.ð ſecūdis nuptijs: ſed
vna eſt eoꝝ lex regulariter vt per ſpe.
de feu. §.quoniā.ꝟ.vigeſſimo queri⸗
tur. ¶ Sic etiā dicimus patrē ⁊ filiū
ad paria judicari in prohibitiuis et
permiſſiuis:vt colligitur ex authen.
licet patri.C.de naturalibus liberis.
vbi quēadmodū pater tenetur alere
filiū:vt.l.ſiquis a liberis.ff.de liberis
agnoſcēdis:ſic ecōuerſo filius patrē:
vt ibi dicitur.et ideo dicit azo. Sicut
pater non inſtituit filiū ſpurium: ita
nec ſpuri⁹ patrē.ꝙ eſt notabile. ⁊ eſt
ratio quia idignior eſt pater.ita dicit
bald.in.d.authē.licet in fine. ⁊ idē di
cimus de naturalib⁹ filijs. nā ſicut ⁊
in quātū ⁊ quādo ſuccedāt liberi na⸗
turales parētib⁹:ita ⁊ in tātū ⁊ toties
debēt ſuccedere parētes naturales fi
lijs naturalibus:vt par pietas ſerue⸗
tur eis.ita dicit azo in ſumma de na⸗
turalib⁹ liberis col.j.in fine.ꝟſi.ſicut
autē.refert ⁊ ſequitur bart.in authē.
quibus mo.natu.effi.ſui.§.ſiquis igi
tur in principio colla.vij. ¶ Ex quib⁹
alias dicebā ꝙ cū filius clerici benefi
ciati non ſuccedat matri: vt diſponit
lex regni jo.j. Sobre petitione.xviij.
que reperitur ordinationū lib.j.ti.iij
l.xxj.ſimiliter ipſa non ſuccedet filio.
tene mēti. ¶ Cōcludamus igitur re⸗
deundo ad propoſitū nrūm ꝙ illud ꝙ
alias diſpoſituꝫ eſt de vxore reſpectu
mariti;habebit locū in marito reſpe⸗
ctu vxoris vt eſt tex.in.l. femine jūcta
lege generalit.C.de ſecūdis nuptijs.
glo.in.d.l.femina.§.illud in ꝟbo poſ⸗
ſeſſionē:que extēdit illū tex. loquentē
in vxore trāſeūte ad ſecūdas nuptias
quod id ꝙ ratione primi matrimonij
habuerit:teneat reſeruare filijs prio⸗
ris matrimonij . Idem in viro vt au⸗
then.nec virum quod ex dote. eſt ho⸗
die lex expreſſa ſupra.l.xv.
¶ Si ſponſus ante traductionē ſpon xiij.
ſe.accepit dotē ⁊ cū ea negotiabatur:
an ex ſuperlucratis ſpōſa debeat ha⸗
bere medietatē prout haberet ſi eſſet
vxor:vt diſponūt jura regni: videtur
ꝙ nō quia negari nō poteſt ꝙ dos da⸗
ta ſpōſo:data ſit vt viro arg.l.fi.C.de
dona.ante nup.tenet bald.in.l. pactū
xx.q.C.de colla.lege regni.iiij.parti.
ti.xj.l.ij.vnde ſi dos debeat ꝑ ſtatutū:
vel daē viro:intelligiē ſi nubat ſecūdū
palum de caſtro conſilio. cxxix.
¶ Preterea dotē nō recipere anteꝙ̄ xi.
mulier ducaē ad domū:non eſt in po⸗
teſtate mariti: cū ⁊ ante traductionē
vxoris ſolui poſſit viro:vt notat ange
l⁹ in.l.j. ff. ꝗ poti.in pig. habe. ¶ Itē
quādo dos daē viro:intelligiē data:vt
eā habeat in bonis ſuis ⁊ in ſuo patri
monio vel dominio: ⁊ vt negocieē cū
ea: ⁊ ſubſtineat onera matrimonij ⁊
poſtꝙ̄ dos ſoluta eſt viro: vir debꝫ ſu
bire onera ꝑſonalia impoſita ꝓ reb⁹:vt
habeē in.l.in reb⁹.§.j.C. ð jure dociū
⁊ in.l.dote ancillā.C.de rei vē.ꝑ bart.
in.l.neqꝫ.ff.ð impē.in reb⁹ doctalib⁹
fa.lꝫ anteꝙ̄ dos ſoluaē viro: dos ſit in
dominio vxoris:vt.d.l.reb⁹.§.j.
¶ Itē quādo dos data eſt viro:etiā ſi xv.
actū nō ſit expreſſe:tātuꝫ videē actū ꝙ
exinde ꝗſita cōmuniceē ꝑ legē regni
ti.delas ganācias.l.j foro legū. Ex ta
li vero datione in dotem: non poſſu⸗
mus dicere quod inſurgat contract⁹
venditionis depoſiti comodati neqꝫ
alterius contractus: ſed quedam ſo⸗
lutio dotis pro vxore in maritū facta;

quia dos ſoluta anteꝗ̃ mulier duca=
tur ad domum viri:non obeſt: vt ſu=
pꝛa dictum eſt: ſed habetur ac ſi ma=
trimonio conſumato ſolueretur ſecũ
dũ glo.in.l.fi.C.ð pact.pigno. Tenet
bart.in.l. qui Rome in pꝛincipio.ff.
de verbo.oblig.⁊ pau.de caſtro in.l.
item quia in fi.ff.de pact. ¶ Item dos
habet ſua pꝛiuilegia a tempoꝛe quo
datur viro vt tenet bald.in.l.aſſiduis
fi.col.v̄ſi.habes hic gloſã notabilem.
C.qui po.in pigno.habe. Et hoc pꝛi=
uilegium datur doti in fauoꝛem vxo
ris:vt.l.j.ff.ſoluto matrimonio. Si
ergo dos poſtꝗ̃ ſoluta eſt viro: gau=
det ſuis ꝓuilegijs: ðbet gaudere etiã
mulier ſi nondum ſit traducta ad do
mum viri.

xvj. ¶ Pꝛeterea negari non poteſt quod
de jure imperatoꝛum ⁊ etiã regni no
ſtri:fructus rei dotalis percepti ante
nuptias ſunt vxoꝛis tantum:non ma
riti: ⁊ cõuertũtur in dotem:vt.l.dotẽ
fructus.§.j.ff.de jure do.iiij. partita
ti.xj.l.xxviij. Et conſequenter augent
dotem:vt.l.cũ pater.§.ſi fundũ ⁊ ibi
bart.⁊ alij.ff.ſoluto matrimonio. ſed
fructus dotis in pecunia eſt lucrum
quod ex ea percipitur vt tenet bald.⁊
alij in.l.diuoꝛtio.§.ſi vir.ff.ſoluto ma
trimonio ⁊ Bart.in.l.fi.eod.ti. Un=
de ex quo ex pecunia data in dotẽ per
cipitur: erit vxoꝛis tantum non viri:
vel ſaltem erit comune viri ⁊ vxoꝛis:
quia ſi ſpõſa appoſuit pecuniam:ſpõ
ſus poſuit opera ⁊ induſtriam in acq̃
ſitione lucri ex ea percepti: ⁊ ĩduſtria
poteſt equiualere pecunie inſti. de ſo
cietate.§.illa.

xvij. ¶ Pꝛeterea in contrahẽda ſocietate
cum ſit contractus qui conſenſu con
trahitur: non ſunt neceſſaria verba:
vt.l.ſi ſtipuler.ff.de verbo.obliga. §.
fi.notat Jo.faber inſti.de ſocietate.§.
j.vnde re ipſa quod contractum eſt
matrimoniũ inter ſponſos videtur ſi
militer contracta ſocietas inter illos
etiã ſi nõ cohabitẽt ſimul vt per bart.
in.l.ticium.§.altero.ij.col.v̄ſi.quero
an ſocietas.ff.de adminiſ.tuto. tenet
petrus de peruſio in tractatu ſocieta
tis.ij.parte per totũ ⁊ franciſcus poꝛ.
in tractatu de duobus fratribus.ij.
parte.q.lvij. Spõſa autem largo mo
do quantum ad hoc dicitur ſponſi ſo
cia:vt in ſpeculo de feudis.§.quoniã
v̄ſi.xx.ergo debet habere medietatẽ
lucroꝛum quamuis non habitet cum
ſponſo.ex quo tradit ſibi dotem cum
qua negotiatur vt.l.j.⁊ ibi bald.⁊ alij
C.pꝛo ſotio.

¶ Et ſi opponas de.l.fi.ti.de las ga= xviij.
nancias foꝛo legum ⁊ eod.ti.l.iij. fo=
ro nouo vbi vxoꝛ conſequitur medie
tatem eoꝛum que lucrantur conſtan=
te matrimonio:etiã ſi paruz vel nihil
adduxit ad matrimonium: dic quod
non obſtat:quia jã vxoꝛ traducta:ſer=
uit viro: ⁊ ſic ponit operas obſequia=
les:vt.l.ſicut.C.de operis liber. quã
ſic intelligit bald.in authen. ex teſta=
mento col.iij.v̄.decimũ. C. de colla.
Item quia acquirit viro ex operis ar=
tificialibus:vt per bald.in.l.fi.in fine
C.de libertis exhibendis plenius in.l.
ſi vxoꝛem col.ij.v̄ſi.denuo quero.C.
de condi.inſertis ⁊ in.l.j.C.de bonis
que liberis. ¶ Si tamẽ vxoꝛ nihil ope
ratur in matrimonio:neq̃ ſeruit:ne=
q̃ dotem habet an acquirat medieta
tem lucri ponit montaluus in.d.l.j.
ti.de las ganancias foꝛo legum ſuper
parte de rei.

¶ Pꝛeterea ad pꝛedicta facit tex.jun xix.
cta doctrina bald.in.l.j.v̄ſi.ij.quero
C.vnde vir ⁊ vxoꝛ:vbi dicit tex.quod
deficientibus coniunctis: vir ⁊ vxoꝛ
abinteſtato vocanẽ ⁊ dicit bald.quod
lex illa habet locũ in vxoꝛe nondũ tra
ducta:vt.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.
⁊.l.nihil.ff.rerũ amo.⁊.l.cũ hic ſtatꝰ.
§.ſi mulier ⁊ maritus.ff.de donatio=
nibus inter virum ⁊ vxoꝛem.

¶ Item ſi opponas de.l.j.ti.de las ga xx.
nancias foꝛo legum cum alijs quibꝰ
dicitur quod ſi vir ⁊ vxoꝛ emerũt ali=

quid ſimul conſtāte matrimonio: de
bet inter eos diuidi: vt ibi dicit gloſa
ꝛ doctores preallegati intelligētes il-
lud verbum ſimul id eſt vxore tradu-
cta lucrum diuiditur inter eos: conce
do: a tamen non negatur ibi quin etiā
ſoluto matrimonio acquiſita per ma
ritum diuidantur inter eum ꝛ vxoris
heredes. vt vult. l. regni foro genero
ſorum li. v. ti. iij. l. ix. que incipit ſi vn
ome ꝛ. l. vj. ti. delas lauores ꝛ particio
nes foro legum. Igitur. d. l. j. ꝛ conſi-
miles non artant regulam: vt tuncꝙ
ſita diuidantur inter maritum ꝛ vxo
rem: quando cohabitāt ſimul: vt pre-
dicti doctores dixerunt: quia etiam
eo ſoluto diuiduntur.

xxi. ¶ Et ſi mihi rñdes: quod nō eſt eadē
ratio in ſponſa: vel vxore non tradu
cta: que in vxore mortua: vel que in
marito mortuo: quia viduus vel vi-
dua dicuntur eſſe in primo matrimo-
nio interim quod non nubunt: vt te-
net Rycard⁹ ma. quem reffert bald.
in. l. omnem. C. de bonis ma. Eſt ve-
rum iuris fictione: ſed vere: vxor mor
tuo viro ſoluta eſt a lege viri: nec dicū
tur vxor vidua ꝛ maritus in ſimul co
habitare: vt. c. penul. ꝛ fi. de diuortijs
ꝛ. iiij. partita. ti. xij. l. iij. in principio
cum ſimilibus. Si vero illa ſocietas
ꝛ cōmunio bonorum que fuit inter
maritum ꝛ vxorem/ eſt ſuffitiēs vt po
ſtea queſita mortua vxore diuidantur
inter maritū ꝛ vxoris heredes: a for-
tiori ſocietas ꝛ communio bonorum
que nunc eſt inter maritum ꝛ vxorez
ſoluta dote vxore nondum traducta
cōmunicabuntur hoc argumentum
bene probatur quaſi per totum. C. ꝛ.
ff. pro ſotio.

xxij. ¶ Et ſi opponas cōtra predicta quod
ſponſa vel vxor nōdū traducta nō ſer-
uit viro: ꝛ propterea non debēt ei pre-
dicta lucra communicari: vt predicti
doctores dixerunt ꝛ montaluus in. d.
l. j. concedo quod ſi mulier non habet
in cōmuni cum marito dotem: neqꝫ
alia bona: neqꝫ ſeruit ei ex induſtria ꝛ
artifitio perſone: non habebit partez
eorum que maritus lucratur anteqꝫ
maritus eam traducat: neqꝫ ea tradu
cta conſtante matrimonio neqꝫ eo ſo
luto: quia ꝙ nō participat de labore:
non debet participare de cōmodo: ex
labore prouenientē: vt. l. ſed ꝛ ſi adijtia
tur. ff. pro ſotio.

¶ Ad leges regni predictas que volūt xxiij.
quod lucra diuidantur inter maritū
ꝛ vxoris heredes ea mortua etiam ſi
viro non ſeruiant: dic quod ibi habe-
bant bona in cōmuni heredes vxoris
cum viro: ꝛ quia vxor fuit: diuiditur
lucrum inter eos. Sufficit enim vxo
ri lucrum habere in cōmuni: quāuis
non ſeruiat viro. Si vero vxor mor-
tua nullam rem dimiſſerat in cōmu-
ni: quia viro non ſeruit: non haberet
partem lucri: vt. d. l. vj. eodem modo
videtur dicendū in ſponſa nondū tra
ducta quod ſi non ſeruit ſponſo: neqꝫ
ei dotē dedit: non habebit medietatē
eorum que lucratur ſponſ⁹ ante tra-
ductionem eius ad domū: vt per glo.
in. d. l. j. ¶ Sed ſi dotē dedit: licet vi-
ro non ſeruiat ſicut vxor mortua: que
viro non ſeruit. propter bona que di-
miſit in cōmuni cum marito: gaudet
lucro habito ſoluto matrimonio: ita
ſponſa nondū traducta propter bona
que habet in cōmuni cū ſpōſo: gaude
bit predicto lucro: quia eadem eſt ra-
tio ꝛ fortior.

¶ Item non obſtat quod ſponſus an- xxiiij.
te traductionē ſponſe: non ſubit one-
ra matrimonij quia non ſequitur ꝙ
propter eam non debet habere ſpon-
ſa: partem lucri medij tēporis. nec re-
perio in iure talem concluſionē: quia
ſubire onera pondus ꝛ ſarcina eſt ma
rito ꝛ damnoſum. vere miror de tan-
ta iuris prudentia hoc in medium ad
ducere: quia ſi maritus non ſubit one
ra: recipit honorē: non emolumētū.

¶ Idem dico ad rationem doctorum xxv.
in quantum dicunt quod vxor debet

eſſe ducta ad domum viri per dictam
legem que ſano modo intellecta hoc
non dicit:ſed quod vir ꝛ vxoꝛ diuidũt
equaliter ea que emerant de conſuno
ideſt ſimul:nõ dicit ĩſimul ideſt poſt=
ꝙ vir ꝛ vxoꝛ cohabitãt ſimul in eadẽ
domo:ſed illud verbum compꝛarẽ de
conſuno eſt verbuꝫ generale ꝛ habet
locum quãdo fit emptio ſimul ſilicet
de pecunia vtriuſqꝫ licet ſimul nõ co-
habitent vt.l.nihil ꝛ ibi bart.ff.com-
muni diuidundo ꝛ.l.ij.ꝛ ibi Bart. ꝛ
bald.C.pꝛo ſotio. Sufficit tamen:vt
ibi dicitur quod ſint ſocij in ipſa em-
ptione.

xxvj. ℭ Item iſtud verbum de conſuno eſt
relatiuum:ꝛ refertur ad ſuum ante=
cedens quod eſt compꝛaren : ergo in
ipſa emptione debent ſimul eſſe:non
tamen in cohabitatione domus:quia
ꝛ ſi ſint in diuerſis domibus: dum ta
men ipſa emptio fiat ſimul ideſt pꝛo
ambobus:vel in cõmuni:aut de com
muni: emptum erit commune.

xxvij. ℭ Et in hoc hodie eſt maxima diffe-
rẽtia inter ius imperatoꝛum ꝛ ius cõ
mune noſtri regni:quia de jure impe
ratoꝛum:quicquid maritus emit du
rante matrimonio:eſt ipſius mariti:
etiam ſi marit⁹ vxoꝛis nomine emat:
vt.l.multuꝫ ꝛ ibi bart.ꝛ bald.C. ſiquiſ
alteri vel ſibi ꝛ.l.cum pꝛopꝛia eod. ti.
habetur i.l.ſcripture vbi glo. ꝛ bald.
C.de fide inſtru.ꝛ i.l.ſi filij ꝛ ibi bald.
C.de donationibus inter virũ ꝛ vxo=
rem.Sed jure noſtro: empta per ma
ritum conſtante matrimonio etiam
ſuo nomine:ſũt comunia per dictã.l.
j.ꝛ p.l. Thauri. xvj.cũ ſimilib⁹. Nec
ad hoc requiritur ſimultanea coha=
bitatio:quia maritus ꝛ vxoꝛ: ſunt re-
dacti adinſtar ſociorum: vt.l.aduer=
ſus.C. de crimi. expi. heredi. vel ad
inſtar fratrum arg. etacioni cõſul de
frigidis.Et ſi ſocius nihil ponit in cõ
muni nihil inde percipit: vt.d.l.j.C.
pꝛo ſotio.

xxviij. ℭ Item ſi frater nihil habet in cõmu
ni cum fratre nihil percipit de acqſi=
tis per fratrem. Si tamẽ eſt facta em
ptio per vnumqꝫ ex fratribus comuni=
ter agẽtib⁹ pꝛeſumitur facta ð bonis
cõmunibus: ꝛ debet alteri fratri cõ=
municari vt tenet bald.in.l. cũ opoꝛ=
teat in pꝛincipio.C.de bonis que libe
ris ꝛ in.l.j.C.ſiquis alteri vel ſibi. Et
ſi queratur emẽti ipſo jure: debet ac=
tione pꝛo ſotio fratri cõmunicari:vt.
l.ticium. §.altero. ff. de adminiſtra.
tuto. ℭ Unde cõcludo quod aut om=
nia queſita ſunt ſpõſe que ex dote pꝛo
uenerunt aut diuiduntur inter ſpon
ſum ꝛ ſponſam pꝛopter operam ſpõ-
ſi poſitam in acquiſitione lucri: ꝛ pꝛo
pter ipſam ſocietatem. Et hoc vlti-
mum mihi videtur ſecurius ꝛ ratio-
ni ꝛ juri magis conſentaneum.

ℭ Sed pone quod vxoꝛ ad domuꝫ jaꝫ xxix.
traducta expulſa fuit a marito ſine
cauſa: ꝛ interim maritus aliqua bo-
na acquiſiuit durante matrimonio:
an debet illa vxoꝛi cõmunicare ? vide
doctoꝛem de ſegura in repetitione le-
gis vnum ex familia de legatis.ij.col.
x.in fine.ꝟſi.iij.caſu:vbi concludit ꝙ
ſic per tex.in. l. ſi filia. ff. de diuoꝛtijs
quia pꝛeſumitur malo animo expul-
ſiſſe ꝛ fraudulenter:vt.l. item ſi obſte
trix. §.ſi.cum.l.ſequenti ꝛ.l.item mel
la pꝛimo reſponſo.ff. ad legem aqui.
ꝛ.c.cum dilecti de acuſa.ꝛ.c.j. de pꝛe-
ſump. vbi in his que ſunt de genere
maloꝛum:pꝛeſumuntur fieri mala fi
de ꝛ in fraudem:nec ſumitur pꝛeſum
ptio:vt euitetur delictum:vt.l. meri-
to.ff.pꝛo ſotio cum ſimilibus que ſic
debent intelligi: vt vult ancha.quem
ſequitur ibi joh.de anania in. d.c. cũ
dilecti.vide glo.in.l.ij.C.ð peti. here
di.ꝛ in.l.j.C.de hiſqbus vt indignis
bald.in.l.j.col.ij. ff. ſoluto matrimo=
nio ꝛ in.l.pꝛecibus col.vj.C.de impu.
ꝛ alijs.ꝛ in.c.cũ tu de teſtibus.

ℭ Item cũ maritus dolo deſinat vxo xxx.
rem ſecum retinere: habet ac ſi ſecuꝫ
retinuiſſet arg.l.ſin autẽ.§. ſed ꝛ his.

ff.de rei ven. ¶Item ſi contrarium
diceremus:maritꝰ ex ſuo dolo repor
taret comodum contra.l.iij.§.j.ff.de
donationibus inter virum ⁊ vxorem
⁊.l.regule non fraudãtur.ff.de regu-
lis iuris. Item vxor iſta lucra non ha
bet a marito:ſed a lege regni prealle
gata notatur in.l.fi. C.de bonis ma-
ternis ⁊ in.l.iij.ff.de interdictis ⁊ re-
legatis:ergo per maritũ ſibi auferri
non poteſt.regula indultum de regu
lis iuris lib.vj.cum ſimilibus.¶Itẽ
ex quo per vxorem non ſtetit quomi
nus cohabitaret cum marito: habe-
tur ac ſi cohabitaſſet:ſicut de cõditio
ne impleta dicit. l. que ſub conditio-
ne.§.quoties.ff.de condi.inſti.l.iure
ciuili. ff. de condi.⁊ demo. non ergo
debet ſibi imputari regula imputari
de regulis iuris.lib.vj. ¶Ad idem
facit.l.fi.C.de repu.vbi maritus vxo
rem expellens tenetur dare ſibi quar
taʒ partem bonorum ſuorum fortiꝰ
partem lucrorum.Item facit inſti.ꝓ
ſotio.§.manet vbi ſotius qui fraudu
lenter renunciat ſocietati: vt ſotium
fraudet:non valet talis renuntiatio
⁊c.cum autem inter virum ⁊ vxorem
ſit quedam ſotietas: non minus pre
in legata ꝙ ſotiorum ſecũdum bald.
in.l. rei iudicate. §.ſocero. ff.ſoluto
matrimonio ⁊ ibi moderniores.
xxxi. ¶Ad ideʒ facit.l.actione.§.labeo.ff.
pro ſotio: vbi ſotiꝰ qui intempeſtiue
renuntiauit ſocietati tenetur cõmu-
care ſotio lucra interim puenĩẽtia.
Ad ideʒ facit quod dicit bald. in.l.
.de legatis ⁊ in.l.quod in vxorem
de negot.geſt.quod ſi maritus ex-
it vxorem a domo:tenetur eã ale-
extra domum idem tenet Ray.de
in.l.gayo.§.fi.ff.de ali.legatis et
in.l.cõuenit.ff.pro ſotio.angellinꝰ
in [illegible]itionibus ad angelum in tra-
ctatu maleficiorum in parte che me.
[illegible]alerato.in additione incipien-
te in [illegible]ateria. Adde fredericum
de ſen[illegible] conſilio. clxxvj. incipit do-
mino cõrrado. reffert prepoſitus in.
c.plerunꝙ de donationibus inter vi-
rum ⁊ vxorem.col.iiij.v.quero mari
tus.vide ioh.de pla.in rubrica de fu-
gitiuis colonis. lib.xj.et textũ inſti.
de ingenuis.§.fi.

¶Si autem vxor non vult ſtare cum xxxij.
marito ſine culpa mariti:⁊ interim
vxor aliquid lucrata eſt: communica
bit viro illa lucra per ea que dicta ſũt
de marito ⁊ vult bald.in.l.ꝙ in vxorẽ
C.de nego.geſt.⁊ in.l.j.col.ij.v.ſi.iij.
dubitatur.C.de lega. tenet doctor de
de ſegura in repetitione. l. vnum ex
familia.col.xiij.v. quarto caſu de le-
ga.ij.ego dixi in rubrica d donationi
bus inter virũ ⁊ vxorem folio.xxxiiij.
in principio.

¶Sed ſi vir ⁊ vxor ab inuicem ſepa- xxxiij.
rantur propter aliꝗ iuſtam cauſam
cum diſpenſatione de qua in.c. ex pu
blico de cõuerſione coniuga.⁊ poſtea
aliquis eorũ aliquid acquiſiuit:ſic ꝗſi
ta non cõmunicantur. quia iam non
ſunt vir ⁊ vxor. Segura vbi ſupra.

¶Unde ſi ex volũtate vtriuſꝙ ſeparã xxxiiij.
tur promittendo caſtitatem:⁊ vt fieri
poteſt glo.⁊ abb. in. c. veniens de re-
gula nota.in.c.dudum de conuerſio-
ne coniu.prepoſitus in. c. preterea.j.
col.ij.de ſponſa.ſimiliter non cõmu-
nicantur lucra.Segura vbi ſupra.

¶Si autem propter ſeuitiã viri ſepa xxxv.
ratur matrimonium quoad thorũ
iuxta.c.literas de reſti.ſpo.dos reddi
tur vxori vt.c.j.⁊ ibi abbas de dona.
inter virum ⁊ vxorem bald.in.l.j.ti.
nota.vt lite pẽ.dabitur ſimiliter vxo-
ri medietas lucrorum ante ſeparatio
nem habitorũ vt.c.ij.de donationibus
inter virum ⁊ vxorem cũ glo.iunctis
his que notat abb.in.d.c.j.eod.ti.de
obtentis tamen poſtea vxor non cõ-
municabit: quia ſua petitione a viro
eſt ſeparata in facie eccleſie licet vir
fuerit cauſa ſeparationis.ſegura vbi
ſupra.in hoc vltimo ego teneo cõtra
per ea que dixi in rubrica de dona.in

vij. ❡An melioratio tertie vel quinte fa
cta a patre vel matre poſſit reuocari
ab eis vide ſegura vbi ſupra ⁊ caſtillo
hic in parte del padre vide bart. in. l.
⁊ quia. ff. de juriſ. omniū judi. quam
legit cum. l. more. col. ij. verſi. dic cla-
rius Caſtillo.

viij. ❡Intellige quod poteſt reuocari do-
nactio facta filio vel melioratio niſi
fuerit ſibi tradita poſſeſſio vt hac. l.
thauri. xvij. tenet bald. in. l. ij. C. de
inoffi. dona. angelus in. l. ij. ff. pro do-
nato glo. in. l. papinianus. ff. de dona
tionibus inter virum ⁊ vxorem. Sta-
tim ergo valet donatio facta filio ſe-
cuta traditione. vide bart. ⁊ alios in.
l. frater a fratre. x. co. verſi. ſexto quero
⁊ ibi repetentes. ff. de condi. indebiti.
non expectata morte patris per. d. l.
regni. quamuis dicta glo. ⁊ doctores
contrarium vellint.

ix. ❡Pat nō det filijs bona ſua i vita vt
cōſulit ſalomō eccleſiaſtici. xxxiij.

x. ❡Ora el hijo eſte en poder de ſu pa-
dre/ o no haſta la ora de la muerte la
puede reuocar. Nota quod melliora-
tio quam facit pater filio ſuo in pote
ſtate vel extra de tertia ⁊ quinta par-
te bonorum ſuorum: valet a princi-
pio: reuocabiliter tamen vſq; ad vlti
mū vite ſpiritum: vt ſtatim dicemus
ſi quidē intelligimus quod filius erat
in poteſtate: certum eſt quod non va-
luit effectualiter: vt. l. ij. §. filium. ff.
de donationibus. l. donationes quas
parentes. de donationibus inter vi-
rum ⁊ vxorem. l. ij. C. de inoffi. dona.
ratio eſt quia ſi valeret ſtatim domi-
nium acquireretur filio: ⁊ in continē
ti reuerteretur ad patrem. cum ⁊ ho-
die in profectitijs. quicquid acquirit
filius: acquirit patri. l. ſed ſi plures.
§. in arrogato. ff. de vulga. ⁊ pup. cū
iſta ratione tranſeunt doctores in di-
cta. l. ij. ⁊ bart. i. l. frater a fratre. ff. de
condi. inde. ⁊ doctor d̄ ſegura in dicta
ſua repetitiōe. Sed nō placet jaſſoni
i. d. l. frater a frē vt ibi per eū. Utcūq;
ſit donatio nō tenet efficaciter a prin-
cipio: morte tamen confirmatur: vt
dicta. l. donaciones. confirmatur etiā
emancipatione. l. donaciones in con-
cubinam. §. pater. ff. de dona. ⁊. l. ſiue
emācipationis. C. eod. de quo p pau.
⁊ doctores in. d. l. ij. ⁊ per jaſſo. in. d. l.
frater a fratre. vide glo. in. l. nec fra-
tris. C. de dona. cauſa mortis.

❡Intellige tamē quod confirmetur xi.
morte vel emācipatione: interueniē-
te traditione rei donate glo. cōmuni-
ter approbata in. l. papinianus. ff. de
donationibus inter virum ⁊ vxorem
glo. tamē in. l. cum de in rem verſo. ff.
de vſuris ſentit contrarium: quam al
legat jaſſon in authē. vnde ſi parens
C. de inoffi. dona. ⁊ in repetitione. d.
l. frater a fratre. co. Sed primam
oppinionem ſequitur angelus in. d.
l. ij. ff. de dona. bald. in. l. ij. ff. d̄ inoffi.
dona. ſecundum jaſſo. in. d. l. frater a
fratre in tertia ſalentia. ⁊ licet predi-
cti doctores non lequantur in dona-
tione que confirmatur emancipatio
ne ſecundum doctorem de ſegura in
dicta ſua repetitione: tamē caſus eſt
ſecundum eum in. l. ij. C. ſiquis alteri
vel ſibi ⁊ in. d. l. ſiue emancipationis.
C. de dona. vbi hoc expreſſe habetur
ſecundum bald. ⁊ ſalice. vide montal
uum. vj. partita. ti. xv. l. iiij. ſi autem
in caſu noſtro nō interuenit traditio:
bene potuit reuocari melioratio.

❡Ex iſtis ſequitur quod donatio fa xij.
cta a matre filio: ſtatim valet eo quod
mater non habet filium in poteſtate.
l. ſi conſtante. C. de donationibus in-
ter virum ⁊ vxorem jaſſo. in authen.
ex teſtamento. C. de colla. col. vij. nec
poterat vtroq; caſu reuocari: vt. l. il-
lud. §. ſi. C. de colla. Sed per iſtam le-
gem poterit mater reuocare: ac ſi ha-
beret filium in poteſtate: vt expreſſe
decidit iſta lex. vnde quātum ad hoc
fruſtra inſiſtimus in patria poteſta-
te: de quo infra plenius dicetur.

❡Saluo ſi ouiere entregado la poſ- xiij.

ſeſſion. Si iſta verba referantur ad fi
lium emancipatum : colligitur hic
quod donatio facta filio emancipato
ſequuta traditione rei donate: valet ⁊
tenet irreuocabiliter: vt. l. ij. C. ſiquis
alteri vel ſibi. ⁊ in dicta. l. ſiue emanci
patis. Si autem referantur iſta ver
ba ad filium in poteſtate probatur ex
iſta lege quod donatio facta filio in
poteſtate ſequuta rei traditiõe valet ⁊
tenet: nec poteſt reuocari a patre. ⁊
ſic intellecta iſta lex: inducit jus nouũ
quia ante huius legis editionem ſi pa
ter donabat ⁊ tradebat filio in poteſta
te: poterat ad libitũ reuocare: vt. d. l.
donationes quas parentes cum ſimi
libus quia nec tunc tranſibat in filiũ
dominiũ rei donate vt plene per jaſ-
ſo. in. d. l. frater a fratre. col. xxj. rema
nebit tamen pater naturaliter obliga
tus: ⁊ morte patris cõfirmabatur do-
natio pleniſſima perfectione vt ſentit
bart. in. d. l. ij. C. ď inoffi. dona. ⁊ in. l.
ſi ſub conditione. ff. de ſolu. jaſſo. in.
d. l. frater a fratre. col. xxj. pro quibus
facit. glo. in. l. pomponius. ff. familie
herciſcũde ṽ. in poteſtate. ꝙ dicit hoc
eſſe ſpeciale in dote. ergo in cõtrariũ
eſt regula. quã videtur inducere iſta
lex eo modo quo diximꝰ. vide Bart.
in. l. nam neqꝫ. de legatis. j. vbi vult ꝙ
equiparatio ſui ⁊ emancipati: proce-
dit quando ſuo hoc eſt vtile: vt exiſtẽ-
tia ſui heredis nil operetur.

xiiij. ¶ Quod autem talis donatio reuoca
ri poſſit allegabatur textus in. l. cum
pater. §. a filia. ff. de lega. ij. juncta gl.
qui loquitur vbi filia tenebatur vni fi
liorum predia reſtituere. quia pater
hoc ab ea petierat. In caſu tamen no-
ſtro licet pactu donare vel meliorare
vni vel pluribus ex filijs in quinta et
tertia parte bonorũ ſuorum ſi volue-
rit: non tamen cogitur. nec tenetur
ſi nollit. Item ibi filia tenebatur re-
ſtituere cum moreretur. vnde eligen
do ante tempus mortis non videtur
cum effectu elegiſſe quia poſſet dona
re. quia poſſet contingere ſm paulũ
ibi quod electus moreretur ante mor
tem eligentis: quo caſu irritatur ele-
ctio. ⁊ poſito quod nõ decederet: poſ-
ſet euenire caſus quod omnes alij de
cederent ipſo relicto: et ſic ipſe ſolus
eſſe habiturus etiam ſi nõ fuiſſet ele
ctus. que omnia ceſſant in donationẽ
facta filio vnde certe ille textꝰ inepte
allegatur ad hoc propoſitum fuit er
go neceſſaria deciſio iſta/que multas
altercationes ⁊ jurgia remouet circa
donationes ⁊ conceſſiones quas fa-
ciunt parentes filijs.

¶ Si tamen proceſſum eſt ad rei do- xv.
nate vel conceſſe traditionem effica-
citer ⁊ irreuocabiliter valet donatio:
vel conceſſio facta filio etiam in pote
ſtate conſtituto. Unde hodie quantũ
ad hoc nulla eſt differentia inter filiũ
familias ⁊ emancipatum tradicta er
go poſſeſſione filio: donatio valet ef-
ficaciter ⁊ non poteſt reuocari: vt. l.
poſſeſſionem. C. de reuo. dona. ⁊ foro
legum lib. iij. ti. de las donationes. l.
ij. Idem videtur ſi pater conſtituat
ſe filij nomine poſſidere dictaʒ tertiã
ſuorum bonorum partem: vt. l. quod
viro. ff. de acqui. po. vbi plene per ale
xãd. poſt alios glo. in. l. ij. C. de dote
cauta nõnu. bald. in. l. ij. C. de inoffi.
dona. angelꝰ in. l. ij. C. ď vſucap. ꝓ do-
nato. ego alias ſcripſi in rubrica de do
nationibus. inter virũ ⁊ vxorem. col.
cccxcviij. vbi magno affectu. deſide-
raui hanc deciſionem ⁊ poſtea cuʒ le
gibus fiendis intẽderemus in curijs
taurinis ſuper inſteti: vt hec lex fieret
ſuper hoc ⁊ me inſtãte facta eſt. vide
que poſtea addidi in ſecunda impreſ-
ſione. folio.

¶ Ex iſtis ifertur quod ſi pater emit xvj.
libros nomine filij ⁊ tradidit ei. ſtatiʒ
efficiuntur ſui non habita diſcretio-
ne ſeu differentia an ſit clericꝰ vel do-
ctor: quoniã ex huiuſmodi traditio-
ne: ſtatim efficiuntur filij irreuocabi
liter quicqd dixerint doctores antiq ⁊

recentiores preſertim jaſſo.in.l. filia licet.C.de colla.idem videtur de aliis expenſis quas facit pater cum filio in ſtudio. nam cum ſtatim traduntur: efficiuntur proprie ipſius filij ſcolaris irreuocabiliter. idem in quacumque alia donatione quam facit pater filio per iſtam legem ſingularem. nec reſtringas eam ad caſum ſpecialem quādo pater per viam meliorationis expreſſe huiuſmodi donationem vel conceſſionem faciebat: quoniam veritate inſpecta quecunque donatio vel cōceſſio facta a patre filio quouiſmodo fiat: refertur ad meliorationē tertie vel quinte: niſi aliter fuerit pre teſtatum.cum hoc fuerit vtili⁹ filio donatario: et per hūc modum efficatior fit conceſſio.arg.l.iij.ff.de teſta.mi. hodie habemus deciſionem de hoc in.l.xxvj.īfra codē et ꝗ īcipit. Si el padre. Ibi deo propitio dicemus. tene iſta memorie pro filiis preſertim ſcolaribus: qui habebunt ſibi donationes et conceſſiones predictas precipuas et forte non tenebuntur eas cōferre volentes ſuccedere parentibus donantibus quo ad ſuam legitimā. nam ſi videntur iſta conceſſa per viā meliorationis: melioratio non cōfertur: cum ſit prelegatum: ergo: vt colligitur ex dicta.l.xxvj.ſed lex.xix. aliter videtur diſponere in collatiōe donationum. Cogitabis ſuper hoc quia eſt noua cōſideratio que ſi barū legū editionis tempore in mentem veniſſet: facta eſſet ſuper hoc ſalubris declaratio. et neceſſe quidem eſt: vt aliquando fiat: cum aſſidue veniat in pratica.

xvij. ¶ Ad validitatem donationis quam facit pater filio: non eſt neceſſaria preſentia filij donatarij vel meliorati.l. cum pater.§.ſurdo de lega.ij. vbi legatum vel prelegatum poteſt fieri abſente legatario.cum autem legatum ſit donatio: vt.l.j.de legatis.ij. merito iſta donatio vel melioratio filij poteſt fieri abſente filio.nam et alie donationes fieri poſſunt abſenti vt.l.abſente ff.de dona.et.c.ſi tibi abſenti de prebē. lib.vj.vide doctorē de ſegura in dicta ſua repetitione.l.vnum ex familia de legatis.ij.folio.iiij.℣.quinta. An autem ſit neceſſaria approbatio tacita: vel expreſſa ipſi⁹ abſentis per nūciū vel epiſtolā vide in preallegatis locis.

¶ An per inſtrumētū in quo dicitur quod pater donauit et tradidit probetur poſſeſſio traditione vide bald.in. l.minus inſtructus.j.col.℣.ſequitur in textu.C.de acqui.po.et in.l.juditia in principio.C.de rei vēdi.et in rubrica.C.de contra.emp.q.xix.et in.l.j.in principio.C.de ſuffragio. bart.in.l. predia circa finē et ibi alij doctores.ff. de acqui.po.lanfrancus in.c.quoniā cōtra de probatio.in pte teſtiū de poſitiones.bald.in.l.non idcirco.C.de fide inſtru. intellige quod tranſfertur niſi res ſit immobilis. que tradi non poteſt bald.in dicta rubrica.C. de cōtra.emp. q.xix. xviij.

¶ Trāſfertur tamē poſſeſſio per conſtitutionē precarij.l.quod meo in principio et.l.interdū.§.fi.et vtrobique doctores.ff.de acqui.po.bart.in.l.iij.col. viij.℣fi.et predicta vera.C.de pignoribus et in.l. ab emptione in fine.ff.de pactis et.c.ij.de conſue. xix.

¶ Unde ſi conſtituat ſe quis cōſtituo me tuo nomine poſſidere: ſufficit ad transferendam poſſeſſionē.glo.in.d. l.minus inſtructus et ibi bald. ſi conſtituens tempore conſtituti poſſidebat glo.et doctores in. l. quamuis. §. ſi conductor.ff.de acqui.po.bart.et angelus in.l.quidā.ff.de rei vendi.bald. in.d.l.minus inſtructus.lanfrancus vbi ſupra. ¶ Unde ſi quis tm vacuā traderet poſſeſſionē: ſatiſfacit ſi cōſtituat ſe eius nomine poſſidere. glo.et bart.in.d.l.ab emptione. dummodo venditor conſtituens poſſideat: vt dixit bart.in.d.l. quod meo.quia nemo poteſt plus juris etc. Adde quod per xx.

conſtitutum tranſfertur poſſeſſio na
turalis ⁊ ciuilis:niſi ſit contractus ſi·
mulatꝰ:vt per bart.in.l.emptor.ff.de
aqua plu.arcē.⁊ in.l. quemadmodū.
C.de agricol.⁊ cēſitis.li.xj.l.ij. nota.
bal.in.l.iij.C.plꝰ valere ꝙ agit̄ ſi.col.
xxi. ¶ Item quamuis cōſtitutio precarij
ſit ficta:poſſeſſio tamē eſt vera. bart.
in.d.l.ab emptione in.ſi.ff. de pactis
⁊ in.l.ſi is qui. ſi. col. ff. de vſucapio.
vnde ſi ſpoliet̄:aget intēdicto vnde vi.
xxij. ¶ An autem per licentiam intrandi
poſſeſſionem: transferatur poſſeſſio.
bald.in.l.neceſſariꝰ.ff. de pigno. ac-
tio.⁊ i.c.j.ij.col.quid ſit inueſti.inno.
hoſti.⁊ alij in.c.ij.de cōſuetu. flo. in.
l.ſeruitutes.col.iij.ff.de ſerbitutibus
tenent quod ſic.quia paria: ſunt tra-
dere poſſeſſionem: vel eam relinque-
re: vt alter ingrediatur: vt per bald.
in.l.fina. C. quando fiſcus vel priua-
tus.Sed contrarium eſt verum quia
verbalis inueſtitura: non tranſfert
poſſeſſionem ſecundum bald. in pre-
ludijs feudorū col.xj. etiam ſi poſſeſ-
ſor velit eandem poſſeſſionem tranſ-
ferre ſecūdum bald.in. d.c.j. quid ſit
inueſtitura. col. iiij.in . ſi.inno. ⁊ alij
in. c. ex ore de his que fiunt a majori
parte ca.jo.an. c. cū.m. de cōſtitutio.
xxiij. ¶ Poteſt tamē inueſtitꝰ capere poſ-
ſeſſionem propria auctoritate vt per.
bald.in dicta rub.de cōtrahen. emp.
q.xvij.⁊ in.l.traditionibus.ff. de pac-
tis.⁊ in.d.c.j.col.ij. et ange.in.l.ſi va-
cantia.C.de bonis vacantibus.lib.x.
inno.⁊ alij.in.c.ex parte de conſuetu.
vide vitalem in libro clauſularum in
regula cōſtituit ſe precario poſſidere.
¶ Idem dicendum eſt de licentia da-
ta a judice de intrādo poſſeſſionē. q̄a
non videtur tradita poſſeſſio niſi cor-
poraliter ⁊ re alit̄ tradat̄ abb.⁊ alij in.
c.cū aliq̄bꝰ.ij.⁊.iij.co. d̄ re judi.p̄ bal.
in preludijs feu.col.vij.℣. per primā
⁊ ibi in addi.in p̄te trāſfert̄ poſſeſſio.
xxiiij. ¶ An donatarius cui eſt facta dona-
tio de tertio ⁊ quinto; vel emptor cui
nōdum eſt tradita poſſeſſio: rei emp-
te vl' donate:poſſit ſe opponere:ne ter
tius mittatur in poſſeſſionē vide bal.
in.d.c.j.quid ſit inueſtitura. col.j. ℣.
extra nota qui concludit quod non. ⁊
prefertur ſecūdus cui eſt tradita poſ-
ſeſſio.l.quotiēs.C.de rei vendica.vn-
de ſumpta fuit lex regni. iij. partita.
ti. vnde primus emptor vel dona
tarius non poteſt agere contra ſecun
dum . Sed bene contra venditorem.
l.qui duobus.ff.de fal.ſecundū bald.
in.d.l.quotiēs.Ex his infertur quod
nō dicitur plene beneficiatus:qui nō
habet poſſeſſionem beneficij. c. cū in
cunctis de electio.niſi in collatione fa
cta a principe: vt traditur per jo. an.
in.c.in noſtra de iniurijs per bald . in
preludijs feudoꝝ vbi dedit remiſſio-
nem.ſed hoc non credo verum.vt ibi
dico vide Segura.in. d . repetitione
fol.xj.col.j.in fine. ℣. ⁊ ex hoc infero.
¶ Per traditionē ſcripture trāſfert̄ xxv.
res in ea cōtēta vt.l.j.C.d̄ dona. vnde
ſumpta fuit lex regni foro legū.eo.ti.
l.j.⁊.ij.⁊.x.⁊ lex thauri.xvij.etiā ſi res
nō ſit p̄ſēs:vt dictis legibꝰ.itellige dū
modo poſſeſſio rei dōate ſit penes do
natorē.t̄p̄e donatiōis ⁊ traditionis in
ſtrumēti.l.iij.§.j.ff.de acq̄.po. intelli
ge ſiue tradat inſtrm̄.quo ipſe emit:ſi
ue quo vendidit vt.d.l.x.cū alijs de q̄-
bꝰ ſup̄ ſignāter in.d.l.x. ibi ſi le fiziere
ende carta y gela diere.Quā tene me-
morie quia forte alibi non reperies.
¶ An iſtrumētū rei donate vl' vēdite xxvi.
ꝙ habet ēptor vel donator d̄bet rema
nere penes ip̄m vēditorē vl' donatorē
vel heredes eiꝰ:nec tenet̄ reddere em
ptori vel donatario:dic ꝙ penes vēdi
torem vel donatorē ſeu heredes eius
quādo tenentur de euictiōne: tenen-
tur tamē preſtare cautionē de preſtā-
do ēptori donatario vel legatario cuꝫ
opus fuerit. l. inſtrumenta et ibi do-
ctores ſignanter baldus . C. de fidei-
comiſſis. et in dicta lege prima in ſi.
C. de donationibus de venditore non

in.l. titius.ff.de actio.empti ⁊ vendi.
et in.l.ſi prediorum. C.ad legem fal.
in quibus iuribus videas plene.

xxvij. ¶ Ora el hijo eſte en poder ðl padre.
Nota ex his verbis iuncto principio
ibi quãdo el padre/o la madre. ꝙ ma
ter põt donare filio exiſtẽti in patris
poteſtate eiuſdẽqȝ mariti ð quo vide
bald.in.l.ſi cõſtãte.C.ð dona.inter vi
rũ ⁊ vxo.vbi dicit ꝙ iſte paſſus eſt mul
tũ notãdꝰ.⁊ ſi vis procedere ſine ſcru
pulo:facias apponi iſta verba ꝙ nõ
queratur patri vſuffructus: alias eſt
dubium:vt ibi per bald.⁊ Salicetum
⁊ iaſſo.in.l.frater a fratre in fine.

xxviij. ¶ An autem mater viuente marito
donare poſſit dotem vel eius ſpem:vi
de textum et doctores in.l.conſtante.
C.de donationibus.

xxix. ¶ Quero mater meliorauit filium in
tertia parte bonorum viuente mari-
to.an debeat deduci de dote vide que
ſcripſi in rubri.de dona. inter virum
et vxorẽ col.ccxxvj.in mea repetione.

xxx. ¶ Si pater vel mater dotauerũt filiã
an totã dotẽ ðbet ſoluere pater an me
dietatem: an de bonis ſuperlucratis
conſtante matrimonio ibi etiã opor-
tune diſſero. videas per te.

xxxj. ¶ O le ouiere entregado ante el eſcri
uano la carta dello. Nota ꝙ per tradi
tionem inſtrumẽti:rei in inſtrumẽto
contẽta tradita videt. Sumit hoc ex.
l.j.C.ð dona.⁊ ex lege regni foro legũ,
li.iij. ti. delas donationes.l.ij. Item
ſiquis legauit inſtrumentum domꝰ:
ipſam domũ legare videtur vt ꝑ gloſ.
in.d.l.j.ad hoc. l. ſeruũ filij.§. cum q̃
cirographũ de leg.j.idẽ de eo qui pi-
gnorat inſtrumẽtũ emptionale:nã vi
detur pignorare rẽ ipſam emptã ⁊ ſi-
bi traditã:vt.C.que res pigno.oblig.
po.l.cum conſtet. Idem de eo qui vẽ-
dit inſtrumẽta:q̃ nomẽ vel corpꝰ vẽdi
diſſe videt vt.d.§.cũ qui. Quod autẽ
ibi dicitur de corpore intelligendum
eſt ſi res fuerit ei tradita ⁊ pretium ſo
lutum vel habita fides de pretio.l. ꝙ

vendidiſti.ff.de contra.emp.alias do
minium rei non transfertur quod pe
nes ſe non haberet:vt per glo. ⁊ Sali
cetum in.d.l.j.C.de donatio.

¶ Quid ſi dominium rei penes ſe ha- xxxij.
beat:ſed nõ poſſeſſionẽ.an tradẽdo in
ſtrumẽtũ trãſferat dominiũ. gl. fi.in.
d.l.j.C.de dona.dicit ꝙ nõ.arg.l.q̃dã
ff.ð rei vẽ.in cõtrariũ facit inſtrumẽ-
ti traditio q̃ videt habere vim tradi-
tionis rei:vt.d.l.j.q̃ loquitur ĩ diſtin-
cte ⁊ in.d.l.ij.⁊ lex iſta.itẽ quia domi-
niũ queritur ſine poſſeſſione licet ſit
apud tertium.l.ſi fundum.ff.de fun-
do dotali cũ concordantijs ibi allega
tis. Cum dicta glo. tranſit Cynus et
Iacobus butri.quos ſequitur Salice
tus ibi.⁊ reſpondet ad.l.ſi fundum vt
ibi per eum quem per te videas.

¶ An poſt tradictũ iſtrumẽtũ poſſit xxxiij.
pater penitẽtia ductꝰ reuocare dona
tionẽ(crederẽ ꝙ nõ)quia quo ad hoc
nil intereſt an trãſferat dominiũ poſt
quã pater fecit ꝙ in ſe erat tradendo
inſtrumentum.⁊ lex iſta loquitur in-
diſtincte de traditione cogita.

¶ Ex iſtis infertur ꝙ ſi mat donauit xxxiiij.
filio viuente marito ſpẽ rei dotalis ꝙ
põt.l.ſpẽ.C. ð dona.rem vero dotalẽ in
preiuditiũ mariti:nõ põt vt.l.cõſtãte
eod.ti.⁊ tradidit inſtrumentũ rei ſeu
ſpeciei donate filio:nõ poterit poſtea
mat donationẽ reuocare. Cogitabis.

¶ An ſit neceſſe ꝙ res in inſtrumẽto xxxv.
cõtẽta ſit preſens. Salicetꝰ in.d.l.j.C.
de dona.mouet q̃ſtionẽ quo ad trãſla
tionẽ dominij vbi vide eũ poſt cynũ.
quoad effectũ ꝙ non poſſit reuocari
donatio:videtur quod non ſit neceſſa
rium quod res fuerit preſens tempo
re traditionis inſtrumenti. Cogita.

¶ In eo quod lex iſta dicit quod hoc xxxvi.
fiat coram tabellione:videtur ſentire
quod in huiuſmodi traditione inſtru
menti : debet interuenire ſcriptura
publica : nec ſufficiat id coram teſti-
bus fieri. et ſit caſus in quo requiri-
tur ſcriptura, quod ſi verum eſt: eſt

jus nouum ꝛ noua deciſio: cũ in exercendis litibus parem vim habeãt inſtrumenta ꝛ teſtes. l. in exercendis. C. de fide inſtru. cum ſimilibus: ꝛ adde hũc caſum in quo requiritur ſcriptura ad alios quos ponit glo. in. c. j. de cenſibus. libro ſexto cogitabis.

xxxvij. ¶ Oneroſa. Nota quod donatio ob cauſam vt pro matrimonio perfecta eſt: licet poſſeſſio rei nõ tradatur ꝛ reuocari non poteſt: vt hic dicitur tenemẽti dicitur autẽ donatio ob cauſam matrimonij oneroſa: reſpectu mariti quia ex ea tenetur ſubire onera matrimonij. l. fi. §. ſi a ſocero ꝛ ibi bart. ꝛ alij. ff. de his que in frau. cre. l. ex promiſſione. ff. de actioni. ꝛ obli. l. meuius §. duobus. ibi per bart. xiiij. col. ver. ſi. ſecundo quero. de legatis. ij. l. vna. C. de impo. lucra. deſcri. lib. x. ꝛ ibi bartho. l. pro oneribus. C. de jure dotiũ. c. ſalubriter de vſuris bald. in. l. ij. C. de his que in frau. credi.

¶ Dicitur autem titulus dotis oneroſus reſpectu mariti etiam ſi expoſt facto ex dote lucrum poſſit conſequi: vt ſi fiat pactum de dote lucrãda: vel ſtatutũ id diſponeret glo. in. l. ſi donaturus. §. fi. ver. dumtaxat. ff. de condi. ob cauſam. textus in. l. vna. §. lucratiuas in verbo ſi vero vel ſocer. C. de impo. lu. deſcri. ꝛ ibi notat ãge. refert jaſſon in. §. item ſiquis in fraudẽ. col. vij. inſti. de actio. ego ſcripſi in. c. per veſtras de donationibus inter virum ꝛ vxorem. col. cccxxxix. in principio vbi vide. idẽ dicit bal. in. l. hac edictali in principio. iij. col. in. ver. pone quod appoſitum. C. de ſecundis nuptijs ꝛ in. l. cum millite. ij. col. C. de donationibus ante nuptias ꝛ in authentica preterea. penul. col. C. vnde vir ꝛ vxor vt plene dico vbi ſupra. ꝛ doctor de ſegura in. d. repetitione. folio. xij. col. ij. in principio. ver. ſi. poteſt dari ꝛc.

xxxviij ¶ Por cauſa oneroſa con otro tercero aſſi como por via de caſamiento. Nota hic quod cauſa dotis reſpectu mulieris dotate eſt lucratiua: maritus tamẽ dicitur habere ex cauſa onerosa ſecundũ bart. in. l. q̃ rome. §. flauius. ff. de verborum obli. Unde quãuis titulus dotis ex parte vxoris habeat cauſam lucratiuam: ex parte viri ꝛ filiorum habet cauſam oneroſam vt. l. j. C. de impo. lucra. deſcrip. lib. x. bart. in. l. ſi. conſtante. ff. ſoluto matrimonio. Si tamẽ vxor eam petat a marito petit vt debitum ex titulo oneroſo. vt vult Salicetus in. l. j. §. Sciendum. C. de rei vxorie actiõe. Amplia predicta: vt reſpectu mariti cauſa dotis eſt oneroſa etiam ſi paciſcatur de lucranda dote. nam ꝛ tunc non dicitur merum lucrum quia hoc pactum depẽdet ab oneribus precedentis matrimonij: vt notatur in. l. Si donatarius in fine. ff. de condi. ob cauſam. preuenit enim ex quadã neceſſitate: quia forte maritus aliter vxorem non accepiſſet. ſecundum paulum in. l. j. C. de inoffi. dotibus ideo etiam iſto caſu titulus dotis vel eius cauſa eſt potius oneris q̃ lucri: vt ego alias plenius ſcripſi in. c. per veſtras de donationibus inter virum ꝛ vxo. col. cccxxviij. licet pro tũc de paulo nõ fueri memor.

¶ Con otro tercero aſſi como por via de caſamiẽto. Quãdo eñi tertio per huiuſmodi diſpoſitionẽ eſt jus q̃ſitũ: vt ex contractu duorum: abſq; tertij volũtate: contractus diſtrahi nõ põt vel reſcindi: vt. l. ſi a ſocero ꝛ ibi notat bald. C. de jure dotiũ. melius ꝯeũ in. l. ſi cõſtãte. C. de dona. ante nup. ad hoc. ff. de pact. l. fi. ꝛ ibi jaſ. q̃ remittit. Ad idẽ. ff. de contra. l. ſi poſt mortẽ. §. fi. per bart. ꝛ alberi. in. d. l. q̃ rome. §. flauius. ff. de verbo. obli. videas notata in. l. iij. ff. de ſuis expo. xxxix.

¶ Ex his iferẽ q̃ ſi de cõtractu ẽptiõis vel vẽditionis eſt jus q̃ſitũ gabellario: licz partes renũciẽt cõtractui: nõ nocet gabellario vt notaẽ l. l. fi. C. de cõſti. pe. ꝛ bal. i. d. l. ſi cõſtãte. C. de do. ãte nup. xl.

¶ Ad predicta facit. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator de legat. j. ꝛ in. l. fideicomiſ- xlj.

fa.§.interdum delegatis.iij.⁊ in.l.nõ ſolum.§.j.de libera.lega. vbi ſi teſtator legat alteri ad meã vtilitatem michi competit actio.allegat ⁊ comẽdat bartholus in lege ſi conſtante.ff.ſoluto matrimonio.col.xj.

xlij. ¶Ex iſtis ſimiliter infertur quod ſi preſbiter dotauit filiam ſuam ſpuriã: conſanguinei preſbiteri non poſſunt dotem reuocare etiam preſbitero vita defuncto a marito q̃ ea3 habet titulo oneroſo. ſed bene a muliere poſtq̃ ad eam dos fuerit reuerſa que eã habet titulo lucratiuo.ita notanter decidit bart.in.l.fi.§.Si a ſocero.ff.de his que in frau.credi. bald.in authen.ex compleru.C.de inceſtis nuptijs.

xliij. ¶Ex his concluditur q̃ ſi alicui fiat donatio vel melioratio ex cauſa matrimonij:vt puta filio vel filie:durante matrimonio:non põt reuocari nec repeti in preiuditium matrimonij et ipſius mariti qui ex dote habet ſuſtinere onera matrimonij.Soluto autẽ matrimonio poſtq̃ dos eſt ad filiam reuerſa cum habeat titulo lucratiuo poſſet a patre vel a fratribus tanq̃ inofficioſa quia forte excedebat tertiã ⁊ quintam reuocari vel quia alias fecerat donationes alijs filijs primo: in quibus tertia et quinta erant exhauſte vel aliqua earum pars.

xliiij. ¶Quid autem ſi marito mortuo:remanent filij qui debent alimentari: ⁊ forte non ſint alia bona quibus alimententur niſi dos materna:an tunc dicentur bona illa que deſinunt eſſe dotalia teneri titulo oneroſo: vt nec tunc poſſint a patre vel fratribus tanq̃ inofficioſa vendicari:vide bartho. in dicta lege.ſi conſtante.ff.ſoluto matrimonio collũna.xj.

xlv. ¶Caſamiẽto.Quod autẽ hic dicitur de cauſa matrimonij:intellige nõ ſolum in dote vt habetur in.l.põponi⁹ philadelph⁹.ff.familie hercis.notat in.l.cũ oportet.§.cũ autẽ.C.de bonis que liberis.de quo per doctorẽ de ſegura in.d.repetitione.folio.xij.co.ij. V.poteſt dare ⁊ debet intelligi non ſolũ reſpectu dotis:ſed etiam in donatione ꝓpter nuptias vt.l fi.C.de dona. ante nup.vbi iſta duo equiparantur. facit.c.plerumq̃ ⁊ ibi glo.de dona.inter virũ ⁊ vxorẽ.ſentit bald.l.l.ij.poſt principium.C.de iure dotium.refert ⁊ ſequitur iaſſo.in.§.quod ſi i patris. iij.col.V.adde q̃ idem eſt ⁊c.l.ij.ff.ſoluto matrimonio bene facit iſta lex.

¶Adde quod dõatio facta filio familias pro dote valet vt.d.l.põponi⁹ ⁊. l.ſi cũ dotẽ in principio.ff.ſolu.ma.ſecũdũ vnã lecturã.etiã ſi matrimoniũ nõ ſequatur.l.ſi extraneus.§.fi.ff.de condi.ob cauſam q̃ eſt ſingulare ſm alexã.⁊ iaſſo.ibi.⁊ ludo.in ſingularibus.Ad idem bonus textus in.l.iij.§. fi.ff.de priui.cre.vbi priuilegia dotis dantur etiam ſi matrimonium nõ ſequat de quo per alexan.in.d.§.quod ſi in patris in primo nota.⁊ in dicta lege ſi cum dotem in principio.v.nota. xl

¶Quid autẽ de donatione facta filie intrãti religionẽ vel filio ſtudẽti.vide plene ſeguram vbi ſupra folio.xij. col.iij.V.poſſet dari alia ⁊ tertia cautella reffert hic caſtillo ⁊ addit glo.penul.l.ij.C.de inoffi.dona.glo.j.⁊ bal. in.d.l.cum oportet.§.j.C.de bonis q̃ liberis data ergo ſimilitudine dotis ⁊ ſtudij de qua ſup̃:eſt hic text⁹ nota. vt cã ſtudij valeat donatio facta filio familias in continenti.nec poſſit reuocari. ¶Item donatio pro alimẽtis ſtatim ⁊ irreuocabiliter valet ſecundum guill.de cuno in.l.peculium.ff. de peculio.gloſ.in dicta lege.ij.C.de inofficioſis donationibus gloſ.j.Tenet bald.in dicta.l.cum oportet.§.j. C.de bonis que liberis. xlv

¶Idẽ ſi pat filio donauit vt benemerito:⁊ merita probentur.vt per bald. vbi ſupra et in lege vna.§.ne autem. C.de caducis tollendis quia eſt permutatio.⁊c. xlv

¶Quid aũt ſi pater donãs filio fami x

llas jurauit non reuocare vide docto
rem de ſegura vbi ſupra.folio.xj.col.
iij.Cui adde paulum de caſtro conſi-
lio.ciij.ꝛ bald.in.l.iij.C.pro dona.ꝙ
quidem juramētū hodie poteſt inter
uenire in contractu qui alias ſine ju-
ramēto valere nō poſſet vt conſtitue-
rūt rex fernād⁹ ꝛ regina heliſabet.

i. ¶Por contracto entre viuos. Ex iſ-
ta lege juncta.lege.xxij.ibi ſcriptura
publica: colligitur prima conſidera-
tione quod vbi donatur tertia vel qn-
ta pars bonorum:requiritur ſcriptu
ra etiam ſi donatio non excedat quin
gentos aureos.quia leges iſte loquū
tur indiſtincte.ꝛ per hoc ſi verum eſt
ampliatur.l.ſancimus.C.de dona.ꝛ
lex regni.v.partita.ti.de donatio.l.ix
que in donationibus excedētibus qn
gentos ſolidos requirunt inſinuatio
nē vel ſcripturā:nichil enim aliud eſt
inſinuatio.ꝙ redigere in ſcriptis co-
ram judice.l.modeſtinus.ff.de dona.
ꝛ dicta lex regni.Qui ſunt iſti ſolidi ꝛ
quales vide in peregrina in verbo do
natio in.glo.magna in fine.Secus ta
men eſſet vbi donatio non excedebat
quingētos ſolidos ſiue aureos. Sed
iſta lex indiſtincte loquit̃ cogitabis.

ij. ¶An ſicut non valet donatio omniū
bonorum preſentium et futurorum:
ſic iſta donatio omnino nulla: an va-
leuit ſaltem quo ad bona preſentia:
dicas quod valet quo ad preſentia:vt
late per doctores preſertim per ſalice
tum in.l.finali.C.de pactis.

¶Aliqui tenent contrariū per textū
in.l.quoties.§.ſed ſi non.ff.de heredi
bus inſti.ꝛ ibi bart.ꝛ in.l.j.C.de inof-
ficioſis donationibus.Vſi.quero in
quantum fiat reuocatio ꝛ in.l.ſtipula
tio hoc modo concepta.ff.de verbo-
rum obligatio.

¶Oppinio ſalice.videt̃ verior ꝛ eqor
per multa q̄ ſup̄ dicta ſunt concludē
tia valere donationē i eo ꝙ valere pōt
ꝙuis in multo pluri fiat.facit lex re-
gni foro legū.lib.iij.ðlas donationes,
l.vij.Ad idē.l.j.ꝛ.iij.ff.ð pecu.le.ꝛ ibi
bart.ꝛ glo.in.l.iiij.eod.ti.Ad idē deci
ſio bald.in.l.eā ꝙ col.ix.in fi.C.de fi-
dei.cū loquitur ð magna re vel pōde
re alicui ratione alimentorum reli-
cto: valet vſq; ad modū alimētorum.
vide fran.aretinum conſilio.xlvij.

¶O por otra coſa ſemejante. Pone iij.
exēplū.ðdi tibi ſeruū meū vt filio tuo
johani donares tertiā partē bonorū
tuoꝝ:tu donaſti:nō poteris reuoca-
re poſtea dōationē:quia licet ſit dona
tio reſpectu tui:cui ſeruū tradidi:reſ-
pectu tamen mei qui hoc tradidi:vt
tu filio donares:dicit̃ oneroſa ꝛ remu
neratoria:ideo reuocari non pōt ſm
bart.in.d.l.q rome.§.flaui⁹ in prima
oppoſitiōe.Uel poteſt poni aliud exē
plum in qualibet donatione remune
ratoria que non fit titulo lucratiuo:
ſed quia benemerita donationem pre
ceſſerunt: intellige de equiualentib⁹
meritis.alias non valeret donatio ſe-
cundum bart.ꝛ alios in.l.ſiquis pro
eo.ff.de fide juſſo.§.j.in fine ꝛ authē.
vnde ſi parens.C.de inoffi.teſta.per
omnes docto.jaſſon plene in.l.frater
a fratre col.xxij.ff.de condi.inde.vbi
inter cetera dicitur quod illud quod
donatur vltra benemerita: cenſetur
profecticium ꝛ conſequenter reaqui
retur patri.Ad predicta bene facit.c.
relatum ibi juxta ſeruicij merittum
de teſtamentis.

¶Ex his reditur dubia deciſio bald. iiij.
in authē.ex teſtamēto.C.de colla.vbi
dicit ꝙ donatio facta filio ꝑpter bene
merita cēſet̃ peculiū ꝓfecticiū ꝛ cōſe-
q̄nter readret̃ patri.et valet dūmodo
non ſint bene merita infra dimidiā
rei donate per.l.ij.C.ð reſcin.vendi.
quod eſt magnum verbum ad exten-
ſionem.d.l.ij.ſequitur ludoui.roma.
in.l.ſi donatione.C.de collatio.

¶Cōfirmatur per id quod voluit ſa- iiiij.
licetus poſt.glo.in.l.petens.col.xj.
C.de pactis vbi dicit ꝙ ſi debitor pro-
mittat creditori vſuras: ꝛ creditor aſ-

tringit ſe ad aliquod onus equiualēs
non eſt proprie vſura. immo permit-
titur etiam de jure canonico: quia cē
ſetur ⁊ ſubdit ſingulariter ſalicet⁹ dū
modo illud onus non ſit vltra dimi-
diam juſti precij nō eſt vſura. Sequi
tur alexander conſilio. ccclxij. col. ij.
incipit egregie.

lv. ¶ Illa tamen deciſio bald. confundi-
tur ex verbis bart. in. d. l. ſi ater a fra-
tre ſecundum jaſſo. ibi. col. xxij. et ita
quieuit. Sed pro bald. facit: quia do-
natio remuneratoria eſt quedam per
mutatio: vt. l. ſed ⁊ ſi lege. §. cōſuluit.
ff. de petit. heredt. notāt bart. ⁊ bald.
in prohemio digeſtorum. Sed in per
mutatione licita eſt deceptio intra di
midiam. ſi vero dimidiam juſti pre-
tij excedat habet locū remedium. l.
ij. de reſcin. ven. vt ibi notat bald. in.
iij. q. ⁊ in. l. majoribus. C. communia
vtriuſq₃ judicij. ⁊ ſic videt quod ne-
dum illud in quo donatio equiualet
benemeritis: immo etiā illud in quo
excedit: habeat filius titulo permuta
tionis. Sed ſi hoc eſſet verū via frau-
dibus aperiretur ⁊ minueretur legi-
tima aliorum fratrum. ideo tenenda
eſt oppinio bart. q̄ tutior eſt ſcilicet q̄
vbi dōatio excedit merita: nō teneat.

lvj. ¶ Intellige quod non tenet in eo q̄
excedit merita: in eo tamē quod equi
ualet meritis tenet. ita alias conclu-
ſi in repetitione rubrice de donationi
bus inter virum ⁊ vxorem. col. ccxl.
per. l. ex anuo in principio. ff. de dona
tionibus inter virum ⁊ vxorem. Ad
idem. l. Si titio ⁊ michi. §. j. d legatis.
ij. vbi ſi alicui legatur vltra q̄ capere
poteſt: reuocatur legatū in eo quod
capere non poteſt per quam. l. dicit
doctor de Segura in ſua repetione. l.
vnum ex familia folio. xij. quod ſi te-
ſtator habēs filios: reliquit extraneo
tertiam partem bonorū: reuocatur
ſolum in eo quod excedit quintā quā
extraneo relinquere poterat bene fa-
cit. l. ſancimus. C. de donationibus.
vbi donatio que excedit quingentos
aureos niſi fuerit infirmata: nō valet
in eo quod excedit: bene tamē in quā
titate quingētorum aureorum. Ra-
tio predictorum eſt quia quando vti-
le poteſt ſeparari ab inutili: vtile non
vitiatur propter inutile: vt regula ju-
ris lib. vj. dicit. vbi videas dynum et
multa que ibi cumulaui.

¶ Circa meritorum probationē mul
ta ſcribūt doctores in diuerſis locis. l[illegible]
de quibus per jaſſonem in. d. l. frater
a fratre vbi inter cetera commemo-
rat dictum bald. in. l. ſi donatione. C.
de collationibus. vbi dicit quod ſta-
tur aſſertioni patris de benemeritis
filij ſi aſſertio fuit jurata. quod repre-
hendit alexander ibi. quia actus cele-
bratur inter perſonas prohibitas:
ideo juramentum nil operatur: vt cō
cludit bart. in. l. cum quis decedens.
§. titia de legatis. iij. l. aurelius. §. fi.
de libera. le. bald. in. l. j. de inofficioſis
donationibus. Sali. in. l. hac edictali
col. vij. C. de ſecundis nuptijs. ſubdit
tamen jaſſon vbi ſupra quod pro limi
tatione bald. bene facit quod ipſe di-
cit in preludijs feudorū in tertia diui
ſione vbi dicit quod ſi prelat⁹ cum ca
pitulo confiteatur feudum de quo in
ueſtit aliquē/eſſe antiquū: ſi interue-
niat juramētū: cōfeſſio preſumit vera
cui ſtādū eſt. Idē repetit idē jaſſon in.
d. l. ſi donatione. C. d coll. ¶ Sed pace
ei⁹ (vt ita dixerim) ſalua. dictū bal. ni
chil videt ad hoc cōferre q̄a loquit in
cōfeſſione q̄ fit a prelato cū capitulo.
vbi enim eſt prelat⁹ cū capitulo: eſt to
tū cōtinēs: ideo preſumitur pro eorū
confeſſione. quia per eos poteſt fieri
eccleſie cōditio deterior: vt. l. jubem⁹.
§. ſane. C. de ſacroſan. eccle. glo. fi. in
authen. hoc jus porrectū. eod. ti. Sed
vbi pater cōfitet ſub juramēto ab vno
filiorū merita recepiſſe: agitur de p̄iu
ditio aliorum filiorū: ⁊ conſequenter
pater non eſt totum continens: nec
per eum poteſt aliorū filiorū cōditio

fieri deterior ſicut poteſt fieri per pre
latum ⁊ capitulũ. Maxime quia illa
patris confeſſio eo quod in fraudem
legis facta: dicitur contra legem: vt
concludit idem jaſſon in.l. ſi donatio-
ne.pe.col.C.de colla.per.l. qui teſta-
mentum in fine.ff.de proba.⁊ bart.in
l.ſiquis decedẽs.§.titia de leg.iij.ſed
vbi prelatus ⁊ capitulũ faciunt con-
tra juris conſtitutionẽ:vel valet act9
etiam ſi juramentũ interponatur: vt
dicit bald.i dicta tertia diuiſione im-
preludijs feudorum.Quamuis ergo
dictum bald. verum ſit in ſe: nil facit
ad propoſitum ⁊ queſtionis veritatẽ.
de veritate tamen illius deciſionis.
bald.videas jaſſonem in dictis prelu
dijs feudorum col.xxxi.
lviij. ¶Concludamus igitur quod nõ cre
ditur patri aſſerenti in teſtamento ſe
eſſe debitorem alicuius in preiudiciũ
legitime filiorum ſecundum bart. in
d.l.cum quis decedens. §.codicillis.
Speculator ⁊ jo.an.ti.de confeſſis.§.
nunc videndum.quorũ meminerunt
antonius ⁊ abb. in.c. quamuis de re
judi.videtur textus in authen. quod
obtinet.C.de probat. ¶Item nõ cre-
ditur patri recepiſſe pecuniam rei a-
lienate in preiudicium legitime filio-
rum:vt per cepollam cautella.xxxvj.
⁊ doctor de ſegura in repetitione le-
gis vnum ex familia.folio.xv.
lix. ¶Queritur.filius emancipatus erat
benemeritus patri:⁊ conſtabat de be
nemeritis: pater remuneratorie do-
nauit ei fundũ:ſed non tradidit.Nõ-
ne poterit agere contra patrem ad
traditionẽ.videtur quod ſic quia do-
natio valet nõ tanq̃ filio:ſed tanq̃ ex
traneo ⁊ benemerito ⁊ ſic nõ dicitur
profectitia ſed aduentitia ſecundum
paulum ⁊ doctores in.l.ij.C.de inof-
fi.dona.ſed in donatione extraneo fa
cta ⁊ ſolo conſenſu perfecta traditio-
nis neceſſitas incumbit donatori: vt
inſti.de dona.§.perficiũtur ⁊ facit ꝙ
voluit paulus poſt cynum in.l.Si pa
ter puelle in fine C.de inoffi.teſta.vbi
dicit quod donatio reciproca vel re-
muneratoria: non indiget traditionẽ
vel confirmationẽ per mortẽ:vt poſ-
ſit res donata peti et facit quod dixit
bald.in.l.j. C.de donationibus ante
nup.in ſecunda lectura: quod dona-
tio q̃ tenet jure cõtractus:non reqrit
confirmationẽ nec traditionẽ.de hoc
per montaluum.vj.parti.ti.xv.l.iiij. lx.
¶Adde predictis quod donatio pro-
pter merita nõ dicitur proprie dona-
tio que fit ex quadam liberalitate:nul
la neceſſitate cogẽte.l.j.ff.de dona.c.j.
eod.ti.ſed potius eſt quedã permuta
tio:vt paulo ante dicebamus.ad reuo
candã autẽ permutationẽ ſolũ datur
actio preſcriptis verbis ad intereſſe:
vel cõditio ob cauſam: qua poteſt re-
peti id ꝙ eſt datũ vt.l.j.ff.de rerũ per-
mu.l.ij.⁊.l.precib9.C.eod. ergo talis
donatio non aliter põt reuocari. niſi
vt permutatio reuocatur.Cogita.
¶Ex iſtis infertur quod donatio q̃ lxi.
facit pater filio ꝓpter merita vel als
remuneratorie:non poteſt dici facta
titulo lucratiuo:ſed poti9 oneroſo:vt
voluit bald. in authen. in donatione
in fine.C.de ſecundis nuptijs dum lo
quitur de permutatione. quod ego
alias firmaui in mea repetitione ru-
brica de donationibus inter virum ⁊
vxorem.col. ccxlv. vbi videas.
¶Ex quo inferebam ibi col.ccxxviij. lxij.
quod licet princeps vel rex poſſit libe
re ſuum priuilegium alicui libere et
ſine cauſa reuocare vel ſaltem modi-
ficare.l.qui fundos.C.de omni agro
deſerto.lib.xj. Si tamen princeps re-
cepit precium pro priuilegio quãuis
vtatur verbo indulgem9:eo ꝙ ſignifi
cat vẽditionẽ eſt irreuocabilis cõtra-
ct9:nõ priuilegiũ.argu.l.fi.C.de pre-
dijs curialiũ.lib.x.tenet bald.in.l.q̃ſe
patris.C.vnde liberi. ludoui. in ſin-
gulari.cccclix.Ad hoc.l.pater que eſt
penultima. ff. de donationibus. vbi
littera dicit ſiquis aliquem a latro-

nibus vel hoſtibus captum eripuit: ⁊ aliquid pro eo ab ipſo accipiat: hec donatio irreuocabilis eſt. merces eni laboris eximij appellanda eſt: quod contemplatione ſalutis certo modo extenuari non placuit. tene menti illam legem ex qua ⁊ alijs nonnullis decebam regem henricum ſecundū qui baſtardus dicebatur nō poſſe modificare: vel conditionare donationes remuneratorias a ſe factas propter ſeruitia a militibus ſibi impenſa: vt plene ſcripſi in dicta rubrica. folio. xxiij. col. iij. ✠. ex iſtis alias: ⁊ plenius fo. xliij. col. ✠. ⁊ ex his iuſtificari poteſt in noua impreſſione. vbi videre poteris.

lxiij. ¶ Ex predictis etiam infertur quod licet donatio inter coniuges regulariter ſit prohibita: vt ſunt iura vulgaria que ego cumulaui in predicta repetitione rubrice de donationibus inter virum ⁊ vxorem folio. xiij. §. ſunt ⁊ alie donationes. donatio tamē remuneratoria permiſſa eſt inter eos: vt latiſſime proſſequor in dicta rub. folio. xxiij. col. iij. §. limita ſecūde. vbi multa cumulaui: que per te videre poteris. valebit ergo donatio reciproca facta inter coniuges conſtante matrimonio hoc modo ſi contingat alterū premori: ſuperſtes habeat bona premoriētis: quia hec non eſt mera liberalitas: ex quo tantum recipit quantum donat vt per Cynū bald. ſalicetū paulum ⁊ alios in. l. ſi pater puelle. C. de inoffitioſo teſtamento.

lxiiij. ¶ Idem dicimus quando fit donatio a ſponſo ſpōſe ſpe futuri matrimonij ſeu collata ad tēpus futuri matrimonij quādo ille qui donat eſt inferior: vt aquireteret honorem vel parentelam alterius: eſt donatio remuneratoria que inter cōiuges permittitur: multo fortius inter futuros cōiuges inequales: vt per bart. ⁊ alios in. l. diuortio. ff. de verbo. obli. bald. in. l. j. in ſecūda lectura. C. de dona. ante nup. notatur in. l. quod autem. §. ſi vir. ff. de donationibꝰ inter virum ⁊ vxorē. vide abb. in. c. ſuper eo de teſti. ⁊ in. c. cum in eccleſie corpore de ſimo.

lxv. ¶ Hinc eſt quod valet pactum inter futuros coniuges quod filij quos vir habuerit ex tali matrimonio non ſuccedant patri in feudo: ſed naſcituri: quia ſub tali pacto vir nobilis inueniet nobiliorem vxorem per quā nobilitas creſcat ita dicit bald. per illum textum in. c. j. §. filij nati. ſi de feudo fuerit contro. inter dominum ⁊ agnatum. de quo etiā per eū in. c. j. de matrimonio ad morganicam cōtracto.

lxvi. ¶ Quid autem de eo quod datur filie ex cauſa dotis an ſtatim valet iſta donatio: dicas quod ſic vt. l. pōponiꝰ. ff. familie herciſcunde. ⁊. l. ſi cum dotem in principio ſecundum primam lecturam. ff. ſoluto matrimonio glo. ⁊ doctores in. l. ij. C. dē inoffi. dona. plene p paſſo. in. l. frater a fratre in quarta fallētia. ff. de condi. inde. traditur per doctorem de Segura in repetitione. l. vnū ex familia. §. Sed ſi fundū folio. x. ff. de leg. ij. ego proſequor plene in dicta rubrica de donationibus inter virum ⁊ vxorem folio. xxvij. col. iij. §. limita quinto vbi etiam de donatione propter nuptias facta filio de qua in dicta rubrica folio.

lxvij. ¶ Quid autem de donatione facta filio cauſa honoris adipiſcēde: vel cauſa ſtudiorum ⁊ pro emendis libris dixi in dicta rubrica folio. xxvij. col. iij. §. limita ſexto. vbi concluditur quod valet. Adde ibi dictis legem regni. v. partita ti. de las donaciones. l. iij. que eſt notabilis ad hoc. vide etiā. vj. parti. ti. xv. l. v. vide etiā que dixi ſup. ✠.

lxviij. ¶ Quo ad intellectum. l. pomponius de qua diximus ſupra. ✠ ſi. xl. aduerte quia loquitur vbi dos erat tradita. vnde dubium faciebat quia dos data erat filie familias in poteſtate exiſtēti: ſecundum glo. ibi. de quo nō eſt inſiſtendū cū fauore dotis permittatur

donatio facta filie familias vt plene
dico in preallegato. §. limita quinto.
de traditione ſimiliter nõ eſt altercã-
dum nam ſi pater volens filiam nup-
tui tradere promittit genero futuro
eam dotare in centum ducatis ⁊ do-
tauit: valet iſta dotis conſtitutio q̃q̃
ad traditionem non fuerit proceſſū:
nec poterit reuocari talis donatio: vt
hic dicitur in hac lege cum dicit/ o ſe
ouiere hecho contrato con otro ter-
cero por cauſa onoroſa. Si tamen pa
ter aſſignauit filie dotem ante quam
eam nuptui traderet: ⁊ tunc neceſſa-
ria eſſet traditio ad transferẽdum do
miniū: vt reuocari non poſſit vt per
paulum de caſtro in.d.l.ij.C.de inoffi.
dona. de quo forſam dicemus infra
in.l.xxij.⁊.xxv.

lxix. ¶ Iſta autem promiſſio vel donatio
pro dote poteſt dici donatio ob cauſã
l.hoc iure.§.labeo.ff. de donationibꝰ
⁊.ff. mandati.l.Si remunerãdi.§.fi.
vel poteſt dici contractus innomina-
tus ſi perſona non eſt prohibita exer-
cere cauſam propter quam datur: vt
per glo.⁊ bart.in.d.§. labeo. poſſum
enim recipere pecuniam: vt ſim fide-
iuſſor pro te: niſi ſim prohibitus inte-
cedere: nam tunc nichil valet quod a-
gitur ſecundum bartholum. ibi.

lxx. ¶ Sino reſeruare el que lo hizo enel
miſmo contracto. Ubi ergo donatio
facta filio tenet: non poteſt poſtea re-
uocari: niſi hoc ſibi reſeruauerit pa-
ter donans tempore donationis. nã
ex interualo: hoc facere nõ poteſt: vt
l.perfecta donatio.C.de donationibꝰ
que ſub modo. ad idem.l.illud.C. de
colla.ſecundum alexan.ibi.cuius ver
ba refert ⁊ ſequitur iaſſon. in authẽ.
ex teſtamento.viij.col.C. de colla.

lxxi. ¶ Ex quo infertur quod ſicut pater
nõ poteſt reuocare donationem filio
factam in caſibus in hac lege expreſ-
ſis: ſic nec poteſt in donatione iã per
fecta ex interualo grauamem vel cõ-
ditionem vel modificationem quod
certo caſu poſſet illam reuocare: niſi
donationis tempore hoc adiecerit:
vt ſentiũt Alexãder ⁊ iaſſon vbi ſupra
⁊ benefacit iſta lex.

¶ Hoc tamen intellige quãdo filius lxxij.
donatarius nollet ſuccedere cum fra
tribus: ſed habere ipſam rem donatã
precipuam: vt.l.fi.ff.de collatione do
tis. Alias autem bene poſſet pater im
ponere grauamem: ſi vult habere he
reditatem. Sicut poſſet grauari de re
ſua vſq; ad vires hereditarias: vt.l.cũ
pater.§.ſi titio.de lega.ij.⁊.l. impera
tor.§.ſi centum.eſt de mente pauli in
authen.ex teſtamento.C.de collatio-
nibus in fine. bonus textus in.l.ſi ea.
C.ad legem fal.

¶ O por algunas cauſas que ſegun lxxiij.
leyes de nueſtros reynos las donatio
nes perfectas o con derecho hechas
ſe pueden reuocar. Ante huius legis
editionem ego ſcribens in hac mate-
ria in rubrica de donationibus inter
virum ⁊ vxorem.col.cccxxviij. in pri-
ma impreſſione.in ſecũda vero folio.
optabam fieri legẽ ſuper hoc ad
tollendas ambiguitates: quamq; lex
regni.v.partita titulo.de las donatio
nes.l.pe.⁊ foro legum.lib.iij.eodem
ti.l.j.ſup hoc videant diſponere. Po
ſtea vero i curijs thaurinis: perſeue
rãter inſteti: vt hec lex inter alias ede
retur. ⁊ vt facilius itelligas quid vti
litatis hec lex afferat premitte quod
donatio perfecta non poteſt reuoca-
ri niſi propter cauſas in iure expreſ-
ſas vt.l.fi.C.de reuocã.dona.vbi aliq̃
cauſe enumerantur: vide ibi glo.⁊ do
ctores ⁊ leges regni preallegatas. Et
quamuis in.d.l.fi.dicatur quod ex il
lis tantum cauſis poſſit donatio per-
fecta reuocari: dicit tamen ibi glo. no
tabiliter idem eſſe in alijs caſibus ſi-
milibus habẽtibus ſimilem rationẽ
⁊ equitatem. ⁊ ita caſus excepti a lege
extenduntur ex identitate rationis ſi
milis glo.eſt in.l.ob es alienũ tantũ.
C.de predijs minorum.textus in.c.cum

dilecta de confirma. vtili vel inutili
juncto.c.quoniam frequenter:vt lite
non conteſta. ſecundum abb.in. d.c.
cum dilecta. quod procedit etiam in
caſibus exceptis a ſtatuto: vt pꝛoba-
tur in.c.ad audiẽtiam de clericis non
reſidentibus ſecundum abb.et quod
efficatius eſt etiam ſi caſus excipian-
tur cum dictione taxatiua tantuꝫ vel
ſolum vel ſolummodo: vt volũt glo.
pꝛeallegate quas ad hoc tene memo-
rie. Unde caſus excepti in quibus po
teſt quis exheredari de quibus in au
then.vt cum de appellatione cognoſ-
citur.§.aliud quoqꝫ capitulum ⁊ per
glo.in.c.quintavallis de jure jurãdo
⁊ in lege regni.vj.parti.ti.
extenduntur ad alios caſus vel alias
cauſas ſimileꝫ rationem ⁊ equitatem
habentes. Nunc ad pꝛopoſitum du-
bitaret foꝛſam faciebat quia cum iſte
donationes vel conceſſiones quas fa
cit pater filijs ad dotem vel donatio-
nem pꝛopter nuptias ſint valde pꝛi-
uilegiate:vt plene dixi in mea repeti-
tione:non ita faciliter debent reuoca
ri:ſicut alie donationes.quapꝛopter
juſtum fuit quod ſaltẽ ad metas alia
rum donationum meterentur: vt ex
quo a pꝛincipio valuerunt: non poſ-
ſint reuocari:niſi ex cauſis ex quibus
alie donationes reuocantur que in le
gibus regni ſunt expꝛeſſe.
lxxiiij. ¶ Caue tamẽ ne decipiaris quia iſta
verba in fine legis poſita non referũ-
tur ad omnia pꝛecedentia.nam ſi do-
natio ſit remuneratoꝛia: pꝛetextu in-
gratitudinis non reuocatur.l. penul
tima.§.j.ff.de donationibꝰ.⁊ ibi glo.
ego ſcripſi in dicta rubꝛi. folio.
Item ſi donatio fiat filio vel filie ex cã
onerosa: vel ex contractu habito cuꝫ
tertia perſona ex cauſa matrimonij:
vel ex alia ſimili: vt dicit iſta lex in pꝛi
cipio: talis donatio ſimiliter pꝛetex-
tu ingratitudinis reuocari nõ poteſt.
l.his ſolis:ſecundo reſponſo.C.de re
uocã.donationibꝰ. vbi dicitur quod
ratione ingratitudinis donatarij:nõ
poteſt reuocari donatio ĩ pꝛejuditiũ
tertij. Clauſula igitur iſta: ſeu verba
in fine legis poſita non debet referri
ad donationes irreuocabiles de q̃bꝰ
pꝛemiſerat:ſed ad eas tm̃ q̃ ⁊ ſi valeãt
ratione traditionis:vel traditiõis ſcri
pture ipſius donationis vel alias trã
ſlato dominio regulariter nõ poſſũt
reuocari niſi ex juſtis cauſis in legibꝰ
regni expꝛeſſis intellige vel alijs etiã
non expꝛeſſis habentibus ſimilem ra
tionem vel equitatem: vt paulo ante
dicebamus.
¶ Reuocar. Pater qui donauit filio lxxv.
domum cum hoc quod poſſit eam re
uocare: in qua filius plures fecit ex-
pẽſas: ſi reuocauit: non tenet filio de
expenſis ſatiſfacere. foꝛo legum lib.
iij. titulo delas donaciones. l. x. tene
menti. de fructibus interim perce-
ptis an faciat ſuos filius:an teneatur
patri reſtituere: poteſt pꝛobabiliter
dubitari ſicut de donatione facta in-
ter conjuges ſequuta reuocatione ta
cita vel expꝛeſſa de qua ſcripſi in ru-
bꝛica de donationibus inter virum ⁊
vxoꝛẽ in mea repetitione. Adde quod
tales expenſe non computantur cum
fructibus medij tempoꝛis perceptis
glo in. l.emptoꝛ. ff. de rei vendi. tenet
Bald.in.l.diuoꝛtio.§.impꝛedia.ff.ſo
luto matrimonio. paulus de Caſtro
conſilio.xvij.bald. in. l. domos de le-
gatis pꝛimo.ex quo infertur quod fi
lius donatariꝰ recuperabit expenſas
factas in re donata quando reuoca-
tur pꝛopter eius ingratitudinẽ.quia
non compenſantur cum fructibꝰ me
dio tempoꝛe perceptis ex quo filius
eas fecit bona fide. Item donatarius
poteſt retinere rem pꝛo expenſis vt
hic et lege ſi in area.C.de rei vẽ.⁊ lege
ſi pene.§.j.⁊ lege repetitio.C.de con-
di. inde. ⁊ lege ſi quid poſſeſſoꝛ. §. ſi-
cut autem et ibi bartholꝰ. ff. de peti.
here. baldus in lege Si mandatum.
col.j.vſi.fallit.C.de nego.geſt.

EL padre/o la madre/o qualquier dellos pueden ſi quiſieren hazer el tercio de mejoria que podian hazer a ſus hijos/ o nietos conforme ala ley del fuero a qualquier de ſus nietos/ o deſcendientes legitimos pueſto que ſus fijos padres delos dichos nietos/ o deſcendientes ſean biuos ſin que enello les ſea pueſto impedimento alguno.

j. PAter vel mater poteſt meliorare filiuz vel filios nepotem vel nepotes etiã viuis parẽtib9. hec lex declarat legem fori.lib.iij.ti.ð las mandas. l.x.in duobus ð quibus hacten9 ſemper fuit dubium apud iuris peritos. ¶Primo in eo quod dicit quod neduz pater:verum etiam mater poteſt meliorare in tertia ꝛ quinta parte bonorum ſuorum filios vel nepotes:quod intelligendum eſt de matre etiaz conſtante matrimonio ꝛ de omnibus bonis ſuis etiam dotalibus propter generalitatem iſtius legis ꝛ.l.x.preallegate. Intellige tamen ſaluo iure mariti quod habet in bonis dotalibus cõſtante matrimonio. habet enim fructus ad ſuſtẽtãdũ onera matrimonij. l.dotis fructus.l. plerumq;. ff. de iure dotium.l.pro oneribus.C.eod. l. ſi maritus.ff.familie herciſcũde.c.ſalubriter de vſuris.iij.partita.ti.xj.l. que incipit en poſſeſſion. foro legum lib.iij.ti.delas arras.l.iij. ¶Preſertim quia vxor conſtante matrimonio:nichil marito ꝑiuditiale facere poteſt etiã in rebus proprijs vt diſponunt leges regni foro legum lib. ti.delos pleytos que devẽ valer/o no: ꝛ infra. l.lv. vbi dicemus.et ſcripſi in rubrica de dona.inter virũ ꝛ vxorem.col. in mea repetitione.poterit ergo vxor hanc meliorationem facere de rebus ſuis etiam conſtãte matrimonio:que ſtatim eſt valida:preſertim iteruenie te traditione: vt in.l. ſupra proxima: ſaluo tamen vſuffructu ipſius mariti arg.l.ſi cõſtante in fine.C.de dona. inter virum ꝛ vxorem. ꝛ ibi notat ſalicetus. facit quod dicit bald.in.l.nõ dubium.C.de legi. ¶Si tamen meliorat filium vel nepotem ex cauſa dotis vel alias vbi valeret donatio matris in filium de quo ſupra. l. proxima dictum eſt:valebit etiã quo ad vſuffructum ꝛ comoditatẽ ſtatim ſecuta traditione percipiendam per ea que ibi dicta ſunt. Idem diceremus de rebus parafernalibus vel alijs bonis in quibus de iure vel conſuetudine marit9 non habet adminiſtrationẽ nec vſufructum vel partẽ ipſius.nam in his etiã marito inuito libere poteſt vxor donare filijs per viam meliorationis vel alias. Sed cum hodie per iura regni ꝛ conſuetudines omnia bona vxoris cadunt ſub viri adminiſtratione ꝛ eorũ fruct9 cõicantur inter eos:michi eſſet hoc dubitabile cogitabis.

¶Secundum quod addit iſta lex eſt quod pater viuente: poteſt auus meliorare nepotem. ꝛ in hoc declarat dictam.l.x.fori legũ.lib.iij.ti. delas mandas cũ dicit o nieto que aya derecho de heredar. ¶Propter quod verbum nonnulli grauis authoritatis doctores dicebãt debere intelligi patre defuncto:non autem viuente.nam tũc nepos nõ ſuccedit auo.l.poſthumoꝝ ff.de inoffi.teſta.l.ſiquis filiũ.C.eod. l.gallus.§.nunc de lege. ff. de liberis ꝛ poſthumis.inuito igitur patre: nichil poteſt filio per auum relinqui vt per bald.in.l.penul.§.quia filio ꝟ.nota quando habens filiũ. C. de adopt. ꝛ in authen.res que.col.ij.ꝟſi. quero an tenetur.C.cõmunia ð legatis ꝛ ita alias pluries fuit iudicatum: vt plene ſcripſi i dicta.l.regni. Quod tamẽ ij.

intelligebant antiqui de tertia parte
reputantes eam legitimam filiorum
reſpectu extraneorũ ⁊ reſpectu ipſius
nepotis quem reputabant extraneũ
viuo patre: vt plene tradit doctor de
Segura in.d.l.vnum ex familia ego
ſcripſi in dicta.l.regni. ſecus dicebãt
reſpectu quinte partis quam poterat
auus relinquere cuilibet extraneo et
conſequenter nepoti etiam viuo pa-
tre.Sed iſta lex tertiaʒ ⁊ quintam re-
linquere permittit cui ſtandum eſt
tãꝗ nouiſſimo modo reputãs tertiã
partem legitimam vel non. quoniã ⁊
ſi reputetur legitima: permittit ꝙ in
ea poſſit agrauare filiũ. ⁊ ita ceſſat ar
gumentum quod aliqui ex iſta lege
ſumere conantur: quod non eſt legiti
ma: ex quo pater in ea grauare poteſt
filium contra.l.quoniam nouella.C.
de inoffitioſo teſtamẽto extraneo au-
tem dare non poteſt tertiam.
iij. ¶ Adde quod pater poteſt nepotem
filio viuo dotare ⁊ talis dos non im-
putatur in legitima filij.l.dedit dotẽ.
ff.de collatio.bo.tenet bald. in authẽ-
tica ex teſtamẽto.col. penultima ver-
ſiculo tertio quero.C.de collatio.
iiij. ¶ Item vxor dotem diſpenſare pro
anima patris ſui ſecundum joha. de
ymola in.l.quamuis.ff.ſoluto matri-
monio arg.l. ſancimus. C.de ſacro-
ſan.eccle.ſcripſi in.l. regni foro leguʒ
titulo delos pleytos q̃ deuẽ valer.
v. ¶ Emanauit iſta lex ad declarationẽ
legis foro legum lib.iij.titu. que
permittebat patri vel matri vnum ex
filijs nepotibus.quia dubitabatur an
poterãt meliorare plures ſimul cum
ibi diceretur in ſingulari: fuit condi-
ta iſta lex que diſponit quod ſic.vt an-
tea tenuit mõtaluus in dicta lege per
textum ⁊ que ibi notat bart. quem a-
lij referunt et ſequũtur in.l. vnum ex
familia.§. .ff.de legatis.ij. ⁊ ibi in
repetitione doctor de Segura. folio.
xiij.allegat textum in argumento in.
l.cum quidã.ff.eod.et quod ibi notat
Paulus de caſtro. ſuper quo hodie
non eſt amplius inſiſtendum.
¶ Item quia in dicta lege fori dabat vj.
facultas parentibus meliorandi fi-
lium vnum vel nepotem:et de prone
potibus ⁊ alijs deſcẽdentibus nichil
dicebatur: in hac lege diſponitur de
omnibus alijs deſcendentibus. ⁊ iu-
ſte quidem.nam facta nepotum men
tione in caſu fauorabili ⁊ nomini no-
ciuo:comprehenduntur pronepotes
⁊ alij deſcendentes.l.cui eorum. §. fi.
ff.de poſtu.lege Sed ſciendum . ff.de
parricidis bald.in.l.ſi nomen.in.fi.
ff.de ſucceſſorio edicto.
¶ Pueſto que los hijos padres de- vij.
los nietos ſean biuos. Lex fori predi-
cta dicebat de nepotibus:que ayã de
recho de heredar.nepos quidẽ viuen
te filio eius patre:nullum ius preten
dit habere in bonis aui. cum pater ſit
in primo gradu et precedat nepotem
qui eſt in ſecũdo gradu authẽ. in ſuc-
ceſſione.C.de ſuis ⁊ legitimis heredi
bus ⁊ inſti.de heredum quali. ⁊ diffe.
§.cum filius. vj. partita titulo delas
herencias.l.iij.⁊ foro legum eod.ti.l.
vij. ⁊ iſtud cõmuniter tenebatur an-
te huius legis editionem. Hic autem
deciditur contrarium.
¶ Ratio huius deciſionis fuit filio-
rum nepotum pronepotum ⁊ deſcen
dentium fauor. Antiquitus enim le-
gitima filiorum erat deſignata ſecun
dum numerum filiorum. nam ſi erãt
quatuor vel infra:eorũ legitima erat
tertia pars bonorum patris. Si erant
quinq; ⁊ vltra: erat bonorum medie-
tas que eis deferebatur ab inteſtato.
authẽ.de triente ⁊ ſemiſſe.§. hoc nos
coll.vj.authẽ. nouiſſima. C.
⁊.vj.partita.ti.j.l. xvij. in qua legiti-
ma:veniunt omnia que profecta ſunt
ab eo cuius fuit hereditas: ⁊ compu-
tantur in ipſa. C. de inofficioſo teſta.
l.quoniam nouella et. l. ſi quando.§.
generaliter.C.de collationibus,l.pe-
nultima et dicta lege partite.

¶ Poſtea vero ꝑ dictã legem fori eſt aucta legitima ⁊ ſublata differentia de numero liberorum in fauorem eorum ⁊ parentum: datur enim facultas parentibus meliorandi vnum ex filijs vel nepotibus. ibi tamen non dicebatur patre predefuncto: vel viuo: propterea in parentum ⁊ filiorum nepotũq; fauorem hoc declaratur per legem iſtam. Lex enim que ampliat teſtandi facultatem: fauorabilis eſt: que vero reſtringit odioſa: vt. ff. ſi qs aliquem teſta. probibu. in rubro et nigro. ⁊. C. eod. Ad idẽ. l. nõ ſolum ⁊. l. immo. ff. de opti. le. vbi qui poterat eligere de omnibus ſi ei ſtichus auferatur: dicitur electionẽ non habuiſſe. idem ⁊ multo fortius videtur in caſu noſtro vbi pater nedum excludebatur ab vna ſpecie: immo et a genere eligibilium cum tãtum permittatur deſcendentibus relinquere tertiam: non extraneis. Lex ergo iſta duplicem inducit fauorem. liberorum ⁊ poſterorum vltra nepotes. Item parentum quibus libera teſtandi et diſponendi de bonis ſuis quibus vellint filijs nepotibus et poſteris deſcendentibus datur facultas vt. l. j. C. de ſacroſanctis eccleſijs.

Lex. xix.

El padre ⁊ la madre ⁊ abuelos en vida/ o al tiempo de ſu muerte puedan ſeñalar en cierta coſa/ o parte de ſu hazienda el tercio ⁊ quinto de mejoria en que lo aya el fijo/ o fijos/ o nietos que ellos mejoraren con tanto que no exceda el dicho tercio delo que montare/ o valiere la tercia parte de todos ſus bienes al tiempo de ſu muerte: pero mandamos que eſta facultad delo poder ſeñalar el dicho tercio ⁊ quinto como dicho es q̃ no lo pueda el teſtador cometer a otra perſona alguna.

j. Iſta colligo ex iſta. l. primũ quod lex regni foro legum lib. iij. ti. delas mandas. l. ix. que ꝑmittit meliorationem tertie ⁊ quinte partis a patre filio vł nepoti: intelligitur quod poſſit meliorare in his vnũ vel plures filios vel nepotes: vt etiam vult lex precedens et hoc firmat conſtanter doctor de ſegura in. d. l. vnum ex familia poſt alios antiquos ego ſcripſi i. d. l. ix. poſt mõtaluuz. facit doctrina bart. in. l. qui filiabus. §. j. ff. de legatis. j. vbi appellatione filij in numero ſingulari comprehenduntur omnes filij teneas ergo quod dictum eſt.

ij. ¶ Adde quod iſte meliorationes poſſunt fieri vni vel pluribus filijs vel nepotibus: vna vel pluribus vicibus ſimul vel ſeparatim: ⁊ valent in tertio ⁊ quinto. Si tamen excedant tertium ⁊ quintum reuocantur in eo q͂ excedunt tanq̃ donatio inoffitioſa vt l. ſancimus. C. de inoffi. dona. ⁊ in. l. fi. C. de inoffi. dona. nota. in. c. raynald9 de teſta. per abb. antiquuz per Jacobu. in authẽ. vnde ſi parẽs. C. de inoffi. dona. bart. in. l. titia. §. imperator de legatis. ij. foro legum lib. iij. titulo delas donationes. l. vij. ⁊ hic.

iij. ¶ Sed in huius reuocatione intereſt an ſimul ⁊ ſemel pluribus facta fuerit melioratio exceſſiua: quo caſu reuocatur exceſſus pro rata cuiuſq;. l. ſi quis teſtamento. §. apud julianum ⁊ ibi doctores de legatis. j. etiam ſi portio vnius data ſit in ſpecie: alterius vero in quantitate ſecundum angelũ ⁊ alios in. l. querebatur. ff. ad legem fal. raphael in. d. §. apud julianuz. Si autem meliorationes facte ſunt diuer

ſis temporibus:⁊ tunc vltima in eo ꝙ excedit reuocatur: quia quantum ad illud fuit inofficioſa vel in toto vel in parte ſecundum glo. ⁊ bart. in. d. l. titia. §. imperator de lega. ij. et in. d. l. j. C. de inoffi. dona. ¶ Reuocatur autē exceſſus aliquando ex preſumpta voluntate teſtatoris ipſo iure ſecundum glo. ⁊ bart. in. d. §. imperator. notatur in. d. l. j. ⁊ in. l. ſi totas. C. de inoffi. dona. ⁊ in. l. ſi vnꝙ. C. de reuo. dona. vnde res poteſt vendicari ⁊ cōdici vt ibi nota. Reuocatio autem que fit per titulū de inoffi. dōa. nō fit niſi prepoſita querella vt. l. j. C. de inoffi. dona.

iiij. ¶ Secundum quod ex iſta lege colligitur eſt quod melioratio tertie ⁊ quinte inſimul vel ſeparatim poteſt fieri in vna re deſignata. ⁊ ſic approbatur lex ſtilli. ccxiij. de qua per montaluū in. d. l. ix. ⁊ ibi ego plenius ſcripſi. que prouiſio fuit ſatis ſalubris ad tollendas ambiguitates que ſuper hoc aſſidue verſabantur in iudicijs nā diuerſe ⁊ contrarie ſuper hoc pluries fuit iudicatum. quoniam cum filius dicitur habere ſuam legitimā in quacūꝙ parte hereditatis vt. l. ij. C. quando ⁊ quibus quarta pars heredi. debe. lib. x. videbatur quod nō poterat aſſignari legitima nec melioratio in vna ſola re. cum contrariū hec lex diſponit que ita ſeruatur ad litteram.

v. ¶ Tertium quod inducit iſta lex eſt deſignare tempus quod debet inſpici ad vidēdum an melioratio tertij et quinti ſit inofficioſa ſcilicet tempus mortis patris meliorantis vel aui. vnde quemadmoduꝫ legitima debetur ſecūdum tempus mortis teſtatoris. l. cumq ueritur. C. de inoffi. teſta. bart. ⁊ alij in. l. etiam. §. fi. ⁊ in. l. ſi patroni. §. fi. C. de boniſque liberis: ſimiliter in hac melioratione id tempus eſſe attendendum: intellige niſi forte legitima debeā filio confiſcatis bonis paternis vt. l. cum ratio. ff. de bonis dānatorū. autben. bona damnatorum. C. eod. nam tunc debetur ſecundū tēpus delicti vt per bald. in. l. quamꝙ. C. ad legem fal. ⁊ in. l. ij. C. de adopt. bart. in. l. cum filius. ff. de verbo. obli. paulus de caſtro in. l. in ratione. ff. ad legem fal. idē ſi donatarius cōmiſit delictum propter quod eius bona cōfiſcantur: nam tunc prelegatuꝫ tertij ⁊ quinti: donatarius conſequitur ſecundum tempus preſens delicti: non expectata morte donatoris de quo vide quod ſcripſi in dicta. l. ix.

¶ Emanauit iſta lex ad declarationē legis regni foro leguꝫ lib. iij. ti. delas mandas. l. ⁊ ſtilli. ccxiij. in quibꝰ agitur de melioratione tertie ⁊ quinte partis bonorum. nichil tamē dicitur de tempore quo debent bona extimari: vt ſciatur que ſit tertia vel quinta bonorum pars. an tempore teſtamenti contractus vel donationis ſeu alteriꝰ diſpoſitionis: an vero tempore mortis ipſius teſtatoris vel diſponentis interque nō eſt mediocris differentia: cum teſtatoris vel diſponentis bona poſſint augeri vel minui. vi.

¶ Aliquibus videbatur quod tempꝰ preſens non futurum erat in conſideratione vt. l. ſi ita. ff. de auro ⁊ argento le. ⁊ ibi notat bart. quē alij referūt ⁊ ſequntur. Ad idē. l. teſtator. §. qui indiuiſam. de legatis. ij. vbi legata parte bonorum: intelligitur de bonis que teſtator habet tempore teſtamēti. Secus ſi legetur pars hereditatis. nam tunc inſpiciendum eſt tempus mortis: vt. l. peculium in principio de legatis. ij. l. grege de lega. j. l. ſi quis ſeruum. §. fi. cum. l. ſequenti. de legatis. ij. Ante mortē enim teſtatoris non eſt hereditas: ſed tūc demum eo vita defuncto. l. j. ff. de hereditate vel actione vendita ſecundum petrum et Cynum in. l. fi. C. de pactis licet aliqui cōtra. vbi vide bart. ⁊ alios. ego in. c. per veſtras folio. lxxij. col. j. vij.

¶ Cum autem teſtator meliorando in tertia parte bonorū magis videat viij

de tempore mortis cogitaſſe: illud tẽ-
pus videtur attendendum modo vta
tur verbo bonorum vel hereditatis.
In diſpoſitione ergo: vel donatione
partis bonorum: intelligẽdum eſt tẽ
pus mortis non autem diſpoſitionis
vt diſponit iſta lex: nulla differentia
conſiderata: an loquatur per verbuz
generale vel vniuerſale: per verbum
bonorum vel hereditatis. illud enim
eſt de apicibus iuris: de quibus cum
de bona fide agitur: curandum non
eſt: vt per archi. in. c. ſcriptũ. vj. q. iij.
Apices iuris ſunt quedam ſolemni-
tates que veritatem negotii non tan-
gunt: vt declarat. bald. in. l. ſi pro ea ſi.
col. C. mandati. Andreas ſiculus in.
c. bona fides de depoſito in fine. bart.
in. l. ſi fideiuſſor. §. quidam. ff. manda
ti. videas plura que alias cumulaui
in repetitione. c. per veſtras de dona-
tionibus inter virum ⁊ vxorem. col.
cxxxiiij. cum ſequẽti. alias folio. lxiij.
col. j. in ſecundo impreſſis.

ix. ¶ Ex iſtis infertur vnum cotidianũ
quod ſi pater aſſignauit filio legiti-
mam in vita plenam ſecundũ bona q̃
tempore aſſignationis habebat: ſi po
ſtea multa bona acquiſiuit: poterit fi
lius petere legitimã ex bonis poſtea
acquiſitis quia legitima cõſideratur
ſecundũ tempus mortis patris per iã
dicta. niſi forte filius plenam feciſſet
liberationẽ vel interueniſſet iuramẽ
tũ vt. c. quãuis pactum de pactis lib.
vj. ita vult bald. in. l. quamuis in fine.
C. de fideicomiſſis cuius memini in
repetitione. c. per veſtras de donatio
nibus inter virũ et vxorẽ folio. lxxxij.
col. j. §. ſed pulcrum eſt videre. vbi al-
lego alios doctores hoc idem ſentien
tes quos per te videas.

x. ¶ Ex quibus inferebam quod ſi pa
ter dotauit filiam: cuius dotẽ fratres
dicunt inofficioſſam: quod tempus
conſiderabitur ad hoc an tempus cõ-
ſtitutionis dotis: an mortis patris et
dicebam quod tempus cõſtitutionis
dotis: vt ibi plene ſcripſi. Sed reuerã
iſta lex videtur decidere contrarium
cũ generaliter vult quod donatio ter
tie partis bonorum per viã meliora-
tionis vel alias: debet conſiderari ſe-
cũdum tempus mortis patris dona-
toris. Cum autem dotis conſtitutio:
dicatur donatio: vt. l. vnica. §. C.
de rei vxorie actione: merito de ea ſicut
de aliis donationibus cenſendum eſt
per hanc legem ſingularem.

¶ Ex iſtis ſimiliter infertur quod ſi xi.
pater dotauit filiam poſtea meliora-
uit filium in tertia parte bonorũ ſuo-
rum: debet intelligi de bonis que tũc
temporis habebãt: non de preterito.
Dos enim illa diſceſſit iã a bonis ſuis
⁊ non poteſt dici fore in bonis ſuis vt.
l. fuit queſtionis. ff. de colla. bo. ⁊ per
bald. in. l. ſi quando. §. j. ⁊ in. l. ſi non
mortis ⁊ in. l. fi. C. de dotis promi. cu
ius meminit laurentius pelatiis in
tratractu de ſtatuto feminas excludẽ
te col. xxj. v. Sed in filia qui pulcre lo
quitur. vide etiam paulum conſilio.
ccvj. in. ij. articulo. vide etiam barba.
in repetitione rub. C. qui admitti
ad bo. po. po. charta. viij. ſi. co. videas
que ego alias ſcripſi in repetitione ru
brice de donationibus inter virum ⁊
vxorem. folio. xxiiij. col. iij. in princi-
pio. ⁊ in. c. per veſtras folio. lxxxij. co.
j. vbi plura cumulantur que videri
poſſunt quorum aliqua deciduntur
per legem iſtam ex. xxix. in quibus
forte aliqua tangemus.

¶ Ex iſta lege cum dicit mortis tem xij.
pus inſpiciendum in donatione con-
ceſſione vel melioratione tertie par-
tis bonorum vel hereditatis paterne
aliqui ſumſit argumẽtum: ſecus eſ-
ſe in conceſſione quinte partis. Sed
valde aberrant: cum reuera eadez ſit
ratio in vtroque vt hic colligitur et ex-
preſſe diſponitur infra. xxix. in fine
vbi deo propitio differemus.

¶ Con tãto que no exceda el tercio de xiij.
lo que valiere la tercia parte dlos bie

nes al tiempo dela muerte ⁊c. poteſt probabiliter dubitari: quid ſi hec donatio vel conceſſio non attingit quantitatem expreſſam in donatione conſideratis bonis donatoris tẽpore mortis quia fuerunt valde diminuta ℞e uera eadem ratio ⁊ iuris diſpoſitio in diminutione videtur que in augmento: vt hic colligitur ⁊ apertius in lege xxiij. explicatur. ⁊ merito quidem: cũ in his: augmẽtum ⁊ diminutio: mortis tempus proſpitiant: vt. dicta. l. peculiũ ⁊. l. grege de legatis. ij. nulla habita diſcretione an donetur pars bonorum vel hereditatis: que apud teſtatorem vocabulorum veram ſignificationem ignorantem: eſt incognita. que pertinacibus poti⁹ ꝙ iuris ignaris eſt relinquenda vt dicit gl. in lege gallus. §. q̇dã. ff. de liberis ⁊ poſthumis. Preſertim quia vbi legantur bona omnia: vel legatur hereditas: inducitur fideicomiſſum vniuerſale: vt. l. nam quod cum. l. ſequenti. ff. ad trebell. tenet paulus de caſtro in. l. ſi quis bonorum ⁊ in. l. non amplius. §. cum bonorum de legatis. j. ⁊ ſicut bona recipiunt augmentum et diminutionem: ſic et hereditas ſecundũ bar. in. d. l. fi. §. qui indiuiſam de legatis. ij. Ad paria ergo iudicanda eſt donatio partis bonorum vel hereditatis donata vel conceſſa quantum ad augmentum vel diminutionem: vt ſemper habeatur ratio temporis mortis non conceſſionis vel donationis.

xiiij. ℭ Procedunt iſta non ſolum quantum ad ipſum donatarium: verũ etiã quantum ad fratres vel alios coheredes: quantum ad damnum vel comodum quod ex augmento vel diminutione reſultare poteſt in futurũ mortis tempus. immo etiam quo ad tertiũ: qui ex huiuſmodi donatione vel conceſſione poteſt comodum vel preiuditium pretendere. vt puta maritũ qui ex donatione vel conceſſione dotis vxoris poteſt ledi ex diminutione: vel habere comodum ex augmento. tum quia hec lex ⁊. xxiij. generaliter diſponunt: tum quia ſe poſſunt habere ad damnum ⁊ comodum. arg. l. Si pater puele. C. de inoffi. teſta. vbi propter dubiũ eueniẽtem valet fideicomiſſum reciprocum inter filios quãꝙ pater alias non poſſit filios grauare in legitima. l. quoniã in prioribus. eod. ti. etiam ſi alter eorum ſit minor: non petit reſtitutionem in integrum l. fideicomiſſo. C. de trãſactio. qui eſt vnicus ad hoc ſecundum bald. in. l. cum archimedoram in principio. C. vt in poſſeſſionem legatorũ. vide paulum ⁊ iaſſonem ad hoc propoſitũ in. d. l. ſi pater puele. ego alias ſcripſi in repetitione rub. ꝺ donationib⁹ inter virũ et vxorẽ. col. ccxxxj. alias. fol.

ℭ Tercio y quito de ſus bienes. Hec verba ponuntur foro legum lib. iij. ti. de las mãdas. l. ix. ⁊ idem importãt quod tertia pars rerum. ſuarum vel pecunie ſue vel ſuſtantie ſue ſecundũ doctorem de Segura in repetione. l. vnum ex familia. de legatis. ij. col. vj. ſecus dicit ſi donaret quis tertiã partem hereditatis quia hoc ei a lege nõ permittitur. item propter differentiã ꝙ fatiunt aliqui inter bona ⁊ hereditatem de qua ſupra loquuti ſumus: niſi exponatur tertia hereditatis ideſt bonorum ſicut econtrario aliquando exponitur: vt inſtituta de fideicomiſſa. heredi. §. poteſt quis. Sed hodie per iſtam legem et. xxj. xxiiij. nil reffert per quecunꝗ verba teſtator ſeu donator loquatur. xv.

ℭ Quartum quod diſponit iſta lex eſt quod iſta deſignatio tertij et quinti in vna re põt fieri ꝑ teſtatorẽ: non ꝑ eius comiſſariũ. Intellige quãdo generalitꝰ comittitꝰ ſibi facultas teſtãdi: vel meliorandi: ſecus tamen ſi diceretur quod poſſit meliorare in vna re. nam tunc non comiſſarius: ſed teſtator videtur hoc facere: et hoc videtur planum ⁊ abſꝗ dubio. xvi.

LOs hijos/o nietos del teſtador no puedā dezir q̃ quierē pagar en dinero el valor del tercio ni del quinto de mejoria q̃ el teſtador ouiere fecho a algūo de ſus fijos/o nietos/o q̃ndo mejorare enel quīto a otra perſona algūa ſino q̃ enlas coſas q̃ el teſtador ouiere ſeñalado la dicha mejoria del tertio ꝛ quinto. O quādo no lo ſeñalo enla parte dela haziēda que el teſtador dexare ſeā obligados los herederos a gelo dar ſaluo ſi la hazienda del teſtador fuere de tal calidad que no ſe pueda conuenīblemente deuidir que en eſte caſo mandamos que puedā dar los herederos del teſtador al dicho mejorado/o mejorados el valor del dicho tertio ꝛ quinto en dineros:

i. ¶ A las coſas q̃ el teſtador ouiere ſeñalado. Cōcordat lex.ſ̃.prima.

ij. ¶ Enla parte dela haziēda. Ante huius legis editionē de jure antiquo digeſtoꝝ. quando legabatur pars bonoꝛuꝫ: heredis erat electio: vel ſoluere partē rerū: vel ei⁹ eſtimationē. Si quidē ſoluebat eſtimationē: nulla ſuberat dubitatio. Sed ſi vellet ſoluere partē rerum: nō permittebatur ſibi in rebus que non recipiūt diuiſionē: vel q̃ ex diuiſione multū incomodātur. In his autē que comode diuidi poterant: permittebatur ſoluere: vt. l. nō amplius. §. cū bonoꝛū. ff. de leg. j. ꝛ ibi bart. ꝛ alij. hodie per iſtā legē: auffertur heredi electio quia legatario inuito: non poteſt eſtimationem ſoluere: immo poteſt cogi ſoluere partē rerū. Ratio que ad hoc nos impulit eſt quia vbi bonoꝛū pars legatur: nō eſt eſtimatio in obligatione: ſed rerū partes vidētur legate: vt l. poteſt in fi. de lega. j. ibi nec neceſſe habere legatariū in omnibus rebus vēdicare poꝛtionem. pōt ergo ſi vult. Ad idē. l. ſiquis bonoꝝ eo. ti. vbi veniunt fruct⁹ a tēpoꝛe moꝛtis: ergo debētur ſibi res. ꝛ ita cōcludit bart. in. d. §. cū bonoꝝ. inuito ergo creditoꝛe vel legatario: aliud ꝑ alio ſolui nō pōt vt. l. ij. ff. ſi certū pet. ꝛ cōſequēter nō pōt ſolui eſtimatio ꝑte bonoꝛū legatario nolēte. In caſu tñ. d. §. cū bonoꝝ poterat ſolui aliud pro alio: q̃a vnū erat in obligatiōe: aliud in ſolutiōe ſm pau. ibi. In caſu aūt in quo loquit̄ iſta lex: q̃ndo legat̄ pars bonoꝝ idē eſt in ſolutione quod in obligatiōe. ꝛ in hoc lex iſta inducit jus nouū. reꝓbata differētia juris antiq̃ diſponētis ꝙ vbi legabat̄ tertia ꝑs hereditatis: erat vniuerſale legatū ꝛ poterat peti pars in ſingulis rebus a legatario: nec dabat̄ heredi ſoluēdi eſtimationē electio: vt ſentit glo. in. d. §. cū bonoꝛū in verbo eſtimatio. ad hoc l. linea margaritaꝝ ff. ad legē fal. ꝛ inſti. d̄ fideico. li. §. ſiq̃s bart. in. d. §. cū. bonoꝝ in pꝛima oppoſi. ꝛ paul⁹ in. iij. q. vbi vero legabatur pars bonoꝝ ingenere: dabat̄ electio heredi. vt vel ſolueret eſtimationē: vl̄ partē in ſingulis reb⁹. Hodie ṽo nō refert an legatū fiat ꝑ verbū generale vel vniuerſale: vt in ſimili dixim⁹ ī l. ꝓcedēti. Nec ſimilr̄ quo ad d̄ductionē eris alieni ꝛ hereditatis aditionē. olim enim legatū generale intelligebat̄ deducto ere alieno: nec poterat legatari⁹ cogere heredē adire. ſec⁹ in legato vniuerſali vt voluerūt glo, bart. paul⁹ ꝛ alij. in. d. §. cum bonoꝛum ad hoc. l. mulieri. §. fi. ff. ad trebelliā. cuius contrarium diſponit lex ſequens vbi foꝛte plenius dicemus.

¶ Quid ſi ꝑs bonoꝝ eſt legata ī ſpetie reb⁹ ſingularib⁹ nominatiſ ſpetialr̄: iij.
tūc nō dat̄ heredi facultas ſoluēdi eſtimationē: niſi vbi res in quibus venit facienda ſolutio: comode diuidi non poſſūt. vt vult gl. paul⁹ ꝛ alij ī. d. §. cū

bonorum vnde idē erit ſi legetur pars bonorum generaliter: vel pars here-ditatis quod eſt vniuerſale: vel ſi lege tur pars in ſpetie rebus ſingularibus ſpecialiter deſignatis. quod nota.

iiij. ¶ An dominiū acquirat legatario in ſingulis reb9 ab adita hereditate: ꝛ ab eo tempore veniant fructus: vel a tē pore mortis. videas doctores in. d. §. cum pars bonorū preſertim paulū.

v. ¶ Que no ſe pueda cōuenible mēte di uidir. Sūpta fuit hec lex quantū ad hoc ex dicto §. cū bonoꝝ ꝛ. l. pōt eo. ti. Ad idē lex regni. vj. parti. ti. xv. l. ſi.

vj. ¶ Adde ꝙ in re indiuiſibili prefertur habēs maiorē partē vt per bald. in. l. ſancimus in principio. ſi. col. in fine. C. de dona. ꝛ in. l. jubem9. C. de ſacro ſan. eccle. vide pau. d̄ caſ. cōſilio. xcij.

vij. ¶ Quādo legatur pars bonoꝝ quo-modo fiet diuiſio: videt ꝙ debeat fie-ri diminutio d̄ quolibet corpe ꝓ rata: quia ſicut hodie reꝝ ptes ſunt in obli gatione: ita etiā in ſolutiōe: vt paulo ante dicebam9. licet olim ſec9 eſſet q̄a poterant iſta ſimul ſtare ꝙ vnū eſſet in obligatione: aliud in ſolutione: vel diſpoſitione legali vt in noxali actiōe l. itē veniūt. §. itē ait. ff. de peti. here. vel ex diſpoſitione teſtatoris: vt. l. ſi quando. §. ſi heres de lega. j. ꝛ. l. j. de penu, leg. vel ex diſpoſitione cōtrahē tium: vt. l. ſiquis ſtipulatus fuerit de cē in melle. ff. de ſolutio. ita erat in. d. §. cum bonorum ſecundū paulū ibi.

viij. ¶ Hoc tamē intelligo ꝙ fiat diminu-tio de quolibet corpore: vbi oēs res co mode diuidi poſſunt: ſic̄ antiq̄t9 erat diſpoſitū ꝑ dictū. §. cū bonorū. nā tūc poterat heres ſoluere legatario par-tē in ſingulis reb9 ſi velet. hodie tamē cogit ſoluere etiā inuit9. vbi autē co-mode diuidi nō poſſunt: poterit aſſi-gnari pars in vna re vel plurib9: q̄ tā tūdē valeāt prout inter ſe cōcordaue-rint, ita ꝙ patrimoniū per particula-rē aſſignationē nō diminuat. ꝛ ſi diſ-cordant: fiat prout judici expedire vi-debitur: vt. d. l. poteſt de leg. j. ꝛ inſti. de offi. judi. §. comode. ꝛ. vj. parti. tit. xv. l. ſi. Ita eſt etiā in. l. falcidia. quia li cet omnia minuit legata ipſo jure: vt l. plauti9 ꝛ. l. linea margaritarū. ff. ad legē fal. tamē vbi res ſunt indiuiſibi-les: fit deductio in vna vel duabus. re bus: ne patrimonium cōmunicetur. ꝛ hoc judicis officio ſecundū bart. in. l. ſi peculiū. §. j. ff. de peculio legato et in. l. in quartam. col. iiij. ff. ad legē fal. videtur textus in. d. l. poteſt. ꝛ in. l. ij. C. quando ꝛ quibus quarta pars de-beat. li. x. vbi ergo res comode diuidi non poſſunt: ꝛ heres ꝛ legatarius in diuiſione diſcordant. erit in arbitrio judicis an fiat aſſignatio partis bono rū in vna vł duab9 reb9: an eſtimatio ab herede erit omnino preſtanda: vt. d. §. cum bonorū juncta. l, poteſt. ꝛ ita intelligo iſtam legem ibi ſaluo. ꝛc̄.

¶ En dineros. Quod tunc demum eſt ꝙ legatari9 cogitur accipere quā titatem pro rebus: vbi eſt difficultas ꝛ dura ſeparatio in preſtatione: vt. l. ſi pluribus et. l. ſi domus. §. qui con-fitetur de legatis. ij. vt per bart. ꝛ pau lum in. d. §. cum bonorum et adde. l. ſiquis inquilinos. eod. titu. ix.

¶ Iſta lex diſponit ꝙ heres teſtatoris tenetur legatario vel ꝑlegatario tra-dere rem in ſpecie que fuit legata vel prelegata: non autem eius valorem in pecunia vel alia re, vt. l. ſi domus. §. qui confitetur et. §. ſequenti et ibi bart. ꝛ alij de legatis. j. et. l. talis ſcri-ptura in fine pricipij eod. ti. ¶ Idem in debitore ſecundum bald. in. l. con-tractus. q. j. ꝛ pe. col. C. de fide inſtru. res eſt plana. ¶ An autem et quan-do in obligationibus facti: ſuccedit obligatio ad itereſſe. vide bart. ꝛ alios in. l. vbi autem. §. ſi. et in. l. ſtipulatio-nes nō diuidūtur. ff. de verbo. oblig. ꝑ canoniſtas in. c. cū joānes de fide in ſtru. Limita iſtā. l. quādo melioratio fit in vltima volūtate. Sec9 ſi ꝑ cōtra ctū bald. in. l. nulla. C. de jure dotiū. x.

Mandamos que el hijo/o otro qualquier deſcēdiēte legitimo mejoꝛado en tercio/o quinto delos bienes de ſu padre/ o madre/o abuelos q̃ puedā ſi quiſierē repudiar la herēcia de ſu padre ⁊ madre/ o abuelos ⁊ acceptar la dicha mejoꝛia. Cō tanto que ſean pꝛimero pagadas las deudas del defuncto ⁊ ſacadas poꝛ rata dela dicha mejoꝛia las q̃ al tiēpo de la partija parecieren ⁊ poꝛ las otras que deſpues parcſcieren ſean obligados los tales mejoꝛados alas pagar poꝛ rata dela dicha mejoꝛia como ſi fueſſen herederos enla dicha mejoꝛia de tercio ⁊ quinto. Lo qual mādamos que ſe entiēda oꝛa la dicha mejoꝛia ſea en coſa cierta/ o en cierta parte de ſus bienes.

D intelligē-
i. tiam hui⁹ le-
gis: pꝛemitte
ꝙ liberoꝛū q̄
daʒ ſunt ſui
et in poteſta-
te: vt filij ⁊ ne
potes legiti-
me nati loco
parētū ſub-
rogati et ſi-
miles. ff. de liberis ⁊ poſthu. l. in ſuis
⁊. l. galus. §. in omnibus. ⁊. ff. de iniu-
ſto teſta. §. poſthumoꝛū. ff. de heredi.
inſti. l. ſuus in pꝛincipio. ¶ Quidam
ſunt in poteſtate: non tamē ſui: vt ne-
pos quē fili⁹ pꝛecedit: vt inſti. de here
dū quali. ⁊ diffe. §. j. l. qui ſe patris. C.
vnde liberi. ¶ Quidā. ſunt ſui ſed nō
i poteſtate: vt poſthumi nati poſt moꝛ
tem. nam viuo patre: non fuerunt in
eoꝛum poteſtate: quia non nati. ff. de
colla. bo. l. fi. ff. d̄ aſſigna. libe. l. fi. naſ-
cēdo tamen jura ſuoꝛum adipiſcunt̄:
quia antiqui libero ventri ita pꝛoſpe-
xerunt: vt in tempoꝛe naſcēdi: omnia
jura ei reſeruarent integra. ff. ſi pars
here. pe. l. antiqui. ¶ Quidā vero ſūt
nec ſui nec in poteſtate. ⁊ hoc contin-
git: vel ratione emācipationis: vel q̄a
linea eſt materna: vt notatur in. l. Si
emancipati. C. de colla. vel quia per
monachatum vel dignitatē exierunt
a poteſtate. Sed hoc non placet odo-
fredo ꝙ iſti deſinant eſſe ſui: cum non
ſint capite minuti. quod dic vt. C. de
epi. ⁊ cle. l. deo nobis per bald. ⁊ in. l.
qui ſe patris. ij. col. C. vnde liberi.
ij. ¶ Pꝛemitte etiam ꝙ triplex eſt here
dum qualitas: quidam ſunt ſui et ne-
ceſſarij. quidam neceſſarij tantum.
quidam voluntarij: vt per bald. in. d.
l. qui ſe patris et in. l. ſi filius heres.
ff. de liberis et poſthumis et ibi Jo-
hanes de ymola.
¶ Beneficium pꝛetoꝛis / quod dat iij.
filijs in poteſtate potentiam abſtinē-
di: redigit eos ad inſtar emancipato-
rum: vt ſicut emancipati ſunt volun-
tarij: ita filij in poteſtate attento pꝛe-
toꝛis beneficio: licet attenta lege duo
decim tabularum ſunt neceſſarij vt.
l. nam nec emancipatus de legatis. j.
et ibi bart. ⁊ paulus. et iſto modo de-
bet intelligi textus huius legis dum
loquitur indiſtincte de filijs et alijs d̄
ſcendentibus tan emancipatis: ꝙ̄ in
poteſtate: et dicit ꝙ poſſunt parentuʒ
hereditatē repudiare. quod ideo eſt:
quia attento beneficio pꝛetoꝛis: ſui et
neceſſarij: efficiūtur voluntarij. hoc
tamē debet intelligi quantum ad ef-
fectum: ſed quantum ad nomen diffe
runt ab emancipatis: quia ipſo jure
ſunt heredes licet abſtinere poſſint.
l. pꝛima. §. qui ſunt in poteſtate. ff. ſi
quis ommiſſa cau. teſtamenti. Quod
eſt ſecus in emancipatis.
¶ Et ex his ſequitur ꝙ filius in po- iiij.
teſtate trāſmittit licet ſe nō immiſcue
rit: ſed emancipatus non. Item pꝛo-
pter exiſtentiam ſuitatis: confirman-
tur tabule pupilares et tutele etiam
ſi repudiauerit. l. ſi filius qui patri. ff.
de vulga. ⁊ pupila. non ſic ſi eſſet inſti
tutus emancipatus: niſi adiret.
¶ Et ex hoc ſequitur ſm pau. in. d. l. v.
nā nec ꝙ intentio creditoꝛis agentis

contra filium:tanꝙ cōtra heredē: nō
eſt fūdata:niſi etiā probet ꝙ ſe in miſ=
cuerit.l.j.ff.ſi vt ab hered.abſti.ſic̄ nō
eſſet fundata cōtra emācipatū vt no=
tatur in.l.ſi cū dotē.§.trāſgrediamur
ff.ſoluto matri.⁊ in.l.neceſſarijs.ff.de
acqui.here.de quo per bal.in.l.apud
hoſtes.col.ij.C.de ſuis ⁊ legi.heredi.
vbi dicit hoc eſſe de apicibus juris ꝙ
equiparatio ſui et emācipati ꝓcedat
quando ſuo hoc eſt vtile:vt exiſtentia
ſui heredis nil operetur ſi hoc ei eſ=
ſet damnoſum:vt patet in legibus ſu
perius adductis.et ita expreſſe dicit.
bart.in.d.l.nam nec in principio.
vj. ¶Diſponit hec lex quomodo melio
ratꝰ in tertio vel quito poteſt hāc me
liorationē acceptare:⁊ repudiare he=
reditatem paternā vel auitam: ſum=
pta ex.l.⁊ quidem totum.de leg.j.⁊.l.
miles.§.quod parte d leg.j.l.cum reſ=
ponſo.⁊ ibi bart. ⁊ bald. C.de leg.vbi
repudians hereditatem conſequitur
legatum idem in prelegato dicenduʒ
videtur.intellige quando eſt filiꝰ vel
nepos:vt.d.l.cum reſponſo ⁊.l. filio.
pater de lega.j.etiam ſi ſit emancipa=
tus.l.nam nec emancipatus.cod.tit.
Secus dicemꝰ in extraneo inſtituto:
vt in predictis juribus ⁊ in.l.quidam.
ff.ſiquis omiſſa cauſa teſta.¶Heres
tamen qui coactus adiuit: perdit le=
gatum.l.ita tamē.§. ſi preceptis ⁊ ibi
bart.ff.ad trebellia.quod nota.
vij. ¶Filius melioratus ad petendā rem
in qua fuit melioratus: habet actio=
nem ex.l.j.titulo delas mandas foro
legum:non actione ex teſtamēto me=
liorationis.arg.l.vnū ex familia in
principio de lega.ij.facit.l.j.ff.de con
di.ex lege.ſicut ad ſuplementum legi
time agitur conditione ex lege.omni
modo in principio.C.de inoffi.teſta.
glo ⁊ angelus in.l.papinianus.§. Si
conditioni.ff.eod.Ad idem glo.in au
thentica preſbyteros.C.de epiſcopis
⁊ cleri.que dicit ꝙ filij conſequuntur
legitimam per conditionem ex lege
quando pater teſtatur de caſtrēſi pe=
culio.⁊c̄. Niſi dixeris iſta procede=
re quando agitur ad ſupplementum
legitime ſecus quando agitur ad pe=
tendam legitimam in teſtamento re=
lictam nam tunc datur actio ex teſta=
mēto:vt.l.debitor in fi.de lega.ij.tex=
tus in.d.l.vnum ex familia loquitur
quando res in teſtamento relicta: nō
erat relinquentis: hic ſic.de hoc per
doctorem de Segura in.d.l.vnum ex
familia folio.vij.col.j.in fine verſiculo
tertio modo.vbi diſtinguit vide eū.
¶Differētia eſt inter legatum ⁊ pre= viij.
legatū.Legatum non petitur niſi adi
ta hereditate.l.ſeruꝰ comunis meuij
in fi.ff.de ſta.ſeruoꝝ.l.liber homo.§.
ſi ſeruus ⁊ ibi glo.ff.ad le.acquil.glo.
in.l.nemo.ff.de regulis juris.bald.in
authen.ex teſtamento col.ix.C.de he
redi.preterit. Prelegatū capitur an=
te aditā hereditatē.l.q filiabꝰ.§. filio.
de leg.j. bart.in.l.ſi patroni.§.ſed nec
illud ad finem. ff. ad trebellia.
¶Legata tamē pia petuntur heredi ix.
tate nō adita judicis officio bald. in.
l.j.col.iij.C.cōmunia de leg. Idē ſi juſ=
ſit teſtator bald.in.l.eam quam.q.vj.
vij.lecture antiq.C.de fideicomiſſis.
Sed in lectura noua.iiij.col.tenet cō
trarium.vide eum in.l.prima.col.pe
nul.C.ſiquis omiſſa cauſa teſta.
¶E aceptar la dicha mejoria. Loq= x.
tur ergo iſta lex vbi heres cui factum
eſt prelegatum:repudiauit heredita=
tem:quia eo caſu totam rem prelega
tam conſequitur jure legati a cohere
de cui acreſcit portio hereditatis re=
pudiata cum ſuo onere prelegati:vt.
l.qui filiabꝰ.§.fi.⁊ ibi glo.in pricipio
⁊ paulꝰ.ff.de leg.j.⁊ in.l.filio patre jū
cta.l.ſequēti eod.ti.que duo jura lo=
quūtur in ſuo ⁊ emācipato.⁊ dicūt ꝙ
ſuus et emancipatus abſtinens ſe ab
hereditate patris totum conſequitur
prelegatum:niſi teſtator aliud volue
rit: vel prelegatum loco hereditarie
partis voluerit.

xj. ¶ Videbatur tamen contrarium nã ſi heres cui eſt factum prelegatum adiret hereditatem: partem rei prelegate haberet iure hereditario: partem iure prelegati a coherede: quam iudicis officio cõſequi poteſt mercenario deſeruiente actione familie heresciſcunde. d. l. qui filiabus. §. fi. ergo in illa parte quã habere poterat: iure hereditario: non tenuit prelegatum vt. l. quidam de leg. j. ⁊ in. l. legatum. §. heredi. eod. ti. et conſequẽter ſi ſuam partem non oneraret: non acreſceret coheredi cũ onere: ſi nõ haberet on⁹. ⁊ ideo videbatur ꝙ repudiãs nõ poſſet conſequi partem quam erat habitur⁹ iure hereditario ſi adiuiſſet. qui hereditario iure: non. quia repudiauit. iure prelegati: non. quia in illa parte non tenuit prelegatum.

xij. ¶ Ad hoc tamẽ reſpõdet bald. ⁊ paulus in. d. §. fi. et bene: quia duo cenſetur teſtator feciſſe: ſcilicet prelegatuꝫ ſi adeatur hereditas ⁊ legatum ſi per illum non adeatur. ⁊ ita debes intelligere ꝙ filius qui repudiauit hereditatem iure legati conſequitur a coherede totum legatum. Fallit tamẽ hoc quando fuiſſet factũ prelegatum ſub conditione ſi erit heres et non aliter: vt. ff. de lega. j. l. Sed ſi non alias. Fallit ſecundo quando prelegata ſuccederent loco portionũ hereditariarũ: vt ſi diuiſit inter heredes bona hereditaria. licet enim quilibet eorũ in rebus ſibi aſſignatis: partem habeat iure ſuo: partem iure prelegati a coherede: vt. l. ex facto. ff. de here. inſtituẽdis: iſte tamen portiones a teſtatore facte: ſuccedunt loco portionum hereditariorum: loco conſiſtentium in iure ideo ſi aliquis eorum repudiat hereditatem: nil habebit de illis bonis aſſignatis. l. quid ergo la. ij. ✠. plane de leg. j. qui non eſt alibi ſecundũ paulũ in. d. §. fi. ⁊ dicit idem paulus in. d. §. plane: ꝙ ſi de hoc nõ haberem⁹ textũ: eſſet ſatis dubiũ ideo eſt nota. dignũ.

¶ Pone ꝙ heres fili⁹ adiuit hereditatẽ: portio tñ fuit ſibi ablata tãꝙ ab indigno. conſeqũr nonne totã tertiã iure ꝑlegati ſicut ſi repudiaſſet. paulus in. d. §. fi. ꝙ ſic allegat. l. cũ qui. §. xiij.
pro parte. ff. de his qbus vt indignis. xiiij.

¶ Quid ſi erat ver⁹ ſol⁹ heres filius: vel nepos: q repudiauit hereditatẽ teſtatoris: nonne poterit habere prelegatũ quod poterit aſcẽdere quitã partẽ bonoꝝ. vr ꝙ nõ. qa vr impugnare volũtatẽ dfuncti. l. ſi patroni. §. qd ergo. ff. ad trebe. Sec⁹ ſi haberet coheredẽ: quia repudiãdo tũc nõ vr facere cõtra volũtatẽ dffuncti. l. qſitũ. ff. d acq. here. l. ita tñ. §. qui ſuſpectã. ff. ad trebellia. l. fi. §. fi. ⁊ ibi dynus bart. ⁊ paulus. ff. de.

Nec cõtradicit iſta lex q loquit vbi fili⁹ meliorat⁹ habet coherede ꝙ pater in eo ꝙ dicit. El hijo mejorado en tercio ⁊ quito. Nã ſi ſol⁹ eſſet: nõ potuiſſet in tertia meliorari: quia tam conſequitur fili⁹ tãquã legitimã ſibi dbitam: nõ iure prelegati: vt lege fori.

¶ Sed q eſt vtilitas in hoc ꝙ fili⁹ repudiet hereditatẽ ⁊ acceptet legatũ. xv.
paul⁹ in. d. l. q filiab⁹. §. fi. de leg. j. dicit ꝙ põt ſua intereſſe: ne onerib⁹ implicet: vt. l. filio in fine. de leg. j. ibi nõ enim ĩpugnat iudiciũ ab eo q noluit iuſtis rationibus negotijs hereditarijs implicari de hoc tamen ſtatim ſubiungemus.

¶ Con tanto que ſean primero pagadas las deudas/ ⁊ ſacadas por rata xvj.
dela dicha mejoria. In hoc lex iſta inducit ius nouum. nam ante eius editionem. vbi bonorum pars legabatur: intelligebatur deducto ere alieno glo. in verbo extimationem in. l. non amplius. §. cuꝫ bonorum de leg. j. et ibi per doctores. Secus vbi legabatur certa pars hereditatis quod eſt vniuerſale: et intelligo non deducto ere alieno vt ibi. hec tamen lex bene ſentit quod idem eſt ſi legetur tertia bonorum quod eſt ſignum generale:

vel quota hereditatis: quod eſt vniuerſale: quia vtroque caſu intelligitur legatum: non deducto ere alieno. Et ideo crederem ꝙ ſicut in legato vniuerſali facta reſtitutione verbali: trā ſit dominium in ſingularibus rebus pro parte: ſi poſſunt comode diuidi ⁊ poteſt peti pars in ſingulis rebus nec daretur facultas heredi ſoluendi extimationem: vt dicit glo preallegata ⁊ ibi doctores: quod idem erit vbi legetur hodie tertia vel quinta pars bonorū. ⁊ hoc eſt quod dicere voluit lex precedens: ibi y la parte dela herencia que el teſtador dexare.

xvij. ¶ Ratio huius deciſionis fuit: quoniam certum eſt ꝙ quando legantur omnia bona: idem eſt ac ſi legetur hereditas: ⁊ eſt fideicomiſſum vniuerſale: vt. l. nam quod cum. l. ſequēti. ff. ad trebellia. notat paulus in. l. ſiquis bonorum de lega. j. ⁊ in. d. §. Cum bonorum. Sed de toto ad partem: validū eſt argumentum. l. que de tota. ff. de rei ven. cum ſimilibus. ergo idem deberet dici vbi legatur pars bonorum ⁊ quia illud facilius inducitur in quo minor diſgreſſio reperitur. nam ſimilitudo eſt cauſa generationis vel augmenti: diſſimilitudo cauſa cōtrarij. l. bis ſolis. C. de reuocandis dona. et facit illud philoſophi in habentibus ſimbolum facilis eſt tranſitus.

xviij. ¶ Preterea pone ꝙ in hereditate nō ſunt debita: nichilominus hereditas eſt: vt dicit bald. in. l. quoties. C. de heredibus inſti. col. ij. ⁊ eo caſu idem importabat quota bonorum ⁊ quota hereditatis quo ad propoſitum iſtius legis quia neutro caſu erat es alienum ergo ratio illa ſeu differentia illa an ſit es alienum: non eſt generalis: ſed caſualis. lex autem debet eſſe generalis: nec debet adaptari ad id quod aliquo caſu accidere poteſt. l. jura ⁊. l. ex his. ff. de legibus. c. erit autē lex. iiij. diſt. merito idē diſponit vtroque caſu.

xix. ¶ Per iſta patet ꝙ ratio illa quam poſuit paulus in dicta. l. qui filiabus. §. fi. de lega. j. in eo quod dixit quod poteſt eſſe vtile legatario repudiare hereditatem ⁊ acceptare legatū: ne oneribus implicetur hereditarijs. nō ſit vſquequaque vera. ⁊ contrariū ſentit glo. ⁊ ibi idem paulus in. l. in quartam. ij. col. ff. ad legem fal. vbi dicit ꝙ cum hereditas eſt legatis exhauſta particularibus: penes heredem remanent omnia onera: nec tranſeunt in legatarios. Secus eſt in fideicomiſſo vniuerſali. nam tranſeunt in fideicomiſſarium pro partibus que reſtituuntur. ⁊ penes heredes remanent pro ſua quarta: quando retinet quotam. Sed in propoſito vt vides hodie per iſtam legem: nil valet dicta ratio pauli. quia trāſeunt onera pro partibus in legatarium cui tertia et quinta pars bonorum eſt prelegata. Cogita ergo que fuerit vtilitas.

¶ Per iſtam legem tolitur de medio xx.
id quod dixerat doctor de Segura in repetitione. l. vnū ex familia col. vij. ꝙ per legem regni fori legum lib. iij. titulo delas mandas ley ſolum eſt permiſſum teſtatori legare quotā bonorum: non hereditatis et ſi teſtator legauit quotam hereditatis: debet exponi ideſt quotam bonorum: ſicut aliquando ponitur econtrario vt inſti. de fideicomiſ. li. §. poſt quod. illud tamen hodie non eſt verum per iſtam legem. Immo quota bonorum importat idem quod quota hereditatis: vt patet ex ſuperioribus. ⁊ probatur ſupra lege. xix. vbi tetigi.

¶ Deſpues pareciere. Propterea ſi xxj.
non eſt idoneus legatarius vel prelegatarius debet cauere. l. ſi tibi legatum de leg. iij. l. quibus. §. termilius et ibi bart. ff. de cōdi. ⁊ de. bal. in. l. fi. C. de his que ſub modo et in. l. predia. ij. col. C. de fideicomiſſis.

¶ Pro rata. vt. l. legatorum in princi xxij.
pio de leg. ij. l. ſiquis teſtamēto. §. apud julianū de leg. j. Idē ſi legatū eſt pius

oldraldus conſilio.xxj.bart.in authē.
ſed in eadem.C.ad legem fal. vt puta
relictum pro anima glo. ⁊ bart. in.l.
ſiquis titio de legatis.ij.l.pater.§.tuſ
culanus.de legatis.iij.l.iij.C.ad legē
fal.authentica ſimiliter eodem titulo
vbi vide ludoui.in repetitione.
xxiij. ¶ Como ſi fueſſen herederos enla di
cha mejoria. Nota ꝙ ille cui legatur
tertia pars bonorūʒ ⁊ ſi pater plures
habeat liberos:non dicitur heres in
dicta tertia.cum lex iſta dicat heredū
loco.Aliud enim eſt eſſe talem: aliud
haberi pro tali vel loco talis.l.mercis
ff.de verbo.ſigni.l.Si maritus.§.j.ff.
de adul.et ibi notat bart. Ad idem.l.
quoties.C.de heredi.inſti.vbi inſtitu
tus in re certa:habetur loco legatarij
⁊ notat ibi jaſſon poſt alios ꝙ ideo nō
eſt proprie legatari⁹ nec heres ⁊ ideo
verificaꝉ oppinio bart. ꝗ dicit ꝙ erat
tertia ſpecies vt ibi per jaſſonem.
xxiiij. ¶ Hinc eſt ꝙ licet donatio facta filio
in poteſtate que morte confirmatur:
habeat vim relicti:vt.l.pe.C.ad legeʒ
fal.non tamen eſt relictum. ff.de do=
na.inter virum ⁊ vxorem.l.ſi marit⁹.
quia aliud eſt eſſe ſimile:aliud eſt eſſe
idem:vt notatur in.l.quod nerua.ff.dē
poſiti ⁊.ff.ad carbo.l.ſi impub. ⁊ ideo
dicit ſalicet⁹ i.l.illud.eo.ti.C.dē colla.
quod eſt relictum talis donatio quo
ad quedam: ⁊ quo ad quedam non.
xxv. ¶ Hinc eſt etiaʒ ꝙ ſi donationi inter
viuos adijcitur aliꝙ quod eſt contra
ſubſtantiam donationis inter viuoſ:
non videtur ſtare donatio in propria
ſpetie ſua.l. vbi ita donaꝉ.ff.de dona.
cauſa mortis.vt late ac ſingulariter ꝑ
franciſcum aretinū in.l. heredes pa=
lam.§.fi.col.antepenul.ff.de teſta.
xxvj. ¶ Sed poteſt aliquiſ probabiliter du
bitare:in quo talis legatarius aſſimi
latur heredi.dicas ꝙ ī hoc ꝙ pro quo
ta hereditatis legata: tranſeūt onera
hereditaria in legatariū:vt hic vides
⁊ regulariter eſt ſecus: quia in legata
rium particularem:nō tranſeūt one=
ra:ſed remanent penes heredem: vt
ſupra dictum eſt et tenet paulus in.l.
ſiquiſ ſeruum.§.fi. ff.de leg.ij.ꝙ ideo
quando legatur pars hereditatis:nō
fit deductio eris alieni: vt eſt ibi caſ⁹.
quia legatarius partis hereditatis:
habetur loco heredis vniuerſalis in
quem tranſeunt omnia onera actiua
⁊ paſſiua.l.j.in principio jūcta.l.mu=
lier.§.fi.ff.ad trebellia. poteſt ergo le
gatarius dicere heredi.nolo ꝙ tu ſol
uas : ſed ego volo ſoluere: quia ego
poſſum conueniri.l.fi.C.ad trebelľ.⁊
hoc verum niſi teſtator mandaſſet re
ſtitui deducto ere alieno.l.cogi.§.in=
de queritur.ff.ad trebelľ.et hoc indu=
cit hoc nomen hereditas: quod cum
in jure conſiſtat: importat omnia ju=
ra et onera:non in corporibus.l.here
ditas.ff.de peti.here. Secus vbi lega
tur pars bonorum: quia verbum:nō
eſt verbum juris de proprio ſignifica
to:ſed corporiſ:ideo regulariter dicū
tur deducto ere alieno.l.mulier bona
ff.de jure doct. Ideo legatarius par=
tis bonorum: non dicebatur vniuer=
ſalis:ſed particularis:nec in eum trā
ſeunt jura ſaltem paſſiue: vt poſſit cō
ueniri:idcirco heres poterat de duce
re es alienum:quia conueniri potuit.
⁊ ſic ſua intereſt.Sed in caſu precedē=
ti:non quia eſt tutus exceptione poſt
ꝙ̄ reſtituit. vnde legatarius erat con
ueniendus. Cum autem legatarius
tertie partis bonorum hodie ſit con=
ueniendus:quia in eū tranſeunt one
ra paſſiue : vt hic vides : merito dici=
tur fideicomiſſarius vniuerſaliſ:non
particularis : ſublata differentia an
loquatur teſtator per hoc nomen bo=
norum an hereditatis.
¶ Adde etiam ꝙ olim non minus ha
bebat legatarius vno caſu quam alio
facta ſolutione eris alieni et eorum de
quibus in dicto. §. finali ſecūdū pau=
lum ibi quem videas.
¶ Herederos. Heres nō detrahit le xxvij.
gitimā niſi de ducto ere alieno.l.papi

nianus.§.quarta de inoffi.teſta.l.lu=
ti⁹.§.meuia.ff.ad trebellianū.l.titi⁹.
§.lutius z ibi bart.delegatis.ij.l.pro
hereditarijs.C.de heredi.actio.l.cō/
trouerſia.ff.de tranſactio. Meliora=
tio tertie et quinte partis bonorum:
intelligitur de ducto ere alieno ꝑ iſtā.
l. z jura hic allegata. vnde quantum
ad hoc:melioratus habetur loco here
dis. non in alijs oneribus vt puta ꝗ
teneatur creditoribus lege prima.C.
ſi certum petatur.
xxviij. ¶ Legitima detrahitur ab heredita
te prius ꝙ legata.l.fi.§. ſi prefactum.
C.de jure delibe.niſi ſint pia oldrad⁹
conſilio.cc.paulus de caſtro in.l.ſi qͣs
teſtamēto.§.apud julianum de lega=
tis.j.non tamē minuit legitimam ſe=
cundum bart.in.d. l. papinianus.§.
ſi imperator.ff.de inoffi.teſta. intelli=
ge vſqꝫ ad quintam partem bonoruꝫ
teſtatoris quia dicta quinta pars de
trahitur prius de hereditate ante ꝙ
legitima z prelegata de tertio detra=
hantur vt.d.l.ix.ti.delas mandas fo=
ro legum z lex ſtilli.l.ccxiiij.
¶ Legatarius certe rei:nō poteſt pe xxix.
tere ſibi tradi inſtrumētū emptionis
illius rei:ſed donator vel ei⁹ heredes
debent cauere de preſtando cum op⁹
fuerit. bartho.in.l.queſitum.§.papi=
nianus.ff.de fundo inſtructo notatur
in.l.inſtrumenta.C.de fideicomiſſis.
¶ Cierta parte. Legatarius in certa xxx.
parte bonorum:tenetur ad onera he
reditaria.l.ſi quis ſeruuꝫ.§.fi.cum.l.
ſequenti delegatis ſecundo.l.mulier
§.fi.ff.ad trebellia.bart.in.l.cum ex fi
lio in fine principij.ff. de vulgari. ſed
is cui legatur tota hereditas:tenetur
ad omnia onera hereditaria quia oīa
jura actiue et paſſiue tranſeunt in eū
glo.in.§.poſtꝙ inſti.de fideico. here.
angelus in.l.j.in fi.de legatis.j.text⁹
et bartho.in.l.cum filius.§. lutius de
legatis ſecundo et lege nomen et ibi
bartho. §. filio de legatis tertio vbi
etiam dicitur quod tenetur ad onera
quatenus res legata fuerit per teſta=
torem oneri deputata.

Lex.xxij.

J el padre/o la madre/o alguno delos aſcendientes prometio por
contracto entre biuos de no mejorar a alguno de ſus fijos/o deſcen
dientes y paſſo ſobre ello eſcriptura publica. En tal caſo no pueda
hazer la dicha mejoria de tercio ni de quinto. Y ſi la fiziere que no
vala. E aſſi miſmo mandamos que ſi prometio el padre/o la madre/o alguno
delos aſcendientes de mejorar a alguno de ſus fijos/o deſcendiētes en el dicho
tercio z quinto por via de caſamiento/o por otra cauſa onoroſa algūa. Que en
tal caſo ſean obligados alo cumplir z hazer z ſi no lo fizierē q̄ paſſados los dias
de ſu vida la dicha mejoria/o mejorias de tercio/o quito ſeā auidas por fechas.

Sta lex eſt no
j. tabilis quaꝫ
plures dubi=
tatiōes i hac
materia tol=
lēs. Statuit
enim quod ſi
pater vel ma
ter promiſſe
runt per con
tractū in ſcri
ptis redactum nō meliorare: vel me=
liorare ex cauſa onoroſa: tenentur il=
lud adimplere:z pro factis habeātur
ipſo jure. ¶ Caue qͣ ſi promiſſit non
meliorare vnum ex filijs nominando
eum:illuꝫ ſolū meliorare nō poterit:
aliuꝫ vel alios ſic bald.in.l.voluntas
fi.col.v. quero vtrū ſi ſi prohibeatur.
C.de fideicomi.bart.in.l. lutius. §.j.
in fine delega.iij.z in.l.filius.§.diui.
fi.col.v.querit dinus delegatis.j.Ale
xander cōſilio.lvj.incipit conſidera=
tis verbis ſtatuti.pro quibus eſt text⁹

in authen.de reſti.fideicomi.§. mani
feſtum.V.ſi.nos ergo colla.ix.ꝛ facit
ad hoc quia limitata cauſa: limitatū
parit effectum.l.in agris.ff.ꝺ acqui.
rerum domi.vnde prohibitus nō me
liorare vnam perſonam: permittitur
in alia: vt volunt iura predicta: vt ple
ne per bart.in.d.l.lutius.§.j.de lega-
tis.iij.ꝛ in.d.§.diui.fi.col. cum alijs
de quibus ſupra. ¶ Preterea cuicun
ꝙ licet diſponere de rebus ſuis ad li-
bitum: in quibus eſt moderator et ar
biter.c.de his de ſepul. cum cōcordā
tijs: ſi autem ipſe ſibi impoſuit legem
ꝙ in fauorem vnius ex filijs non
poſſit: poterit quo ad alios ad quos
predicta prohibitio non extēditur.c.
nonne de preſūptionibus.quod enim
non mutatur quare ſtare prohibetur
l.ſancimus.C.de teſta.l.precibus.C.
de impu.ꝛ alijs ſubſti. oportet igitur
quod dicatur de omnibus filijs ꝛ ne-
potibus. quamuis aliquibus videa-
tur quod ratio prohibitionis compre
hendat omnes ꝛ ad omnes extenda-
tur: quamuis vnus ſolus fuerit nomi
natus.argu.l.cum hi.§.ſi plures.ff.ꝺ
tranſactio.ſentit bald.in.d.l.volūtas
col.j.V.ſi.ſecundo oppono.C.de fidei
comiſſis ꝛ videtur de mente huius le
gis cum dicit. ne is qui contraxit de
fraudetur vel grauetur in ſua legiti-
ma.Sed quod prius dixi videtur ve-
rius. Imputet: ergo ſibi: qui aper-
tius de omnibus dicere potuit: ꝛ non
dixit.l.veteribus.ff.de pactis.

ij. ¶ Ex iſtis infertur quod ſi promiſſit
quis nō meliorare filium: poterit ne-
potem meliorare.quamuis alias pro
hibitio facta heredi: comprehēdit he
redem heredis.vt per bart.in.d.l.lu
ti9.§.j.in fine et in.d.§.diui:fi.col.V.
q̄ro verū ꝓhibita aliēatio cogitabis.

iij. ¶ Unum tamen eſt quod prohibitus
alienare vel meliorare: nō poteſt alie
nationi vel meliorationi conſentire:
quia per talē conſenſum videtur ipſe
facere.glo.ꝛ bar.in.V.querit glo.in.
l.cum pater.§.libertas de legatis.ij.
ꝛ in.l.fi.col.j.C.de pactis ꝛ in.l.jube-
mus.C.ad velleya.ꝛ in.l.ſi fundus.§.
j.ff.de pigno.ꝛ ibi glo.bald.in.l.ij.C.
ſi aduerſus dona. licet ſalicetus con-
tra in.l.fi.C.ꝺ pactis. facit quod vult
bald.in.l.quoties la.j.in primo nota.
C.de fideicomiſſis vbi dicit quod pro
hibitus alienare per ſe in perſonā cer
tā: non poteſt dare occaſionem quod
alienetur vt.c.j.§.fi.ſi de inueſti.de re
aliena facta eſt glo.in.l.ſi ita quis pro
miſerit.§.ea lege.ꝛ ibi moderni.ff.ꝺ
verbo.obli. quod enim non poteſt q̇s
facere per ſe: nec per alium: vt regula
iuris dicit. Si ergo pater promiſſit
non meliorare filium: ꝛ mater de bo-
nis comunibus vel conſtante matri-
monio acquiſitis: fecit donationem
eidem filio: non poterit pater conſen
tire. Si tamen mater de ſuis bonis vo
luiſſet filiū ipſm meliorare: abſq; du-
bio poſſet.q̇a ex ſeparatis nō fit illatio.

¶ Scritura publica. Nota caſum in iiij.
quo requiritur ſcripturā alios ponit
glo.in.c.j.de cenſibus.lib.vj. Specu
lator ti.ꝺ inſtru.edict.§. teſtat abbas
in.c.ex parte de conce.pre.jaſſon in.l.
pactum quod bona fide.C.de pactis.
Unus caſus inter ceteros in quibus
requiritur ſcriptura eſt: cuꝫ donatio
excedit quingentos ſolidos: quia in
ſinuatio nil aliud eſt: ꝗ quod rediga-
tur in ſcriptis coram iudice ſecundū.
bart.in.l.modeſtinus.ff.de donatio-
nibus qui ita intelligit.l.ſancim9 cū
ſimilibus.C.de donationib9. Ad hoc
lex regni que hoc dicit expreſſe.v.par
tita titulo ꝺlas donationes.l.ix.in ca
ſu tamē iſtius legis: vbi pater promiſ
ſit meliorare vel non meliorare: non
reperio ꝙ requiratur ſcripturā etiaꝫ
ſi excederet ſumam quingētoꝝ aureo
rum donec procedatur ad actū dona-
tionis niſi iſta lege fuiſſet inductum.

¶ Regulariter tamen ſcriptura non v.
eſt neceſſaria quoniam in exercen-
dis litibus parem vim habēt ſcriptu

ra ꝛ teſtes. l. in exercendis. C. de fide
inſtru. Adidem. l. pactum quod bona
fide. C. de pactis vbi pactum ſine ſcri
ptura eſt validum. ꝛ ſeruandum. ſcri-
ptura enim fit ad probãdum ꝛ demõ-
ſtrandum. l. cum res. C. de proba. l. cõ
trahitur. ff. de pigno. non eſt ergo cu
randum quando demonſtretur. l. cer
tum. ff. ſi certum petatur.
vi. ❡ Fallit iſta regula in caſibus cumu-
latis in preallegatis locis in quibꝰ re
quiritur ſcriptura propter eorũ gra-
uitatem vt tradit plene ſalicetus in.
d. l. pactum quod dotali in finalibus
verbis. traditur etiam per doctores
in preallegatis locis.
vij. ❡ Unum ſemper tene menti quod in
caſu huius legis ꝛ. l. xvij. ſupra eodẽ.
ꝛ in omnibus alijs caſibus in quibus
requiritur ſcriptura ad ſubſtantiam
actus: ſi interceſſiſſet ꝛ eſſet perdita.
Admittetur poſtea ꝓbatio per teſtes.
l. teſtium in fi. C. de teſta. bart. in. l. j.
§. ſufficit per illum textum. ff. d̕ bono
rum poſſe. ſecundum tab. ꝛ in. l. emã
cipatione. C. de fide inſtru. ꝛ ibi bald.
idem bald. in. l. ij. col. iiij. ꝛ in. l. geſta.
C. de edendo. Salicetus in. l. litigato
ribus. C. de app. Jaſſon in dicta lege
pactum quod bona fide.
viij ❡ Scriptura publica. Non ſufficiet
ꝑuata. itaq̃ oportet ꝙ fiat ꝑ tabellio
nem cum ſolemnitatibus alias requi
ſitis per glo. in. c. ij. de fide inſtru. ꝛ eſt
ordinatio d̕ Segouia ꝛ ĩ pragmaticis
folio. ccxl. per bald. in. l. ſcripturas. j.
col. in. vſi. notarij. C. qui potiores in
pigno. ba. ꝛ in. l. fi. v. ſecundo opponi
tur. C. Si certum peta. ꝛ in rub. C. de
fide inſtru. col. ij. v. ſed dubitatur. nũ
quid notarius. ꝛ iſte eſt vnus caſus in
quo requiritur ſcriptura. adde ad gl.
in. c. j. de cenſibꝰ lib. vj. in verbo in ſcri-
ptis ꝛ in. l. pactum quod bona fide. v.
ſecundũ ius / ꝛ ibi bald. C. de pactis.
ſpe. de inſtru. edict. §. reſtat. vſi. ſed ſi
alij teſtes.
ix. ❡ Si a principio interuenit ſcriptura:
que poſtea perdita eſt: ſufficit proba-
re perditam. bartho. in. l. teſtiũ. v.
vltimo tene mente. C. de teſtibus.
❡ Sed pulcra eſt dubitatio. Si pater x.
promiſit non meliorare in tertia ꝛ q̃n
ta parte bonorum ſuorum aliquẽ ex
filijs vel nepotibus: an poterit relin-
quere quintam pro anima ſua: vide-
tur ꝙ ſic per predicta. ꝛ per. l. xxxvj. in
fra eod. Si tamen promiſſit filiũ me-
liorare in tertia ꝛ quinta: nõ videtur
poſſe relinquere quintã pro anima.
❡ Pater qui promiſſit in fauorem xi.
vnius ex filijs qui tunc matrimoniũ
contraxit non meliorare filios: intelli
gitur quantum ad preiudicium illiꝰ:
bene tamen poterit meliorare quãtũ
ad preiudiciũ aliorum. quia pacta in
ter paciſcentes ſunt ſeruãda vt. l. j. §.
j. ff. de pactis nec extendũtur ad alias
perſonas. l. epiſtola. §. pactum et ibi
bart. eod. ti. l. ex conuentione. C. eod.
l. ij. ꝛ. fi. ꝛ ibi bald. C. ſine cenſu vel re-
liquis. glo. ꝛ bart. in. l. inſulam. ff. qui
potio. in pigno. ba. bar. in. l. veteribꝰ.
ff. de pactis ſpe. de treuga ꝛ pace in fi-
ne per bart. in. l. ſi vnus. §. ante. ff. de
pactis. Adidem. l. fi. ff. ſi certuꝫ peta.
vbi ſtipulatio refertur ad promitten
tem: non autem ad alias perſonas nõ
nominatas. Si tamen pater nõ in fa
uorem vnius filiorum: ſed omniũ ad
eorum inſtantiam promiſſit neminẽ
ex filijs meliorare: tenebitur illud ſer
uare per iſtam legem.
❡ Filium in cuius fauorem pater pro xii.
miſſit alios non meliorare filios: po-
terit eundem filiũ meliorare. argu. l.
quod fauore. C. de legibus. bartho.
in. l. quamuis. ff. de pigno. actio.
❡ Filio in cuius fauorẽ pater promiſ- xiii.
ſit alios filios meliorare: vita deffun
cto: tenetur pater pactũ ſeruare in fa
uorẽ heredis deffuncti textus nota.
in. l. ſi pactum. ff. de proba. bald. in. l. j.
fi. col. v. modo quero. C. per quas per
ſo. nobis acqui. Intellige quando he-
res eſt filius: qui cenſetur eadem per

ſona cum defuncto.ſecus ſi extraneū
relinquat heredem.Spe. ti. de teſte.
§.j.v.item ꝙ eſt parens ⁊ de locato.§.
vj.v.vij.⁊ de feudis.§.ij.verſiculo.iij.
cogitabis ſuper hoc.

xiiij. ¶ An reuocatio meliorationis facta
contra hanc legem ſit nulla ipſo iure
an veniat anullanda cōditione ex hac
lege:vide bart in.l.titia.§.imperator
col.j.in.fi.v.querit glo. de leg.ij.

xv. ¶ Hec lex eſt contra textum in.l.pa
ctum quod dotali.C.de pactis quem
valde comendat bald.in.l.cum archi
medoram.C.vt in poſſeſſionem lega
torum prope finem.v. vlterius quero.
cuius meminit Iaſſon in.§.actionum
inſti.de actio.col. .v.quid autem
ſit. Scripſi in rubrica de donationi
bus inter virum ⁊ vxorem.co.cclxiij.
alias folio.lxxj.col.ij.in mea repetitio
ne.Salubris fuit ⁊ a me antea deſide
rata hec dēciſio:vt ibi dixi.Cui poſtea
interfui in curijs thaurinis vna cū
alijs regis conſiliarijs.pro qua bene
facit.c.j.§. filij nati ſi de feudo fuerit
controuerſia inter dominum ⁊ agna
tum vbi vide bald. Ad idē. c.j. de ma
trimo.ad morganicam contracto.fa
cit.l.naturalis.§. quod ſi faciam ⁊.l.
ſolet.ff. de preſcriptis verbis. videas
rogo paulū de caſtro conſilio. cxlviij.
incipienti ſuper ſecundo puncto in.
quarto dubio.⁊ in.d.l. pactum quod
dotali ad finem.C. de collationibus.

xvj. ¶ Hec lex ſimiliter dicit ꝙ qui ex cau
ſa oneroſa puta matrimonij promiſ
ſit meliorare filium in tertia ⁊ quinta
parte bonorum ſuorum: tenetur hoc
adimplere:⁊ ſi morte preuentus non
impleuit:habetur pro facto.ꝺ primo
facit.c.j.de dona.pro ſecūdo facit de
ciſio.ioh.an.in ſpec.titulo de obliga
tionibus ⁊ ſolutionibus. vbi conclu
dit ꝙ qui promiſſit ſe donaturū titio
domū videtur in effectu donaſſe. vi
de bart in.l.filius.§.diui.ij.col. de leg.
j.⁊ in.l. pater. §. Iulianus agripa de
legatis.iij.bald.in.l.quoties la.j.v.
ſequitur in glo. ⁊. vſ.quero quid eſt
dictum.C.de fideicomiſſis.vide bart.
in.l.iuris gentiū.ff. de pactis ⁊ pau.
cōſilio.cviij.ſi.co. incipit dicta dona.
pro quo.l. ſi pecuniā.ff. ſi certū peta.
alias ſi ego pecuniam.

¶ Adde ꝙ qui promiſſit donare:tene xvij.
tur vacuam poſſeſſionem tradere no
ta.in.l.edibus.§.fi.ff.de donationib⁹
idē de eo qui promiſſit vendere.bald.
in.l.fi.C.de pactis inter emp.⁊ vendi.
vſ.ſed pone.Ad hoc foro legum. lib.
iij.titulo delas ventas.l.xv. facit.l. ſi
conditio.C.de actio.empti ⁊ ven. ⁊.l.
ex empto in principio.ff.eod.Satiſfa
ciat tamē ſi cōſtituat ſe p̄cario nomi
ne emptoris vel donatoris poſſidere.
glo.⁊ bart.in.l.ab emptione.ff.de pa
ctis. ſi cōnſtituēs tempore conſtituti
poſſidebat.l.quamuis.§.ſi cōductor.
ff.de acqui.poſſe.bart. angelus ⁊ alij
in.l.quidam. ff. de rei ven.bald. in. l.
minus inſtructus.C.de acqui.poſſe.
lanfrancus in repetitione.c.quoniā
contra falſam in parte teſtium depo
ſitiones.⁊ ſecūdū iſta itellige.l. quod
meo.ff.de acqui.po.⁊.l.interdū.§.fi.

¶ Pater q̄ ex cauſa oneroſa promiſ xviij.
ſit meliorare vnum ex filijs: tenetur
illud implere: ⁊ ſi non faciat in vita:
habetur pro facto. adeo ꝙ ipſe pater
non poterit reuocare ſi viuens fecit:
vt colligitur ex iſta lege iuncto princi
pio cum fine. Itaqꝫ nec poteſt penite
re ex promiſſione vt hic ⁊ per bald.in
l.quamuis in fine.C.de tranſactioni.
nec factum poterit reuocare.

¶ Promittēs aliquid facere reſtrin xix.
gitur vſqꝫ ad tēpus mortis.l. ij. ⁊ ibi
bart.in principio.ff.de auro et argen
to legato nota.

¶ Paſſados los dias ꝺ ſu vida.Ideſt xx.
ipſo iure morte patris donatio fit.Si
cut dicimus in falcidia.que ipſo iure
reſecat legata.l.plautius.ff.ad legem
fal.Idem vbi euincitur legitima ipſo
iure fit repetitio.l.Scimus in princi
pio.C.de inoffi.teſta.Idem eſt in com

penſatione que ipſo iure fit: vt. C. de compenſa. Idem de teſtamēto quod ipſo iure fit nullum vbi filiꝰ eſt preteritus.l.ij.C. de contra tab. et an requiratur partis petitio:vide ſalicetum in.d.ſcimus.

xxi. ¶ Sean auidas por hechas. Nota ꝙ ſicut melioratio contra promiſſionē de non meliorando:eſt nulla et nō tenet vt ſupra primo reſponſo:ita ſi deceſſit qui ꝓmiſſit meliorare ante meliorationem factam: habetur ac ſi melioraſſet et in vltimo vite ſpiritu meliorationem feciſſet ⁊ eſt noua deciſio quamuis enim pater qui promiſſit meliorare:teneretur id facere ait quidem pretor pacta ſeruabo et illa que procedunt ex labijs meis non faciam irrita. vnde etiam nudū pactum ſeruandum eſt ſaltem de iure canonico. c.j.de pactis.quod tamen promiſſuʒ: cenſeatur impletum in vltimo vite ſpiritu:nouum quid eſt. ¶ Cum certum ſit ꝙ ſi pater promiſſit meliorare filiam:poſtea d̄ceſſit filio et filia equalibus portionibus heredibus inſtitutis. Si dos filie promiſſa erat in maiori quātitate:ꝗ̄ ſit portio in qua fuit inſtituta:idcirco non vult filia ſuccedere:ſed petit ſe dotari ab heredibus patris ſecundum quantitatem promiſſam:dos non habetur pro conſtituta vltimo vite ſpiritu:ſi tantum pater in vita ſua in certa quantitate promiſſa dotare promiſſit. poterit tamē petere filia ab heredibus patris ſe dotari ſecūdū quātitatē promiſſam ſm paulū in.l.ſi ſocer.ff.ſolu.matri. poſt Ray. ⁊ bart.in.l.poſt dotē eodē.ti.et ibi per albericū ſingulariter qui hoc expreſſe decidit.col.x. et dicit fore caſum in.l.ſiquis a liberis.§.idē reſcriptum. ff. de liberis agnoſcendis. Facit quod voluit bald. in.l. fi.col.iij.in principio. C. de dotis promiſſione.

¶ Ratio deciſionis potuit eſſe in cōtrariū.quia in caſu premiſſo promiſſio fuit ſimpliciter facta: in caſu autē in quo lex loquitur: fuit promiſſa ob cauſam matrimonij vel alia cauſa onerosa:vt in precedētibus dictum eſt. voluntas autem patris hoc promittentis preſumitur durare ⁊ continuari etiam in ipſo vite ſpiritu:vt.c.maiores d̄ baptiſmo:traditur per bart.in. d.l.poſt dotem col.iij.ff.ſoluto matrimonio per.l.fideicomiſſa.§. ſed fidei ⁊.l.vxorem.§. penul. eod. ti. Ex quo infert bart.ꝙ ſi pater ſtipulatur dotē ſibi dari facto diuortio ſi filia tunc voluerit. Si filia moritur anteꝗ̄ declararet: non euaneſcit ſtipulatio. Immo moriēdo videtur velle. Idem dicimus de donatione facta a patre filio familias:que a principio efficaciter nō valet:ratione tamem preſumpte voluntatis patris que preſumitur cōtinuata in vltimo vite ſpiritu confirmatur et habet vim relicti non ſpectata hereditatis aditione ſicut in alijs legatis:quia non eſt proprie legatum ſecundum Salicetum in.l. illud. C. de collationibus. Idē videmus in donatione inter virum et vxorem: vt plene dixi in repetitione rub.de donationibus inter virum et vxoreʒ ſic videtur dicendum in caſu huius legis.

¶ Ad idem facit quod voluit bart.in l.j.§.nec caſtrenſe.col.ix.ff.de caſtrenſi peculio. vbi dicit ꝙ factum patris iniciatum erga filium:eatenus obligat heredes patris: quatenus pater erat obligatus de neceſſitate:vt.ff.de muneribus et honoribus lege et ſi filium iuncta. l. honores. §. is qui de decurio.et lege filia. §. idem ſcribit. ff.fami. herciſcunde.

¶ Ad idem facit nam heredes tutorū mādatarij ⁊ ſocij tenētur expedire negotia cepta.l.heres ſocij.ff.pro ſocio. l.j.d̄ here.tu.l.furti.§.fi.ff.d̄ his q̄ no. infa.nō tm̄ iniciatū habʒ ꝓ ꝯſumato.

Quando el padre/ o la madre por cõtracto entre biuos/ o en otra poſtrimera voluntad fiziere a alguno de ſus fijos/ o deſcendiẽtes alguna mejoria del tertio de ſus bienes que la tal mejoria aya conſideracion alo que ſus bienes valieren al tiempo de ſu muerte ⁊ no al tiempo que ſe fizo la dicha mejoria.

Que ẽla tal mejoria aya conſideraciõ a lo q̃ ſus bienes valierẽ al tiẽpo d̉ ſu muerte. Nota bene hãc legem in hoc et vide q̃ diximus ſup̃ in.l.xix. ⁊.xx.
j. ¶ Tempus mortis attendẽdum eſt ad extimationẽ bonorum patris meliorantis filiũ in tertia. concordat.l.xix.ſupra eodez de hoc ego ſcripſi in rub. de dona.inter virum et vxorem.in.c.per veſtras col.cccxxxiiij.v̊ſi.et iſta faciunt ⁊ ſup rub.col.ccxxvi.v̊ſi.item ſi mater ⁊ ſic melioratio non recipit augmentum poſt mortez teſtatoris:vt per Iaſſo. in authen.nouiſſime.col.ij.C.de inoffi.teſta.vnde ſicut legitima filiorum debetur ſecundum tempus mortis patris.l.cũ queritur.C.de inoffi.teſta. ſic ⁊ melioratio tertie que reſpectu extraneoꝝ eſt legitima: reſpectu filiorũ eſt prelegatum. ¶ Intellige quãdo legitima debetur ex diſpoſitione iuris vel teſtatoris:ſecus ſi ratione delicti ipſius filij: nam tunc tempus delicti eſt in conſideratione. bald. in.l.quam ꝗ.C.ad legem fal.dixi ſupra.l.xix.
¶ Intellige.ſcdo q̃ndo melioratio vel donatio fit ſimpliciter ex ſola patris voluntate:ſecus ſi ex cauſa onerosa vt dotis:nam tunc tempus donationis vel meliorationis inſpicitur ſecundũ bald.in.l.ſi ſucceſſione.C.de reuo.his q̃ in fraudẽ credi.⁊ in.l.fi.§.fi. penul. col.C.de vſuris rei iudi.⁊ in.l. quamuis in fi.C.de fideicomiſ. angelus et alij in.l.Si vt proponas.§.hereditatem ff.de inoffi.teſta. Angelus. ioh. de ymola ludoui.⁊ alexan.in.l.ſtipulatio hoc modo concepta.ff.de verborum obligatio. Cynus in.l.fi. penul. col.C.de pactis quem alij ſequuntur bald.⁊ Salice.in.l.j.q.v.C.de inoffi. donatiõ.ioh. de ymola ⁊ Ancharra. in rubrica de teſtamentis. Alexan.in. l.pactum in fine.C.de collationi.qui omnes dicunt ꝙ ſi pater aſſignauit filio legitimã in vita licet pater poſtea aliqua bona acquiſierit: d̉ illis nichil habebit filius. Ad hoc.l.ſi ita legatũ. ff.de auro ⁊ argẽto legato ibi hac demonſtratione preſens non futurum tempus oſtendit. Ad idem.l.fi.§. qui in diuiſam.v̊ſi.non facere voluntatẽ de legatis.ij.vide Georgiũ in repetitione.c.quamuis pactum de pactis. lib.vj.col.v.in prima limitatione. videas rogo bald.in.c. cũ.m.de conſti. col.vij.v̊ſi. ⁊ eſt argumentum cuius facit feſtum barba.in rub. C. qui admitti. charta.viij.fi.col.vbi cumulat multa ſimilia.que videas per te.vide etiam que ego ſcripſi in dicto.c.per veſtras. col. cccxxxij. in nouis. folio. xcvij.in principio.
¶ Quod autem dictum eſt in donatione vel melioratione dotis vel cauſe oneroſe. dicas in donatione remuneratoria que ſtatim ſecundũ preſens tempus.glo.in authen. vnde ſi parẽs C.de inoffi.teſta. ⁊ in.l. ſi donatione. C.de collationi.⁊ per bart.in.l.ſi forte.ff.de caſtrenſi pecul.⁊ in.l. frater a fratre.ff.de condi.inde.⁊ in.l.j.§. nec caſtrenſe.ff.de collatione bonorũ per abb.in.c.fi.in.fi.de donatio. Ad hoc l.viuus.ff.ſi quid in fraudem pa.vbi libertus poteſt donare amicis benemerentibus.vide glo.in.l. ſi voluntate.C.de dotis promi.⁊ ibi docto. ⁊ an- ij.

gelus in.l.ij.§.creditum.ff.ſi certum
petatur.abb.ana.⁊ marianū in.c.cū
in ecclesie corpore de ſymo.doctores
in.l.ſi diuortio.ff.de verborum obli=
gatio.dixi pleniſſime in dicta rubri=
ca de donationibus inter virū ⁊ vxo=
rem.col.cccxxvij.

iij. ¶ Ex verbis huius.l.aliqui audēt di
cere ꝙ tertia pars bonorum patris
eſt legitima filiorūʒ:in qua vel reſpe=
ctu cuius attenditur tempus mortis
patris:vt illo tempore conſiderentur
facultates et bona patris:licet alio tē
pore plus vel minus valuerint:vt in
authentica nouiſſima.C.de inofficio
ſo teſta.⁊ ibi jaſſon poſt alios.col.j.⁊.
l.cum queritur.eod.ti.verſiculo mor
tis tempore.bald.in.l.ſi qua pena.pat
prima lectura.ff.de his qui ſunt ſui
vel alieni juris.Sic etiam dicimus in
legitima que debetur patrono in bo=
nis liberti.l.etiam.§.fi.⁊.l.Si patro=
num.§.fi.ff.de bonis liberto.Simili
ter in legitima ſeu quarta que debet
filio arrogato.l.fi.ff.ſi quid in frau.
pa.Confirmatur hoc per iſtam legeʒ
que ſolum loquitur in tertia parte
bonorum:non de quinta.ſentiens per
hoc ꝙ quinta que poteſt extraneis re
linqui vł donari vt diſponit lex regni
foro legum lib.iij.titulo de las man=
das.l.   non cenſetur legitima.ter=
tia autem que non niſi filijs relinqui
poteſt vel donari:cenſenda eſt legiti=
ma:⁊ ideo circa eam veluti legitimā:
attenditur tempus mortis.

iiij. ¶ Ex iſtis infertur ꝙ ſi pater volun=
tarie aſſignauit filio legitimam in vi
ta:et poſtea augeantur patris facul=
tates:poterit filius petere legitimam
de bonis poſtea augmentatis:quia
quantum ad legitimam tempus mor
tis non conceſſionis eſt in conſidera=
tione:vt late per jaſſonem in dicta au
thentica nouiſſima.iij.col.C.de inof
ficioſo teſta.⁊ bene facit iſta lex eo mo
do quo diximus inducta.cōtrariū tñ
voluit jaco.bu.in.l.pactū.C.de colla.
reffert.bald.in.l.ij.C.de reuocā.his
que in fraud.credi.⁊ in.l.fi.col.iij.C.
de vſuris rei judi.et in authentica res
que.C.cōmunia de legatis.Angelus
in.l.Stipulatio hoc modo concepta.
ff.de verborum obligatio.Cōmunis
oppinio eſt prima quod attendatur
tempus mortis vt hic dicitur in ter=
tia:ergo tertia eſt legitima.

¶ In contrarium facit quia legitima v.
proprie:eſt portio a jure taxata.quaʒ
vnicuiꝗ filiorum pater tenetur relin
quere.ad cuius conſecutionem:ſi nō
relinquatur:competit filio querella
inofficioſi teſtamenti:vel jus agendi
ad ſupplementum vel querella inof=
ficioſe donationis:vt.l.cum queritur
et authentica nouiſſima.C.de inoffi=
cioſo teſtamento.l.ſi quando et.l.
ſcimus eodem titulo.l.papinianus.
§.quarta.ff.eodem ⁊ per totum titu.
C.de inofficio.donationibus.In ter=
tia vero nulla imponitur neceſſitas
patri relinquere eam omnibus filijs:
vel vni vel duobus ex eis.ſed ipſe po=
teſt vni vel duobus aut pluribus ex
eis relinquere quos ipſe voluerit:
nec poterunt ex hoc alij filij tanꝗ in
ſua legitima grauati reclamare:vel
contradicere:quia ſuper hoc nullum
a jure eſt ſibi proditum remediuʒ:er=
go non eſt legitima.propterea forte
iſta lex quantum ad tertiā:vtitur ver
bo mejora:que ꝓſupponit titulum lu
cratiuum donationis ſeu prelegati:
vt colligitur infra.l.xxvj.vbi donatio
et mejora ponuntur pro eodem qua=
ſi ſint verba ſinonima titulo autē do=
nationis:vel prelegati nullus conſe=
quitur legitimam quam pater neceſ=
ſario relinquere tenetur:ſed potius
inſtitutionis titulo.authentico vt cū
de appellatio.cog.§.aliud quoꝗ capi
tulū.Item mējora ⁊ legitima:ponun
tur vt diuerſa foro legum titulo de=
las mandas.l.ix.et infra.l.xxvj.ergo
non eſt legitima.cōmuniter dicitur
ꝙ tertia eſt legitima reſpectu extra=

neorum quibus rilinqui non poteſt: reſpectu filiorum eſt prelegatũ quia vni ex eis poteſt prelegari: vt plenius dicemus infra. l. ſi. xviij.

Lex. xxiiij.

Quando el teſtamento ſe rompiere/o anulare por cauſa de preterició/o exheredacion en el qual ouiere mejoria de tercio/o quinto no por eſſo ſe rompa ni menos dexe de valer el dicho tercio y quinto como ſi el dicho teſtamento no ſe rompieſſe.

Vmpta fuit
j. hec lex ab au-
thẽ. ex cauſa:
C. de liberis
preteritis vbi
multa ſcri-
bũt doctores
antiqui et re-
cẽtiores a qui
bus origines
traxit lex re-
gni ſexta par
tita. ti. viij. l. final. vbi multa trãſcri-
bit montaluus. que in preſentiarum
non recito: tũ quia ibi videri poſſunt:
tũ quia turpe eſt aliorũ ſcripta refer-
re: vbi nihil noſtrũ addere poſſum9:
vt inquit bald. in. l. de etate. ff. de mi-
noribus intelligo quando iũcta ſunt
per aliquem. tunc enim illa tranſcri-
bere vel tranſplantare: potius eſt la-
borioſum quã ſubtile. vbi vero ſpar-
ſa ſunt: hunc elegãtiſſimũ eſſe judica
to quiſquis eorum que diſperſa ſunt
in aliorum cogitatione: quam maxi-
mam vim coaceruare potuerit: deqꝫ
his ꝗ optime dicere: vt inquit iſocra
tes in libro de religione vel regno quẽ
ad nichodem regem ſcripſit ante finẽ
In qua re priſcorum honor ſeruand9
eſt eorum nomina nullatenus ſubti-
cẽda: furi enim par eſt: qui alienis la
boribus ſibi proficit: eorum laudes
ſubticens: vt inquit bald. in. l. ꝑcib9.
C. de impuberꝝ y alijs ſubſti. col.
y in ꝑludijs feud. malũt
enl in furto deprehendi: ꝗ mutuũ cũ
vſura reddere vt ait plinius de natu-
rali hiſtoria in principio.
ij. Sed pulcrum eſt inueſtigare: qua
re fuit edita lex cum tam jure ciuili
imperatorum: ꝗ regio: hoc fuerit an
te conſtitutum vt paulo ante diceba-
mus. Dicebant enim preallegata ju-
ra: ꝙ rupto vel nullo teſtamento ex
cauſa preteritionis vel exheredatio-
nis: legata debẽt: vt hic ſimilr̃ dicit.
Sed quia poterat contingere ꝙ te iij.
ſtator habebat duos vel tres filios:
vni eorum legauit vel prelegauit ter-
tiam partem bonoꝝ. Alium vel alios
vniuerſaliter inſtituit heredes ille cui
tertia bonorum fuit prelegata: dixit
teſtamentum nullum: quia preterit9
quod potuit: vt. l. filium. ff. dẽ leg. pre.
nonne jure prelegati habebit dictam
tertiã bonoꝝ: lex iſta vr̃ decidere ꝙ ſic.
Vel pone retento themate ꝙ teſta- iiij.
tor habet tres filios duos maſculos:
y vnam feminam. vni filiorum reliqt
tertiam vel quintam bonorum: y in-
ſtituit eum ſimul cũ alio maſculo vni
uerſaliter heredem: filiamqꝫ preteri-
uit vel exheredauit. filia dicit teſtamẽ
tum nullum: nonne rupto vel nullo
teſtamento: retinebit filius tertiã ju-
re ꝑlegati: hec lex videt dicere ꝙ ſic.
Vel tertio pone teſtator habebat v.
quatuor filios: vnam feminam y tres
maſculos: femine relinquit tertiam
y quintam partẽ bonorũ: alios duos
heredes iſtituit vniuerſales heredes:
quartum preterijt vel exheredauit. q
aget contra teſtamentum: rupto te-
ſtamento: vult femina retinere tertiã
y quintam jure prelegati: y his contẽ
ta: vult ab inteſtato ſimul ſuccedere
cum fratribus: per hanc legem vide-
tur quod poteſt.
Examinemus nunc quamlibet ca- vj.

ſus poſitionem perſe. ⁊ videtur ꝙ pri ma non ſit vera: quia ſequeretur ab= ſurdum.ſ. ꝙ plus haberet preteritus ⁊ taxatus in certa quantitate: ꝙ vni= uerſaliter inſtitutus:contra. l. maxi= mum vitium. §. cum etiam. C. de libe ris prete. ⁊ authen. vt cum de appel. cogno. §. viro. ¶ Item preteritus ⁊ ex heredatus impugnat teſtamentum cum effectu: ergo non debet ex eo co= modum reportare. l. filium. §. omni= bus ⁊. l. virilis. §. Siquis ex liberis. ff. de lega. preſtan. facit. c. ex eo de regu lis juris lib. vj. ⁊ multa que ibi cumu lat dyn⁹. ¶ Preterea teſtator legauit aio minuendi de vniuerſali ſucceſſio= ne. quod patet: quia alteri applicauit ff. de lega. j. l. quod in rerum. §. ſiquis poſt. illud autem quod fit ad diminu tionem: nõ debet augere portionem. ff. de lega. j. l. legata inutiliter. glo. ta= men in. d. l. maximum viciũ. vbi. ſub= ſtãtie videtur inclinare. ꝙ ſubſtineat legatum per. d. authẽ. ex cauſa idem firmat ibi paulus de caſtro in fine. et Cinus in. d. authẽ. ex cauſa. q. v. din⁹ in. l. cohdicillis. §. vltimo de leg. ij. q̃a nihil eſt quod repugnet quare filius cum ſit capax talis legati: illud nõ ſu= ſtineat. Idem tenet franciſcus areti= nus de campo. in. l. filio preterito. ff. de iniuſto rupto quem ibi refert joh. de ymola ⁊ angelus in. §. fi. col. fi. in au= then. vt cum de appel. cognoſ. ⁊ jmo la raphael ⁊ alexan. quem vide in. l. j. §. fi. ff. de vulgari ⁊ pupilla. Pro qui bus videtur textus in hac lege noſtra ſecundum iſtam caſus poſitionem.

vij. ¶ Cõmunis tamen ſentẽtia eſt in cõ= trariũ quã ſequitur bart. in dicta au= then. ex cauſa ⁊ in. d. l. filio preterito poſt ma. fi. ⁊ bald. in. d. authen. ex cau ſa qui dicit ꝙ eſt mirandum ꝙ predi= cti illuſtres doctores tenuerint cõtra riũ ſequitur angelus fulgoſus ⁊ Ale xan. in. d. l. maximũ viciũ. jmola in. l. filio preterito ludo. cõſilio. cccccvj. in cipit in caſu propoſite queſtionis, qui dicit iſtam eſſe cõmunem oppinionẽ Et jaſſon. in. d. authen. ex cauſa ⁊ hãc partem crederẽ hodie de jure verio= rem ⁊ dictam caſus poſitionẽ falſaꝫ. quia motiua bald. multũ cõcludũt.

viij. ¶ Accedo nunc ad tertiã caſus poſi= tionẽ ⁊ videtur ꝙ ſubſtineri nõ poſſit quia filia cui pater relinquit tertiam ⁊ quintam bonorum: conſequitur le gitimam quã de jure canonico non fuit neceſſe ſibi relinquere titulo inſti tutionis: vt. c. raynuncius de teſta. et ibi hoſti. ⁊ alij. jo. fab. in authenti. no uiſſima. C. de inoffi. teſta. bald. in. d. authen. ex cauſa. ⁊ in. l. fi. C. familie herciſ. alexan. in. l. inter cetera. C. de liberis ⁊ poſthu. qui dicit iſtã eſſe cõ= munem oppinionem pro qua eſt glo. in. d. authen. nouiſſima Azo in ſũma illius ti. glo. in. c. ſi pater de teſta. lib. vj. hanc demum ſequitur jaſſo. in. d. authen. nouiſſima. ⁊ hanc ſequor.

¶ Preterea hoc certum eſt ꝙ verbũ relinquo adiectum vniuerſitati bo= norum: importat inſtitutionem. l. di= u⁹ in verbo relinquo ⁊ ibi notat bart. ff. de teſta. mi. ⁊. l. quoniam indignũ. ⁊ ibi Salicetus. C. de teſta. glo. in. l. in his verbis in principio. ff. de heredi= bus inſti. ⁊ in authen. de heredibus ⁊ falcidia. §. Si vero nullum in verbo relictis. Secus ſi adijciatur certe rei vel quãtitati: vt dicto. §. aliud quoqꝫ caplm juncto. §. Ceterum in authen. vt cum de appella. cognoſ. ita conclu= dunt bart. bald. ⁊ angelus. in. d. l. his verbis in principio ⁊ bart. in. l. centu rio. ff. de vulgari ⁊ pupi. q. iij. ⁊ in. l. cogi in principio. ff. ad trebell. Cano niſte in. d. c. Raynuntius. Salicetus in. l. quoties. C. de heredi. inſti. jaſſo. in. d. authen. nouiſſima col. x. qui di= cit ꝙ iſta eſt vera ⁊ cõmunis ſentẽtia quicquid dixerit bald. in. d. l. quoties. Idem dicit ſi adijciatur verbũ relin= quo certe quote bonorum vel heredi tatis: vt ibi per eum ⁊ refert bart. in. d. l. centurio. ⁊ hec eſt veritas quicq̃d

dixerit Notatus in.d.l.ix.ti.ólaſ mã das foro legum in.ꝟſi.meiora. cuius Paulo ante mentionẽ fecimus.

x. ¶ Ex iſtis infert ꝙ filius cui aliq̃d eſt relictũ in vltima volũtate: nõ eſt pre teritus nec habet cõtra tabulas: nec ius dicẽdi nullũ:ſed agit ad ſupplemẽ tũ.l.omnimodo.C.de inoffi.teſta.di cit ibi glo. quã ſequũt doctores ꝙ ille textus corrigit in hoc p.d. §.aliud quo ꝙ capl'm p quẽ debet legitima titulo inſtitutionis relinq̃.Sed vt legũ cor rectio euitet:põt dici ꝙ.d.l. omnimo do intelligi debet: vbi filio relinquit quota bonoꝝ:que legitimã nõ aſcẽde bat q̃a dicit in ea inſtitutus: ꝛ pro reſi duo:agit ad ſupplemẽtum.ꝛ hoc pro batur in textu ibi. id quod minus pro portione legitima relictum eſt.

xi. ¶ Poſito ergo ꝙ teſtator teſtãdo int filios:teneat relinq̃re legitimã titulo inſtitutionis:p illa ṽba filie mee relin quo tertiã ꝛ quintã bonoꝝ: videt titu lo inſtitutionis reliquiſſe:eoꝙ verbũ relinquo adiicit vniuerſitati vel quo te bonoꝝ.Cũ autẽ teſtamẽtũ ex cau ſa preteritionis : vel exheredationis rũpat quo ad inſtitutionẽ:ꝛ infirme tur: videt ꝙ etiã debeat rũpi quo ad tertiã bonoꝝ filie relictã:in qua vide tur filia inſtituta.ꝛ ſic nulo pacto po terit illã titulo ꝑlegati retinere: quã uis ea contẽta:velit a patris ſucceſſio ne recedere:quia vt Paulo ante dice bamus:illud quod fit ad diminutionẽ: non debet operari augmentum.

xij. ¶ Teneas ergo ſecũdã caſus poſitio nẽ.nã ſi teſtator relinquit filio tertiã: et eum ſimul cũ alio inſtituit heredẽ: quãuis teſtamentum rumpatur ex alterius preteritione:nimirum ſi cõ ſequatur tertiam iure prelegati.quia non videtur in ea inſtitutus: eo ꝙ vl tra tertiam fuit ſimul cum fratre in ſtitutus:nec fuit ei relicta ad diminu tionem:ſicut in alia caſus poſitione: vbi filie reliquit tertiam et in reſiduo alios inſtituit heredes.

¶ Per iſta patet quãdo relictũ tertie ſit inſtitutio vel legatũ.nã ſi dixi reli quo filie tertiã:ꝛ amplius de ea nõ feci mentionem:dicitur habere tertiã iu re inſtitutionis:quia verbũ relinquo eſt adiectũ quote bonoꝝ.ideo nõ dice tur preterita:quia volũtas teſtatoris debet ſaluari:vbi verboꝝ ſignificatio nõ repugnat.ff.de leg.j.l. ab omnibus ff.de cõdi.ꝛ demõſtra.l.in his.ꝛ ſic p cedit quod dicit Bald.i.d.l. quoties. ꝟſi.q̃ro ſi pater.Si aũt dixi relinquo filie tertiã iure ꝑlegati intelligit relin quiſſe:ſi ſubiũxit:ꝛ in reſiduo eã inſti tuo ſimul cũ alio fratre ſuo.ꝛ hoc pro pter coniecturatam mẽtem defuncti: vt colligitur ex iſta lege. ſecundum hanc ſecundam caſus poſitionem. xiij.

¶ Uel pone caſuꝫ aliter ꝛ quarto. Te ſtator filie legauit tertiã bonoꝝ:alios duos fratres heredes inſtituit:ꝛ q̃rtũ preteriit.rũpit teſtamẽtũ ex cã ꝑteri tionis.q̃ritur an filia retinebit tertiã iure prelegati. ꝛ videtur ꝙ ſic per iſtã legeꝫ.nã verbũ lego:licet olim fuerit cõmune:vt.ff.de verboꝝ ſignifi.l. ver bis legis:poſtea per ſequentem iuris prudentiam vocabula fuerunt diſtin cta.ꝛ ideo de perſe habemus titulum de heredibus inſtituendis:et perſe ti tulum de legatis.Itaqꝫ cum teſtator vſus fuerit verbo lego:videtur ſenſiſ ſe legatum.Idem ſi dixit relinquo ter tiam iure legati ſecundum Baldum in.d.l.quoties.ꝛ ſic nõ obſtant ea que ſuperius dicta ſunt in tertia caſus po ſitione.quia ibi teſtator vſus fuit ver bo relinquo ſimpliciter ſine legati ad iectione. Habebit ergo tertiã iure ꝑ legati. ꝛ inſuper habebit legitimam ab inteſtato.ad quam vocatur ſimul cum fratribus. xiiij.

¶ Nec ſimiliter obſtabũt dicta in pri ma caſus poſitione.q̃a ibi ad petitio nem eiuſdeꝫ met ꝑteriti cui fuit reli cta tertia bonoꝝ:rũpit teſtamẽtũ:vbi autem preteritus vel exhereda tus te ſtamentũ impugnat:non debet ex eo xv.

comodū reportare: vt. ỏ. l. filium. §. omnibus cum ſimilibus. In hac autem casus poſitione: loquimur vbi aliter preteritus impugnauit non ille cui fuerat tertia relicta. Hoc eſt capitale fundamentum quare ibi non ſuſtinetur legatum ſecundum jaſſonē poſt bald. ꝛ alios in. ỏ. autben. ex cauſa. quia ille preteritus vel exheredat⁹ cui erat legatū relictum: infringit teſtamentum. Ergo ſecus erit vbi non ille: ſed alius infringit. ꝛ ideo hāc poſitionem credo eſſe verā: que poteſt juuari auctoritate gloſa. Cyni pauli ꝛ aliorum quos in prima casus poſitione mēmorauimus qui in fortioribus terminis tenuerunt hanc cōcluſionē vbi idē met melioratus in fringebat teſtamentum.

xvj. ¶ Iſta faciunt ad queſtionem que de facto contingit ſtatuto collegij cauetur ꝙ collegialis veniens clauſis januis: ſi petat hoſtiū aperiri: amittat vnam de tribus noctibus. modo collegialis venit clauſis januis: et petit hoſtium aperiri: ſoci⁹ eius dū videt hoſtium apertū: ingreſſus eſt in collegio. dubitatur an etiā ſocius ammittat noctem. videtur ꝙ non: ꝗa ad eius petitionem non fuit hoſtium apertum. Immo aperto jam hoſtio ingreditur. Cogitabis.

xvij. ¶ Unum tamen contra ſuperius dicta vigere videtur. quia ſecundū predicta: pl⁹ habet preterit⁹ ꝛ taxat⁹ in certa quantitate: ꝙ vniuerſaliter inſtitutus: contra dictam. l. maximum vicium. §. cum etiam ꝛ. §. cum. C. de liberis pre. quod videtur abſurdum: ꝛ per conſequens non tenendum.

¶ Itē teſtator legauit aīo diminuēdi de vniuerſali ſucceſſione: ex quo alteri applicauit. ỏ. l. quod in rex. §. ſi ꝗs pōt de leg. j. ergo nō debet operari augmētū. ỏ. l. legata inutilr. motiua ſūt bald. in. ỏ. autbē. ex cā. Cogita circa ſo. Pōt etiā adduci ꝓ iſta pte lex iſta in fine, ibi. Como ſi el teſtamēto ſe rōpieſſe. nā ſi teſtamentū nō rūperetur tertiam ſolum conſequeretur filia jure legati: ergo rupto teſtamento non debet amplius cōſequi. Sed pōt reſpōderi ꝙ ꝟba illa: referūtur ad validitatē tertie ꝛ quinte partis bonorū. non tamen negat iſta lex quin poſſit amplius rupto teſtamento cōſequi.

¶ Ex predictis cōſtat an tertia bonorū filio relicta: dicat legitima doctor ỏ ſegura in repetitione. l. vnū ex familia pluries dixit ꝙ eſt legitima. quod intelligo ꝗndo fili⁹ cōſequit legitimā ſuā in tertia ipſa quā pater ſibi reliqt per verbū inſtituo/ vel relinquo: ꝗb⁹ ꝟbis inducit inſtitutio: vt ſupra dictū eſt ꝛ dicet forte ifra in. l. xxvij. tūc enī tertia ipſa dicet legitima: tū quia per verba inſtitutionē importātia fuit relicta: tū etiā quia extraneis relinqui: vel legari non potuit: vt ſuꝑ tactū eſt. Secus ꝗndo filius cōſequit legitimā ex teſtamēto vel ab inteſtato: et vltra legitimā cōſequit tertiā jure prelegati: tūc enim nō dicet legitima: ſed prelegatū. quod pat facere pōt alteri ex filijs imponēdo ſibi in tertia grauamē quod voluerit: vt ifra lege. xviij.

quod facere nō poſſet ſi eſſet legitima vt in precedētib⁹ dictū eſt. Cōcludadamus igitur ꝙ quinta pars bonorum indiſtincte non eſt legitima cū extraneis relinqui poſſit. tertia autē tunc demum eſt legitima: quando ſola pro legitima relinquitur. quando vero vltra legitimam per viam meliorationis: eſt prelegatum. et in omnibus naturam legati: vel prelegati ſortitur. Ex quo poſſunt multa inferri: que in legatis vel prelegatis conſtituta ſunt: que in legitima locum non habent. que diligens indagator reperire poterit.

¶ Ad illud autem abſurdū quod ſupra tactum eſt. ſ. in ꝟſiculo. xvij. ꝙ taxatus in certa quātitate pl⁹ cōſeqret: poſſet forſam reſpōderi: ꝙ ex hoc non ſequitur abſurdū: cū jure permittēte xix.

conſequatur argu.l.juſte poſſidet.ff. de acqui.poſſe.et.l.gracꝰ.C.de adul. cum ſimilibus. Videmus inſuper ꝙ emancipatus filius: nil tenetur emã cipato conferre cum venit ad patris ſucceſſionem:confert tamen exiſtenti in poteſtate. l. ſi emancipati. C. de collatio. Sed pone duo nepotes:quorum vnus eſt in poteſtate:alter emãcipatus:veniunt ad ſucceſſionem aut ſimul cum patruo. Poꝛtio nepotis emancipati eſt taxata vt.d.l.ſi emancipati:tamen iſto caſu patruus emãcipatus tenetur conferre non ſolum nepoti in poteſtate: ſed emancipato: vt.l.j.§.penul.ff.de cõjun.cum emã. lib. ⁊ ita poꝛtio nepotis emancipati: que erat taxata: augetur ex perſona alterius fratris exiſtentis in poteſtate: ergo ſic in caſu noſtro ratione fratris pꝛeteriti teſtamentum rumpentis: augetur poꝛtio alterius tacentis. Multocies enim conſequitur quis ex perſona alterius:quod ex perſona ſua cõſequi nõ poteſt:vt plene tradit jaſſo. in. d.l.Si emancipati, col. iiij. Multa etiam cumulat Georgius natam in repetitione.c.quamuis pactum de pactis lib. vj.

xx. ¶ Enel qual ouiere mejoꝛia de tercio/o quinto. Per iſta verba patet ꝙ ſecunda caſus poſitio magis conueniat huic legi: puta ſi teſtatoꝛ habet filiam et duos filios:filie legauit tertiam bonoꝛum: et eam inſtituit heredem ſimul cum alio fratre:alium pꝛeterijt:qui pꝛeteritus impugnauit teſtamentum.tunc filia dicitur retinere tertiam jure melioꝛationis: quia pꝛopꝛie dicitur melioꝛata: ex quo vltra legitimam retinet tertiam ex voluntate defuncti expꝛeſſa. In quarta vero caſus poſitione:non retinebit filius tertiam et legitimam:niſi frater pꝛeteritus impugnaret teſtamentũ: vt ibi dictum eſt:ergo tempoꝛe conditi teſtamenti:et ante impugnationẽ: non dicitur in ea melioꝛatus. Cogita.

¶ Intellige niſi ipſe filius cui melioratio facta eſt: impugnet teſtamentũ in quo fuit melioꝛatus.l.cum filius in pꝛincipio ⁊ ibi bart.de legat. ij. facit. l.papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoffi.teſta.⁊.l.ſi teſtamentum ⁊ ibi glo. ⁊ bart. ⁊ alij.ff.de peti.here. ⁊ foꝛo legũ lib.iij.ti.de las mãdas.l.xij. ¶ Ex eo enim quod ꝗs impugnat:nõ debet comodũ cõſeꝗ vt rl'a juris dicit.ad hoc. l.filiũ.§.omnibꝰ ⁊.l.virilis.§.ſiꝗs ex liberis.ff.de lega.pꝛeſtãdis.tenet hoc bald.in.d.authẽ.ex cauſa pe.et fi.col. v.octauo.ꝗritur. Idẽ Nicolaꝰ de neapo.in.l.nenſeuiꝰ.ff.ꝺ excu.tu.ange. in.d.authẽ.vt cũ de appel.cognoſcit. §.fi.in fine col'a.ix. montaluꝰ foꝛo legum lib.iij.titulo de las mandas.l.ix. ¶ Et ſecundum iſta intellige ſpec.de pꝛocura.§.j.vſi.poꝛro. xxi.

¶ Qua actione melioꝛatꝰ in tertio et quinto agit contra heredem ab inteſtato ſuccedentem:vide glo.in.l.ij.C. cõmunia de lega.vbi Cynũ ⁊ alios. xxii.

¶ Vbi et quo tempoꝛe legata poſſũt peti.vj.partita.ti.ix.l.fi. xxiii.

Lex.xxv.

El tertio ⁊ quinto de mejoꝛia fecho poꝛ el teſtadoꝛ. No ſe ſaque de las dotes ⁊ donaciones propter nupcias ni de las otras donaciones que los hijos / o deſcendientes traxeren a colacion / o particion.

Melioꝛatio tertij vel quinti non deducitur ex dote vel donatiõe pꝛopter nuptias vel alijs donationibus antea factis. Ratio huiꝰ fuit ꝗa vna donatio non defalcatur per aliam vt.l. fuit queſtionis.ff.de collatio. bonoꝝ illa enim bona a teſtatoꝛe donata:diſceſſerũt a patrimonio ſuo:vt ibi dicitur: ⁊ a modo nõ ſunt ſua:ergo ꝺ illis

nihil eſt detrabendum quia non reperiuntur in eius patrimonio tempore mortis vt teqrũt leges.xix.ꝛ.xxiij. ſupra. Ad predicta facit.l.iij.§.Sed vtrum.ff.đ mino. vbi dos filie: eſt propria ſua ꝛ eius patrimonium. Ad idẽ l.pomponius philadelphus.ff.familie berciſcunde. melioratio autem intelligitur facta đ bonis teſtatoris meliorantis vt eſt notum et dicit lex regni foro legum ti.delas mandas.l.ix. ꝛ ſupra.l.xvij. Ante ꝙ̄ hec lex fuiſſet condita: ego hanc concluſionem tenui in rub.de donationibus inter virum ꝛ vxorem.col.ccxxvij.

ij. ¶ Premitte ꝙ illud quod ꝓ dote datur: interdum datur animo donandi filie: vel marito pro filia: et tunc valet donatio: ꝛ actio đ dote eſt ſolius filie: nec pater in ea habet cõmunionẽ puta ſi filia ſola fuit ſtipulata patris voluntate: vel ipſe pater fuit ſtipulatus ſoli filie: vel fuit ſtipulatus ſibi in vnũ caſum: et conſequẽter videtur in aliũ caſum filie donaſſe: vt.l.ſi cum dotez in principio.ff.ſoluto matrimonio et declarat bart.in.l.poſt dotem.q.iiij. eod.ti. ꝛ in tali dote donata: filia habebat olim heredem: quaſi filie fuerit queſita. licet regulariter ſecus: vt declarat paul⁹ in.l.ij.C.de inoffi.dona, col.iij.ꝛ ſalicetus in.l.dos a patre C. ſo.ma. vide bonã additionẽ ad bald. in.l.ſi dotẽ.C.de falſa cau.adjecta le.

iij. ¶ Aliquãdo pater dat dotem ſimpliciter: nec apparet ꝙ animo donandi: ꝛ tunc non cẽſetur donata: tamẽ hoc eſt ſpeciale in dote pro filia etiam iure veteri habebat cõmunionem in actione đ dote ſimul cum patre. ꝛ ſic eſt capax huius actionis. Sed ſi premoriebatur patri etiam relictis liberis: cõſolidabatur actio in patrem excluſis liberis ſecundum cõmunem oppinionem notatam in.l.dos a patre profecta.C.ſolu.ma. Sed ſi pater premoriebatur: conſolidabatur in filiã: ſiue haberet liberos: ſiue: vt.l.ij.ſoluto matri. his autem caſibus vbi dos eſt donata vel conſolidata in filiam: ſi veniebat ad ſucceſſionem cum fratribus: tam olim: ꝙ̄ hodie: debet ipſam conferre: vt.l.liberis.C.de collatio. ita declarat paulus.l.ij.C.de inoffi. dona.co.iij. Ratio eſt quia licet regulariter ſuus nil conferat: quia omnia que acquirit: acquirit patri: eo quod diuus pius imperator conſiderauit ꝙ filius in poteſtate poteſt habere aliquid ſcilicet dotem: vt.l.pomponius ff.familie hercíſ. Ideo introduxit ꝙ illa dos poſſet cõferri: vt.l.j.C.de collatio.dotis: ꝛ ibi bart. vbi ponit iſtam rationem ꝛ in.l.ſi emancipati.C.de collatio. ꝛ ſecũdum predicta debet intelligi quod iſta lex diſponit ꝙ dos debet ad collationem duci.

¶ Aduerte tamẽ ꝙ hodie videtur correcta.l.dos a patre profecta.C.ſo.ma. et videntur reſecate altercationes doctoꝝ ibi. nã tex.ibi dicit ꝙ ſi filia famił deceſſit in matrimonio: dos ad patrẽ reuertitur. Ad idẽ.l.j.§.quod ſi in patris.ff.eod. cũ ſimilib⁹ in quib⁹ dicił ꝙ actio dotis profecticie eſt cõmunis patris ꝛ filie in poteſtate. Actio autẽ que eſt cõmunis patris ꝛ filie: ꝑ emãcipationẽ cõſolidatur in filiã.l.j.§.videamus.C.đ rei vxo.actio. ꝛ propria eius efficitur: vt notant glo. ꝛ doctores in.d.§.quod ſi in patris. Idem ſi dos conferatur filie emancipate: vt.l. pater filie.ff.de euictionibus. Sed ita eſt hodie ꝙ per cõtractum matrimonij: filia exit a patris poteſtate: vt colligitur ex lege fori legum.lib. iiij.

ꝛ in expreſſo dicit lex.xlvij. infra eod. ergo actio dotis ꝓfectitie: matrimonio cõtracto: cõſolidał in filiã.

¶ Donationes propter nuptias. Sicut enim dos debet duci ad collationem: quando filia vult patri ſuccedere cum alijs fratribus. vt paulo ante dictum eſt: ita et filius donationem propter nuptias quam habuit: a patre: de cui⁹ hereditate agił. ita ſtatuit v.

imperator leo in. l. vt liberis. C. de col-
latio. habent enim dos ⁊ donatio pro
pter nuptias: multas conueniencias.
Sicut enim dos habet tacitam condi
tionem: ſi matrimonium ſequatur.
l. ſtipulationem cum ſimilibus. ff. de
iure dotium: ita etiam donatio pro-
pter nuptias promiſſa a patre: vel ab
alio habebit tacitam conditionem: ſi
matrimonium ſequatur. gloſ. in. §.
eſt et aliud. verſ. exequetur inſti. de do
nationibus bald. in. l. ij. C. de bonis
que liberis. Ratio vtriuſque eſt quia
dos et donatio propter nuptias: non
poſſunt eſſe ſine matrimonio: ſed be-
ne matrimonium poteſt eſſe ſine do-
te. l. fi. verſ. Sicut enim dos. C. de do-
nationibus ante nuptias.

¶ Item ſicut ſoluto matrimonio dos
reuertitur ad dotantem. l. dos a pa-
tre. C. ſoluto matrimonio. ita et dona
tio propter nuptias ſecundum bald.
in. d. l. ij. Item ſicut dos alienari non
poteſt conſtante matrimonio: vt. ff. ⁊.
C. de fundo dotali per totum: ita nec
donatio propter nuptias: authen. ſi-
ue a me et tibi bald. C. ad veleya. ange
lus in. §. j. in authē. de equali. dotiū.
Item ſicut dos in legitimam compu
tatur ad querelle excluſionem: ita et
donatio propter nuptias. l. quoniam
nouella. C. de inoffi. teſta. et ibi jaſſon
poſt alios in principio. vbi ponit iſtas
conueniencias. ego ſimiliter poſui in
repetitione rub. de donationibus in-
ter virum ⁊ vxorem in principio. vbi
multa alia de iſtis donationibus an-
te nuptias dixi et cumulaui.

vi. ¶ Ni delas otras donationes que los
hijos/o deſcendientes traxeren a par
ticion. Premitte q aliquando pater
donat filio: non vt filio: hoc eſt nō mo
uetur pater ad donandum filij affec-
tione: ſed propter aliqua ei⁹ erga pa-
trem merita. ⁊ ſic pater meritorū con
templatione donat filio: ⁊ tunc cenſe-
tur perinde ac ſi extraneo donaſſet: ⁊
conſequēter res donata: cēſetur aduē
titia. glo. ⁊ doctores in. l. ſi donatione.
C. de colla. ⁊ ideo non confertur: quia
aduentitia hodie non conferūtur vt.
l. fi. cod. ti. per jaſſonem in authen. ex
teſtamēto. col. vj. in fine eo. ti. ⁊ de iſta
donatione non loquitur iſta lex: ſed
tantum de his que conferuntur.

¶ Aliquando vero pater donat filio vij.
vt filio propter amorem filialem: quia
filius eſt: et tunc pater non intelligi-
tur donare: ſed in peculium concede-
re etiam ſi pater vtatur verbo dono
ſecundum jaſſonem in. d. authentica
ex teſtamento. col. iiij. qui ita intelli-
git. l. ſi donatione ſecundo reſponſo.
cod. ti. vbi non fuit facta donatio: ſed
conceſſio in peculium: licet ibi appo-
ſitum fuit verbum donare ad hoc. l.
quod fructuarius in ſi. ff. de acqui. re
rum domi. ⁊. l. fi. ff. de peculio legato
⁊. l. cum pater. §. pater pluribus ⁊ ibi
gloſ. ⁊ bart. ff. de legatis. ij. vide bald.
in. d. authen. ex teſtamēto. col. iij. verſ.
quartum capitulum. C. de colla. ⁊ ni
cholaum de matha. quem refert bal-
dus in. l. Si donatione cod. ti. qui vi-
det ſentire ꝯtrariū. quia ſi dicit pater
dono tibi cētū: illud videtur donare.

¶ Ad hoc ergo vt pater intelligatur viij.
donare filio rem: oportet q eam eme
rit nomine filij: et eam filio tradide-
rit vt. l. filie cuius. C. familie hercil-
cunde. et in. l. ij. C. ſi quis alteri: vel ſi-
bi: cum dicit nomine veſtro cum in
poteſtate eſſetis emerat et tradidit.
comendat bartho. in. l. prima. §. nec
caſtrenſe. penulti. col. ff. de collatio.
bonorū vbi ſingulariter differit quā-
do pater ſimpliciter donauit: an in
dubio videatur donare: an in pecu-
lium cōcedere: vel propter merita pa
re. Vide etiam bald. in. d. authen. ex
teſtamento. col. iij. verſ. Quintum ca-
pitulum. vbi agit quando pater emit
nomine filij: ⁊ diſtinguit aut pat facit
ex quadā naturali neceſſitate: vt quia
emit filio veſtimenta: et non intelligi
tur donare. l. rem legatam. ff. de adi.

legatis. Aut ex mera liberalitate: et tunc videtur donare. oportet tamen ꝙ donatio confirmetur donatoris morte.l. filie cuius. Intellige tamen quod dicit iaſſon vbi ſumus in dubio et apparere non poteſt ex coniecturis an pater dedit animo donandi. Secus tamen ſi ex quantitate et qualitate donationis et modo donandi appareat ꝙ voluit dōare. quia tūc videtur donaſſe etiam ſi nō emat eius nomine et tradat. ita videtur de mente bartho. in dicto. §. nec caſtrenſe penul. col. et Nicolai de matha. prout refert in dicta. l. ſi donatione. C. d̄ collatio. fi. col. Uel quando merita preceſſerunt: vt diximus in caſu precedēti ſecundum iaſſonem vbi ſupra.

k. ¶ Item ſcias ꝙ quando pater concedit filio in peculium: illud quod eſt in peculio proprie non confertur cum fratribus mortuo patre: ſed diuiditur quia peculia: in patris dominio ſunt: ideo eo mortuo diuiduntur ſicut alie res ipſius patris. l. certum. C. familie herciſcunde. Concedere enim in peculium: eſt permittere alicui vſum ⁊ adminiſtrationem rei: retento ſibi dominio. donare autem eſt abdicare a ſe in totum rem que donatur et eius dominium: et proprietatē in alium transferre ſecundum iaſſonem in dicta authen. col. ij.

l. ¶ Eo vero caſu quo res a patre donatur filio in poteſtate: quod tunc demum eſt: vbi eam eius nomine emit ⁊ eam ei tradidit: an eam eo caſu mortuo patre debent cum fratribus conferre? Eſt longa inter doctores diſputatio in. l. illud. §. fi. C. de colla. et in authentica ex teſtamento eod. titulo. nā dictā. l. illud dicit ꝙ donatio ſimplex non debet cum fratribus conferri niſi in duobus caſibus ibi poſitis ſcilicet quādo pater expreſſit: vel propter equalitatem ſeruandam. Authētica vero ex teſtamento: videtur ſentire contrariū cum dicit ꝙ dos ⁊ aliorum datorum collatio. finaliter communis cōcluſio eſt ꝙ non debeat fratribus conferri: ex quo non valet in vita patris: ſed poſt eius mortem confirmatur. ita tenent cōmuniter omnes et ſequitur ibi iaſſon in. d. authētica. col. v. fallit tamen in caſibus notatis ibi per gloſ. et doctores. Nec obſtat dicta authentica ex teſtamento: quia dictio aliorum eſt repetitiua ſimilium gloſ. in. l. ſi fugitiui. C. de ſeruis fugitiuis notaē in. c. ſedes de reſcriptis. etiam ſi adijciatur dictio vniuerſalis: vt dixit idem iaſſo. in. l. pe. C. qui admitti: ergo d̄bet intelligi de alijs datis ob cauſam: vt in donatione propter nuptias: vel quando pater donat militie vel ſtudij cauſa ſecūdū doctores ibi ⁊ iaſſonem. col. ij.

¶ Sed opere precium eſt videre an hodie per iſtam legem talis donatio debeat conferri: dico ꝙ non: quia nō eſt eius mens inducere ius nouum: ſed refert illud quod antea erat diſpoſitum: cum loquitur de donationib⁹ que duci ſolent ad collationem: vt probatur ibi. Que los hijos deſcendientes. ⁊c. Item verbum alie eſt verbum repetitiuum ſimilium vt dictū eſt. ergo intelligitur de alijs ſimilib⁹ precedentiū: vt quando donatur cauſa militie vel ſtudiorum. nam quod datur cauſa ſtudiorum: ſtatim valet: quia cauſa ſtudiorum et dotis equiparantur ſecūdum glo. in. l. j. ff. ſoluto matrimonio. bald. ange. et alij ibi col. antepenul. bald. in. l. ſi donatione C. de collatio. tenet contra. quem refert iaſſon in dicta authenti. ex teſtamento. col. v. Si tamen donatio ſimplex fiat filio emancipato: quamuis donatio tenet: vt. l. ſiue emancipatione. C. de donationibus ⁊ in. l. donationes. §. pater. ff. eod. ⁊ ideo etiam d̄bet conferri ſecundum bart. in. l. j. §. nec caſtrēſe. col. ij. in fine. ff. de colla. bo. bald. in. l. quoniam nouella. C. de inoffi. teſt. in principio. Salicet⁹ ⁊ alij m.

in.l.vt liberis.C.de collatio. iaſſon in dicta authentica ex teſtamento.co.v.et.vj. In hoc tamen caſu: huius legis diſpoſitio non loquitur per illam dictionem alie: que eſt ſimilium implicatiua et implicat alias donationes ob cauſam: vt dictum eſt. Nec etiam loquitur iſta lex de alijs caſibus in quibus donatio ſimplex inter patrem et filium in poteſtate tenet: qui enumerantur per glo.ꝛ doctores in.l.ij.C. de inoffi.donationibus per bart.ꝛ iaſſo. in.l.fi.ff.de condi.inde.ꝛ in.l.illud.C. de collatio. nā licet in omnibus alijs caſibus debeat donatio conferri cum fratribus/eo ꝙ ſtatim valet cum donatur: vt firmat alexāder in.d.authē. ex teſtamento col.ij.ꝛ iaſſon.col.vj.niſi in illo caſu ſpeciali vbi fit ꝑpter merita: tamen dicta ratione quia lex iſta loquitur ƌ dote ꝛ donatione propter nuptias et de alijs ob cauſam non cōprehendūtur ſimplices donationes.

xij. ¶ Quando dicatur donatio ſimplex: quando ob cauſam: et quando cauſa erat talis: ad quam pater poterat cogi vel non. vide late per bart.in.l.j.§. nec caſtrenſe. ff. de collatione bonorum col.iiij.v.et.vj.

xiij. ¶ Si pater donat filio emancipato: non tamen emit pater rem donatam eius nomine ꝛ tradidit. an dicatur donatio vel conceſſio in peculium. dicetur donatio ꝛ ſtatim valet: vt.l.ij.reſponſo.ij.C.de inoffi.dona.nec iſto caſu poteſt intelligi ꝙ pater donādo cōceſſerit in peculium: vt dicebatur in donatione que fit filio in poteſtate. quia emancipati: non poſſunt habere peculium. Et ſi habeant: deſinit: eſſe: vt.l.fi.C.de inofficioſo teſtamento ꝛ per iaſſonem in dicta authentica ex teſtamento. col. vij. v̄ſi. ſecundus articulus. C. de collatio.

xiiij. ¶ El tercio y quinto de mejoria hecho por el teſtador no ſe ſaque. Vult iſta lex ꝙ pater habens duos filios ꝛ vnam filiam dotauit filiā in teſtamento: eamq; cum fratribus heredem inſtituit. ꝛ vni filiorum tertiam prelegauit ꝛ quintam bonorū. dum filia vult ad ſucceſſionem admitti patris ſimul cum fratribus: dotem quam acceperat ad collationem adducit. filius autem cui tertia ꝛ quinta relicte fuerūt ſeu prelegata: petit primo deduci tertiam ꝛ quintam: tā deducta dote: ꝙ̄ ƌ alijs bonis teſtatoris: ꝛ ad reliqua bona: debere pro virili omnes admitti. filia contradicit. queritur quid iuris deciditur per hanc legem ꝙ deducta dote nō ƌbeat prelegatū tertie ꝛ quinte partis bonorum deduci: ſed de reliquis tantum rebus que erant in bonis teſtatoris tēpore mortis. hoc idcꝫ diſponitur ſi ducatur ad collationem donatio propter nuptias vel alia ob cauſam ꝙ de eis non debet tertia et quinta deduci vt hic vides.

¶ Pone ergo ꝙ pater habens centū in bonis dedit filie.xx.in dotem: ꝛ vni filiorum prelegauit tertiam et quintam partem bonorum ſuorum: ꝛ omnes tres ſimul inſtituit heredes ƌducet filius melioratus de.lxxx.quintaꝫ et tertiam itaq; habet nomine tertie ꝛ quinte.xxxviij.ꝛ aliud quod ſupereſt hoc eſt.xviij.et.xx. que filia nomine dotis receperat. diuiditur equaliter inter dictos duos filios et filiam. erit pars cuiuſlibet ipſorum . xxj . filia: ergo vltra dotem conſequitur vnum. xv.

¶ Ratio dubitandi in iſta lege potuit eſſe. videbatur enim ꝙ tertia et quinta deberent deduci de dote et de alijs donationibus ob cauſam. quia debet donatio propter nuptias conferri vt dictum eſt in precedentibus et in legitimam computari: vt lege quoniam nouella. C. de inofficioſo teſtamento. Idem de alijs donationibus ob cauſam vt lege omnimodo. §. Imputari eod. titulo. Sed totum quod ſupereſt: deducta cuiuſlibet filiorum legitima: poteſt pater lega- xvj.

re:⁊ tenet legatum:vt.C.⁊.ff.ad legē
fal.per totū.l.papinianus.§.in quar
ta.ff.de inoffi.teſta.l.cum queritur et
authen.nouiſſima.C.eod.

xvij. ¶ Pone ergo ꝙ pater qui habebat
centum in bonis filie dedit.xx.in do-
tem.⁊ eam cum alijs fratribus inſti-
tuit heredem: ⁊ extraneo vel eccleſie
legauit quintam partem bonoꝛum:
deducetur quinta de omnibus centū
ſi filia veniat ad ſucceſſionem cū fra-
tribus:quia legitima filioꝛum ſunt.
lxxx.vt foro legum lib.iij.ti.delas mā
das.l.ix.⁊ filia in parte ſue legitime
habebit imputare.xx.que in dotem
acceperat.d.l.quoniā nouella.eccle-
ſie deducet.xx.nomine quinte partis
quod videtur lex iſta contradicere.

xviij. ¶ Item ſcimus ꝙ vbi pater vni filio-
rum pꝛelegauit tertiam ⁊ quintā par
tem bonoꝛum: legitima omniū filio-
rum quam pater tenetur eis neceſſa-
rio relinquere titulo inſtitutionis et
pꝛo qua competit querella inofficioſi
teſta.⁊ jus agendi ad ſupplemētum:
eſt quod ſupereſt ōducta dicta tertia
⁊ quinta parte:vt dicta.l.ix.tit.delas
mandas:ergo dictą ratione quia filia
habet imputare dotem in legitima:
filius melioꝛatus deducet tertiam et
quintam bonoꝛum de omnibus cen-
tum.quod lex iſta contradicit.

xix. ¶ Et adeo verum eſt ꝙ filia dotē de-
bet imputare in legitima: ꝙ ſi pater
filiam dotaſſet:poſtea in legitima eā
inſtituens:ſimpliciter intelligitur cō
putata dote in legitima ſecūdū jaco.
de arenis in.l.ſi cum dotē.§.ſi pater.
ff.ſoluto matrimo.bald.in.l.quoniā
in pꝛioꝛibus.fi.col.C.de inoffi.teſta.
paulus in.d.l.quoniam nouella ⁊ ibi
jaſſon.Ad hoc.l.lucius.§.cum pater
⁊ ibi bart.ff.de lega.j.⁊ in.l.j.§.fi.ff.ō
collatio.dotis.quam comendat ludo
ui.Roma.⁊ albericus in.l.poſt dotē
col.ix.ff.ſoluto matrimonio.

xx. ¶ Idem dicemus in dote data a ma-
tre vel auo materno ad quos regula-
riter dotandi onus nō expectat.l.ma
tre.C.de jure dotiū authen.res que.
C.cōmunia de legatis.quia licet ma-
ter vel auus maternꝰ videatur dona
re.l.vnica.§.accedit.C.ō rei vxoꝛie ac
tione.l.fi.C.de dotis pꝛomiſſione.et
donata inter viuos:non computan-
tur in legitimā:niſi expꝛeſſe ſit dictū.
l.ſi q̄ndo.§.fi.C.de inoffi.teſta.tñ q̄a
iſta non eſt donatio ſimplex vt ibi di-
cit:ſed ob cauſam matrimonij.⁊ quia
pꝛocedit de ſubſtantia eius de cuius
hereditate agit:ideo in legitima com
putatur.l.ſcimus.§.repletionem.
C.de inoffi.teſta.et jaſſon in dicta.l.
quoniam nouella.

¶ Ratio deciſionis iſtius legis fuit xxi.
quia dos eſt es alienum vt.l.pompo-
nius filadelphus.ff.familie herciſcū
de authen.Sed quāuis.C.de rei vxo
rie actione.tenet bart.in.l.ij.§.ſi ſpon
ſa.ff.de pꝛiui.cre.albericus in.l.ſi cū
dotē.§.ſi pater fi.col.ff.ſoluto matri.
quando autē teſtatoꝛ dicit lego tertiā
bonoꝛum meoꝛum: cum bona intelli
gātur ere alieno deducto.l.ſubſigna-
tum.§.j.ff.de verbo.ſignifi.ideo poſt
deductionē dicte dotis ſolute vel pꝛo
miſſe:videtur teſtatoꝛ voluiſſe tertiā
deberi.Idcirco tertia nō debet dedu-
ci de dote.nec ō donatione ꝓpt nup.

¶ Hinc eſt ꝙ ſi pater dotem pꝛo filia xxij.
conſtituat:ſed non tradat:⁊ alijs lega
ta relinquat:⁊ hereditas nō ſufficiat
ad legata:pꝛius deducetur dos quam
falcidia.quia dos dicitur es alienum
l.qui liberos.ff.de ritu nup.nedum ſi
ſimpliciter dotem relinquat:ſed etiā
expꝛeſſe dotis quantitate.quia nedū
dos ſimpliciter ſed etiā tota illa quā-
titas pꝛo dote relicta: dicitur es alie-
num.ita notanter dicit bart.in.l.que
ſitū.§.ſpōſe.ff.de pꝛeuile.credi.quod
eſt ſignāter notandū ſecūdū paulū in
l.ſiquis teſtamento.§.j.ff.de legatis.
pꝛimo ⁊ alexander in.l.ſi cum dotem.
§.ſi pater in fine.ff.ſolu.matri.

¶ Sed cōtra hoc foꝛtiter facit lex.xxi xxiij.

ſupra cod. vbi probatur ꝙ in filium
cui eſt prelegata tertia bonorum: trã
ſeunt onera hereditaria paſſiue ideo
dicitur fideicõmiſſum vniuerſale: ac
ſi eſſet prelegata quota hereditatis: ⁊
ipſe tenetur ſatiſfacere creditori ⁊ pro
ſua portione. Quod non eſſet ſi diecre
tur legatum particulare ⁊ verbũ bo-
norũ ſtaret proprie hodie prout olim
vt. l. ſiquis ſeruum. §. fi. iũcta. l. ſequẽ
ti. ff. de lega. ij. Itaqꝫ nil hodie refert
an teſtator dicat melioro filium in ter
tia bonorũ: vel in tertia hereditatis:
vt ibi diximus. dato ergo quod dos ⁊
donatio propter nuptias: dicatur es
alienum: debebitur tertia filio melio
rato: non deducto ere alieno: ac ſi eſ-
ſet legata tertia hereditatis: vt. d. §. fi.
⁊ cõſequẽter dicta tertia debet dedu-
ci dõ dote ⁊ donatione ꝑpter nupcias.

xxiiij. ¶ Ex hoc infertur non bene dixiſſe
doctorem de ſegura in repetitione. l.
vnum ex familia. §. ſed ſi fundum cũ
voluit in ſeptima col. ꝙ ad hoc vt poſ-
ſit tertia ⁊ quinta deduci de dote: de-
bet fieri melioratio in quota heredi-
tatis: non bonorum. Subdit tamen
idem doctor ꝙ dicta cautella nil valet
quia cum teſtator non poſſit facere
meliorationem in quota hereditatis
ſed in quota bonorum: vt. d. l. ix. foro
legum ti. de las mandas: debet expo-
ni quota hereditatis: id eſt quota bo-
norum. Sicut aliquando exponitur
econtrario.

xxv. ¶ Sed profecto ratio ſua: vt hic vi-
des: nil valet: quia idem hodie impor
tat tertia bonorum: quod tertia here
ditatis: vt paulo ante ⁊ ſepe dictũ eſt,
⁊ conſequenter debetur non deducto
ere alieno: quia ipſe filius cui eſt le-
gata tertia bonorum: poteſt conueni
ri pro ſua portione ratione eris alie-
ni: vt. l. fi. C. ad trebell. ⁊. d. l. xxi. ſicut
quando legatur quota hereditatis.
Sed illud habet verum in quota he-
reditatis: niſi teſtator mandaſſet reſti
tui deducto ere alieno. l. cogi. §. inde
queritur. ff. ad trebell. notat paulus
in. d. l. ſiquis ſeruum. §. fi. pari ratio-
ne debebitur tertia bonorum que idẽ
importat quod tertia hereditatis de-
ducta dote vel donatione propter nu-
ptias: vel alia ſimili: tanqꝫ ere alieno:
quia hoc diſponitur in preſenti lege
expreſſe.

¶ Sed contra hoc opponitur ⁊ vide xxvi
tur ꝙ iſta lex de nihilo ſeruiat: quia
nil refert an detrahatur tertia melio
rationis de dote: vel ꝙ non detrahat:
non enim plus conſequitur legatari9
vno caſu: qꝫ alio. nam de iure digeſto
rum non minus habet legatari9 par
tis hereditatis: qꝫ legatarius partis
bonorum facta ſolutione eris alieni:
ſed ſolum eſt differentia in hoc: quia
vno caſu legatarius habebit ſoluere:
in alio heres: vt dixit paulus in. d. §.
fi. pone exemplũ. teſtator habet. cxx.
in bonis: ⁊ duos filios ⁊ filiã. filie pro
miſſit. xxx. in dotem. vni filiorum pre
legauit tertiã bonorum. ⁊ omnes tres
inſtituit heredes. fili9 meliorat9 vult
deducere tertiam de omnibus. cxx. et
ſic de bonis ſimul ⁊ de dote ⁊ deducit.
xl. ⁊ eo caſu tranſeũt in eum actiones
paſſiue. Cum autem dos dicatur es
alienum ⁊ proprium patrimoniũ fi-
lie: hodie maxime: quia ratione emã-
cipationis que cauſatur ex cõtractu
matrimonij filie. vt lege. infra.
eſt actio in eam conſolidata: vt. l. j. §.
videamus. C. de rei vxorie actione. er
go ratione dicte tertie meliorationis
filia poterit aduerſus eum agere ad
decem vt colligitur ex dicta lege. xxj.
⁊ conſequenter ſolum retinebit. xxx.
ratione dicte tertie ⁊ dicta. x. ſimul cũ
alijs. xx. que dicte filie fuerunt data:
vel promiſſa in dotem: diuiduntur in
ter heredes pro portionibus heredi-
tarijs. Si vero prius deducãtur. xxx.
nomine dotis: ⁊ poſtea filius deducat
tertiam de. xc. etiam habebit. xxx. pa-
tet ergo ꝙ non poti9 habebit vno ca-
ſu qꝫ alio: quia vt ſupra dictũ eſt: nil

reſſert ſit tertia bonorū vel heredita-
tis facta deductione eris alieni.
xxvij. ¶ Sed pro ſolutione pōt juditio meo
reſponderi: q dos filie: non eſt ꝓprie
es alienum: quia quo ad fiſcum: non
dicitur es alienum: vt.l. penul. C. de
priuilegijs fiſci. nec quo ad credito-
res: vt.l.ſi.§.j.ff. que in frau. credi. te
net bald. quem ſequuntur paulus ⁊ jaſ
ſon. in.l. quoniā in nouella. C. de inof
fi. teſta. dicentes q dos non eſt peni-
tus es alienū: ex quo proceſſit ex ſuc-
ceſſione eius de cuius hereditate agi
tur: vt patet per illum textum vbi di-
citur q dos imputatur in legitimaꝫ:
ſed nō imputaretur: ſi eſſet es alienū:
vt.l. ſcimus.§. replectionem. eod. tit.
declarat bart. in.l. in quartam. ff. ad
legem falci. Item poteſt filia inſtitui
in dote: vt vult glo. cōmuniter appro
bata in.l.iij.§. ſed vtrū. ff. de minori-
bus quod non eſſet: ſi eſſet penitus es
alienum. ergo. ⁊c. Nec etiam dicetur
es alienū in propoſito noſtro quo ad
fratres ⁊ coheredes: quia cū filia ha-
beat dotem cum fratribus conferre:
eo caſu quo venit cum eis ad ſucceſ-
ſionem patris: vt.l. illam ⁊.l. illud. C.
de colla. ⁊ in hac lege ⁊ infra. xxviij.
non poterit filia facta diuiſione here
ditatis ⁊ dotis: agere aduerſus fratrē
melioratum. et exhigere ab eo partē
dotis quā receperat tanꝗ̄ es alienū.
Ideo neceſſaria fuit prouiſio iſtius le
gis que diſponit q non deducatur
de dote nec de donatione propter nu
ptias. quia licet dicantur es alienum
quo ad hoc: vt non tercientur: non ta
mē quo ad hoc: vt competat actio ad
uerſus fratrem melioratū. non enim
dos ⁊ donatio ꝓpter nuptias dicūtur
es alienum ſimpliciter: ſed ſecūdum
quid: ⁊ quo ad quedam/ ⁊ quo ad que
dam non. Sicut dicimus in donatio
ne ſimplici facta filio in poteſtate q
quo ad quedā habet vim relicti: quo
ad quedam non: vt notant Salicetus
et alij in.l. illud. C. de collatio.

¶ Hinc eſt q licet pater inſtituendo xxviij.
filium in legitima: videtur intellige-
re deducto: ere alieno: vt.d.l. papinia
nus.§. quarta. ff. de inoffi. teſta. ⁊ ſic
non videtur voluiſſe compenſare cū
debito: vt dicit bald. in.l. cū a matre.
C. de rei vendicatione: illud tamē eſt
verum in tali ere alieno: quod nō cō-
pēſatur cum legitima: vt vult Alexā-
der in.l. pater filiam in fine. ff. ad le-
gem falcidiā dos autē ⁊ donatio pro-
pter nuptias imputātur in legitima:
vt.d.l. quoniam in nouella ⁊.d.l. om-
nimodo. C. de inoffi. teſta. ideo nō de
bet intelligi d̄ huiuſmodi ere alieno.
¶ Vel poteſt intelligi iſta lex q pater xxix.
dederat filie dotem vel filio donatio-
nem propter nuptias: ⁊ alium melio
rauit in tertia bonorum ⁊ quemlibet
ipſorum inſtituit in ſua legitima. naꝫ
iſto caſu: cum filia fuerit integra legi
tima relicta: non computabit dotem
in legitima ſi teſtator dixiſſet q eā im
partiret ſecundum glo. in.l. ſi cum do
tem.§. ſi pater. ff. ſoluto matrimonio
⁊ ibi paulus de caſtro. Ratio eſt: quia
legitima debet relinqui ſine onere. l.
quoniam in prioribus. C. de inoffi. te
ſta. ⁊ dicitur legitima d̄ducto ere alie
no: vt.l. papinianus.§. quoniam au-
tem quarta. ff. de inoffi. teſta. ⁊ ideo
iſto caſu filia habebit legitimam in-
tegram ⁊ dotem: licet pater dixiſſet q
eam compenſaret ſecūdum paulum
in.d.§. ſi pater. Ad hoc.l. pater. ff. ad
legem fal. licet ibi textus loquatur in
trebellianica. nam ibi dicitur q habe
bit filia dotē jure proprio virtute con
tractus precedentis ⁊ cōſolidationis
in eam facte: ⁊ habebit quartam tre-
bellianicam jure hereditario: non ob
ſtante q teſtator precepit q dotem cō
putaret in quartam: quia non potuit
grauari: vt dos que erat res ſua: quā
extra cauſam teſtamēti accepit: com-
putaret in legitima. et ſecūdum hoc:
notum eſt quod filius melioratus: nō
poterit d̄ducere tertiā meliorationis

de dote ⁊ donatione propter nuptias. Immo ꝙ plus eſt: cū filia haberet dotem iure prelegati: eo caſu quo inſtituitur in ſua legitima: ſecūdum paulum: tantum poterit filius melioratꝰ deducere quod ſuper eſt ad implemētum tertie ⁊ quinte partis bonorum vt in lege ſequenti.

xx. ¶ Nec obſtat id quod ſupra dictum eſt: ꝙ dos debeat in legitimam imputari: ⁊ idem in donatione propter nuptias ⁊ aliis ob cauſam: vt. d. l. quoniā in nouella ⁊. l. ſcimus. §. repletionē: quia illud eſt verum ſecundum paulum in. d. §. ſi pater: quando pater nō relinquit integram legitimam filie: tūc enim dos imputatur in legitimā quantum ad hoc vt olim excluderetur querella ⁊ hodie a iure agendi ad ſupplementum: quia hoc tendit in fauorem teſtamēti. Secus tamē eſt vbi relinquitur itegra legitima: quia tūc ceſſat dictus fauor. Uerum tamē eſt ꝙ iaſſon in. d. l. quoniā in nouella in fine. ij. col. dicit ꝙ ſibi non placet iſta limitatio. Alex. in. d. §. ſi pater dicit ꝙ dos que obuenit filie extra teſtamētū a patre: non compenſatur in falcidia vel trebellianica: vt. d. l. pater ⁊. l. debitor. §. ſi. ⁊. l. a filia in principio. ff. ad trebell. bene tamen compenſatur. In quarta debita iure nature: vt. d. l. quoniam in nouella ⁊. d. l. illud. Idē paulus in. l. in quartam penul. col. ff. ad legem fal. dicens ꝙ dos ⁊ donatio propter nuptias ⁊ cauſa militie: quia precipiunt inter viuos: non iudicio defuncti: nō computatur in falcidiā: vt. d. l. pater: tamen in legitimam imputatur: vt. d. l. quoniā ⁊. l. omnimodo. Quod videtur contra illud quod dixit idem paulus in. d. §. ſi pater.

xxxi. ¶ Sed ſubſtinēdo paulum: poteſt reſponderi ꝙ illud eſt verū vbi non fuit filie in teſtamēto integra legitima relicta. per rationem quam ſupra diximus limitādo dictam. l. quoniam in nouella. Item alexāder loquitur vbi expreſſe teſtator dixit dotem in legitimam imputari: vt colligitur ex verbis eius: dum dicit. In caſu autē dubio: quando non ita expreſſiſſet teſtator. Poſito ergo ꝙ pater dixit dotem in legitimā imputari: ⁊ hoc caſu mereatur paulus reprehendi: eo tamen caſu quo pater idemꝙ teſtator nil de imputatione dixit: poſſet ſaluari. ⁊ facit pro paulo ratio ſequens vltra ſupra dicta que colligitur ex verbis alexandri in. d. §. ſi pater. dos dicitur es alienum: vt ſupra dictū eſt: legitima vero dicitur deducto ere alieno: vt. d. §. quarta. ergo prius deducetur dos: deinde legitima debetur. ergo vtrūꝙ filia poterit conſequi. Uerum tamen eſt ꝙ poſſet reſpōderi ꝙ vbi es alienū poteſt in legitimam imputari: vt dos ⁊ donatio propter nuptias: non intelligitur legitima deducto tali ere alieno: vt dixit idem alexan. in. d. l. pater filiam in fine. ff. ad legē fal. Cogita.

¶ Ad predictorum confirmationem: xxxij.
facit illud quod notāter voluit bart. in. l. ſi emancipati. col. ij. C. de colla. verſiculo. Superuenit imperator. vbi declarando. l. vt liberis eod. ti. dicit ꝙ conſiderauit imperator Leo ꝙ inter filios emancipatos: vel in poteſtate: vna filia poſſet habere maiorem dotē ꝙ altera. ⁊ vnus filius maiorē donationem propter nuptias: ꝙ alter. ⁊ ſimiliter in emancipatis poſſet contingere quo ad donationē ſimplicē: ideo vt inter eos eſſet equalitas: ſtatuit ꝙ inter eos fiat collatio. in quibus verbis ſentit ſubtiliter bart. ꝙ ita demū confertur dos ⁊ donatio propter nuptias: quando vnaqueꝙ filiarū habet dotem: vel vterꝙ filiorū donationem propter nuptias. Sed vnꝰ maiorē altero. nam vt ad equalitatem redigantur: ſtatuit inter eos fieri collationē. Sentit ergo ꝙ ſi vnus nō haberet donationē ꝓpter nuptias vel altera tm̄ dotē: ceſſaret collatio. ⁊ eſt inſtabilis limitatio ad totā materiā collationis.

xxxiij. ¶ Et conſequēter ſi eo caſu dos et donatio propter nuptias non cōfertur: nec debet in legitimā imputari: quia ſpeciale eſt in donatione ſimplici facta filio in poteſtate: que morte cōfirmatur: ꝙ in legitimā imputatur: quia habet vim relicti: ſed non confertur: vt notatur in. d. l. illud et forſam infra plenius dicemus. Concluditur ergo ꝙ dos ⁊ donatio propter nuptias ⁊ alie ſimiles: non conferuntur nec imputantur ſecundum bart. niſi in caſu ſupra dicto ꝓpter eq̄litatē ſeruādā.

xxxiiij. ¶ Verum tamen eſt ꝙ jaſſon in. d. l. vt liberis. col. ij. dicit ꝙ non putat verum dicere bart. quia deſtruerentur multe leges ī hac materia: ⁊ quia major inſurgit inequalitas vbi vna filia habet dotem: vel vnus filius donationem propter nuptias: et alius non. ⁊ ideo magis hoc vltimo caſu eſt conſideranda collatio.

xxxv. ¶ Itē pro iſto intellectu ꝙ dos videatur filie prelegata facit lex ſequens q̄ loquitur in donatione facta filio ob cauſam matrimonij: vel ob aliam cauſaʒ oneroſam: quod patet in vbis ibi poſitis. Para que a el ni a otro no pueda mejorar mas delo que fuere el valor dela dicha tercia y quīta. ⁊ amplius non poteſt. ergo quod prius fuerat donatum: non poteſt reuocari: vt patet ad ſenſum: non ergo loquitur illa lex ꝺ donatione ſimplici facta filio in poteſtate: vel emancipato que quandocumq̄ poteſt a patre reuocari vt dictum eſt ſupra. l. xvij. Sed ꝺ dote ⁊ donatione ꝓpter nuptias ⁊ alijs ob cauſaʒ que reuocari nequeunt. filia ergo nō imputabit dotem in legitima: ſed in tertia ⁊ quinta bonorū: vt dicit lex in verbis ſequentibus ibi. Que la tal donacion ſe cuente enel tercio ⁊ quinto de ſus bienes enlo q̄ cupiere. Quod erit verum eo caſu quo vltra dotē fuit inſtitutus in ſua legitima. ⁊ ſic eſt ibi caſus pro dicto pauli ſupra relato videas additionem bald. in. d. l. quoniā in nouella que dicit ꝙ oppinio pauli eſt verior de jure. puto tamen ꝙ lex ſequens non loquitur in dote vel donatione propter nuptias ⁊ alijs ſimilibus: ſed in ſimplici donatione. alias ꝑ illam legem corrigerētur ꝙ plurima jura. Nec obſtant dicta verba. Para que a el ni a otro no pueda. ⁊c. Quia debent exponi: non poteſt ideſt nō videatur vel non preſumatur. illud enim dicimur poſſe: quod boneſte vel de jure vel comode poſſumus vt. l. nepos proculo. ff. de vbo. ſig. et cle. prima de verborum ſignifi. cum ſimilibus. de quo infra ſequenti lege dicemus.

¶ Traxerē a colaciō/o particiō. Premitte ꝙ omnia que in legitimam imputantur: conferuntur: nō tamē omnia que conferūtur: in legitimam imputantur. Juxta regulam traditā in. l. illud. C. de colla. cum autem lex iſta loquatur ꝺ dote ⁊ donatione propter nuptias ⁊ de alijs datis ob cauſam: q̄ omnia in legitimā imputantur: ⁊ cōſequenter conferuntur. Juxta regulā affirmatiuā traditā in. d. l. illud. magis proprie diceret iſta lex de donationibus que tantum conferuntur. ⁊ legitimam non imputantur. que notātur in dicta lege illud plenius ibi per jaſſo. finali. col. xxxvj.

¶ Aliqua tamē ſunt que in legitimā imputantur: tamen non conferūtur: vt per glo. ij. in. d. l. illud ⁊ Cynum et Salicetum ibi ⁊ jaſſo. nam legatum ſeu relictum in vltima volūtate in legitima imputatur: authentica nouiſſima. C. de inoffi. teſta. ⁊ tamē non cōfertur glo. d. l. illud. ⁊. l. a patre et. l. filie licet ⁊. l. filiam eod. ti. vide Salicetuʒ in. d. l. illud et ibi jaſſonem. xxxvij.

¶ Item feuda ⁊ jura emphithceotica: que tranſeunt in filium vt filium: dato ꝙ nollit eſſe heres patri nunquam ſibi imputātur in eius legitimā: glo. in. l. patroni in principio glo. j. ff. ad trebellianum. ⁊ ibi angelus jaſſon in. d. l. illud. j. col. et. ij. et in. l. quoniam in

nouella qui glo2iatur de iſto caſu.

xxxviij ¶ Jtē donatio ſimplex facta filio emā cipato: confertur. l. vt liberis. C. de colla. ⁊ tamen non imputatur in legi timam. l. ſi quando. §. fi. C. de inoffi. teſta. per bar. ⁊ in. l. in quartam. ff. ad legem fal. jaſſon in. d. l. illud.

xxxix. ¶ Jtem ſi fiat donatio ſimplex filio in poteſtate: confertur in caſibus de qui bus in. d. l. illud. Prim⁹ ſi fuit dictuȝ a teſtato2e: iſto caſu bene cōputatur in legitimā. l. ſi quādo. §. j. C. de inoffi. teſta. ⁊ l. ſi nō mo2tis. ff. eod. Secū dus caſus eſt propter equalitatem ſer uandam ⁊ iſte non eſt adaptabilis ad computationem ſecundum jaſſo. in. dicta. l. illud. fi. col.

xl. ¶ Extra iſtos duos caſus donatio ſimplex facta filio i poteſtate: que pa tris mo2te confirmatur: ⁊ habet vim relicti: in legitimā imputatur ſecun dum bart. angelum et omnes in. l. in quartam. ff. ad legem fal. ⁊ tamen nō cōfertur: vt eſt cōmunis cōcluſio. do cto. in authē. ex teſtamēto. C. d colla.

xlj. ¶ Quāuis ergo relicta vel legata ve ra imputentur in legitimā vt. l. ſi quā do. §. generaliter. Secus in quaſi le gato vel donatione que habēt vim re licti vel legati. ſed non ſunt vera lega ta vt p Cynū ⁊ Salicetū in. d. l. illud.

xlij. ¶ Donatio aliquando habet vim re licti quo ad quedam vt puta quo ad inſinuationem: vt. C. de dona. inter virum ⁊ vxo2em. l. donationes. ⁊ nec quo ad hoc vt expectet eius confirma tionem per hereditatis additionem: nam ſola mo2te cōfirmatur licet quo ad falcidiam habeat vim legati. Erit ergo legatum ſecundum quid ſed nō ſimpliciter. vide bald. in authentica ex teſtamento. j. col.

xliij. ¶ De iſta donatione ſimplici facta fi lio in poteſtate vel emancipato: an de beat in legitimā imputari: in ſequen tibus legib⁹ deo propitio differem⁹. ſufficiat quantum ad propoſitum ꝙ parū refert an lex iſta diceret de alijs donationibus que imputantur in le gitimam: vel ducuntur ad collationē propter inſtancias ſupra tactas. Lex autem iſta intelligitur de alijs dona tionibus ob cauſam factis de quibus paulo ante diſſeruimus.

¶ Collatio non habet locum niſi pa ter filios ſuccedentes aſcendentis us ſecundum bald. in. l. quoniam in no uella in p2ima regula. C. de inoffi. te ſta. ⁊ ibi omnes. bart. in. l. pater filiū. ff. de colla. dotis. Computatio tamē in legitimā fit quādocunqꝫ extrane⁹ ſuccedit. l. omnimodo in p2icipio. C. de inoffi. teſta. per jaſſon. in. d. l. quo niā in nouella penul. col. in fi. vbi po nit iſtam differentiam. xliiij.

¶ Relicta vel legata computantur in legitima authen. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. filius tamen non tenetur legata ſeu relicta conferre: vt. l. a pa tre ⁊. l. filie. C. de colla. intellige ex te ſtamento vel ab inteſtato: ſed capit ea p2ecipua. ergo non imputantur in le gitima. que jura videntur contraria. Conco2dando dicas ꝙ vbi pater ali quid relinquit filio titulo legati: ⁊ nō inſtituit eum heredē ſed fratres eius tunc eo jure quo non erat neceſſari⁹ titulus inſtitutionis: computabatur relictum in legitimam ⁊ ſi relictū nō equibalebat legitime: agebat ad ſup plementū. Si vero pater nullum con didit teſtamentum: ſed in codicillis vni filio2um fecit legatum: vel condi dit teſtamentum ⁊ omnes filios ſuos ſimul inſtituit heredes: ⁊ vni eo2um aliquid legauit: in his duobus caſib⁹ filius non habet conferre relictum: nec imputabit in legitimam ex teſta mento vel ab inteſtato: ſed poterit cō ſequi legitimam ex teſtamento vel ab inteſtato. ⁊ habebit inſuper relictum jure p2elegati. ⁊ ita debet intelligi di cta. l. filio ⁊. d. l. a patre. Ad ideȝ. l. qui filiabus. §. fi. ff. de legatis. j. ⁊. l. filio a patre juncta. l. ſequenti. eod. ti. ⁊ iſto caſu poterit filius retinere relictum xlv.

ꝛ repudiare hereditatem:vt.d.§.fi.ꝛ.
d.l.a patre ꝛ.lege.xxij. ſupꝛa.
xlvi. ¶ Hodie tamen non neceſſario titu=
lo inſtitutionis tenetur pater filio le=
gitimã relinquere:vt. §. aliud quoqꝫ
capitulum authẽ. vt cum de appella.
cognoſ.gloſ. Salicetus ꝛ paulus in.
d.l.omnino.iaſſon in.d.authẽ. nouiſ
ſima.ꝛ.vj.partita titu. viij.l.v.
xlvij. ¶ Si autem pater titulo inſtitutionis
relinquat filio minus legitima: agit
ad ſupplemẽtum. l.omnimodo. ꝛ di=
cta.l.v. Si vero relinquat titulo lega
ti:ꝛ condidit teſtamẽtum: etiam ſi le=
gatum aſcendat vſqꝫ ad valorem legi
time:ſi nõ inſtituatur in eodem teſta
mento:dicitur filius preteritus ꝛ po=
terit agere contra teſtamentum niſi
libenter filius reciperet legatum ab=
ſqꝫ proteſtatione vt.d.l.v.
xlviij. ¶ An autem iſto caſu quo filius agit
contra teſtamentum conſequetur le=
gatum ſimul ꝛ legitimam:vide bald.
in authen.ex cauſa.col.xij.C. de filijs
preteritis ꝛ ibi iaſ.tactũ eſt ſup.l.xxij.
xlix. ¶ Si autem filius dum agit cõtra te
ſtamentum: non plus poſſet conſeq:
ꝙ fuerat conſequutus iure legati:qa
legatum equiualet legitime ꝛ non po
teſt conſequi vtrumqꝫ ſecundũ bald.
in.d.authẽ.ex cauſa. An iſto caſu erit
vtile filio agere ꝯtra teſtamẽtũ:dicas
ꝙ ſic propter duo. Primo quia titul⁹
inſtitutionis:honorabilior eſt ꝙ lega
ti:vt notatur.ff.de legatis preſtandis.
l.filium ꝛ in.d.§.aliud quoqꝫ capitm ꝛ
d.authen.nouiſſima. Sed in honore
verſatur vtilitas:vt probatur in.c. li=
cet de proba. ibi ſuper honore iũcta.
l.j.§.idem varrus.Item eſt vtile pro=
pter ius accreſcẽdi:quia inſtituto ac=
creſcit portio deficientis heredis.l.j.
§.fundo.ff.de here.inſti. Secus in le
gatario quia venit iure diuerſo.l.ſed
cum patrono.ff.de bo.poſſe. ꝛ ex hoc
infertur ꝙ filia poteſt inſtitui in ſola
dote:ꝛ erit ei vtilis inſtitutio ſecundũ
iaſſonem qui ita concludit poſt alios
in.d.authentica nouiſſima. col. xiiij.
¶ Sed ponam⁹ ꝙ pater reliquit pre= l.
dium vni filiorum in codicillis ꝛ nul=
lum condidit teſtamentum: an pote=
rit filius conſequi predium legatum:
ꝛ inſuper legitimam ab inteſtato. Di
cas ꝙ ſic vt in caſu precedenti. quia
idem eſt hodie quod erat olim per.d.
l.filie et.d.l.a patre.
¶ Sed pone ꝙ pater donauit filio in lj.
poteſtate predium:que donatio mor
te cõfirmatur et habebat vim relicti:
an debeat hodie conferri vel in legiti
mam imputari? dicas ꝙ imputatur
in legitimam:quia morte confirma=
tur.l.filium quem habẽtem.C.fami=
lie herciſcunde.l.etiã.§.ſi debita. vſ.
ſed ꝛ mortis.ff. de bonis lib. Sed illa
que imputantur in legitimam: con=
ferri debent.l.illud in prima regula.
C.de colla.ſecundum bart.in.l.in qr
tam.ff. ad legem fal. ex cuius mente
debet imputari ꝛ cõferri. Sed in hoc
quod vult ꝙ debeat conferri cõmuni
ter tenetur cõtrariũ. quia licet dbeat
imputari:non ſequitur quod debeat
conferri. quia illud non procedit in
his que habuit vim relicti: quia reli=
cta non imputantur:ſed cõferuntur.
l.filie licet et. l. filiam. C. de collatio.
Alexander et iaſſon in.d. authentica
ex teſtamento col.iiij. eod.ti.
¶ Circa imputationem tamen repe= lij.
rio ꝙ paulus de caſtro in.d.l.in quar
tam penul.col. dicit ꝙ in hoc ſemper
dubitauit propter id quod habetur
in.l.illud.C.de colla.vbi videtur dter
minari ꝙ licet ſimplex donatio facta
filio aliquando conferatur: nunqꝫ in
legitimam imputatur.ita videtur te=
nere ibi iaco.bu.ꝛ probatur in.l.ſi nõ
mortis in principio.ff.de inoffi.teſta.
vbi videtur indiſtincte dicere ꝙ tunc
imputatur:quando dicitur expreſſe.
Idem tenet ibi angelus in quibuſdã
lecturis cõtra bart. Reperio tamen
ꝙ alexander in.d. l. in quartam col.
xiij.tenet cum bar. ꝛ contra paulum:

⁊ idem alexander latius in allegata. l.illud ⁊ ibi ſequitur iaſſo.col.fi. Sed idem jaſſon in.d.authen.ex teſtamen to col.iiij.verſi.vel poteſt reſponderi re torquendo argu.tenet idē quod paulus:licet enim nō alleget per.l.ſi quā do.§.generaliter ⁊ in.d.l.ſi cum mor tis.ij.reſponſo.allegat.l.etiam.§.Si debita. Eandem oppinionem firmauit idem paulus in.d.§.generaliter.

liij. ¶ Hodie tamen eſt ſublata iſta contentio per legem regni.vj.parti.ti.xv l.iiij. que aperte dicit ꝙ donatio ſimplex facta a patre filio in poteſtate: non imputatur in legitimam: niſi in caſu quādo ipſe filius peteret ab aliis fratribus ꝙ ipſi imputarēt donationes eis factas ex cauſa dotis.quia tūc: vt ſeruetur equalitas: ⁊ ipſe filius imputabit donationem ſuam.que lex videtur aſſumpta ex eq̄tate.d.l.illud ⁊ per eā vr approbata oppinio.pauli.

liiij. ¶ Adde predictis ꝙ lucra matris que deferuntur filiis ex culpa propter matrimonium vel dotis immenſitatem: non computantur filijs in legitimam que debetur ex bonis matris: vt legitur ⁊ notatur in authen. de nuptijs. §.optime in gl.hoc manifeſte.⁊ bald. in.l.quod ſcitis.C.de bonis que liberis in principio: quia filij capiūt iſta lucra tanquam aduerſarij matris: non tanquam heredes

lv. ¶ Quid de donatione facta filio emācipato:an debet conferri:vel imputari in legitimam? Oldradus in authē. ex teſtamento. C.de colla. Prout ibi refert bald.iiij.co.⁊ jaſſo.in.vij.dicit ſe prius cōſuluiſſe ꝙ talis donatio nō debeat cōferri. ⁊ reffert alios peritos idē conſuluiſſe Micho. matha. ⁊ Jaco.de are.in.l.vt liberis eod.ti. Cyn9 ⁊ bart. Ad hoc.d.l.illud.§.fi.vbi donatio ſimplex non confertur: nec dicas ꝙ loquitur in donatione facta filio in poteſtate: quia ibi non curatur de patria poteſtate: quia textus loquitur de donatione facta: non ſolum a patre ſed a matre:ſed mater nō habet filiū in poteſtate vt.§.femine inſti.de adoptio. ⁊ ſicut ſtatim valet donatio facta filio emācipato p patrē:ita ⁊ facta a matre:vt.l.ſi conſtante.C.de dona.inter virum ⁊ vxorem. Et probat aliter ille textus in allegata.l.illud nā dicit ꝙ donatio facta filio: non debet conferri: niſi donator huiuſmodi legem tempore donationis impoſuerit Si textus loqueretur in filio in poteſtate:hoc non eſſet neceſſe: quia ſicut poſſet pater quandocumq donationē reuocare:ita poſſet q̄ndocūq legē imponere.loquit ergo in emācipato. In cui9 donatione niſi donatur tempore donationis legē imponeret:poſtea imponere non poſſit.l.perfecta donatio.C.de dona.que ſub modo.iſta fuit ponderatio Alexandri in.d.l. illud refert eum jaſſo.in allegata authen.ex teſtamēto co.viij. Contraria tamen eſt oppinio cōmunis ſecundū jaſſo.in.d.authen.ex teſtamento fi. col. Alexāder tamen in.d.l.illud.col. antepen. ⁊ pe. dicit ꝙ vtraq oppinio eſt ſuſtentabilis. idem dicit jaſſo.in. d.authen.ex teſtamento fi.col.

¶ De imputatione tamē in legitima lvj.
cōmunis concluſio eſt ꝙ talis donatio facta filio emancipato: non debet imputari niſi fuerit expreſſe dictum tempore donationis ita tenent bart. paulus et alexan.in.d.l.in quartam. Idem alexan.in.d.l.illud:quāuis Nico.de matha.prout reffert bald.in.d. l.illud ⁊ in.l.vt liberis tenuit cōtrariū de hoc tamen non eſt amplius tractādum cū ſit deciſum per legem ſequentem que loquitur de donatione facta filio: vel alicui deſcendentium:nulla habita diſtinctione:an fuerit emancipatus vel in poteſtate.ergo ſic debet intelligi. Ad idē.l.xviij.ſupra.p quas videtur ſublata differentia inter filiū emācipatū et in poteſtate. Cū vtroq caſu poteſt donatio a patre reuocari: niſi in caſibus ibi aſſignatis.

lvij. ¶ Subdit lex ſequẽs ꝙ ſi fiat donatio
filio emãcipato vel in poteſtate. Aun
que no diga que lo mejora enel tercio
⁊ quinto: entiẽdaſſe que la mejora en
tercio y quinto en lo que cupiere en
tercio y quinto: para que no pueda
mas mejorar a otro. Ergo non impu
tabitur in legitimam. Probat eadẽ
lex magis aperte ibi. E ſi de mayor
valor fuere: mandamos que vala ha-
ſta enla quantidad del dicho tercio y
quinto ⁊ legitima. Videtur probare
in eiſdem verbis: ꝙ nec teneatur filiꝰ
emancipatus talem donationem ſim
plicem cõferre: cum eam habeat im-
putare in tertia et quinta melioratio
nis: non vero legitime. et ita alias vi
di ſeruari in pratica in regio ſenatu:
tene memorie.
lviij. ¶ Quid autem in donatione ſimpli-
ci facta a matre? Dicas ꝙ ſtatim va-
let ſicut facta filio emancipato. l. Si
conſtante. C. de donationibus inter
virum et vxorem. ⁊ non confertur: ni
ſi quando emergit inequalitas: ſicut
donatio ſimplex facta filio in poteſta
te. l. illud. §. fi. C. de colla. de quo late
per jaſſo. in authen. ex teſtamẽto col.
vij. ⁊. viij. Hodie tamen apertum eſt
ꝙ talis donatio non debeat imputa-
ri nec conferri per legem ſequentem
in verbis ſupra recitatis: que loqui-
tur in donatione facta a patre vel ma
tre in principio cum dicit. Si el pa-
dre/ o la madre.
lix. ¶ Contra predicta videtur facere lex
xxix. Infra. cuius verba ſunt. Quãdo
algun hijo veniere a heredar: ſea obli
gado a traher a particion ⁊ colacion
la dote ⁊ donacion propter nupcias ⁊
las otras donationes que ouiere reſ-
cebido de aquel cuyos bienes viene a
heredar. ⁊c. Simplex ergo donatio d̃
bet conferri et in legitimam imputa
ri. Ad idẽ lex ſupra proxima ibi. Las
otras donationes que traxeren a col
lacion/ o particion.
¶ Poteſt dici ſicut pluries dictũ eſt
ꝙ licet debeat conferri: nõ ideo ſequi
tur ꝙ debeat in legitima imputari:
quia non ſequitur: cõfertur: ergo im
putatur in legitimam. licet bene ecõ-
trario ſequitur: imputatur: ergo con
fertur. d. l. illud. ⁊. d. l. quoniam in no
uella vbi donatio ante nuptias que
ante illam legem conferebatur: non
tamẽ erat prouiſum ꝙ in legitimam
imputaretur: propterea ibi hoc de no
uo diſponitur. ⁊ ita non ſequitur ꝙ il
lud quod cõfertur: debeat imputari.
¶ Secundo poteſt dici ꝙ verba poſi- lx.
ta in dicta lege. xxix. cum dicit. La do
te/ ⁊ donacion propter nupcias: y las
otras donaciones. Debent intelligi
de ſimilibus donationibus que im-
putantur: puta cauſa militie vel ſtu-
diorum. l. omnimodo. C. de inoffi. te-
ſta. ⁊ alie donationes neceſſarie. Hoc
importat illud verbum alie quod eſt
repetitiuum ſimilium ſecũdum glo.
Azonem et Salicetum in. d. authen.
ex teſtamento ⁊ dictum eſt in ſuperio
ribus. ⁊ conſequenter dicta lex. xxix.
non loquitur de donatione ſimplici
que quandocumqȝ poterat reuocari:
ſed de illa que reuocari non põt quia
ſtatim tenuit. quod ſatis demonſtrãt
verba ibi poſita: cũ dicũt. Para q̃ a el
ni a otro no pueda mas mejorar. ⁊c.
¶ Quid de dote ⁊ donatione propter lxi.
nuptias: que olim conferebantur. d.
authen. ex teſtamẽto et. d. l. quoniam
in nouella ⁊. ff. ⁊. C. de colla. dotis per
totũ ⁊ infra. lege. xxix. vbi hodie hoc
expreſſe habetur. Item erat jure an-
tiquo expeditum ꝙ deberet in legiti-
mam imputari: dicta. l. quoniam in
nouella ⁊. l. omnimodo. C. de inoffi.
teſta. ¶ Sed poſtea de jure authenti-
corum aliud fuit diſpoſitum: quia le-
gitima ex illo jure ⁊ hodie debet relin
qui jure vel titulo inſtitutionis. d. §.
aliud quoqȝ capitulum in authen. vt
cum de appellatione cognoſcitur ⁊.
vj. partita. ti. viij. l. v. Si autem pater
deceſſit filia dotata et preterita: pote-

rat filia rumpere teſtamentum vt. d. l.v. quod non eſſet ſi haberet imputare dotem in legitimã. nam tunc ageret ad ſupplementum: vt in eadem lege. et. d. l. omnimodo. qua propter videtur ꝙ tunc deberet imputari in legitima: quando pater filiam inſtituit in dote quam acceperat: quod poteſt facere vt ſupra dictum eſt. Uerum tamen eſt ꝙ lex regni. vj. partita. titulo. xv. l. iij. dicit ꝙ debeat dos in legitimã imputari: poſſet tamen intelligi: vt modo dicebamus quando filia erat in dote inſtituta. non tamen poteſt negari quin debeat cõferri dos ⁊ donatio propter nuptias prout erat diſpoſitum in. d. l. illud ante diſpoſitionẽ. l. quoniam in nouella. vt ibi notatur.

lxij. ¶ Alia vtilitas inueſtigationis predicte reſultabit. quoniam certum eſt ꝙ ea que conferuntur: non impediunt quominus filius ſine juſta cauſa exheredationis poſſit querellare teſtamentum patris: quãuis donationem quam ab eo acceperat habeat conferre. Si tamen illam donationem: vel dotem haberet filius vel filia imputare in legitimam: quamꝗ̃ inueniat ſe ſine juſta cauſa exheredatum: nõ habet locum querella. hoc expreſſe probatur in. d. l. quoniã in nouella. vbi dicitur ꝙ donatio propter nuptias conferebatur: vt. d. l. illud: tamen quia non ideo impediebat: quominus filius poſſet teſtamentum querellare: fuit illa lege inductũ ꝙ donatio propter nuptias imputaret in legitimã: ſicut imputatur dos: nã eo quod dos et donatio propter nuptias imputantur in legitimam: non habet locum querella inficioſi teſtamenti. Sed ſi forte dos et donatio propter nuptias nõ equiualẽt legitime: agitur ad ſupplementum vt. l. omnimodo cod. titulo. Si autem dicimus quod hodie dos et donatio propter nuptias non imputãtur in legitima: quia legitima debet relinqui titulo inſtitutionis: licet debeat conferri: non impeditur quominus filia dotata: vel filiꝰ cui eſt facta donatio propter nuptias: poſſit querellare teſtamentum: ſi ſe inueniat ſine cauſa exheredataꝫ. hec eſt ſecunda vtilitas iſtius inueſtigationis. ¶ Pono exemplũ in vtraꝗ: pater dotãuit filiam: ipſa exheredata: inſtituit extraneum. olim non poterat querellare. quia habebat imputare dotem in legitima: ſed agebat ad ſupplementum: vt. d. l. quoniam et dicta. l. omnimodo. Hodie poſſet querellare quia non fuit dos relicta titulo inſtitutionis. Ideo non debet imputari in legitimam. debet tamen dicta dos ab inteſtato conferri: vt in ſecunda vtilitate dictum eſt.

¶ Sed quia collatio non habet locũ niſi inter ſolos liberos aſcendentibꝰ ſuccedentes: vt dictũ eſt in prima vtilitate: ſi contingat teſtamentũ in quo extraneus inſtitutus eſt per querellã rumpi: filia dotem conferre non debet. Secus ſi heres inſtitutꝰ eſſet deſcendentibus: nam tunc rupto teſtamento per querellam: confert filia dotem cum venit ad ſucceſſionem ab inteſtato cum fratribus: vt. d. authen. ex teſtamento. C. de collationibus. lxi

¶ Contra quos poſſit peti ſupplemẽtum legitime: vide Bartho. in. l. papinianus. §. quoniam autem quartã ff. de inofficioſo teſtamento.

Lex. xxvj.

SJ el padre/o la madre en teſtamento/o en otra qualquier vltima voluntad/o por otro algun contracto entre biuos hizieren alguna donacion a alguno de ſus hijos/o deſcendientes aun que no digan que lo mejoran enel tercio/o enel quinto entiendaſe que le mejoran enel tercio ⁊ quinto de ſus bienes ⁊ que la tal donacion ſe cuente en el dicho

tercio ⁊ quinto de ſus bienes enlo q̃ cupiere para q̃ a el ni a otro no pueda mejorar mas delo q̃ mas fuere el valoꝛ del dicho tercio ⁊ quinto ⁊ ſi de mayoꝛ valoꝛ fuere mãdamos q̃ vala faſta enla cãtidad del dicho tercio ⁊ quinto ⁊ legitima delo q̃ deuiã auer d̃los bienes de ſu padre ⁊ madre ⁊ abuelos ⁊ no en mas.

j. Pater vel mat aliquid cõcedẽs filio vltra legitimã: videtur meliorationis iure cõceſſiſſe quãuis nõ vtatur verbo meliora: quatenus tãgit tertiam ⁊ quintã partem bonoꝛuꝫ patris vel matris. Hoc idem ante hui⁹ legis editionem ego alias firmaui in.c. per veſtras de donationib⁹ inter virum ⁊ vxoꝛem col. cccxxxj. v̄ſi. dãdo ergo. Hoc idem poſtea reperij tenere doctoꝛem de ſegura in repetitione.l. vnum ex familia. §.ſed ⁊ ſi fundũ de lega.ij. fol.xv. col. j. v̄ſi. ex hoc ego infero. vbi videri poterit. Poſtea vero in curijs thaurinis vna cum alijs regis cõſiliarijs interfui in editione iſtius legis: que mihi ſemper placuit ad tollendas difficultates que ſuper hoc quotidie imminebant. duo itaq̃ prouidit hec lex: primũ ꝙ pater relinquens vel donãs aliquid filio vltra legitimã: ĩ eo quod excedit legitimã: videtur eum meliorare: quãuis hoc verbo nõ vtatur. Secũdum ꝙ iſta melioꝛatio intelligitur fieri in tertio ⁊ quinto: quãuis de tertio et quinto nihil fuerit dictum et notatur deciſio.

ij. ¶ Intellige hãc legem dummodo in tali diſpoſitione vel conceſſione exprimatur expreſſe cauſa ⁊ nomẽ filij cui facta eſt: alias legatum vel pꝛelegatũ non valet. l. qui plures ⁊ ibi Bart. ⁊. l. quidã. ff. de reb⁹ dubijs. vel ſaltẽ pꝛeſumitur factã ad pias cauſas. glo. in. l. Si quis titio de lega.ij. v̄ſi. et ſubdebat ibidem. vide ibi doctoꝛes.

¶ Legatum factum eccleſie: non expꝛeſſo eccleſie nomine: intelligitur de parrochiali vt per Cynũ in. l. j. C. de ſacroſan. eccle. Specu. titu. de inſtru. edic. §. nũc aliqua. v̄ſi. quid ſi teſtatoꝛ ⁊ ibi Jo. an. in additionibus. Bart. ⁊ alij in. l. quia cõditio. §. cum ita. ff. de condi. ⁊ demon. Et ſi teſtatoꝛ habeat duas parrochias: debetur ei in qua percipit ſacramenta. c. ſi. de ſepul. de quo per Cynũ in. l. cũ multe. C. de dona. ante nup. Bart. in. l. j. ff. ad munici. ⁊ in. l. ſi. C. de annonis ciuilib⁹. lib. xj. Bart. ⁊ Imola in. l. ſi domus de lega. j. Ancha. Abbas ⁊ alij in. c. relatũ el ſecundo de teſta. Ange. in authen. de non alie. aut permu. collati. ij. qui omnes concludunt ꝙ debetur parrochiale eccleſie. iij.

¶ Legatũ factũ paupib⁹: intelligit̃ d̃ pauperib⁹ domicilij teſtatoꝛis. l. Si quis ad declinãdã. C. d̃ epi. ⁊ cle. ⁊ ibi Bald. Jo. an. in. c. j. d̃ teſta. lib. vj. Angelus in authen. de eccleſiaſticis titulis. §. ſi quis autem collatio. ix. iiij.

¶ Pater dixit melioꝛo filios meos: in tertia et quinta parte bonoꝛũ meorum neminem expꝛeſſe nominando: intelligitur de legitimis non de naturalibus vel baſtardis. quia naturales ſtantibus legitimis: nõ ſunt capaces ad habendam melioꝛationem de tertio: vt. l. ix. et. x. ſupꝛa videtur ergo teſtatoꝛ de legitimis ſentire. argu. l. j. ff. ſoluto matrimonio. v.

¶ Sed ſi pater legauit quintã partẽ bonoꝛum ſuoꝛuꝫ: videtur legata etiã filijs baſtardis. quoniam illius quinte ſunt capaces vt volunt leges regni. Itẽ quia tunc agitur de fauoꝛe vt vult Bart. in. l. ſi. conſtante. ij. col. ff. ſolu. matrimonio et glo. in cle. j. de baptiſmo. vide legem xvij. ſupꝛa. vj.

¶ Legatũ factũ familie quomodo in vij.

telligatur vide Barth. poſt Cynum
in. d. l. id quod pauperibus tex. in.c.
iudicante de teſta. Bartho. in.l. qui-
dam in principio.ff. de rebus dubijs.
⁊ in.l.Si quis cod.titu.
viij. ¶ O por contracto entre biuos. An
eo caſu requiratur ſcriptura: dic ꝙ
ſic ſi excedat quingentos aureos cum
debeat inſinuari.l.Sancimus. C. de
donationibꝰ ⁊.v.partita.eod. ti.l.ix.
et inſinuare: nihil aliud eſt: ꝙ̃ quod
donationis fiat pulica ſcriptura corã
judice vt declarat Bart.in.l.modeſti
nus.ff.de dona.probatur in.d.l.ix. et
diximus ſupra lege.xvij. verſi.l.
ix. ¶ Alguna donacion. Quando pater
videatur donare in peculium filio in
poteſtate: diximus ſupra in lege pre-
cedenti.⁊ lex iſta loquitur in ſimplici
donatione facta filio in poteſtate vel
emãcipato: ⁊ an intelligatur etiaꝫ in
dote et donatione propter nuptias et
alijs ob cauſam donatis: diximus ſu
pra in precedenti lege. verſi. xxxv.
x. ¶ Aun que no digan que lo mejorã.
Videtur ergo ſentire iſta lex ꝙ dona-
tio ſimplex facta a patre vel matre fi-
lio emancipato vel in poteſtate: non
debeat imputari in legitimam: ſed in
tertia ⁊ quinta parte bonorum videa
tur filius melioratus ⁊ imputetur. ⁊
eo caſu videtur ſentire ꝙ nec etiam de
beat talis donatio conferri: cum dicit
ꝙ debeat imputari in tertia ⁊ quinta
bonorum vtrumqꝫ erat expeditum in
filio in poteſtate ante iſtam legẽ. licet
aliqui tenuerunt contrarium. de filio
emãcipato erat maior dubitatio. ſed
hec omnia dubia ⁊ altercationes: per
iſtã legẽ reſecãtur de qbꝰ diximꝰ ple-
ne ſupra.l.proxima ad finẽ.verſi.lvij.
et forte dicemus infra iſta lege.
xj. ¶ Nota iſtã legẽ ꝙ nedũ pater videt
filiũ meliorare quãdo vſus eſt his ver
bis mejoro: verũetiã quãdo talibus
verbis nõ prolatis tot ⁊ tãta bona ei-
dẽ filio dedit vel reliquit ꝙ ſufficiant
nõ ſolũ ad ſuã legitimã neceſſariã; ſed
etiam ad tertiam ⁊ quintam. ſumpta
fuit hec lex quãtũ ad hoc: ex authen.
vnde ſi parens.C.de inoffi.teſta.et in.
l.ſi totas in verbo relinqui neceſſe eſt.
C.de inoffi.dona. ſecundum doctorẽ
de ſegura in repetitione.l.vnum ex fa
miliã.§.Sed ⁊ ſi fundum folio.v.col.
iij.ff.de legatis.ij. Ad idẽ bonus tex-
tus in.l.ex facto.§.Scio.ff.de heredi.
inſti.facit.l.iij.ff.de teſta.militis.
¶ E que la tal donacion ſe cuẽte en xij.
el dicho tercio ⁊ quinto.⁊c. Nõ ergo
imputabit dicta donatio in legitima.
¶ Para que a el ni a otro no pueda xiij.
mejorar mas delo que fuere el valor
dl dicho tertio ⁊ quinto. facit iſta lex
ad queſtionem: pater vel mater vni fi
liorum donauit predium ſimpliciter
poſtea in teſtamento alteri filio lega-
uit tertiam ⁊ quintam bonorum. An
per ſecũdam donationẽ: videatur pri
mã reuocaſſe factã de predio. iſta lex
videtur dicere ꝙ non. facit textus in.
l.quoties.C. familie herciſcũde ⁊ no
tata per Dynum in regula generi de
regulis juris lib. vj. per doctores in.
c.j.de reſcriptis ego tetigi i repetitio
nẽ rub.de dona.inter virũ ⁊ vxo. col.
cccxcvj. ⁊ in nouit impreſſis.fo.
¶ Aduerte quia iſta lex non videtur xiiij.
hoc decidere per illud verbũ (no pue
da mejorar.) Quia in queſtione pro-
poſita q̃ritur an videat pater vel ma-
ter reuocare donationẽ ſpecialẽ per
ſequẽtem generalẽ: ſed non negatur
quin reuocari poſſet. Sed lex iſta di-
cit ꝙ reuocari nõ poſſit dũ dicit. Pa-
ra q̃ a el ni a otro no pueda mejorar:
mas delo que fuere el valor del dicho
tercio ⁊ quinto. Et verbũ non poteſt
inducit neceſſitatem glo.in regula. j.
de regulis juris lib.vj. Bart in. l.iij.
col.j. C. de pignoribus. Idcirco non
videt ꝙ iſta lex nõ debeat intelligi de
donatione ſimplici facta filio in pote
ſtate vel emancipato. que hodie a pa-
tre vel matre donãtis reuocari poteſt
quandocũqꝫ: vt dictũ eſt ſupra.l.xvij.

verſi.x. Sed lex iſta dicit ꝙ reuocari non poteſt per illud verbum non poſſit donari niſi quod ſupereſt: et conſequenter quod alteri filio fuerat donatum reuocari non poteſt. et ſic lex iſta non loquitur de ſimplici donatione: ſed de donatione ob cauſam vel eo caſu quo rei ſimpliciter donate: eſt filio tradita poſſeſſio: vel ſcriptura vt dicta lege.xvij.

¶ Et ſecundum iſtum intellectum: eſt hic lex clara pro eo quod diximus in lege ſupra proxima. verſi.xxxv. Et infra latius ſubiungemus.

xv. ¶ Circa propoſitam queſtionem. an per ſecundam donationem videatur pater reuocare primam: et pro declaratione huius legis: quero: pone ꝙ pater habens quinquaginta in bonis ⁊ tres filios. vni donauit.x. in vita. alteri prelegauit tertiam ⁊ quintam bonorum. ⁊ omnes ſimul inſtituit heredes. qualiter filius melioratus deducet tertiam et quintam: et de quibus bonis. videtur per iſtam legem ꝙ tantum poſſit filius melioratus deducere quod ſupereſt ad implemētum tertie ⁊ quinte partis bonorum: vt hic vides. Sed reuera lex iſta parum facit: quia loquitur in donatione irreuocabili: nos loquimur in ſimplici donatione et irreuocabili.

xvj. ¶ Stat ergo queſtio in euidentia huius an pater per illud prelegatum tertie et quinte partis bonorū videatur receſſiſſe a prima donatiōe ⁊ videtur ꝙ prima donatio ſit reuocata. quia donatio ſimplex facta filio in poteſtate in vita patris: non valet: ſed morte confirmatur taciturnitate teſtatoris donātis. l. donationes. C. de dona. inter virum et vxorem: cum ſimilibus talis enim donatio que morte confirmatur habet vim relicti: vt per Sali. in. l. illud. C. de colla. Jaſſo. in authē. ex teſtamento eod. ti. col. iiij. Si autē teſtator in teſtamento alteri prelegauit filiorum tertiam et quintam bonorū: videtur reuocare primā donationem: que morte confirmari non poteſt: nec habere vim relicti: cū appareat de cōtraria donātis volūtate. Ad hoc lex regni foro legum lib. iij. ti. delas mandas. l. ij. que dicit. Si deſpues que alguno fiziere manda de alguna coſa quier ſano/ o enfermo mādare aquella miſma coſa a otro: valdra la ſegunda māda: no la primera. Si autem donatio habet vim legati: videtur a priori receſſiſſe. Item facit alia lex regni. iiij. partita. ti. xj. l. iiij. que dicit ꝙ ſi maritus donauit vxori rem quam poſtea alteri conceſſit per hoc videtur donationem reuocaſſe: vt ego plene proſequor in dicta mea repetitione rub. de donationibus inter virum et vxorem. folio.

Potius enim mens ⁊ voluntas teſtatoris inſpicienda eſt: ꝙ vox. l. labeo. ff. de ſupelle. lega. ⁊. l. fi. C. que res pigno. oblig. po. xxij. q. v. c. humane aures: ⁊ ſecundum hoc videtur ꝙ filius donatarius ammittat. x. que ſibi a patre fuerant donata.

¶ Jn contrarium facit immo ꝙ filiꝰ donatarius non ammittat dicta. x. ⁊ aliter filius melioratus poſſit deducere tertiam et quintam partem bonorum. xvij. Primo lex regni foro legum lib. iij. ti. delas donationes. l. vij. permittit ꝙ poſſit pater filio: vel extraneo in vita donare quintam bonorum. Alia lex. ij. titulo delas mandas eiuſdē fori permittit ꝙ in morte poſſit pater aliam quintam legare. Per legatum: ergo quinte partis quam pater legauit tempore mortis: nō videtur reuocare donationem alterius quinte partis quam pater in vita donauerat: quia tempore quo quintam legauerat: non videtur teſtator ſenſiſſe de q̄ntā ꝙ donauerat: ſed de alia: cum hoc facere potuiſſet iure permittente. quia in diuerſis voluntatibus: preſumitur multiplicatio diſpoſitionis l. quinquaginta. ff. de pba. per Bart.

inlege re coniuncti. ff. de legatis. iij.
et ibi Jaſſo.col.xix.
xviij. ¶ Nec obſtat lex.xxviij. infra eodem
que fuit condita ad declarationē pre-
dictarum legum: quoniā lex illa ſi re-
cte conſideretur: non dicit nec negat:
ꝙ poſſit pater vni filioꝝ donare quin-
tam partem bonorum in vita: et alte-
ri filiorum tēpore mortis legare aliaꝫ
quintam ⁊ tertiam. Solum prohibet
dicta lex ꝙ virtute dictarum legū fo-
ri: non poſſit pater vni filiorum dona-
re. quintā bonorū in vita: ⁊ aliā quin-
tam eidem legare in morte: vt ſonant
verba legis. ibi. Que por virtud dela
vna ley ⁊ dela otra: no pueda mandar
el padre ni la madre a ningūo de ſus
hijos/ni deſcēdiētes mas de vn quin
to de ſus bienes en vida y en muerte.
Non ergo negat dicta lex ꝙ poſſit pa
ter vel mater vni filiorū donare quin-
tam bonorum in vita: et alteri legare
aliam quintam in morte. Si enim ali
ter dictam legem intelligeremus: ſe-
queretur abſurdum. ſ. ꝙ ſi teſtator do
nauit in vita ſua pluribus perſonis:
vt fieri ſolet vſqꝫ ad quintam bonorū:
tēpore mortis nil poſſet legare extra-
neis vel pijs locis ſtantibus liberis. ⁊
ex hoc orirenť multa incōuenientia: vt
forte plenius dicemus ī p̄dicta. l. xxviij.
xix. ¶ Sed contra iſta multū vrget quod
ſupra dictum eſt ꝙ donatio ſimplex
habet vim relicti. pater ergo tempo-
re mortis ſue potuit dictam quintaꝫ
relinquere: nō autem duas quintas:
vt dicit illa lex.xxviij. ⁊. d. l. ix. delas
mandas. Ergo impoſſibile eſt ꝙ vter
que ſuam conſequatur quintam.
xx. ¶ Sed forte reſponderi poſſet ꝙ licet
donatio ſimplex habeat vim relicti:
non tamē eſt proprie relictū: ſed qua-
ſi relictum vt notat Cynus ⁊ Salice-
tus in. l. illud. C. de collatio. ⁊ dictum
eſt in lege precedenti. vſi. xxxiij. Non
enim habet vim relicti quo ad inſi-
nuationem: vt. l. donationes. C. de do
nationibus inter virum et vxorē. nec
quo ad hoc vt expectetur eius confir-
matio per hereditatis additionem:
quia ſola morte confirmatur. Habet
ergo vim relicti in caſibus in quibus
in iure reperitur expreſſum. ⁊ ſic non
obſtat in propoſito.
¶ Vel aliter. aut teſtator quando re- xxi.
linquit quintam tempore mortis: ſen
ſit de eadem quinta quam alteri filio
in vita donauerat. Quod tunc demū
erit: ſi expreſſe dixiſſet lego titio filio
meo eandem quintam partem: quā
ſeyo filio meo donaueram: vt expreſ-
ſe dixit Bartho. in. l. re coniūcti. col.
iij. q. iij. ff. de legatis. iij. et ibi Jaſſo.
col. xxi. Et iſto caſu videntur coniun-
cti re: et valebit donatio in perſona
vtriuſqꝫ: et erit vna quita tantum ſe-
cundum Bart. ⁊ Doctores ibi. Nec
videtur primo adempta. Sed faciūt
partes per concurſum: vt. l. Julianus
quicqꝫ. ff. de heredibus inſti. l. j. §. Sin
autem. C. de caducis tollendis.
¶ Aut dixit ſimpliciter lego titio fi- xxij.
lio meo quintam: et tunc non vide-
tur teſtator ſenſiſſe de priori alteri
donata: et vterqꝫ filiorum conſeque-
tur vnam quintam. Intelligendo di-
ctam legem. xxviij. ꝙ pater poteſt vni
donare in vita: et alteri in morte relin
quere tertiam et quintam bonorum:
et hoc ſecundum Bartho. et Docto-
res in. d. l. re coniuncti.
¶ Ubi autem eſſet facta donatio per xxiij.
modum quantitatis: vt ſi titio filio
donauit in vita. x. que faciebant quin
tam partem bonorum: ⁊ alteri filio in
teſtamento: legauit. x. et tertiam bo-
norum an in dictis. x. dicantur re cō-
iuncti: vide in ſimili nota. per Bart.
in. d. l. re coniuncti col. iij. vſi. primo
de re coniunctis ⁊ ibi Jaſſo. col. xix.
¶ In eo tamē quod dictum eſt ſupra xxiiij.
ꝙ lex iſta intelligatť de dote ⁊ alijs do-
nationibus ob cauſā: q̄a ſtatim valēt ⁊
reuocari nō poſſunt: nō in ſimplicibus
donationibus. Per illa verba. No pue
dā dar mas delo q̄ fuere el valor di dī-

cbo tercio y quinto. Ego crederē q̄
tucius eſt tenere cōtrariū.ſ.q̄ iſta lex.
loquatur in donationibus ſimplici-
bus:non in dote ⁊ alijs ſimilibus. Te-
merariū enim videtur dicere q̄ vnico
verbo ⁊ obſcuro voluerit legis lator
inducere tot legum correctionem di-
geſtorum.C.fori ⁊ partitarum.in qui
bus babetur q̄ dos ⁊ donatio propter
nuptias:⁊ alia que a patre proficiſcū
tur:vbi de eius bereditate agit̄:debēt
cum fratribus cobere dibus confer-
ri:babetur etiā ſupra lege proxima
et infra.l.xxix. et.l.

xxv. ¶ Sed ſi filia imputaret dotē:⁊ filius
donationē propter nuptias intertia
⁊ quinta bonoꝝ:⁊ eā obtinerēt: nō iu
re bereditario:ſed iure p̄legati:ſubla
ta eſſet coꝝ collatio. q̄a tertia ⁊ q̄nta:
⁊ quod ei⁹ nomine capitur:nō cōfer-
tur:vt bic babet̄ expreſſe. ⁊ in trib⁹ le
gib⁹ ſequētib⁹. Hoc tamē nō eſt dicē
dū q̄ tot iura cū tāta vigilācia cōdita:
ſint vnico verbo correcta. maxime q̄a
impoſſibile eſt q̄ lex iſta boc modo in
telligatur quia leges bui⁹ voluminis
quāuis plurib⁹ dieb⁹ ⁊ multo quidē
tempore fuerūt inter nos cōſiliarios
binc inde reuolute:⁊ quiſq̄ ſuper ea-
rum qualibet ſuam appertebat dice-
batq̄ ſententiam:omnes tamē ſimul
⁊ vno contextu fuerunt a principe et
rege Fernādo catbolico ⁊ cbriſtianiſ-
ſimo condite et publicate:vt babetur
in earum probemio. Unde non eſt ve
riſſimile q̄ barum legum conditor.
(Nobis conſiliarijs conſulentibus)
ſibi ipſi contrarius: in bac lege dice-
ret dotem et bona propter nuptias
donata vel aliter ob cauſam conceſſa
non debeant conferri: ſed in tertia et
quinta imputari. Et infra in lege.
xxix. ⁊ ſupra in lege proxima inducat
ad collationē:cum ibi expreſſe dicat
dotem et donationem propter nup-
tias debere conferri. Lex ergo iſta in
telligit̄ in ſimplici donatione. ⁊ ſic cō
cordat cum alijs iſtius voluminis.

¶ Nec obſtat iſtud verbum (no pue- xxvi.
da): quia debet intelligi de boneſta-
te:illud enī dicimur non poſſe: quod
boneſte et de iure et comode non poſ
ſumus: vt lege nepos proculo. ff. de
vob.ſigni.notatur in clemen.ſepe de
de verborum ſignifica.et in.c.cum te
neamur de preben.xxij.q.ij.c. faciat.
xij.q.iij.c. ſi ille.xxij.q. ij.c. ſi ea. licet
enim pater donationem factam filio
in poteſtate iure reuocare poſſit:non
tamen comode vel boneſte cum ei na
turaliter ſit obligatus:vt notat Bar
tbo. in.l. frater a fratre. ff. de condi.
indebiti.et ibi Jaſſon. col. xix. valida
eſt enim donatio inter patrem ⁊ filiū
in poteſtate quo ad naturalem obli-
gationem: vt ibi notatur.

¶ No en mas. Concordat.l.iiij.titu. xxvij.
xv.vj.partita.vt per te videbis.

Lex.xxvij.

MAndamos q̄ quādo el padre/o la madre mejoraren a alguno de ſus
bijos/o deſcendientes legitimos enel tercio de ſus bienes en teſta-
mento/o en otra qualquier vltima voluntad/o por contracto entre
biuos que le pueda poner el grauamen que quiſiere aſſi de reſtitu-
ciō como de fideicōmiſſo ⁊ fazer enel dicbo tercio los vinculos ⁊ ſubmiſſiones
⁊ ſubſtituciones que quiſieren con tanto que lo fagan entre ſus deſcendientes
legitimos ⁊ a falta dellos que lo puedan fazer entre ſus deſcendientes y legiti
mos q̄ ayā derecbo de les poder beredar y a falta de los dicbos deſcēdiētes q̄
lo puedā bazer entre ſus aſcēdiētes ⁊ a falta de los ſuſo dicbos puedā bazer las
dicbas ſubmiſſiones entre ſus pariētes ⁊ a falta de pariētes entre los eſtraños
⁊ q̄ de otra manera no puedan poner grauamen alguno ni cōdiciō enel dicbo
tercio los q̄les dicbos vinculos ⁊ ſubmiſſiones ora ſe fagan enel dbo tercio de

mejoria oia enel quinto mandamos que valan para ſiempre/o por el tiempo q̄ el teſtador daclarare ſin fazer differencia de quarta ni de quinta generacion.

Lex.l. eſt mul-
j. tum vtilis et
neceſſaria ad
conſeruatio-
nem generis
⁊ honoris fa-
miliaruȝ. Et
eſt ſatis equa.
nam ex quo
pater filio p̄-
legat tertiã ⁊
quintaȝ par-
tem bonorum ſuorum: eum honorã-
do et commodum ei tribuendo: juſtũ
eſt ꝙ eum grauare poſſit conditioni-
bus vel ſubmiſſionibus. arg. l. ab eo.
C. de fideicõmiſſis ⁊ ibi Bald. l. ciui-
tatibus. §. fi. et ibi Bart. de legat. j. l.
non amplius in principio. eod. ti.

ij. ¶ Quãuis in legitima grauamẽ im-
poni non poſſit. l. quoniam nouella.
l. ſi quãdo. C. de inoff. teſta. eo ꝙ eſt de-
bita vel quaſi debita filijs. glo. in. l. Si
emancipata. C. de juris ⁊ fac. igno. nã
dicit apoſtolus ꝙ pater debet theſau-
rizare pro filio. idcirco ſi filiꝰ: ergo he-
res. debetur ergo legitima natura et
jure cogentibꝰ. c. jus naturale. j. diſt.
l. cum ratio. ff. d̃ bonis dãna. lex. vj. ti.
eod. nam cum procreatio filiorum ſit
a jure naturali quod omnia animalia
id ipſum docuit inſti. de jure natura-
li in princi. quilibet tenetur filios ſuos
alere vt. l. ſiquis a liberis. ff. de liberis
agnoſ. ⁊ legitima ſuccedit loco alimẽ-
toꝝ vt ibi notaꝭ ⁊ in authẽ. ex cõplexu
C. d̃ inceſtis nupt. ⁊ in. c. cũ haberet d̃
eo q̃ duxit in matrimoniũ quã poluit
per adulteriũ. Cõcludiꝭ ergo ꝙ cũ le-
gitima ſit debita filio vel q̃ſi d̃bita: nõ
põt in ea apponi cõditio vł grauamẽ.
In vita tñ peti nõ põt ꝑ filiũ ƀm Bar.
in. l. j. ff. de liberis agnoſ. ⁊ in. l. ij. C. d̃
liberis pre. ⁊ in. l. ꝙꝙ. C. ad. legẽ. fal.
vbi dꝭ ꝙ legitima dꝭ eẽ alienũ ⁊ d̃beꝭ
filio etiã inuito teſtatore ⁊ tȝ Bal. i. l.
quoties. C. de here. inſti. ꝑpterea legi-
tima debet remanere ſalua vt ꝑ bald.
in. l. cũ lege ad finẽ. C. d̃ epi. ⁊ cle. hinc
eſt ꝙ publicatis bonis patris: nõ pu-
blicaꝭ legitima filioꝝ. l. cũ ratio. C. de
bonis dãna. authẽ. bona dãnatoꝝ. C.
eod. vide ad predicta bonũ textũ in. c.
cũ ſimus de regula. vnde merito in le-
gitima nõ cadit grauamẽ nec condi-
tio. cũ pater eã neceſſario d̃beat filijs
relinquere: itaqꝫ nulla eſt in eo libera-
litas quia i neceſſitatibꝰ nemo libera-
lis exiſtit. l. vnum ex familia. §. ſi de
falcidia de legatis. ſecundo.

¶ At in prelegato vł melioratione ter- iij.
tie ⁊ quinte partis bonorum ſuoꝝ põt
pater grauamẽ vel cõditionẽ impo-
nere. q̃a tertia ⁊ q̃nta ps nõ ſunt legi-
tima. d̃ q̃nta patet: quia ꝑ leges regni
põt relinqui ꝑ anima: vel cuicũqꝫ ex-
traneo vt. d. l. ix. ti. de las mandas.

¶ De tertio ſimilr̃ patet: q̃a licet reſ- iiij.
pectu. extraneoꝝ q̃bꝰ nullo pacto re-
linq̃ põt ſit legitima quodãmodo reſ-
pectu tñ filioꝝ eſt p̄legatũ: q̃a põt paꝭ
p̄eligere vnũ ex filijs cui relinquat vt.
d. l. ix. hoc. aũt p̄legatũ vł melioratio
fit a patre volẽte nõ coacto tãquã me-
ra ⁊ libera donatio: vt. l. j. ⁊. l. donare.
ff. de dona. Jo. an. Abb. ⁊ alij in rub. d̃
dona. ⁊. l. j. C. eod. ⁊. v. pti. eod. ti. l. j.
legatũ aũt vł p̄legatũ eſt quedã dona-
tio vt. l. j. de leg. j. ꝑ quã legatariꝰ dꝭ
honorari. l. imꝑator. §. ſi cẽtũ d̃ leg. ij.
itaqꝫ eſt liberalitas ſaltẽ i cui dãdo vt
in ſimili dicit tex. ⁊ ibi glo. ⁊ doctores
in. d. c. relatũ de prebẽ. notant docto-
res. i. d. l. vnũ ex familia tradit forinꝰ
in. l. vtrũ. §. cũ q̃dã. ff. de rebꝰ dubijs
Pau. de caſ. in. l. q̃dã teſtamẽto. §. fi.
de leg. ij. lȝ cõtrariũ teneat doctor de
Segura in reperi. §. ſed ſi fundum. l.
vnum ex familia de leg. ij. fo. xix. col.
iij. ¶ Iſtud tamen grauamẽ in tertio
⁊ quinto: nõ põt excedere ipſuȝ tertiũ
vel quintũ. vj. ꝑti. ti. ix. l. iij. niſi illud

vltra poſſit ex fructibus ſuppleri ip=
ſum tertij et quinti.l.ita tamen.§.he=
res ex aſſe.ff. ad trebellia.

v. ¶ Et ꝙ tertia bonoꝝ patris ſaltē reſ=
pectu filiorū non ſit legitima: ſed pre
legatum patet.nam de iure digeſtoꝝ
ſolum erat quarta:nō conſiderato fi=
liorum numero.l.papinianus.§.quo
niam cum quarta. ff. de inoffi. teſta.
de iure Codicis ſimiliter erat quarta
vt per totum ti.C.de inofficio.teſta.⁊
de iure authenticorum conſiderato fi
liorum numero. variabatur quotta
legitime.tamen etiam ſi eſſent mille:
tantum erat ſemis. non ergo quinta
de qua non dubitabatur:nec tertia le
gitima poteſt dici:cum eis deductis
vltra ſemiſſem ſi recte computas: re=
manet in bonis teſtatoris.Sed nec de
iure regni quinta ⁊ tertia poſſunt di=
ci legitima:quoniā quinta ſine filioꝝ
preiuditio poſſit extraneis relinqui:
⁊ tertia vni ex filijs vel nepotibus per
viam meliorationis concedi: vt foro
legum lib.iij.titu.

vj. ¶ Itē ſecūdo legitima eſt quotta here
ditatis.l.parentibus.C.de inofficio=
ſo teſta.Sed melioratio eſt quotta bo
norum.l.ſi quis ſeruū.§.fi. cum. l.ſe=
quenti de leg.ij.igitur.⁊c.⁊ ſi dixeris
melioratio poteſt fieri ī quotta vt pu=
ta in tertia vel quinta hereditatis:ne
gatur. Immo in quotta bonorum vt
foro legum lib.iij.ti.v.l.ix.et ibi Mō
taluus quem vide.

vij. ¶ Tertio.legitima debet relinqui fi=
lio titulo inſtituti.authen. nouiſſima
C.de inoffi.teſta. melioratio vero eſt
prelegatum.d.l.ſi quis ſeruum. vnde
poteſt nutu fieri.l.nutu de lega.iij.et
in codicillis et cōſeruatur per authē.
ex cauſa.Item repudiata hereditate:
poteſt filius habere vt per leges thau
rinas.xxij.xxv.lex etiam que permit=
tit hanc meliorationem: ponitur ſub
ti.de legatis:⁊ conſequenter dicta me
lioratio eſt legatum arguendo a ſi=
tuatione ti. vt per glo. in. c. tibi qui
de reſcriptis libro.vj.cum ſimilibus.

¶ Quarto. In legitima pater nil po= viij.
teſt facere in preiudiciū filiorum vt.l.
omnimodo ⁊.l.quoniam in prioribꝰ.
C.de inoffi. teſta. authen. nouiſſima
authen.vnde ſi parens.eod.ti.Sed in
melioratione tertie poteſt grauamen
imponere:vt hac lege:ergo non eſt le
gitima. que eſt portio debita de iure
nature quam pater filijs relinquere
tenetur.l.nam et ſi parentibus. ff. de
inoffi.teſta.authen.vt cum de appel=
latione cognoſ.§.aliud quoqꝫ capitu=
lum collatio.viij.c. Raynuncius ⁊.c.
raynaldꝰ ð teſta.nec cōpetit filio ſup.

¶ Quinto. In melioratione tertie po ix.
teſt pater grauamē imponere reſtitu
tionis aut fideicomiſſi:vt.l. vnum ex
familia.§. ſed ſi fundum a contrario
ſenſu.ff.de lega.ij.⁊ ibi Bart.⁊ hac le
ge expreſſe cauetur:vt paulo ante di=
ximus.ergo non eſt legitima pro qua
ſola competit querella inofficioſi te=
ſta.⁊ alia remedia ad hoc gloſa in.l.j.
in verbo naturalis.ff.de bonorū poſ=
ſeſſio.contra tab. quam notat Bald.
in.l.fi.C.de natu.libe.⁊ in.c.j. ð cōſti.
in principio. fi. col.⁊ in. c. Inotuit de
electio.ij. col. vſi. queritur nunquid
iſta tanquam poſthumus.

¶ Sexto.legitima ðbetur filio in om x.
nibus rebus hereditarijs: nec cogit
eam recipere in vna re vel in pecunia
vt.l.ſcimus.§.repletionē.C.de inof=
fi.teſta.Bart.in.l.ſuus quoqꝫ in fine.
ff.de here.inſti.⁊ ibi Bald. ⁊ Ioh.de
Imola.⁊ alij recentiores. Guiller. et
Pau.in.d.l.ſcimus.Abb.in.c.Ray=
naldus.penul.col.de teſta. facit.l.ij.
C.quando ⁊ quibus quarta pars he=
redi.debe.lib.x. Sed predicta melio=
ratio:poteſt fieri in vna re.l.non am=
plius.§.fi.de lega.j.⁊ ibi notatur. lex
Thauri. xix.⁊. poſt legē ſtilli. cexiij.
ex quibus omnibus concluditur ꝙ
melioratio tertie:non eſt legitima:ſed
prelegatū reſpectu filiorum. Sed reſ
pectu extraneorū eſt legitima. quia

non poteſt eis relinqui in preiudiciū
filiorum. vide que ſcripſi ſuper. d. l.
ix. fori. titulo. v.
xi. ¶ Ex iſtis infertur quod cum ſit pre
legatum: poteſt imponi conditio vel
grauamē: vt hic diſponitur et recte
facit. l. ab eo. C. fideicō. ⁊ in. l. j. §. ſciē
dum. ff. de lega. iij. hic allegata. Cynꝰ
in. l. ex. tribus. C. de inofficioſo teſta.
quādo aliqs poteſt alicui aliquid adi
mere: poteſt eum grauare ſicut quā-
do aliquid cōcedit. l. filius familias.
§. j. de leg. j. l. j. §. ſciēdum de lega. iij.
Sed pater poteſt tertiā adimere vni
filiorum ⁊ alteri concedere per dictā
legem regni foro legum libro. iij. tit.
v. l. ix. et per iſtam gloſam.
xij. ¶ Item ſi poteſt pater filium graua-
re in tota tertia illi adimendo fortiꝰ
poterit in parte grauādo de reſtituē-
do vel alias ponendo aliā conditionē
arg. l. que de tota. ff. de rei vēdicatio.
⁊. c. paſtoralis. §. Item cum totum d
offi. de. et authentica multo magis.
C. de ſacro ſan. eccle.
xiij. ¶ Item diſpoſitio legis et teſtatoris
equiparantur authen. de nuptijs. §.
diſponat colla. iiij. l. filium quem ha-
bentem. C. familie herciſcunde. Sed
hoc poteſt facere lex iſta d quo nemo
dubitat. ergo et teſtator: vt. l. j. C. de
ſacro ſan. eccle.
xiiij. ¶ Ex predictis ſimiliter infert quod
non ſufficit quod cōditio impleatur
in prima perſona grauata: vt ammo
do res deinde cenſeatur libera: ſed ſē
per durat conditio in alijs perſonis
ſubſtitutis in infinitum. cum appel-
latione deſcendencium omnes in in-
finitum contineantur. l. fi. C. de ſuis
⁊ legi. here. authē. de hereditatibꝰ q
ab inteſtato defer. Poſt principium
colla. ix. Bald. in. c. j. iij. col. in titulo
quid ſit inueſtitura glo. ⁊ domi. in. c.
ſtatutū de heret. lib. vj. in. vſi. in me.
Alexā. conſilio. lx. Incipit redempto-
ris viſo themate ſecundo volumine.
xv. ¶ Item quādo res de qua agitur per
plures perſonas ⁊ per plura ⁊ diuer-
ſa tempora ambulat vel per diuerſos
gradꝰ: in vtraqꝫ perſona intelligitur
repetita cōditio. l. ſi hereditas. §. qui
filium. ff. d teſta. tu. facit. l. meminiſ-
ſe. ff. d offi. procōſu. l. ſi a te. ff. ſi ſerui-
tus vendi. l. ſiquis ita legauerit. ff. de
condi. ⁊ de. Bald. in. l. humanitatis.
iij. col. C. de impu. ⁊ alijs. d quo alias
ſcripſi in libello de majoratu, queſti.
xv. et. lxxxvj.
¶ Adde predictis quod legitime filij xvj.
poteſt adijci conditio vel grauamen
conſentiēte filio qui poteſt renuntia-
re tote legitime: nec per hoc dicitur
minuere patrimonium ſuum ſed no
le acquirere. l. qui autē in principio.
ff. d his que in frau. credi. nec filij pa
tris conſentiētis ex hoc poſſunt con-
queri. l. patrem ⁊. l. debitorem. ff. de
his que in frau. credi. l. Si ſponſus.
§. ſi maritus. ff. de donationibꝰ inter
virum et vxorem. l. ſed ſi poſtulante.
§. ſed ſi filiꝰ. ff. ad trebell. vbi in dubio
non videtur quis renuntiare legiti-
mam in fraudem creditoꝝ facit glo.
fi. in. c. quāuis pactum de pactis lib.
vj. facit. l. non putauit. §. Siquis ſua
manu. ff. de contra tab. et. vj. partita.
ti. viij. l. v. ⁊. vj. facit. l. papinianus, §.
Si conditione. ff. de inoffi. teſta. et. l.
parentibus. C. eod. vide Joh. de Jmo
la in. l. filio preterito. ff. de iniuſto ru-
pto. col. iiij. poſt. Bald. ⁊ ibi Paulus
de Caſtro. vide Jo. an. in ſpecu. de te-
ſta. §. Sequitur. Albericus ⁊ Salice.
in. d. l. parentibus. C. de inoffi. teſta.
Angelus in. l. qui ſe patris. C. vnde
liberi Ludo. in. l. poſthumo. C. de bo
noꝝ poſſe. vide glo. in. l. ſi quando. §.
generaliter. C. de inoffi. teſta. ⁊ in. l. ſe
cunda. C. ſiquis in frau. pa. ⁊ ibi Al-
beri. Ad idē. l. nō videtur. ff. eod.
¶ Non obſtat predictis. d. l. ſi quan- xvij.
do. §. illud et generalr̄. C. de inoffi. te
ſta. ⁊. l. fi. C. de pactis. quia generalit
loquuntur quando filij in vita patris
paciſcuntur cum eo, ſecꝰ ſi poſt mor

tem patris paciſcantur approbãtes patris teſtamentum: vt. d. §. illud. in fine z. d. l. fi. ſecundum Cynum in. l. pactum. C. de colla. z multo fortius ſi filij paciſcãtur preſente patre z cõſentiente vel ſaltem non contradicente ſecundũ Bart. in. l. que dotis. pe. col. ff. ſoluto matrimonio. Idẽ ſi preſentibus fratribus z non contradicẽtibus. quia videtur actus eis fauorabilis z lucratiu9. glo. in. l. penul. que incipit cum ſeruus. ff. de condi. cauſa data. Vſi. furti. qui conſenſus videtur durare et non mutatio voluntatis. c. majores de baptiſmo. z in repetitione. l. celſus. ff. de vſucap. etiã ſi filij poſtea naſcantur vt per Bald. in. l. illud. iij. col. Vſi. quid ergo dicem9. in renũtiatione ſentit gl. in. c. quãuis pactũ z ibi doctores ſignanter modernos ibi repetentes. ¶ Ad predicta vide. l. Tbauri. xviij. z. xxvij. que cum ſint declaratorie extenduntur ad preterita authẽ. õ filijs ante dota. inſtru. §. j. z. c. cum tu de vſuris. glo. in data libri ſexti: doctores in. c. fi. de conſti. Bart. z alij in. l. omnes populi. ff. de iuſti. z iure. Bald. z Sali. in. l. leges z conſtitutiones. C. de legi. ij. col. in. iij. nota. ipſa enim declaratio trahit ad preterita authen. de raptu mu. §. fi. colla. ix. preſertim ſi factum habet dependentiam a preterito glo. in. cle. ij. Vſi. in poſterum de etate et quali. z traditur in fine dictarum legum.

xviij. ¶ An grauamẽ poſitum inſtituto: videtur repetitum in prelegato vel meliorationẽ tertij z quinti: vide Bart. in. l. licet. col. iij. Vſi. circa materiam legis quero de lega. ij. z in. l. cum ſeruus. ff. de condi. inſti. z in. l. auia. ff. de condi. z demo. z in. l. ab omnibus. §. cum quidam de legatis primo et in. l. fi. ff. de doli. excep.

xix. ¶ Si prelegatum tertij relinquitur duobus filijs vel nepotibus: an grauamẽ vni eorum iniunctum: videatur omnibus impoſitum. vide Bar. in. l. que conditio in principio. ff. de condi. z demonſtra.

¶ Grauamẽ omnib9 impoſitum: debet inter eos pro rata diſtribui. l. tici9 heres de leg. iij. z ibi Bart. z alij. xx.

¶ Grauamẽ impoſitum filio in tertio: tranſit ad ſubſtitutũ: vide Bart. in. d. l. que conditio in fine principij z in. d. l. licet vbi eſt bonus textus. xxj.

¶ Si filius cui prelegatur tertiũ grauatur ꝙ ticio tradat annuatim decẽ filius noluit acceptare prelegatum quapropter diuiditur inter omnes fratres. An ipſi fratres omnes tenebũtur tradere ticio annuatim decem videtur ꝙ non. vj. partita. ti. ix. l. v. verius tamen videtur ꝙ poteſt cogi per ticium ꝙ aceptet z ſibi reddat decem annuatim. l. cogi. §. ſi ego z ibi Bart. ff. ad trebellia. notatur in. l. eam quã. C. de fideicõ. z in. l. ille a quo. §. ſi ex teſtamento in fi. z in. l. quia poterat. ff. ad trebellia. ¶ Tenetur autem adire officio judicis. glo. Ange. z alij in. l. ſi legatum. ff. ad trebel. glo. z Bart. in. l. et ſine. C. eod. z in. d. l. quia poterat z in. l. non eſt cogendum eod. ti. ff. xxij.

¶ Reſtituere vel reddere cogitur actione ex teſtamento. glo. in. d. l. non eſt cogendum et in. l. ſi legatum z ibi Ange. ff. ad trebellia. glo. in. l. fi. ff. de fideicõ. here. pe. z in. l. reſtituta. §. j. ff. ad trebel. z in. l. Et ſine ſcriptura. C. ad trebellia. glo. Bart. z Ange. in. l. facta. §. ſi is qui eod. ti. Niſi teſtator diſpoſuiſſet cum nõ cogi adire ad inſtantiam ſubſtituti quod poteſt ſecũdum Angelum poſt. glo. in. l. debitor in principio eod. titu.

xxiij. ¶ Item põdero illud verbum (a alguno). Dictio aliquis eſt relatiua ſupponens diuerſitatem circa perſonas quas refert. glo. in. cle. j. de prebendis l. §. ad hoc. [illegible]o. in certa. Ad hoc ergo vt poſſit fieri melioratio tertie: oportet ꝙ ſint plures filij: vel deſcendẽtes: ex quibus vnus vel plures eligantur ad dictam tertiam. quando autẽ vn9

in mi. 23. [illegible] iſtam doctri[illegible] no. col. 18. [illegible]

ſolus ſuperſt filius:non cadit electio
vel prouiſio.vnde ſi mandatur prouideri
alicui ď aliquo beneficio in eccleſia
certa:ꝛ ibi non eſt niſi vnicum beneficium:
de illo non poteſt prouideri.
quia verbum aliquo eſt relatiuũ ſupponens
diuerſitatem ꝛ pluralitatem
beneficiorum: vt colligitur ex preallegata
glo.ꝛ ibi notant Jo.an. ꝛ alij
ſimiliter ꝓbatur in hac lege. ibi. De
ſus hijos/o deſcendientes. Requirit
enim filiorum vel deſcendẽtium pluralitatem:
non ergo ſuficit ꝙ ſit vnicꝰ
filius vel deſcendens ad hanc tertie
meliorationem conſequendam:cum
tota hereditas ſit ei legitima in qua
nullum poteſt grauamen imponi:excepta
quinta:que etiam extraneo poteſt
relinqui. vt dicta lege fori.titu.de
las mandas.l.ix. Si autem pater hãc
tertiam alteri relinquit: competit filio
querella inofficioſi teſtamẽti: vel
jus agendi ad ſupplementum legitime
vt.l.omnimodo.C.de inoffi.teſta.
cum concordancijs juncta dicta.l.ix.
tanq̃ pro legitima in qua nullum cadit
grauamẽ vt ſepe dictum eſt. Tũc
ergo dũ poteſt fieri huiuſmodi electio
vel melioratio:quãdo plures ſũt
filij vel deſcendentes ex quibus vnus
vel plures eligantur:ꝛ tunc poteſt ſimiliter
grauamen imponi. Secus ſi
vnus ſolus.nam tunc melioratio fieri
non poteſt: nec grauamẽ imponi.
quia grauamẽ meliorationis preſupponit
eius validitatem.arg.l.decem.
ff.de verbo.obliga.ꝛ.c. ad diſſoluẽdũ
deſpon.impu.inualide itaq̃ meliorationi:
conditio adijci non põt: vt.d.l.
quod pupille.ff.quãdo dies legati cedit.
vbi legatum pupille quãdo nupſerit:
ſi ea minor q̃ viri potens nupſerit:
non ante ei legatum debebitur:q̃
viri potens eſſe ceperit: quia nõ põt
videri nupta: q̃ virũ pati nõ põt.

xxiiij. ¶Que le puedan poner el grauamẽ
que quiſierẽ. Per hanc legem eſt ſublata
hodie longa aduocatorum ꝛ iudicum
contentio.multi enim non leues
auctores ante huius legis editionem
tenebant contrariũ eiꝰ quod hic
deciditur:pluribus juribus rationibus
ꝛ authoritatibus moti.primo dicebant
ꝙ tertia bonorũ in qua poteſt
pater meliorare vnũ vel plures ex filijs
arg.l.vnũ ex familia.§. Si duos
de leg.ij.vbi expreſſe hoc dicit doctor
de Segura:ſaltem reſpectu extraneorum
eſt legitima:quam non niſi filijs
pater relinquere tenet:vt foro legum
lib.iij.titu.delas mandas lege.ix.ꝛ ſi
forſam extraneis relinquat: poſſunt
filij impugnare teſtamẽtũ patris per
querellam inofficioſi teſtamenti: vel
jus agendi ad ſupplementũ:vt.l.quoniam
in nouella et.l.ſi quando.C.de
inoffi.teſta.ꝛ.vj.partita.ti.viij.l.v.

¶Item ſicut in legitima circa eiꝰ valorem: xxv.
attenditur quantum valeãt facultates
teſtatoris tempore mortis:
vt.l.cum queritur.C. de inoffi. teſta.
ibi mortis tempore. Notat Bald.in.
l.ſi qua pena in ꝑma lectura.ff. de his
qui ſunt ſui vel alieni juris:doctores
in authentica nouiſſima.C.de inoffi.
teſtamen.ꝛ diximus ſupra lẽge.xxuij.
Ita quãdo agitur de valore tertie bonorum:
attenditur quantum valẽt facultates
teſtatoris tẽpore mortis:vt.
l.xxiij.ſupra eod. ibi. Aya conſideracion
a lo que ſus bienes valieren al
tiempo de ſu muerte. Ergo dicta tertia
eſt legitima.

¶Ad idem facit. l. vnum ex familia. xxvj.
§.Sed ꝛ ſi fundum.ff.de leg.ij.vbi dicitur
ꝙ ſi teſtator mãdat heredi ꝙ det
fundum vni ex familia: quẽ elegerit:
ſi eligat vnũ ex familia: non poterit
illũ grauare: vt relinquat illũ fundũ
alteri extraneo.ergo idẽ videbatur dicendum
in melioratione tertie.

¶Pro cõtraria parte que olim ꝛ hodie xxvij.
veritatem fouet inducebatur. primo.
certum eſt ꝙ filius melioratus in
tertia a patre:videtur ab eo honoratus:
quia ſi cum pater nõ elegiſſet ſeu

meliorasſet in tertia bonorum:ipſe ſo
lus non haberet dictam tertiam: ſed
omnes filij ſimul vocarētur ad eam:
ergo videtur filius a patre melioratꝰ
honoratus ſimiliter ab eo. Ergo po-
tuit eum grauare:vt.l.ab eo.C.de fi-
deicommiſſis cum ſimilibus.

xxviij. ¶ Preterea facit.l.Si fundum per fi
deicōmiſſum. §. fi.de lega.j. vbi ſi fi-
lium meum pupillum heredem inſti
tuo:cui ſubſtitutum non dedi:poſſuꝫ
filio meo ab inteſtato ſuccedētes gra
uare in legitima filij mei:quia cū po-
teram filio meo dare ſubſtitutum.l.
ij.ff. de vulgari ⁊ pupi. ⁊ veniētes ab
īteſtato excludere: eo ꝙ ſubſtitutū nō
dedi: videor tacite venientes ab inte-
ſtato eligere ⁊ ad ſucceſſionē filij mei
vocare:⁊ conſequenter videor eos ho
norare:ergo poſſum eos grauare:nō
ſolū i bonis q̄ filiꝰ habuit a patre:⁊ ſic
in legitima ipſius filij: verumetiā in
bonis que filius aliunde habuit:quia
omnibus alijs bonis poterat teſtator
dictos venientes ab inteſtato priuare
ſubſtituēdo filio pupillarit̃: vt notat̃
in.l.ex tribꝰ.C.de inoffi.teſta. ⁊.l.pa-
pinianus.§.Sed neq̄ impuberes.ff.
eod.⁊.l.antepe.C.de legatis.vbi habe
tur ꝙ ſi pupillo a patre datus eſt ſub-
ſtitutus pupillaris:poteſt grauari in
omnibus per fideicōmiſſum ab ipſo
patre ſubſtituēte:non ſolum in bonis
q̄ habuit a patre: ſedetiā in legitima
debita pupillo ⁊ in bonis ipſꝰ pupilli.

xxix. ¶ Preterea quo ad poteſtatē impo-
nendi onꝰ ſeu grauamē alicui: paria
ſunt ei legare.iuxta.l.ab eo.C.d̉ fidei-
commiſſis: vel ab eo non adimere id
quod adimere poterat:vt lege prima
§.Sciendum.ff.de legatis.iij.ibi.vel
dum eis non adimitur.l.Si fuerit in
fine.ff. eod. Ad idem.l. conficiuntur.
ff.de iure codicillorum vbi conſultus
Paulus inquit:ideo fideicōmiſſa ali
cui dare poſſe in teſtamento ſucceden
tibus:quoniam creditur patrē fami-
lias ſponte ſua his relinquere heredi
tatem legitimaꝫ. Et per dictū. §.ſciē-
dum Cynus in.l.ex tribus preallega
ta:aſſumpſit hanc regulā: par eſſe q̄d
legare: vel non adimere quod poteſt:
ad omnes imponēdum. Cum autem
pater non adimit filio tertiam melio-
rationis:quam ei adimere poterat:al
terum forte meliorando:vel neminē:
immo eum meliorauit: ergo dictum
onus ei potuit imponere.

¶ Ex qua ratione infertur ꝙ ſubſti- xxx.
tutus pupillaris datus filio: pōt gra
uari in legitima in qua ſubſtitutus
fuit pupillo:vt firmat Bald.in.l.cuꝫ
virum.fi.col.C.de fideicōmi. Sentit
Bart.in.l.papinianus.§.ſi quis im-
puberi.ff.d̉ inoffi.teſta. Cynꝰ ⁊ Bal.
in.d.l.ex tribus in fine. ⁊ hec eſt com-
munis oppinio.licet fulgoſus minꝰ
bene ſentiat contrarium.

¶ Idem in quocumq̄ alio ad quē le- xxxi.
gitima filij deuoluta ex aliquo caſu:
puta quia filius moritur anteq̄ immi
ſceretur:vel quia repudiauit: quia il
le ad quem deuenit:tenetur ad onus
in legitima appoſitum vt. l. cum pa-
tronus de lega.ij.⁊ ibi notant Bald.
Angelus et Paulus. Intelligentes
hoc in legitima filij.

¶ Ex quibꝰ omnibus infertur ad pro xxxij.
poſituꝫ ꝙ licet hec tertia diceretur in
ter filios legitima reſpectu extraneo-
rum.cum poſſet vnū eligere et alios
priuare:cumq̄ filium melioratū po-
tuit a dicta melioratione excludere/
alium meliorādo vel neminem:⁊ hoc
non fecit:immo eum voluntarie me-
liorauit ⁊ ſpōte:potuit ei onus impo-
nere inter filios ex eo deſcēdētes iux-
ta formam hic traditā: cum ad tertiā
veniant ad eum electiue et volūtarie:
non autem legis neceſſitate.nam cuꝫ
pater filiū melioratū:et omnes ex eo
deſcendentes excludere poterat:a for
tiori aliquos ex eis vocādo ſolummo
do filium maiorem ipſius filij melio-
rati.¶ Sed notū eſt in iure ꝙ ille qui
poteſt grauare in omni quantitate:

poteſt diuidere. d.l. vnum ex familia. §. Sed ſi duos. ff. de lega. ij. Item qui poteſt grauare in quantitate: poteſt in tēpore vt voluit Bart. in. d.l. vnū ex familia. §. ſi duos per textū ibi.

xxxiij. ¶ Preterea aut iſtud onus debet remoueri eo quod eſt in preiudicium filij meliorati: et hoc ſtare nō pōt quia non poteſt dici a patre grauatum: a quo poterat in totum excludi: ſi aliū meliorasſet. maxime quia ſi filius in dicta conditione ſeu grauamine non conſenſerat: non fuerat ſibi melioratio relicta per quod fieret maiꝰ preiudiciū filio meliorato ⁊ eius filijs.

xxxiiij. ¶ Aut dicimus quod dicta conditio tendit in preiudicium nepotū patris diſponentis hoc eſt filiorum meliorati: eo ꝙ ad fratrem ſuum maiorem deuenire debet: et hoc ſimiliter ſtare non poteſt. tum quia pater eos precedebat tempore quo auus meliorauit filium et appoſuit illud vinculū. quo tempore nulla legitima: nec tertia eis erat debita: patre eos precedente. ¶ Item quia. l. quoniam in prioribꝰ que grauamē a legitima reijcit: non habet locum in nepote teſtantis: non obtinente primum locum. l. Sed ſi in conditione. §. nepotes et. l. Secus in principio. ff. d̄ here. inſti. l. iij. §. ſi ſub ea. ff. de contra tab. l. j. §. Sciendum. ff. de ſuis ⁊ legi. here. ¶ Item poterat auus eos omnes excludere: ſi alium fratrem melioraret: ergo a fortiori aliquos ex eis.

xxxv. ¶ Ad hoc vltra p̄dicta eſt lex regni fori iuzgo. li. iiij. ti. iiij. De los bienes q̄ ptenecē por natura. l. j. Incipit. Quādo nō ētendemos algunas coſas. Cuiꝰ verba ſunt. Si el padre/o la madre de aquella tercia parte de ſus bienes diere alguna coſa a ſus hijos: o a los nietos ſpecialmente: aquello ſera eſtable como le fuere mandado: ni el hijo/ni el nieto lo que ouiere de aquella tercia parte: no pueda ende hazer alguna coſa ſino lo que mandare el padre/o el abuelo. Et ſi dicatur: leges illius fori non ſunt in vſu: fateor. Ex ea tamē vel eiꝰ ratione argui poteſt: vt vult glo. in. c. nouit de iudi. illa enī lex fundatur ſuper ratione predicta: ergo. ⁊c̄. Preſertim cum lex fori legū lib. iij. ti. de las mādas: que ex ea ſumpſit originem: idem videatur diſponere. Poſtea emanauit iſta lex que tan ꝙ poſterior ad priores debuit referri. l. nam et poſteriores. ff. de legibus.

¶ Reſtat nunc reſpondere ad ea que xxxvi.
in oppoſitum adducta fuere. Primo ad id quod dicebatur ꝙ tertia bonoꝝ eſt legitima. certe non eſt. quia legitima proprie ſumpta eſt illa portio a iure taxata quam pater vnicuiqꝫ filioꝝ neceſſe habet relinquere. ⁊ ſi non relinquatur: ad eam conſequendam cō petit querella inofficioſi teſtamenti: vel ius agendi ad ſupplementum legitime vel querella inofficioſe donationis: vt. l. cum queritur ⁊ authen. nouiſſima. C. d̄ inoffi. teſta. l. papinianus. §. quinta. ff. eod. C. de inoffi. donationibus per totum. Sed nulla imponitur neceſſitas patri dictam tertiam relinquere omnibus filijs: nec preciſſe vni: ſed pater pōt vni vel duobus quos elegerit: eam relinquere: ⁊ conſequēter alios ab ea excludere: ergo non eſt inter eo legitima. ⁊ per cōſequens ceſſat. l. quoniam in prioribꝰ in contrarium adducta: que ſolum a legitima grauamē excludit.

¶ Item meiora et legitima ponūtur xxxvij.
vt diuerſa: vt ſupra lege proxima: ergo non ſunt idem. l. Si idem. C. de codicillis cum ſimilibꝰ. Item legitima debet filio relinqui titulo inſtitutionis: vt. dicto. §. aliud quoqꝫ capitulū in authen. cum de appella. cognoſcitur cum alijs de quibꝰ ſupra dictum eſt. Sed dicta meiora poteſt titulo legati relinqꝫ vt. s̄. lege. prima ergo. ⁊c̄.

¶ Non obſtat ſimilitudo quam ha- xxxviij
bet cū legitima in eo quod vtroqꝫ caſu inſpicitur tempus mortis: quādo

agitur de valoꝛe tertie ſeu legitime: quoniam ex dicta ſimilitudine: non infertur ꝙ ſit idem. quia nullum ſimile eſt idem. l. mercis. ff. de verboꝝ ſigni. notatur in. l. quod nerua. ff. depoſiti. Nec ſunt in omnibus ſimilia: quia legitima debet relinqui iure inſtitutionis: tertia vero poteſt concedi titulo legati vel donationis: vel quoquo relicti titulo relinquatur: vt ſuꝑ lege pꝛoxima cum ſimilibus. Eſt ergo quodam pꝛelegatum a patre volũtarie relinquendum filio quē ipſe pater elegerit. l. quoties. C. familie herciſcunde itaꝗ impꝛopꝛie appellatur legitima inter filios. reſpectu tamen extraneoꝛum poteſt dici legitima vt ſupꝛa dictũm eſt.

xxxix. ¶ Non obſtat. l. vnum ex familia. §. Sed et ſi fundum quia ibi electus: nõ dicitur habere rem ab herede eligente: ſed ab eo qui dederat poteſtatem eligendi: vt pꝛobat ibi textus in pꝛincipio. ⁊ ſic heres nihil videtur pꝛeſtare de ſuo: vt dicta. l. vnum ex familia. §. quod ſi de falcidia. ideo non poteſt ab herede grauamē imponi. Pꝛeterea in. d. §. Sed ſi fundum: imponitur neceſſitas heredi eligere vnum ex familia cui fundum relinquat ideo ibi heres nil videtur de ſuo reliquiſſe: et conſequenter non poterit eum quem elegerit grauare: vt. d. §. quod ſi ð falcidia. ibi quid enim eſt quod de ſuo videretur reliquiſſe: qui quod reliquit omnimodo reddere debuit. At in caſu hui⁹ legis nulla imponitur neceſſitas patri per dictam legem foꝛi melioꝛandi aliquem vel aliquos ex filijs. poteſt tamen ſi vult. ⁊ conſequēter videtur gratiam facere: et poteſt onus imponere.

xl. ¶ Non obſtat ſi dicatur ꝙ etiam in caſu. §. ſed et ſi fundum faciebat gratiam heres eligendo vnũ potius quã alium quia licet de neceſſario debuiſſet eligere vnũ ex familia ex pꝛecepto teſtatoꝛis: ⁊ in hoc erat neceſſitas in qua nemo liberalis exiſtit: nec liberalitatē exercere dicitur: vt. l. j. ff. de dona. ⁊. c. j. eod. ti. ⁊ per conſequēs non erat liberalitas in dando: nihilominus tamen erat liberalitas in cui dando: vt volunt ibi aliqui doctoꝛes. eſt bonus text⁹ ⁊ ibi notat Inno. quē alij referunt et ſequuntur in. c. relatũ de pꝛebendis vnde ratione hui⁹ liberalitatis. quam exercuit heres in eligendo: videbatur ꝙ potuiſſet grauare. ⁊ tamen ibi dicitur ꝙ grauare nõ potuit/ ex eo foꝛte ꝙ iſta gratia venit ſecundario: nõ pꝛincipaliter in huiuſmodi electione. illud autē quod pꝛincipale eſt: non quod ſecundario accedit: eſt attendēdum: vt. l. pꝛincipalis. C. de liberali cauſa glo. nota. in. c. quãuis pactum de pactis lib. vj. ſuꝑ verbo detrimentũ ⁊ ibi notat Dominic⁹ multa cumulans: vbi videas ſuꝑ hoc infoꝛmatiões ſuꝑ cauſa Petri ⁊ Roderici de la hoz. vbi vtraꝗ pars in fauoꝛem ſui inducebat hanc legem videas per te ⁊ ibi aliqua reperies que faciunt ad pꝛopoſitũ huius legis.

¶ Deſcendientes legitimos que ayã derecho delos poder heredar. Uidetur iſta lex excludere ſpurios ⁊ inceſtuoſos: ⁊ admittere indiſticte naturales tantum. non ergo poterit pater filium ſpurium melioꝛare: vt hic aperte colligitur et foꝛo legum. lib. iij. ti. delas mãdas. l. ix. vbi iſta eadem verba ponuntur. a qua ſumpta fuit iſta lex. Idem tenuit doctoꝛ de Segura in repetione dicte legis vnum ex familia folio ſexto. col. quarta. xli.

¶ Ad maioꝛem huius legis et materie elucidationem: pꝛemitte ꝙ illegitimus dicitur: qui non eſt ex legitimo matrimonio natus: vndecumꝗ naſcatur: ſiue fuerit naturalis tantum: ſiue ſpurius: ſiue inceſtuoſus: quia illegitimus eſt nomen generis: vt colligitur ex lege. ix. ſupꝛa. Illegitimoꝝ autem plures ſunt ſpecies: vt plene dictum eſt ſupꝛa lege. ix. ⁊. xj. xlij.

xliij. ¶ Deficiētibꝰ filijs legitimis alijſqꝫ deſcendentibus etiā legitimis: filius illegitimus naturalis ſeu ſpurius eſt heres matri ex teſtamento ſeu ab inteſtato: etiam ſi ſtarent aſcendentes. niſi tales filij illegitimi eſſent nati ex damnabili coitu pro quo venit matri pena imponēda mortis: vel pater eius fuerit monachꝰ vel preſbiter vel mater monialis: vt lege.ix.ſupra.

xliiij. ¶ Si vero agitur de ſucceſſione patris: aut loquimur in naturali tātum et ab inteſtato: ⁊ non eſt patri ſucceſſibilis niſi in duabus vncijs: hoc eſt in ſexta parte hereditatis. ita hodie ſicut olim: vt diximꝰ ſupra lege.x.ꝟſi.xvij. ex teſtamento autē deficientibus deſcendētibus ex legitimo matrimonio natis: etiam ſi ſtarent aſcendentes: poſſūt admitti ad omnia bona patris vt.d.l.x.ꝟ.xlvj. Aut filiꝰ eſt ſpuriꝰ vel inceſtuoſus: ⁊ nō eſt patri ſucceſſibilis authē. ex cōplexu. C. de inceſtis nuptijs niſi tantum reſpectu alimentorum. c. cum haberet de eo qui duxit in ma. quam polluit per adulte. diximus ſupra lege.ix.ꝟſi.xxv.

xlv. ¶ Nunc ad propoſitum iſtius legis. Aut melioratio tertie fuit facta a matre: et tunc: deficientibus filijs ex legitimo matrimonio natis: ⁊ ſi aſcendētes teſtatoris ſuperſunt: poteſt pater filio meliorato grauamē imponere: ꝙ dicta tertia veniat in filium naturalem ſeu ſpurium. quia vt diximus: filiꝰ ſpuriꝰ: eſt matri ſucceſſibilis: niſi in caſibus in dicta.l.ix. deſignatis.

xlvj. ¶ Aut pater fecit dictam meliorationem tertie partis bonorum: ⁊ non poteſt grauare filium melioratum ꝙ tertiam meliorationis reſtituat filio ſpurio in quēcunqꝫ euentū. Et ſi deficiāt aſcendentes. quia filius ſpurius nil preter alimēta poteſt capere ex bonis patris vt dictum eſt. Aut erat filiꝰ naturalis tantum: ⁊ tunc deficientibus filijs ⁊ alijs ex legitimo matrimonio deſcendentibus etiam ſi aſcendentes ſtarent: poteſt filius melioratus grauari ꝙ reſtituat dictam tertiam filio naturali. quia filius naturalis: eſt patri ſucceſſibilis ex teſtamento: etiā ſtātibus aſcendentibus. ⁊ ita eſt hec lex intelligendo: verba ſequentia. ibi. A falta delos deſcendientes: que lo pueda fazer entre ſus aſcendientes.

¶ Quid ſi pater vnicum tantum habet filium: appoſuit grauamē in tertia bonorum iuxta formā hic traditā puta ꝙ poſt eius mortem reſtitueret filio eius maiori: nonne pater potuit hoc apponere grauamē: vel ꝙ nō per iſtam legem in principio. Cuius verba multipliciter ſunt ponderanda. xlvij.

¶ Primo illud verbum: quando: in principio legis poſſitum. quod verbū ſua propria natura induceit conditionem. l. quod pupille. ff. quando dies legati cedit cōmendat Bartho. in. l. j. ff. de condi. et demonſt. col. vij.

¶ Item pondero verbum: mejorare. xlviij.
Melioratio eſt ꝓprie portio illa quā filius conſequitur titulo donationis ſeu prelegati: vt ſupra. lege proxima et lege.xvij. ⁊ de ea poteſt pater ad libitum inter filios diſponere iuxta legem regni foro legum lib. iij. titu. de las mandas. l. ix. que patri nullam imponit neceſſitatem relinquēdi tertiā meliorationis vni certo filio vel omnibꝰ: ſed ei vel eis quos ipſe elegerit: itaqꝫ dicitur melioratio ex parte meliorantis: quia ei eſt data facultas cōferendi eam alicui vel aliquibus filiorum quos elegerit et ab alijs auferēdi. Et ex parte meliorati: quia conſequitur vltra ſuam legitimam: portionem quā pater ei relinquere non tenebatur: vt colligit ex dicta lege. ix. ⁊ ſupra lege proxima. Ideo tertia meliorationis: eſt aliud a legitima: vt ibi probatur. ¶ Hoc enim ſimiliter probat ꝓpria natura vocabuli: quia melioratio reſpicit honorem. nam idem eſt dicere melioratus: ꝙ honoratus. vnde ratione honoris in ea poteſt ap-

ponere onus ſeu grauamem: vt.l. ab eo.C. de fideicomiſſis.

xlix. ¶ Entre los eſtrañios. Extraneus dicitur tribus modis. Primo extraneus a cognatione vel familia: vt.l. vnum ex familia.§. Sed ſi fundũ delegatis. ij. et.l. peto.§. fratre herede. et de iſto loquitur iſta lex. Secundo dicitur extraneus a filiatione et ordine liberorum: vt ſunt agnati de quibus ſuperius dixerat ibi entre ſus parientes. Tertio dicitur extraneus a ſuitate: vt emancipatus ⁊ ei ſimiles. ſm Bald. in.l. Si emãcipati.col.ij.C. de colla.

l. ¶ E que dotra manera no pueda poner grauamen enel dicho tercio. Iſta verba denotant ordinẽ ⁊ formam ſuperius poſitam: contra quã teſtator facere nõ poteſt: ⁊ ſi faciat: nihil agit. Si ergo ſtantibus aſcendentibus mãdet ꝙ fiat reſtitutio alteri ꝺ cognatione: nihil valet. Iuxta notata in.l. diligenter.ff. mãdati. ⁊ in.c. cum dilecta de reſcriptis. per Abb. poſt Gofredũ in.c.ſi. de reſti. ſpo. non tantum quando expreſſe fit cõtra formam: ſed etiã ſi citra ſeu preter.c. prudentiam de offi. de le.c. ſi cui de electione lib.vj. ⁊ ibi gloſ. et doctores.

lj. ¶ Quid ſi filius fuit melioratꝰ in tertia bonorum: et fuit impoſitum grauamẽ ꝙ deficientibus deſcendentibꝰ legitimis: melioratus poſt mortem reſtituat alicui ex aſcendentibus: ſtantibus filijs naturalibus teſtatoris. videtur ꝙ non per iſtam legẽ: que vult ꝙ deficientibus legitimis deſcendentibus: fiat inter deſcendentes illegitimos: qui habeant ius ſuccedendi. Et his deficientibus: fiat inter aſcendentes. ergo his ſtantibus: non poteſt fieri inter aſcendentes. Dicas ꝙ ſi facta fuit melioratio a matre: non valet dictum grauamẽ quia filius naturalis ⁊ ſpurius: eſt matri ſucceſſibilis ex teſtamẽto ⁊ ab inteſtato: etiã ſtãtibꝰ aſcẽdẽtibus: vt ſupra lege.ix. vſi.xxv.

lij. ¶ Si autẽ fuit melioratio facta a patre: tũc eſt maior dubitatio. quia licet ex teſtamento filius naturalis ſit patri ſucceſſibilis: etiam ſtantibus aſcẽdẽtibus: ab inteſtato vere ſuccedit in duabus vncijs. autben. licet.C. de naturalibus liberis. vj. partita. ti. xiij. l.viij. Et diximus late ſupra in lege.x. verſi.xvij. Item licet filius naturalis ad ſucceſſionem patris: ſecundum vel preter eius voluntatem: cõtra voluntatem tamen eius: admitti nõ poteſt vt eſt gloſ. in. l.j.§.j.ff. de contra tab. Io. de imola in.l. ex facto.ff. ꝺ vulgari ⁊ pupi. in principio. Secus in aſcendentibus quorum ſucceſſio eſt neceſſaria: nec a filijs poſſunt exheredari: niſi ex cauſis in iure expreſſis. ad hoc lex. vj. ſupra codem.

¶ Mandamos que valgan para ſiẽpre/o por el tiempo que el teſtador declarare. Nota ꝙ poſſum meliorare vnum ex filijs meis in tertia bonorum: vt illam teneat: per vitã ſuam vel vſqꝫ ad decem annos: et poſt illã alteri reſtituat fratri: vt eſt caſus in.l. vnũ ex familia.§. ſed ſi fundum.ff. de lega.ij. vnde iſta lex ſumpta fuit. ⁊ vide doctorem de Segura in ſua repetitione folio.xiiij.col.iij. qui per illum textum in terminis noſtris loquens ita decidit. quia iſto caſu videor diuidere commoditatẽ tertie inter ambos fratres. quod mihi permittitur per illum textum. Procedit enim argumẽtum de perſonis ad tempus. l. qui plures la ſegunda.ff. de vulgari ⁊ pupillari: vt ibi late per eum. Hoc eſt quod dicit iſta lex ibi. Por el tiempo que el teſtador declarare. liij.

¶ Sed in quantũ dicitꝰ doctor de Segura ſentit ꝙ non poteſt teſtator grauare filium melioratum: vt reſtituat tertiam bonorum alteri perpetuo: quia eſt legitima in qua nullũ poteſt grauamẽ imponi: hic diſponitur contrarium: cum dicitur. Que vala para ſiẽpre. Idẽ erat olim iudicio meo: vt dictum eſt ſupra iſta lege in principio. liiij.

Concluditur ergo ꝙ hodie pater meliorās in tertia filium: poteſt ſibi grauamem imponere: ꝙ illam integram reſtituat alteri fratri: vel partem: ad tempus: vel perpetuo per iſtam legem ſingularem.

lv. ¶ Poteſt etiam pater dicere ꝙ dicta tertia in eius nepotem filium filij maiorem melioʀati: et poſt eius moʀtem diuidatur inter eius heredes: et hoc etiam impoʀtant illa verba. Para ſiempʀe jamas/ o poʀ el tiempo que el teſtadoʀ declarare. Jūctis ſuperioribus ibi. Que pueda hazer enel dicho tercio los vinculos ⁊ ſummiſſiones. ⁊c̄.

lvj. ¶ Et quia dixi ꝙ poteſt grauari filiꝰ melioʀatus in tertia parte bonoʀum ꝙ reſtituat partem eius alteri: iuxta formam hic traditā: ſcias ꝙ pars poteſt accipi tripliciter. vno modo dicitur pars ſubiectiua ſeu pʀedicamentalis. Alia dicitur pars integralis. Et in intellectu harum partium laboʀauit gloſ. in lege Si mater. §. Si quis iter. ff. de exceptione rei iudica. et non bene intellexit ſecūdum Paulum de Caſtro ibi. Alia dicitur pars quotatiua. Pars ſubiectiua dicitur: ad cuius poſitionem ſequitur poſitio totius: vt eſt genus quod ſe habet vt totum: et ſpecies que ſe habet vt pars. et ad poſitionem ſpeciei puta hominis: ſequitur generis: puta animalitatis: quia ſi homo eſt: ergo animal eſt. Sed non ſic econuerſo: ad poſitionē generis: ſequitur poſitio ſpeciei lege ſi quis earum interemptam. ff. de legatis tertio.

lvij. ¶ Pars integralis eſt illa in qua dicitur totum econuerſo. quia illa dicitur integralis: ad cuius poſitionem non ſequitur poſitio totius. nam fundus eſt totum integrale: diuiditur in partes integrales ſcilicet vſuffructū et pʀoprietatem. Pʀopterea ſi quod totum remoueas: non eſt plenus fundus. Idem dicimus in pariete que eſt pars integralis domus: vt notatur in lege recte dicimus. ff. de verboʀum ſignificatione.

¶ Alie dicuntur partes quotatiuē: in quibus vna remota nihilominus in alijs partibus conſiſteret fundus totus ſecundum Baʀtolum in lege re coniuncti. col. quarta. ff. de legatis tertio vt ſunt tertia quarta quīta ⁊ ſimiles. de quibus ibi per Bart. et Paulum in. d. §. Si quis iter. aliquid per doctoʀes in. l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de verboʀum obligatio. in his omnibus partibus: poteſt pʀaticari lex iſta. lviij.

¶ Ex iſta lege poteſt inferri generaliter ꝙ quibuſcunqꝫ verbis vtatur in concedendo tertio filio: videtur eum in tertio vel quinto melioʀare. vnde ſi dixit filium meum petrum in tertio: etiam ſi non dicat melioʀo vel bonoʀum meoʀum ſubintelligitur. facit. l. vigeſima ſexta ſupʀa eodem. ibi. Entiendaſſe. Et lege. xj. de los iuyzios. libro oʀdinamenti vbi dicitur ꝙ veritas inſpicienda eſt non verba ad idē. c. dilecti filij de iudicijs et ſpecu. de ad uo. §. vj. vſi. vel ita ſunt non nulli. Ad idem ſexta partita. titu. iij. l. vj. lix.

¶ Illud quod iſta lex diſponit: antea tenuit doctoʀ de Segura in repetitione legis vnū ex familia de legatis ſecundo folio. xvij. col. tertia verſi. ex hoc ego: quem videas per te. vide etiā legē pʀimā. C. de his que ſub modo. ſenſit Baʀtho. in lege vnum ex familia. §. ſed ſi fundum. ff. de legatis ſecundo.

¶ Si pater vni filioʀum pʀelegauit tertium et quintum: poſtea in alio teſtamēto vel codicillo pʀelegauit alteri: reuocatur pʀimum pʀelegatum. l. tritia teſtamento et ibi Baʀtho. ff. ad legem falcidiam. lxj.

¶ Pʀelegatum ſub conditione ſi ſine liberis deceſſerit reſtituat Intelligitur de legitimis argumento legis. j. ff. ſoluto matrimonio non de natura lxij.

libus vel in ſeruitute conceptis. Spe
cula.de locato. §.vj. vſi.lxvj.

lxiij. ¶ Si prelegatari⁹ grauatus reſtitue
re/ ante reſtitutionem alienauit rem
prelegatã ↄtra quẽ: ſubſtitut⁹ debeat
agere cõtra prelegatarium an contra
emptorem? Si vendit tantummodo
jus ſuuȝ: potuit. Bald.in.l. ſi duob⁹.
§.ſed quia noſtra in pricipio. C. coĩa
deleg. vnde non agitur cõtra empto-
rem Jaco. de belle. in authentico de
reſti.et ea que pa.in principio. q. pri-
ma et ibi Angelus collatio. octaua.
vide Bald. in authen. niſi rogati. C.
ad trebellianum in fine. gloſ.et Bar-
tho.in lege marcell⁹. §. res que.ff.eo-
dem et.l.penul. C. eod. et in. l.fi. §.ſin
autem.C. communia delegatis.

lxiiij. ¶ An autem et quando ante diem fi-
deicõmiſſarius habet exercicium ac-
tionis. Bald.in.d.l.ſi duobus. §.ſed
quia noſtra.C.cõmunia delegatis.

lxv. ¶ Si res reſtitutioni ſubiecta aliena
ta euincatur per ſubſtitutum: non ſol
uit precium. Bald. in lege ſi duob⁹.
§.emptor. C. cõmunia delegatis vbi
eſt tex.et in lege cirographus. §. j. de
admi. tuto. Bartho. in. l. ſi debitor.
ff.que in fraude creditorum. Intelli-
ge quando precium eſt ſolutum alias
ſecus lege in venditione. ff. de actio-
nibus empti.

lxvj. ¶ Quid ſi emptor rei alienari prohi-
bite vt maiorat⁹ hedificauit in ea do-
mum: et ante reſtitutionẽ ſeu euictio
nem: vult domum deſtruere lapides
et ligna inde tollere: an poteſt: niſi a
domino euincẽte ſoluãtur ſibi melio-
rationes. vide in.c.j. hic finitur lex et
incipiunt conſuetudines regni.et in.
l.ſecũda.C.de jure emphi.et in.c.pri-
mo. §.ex cõtrario ꝺ inueſtitura de re
aliena facta et. §.fi.de contro. inueſti
ture. Bald.in.l.ſi duobus. §. emptor
autem.C.communia delegatis et in.
lege controuerſia et.l. ſuper empti.
C.de euictionibus Bartho.in lege ſi
qs domũ. §.j.ff.locati. Bald. in rub.
C.de jure emphitheo. in principio.

¶ An et quando fideicõmiſſarius te- lxvij.
neatur ad precium quando alienauit
et an videatur alienare in fraudem fi
deicõmiſſi vide in.l. imperator. §.fi.⁊
ibi Bart.ff. de legatis.ij.

¶ Quid ſi vendit vnam rem et emit lxviij.
aliam. Bartho. vbi ſupra.

¶ Quid de expenſis factis in reb⁹ re lxix.
ſtitutioni ſubiectis. vide in lege do-
mus et in lege ſi nulla de legatis.j.

¶ Si fideicõmiſſarius erat creditor lxx.
teſtatoris: an poterit retinere fideicõ-
miſſum donec ſibi ſoluatur debitum
vide in.lege ab omnib⁹. §. fi. de leg.j.
et ibi Jo.de jmola et Paulum de ca-
ſtro in.l.fi.C.de jure deliberandi.

¶ Si fideicõmiſſarius moritur ante lxxj.
ꝙ acceptet fideicõmiſſum trãſmittit
ad heredes jus deliberandi glo. Bar
tho.in.l.cum filio.de lega.j. Bald.in
l.cum ſecundum.C. de fideicõ.

¶ Grauatus reſtituere legatum te- lxxij.
netur reddere rationem fideicõmiſſa
rio gloſ. Bartho.in.l.cum talis. §. ti
tius.ff.de condi. ⁊ demonſtra. ⁊ in.l.
marcellus in principio penul.q.ff.ad
trebellianum Bald. in.l.filium in fi.
C.familie herciſcunde.

¶ Fideicõmiſſum iniunctum legato lxxiij.
ſimpliciter: intelligitur poſt mortem
legatarij gloſ. Bartho.in.l. filios. ff.
de vſuffructu lega. intellige natura-
lem. Bart.in.l.ſtatius. §.cornelio.ff.
ꝺ jure fiſci. niſi ingrediatur religionẽ
minorũ beati Franciſci Bart. in tra-
ctatu minoricarum. et in lege cũ pa-
ter. §. hereditatem de legatis ſecundo
et in.d. §. cornelio.

¶ Si fideicommiſſum eſt relictum ei lxxiiij.
quem teſtator declarauit heredi et le
gatario: ſi heres dicit de vno et lega-
tarius de alio: debetur ei ad quem te
ſtator majorem habuit affectionẽ. de
qua ſi non conſtat: ratione incertitu-
dinis fideicõmiſſum efficitur inuali-
dũ. ⁊ remanet apud legatariũ Bart.
in.l.qui heredi. ff. de rebus dubijs.

lxxv. ¶ An grauatus reſtituere poſt mortē poteſt reſtituere in vita: vide Bal. in. l. poſt mortem. C. de fideicōmi.

lxxvj. ¶ An grauatus ſoluere legata: teneatur ſoluere ꝑlegata. Paulꝰ de caſtro conſilio. ccxliij. ꝙ ſic.

lxxvij. ¶ Tene menti hanc legē ꝙ poteſt pater meliorare filium in tertio et quinto: cum hoc ꝙ eo vtatur ⁊ fruatur per totam vitam ſuaȝ vel ad certum tempus: ⁊ poſtea tranſeat in nepotem ⁊c. vſq; in finitū. ⁊ eſt modus faciendi maioratum ex tertio ⁊ quito abſq; regis auctoritate ⁊ confirmatione. ſumpta fuit ex. l. vnū ex familia de leg. ij. vbi vide doctorē đ ſegura fol. xiiij col. iij. in principio in ſua repetitione. vbi inter cetera dicit ꝙ poteſt pater reliquere vni ex filijs proprietatem tertij et quinti: alteri filio vſufructū vel alias prout patri placuerit.

lxxviij ¶ Si pater meliorauit duos filios in tertia et quinta parte bonorum ſuoꝝ cum hoc ꝙ poſt eorū mortem reſtituerent nepoti ideſt filio alterius eorum: contingit ꝙ vnus filiorū moritur: poterit nepos petere partem defuncti. l. lucius. §. gaio et ibi Bartho. ff. ad trebellia. ⁊ in. l. heredes mei. §. cum ita. cod. titu. ⁊ in. l. quidam teſtamēto. ff. de vulgari ⁊ pupillari ⁊ in. l. titia. §. ſeya de lega. ij. ⁊ in. l. codicillis in principio. ff. de vſu fructu lega. ⁊ in. l. pe. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ſub cōdi. factis Bal. in. l. ab eo. C. de fideicōmi.

¶ Prelegatum vel melioratio tertij et quinti in diē vel ſub cōditione: non pertinet ad legatarium ante dieȝ vel conditionē. Idem de prelegata ad tēpus quia non pertinet poſt tempus. Ideo ante diem vel conditionem vel poſt tempus repudiare non poteſt. l. ſi ita ſcriptum. §. ſi ſub conditione et ibi Bartho. de lega. ij. lxxix.

¶ Filius melioratus in tertio ⁊ quinto grauatus reſtituere poſt tempus: habet ſibi fructꝰ medij temporis nec tenet eos reſtituere. l. ſi ita. §. pegaſꝰ de legatis ſecūdo nec poteſt is cui facienda eſt reſtitutio poſt tempus. ante tempꝰ petere. l. cum archimedorā. C. vt in poſſeſſionem lega. lxxx.

¶ An et quādo debeatur legatum in diem vel poſt diem naturalem vel ciuilē ⁊ quomodo pēdēte die. Bart. in. l. ita ſtipulatus. ff. de verboꝝ obliga. lxxxj.

¶ Allegat quotidie iſta lex ꝙ tertia ⁊ quinta pars bonorum poteſt vinculari per viam maioratus: vt tranſeat a filio in nepotē et deſcendentes. Ego pluries dubitaui. an poſſeſſio iſtorū bonorum tranſeat in deſcēdētes ipſo iure prout tranſeunt alia bona maioratus cōditi authoritate regis prout diſponit lex. xlv. infra eodem vbi forte plenius dicetur. lxxxij.

Lex. xxviij.

La ley del fuero que permite que el que tuuiere fijo/o deſcendiente legitimo pueda hazer donacion faſta la quinta parte de ſus bienes ⁊ no mas ⁊ la otra ley del fuero que aſſi meſmo permite que puedan mandar teniēdo fijos/o deſcēdientes legitimos al tiēpo de ſu muerte la quinta parte de ſus bienes ſe entienda ⁊ platique que por virtud dela vna ley ⁊ dela otra no pueda mandar el padre ni la madre a ningūo de ſus fijos nin deſcendientes mas de vn quinto de ſus bienes en vida ⁊ en muerte.

j. Pater non poteſt in preiudicium filiorum diſponere de rebꝰ ſuis niſi vnam quintam partem in vita vel morte. declarat leges fori. tit. delas donationes. l. vij. Aliam titulo delas mandas. l. ix. per quas dicebāt antiqui ꝙ pater poterat diſponere đ duabus quintis: vnam in vita aliam in morte: quia leges predicte erant ſite in diuerſis titulis. altera in titulo

de donationibuſ que proprie fiunt inter viuos: altera in titulo de legatis: vel teſtamentis que proprie fiunt in morte: vt intelligatur vna ſola quinta ſicut in ſimili prouidet lex Nihil. ff. de coniungendis cum emancipato liberis jus.

ij. ¶ No pueda mandar. Nota ꝙ licet verbum relinquo referatur proprie ad vltimas voluntates: vt eſt textus juncta gloſ. in verbo reliquit in lege prima. §. hoc interdictum. ff. de tabulis exhibendis et in lege ſi cui in ꝟbo relinquatur. ff. de ſeruitutibus. et in lege cum hi. §. primo. ff. de trāſactionibus et in lege verbum relinquendi ff. de verborum ſignifica. Aliquando tamen refertur ad diſpoſitionem inter viuos: vt hic vbi hoc verbum: mandar: intelligitur tam de donatione facta inter viuos: quinte partis bonorum: de qua loquitur dicta lex ſeptima ꝙ̄ de legato facto in vltima voluntate dicte quinte partis bonorum. de qua loquitur dicta lex nona vt etiā colligit̄ ex lege iſta dū ſe refert ad vtrāq; leg̃: ibi. Por la vna ley y la otra: et ibi En vida y en muerte.

¶ Ninguno de ſus hijos ni deſcendientes. Nota ꝙ lex iſta non videtur negare quod poſſit pater: vel mater vni filiorum in vita donare quintam partem bonorum et alteri in morte donare aliam tertiam et quintam. Sed tantum negat et prohibet ꝙ vni met filio virtute dictarum legum donentur due quinte partes vt plene dictum eſt ſupra lege. xvij. et. xix. iij.

Lex.xxix.

Quando algun hijo/o hija viniere a heredar/ o partir los bienes de ſu padre/o de ſu madre/o de ſus aſcendientes ſean obligados ellos z ſus herederos a traer a collation/ z particion la dote z donacion propter nuptias z las otras donaciones que ouierē reſcebido de aquel cuyos bienes vienen a heredar. Pero ſi ſe quiſieren apartar de la herencia que lo puedan hazer ſaluo ſi la tal dote/ o donaciones fueren inofficioſas que en eſte caſo mandamos que ſean obligados los que las reſcibieren anſi los hijos z deſcendientes enlo que toca a las donaciones como las fijas z ſus maridos enlo que toca a las dotes pueſto que ſea durante el matrimonio/a tornar a los otros herederos del teſtador aquello en que ſon inofficioſas para que lo partan entre ſi. E para ſe dezir la tal dote inofficioſa ſe mire alo que excede de ſu legitima y tercio z quinto de mejoria en caſo que el que la dio podia fazer la dicha mejoria quando fizo la dicha donacion/o dio la dicha dote auiendo conſideracion al valor de los bienes del que dio/o prometio la dicha dote al tiempo que la dicha dote fue conſtituyda /o mandada / o al tiempo dela muerte del que dio la dicha dote / o la prometio do mas quiſiere eſcoger aq̄l a quiē fue la dicha dote prometida/o mādada. Pero las otras donaciones que ſe fizierē a los fijos mādamos q̄ para ſe dezir inofficioſas ſe aya conſideracion a lo que los dichos bienes del donador valieren al tiempo de ſu muerte.

j. Esta lex diſponit ꝗ̄ modo conferendi dotes z donatiōes propter nuptias et alias donationes. Et legentiū turbat ſpirit⁹ propter nō nullas leges regni in / hac / materia diſponentes: que videntur inuicem ſibi contrarie.

¶ Lex enim regni quinta partita titulo quarto. l. iij. in fine et ſexta partita ti. xv. l. iiij. dicunt ꝙ filij non debēt ij.

ad collationem donationes ſibi factas cauſa milicie aut ſtudij aut libros comparandi. Item cauſa dotis. hic autem in dote donatione propter nuptias et alijs donationibus diſponitur contrarium.

iij. ¶ Item foro legum libro tertio titulo delas mandas lege nona dicitur ꝙ pater poteſt meliorare vel prelegare vni ex filijs vel pluribus tertiam et quintam partem bonorũ immo ſimpliciter donando intelligitur prelegare tertium/ vel quintum/ vel vtrũqꝫ. que debentur filijs melioratis vel prelegatis vltra legitimam ſibi debitam vt ibi dicitur et in lege. xxj. xxij. xxiij. xxv. ſupra eodem. Ergo non tenentur has donationes ad collationem adducere: vt diſponit iſta lex. quoniam tunc non haberent has donationes precipuas: et vna donatio extraheretur ab alia contra dictã legẽ. xxv. et. xxvj.

iiij. ¶ Aliquibus videtur ꝙ et ſi iſte donationes de quibus iſta lex loquitur: adducantur ad collationem: non debent miſceri cum hereditate eius cui ſucceditur: ſed quilibet fratrum qui veniunt ad ſucceſſionem tantum percipiet de ipſa hereditate: quantũ fuit donatum vel prelegatum alteri / vel alijs fratribus: et reſiduum diuidatur inter fratres. Sed hoc non placet: quia tunc filius cui donatio prius fuit facta: non haberet illam precipuam cum alij fratres tantundem debeãt ante omnia ex hereditate percipere. Fit igitur / collatio dotis et aliarum donationum tantum minꝰ accipiendo ex hereditate: quantum valuit ipſa dos vel donatio vt. l. illaꝫ. C. de collationibus.

v. ¶ Et ſecundum hoc dos et donatio propter nuptias ſuccedunt loco legitime: et in partem legitime computantur. de dote eſt textus in lege quoniam nouella. C. de inofficioſo teſtamento Baldus in lege Iubemus. C. ad trebellianum et in authentica res que. C. communia de legatis. Propterea confertur inter fratres authẽtica ex teſtamento. C. de collationibus niſi dos ſit vt legata. l. prima. §. cum pater et ibi Bartholus de legatis primo. ¶ De donatione propter nuptias ꝙ imputetur in legitima patet: quia pari paſſu ambulant dos et donatio propter nuptias vt tenet Baldus in dicta lege Iubemus et Paulus de Caſtro conſilio. cxxij. ⁊ propterea confertur inter liberos. Sicut dos lege liberis et ibi Baldus C. de collationibus non inſinuatur ſicut nec dos Baldus in authẽtica co occurſum in fine. C. de donationibꝰ ante nuptias. Item non computaꝛ in numero donationũ nec venit appellatione donationis Bart. Bald. i. d. authentica dotem alias incipit eo decurſum. Concluditur ergo ꝙ dos et donatio propter nuptias deducũtur ad collationem vt vult iſta lex.

¶ Quod autem lex iſta ſubdit de alijs donationibus: dicunt aliqui debere intelligi de donationibus: datis in peculium que deducuntur ad collationem tanquam bona defuncti: aut tanꝙ pars legitime eius qui donationem in peculium recepit. Propterea tales donationes conferuntur lege ſi donatione et ibi Bald. et alij. C. de collationibus non tamẽ volunt iſtam legem loqui in alijs donationibus: que nec conferuntur: nec imputantur in legitima. Sicut diximus de donatione remuneratoria: que non confertur: neqꝫ imputatur: nec donatio facta cauſa milicie/ vel ſtudij vt dicunt leges regni preallegate de quibus per Montaluum foro legum libro ſecundo titulo de las lauores lege ſeptima et titulo de las Herencias lege decimaquarta.

¶ Iſta nõ placẽt: quia veritate inſpe- vij.
cta et mente legum regni de quibus

ſupra: omnes donationes etiam ſim-
plices: hodie cēſentur fieri filijs: via prelegati in tertio ꝛ quinto etiā ſi nō exprimatur in donatione: vt dicūt ipſe leges preallegate: ꝛ probatur in auth. vt cū de appellatione cognoſ. §. illud quoq; colla. viij. Sali. ꝛ alij in l. quoties. C. de heredi. inſti. prelegatū autē nō trahitur ad collationē ſecū dū Bald. in auth. ex teſtamēto col. j. C. de colla. ideo ſimplex donatio hodie non trahitur ad collationē. quod videtur contra diſpoſitionem huius. l. que generaliter dicit de alijs donationibus ergo omnes includit. c. ſi romanorū. xix. diſtin. cū ſimilibus. Niſi dixeris q verbum alie donationes: debet intelligi de ſimilibus prepoſitis non de maioribus vel potioribus vel alterius conditionis. c. ſedes de reſcriptis. l. ſi. §. cui dulcia ꝛ ſequenti. ff. de vino tritico oleoq; legato. conferūtur dos ꝛ donatio propter nuptias: ꝛ alie donationes eiuſdem qualitatis: vel minoris expreſſis.

viij. ¶ Sed quia omnia iſta non ſatiſfaciunt: alij conantur dicere q iſta lex intelligatur ſecundum leges preallegatas. v. partita. titu. iiij. l. iij. et ſexta partita. titu. xv. l. iiij. q filius debet habere precipuam et liberam donationem ſibi a patre factam: nec imputabitur ſibi in legitima tempore diuiſionis hereditatis paterne: niſi pater donaſſet alicui ex filiabus ſuis dotes vel filijs donationem propter nuptias: et ipſe filius velet q fratres et ſorores dotes et donationes propter nuptias adducerent ad collationem: quia tūc ipſe etiam filius tenetur ſuā donationem ad collationem adducere: non alias. Et ſecundum hoc hec due leges concordare videntur. Sed nec hoc mihi placet quia eſſet magna ſuppletio ad hanc legem: que ſic intellecta: de nihilo deſeruiret cum iſtud antea per legem predictam eſſet diſpoſitum. Qua propter aliqui audent dicere q iſta lex tanq̄ vltima nouam induxerit diſpoſitionem: et antiquiores: et inferiores leges corrigat. Ego pro nunc prepeditꝰ alijs negocijs: non potui veritatem inueſtigare ideo cogitādum relinquo. Sed iſtud de aliarum legum correctione ſignanter earum que in hoc volumine continentur: non placet. Nō enim putandum eſt q leges vnius voluminis ea facilitate ſint condite: q vna aliam corrigat.

¶ Tenendo igitur generaliter prout diſponit iſta lex q donationes dotis et propter nuptias et alias donationes tenetur quis conferre limita multipliciter. ix. Primo in dote profecta a patre quia non confertur quando agitur de ſucceſſione matris foro legū titulo de las herencias. l. xiiij. ¶ Secundo quādo pater in teſtamēto prohibuit collationem fieri authentica ex teſtamēto. C. de collatio. ſexta partita titu. xv. l. iij.

¶ Tertio quando filia vult eſſe dote contenta. x. l. ſi. ff. de collatione dotis. l. penul. C. familie herciſcunde auth. vnde ſi parens. C. de inoffi. teſtamen. et lex iſta. ¶ Quarto in donatione propter merita Paulus de Caſtro conſilio. cxxi. ¶ Quinto quando pater donauit filio: vt efficeretur miles. vel cauſa ſtudij quinta partita titulo. iiij. l. iij. in fine.

¶ Donatio facta filio confertur quādo agitur de ſucceſſione patris. xi. vt hic ſecus dic de donatione facta nepoti ab auo. nam illā non confert filius. vide que ſcripſi in. c. per veſtras de donationibus inter virum et vxorem col. ccclxxij. Vſi. ex iſtis infertur. quibus adde. l. filio. ff. de condi. et demō. et ibi Bartho. et. l. ſi filio familias. ff. de donationibus cauſa mortis et. l. ſi. C. de vſufructu. Bald. in. l. iij. C. quibus ad liber. pro cla. licet quem vide.

¶ Si res data in dotē euincat: heres xij. patris tenet de euictione. l. creditor.

§.predium et ibi Bart.ff.de euictio.
Sed ſi euincatur res data in diuiſio=
ne:omnes heredes tenentur de eui=
ctione.l.ſi familie. C. familie herciſ=
cunde. vj.partita titu. xv.l. ix.
xiij. ¶ Si fiunt plures donationes: pri=
ma valet: alie dicentur inofficioſe ſi
excedunt legitimam gloſ. ⁊ Bartho.
in.l.titia. §.imperator de legatis ſecū
do et ſupra. l.xxvj.
xiiij. ¶ Dos dicitur officioſa vel inofficio
ſa reſpectu temporis quo fuit promiſ
ſa:vel tempus mortis prout voluerit
is cui fuit promiſſa vel data vt hic.qđ
eſt notandum contra Bald. et alios
de quibus ſcripſi in. c. per veſtras de
donationibus inter virum et vxorē
col.cccxxxij.§.Sed pulcrum eſt vide=
re. In alijs donationibus conſidera=
tur temp⁹ mortis patris donatoris.
vt hic et.l. xix.et.xxiij. ſupra.
xv. ¶ Si pater diuidit bona ſua inter fi=
lios: operatur inſtitutionem textus
cum gloſ.in.l.quoties.C.familie her
ciſcunde:quādo cuiqꝫ aſſignatur ſua
integra legitima.l. parentibus et ibi
Bart.C.de inoffi. teſta.
xvj. ¶ Unum tamen crederem ꝙ ſi pater
in diuiſione ſcienter plus dedit vni ex
filijs ꝙ̄ alteri:in illo pluri legitimam
excedenti videbitur meliorare pro=
pter leges iſtas que volunt ꝙ per quā
cunqꝫ diſpoſitionem quam facit pa=
ter cum filijs vltra legitimam: vide=
tur eis meliorare.
xvij. ¶ Si autem pater non diuiſit. ſed di=
uidi mandauit: illud faciendum eſt.
ſecundum Bartho. in. l. cum pater.
§.dulciſſimis de lega.ij.⁊ in.l.lucius
in principio. ff. ad trebellia.
xviij. ¶ Hic tractatur materia collationis
dotis et donationis propter nuptias
⁊ aliaꝝ donationū q̄ per te videas.
xix. ¶ Jura primogeniture non conferū=
tur quia non diuiduntur ſecundum
Bald.in authen. ex teſtamēto. C. de
colla. ad hoc.l.quedā mulier.ff. fami
lie her. c.licet đ voto.c.impialē.§. pre
terea de ꝓhibita feu. alie.ſm. Ludo.
¶ Inſtrumenta et priuilegia debent xx.
eſſe apud fratrem ſeniorem vt.l.ſi. ff.
de fide inſtru.tu.vide legem regni no
ta.vj.partita.titu. xv.l.vij.
¶ Para traher a collaciō/o particiō xxj.
la dote. Cōcordat cum hac lege.l. Si
pater et.l.pactum in fine et.l.filie. et.
l.vt liberis.C.de collatio.⁊ per totum
ff.et.C.de collatio. dotis et foro legū
lib.iij.titu.delas herencias.lex.xiiij.
et tertia partita.titu.xv.lex.iij.et.iiij.
A quibus ſumpta fuit iſta lex.
¶ Pero ſi ſe quiſierē apartar đla ha= xxij.
zienda:que lo puedā hazer. Sumpta
fuit hec lex a.l.filie licet.C.đ collatio.
vbi qui tenetur conferre:ſi petat par=
tē hereditatis:debet collationē offer=
re.alias a petitione remouetur. nam
ſicut emptor qui petit rē: ſi nō offert
precium:repellitur ab agēdo.l. Julia
nus.§.offerri. ff. de actionib⁹ empti:
ita qui petit partē hereditatis: ſi col=
lationēm non offert.⁊ ſic poteſt oppo
ni contra libellum ꝙ non procedat:et
ꝙ aduerſarius non teneatur ei reſpō
dere.Sed quāuis oblatio non fuerit
facta in libello:poteſt fieri poſtea.Et
ſic ſuſtentabitur libellus: et exceptio
repellet.ſm Paulū in.d.l.filie licet.
¶ Saluo ſi la tal dote/ o donaciones xxiij.
fuerē inofficioſas. Premitte ꝙ hec.l.
vult ꝙ vbi dos eſt inofficioſa:pōt a fra
trib⁹ reuocari vſqꝫ ad legitimā. Intel
lige patre vł matre donatore mortuis
nō viuētib⁹. q̄a in vita parētū:nō de=
bet legitima ſm Jo.an.i ſpe.q̄ filij ſūt
legi.in rub.ad hoc lex.ij.⁊.l.ſi totas ⁊
l.mat.C.đ inoffi.dona.ego alʼ ſcripſi
in.c.ꝑ vr̃as đ dona.int virū ⁊ vxo.co.
cccxxvij.poſſet tñ fili⁹ petere alimēta
patre viuēte ab alio fratre donatario
judicis officio ſcđm Jo.an.vbi. ſ̄. qđ
ego plene diſſero in preallegato loco.
vbi videre poteris ad ſaturitatem.
¶ Pueſto q̄ ſea durāte el matrimo= xxiiij.
nio. Cōtrariū videbat per.l.dote qui
dem.C.de collatio. et per illud quod

notat Bart.in.l.fi.§.ſi a ſocero.ff.de his q̄ in frau.cre.de quo plene ſcripſi i.d.c.p vras.co.cccxxviij.al's.fo. tamen Paulus de caſtro in.l.j.C.de inoffi.doti.in fi. Tenet idez quod hic ſtatuitur.vbi dicit nota quia frequenter contingit ꝙ pater dat largas dotes pro filia: vel promittit in tantum ꝙ non remanet legitima maſculorū: nam mortuo tali patre vel matre:alij filij poſſunt reuocare talem dotē vſq ad legitimam etiam conſtante matrimonio inter filiam dotatam et maritum eius.licet marit9 habeat ex cauſa onerosa.quia non debēt alij filij legitima carere propter ſororum dotationem,⁊ hoc eſt de mente glo. ibi ſecundum Paulum.Idem videtur ſentire Bald.in.l.Si emancipati in fine C.de collatio. vbi dicit ꝙ qui nō vult ſuccedere vniuerſaliter: non tenetur conferre:niſi vſq ad legitimā:auth ē. vnde ſi parens.C.de inoffi teſta.⁊ hoc ſequor in loco preallegato.col.cccxxx alias fo. vbi multum comendabā deciſionem Pauli.⁊ cum he leges conderentur multū inſteti ꝙ hec lex ederetur.quam tene menti.Cetera videas per me in dicto.c.per veſtras vbi multa cumulaui.

xxv. ¶ Para ſe dezir la tal dote inofficioſa:ſe mire a lo que excede de ſu legitimá ⁊ tercia ⁊ quinta de mejora. De hoc ego plene ſcripſi in dicto.c.per veſtras col.cccxxx.alias folio. q̄ hic nō repeto vitāde ꝓlixitatis grā.

xxvj. ¶ Nota tamen ꝙ quando pater dat immenſam dotez filie: vel immēſam donationem propter nuptias filio:videtur eum meliorare in tertia ⁊ quinta bonorum vt hic colligitur. facit qđ notat Bart.in.l.vxori.ff.de legatis.iij vbi dicit ꝙ quando ex verbis teſtatoris apparet ꝙ voluerit filio prelegare:prelegaſſe videtur. Et ſi forſam ex verbis non appareat: ſatis eſt ex factis apparere.quia facto datur volūtas intelligi.l.de quibus.ff.de legib9.

l.reprehendenda.C.de inſtitu.⁊ ſubſtitutionibus ſub condi.facns ⁊ facit ſupra lex.xxvj.

¶ Item nota ꝙ dos et donatio propt nuptias:primo imputantur in legitimam.⁊ quod excedit legitimam:imputatur in tertia et quinta bonorum. ita probatur hic in dictis verbis. Secus eſt in alijs donationibus ſimplicibus quia primo imputantur in tertia et quinta bonorum:⁊ quod ſupereſt. imputatur in legitimā:vt.ſ̄.l.xxvj. xxvij.

¶ En caſo que el que la dio:podia hazer la dicha mejoria: quando hizo la dicha donacion/ o dio la dicha dote. Iſta verba iudicio meo abundant: et de nihilo deſeruiūt: nam ſi pater potuit donare propter nuptias: vel dotare:conſequenter potuit meliorare. fruſtra ergo ſubdit illa verba. xxviij.

¶ Auiendo conſideratiō al valor de los bienes del que dio/ o prometio la dicha dote. Nota quia declarat quo tempore inſpici debet. an dos fuerit inofficioſa.de quo per Salicetum in.l.j.C.de inoffi.doti. et per eum ⁊ Cynum in.l.fi.C.de pactis.⁊ Doctores in.l. Stipulatio iſta hoc modo concecepta.ff.de verborum obliga.ego plene proſequor in.d.c.per veſtras.col. ccccxxij.⁊ ſequētibus.alias.fo. xxix.

¶ Pero las otras donaciones.⁊c̄.Cōcordat cum.l.xxiij.ſupra. vbi dicitur ꝙ in melioratione tertij:inſpici debet tēp9 mortis. Ad idē lex.xix.v̄.v. Vnū tamen nota ꝙ illa iura loquuntur.tā tum in melioratione tertie: de donatione autē quite: nil ibi dicitur. Ideo videbatur ꝙ in quinta:aliud deberet dici.diſtinguendo an fuit facta donatio quinte bonorum:vel quinte hereditatis ſecundum Cynum et Doctores in.l.fi.C.de pactis:vt plene dixímus in dicta.l.xix.v̄ſi.xij. Per iſtam tamen legem ꝙ debeant ſuppleri dicte leges:⁊ ꝙ idem dicamus in vtroq caſu:ſcilicet ꝙ tam in donatione tertie: ꝗ̄ quinte: inſpici debeat tempus xxx.

mortis propter verba predicta. Pero las otras donaciones que ſe hazen alos hijos: mandamos que para ſe dezir ſer inofficioſas: ſe aya cōſideracion al tiēpo de ſu muerte: Et loquitur de donationibus indiſtincte: nulla habita differentia an fuerit donata tertia vel quinta pars bonorum z dicit q inſpici debeat tēpus mortis. Cum autem lex non diſtinguat: nec nos diſtinguere debemus.c.ad audientiam de decimis cum concordantijs.

Lex.xxx.

La cera z miſſas z gaſtos del enterramiento ſe ſaquen conlas otras mandas gracioſas del quinto dela hazienda del teſtador y no del cuerpo dela hazienda aun que el teſtador mande lo contrario.

i. Funeralia patris mortē tis ſoluuntur ex quinta parte bonorum ſuorum cuicumq fuerit relicta. ceret ergo ex ea ſoluentur et qd ſupereſt finito officio eſt eccleſie ſe ſūdum Bald. in.l.vna.§.ſed et ſi quis homini in fi. C.de lati. li. to. ſed de cōſuetudine nō ſeruatur. immo datur ei q cereos portauit. per hāc.l.reprobatur.l.papinianus.§.quarta.ff.de inoffi.teſta. Que dicebat q funeris impenſa deducebatur de legitima. hodie de quinta bonorum parte vt hic.

ij. ¶ Uxor alicuius reliquit marito tertiam partem quā relinquere ſibi poteſt vt.l.j.C.vnde vir z vxor. in reliquo patrē inſtituit heredē. An ſūptus funeris per prius ſunt deducendi tanq̄ es alienum. videtur q ſic p.l.xxj.ē.eod.

¶ Expēſa p ſepultura vide.l.j.§.impenſa.ff.ad legem fal. Sed expenſe q fiunt in infirmitate: non dicuntur expenſe funeris.l.z ſi quis.§.hec actio. ff.de reli.z ſump.fu. illis tamen equiparantur.l.in reſtituēda z ibi Bald. C.de peti.here. An repeti poterit facta prohibitione ne fiāt glo.Bald.in l.fi.C.de nego.geſtis.l.et ſi quis.§.labeo.ff.de reli.et ſumpti.fu. dicit q repetuntur.qua actione. Specu. de ſepul.verſi.porro. iij.

¶ Ante additam hereditatē ſepeliēdus eſt defunctus lege qui erat et ibi Bart.ff.familie herciſcunde. Bald. in authentica hoc amplius. col. iiij. C.de fideicommi.et in.l.eam quam. col.v.eod.titu. iiij.

Lex.xxxj.

Porque muchas vezes acaeſce que algunos porq̄ no pueden/o por que no quieren fazer ſus teſtamentos dan poder a otros que los fagan por ellos: z los tales comiſſarios fazen muchos fraudes y engaños conlos tales poderes eſtendiendo ſe a mas dela voluntad de aquellos que ſe lo dan porende por euitar los dichos daños: ordenamos z mandamos que de aqui adelante el tal comiſſario no pueda por virtud del tal poder hazer heredero en los bienes del teſtador ni mejoria dl tercio ni de quinto: ni deſheredar a ninguno delos hijos/o deſcendiētes del teſtador ni les pueda ſubſtituyr vulgar ni pupillar ni exemplarmente ni hazer les ſubſtitucion alguna de qualquier calidad que ſea ni pueda dar tutor a ninguno de los hijos/o deſcendientes del teſtador ſaluo ſy el que le dio el tal poder para hazer teſtamento eſpecialmente le dio el poder pa fazer alguna coſa delas ſuſo dichas en eſta manera el poder para fazer heredero nombrando el que da el poder por

ſu nombre a quien manda que el comiſſario faga heredero y en quanto alas o=
tras coſas ſeñalando para que le da el poder y en tal caſo el comiſſario pueda
hazer lo que eſpecialmente el que le dio el poder ſeñalo ⁊ mando y no mas.

j. Omiſſarius
nō poteſt he=
redem inſti=
tuere: nec me
liorare in ter
tio ⁊ quinto:
nec exhereda
re: nec ſubſti
tuere: vulga=
riter: nec pu=
pillarit: nec
Exemplari=
ter: nec dare tutorem filijs vel deſcē=
dētibus a teſtatore: niſi ſpecialiter a
teſtatore hec ſibi cōcedātur: ex hoc a
liqui dicūt ꝙ fideicōmiſſarius nō po
teſt grauare eum cui fideicōmiſſum
reliquit vt alteri reſtituat de hoc. En
las informaciones de la boz.

ij. ¶ Quādo dati ſūt plures cōmiſſarij:
nō pōt vn⁹ etiā ō volūtate alioꝝ offi
ciū expedire. l. ſingulos. ff. de teſta. et
ibi Bart. niſi alij fuerint īpediti vt ꝑ
Bart. in. l. fūdū. §. his vbis de leg. j.

iij. ¶ Commiſſarius non cogitur acce=
ptare officium. Dynus in l. j. §. quod
natum. ff. de ventre inſpiciendo ⁊ in.
l. imperator in principio de legatis. ij.
⁊ in. l. j. §. cōtrarius. ff. vbi pupi. edu.
l. ſi quis ſepulcrum. §. hoc edictū ⁊ ibi
Bald. ff. de reli. et ſumpti. fu. et in. l.
nulle. C. de epi. ⁊ cle. Bart. Bald. in.
l. j. de lega. ij. intellige niſi acceptaue=
rit legatum a teſtatore ſibi factum. vt
per Bart. in. l. poſt legatū. §. ammit=
tere. ff. de his quibus vt indig. Sed ſi
legatum non acceptauit: nō cogitur:
ſed ꝑdit legatū. Bart. in. l. neſenni⁹.
ff. de excu. tu. Idē ſi ſubſcripſit teſta=
mentum. nam tūc videtur acceptare
officium. l. non putauit. §. qui ſua. ff.
de contra tab. l. ex. ſentētia. ff. de teſta.
tu. l. vxori. §. j. ff. de falſis cum glo.

iiij. ¶ Cōmiſſarius ſicut non poteſt here
dem inſtituere. l. illa inſtitutio. ff. de
heredibus inſti. ⁊ hic. ſic nec heredē
in poſſeſſionem mittere. quia debet
capere de manu teſtatoris non com=
miſſarij: niſi quando habetur loco le
gatarij: ſi inſtituatur in recerta Bal.
in. l. id quod pauperibus. col. iiij. vſi.
xv. C. de epi. et clericis.

¶ Tu ſcis quod de lege regni foro le= v.
gum lib. iij. titu. delos teſtamentos.
Ualent legata ſine heredis inſtitu=
tione: vel cum illa: licet hereditas nō
adeatur contra jura cōmunia. et con
ſequenter valebunt fideicōmiſſa vni
uerſalia: que legatorum appellatio=
ne cōtinētur: vt nota. in. l. ſi ſeruū. ff.
Siquis ommiſſa cauſa teſta. ⁊ in. l. ita
tamen. §. quoties. ff. ad trebellia. ⁊ in
authentica ex cauſa. C. de liberis pre=
teritis. Et in rubri. ff. de legatis et fi=
deicō. primo et ſecundo.

¶ Ex quo infertur quod hodie ſecun vj.
dū jura regni nemo cogitur accepta=
re et reſtituere hereditatem. licet de
jure cōmuni aliud ſit conſtitutum. l.
quia poterat cū alijs. ff. ad trebellia.
l. non juſtam. C. eod. l. cogi. eod. titu.
ne heres decedat ante additam here=
ditatē ⁊ ſic fideicōmiſſum expiret. l.
ille quo in principio. ff. ad trebellia.
cum non addita hereditate: fideicom
miſſum expiret ⁊ non valeat. l. Si ne
mo. ff. de regulis juris. l. Si nemo. ff.
de teſta. tu. l. j. ff. de vulga. ⁊ pupi. l. cū
quam. C. de fideicōmi. Hec ratio ho
die ceſſat per dictam legem regni er=
go ceſſare debent dicte leges. vt. l. cū
ta le. §. falſam. ff. de condi. et demonſ.
l. adigere. §. quamuis. ff. de jure pa.
Preſertim cum ex tali cōpulſione ad
ditionis fideicōmiſſario nō prouenit
comodū et heredi damnum. l. ita. ta=
men. §. ſi pater. ff. ad trebellianū. Er=
go non cogitur adire argu. l. j. ff. de a=
qua pluui. arcē. probatur in. d. l. qui
vias. ff. de damno infecto. c. cū eccle=

ſia vulterana de electione. Ad hoc.l. ita tamē·§.ſi pater.vbi ſine additione heredis:valet fideicōmiſſum propter ſuitatem:nec poteſt cogi acceptare et reſtituere.

vij. ¶ Sed contra videtur propter euitandam iurium correctionem.l.vna. C.de inoffi.doti.c. cum expediat de electio.lib.vj.vnde predicta lex regni tanq̄ correctoria reſtringatur ſolum ad caſum in quo loquitur et non amplius:autbē.quas actiones. C. de ſacroſct.eccle.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſo.ma.preſertim cū lex illa ſit exorbitās: et conſequenter non amplianda.c.j.et ij.de filijs presbi.d.§.de viro.Eſt etiā correctoria et generaliter loquitur et per conſequens non extēdenda ad caſus ſpeciales iuris cōmunis glo.in.l. ſciendū.ff.q̄ ſatiſdare cog.et in.l.ſi.C. quibus cauſis in integrum reſti.non eſt nece.tex.in autben.offeratur iuncta.l.j.C.de litis conteſta.

viij. ¶ Ad idē facit.d.l.cogi.§.talis.ff.ad trebelli.vbi additione vnius heredis confirmatur totum teſtamentū.glo. in.l.libertas.C.de teſta.tu.et ibi Bal. textus in.l.vna.§.pro ſecūdo C.de caducis tollen.et in.l.apud Julianum. §.idem Julianus.ff.ad trebellianuz nihilominus tamen fuit compulſus. aliusſuus coheres.

ix. ¶ Ad contraria dicendū quod ex ceſſatione rationis legis non eſt inducēda legum correctio: ſicut nec ex idētitate rationis.l.ſi.iuncta autben.ibi poſita.C.de ſacroſan.eccle.preſertim quādo eſt tacita nō expreſſa ſecundū Bald.in.d.autben.textus in.l.bis ſolis.C.d reuo.dona.glo.in.cle.j.de electio.facit.l.emptor.§.ſi. ibi ſi ratione reddita.ff.de rei vendi.et in.l. fideicōmiſſi.§.cū pollidius.ff.de vſuris:nec dicitur fieri tunc extenſio de caſu ad caſum. Sed ratio que eſt in vno caſu decidit alios caſus:vt per Cynum poſt Petrum in.l.iura.ff.de legib⁹ et in.l. quod vero cod.ti. Bald.in.l.de quibus eod.ti.facit.l.ij.C.de in dicta vidui.to.l. filium.ff. ad macedo.l.de pupillo.§.ſi quis ſtiuos.ff.de no.operis nūci. Preſertim quādo plures rationes ſubſunt:vt.d.§.talis.vnde ceſſante vna:nō ceſſat alia.§. affinitatis inſti.de nuptijs et in.l.liberorū.§. Si talis.ff.de his qui notantur infamia l.ſi lex ellacentia.ff.de heredib⁹ inſti. l.Si mater.C.de contrahen.emptio. glo.in.l.ſi ad exhibēdum.ff.de excep. rei iudi.in.l. ſi ventri.ff.de priuille. credi.§.ſi. Nec eſt veruz dicere quod fideicōmiſſarius ex hac compulſione non conſequitur lucrum: cum in illa adimpleat voluntatem ſuam.glo.in. l.cum ſeruus.ff.de condi.ob cauſam et in.l.paulus.ff.de ſolu.et conſequēter non adimplendo: dicitur pati dānum. ſicut in ſimili dicit Laurus de palacijs in tractatu quod ſtantibus: maſculis femine non ſuccedant. col. viij.facit.l.ſi quis nec cauſaz.ff. ſi certum pettatur.et quod voluit Bald.in l.plurib⁹.ff.de procu.vbi dicit quod officium eſt lucroſum executori cum in illo adimpleatur voluntas. quod nota ad legem regni foro legum lib. iij.titu.delas mandas.l.vj.que loquitur de executore vel cōmiſſario: vt ſit officium lucroſum:cum iſti equiparētur:vt per Barthol. in.l.j.ff.de legatis primo.cū ipſe cōmiſſari⁹ ſit arbitrator:vt per Bartho.in.d.l.vj.

¶ Ex iſtis poſſet attentari quod cōmiſſarius poſſet conſequi decimam partem fructuum bonorum cōmittētis:cum tutella et cōmiſſaria equiparentur glo.in.l. tutella plerumq̄.ff. de tutellis quam comēdat Jo.de jmola in.l.ſi quis a filio.§.j.de legatis primo alia in.c.ſi.d teſta.lib.vj. lex ergo duo ſunt titij.ff.de teſta.tu. habebit locum in cōmiſſarijs: notatur in.l.ſi quis ſeruum.§.ſi inter duos.ff.de lega.j. vnde ſicut tutor hodie ſecūdum legem regni foro legum lib.iij.ti.de los guardadores de los huerfanos. x.

h. ſecunda habeat decimam partem
fructuum pupilli. idem erit in cõmiſ
ſario: cum equipararetur illi quia equi
paratorum eadẽ eſt ratio. l. illud. ff. ad
legem acquilꝫ. c. tranſlato de conſti.
Item valet argumentum de ſimilibꝰ
ad ſimilia. l. non poſſunt. ff. de legibꝰ.
Item ex quo cõmiſſarius faciendo te
ſtamentum pro alio: ſentit onus: er-
go ſentire debet emolumentum. l. cũ
qui. ff. de jure jurando.

xj. ¶ Contrarium videtur verius cum
dicta lex regia ſit correctoria juris cõ
munis ideo reſtringenda authentica
quas actiones. C. de ſacroſan. eccle.
Itẽ quia exorbitans vt. c. j. et. ij. de fi-
lijs preſbite. Nec eſt verum quod in
omnibus ſit equiparata tutella teſta
mentaria et cõmiſſaria preſertim in
criminalibus: vt colligitur ex. l. ſi ar-
rogati. ff. de tutellis juncta. l. cum pa
ter. §. hereditatem de lega. ij. ⁊ in. l. fi.
juncta glo. ff. de tutellis cum glo. in.
l. vna. §. pro ſecundo. C. de cadu. tollꝫ.
⁊ in. d. c. fi. de teſta. lib. vj. bonus tex.
in. l. a filio. ff. de alimentis et cibarijs
legatis et in. l. filio. §. matri. ff. de adi-
mendis legatis.

xij. ¶ Ad dictam. l. ita tamen. §. ſi pater.
ff. ad trebelli. de quo in principali. q.
Poteſt dici quod illud ſtatuitur fa-
uore ſuitatis ſicut et alia de quibus
in. l. ſi filius qui patri. ff. de vulgari ⁊
pup. per Alex. vnde in contrariũ erit
jus cõmune. l. jus ſingulare ⁊. l. quod
vero contra. ff. de legibus.

xiij. ¶ Cogita ſi in principali queſtione
poteſt dici quod hodie ſit in volunta-
te cõmiſſarij compellere heredem vꝫ
non ⁊ quod in vtroqꝫ caſu conſequa-
tur fideicõmiſſum: vt ſentit Bald. in
l. fi. C. de ſacroſanctis eccleſijs loquẽs
de eccleſia fideicommiſſaria et tradi-
tur in. l. fi. eod. titu.

xiiij. ¶ Vnum tamẽ eſt quod ſi teſtator he
redi dedit licentiam quod poſſit repu
diare hereditatem: non valent lega-
ta et fideicõmiſſa/non addita heredi-
tate: quia hoc reperitur jure cautum
ergo remanet in diſpoſitione juris cõ
munis. l. ſi cum dotem. ff. ſoluto ma-
trimonio. l. comodiſſime. ff. đ liberis
et poſthu. l. ſi extraneus. ff. de condi.
ob. cau. jus autem cõmune vult gene
raliter quod non valeant. l. j. §. ſi pro-
ponatur. ff. ſi quis ommiſſa cauſa te-
ſta. vbi legata valebant nõ addita he-
reditate ex teſtamento ex illo titulo ſi
quis ommiſſa cauſa teſta. Vide. l. ver
ba. ff. de conſti. inſti. cum enim ſit he-
res voluntarius non neceſſarius: vi
debatur in eſſe quod poſſit acceptare
vel repudiare vt. ff. et. C. de jure deli.
Preſertim in. l. neminem. ea autem
que tacite inſunt: ſi exprimantur ni-
hil operantur. l. hec verba. de lega. j.
Poteſt dici quod voluntas teſtato-
ris tacite nõ innerat vnde verba ſi vo
lueris relata ad legatarium vel here
dem. inducunt conditionem licet ta-
cite inſint. l. ſi ita expreſſum. ff. de cõ-
dicioni. et demonſtra. l. ſi ita legatũ.
§. illi. ſi vollet de lega. j.

¶ Tu ſcis quod duo ſunt genera he- xv.
redum ſcilicet neceſſariorũ de quibꝰ
C. de neceſſarijs heredibus inſti. ⁊ in.
§. ſui autem inſti. de heredum qua-
litate et differentia. An per predicta
verba quod poſſit repudiare: factus
ſit de neceſſario voluntarius: vide gl.
in. §. inſti. de vulga. ſubſti. vbi ſubſti-
tutus vulgaris datus ſeruo heredi in
ſtituto a domino: non facit illum vo-
luntarium: ſi dat licẽtiam heredi ſuo
quod repudiet cũ dat illi ſubſtitutũ:
vulgarem: niſi dixeris quod ibi dat
tacite. Nos loqmur quãdo expreſſe: ⁊
ita diuerſa arg. l. papinianꝰ exuli. ff.
de mino. l. naturaliter. §. nihil cõmu
ne. ff. de acquirẽ. poſſe. Sed hoc nihil
eſt: quia taciti ⁊ expreſſi idem eſt judi
cium. l. cum quid. ff. ſi certũ petatur.

¶ Vel illa verba non dicuntur poſi- xvj.
ta in inſtitutione: ſed in ſubſtitutione
vt ſentit Alex. in. l. j. ff. de vulga. ⁊ pu.
ſubſti. ⁊ pro glo. preallegata. videtur

caſus in.l.quidā cū teſtamentū.C.de
neceſſarijs ſeruis heredibꝰ inſti. vbi
datio coheredis: non facit ipſum ſer
uū heredē voluntariū:ſaltē ad ea ſui-
tatis priuilegia que pendēt ex lege. l.
ſi fratris.C.de iure delibe.l. pro here
de.§.pōponius.l.cū hereditate.ff. de
acqui.hered.tradit in.l. apud iulia-
num. §. idē iulianus.ff. ad trebellia.
Secꝰ in datione ſubſtituti vulgaris.
l.ſi filius heres.ff.de libe.ꝛ poſthu.q̄
facit cōtra dictas glo. cū iura loquē-
tia in filio habent locū in ſeruo. inſti.
quod cū eo:hoc tamē nō obſtāte: con
trariū decidit.d.glo.que limitatur ſe
cundum textum ꝛ glo.in.l. ſed ſi plu-
res.§.fi.ff.de vulga.ꝛ pupilla.
xvij. ¶ Pro queſtione pricipali facit. d.l.
verba.ff.de conditio.inſti. alias illud
quod eſſet introductum in fauorē te-
ſtatoris: redundaret in eius dānum:
cum non adimpleretur eius volūtas
glo.in.l.paulus.ff. de ſolu. contra. l.
quod fauore de legibus.C. et.ff.
xviij. ¶ Ex iſtis reſultat vna limitatio ad.l.
nemo poteſt.ff.de lega.j.ꝛ ad.l.ſi non
ſpeciale.C.d teſta.ꝛ.c.reqſiſti.eod.ti.
vbi nemo poteſt facere quin leges nō
habeant locum in ſuo teſtamēto:poſ-
ſet tamen facere quod leges dicētes.
ſeruum eſſe heredem neceſſariū:non
haberēt locū in coherede inſtituto.
xix. ¶ Ex iſtis ſimilit poſſet inferri quod
ſeruus datus in ſubſtitutum vulga-
rem alicui:non eſſet neceſſarius inſti
tutus.per ea que dicta ſunt in ſubſti-
tutione vulgari in quibꝰ poſuit que-
dam verba:ſi volueris:vt inſti.de vul
gari et pupi.vbi caute dicitur quod q̄
vult decedere cum teſtamēto vltimo
loco inſtituat ſeruum heredem. non
tamē dixit quod illum ſubſtituat.Cō
tra quod facit rubrum quod pro lege
poteſt allegari.C.d neceſſarijs ſeruis
heredibus inſti:vel ſubſtituendis.
xx. ¶ Ex predictis redeundo ad predicta
infertur quod ſi aliquis accepit in em
phitheoſim aliquā rē p ſe ꝛ filijs ſuis
fideicōmiſſarijs:veniēt nō ſolū fidei-
cōmiſſarij:ſed etiā legatarij: vt ſentit
Bald.in.c.imperialē de prohibi.feu.
aliena.p frede.dicēs quod emphitheo
ſis accepta pro filijs heredibꝰ cōpre-
hēdit filios legatarios.valet enim ar
gumentū de herede ad legatariū.l.id
tēpus.ff.de vſucap. ſed fideicōmiſſa-
riꝰ habet loco:heredis.l.filius fami-
lias.ff.quod cum eo.l.j. §. ſi heres et.
l.qua poterat.ff.ad trebell.ergo.ꝛc.
¶ Legatarius tranſmittit legatū nō xxi.
cognitū ad ſuos heredes.l. vnica. §.
in nouiſſimo.C.de cadu.tollen. quia
a morte teſtatoris tranſfertur domi-
niū rei legate in legatariū.l. legatum
de lega.ij.l.a titio.ff. de furtis: niſi ſit
legatū cōditionale.d.l.vnica.§.fin au
tē ſub cōditione nā pēdēte cōditione:
heres ꝛ legatarius eſt dominus glo.
in.l.ſi ſeruus titij.§.j.de lega.j.ꝛ in.l.
ſi ita ſcriptum.§.j. de lega. ij. Alia in.
l.fina.C.in quibus cauſis coloni cen-
ſiti.lib.xi.textꝰ in.l.ſempronius atbal
lus.ff.de vſufructu legato.et in.l. om
nia.§.fundum de lega.ij. ¶ Unde.§.
in nouiſſimo videtur habere locum
quando legatur res propria teſtato-
ris ſecus ſi heredis vel aliena dum ta
men non ſit heres in mora et ſic in cul
pa. nam tunc dominium rei legate:
non tranſfertur in legatarium a mor
te teſtatoris.glo. in.l.ſi ſeruꝰ heredis.
ff.de legatis.j.alia in.l.hereditatum.
§.fina. ff. ad legem falcidiam textus.
in.l.magis puto in principio ſecundū
Angelum ibi . ff. de rebus eorum et
in.l.certe in principio.ff.ſi certum pe
tatur iuncta gloſ.Sed contraria glo.
eſt in.l.j.C.communia de legatis alia
in.d.l. ſi quis ſeruum in principio de
legatis ſecundo. vide gloſ. in.l. mor-
tuo in principio.eodē.titu. quod non
videtur verum:quia dominium lega
ti in diem:non tranſfertur in legata-
rium pendente die: tamē bene tranſ-
mittitur lege ſi dies. ff. quando dies
legati cedit.

xxij. ¶ Redeundo ad propoſitum fideicō
miſſarius fideicōmiſſum non cogni-
tum:non tranſmittit glo.ſecundū an
ge.in.l.cum filio.ff.de lega.j. et in.l.
a teſtatore.ff.de condi.ꝛ demōſt.ꝛ in.
l.filius familias.§.diuus.ff.de lega.
iij.Contraria ſentētia videtur verior
immo ꝙ in hoc legato equiparetur:
vt per Cynū in.l.j.C.cōmunia de leg.
probatur in.l.fi.§.j.ꝛ ibi Jo.de jmola
ff.de leg.j.l.vna.§.cū igitur de cadu
cis tollen.Alexand.in.d.l.cum filio.
iiij.col.ff.de legatis.j.

xxiij. ¶ Rubrica quando eſt generalior ni
gro: ampliat nigrum glo.in.l.vnica.
C.de capitatione ciuium lib.xj.et in
authen.de inceſtis nuptijs colla.iiij.
tenet Jo.de jmola in rubrica.ff.de ver
bo.oblig.ꝛ ibi recentiores Sali.ꝛ Lu
douicus in rub.ff.ſi certum peta.Jo.
de pla.inſti.de actio.in rub. ¶ Hinc
eſt quod ſi in rubrica ſtatuti dicitur
quod filia dotata nō ſuccedat matri ꝛ
in nigro dr̄ quod nō ſuccedat matri ꝛ
auia de ſucceſſione patris nil dicebat:
propter generalitatem rubri:excludi
tur etiaꝫ a ſucceſſione patris filia.ita
conſuluit Paulus de caſtro conſilio
cccxxiiij.facit quod voluit fulgoſſus
in.l.j.ff.ſi certum petatur vbi dicit
quod ex verbis rubricarum reſultat
clarior ſenſus verborum ſtatuti vel
legis.Jntellige etiā ſi materia ſit odio
ſa et ſtatuta ſint ſtricti juris ꝛ reſtrin
genda vel ſtricte intelligenda.l.iij.§.
hec verba.ff.de negoci.geſtis.l.quic-
quid aſtringēde.ff.de verbo.obliga.
c.in noſtra de injurijs.

xxiiij. ¶ Ex iſtis infertur ad legem regni fo
ro legum lib.iij.ti.delas herencias.
l.vj.vbi dicitur quod lectus quotidi-
dianus ſpectat ad coniugem ſuperui
uentem:ſi eſt conſtante matrimonio
acquiſitus:habet locum etiam ſi non
fuerit acquiſitus conſtante matrimo
nio propter generalitatem ſupraſcri-
ptionis vel rubrice.facit.l.regula.§.
fi.ff.de juris et facti ignorantia gloſ.
in authentico vt facte noue conſtitu.
in principio collatione.v.Bald.in.c.
ſecundo requiris de appe.

¶ Tu ſcis quod valet legatū collatū xxv.
in arbitrium alterius cōditionaliter:
vt.l.j.de lega.ij.licet non valeat colla
tum in voluntatem alterius:quia vi-
detur captatoriū.ideo eſt nulluꝫ.l.nō
nunꝙ.ff.de condi.ꝛ demonſ.l.ſi quis
ſemproniū ꝛ.l.ille autē ꝛ.l.illa autē.
ff.de heredi.inſti.ꝛ.l.captatorias.C.
eod.ti.l.captatorie.de legat.j.c.cum
tibi de teſta.Sed caue quia in primo
caſu non fuit collatum in meram fa-
cultatem illi⁹ in cuius arbitrium eſt
relictum.vnde ſicut per iſta verba ſi
capitolium aſcenderit:nō dicitur cō-
ferri ad liberam voluntatem:ita nec
per iſta:ſi arbitrat⁹ fuerit vt ꝑ Bart.
ꝛ alios in.d.l.j.ff.de legatis.ij. ¶ Sed
hodie inſpecto jure regio foro legum
lib.iij.ti.delas mandas.l.vj.videt̄ diſ-
poſitū captatoriā volūtatē valere.

¶ Ex qua lege primo colligitur poſſe xxvi.
p̄ lege diſponi quod volūtas capta-
toria valeat vt voluerūt Angelus Jo.
de jmola ꝛ alij in.d.l.captatorias.ff.d
here.inſti.poſt Bal.i.l.de q̄b⁹.vij.co.
ff.de legibus.Alexan.in.d.l.captato-
rias.C.de teſta.mi.probat̄ in.d.l.ca-
ptatorias ibi ſenat⁹ reprobauit.Er-
go fuit iſta prohibitio d̄ jure ciuili in
uēta:ꝛ conſequēter cōtrario jure pōt
tolli.l.nihil tā naturale.ff.de regu.ju
ris.hinc eſt quod jus ciuile ꝛ canoni-
cū approbāt captatorias volūtates in
aliquibus caſib⁹:ꝛ potuiſſet generali
ter arg.l.que de tota.ff.de rei vēdi.q̄a
illud operatur generalitas quo ad ge
neralitatem:quod ſpecialitas quo ad
ſpecialitatē.l.ſi duo in fi.ff.de admi.
tu.Bar.in.l.ſi ego.ff.de acqui.here.
Bald.in.l.j.col.vj.C.de ſacroſ.eccle.
glo.in.l.ſi quis mihi bona.§.juſſum.
ff.de acqui.here.licet ſit cōtraria in.l.
ſi quis hac juncto.§.fi.ff.de rei vēdi.
ſentit alia in.l.juris gētium.§.ſi frau
dandi.ff.de pactis.

xxvij. ¶ Sed dicta iura non habent locum in materia correctoria vt per Angelũ in autbētico de heredibus et falcidia §. ſi vero expreſſum colla. j. ꝛ in autbē ti. de triente ꝛ ſemiſſe. §. illud. ¶ Pro Angelo ꝛ Io. de ymola facit quod. di cunt Bald. ꝛ alij in. l. moribus in pri cipio per illum textum. ff. de vulgari et pupillari quod cum morib⁹ intro ductum eſt quod pater faciat ſubſti tutionem pupillarem filio: contrarijs moribus poteſt tolli. Item ſi ex mori bus fuit introductum quod pater fa ciat pupillarem ſubſtitutionez filio: et ſic teſtamentũ. l. patris et filij. ff. de vulgari et pupillari et. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad legem falci. non eſt mirādum quod dicta lex regni dictet quod valeat quis facere teſtamentuz pro alio. facit quod notatur in. l. mo re in principio. ff. de acqui. here. Itē ſi de iure ciuili ſtatutum eſt quod nō valeat captatoria voluntas: per idem ius poteſt tolli inſti. de iure natu. §. ſi. quecumq; enim res per quaſcūq; cau ſas naſcitur: per eaſdem diſſoluitur. lege ſi in copulandis. C. de nuptijs. c. j. de regulis iuris.

xxviij. ¶ Pro contraria parte tenet Iaſſon. in. d. l. captatorias. C. ď teſta. mi. quia voluntas captatoria eſt quid illicitũ et improbum: quod per legem intro duci non poteſt ſecundum Bart. in. l. omnes populi. q. iij. principali. ff. de iuſti. ꝛ iure. ꝛ in. l. j. ff. ď dona. inter vi rum ꝛ vxo. cum agit de donatione in ter virum et vxorem. Sed idē Bart. vult cōtrariũ in. l. ſeius ꝛ augeri⁹. ff. ad. l. fal. ꝛ facit ꝓ. l. regni foro legũ li. iij. ti. ď las doātiones. l. iij. q̄ diſponit quod poſt annũ bene valet doātio in ter virũ et vxorez poſtq̄ matrimoniũ cōtraxerūt. Ad fundamētũ Iaſſonis poteſt dici quod nullo iure probatur maior. vnde verior videt̄ oppinio an geli pro qua facit. l. cum pretor. ℣. itē bi quib⁹ id more conceſſum eſt. ff. de iudicijs. ꝛ. l. j. ff. de curatore furioſi.

¶ Quot autem teſtes requirantur in cōmiſſione in qua datur alicui pote ſtas teſtandi. aliqui dicunt quod tot quot in teſtamēto. Sed veri⁹ eſt quod tot quot in procuratione ad negotia: vt colligitur ex dicta. lege regni. Itez quia procuratorum ꝛ mandatum. l. a procuratore. c. mandato. mandatum conſiſtit in contractu. l. j. ff. mandati. et probatur per duos teſtes. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. ꝛ iur. quia in ore duo rum vel trium teſtiũ: ſtat omne ver bum. c. ij. de teſti. c. nouit de iudi. Itē contractus poteſt fieri in teſtamento l. heredes palam. §. ſi. ff. de teſta. l. te ſtamentum. C. eod. qui quidem cōn tractus pōt probari per teſtes duos. vt per Bald. in repetitione. l. j. ff. de lega. ij. ꝛ in lectura. qui dicit quot no minatio facienda per executores: pro batur per duos teſtes. quoniam ſat is eſt quod teſtator in teſtamento adbi buerit ſeptem teſtes et in cōmiſſione ſufficiunt duo. xxix.

¶ Si tamen quis babeat vnum teſtē buius cōmiſſionis: non deffertur ſibi iuramētũ in deffectũ probationis: vt ſentit Bald. in. l. non ſolũ. §. qui alie no. ff. de procu. in principio ꝛ ibi ange lus. Idē Bald. in. l. j. §. ſecundo loco. ff. de poſtula. et in ſpeculo de inſtru. edic. §. nunc vero. ℣ſi. quid in mulie re et in. l. j. §. dari. ff. de procu. arguen do ď procuratione ad cōmiſſariā que de iure videntur equiparari: vt per Bart. in. d. l. j. ff. de lega. j. Preſuppo ſito quod cōmiſſarius dicatur arbi trator: vt probat dicta lex regni. Sed ſpecu. vbi ſupra tenet cōtrariũ nam ſi cōmiſſaria eſſet mādatum vel procu ratorum: vt. d. l. a procuratore: finire tur morte mādantis. Sed cōmiſſaria nō finitur: ergo non eſt procuratorũ. Sed boc nō placet quia dato quod ſit mādatũ: ꝛ finiat̄ morte mādātis boc verũ eſt quo ad effect⁹ preteritos: nō quo ad futuros poſt mortem mandā tis. l. ſi vero non remunerandi. §. ſi. xxx.

ff.mandati.l.mortis cauſa.§.titia. ff. de doná.cau. mortis.l. ex hoc iure.§. ſi quis dederit.ff. de donatio.

xxxj. ¶ Nō obſtat.c.ex inſinuatione ð pro cu. vbi in reuocatione procuratoris habet locum delatio iuramēti. ergo idem in cōſtitutione arguendo ab op poſitis.l.fi.§.fi.ff.de lega.iij.l.ſi ex to to in principio.de lega.j.l. et ſi cōtra tabulás.ff.de vulga.ꝛ pupi. nam hoc procedit niſi in oppoſitis ſit diuerſa ratio et conſequenter diuerſum ius. c. tranſlato de conſtitutio.l.illud. ff. ad legem acquiſi. Aliud enim eſt in procuratore ad negocia aliud ad iudi cia: vt per te videbis.

xxxij. ¶ Cogita ſi dici poteſt: ꝙ habēti vnū teſtem de cōmiſſaria nō poteſt deffer ri iuramentum ſupplectiuum: bene tamen ſi habeat duos teſtes: quorū vnus deffecit vt videtur ſentire gloſ. in.l.In bone fidei. C.de rebus credi. in verbo inopia probationum. dicit gloſ.emergente. Contra quam facit. d.c.ex inſinuatione ꝛ ibi Bald.niſi di xeris quod ibi mutatur factū per pa pam.Item pondera.d.l.in bone fidei cum dicit inopia probationum. que ſunt verba idiſtincta ꝛ equipolēt vni uerſalibus.l.ſi ita relictum et.l.ſi plu ribus.ff.de legatis.ij.

xxxiij. ¶ Item predicta iura faciunt mētio nem de ſemiplenaria probatione: vt defferatur iuramētū ſupplectiuum. Ergo intellige quando iſte vn⁹ teſtis eſt omni exceptione maior alias non eſſet ſemiplena probatio: ꝛ rediderit rationem ſui dicti etiam non interro gatus ſecūdum Bald.in.c.j.§. ſacra mētum de conſue.recti feudi.videas pleniſſime in repetitione.l.admonē di.ff.de iure iurand.per.

xxxiiij. ¶ Quibus poteſt committi factio te ſtamēti: dicas ꝙ illis qui habēt factio nem teſtamenti actiue.quoniam qui poteſt proſe teſtari: poterit pro alio re gula quod alicui de reg.iuris lib. vj. cum concordantijs vbi vide Io.an.et alios.Ubi inter cetera habetur an et quando poteſt laicus eſſe procurator in cauſa ſpirituali de quo per Abb.et alios in.c.decernim⁹ de iudicijs ꝛ in. c.j.de procu.lib.vj.vbi per Dominicum cum glo.in.c.apoſtolice de excep.per Abb.in.c.accedens de preben. et per alios de quibus per Felinum in.d.c. apoſtolice.Rota in nouis deciſione. viij. Multa ſunt ꝙ quis non pōt face re nomine ꝓprio: ſed bene alieno.vt. l.queſitum.ff.in ius vo.vbi ſeruus nō poteſt proprio nomine vocare in iudi tio patronū ſine venia: alieno poteſt. Item iudex delegatus cognoſcit de cauſa de qua proprio nomine cognoſ cere non poteſt.c.ſi epiſcopus.ij.q.vj. facit.c.Sane de offi. deleg. Intellige d.l.queſitum: quando illud agitur ex neceſſitate officij veluti tutoris.alias ſecus.vt reſpectu officij volūtarij nā tunc etiam nomine alieno nō poteſt: vt ibi per doctores glo.in.l.ſed ſi hac. §.fi.eod.ti. ¶ Ad predicta facit.c.qui generaliter.§.j.de procura.lib.vj.per Bald.et alios in.l.filius familias §. ipſe.ff. de procura.

¶ Ex iſtis poteſt inferri quod licet vxor alicuius non poteſt facere cōtra ctum ſine licentia viri proprio nomi ne vt vult lex regni foro legum lib.iij. titu.delas deudas.l.xiij.ſecus ſi alie no ſecundum Paulum de caſtro in. l.quicūqꝫ.ff.de inſtitutionibus ꝛ Lu do.in.d.l.queſitū.ff.de in ius vo. xxxv.

¶ An mulieri poteſt committi teſta menti factio ſtante.d.l.regni.Aliqui dicunt ꝙ non: ſicut nō poteſt eſſe pro curatrix.l.femine.ff.de procu.l.alie nam.C.eod.per locū ab ſpetiali.pre ſertim in procuratore ad iudicia ſec⁹ ad negocia.l.ſed ſi quis.§.parui.ff.de inſtitō.et ad iudicia ſumaria.l. mu lier la ſegūda.ff.ad trebellianū.et ibi Alexan.Item pro miſerabilibus per ſonis ſecundum Bart. in ſermone in ter virginem et diabolum. Item mu lier non poteſt eſſe tutrix.l.fi.ff.de tu xxxvj.

tellis: ſed tutella equiparatur com=
miſſarie gloſ. in. l. tutella plerumq;
ff. de tutellis de qua per Joh. de Jmo
la in. l. ſi quis a filio. §. j. de legatis. j.
valet enim argumentum de ſimilib⁹
ad ſimilia. l. non poſſunt. ff. de legib⁹.
fateor quod non equiparãtur in om=
nibus et per omnia vt colligitur ex.
l. ſi deportati. ff. eod. juncta. l. cum pa
ter. §. hereditatem et ibi Bartho. ff.
de legat. ij. Jtem ſubſtitutio pupilla=
ris eſt teſtamentum filij. l. patris ꝛ fi=
lij. ff. de vulgari et pupillari. l. in ra=
tione. §. quod vulgo. ff. ad legem fal.
quam ſubſtitutionem mater non po=
teſt facere filio. ergo nec teſtari pro ex
traneo. niſi dixeris quod non facit
ſubſtitutionem propter deffectũ pa=
trie poteſtatis: que ad illam requiri=
tur: vt. l. moribus. ff. de vulga. cum ſi
milibus. Ex quo poſſet attẽtari quod
ſi per ſtatutum filius eſſet in poteſta=
te matris: poſſet filio dare ſubſtitu=
tum pupillarem.

xxxvij. ¶ Pro parte cõtraria facit. d. l. Sed
ſi quis. §. parui. ff. de inſtitoria. et. l.
humanitatis. C. de impu. ꝛ alijs ſub=
ſtitu. vbi mater facit teſtamẽtum pro
filio furioſo. Jtẽ poteſt eſſe executrix
teſtamẽti: vt per ſpec. de inſtru. edic.
§. nunc vero. verſi. quid in muliere.
Bald. in. l. j. §. ſecundo loco. ff. de po=
ſtul. glo. in. c. fin. de teſtamentis lib.
vj. et in. l. vna. §. pro ſecundo. C. de ca=
ducis tollendis. facit. l. filio. §. matri
de adimendis lega. tex. in. l. a filio. ff.
de alimentis ꝛ cibarijs lega. Sed exe
cutor et commiſſarius equiparãtur:
vt ſupra dictum eſt. ergo. ꝛc. Jtem in
factione teſtamẽtorum: verſatur jus
publicum gloſ. in. l. gallus. §. quid
ſi is. ff. de liberis et poſthumis alia
in. l. iij. C. qui teſtamenta facere poſſ.
textus in. l. vel negare. ff. quemadmo
dum teſtamenta aperiã. et in. l. iij. C.
de teſta. lex ergo regni verificat etiam
in femina. l. ſi quis in graui. §. vtruʒ.
ff. ad ſillania. et ibi notat Bartho. et
Paulus de caſtro. in. l. ſed ſi hoc. §. j.
ff. de condi. ꝛ demõ. licet in contrariũ
faciat. l. de pupillo in principio. ff. de
noui operis nuncia. vide. l. j. de ſacro
ſanct. eccle. vbi cuiq; datur facultas
teſtãdi libera: dummodo ſit habilis:
vt per gloſ. ibi. et inſti. quib⁹ permiſ=
ſum eſt facere teſtamentum ꝛ. C. eod.
per totum. Sed dicta. l. j. reſpicit fa=
uorem publicum per poſterius lex cõ
traria quando per prius. quod eſt pro
prium ſignificatũ. l. j. §. huius ſtudij.
ff. de juſti. ꝛ jure. l. non ſolum. §. que=
ritur. ff. de procura. l. ſi plures. §. hec
verba. ff. de vulgari et pupillari. l. j.
C. de ſucceſſorio edicto.

¶ An mulier commiſſaria perdat te= xxxviij
ſtamenti factionem per tranſitum ad
ſecunda vota. videtur quod non ſicut
nec executoriam vt per Bartho. in. l.
a filio. ff. de alimentis ꝛ cibarijs lega.
Bald. in authentica eiſdem penis.
C. de ſecundis nuptijs licet videatur
cõtrariũ per gloſ. in. d. l. tutella plerũ
q; de quo ibi per Bald. vnum tamen
aduerte quod tunc demum per tran=
ſitum ad ſecunda vota mulier perdit
ſibi relictum a viro: niſi maritus de=
derit ſibi licentiam nubendi gloſ. in
authẽtico de nuptijs. §. vnũ itaq;. col.
iiij. Vbo ſiue vir collatione. i iij. quam
ſequitur Bald. in. l. j. col. iiij. C. de ſe=
cundis nuptijs et in. l. filium quem
habentem. col. ij. C. familie herciſcun
de et Ludouicus in Conſilio. ccxx.
Jaſſon in. lege legem. C. de indicta vi
duitate tollenda. Jdem ſi de conſenſu
filiorũ mulier trãſit ad ſecũda vota gl.
in authẽ. de non eligẽdo ſecũdo nu. in
verbo copulãtur. quã ibi reputat vni
cam angelus. Jdem forte ſi vidẽtibus
filijs et tacentibus cogita.

¶ Jntellige predicta quando eſt data xxxix.
licentia. vt nubat extra annum luct⁹:
ſec⁹ ſi intra. ſecũdũ Bald. in. d. l. j. C.
de ſecũ. nup. de quo dubito ꝓpter. c. vl
timũ ꝛ pe. de ſecũdis nup. per moder
nos in. c. eccleſia ſcte marie de cõſti.

Per tranſitum ad ſecunda vota:non
perdit mulier relictum a marito titu
lo oneroſo Bald.in authentica in do
natione.C.de ſecūdis nuptijs.¶ Per
quod merito dubitatur de doctrina.
Bartho. in.d. l. a filio. Cum habere
officium cōmiſſarie ſit lucrum ſecun
dum Bald.in.l.pluribꝰ.ff.de procu.
cum per illud adimpleat voluntatem
ſuam ⁊ ſic videatur lucrum conſequi
glo.in.l.ſi ſeruus.ff. de condi. ob cau
ſam.niſi dixeris quod hoc lucrū non
procedit a marito:ſed a ſe cū conſiſtat
in adimplemento ſue voluntatis nec
eſt comodum temporale ſeu pecunia
rium de quo debēt itelligi iura de lu-
cro loquentia facit.l.ab eo.C.de fidei
cōmiſ.¶ Et pro doctrina Bald.facit
l.ſi libertis.C.de dona. ante nuptias.
¶ Ex quo infertur quod per tranſitū
ad ſecunda vota vxor nō perdit lucra
conſtante matrimonio acquiſita.Im
mo inter filios vtriuſq matrimonij/
veniunt diuidenda·facit glo.in.l.fe
mine iuncta glo.ſponſaliorum ⁊.l.ge
neraliter.C.de ſecundis nuptijs.In
cōtrarium ſentit Cumanus in.l.ij.ff.
de lega.j.⁊ Cynus in.l.j.⁊ ibi Bald.
C.de inoffi.do.vbi dicunt valere pa-
ctum mariti ⁊ vxoris: quod maritus
lucretur bona vxoris poſt eius mor-
tē.Sed habitis filijs: tenetur illa bo-
na relinquere filijs eiuſdē matrimo-
nij.authen.nec virum colla.viij.niſi
dixeris illud habere locum in diſpo-
ſitione hominis ſecus in diſpoſitione
legis.videas q̃ ſcripſi in repe.rub.de
dona.inter virū et vxo.col.ccclxxj.cū
ſequentibus in prima impreſſione.
xl. ¶ An vxorque luxuriatur poſt mor-
tem mariti perdat cōmiſſionem teſtā
di a viro ſibi datam ſicut perdit lega-
tum ſibi a marito relictum vt per Sa
licetum in.l.fideicōmiſſum.C.de fi-
deicōmiſ.per gloſ.ibi ⁊ in.l.ſororem.
C.de his quibꝰ vt indignis.pro quo
ſunt due leges regni quarta partita.
titulo.xij.l.iij.⁊ foro legum lib.iiij.ti.
delas donationes.l.ix.facit authen.
eiſdem penis ⁊ in corpore vnde ſumi
tur.C.de ſecundis nuptijs.iuncta do
ctrina Barth.in.d.l.a filio.¶ Intel-
lige predicta quando mulier luxuria
tur infra annum luctus: alias ſecus.
gloſ.in authen.de reſtitutionibus.§.
vnum in.ꝟbo maligne.colla iiij.quā
notat ibi Angelus.Bald.in.d.l.fidei
cōmiſſum in lectura antiqua.Aliqui
putant quod talis mulier: perdit cō-
modum quod ex cōmiſſione percipe-
re poteſt: non tamen ipſam cōmiſſio
nem.ne ipſe decederet inteſtatus.Et
conſequenter dicunt de muliere luxu
riante infra annum luctus quod per
dant bona conſtante matrimonio ac-
quiſita ⁊ ſic intelligunt legem regni.
ordinationum.lib.v.ti.delas ganan-
cias.l.finali.de quo tamē dubito quia
lex illa generaliter diſponit et non de
bet reſtringi vel limitari:niſi quando
ſe ipſam limittat ſecūdum Bald.in.
l.in fraudem.§.fi.ff.de teſta.mi.facit
quod ipſe dicit in.l.cum ancillis.C.
de inceſtis nuptijs facit quod voluit.
Bald.in.c.j.in.fi.de ſūma trinitate.
¶ Adde quod mulier q̃ per vim fuit xlj.
cognita non perdit lucrum ſibi reli-
ctū nec cōmiſſariā.vt in ſimili voluit
Bartholomeus brixenſis in tractatu
rerum venerabilium.q.lxxvij.Io.an.
in regula q̃ cōtra de reg.iuris lib.vj.
Abb.in.c.ij.de conuerſione coniuga.
Bald.⁊ Angelꝰ in.l.j.§.remouet.ff.
de poſtu.licet Bald.contra in.c.pe.
de proba.facit ad ꝑdicta.l.fediſſimā.
C.de adul.l.vim paſſam cod.ti.nā ſi
tollis voluntatē de medio:omnis ceſ-
ſabit effectꝰ:quia omnis actus eſt in-
firmus.l.ea quidem.C.ſi mācipiū fue
rit aliena.vt nō proſtituat.facit.c.j.ij.
⁊.iij.ij.q.v.vbi mulier nō dicitur cor-
rupta:niſi prius mēs corrūpatur.vi-
de.S.tho.ij.ij.q.clij.arti.j.in ſolutio
ne ad ſecundum ⁊ tertiū argumētū.
¶ Ex iſtis infertur quod ſi quis iura xlij.
uit cōtrahere matrimoniū cū aliqua

mulierē: ſi eſt ab alio cognita: non tenetur niſi fuerit per vim. Cogita. ¶ Item infertur ꝙ contrahens matrimonium cum corrupta: dicitur bigamus: vt.c.j.de bigamis: niſi fuerit vi corrupta. cuius cõtrariũ tenent doctores in.d.c. quemadmodum. quia in irregularitate ꝙ poteſt ſine peccato cõtrahi. vt cle. ſi furioſus de homi. l. quid ergo. §. cum autem. ff. de his ꝙ nota. infa. magis attenditur factum: quam ei⁹ validitas. l. cum qui duas. C. ð adul. ex matrimonio quippe nullo. contrahitur bigamia.

xliij. ¶ Ex his etiam infertur quod legatarius qui luxuriatus eſt cum vxore teſtatoris perdit legatum gloſ. in.d. l. fideicõmiſſum. C. de fideicõmiſſis ꝛ in.l. ſororem. C. de his quibus vt indignis. Intellige niſi faciat per vim que cadit etiam in viro. glo. in.l. vna. C. de raptu virgi. Si tamen nubat cũ vxore teſtatoris: non perdit legatum Bald. in authen. ex teſtamento. col. iiij. C. de ſecundis nuptijs.

xliiij. ¶ An lucrum de quo in authen. pręterea. C. vnde vir ꝛ vxor perdatur per tranſitum ad ſecunda vota vel ſi luxuriatur vxor poſt mortem mariti tetigi in repetitione rubri. de donationibus inter virum et vxorem.

xlv. ¶ An vxor alicuius relicta cõmiſſaria ab alio ꝙ marito: poteſt illud acceptare ꝛ exequi citra conſenſum mariti vel licẽtiam ſtante prohibitione legis regni de non contrahendo ſine licentia mariti foro legum lib. iij. titu. delas deudas. l. xiij. videtur quod ſic argu. l. cum mãdato. in principio. ff. de minoribus facit quod voluit Paulus de caſtro in. l. quicumq; de inſtitutio. Ludoui. Alexan. et Iaſſo. in. l. queſitum. ff. de in jus vo. Item filius qui non poteſt eſſe in judicio ſine patris licẽtia. l. fi. §. neceſſitatem. C. de bonis que liberis. illud eſt verum nomine proprio: nõ alieno vt tradditur in. l. filius familias, §. ipſe quoq;. ff. de procu. eſt textus. in. l. qui generaliter. §. j. de procu. lib. vj. Itaq; nõ ſolum teſtamentũ propriũ licet vxori facere ſine licẽtia mariti: ſed etiam teſtamentum alienum vel contractum alieno nomine quod nota.

¶ Sed intra quod tẽpus tenetur cõmiſſarius facere teſtamentum videtur quod intra annũ. l. licet ꝛ. l. nulli. C. de epi. ꝛ cle. c. nos quidem de teſta. que loquũtur de executione teſtamẽti. Ad idẽ. l. fi. §. ſed ſi quis. C. cõmunia de leg. ꝙ loquit̃ in electore: ꝙ vt̃ ſimilis cõmiſſario: ꝙ vt̃ pſonarũ electorꝙ debet elligere primũ ꝙ põt. l. cũ ꝗdã. ff. de lega. ij. preſertim quãdo eſt elector perſonarum incertarum de incertis vt per Bar. in. d. l. cũ quidã. ꝛ ibi additionator. Sed certe ſi cõmittens haberet filios qui de neceſſitate ſunt heredes inſtituẽdi: tunc nõ eſt elector incertorũ de incertis. Itẽ quãdo aliquid permittitur alicui fieri: intelligit̃ infra annũ c. j. §. ſi titius ſi de feudo fue. contro. inter dominum et agnatos vaſſalli. c. fi. §. fi. ſi de inueſtitura feudi. xlvi.

¶ Pone quod anteꝙ cõmiſſari⁹ faciat teſtamẽ: mortu⁹ eſt vn⁹ fili⁹ cõmittentis: ſi tranſmittet aliquid ad ſuos heredes? videtur ꝙ nihil. quia nondũ habet. Si tamen habebat ille filios: inſtituendi ſunt per commiſſarium. xlvij.

¶ An cõmiſſarius põt inſtituere quẽ voluerit: pretermiſſis veniẽtibus ab inteſtato. videt̃ quod illos debet preferre ſicut preſumitur voluiſſe defunctum cõmittentem: cum ſit ei ſubrogatus: ꝛ debeat ſapere eius naturam. l. ſi quis eum. §. qui injuriarum. ff. ſi quis cau. l. parabolani. C. de epiſco. ꝛ cle. inſti. ð actio. §. fuerat ante. c. eccleſia ſancte marie de conſtitutio. c. cum tu. de vſuris. Intellige de natura naturali: nõ de accidẽtali gloſ. in. l. certi in principio. ff. ſi certum peta. tex. in. l. item veniunt. §. cum prediximus. ff. de peti. here. ¶ Itẽ illud habet̃ ꝓ poſito: vel diſpoſito de quo ſi quis inter- xlviij.

rogaretur:reſponderet quod ſic glo.
in.l.talle pactum.§.fi.ff.de pactis vnt
ca ſecundum Jaſſo.in.l.barbarius.
ff.de offi.preto.alia in.l.ſed ſi quis in
principio.ff.ſi quis cautio.alia in.l.j.
C.de his qui ad eccle.confu.et in au
then.caſſa et irrita.C.de ſacroſanct.
eccle.et in.c.j.§.ruſticanus de pace te
nenda ⁊ in.c.j.de prebend.lib.vj.⁊ in.
c.vno de rerum permu.eod.lib.⁊ in
cle.j.de reſcriptis ⁊ in cle.j.de ſupplē
da ne.prela.facit.l.titius.§.lucius.ff.
de liberis ⁊ poſthumis ⁊ in.l.iij.C.de
inſtitutioni.⁊ i.l.ſi totas.C.de inoffi.
donatio.⁊ in.l.ſcire.§.ſufficit.ff.de ex
cu.tuto.⁊ in.l.fi.C.de liberis preteri.
Sed ſi cōmittens interrogaretur quos
volebat heredes inſtitui:veriſimile
eſt quod diceret:venientes ab inteſta
to.ergo habeatur pro diſpoſito ratio
ne taciti mandati.argu.l.diligenter.
ff.mandati.c.cū dilecta de reſcriptis.
¶ Item quia relicta in teſtamēto:pre
ſumuntur fieri ratione affectionis quā
teſtator habet ad legatariū.l.nec ad
iecit.ff.pro ſocio.maior autē affectio
preſumitur quis habere ad cōſangui
neos:q̄ ad extraneos.l.ſi quis a libe
ris.§.vtrū.ff.de liberis agnoſcendis.
l.furioſe.ff.de curatore furioſi:ergo
illi ſunt inſtituendi ex mente cōmittē
tis.facit.l.conficiuntur in principio.
ff.de iure codicillorum et quod dicit
Bart.in.l.fi.ff.de his que pene no.⁊
in.l.hi qui penes.C.de agricolis ⁊ cē
ſitis lib.xj.Bald.in.l.j.C.de indicta
viduitate tollen.gloſ.in.c.cōmunis.
xxiij.diſtin.in.v̄bo ſuorum vbi ſicut
quis poteſt ſe excuſare propter ſuorum
infirmitatem:ſic propter ſuorū a con
tumatia.facit quod voluit Bart.in.
l.de pupillo.§.ipſi pretori.ix.q.ff.de
noui operis nunci.Bald.in.l.ſi quā.
C.de operis liber.⁊ in.l.vna.C.ſi qua
cumq̄ preditus po.Cyn⁹ in.l.fi.C.de
ſpon.text⁹ in.c.ſciāt cūcti de electio.
lib.vj.cū glo.⁊.c.quicūq̄ de ſentē.ex.
eod.lib.⁊.l.ſed ⁊ he.ff.de procu.l.exhi
gendi.C.eod.Item quando fit cōmiſ
ſio alicuius rei:intelligitur fieri ſecū
dum ius.l.quāq̄.ff.de ritu nup.Sed
de iure ad ſucceſſionem veniūt veniē
tes ab inteſtato.ergo illi per cōmiſſa
rium debent inſtitui.Item ſi aliquis
habet facultatem diſtribuendi bona
inter pauperes:non poteſt dare illa
incapacibus:vt per Bart.in.l.fi.ff.de
his q̄bus vt indignis ⁊ cōſilio.cxciiij.
Incipiēte cecbus Bald.in.l.id quod
pauperibus.C.de epi.⁊ cle.⁊.ſic limi
tatur.l.cū quidā de lega.ij.vt intelligatur
de indignis indignitate facti.Sed ex
tranei dicuntur indigni reſpectu con
ſanguineorum.d.l.cōficiuntur ergo.⁊c.
Itē facit dicta lex regni.lib.iij.ti.de
las mandas ley.vj.vbi colligitur q̄ in
tali cōmiſſione venit arbitrium boni
viri:quod debet eſſe equum:vt notat
in.l.j.ff.de leg.iij.Sed ex bono ⁊ equo
debent venire veniētes ab inteſtato:vt
dicit Bald.in.l.certū.C.vnde liberi.
ergo debēt per cōmiſſariū iſtitui.Se
cus quādo cōmiſſū eſt aliq̄d in liberum
arbitriū alicui⁹.nā tūc ille pōt preffer
re iniquum equo.facit.l.q̄q̄ ⁊ ibi no
tant Bald.et alij.ff.de legatis.iij.
¶ Sed in contrarium facit.l.papinia xlix.
nus.§.ſed nec impuberis.ff.de inoffi.
teſta.vbi pater qui ex diſpoſitione iu
ris facit teſtamētum pro filio:poteſt
inſtituere quos voluerit.⁊ ratio que
ibi ſubditur:reſpicit tantum matrē
non alios ab inteſtato veniētes.Pre
terea hoc videtur de mente Bald.in.
l.illa inſtitutio.ff.de heredibus inſti
tuendis.v̄ſi.item iuxta hec quero.
Ad idem.l.humanitatis.C.de impu
berū et alijs ſubſti.vbi in ſubſtitutio
ne exemplari quā faciunt parentes fi
lijs furioſis:q̄ pro teſtamento habetur:
dant illis ſubſtitutos quos volunt.
¶ Pro deciſione faciēda ſunt tria ge l.
nera venientium ab inteſtato.Pri
mum deſcendentium in quibus ha
bet locū prima oppinio.pro qua vltra
allegata:facit.nam commiſſarius nō

habet maiorem poteſtatem: q̄ com-
mittens. dicta lege. vj. Sed commit-
tens de neceſſitate tenetur inſtituere
filios ſuos vel exheredare. l. inter ce-
tera. ff. de liberis et poſthumis. ergo
et ipſe commiſſarius. d. l. humanita-
tis. Per quam forte poſſet vnum at-
tentari quod ſi forte pupill9 haberet
filios: pater in ſubſtitutione pupilla-
ri: de neceſſitate deberet illos ſubſti-
tuere. quod nota ad. l. papinianus. §.
ſed nec impuberis jam allegato. et idē
in aſcendētibus per rationem de qua
ſupra. permittitur autem patri de ri-
gore juris ideo tacita pupillaris non
admittitur contra matrem. l. fi. C. de
inſtitu. idcirco dicit Bald. in. d. l. hu-
manitatis quod in exemplari ſubſti-
tutione: non habet locum dictus. §.
nec impuberis. cum illa humanita-
tis cauſa permittatur parentibus fie-
ri. que humanitas nō admittit quod
mater excludatur a ſucceſſionibus fi-
lij: vt ibi late per modernos.

lij. ¶ Alia oppinio habet locum in col-
lateralibus quos de neceſſitate: non
tenetur inſtituere de bona tamen cōſ-
cientia ſi ſunt pauperes ſecus eſt: vt
tenet Ancharranus in regula male
fidei de regulis juris lib. vj. Johānes
faber in. §. j. inſtitu. de heredita. que
ab inteſtato defferuntur. Unum ta-
men eſt aduertendum quod fratres
committentis vnum vel omnes de-
beat inſtituere per. d. l. humanitatis
licet quo ad hoc vt vnum tātum poſ-
ſit inſtituere: videtur contrarius ibi
textus in quātum per eadem verba
loquitur de filijs. et gloſ. cum omni-
bus ſcribentibus determinat quod
omnes illos debeat inſtituere. Ergo
idem quo ad fratres. Quia quando
vna determinatio determinat plura
determinabilia: pariter ea determi-
nat lex ſi legatarius. §. fin. ff. de lega-
tis tertio et in lege jam hoc jure. ff. de
vulgari et pupillari. Sed hoc nihil fa-
cit: quia debet intelligi quādo in vtro
q̄ determinabili: eſt vna et eadem ra-
tio quod hic ceſſat vt per Alexandrū
in. l. in teſtamento. C. de teſtamento
militis textus in authentica ingreſſi.
C. de ſacroſanctis eccleſijs licet videa-
tur contrariū nam tunc ſine eo quod
ponerentur in vna et eadem oratione
propter rationis identitatē: eſſet idē.
l. illud. ff. ad legem acquileam. c. tran-
ſlato de conſti. nichilominus tamen
verum eſt quod dixit Alexan.

¶ Sed dubitatur circa hoc quod cō- lij.
miſſari9 debeat inſtituere fratres cō-
mittentis per. d. §. ſed nec impuberis
ſed poteſt intelligi quod ſit caſus ſpe-
cialis: cum ad huc in illo poſſit exclu-
dere matrem: vt ſupra dictū eſt. Sed
caue quia illud poteſt facere commiſ-
ſarius: quod committens. Sed com-
mittens non tenetur illos de neceſſi-
tate inſtituere. l. fratres. C. de inoffi-
cioſo teſtamento. ergo nec commiſſa-
rius. Item determinatio Bald. in. d.
l. illa inſtitutio: generaliter loquitur
in quibuſcumq̄ collateralibus. Ad.
d. l. humanitatis: poteſt reſpondere
quod intelligatur quando poteſtas/
illa datur a lege ſine adminiſtratione
alicuius. Sed in noſtro caſu cum da-
tur ab homine auctoritate legis. vn-
de non videtur equalis vel ſimilis ra-
tio. Cogita ſuper his tanq̄ ab alijs
non tactis.

¶ An comiſſarius poſſit relinquere liij.
filio ſpurio committentis ſibi illam
poteſtatem? videtur quod non. quia
cōmitens non poteſt authen. ex com
plexu. C. de inceſtis nuptijs. l. fi. ff. de his
quibus vt indignis traditur in. §. fi.
inſti ad orphi. et in. c. cum haberet de
eo qui duxit in matri. quam poll. per
adul. ergo nec cōmiſſarius. Item cō-
miſſio intelligitur facta ſecundū jus.
l. quāq̄. ff. de ritu nup. vnde ipſe cōmiſ-
ſari9 debet ſm jus teſtari nō relinquē-
do vel dando incapacibus. Hoc vide-
tur de mēte Bart. in. d. l. fi. ff. de his q̄
b9 vt idignis et cōſilio. cxciiij. Incipiē

te cecbus. vbi concludit quod ſi aliqs in ſuo teſtamento me inſtituit heredem cum hac conditione quod reſtituerem cui voluerim: non poſſum filio ſpurio ſuo relinquere vel reſtituere. quia videtur accipere ex ſua diſpoſitione argu. l. vnum ex familia in principio de lega. ij. idē ſentit Bald. in. l. id quod paupib⁹. C. de epiſ. ⁊ cle.

liiij. ¶ Ex quo reſultat bonus intellectus ad. l. cum quidam. ff. de legatis ſecundo vt intelligatur de indignitate facti: non iuris. ⁊ vide. l. teſtamento centurio. ff. de manumiſſis teſta. et. l. lutius. §. lutius de legat. ij.

lv. ¶ Si tamen ſpurij cōmittentis ſunt pauperes: poteſt cōmiſſarius aliquid pro alimētis illis relinq̄re. d. c. cū haberet. Bart. in. d. l. fi. ff. de his q̄b⁹ vt indignis ⁊ in. l. fi. §. ſi a ſocero. ff. d his que in fraude creditorum Jo. de imola in. l. illa inſtitutio. ff. de heredibus inſtituendis. Alexan. in. l. ſi is qui ex bonis. ff. de vulga. et pupilla.

lvj. ¶ Hinc eſt quod poteſt aſſignare dotem cōmiſſarius/ filiabus ſpurijs cōmittentis: cum ipſe cōmittens hoc facere poterat: vt volunt omnes in preallegatis locis loquentes in alimentis: in quorum loco dos ſuccedit. l. titio centum. §. titio genero. ff. de condi. et demōſt. Bald. in. l. legatum. de conditio. inſertis. Bartho. in. d. authenti. ex complexu. et in. d. l. finali.

¶ De iſta materia: videas Bartho. in. l. lucius. §. fi. de lega. j. et in. l. hereditas. C. de his quibus vt indignis.

lvij. ¶ Ex iſtis ſumitur iſta cōcluſio quod ex his cauſis ex quibus poſſunt filio alimenta denegari: poteſt etiam denegari dos filie. nam ex cauſis ex quibus poteſt filius exheredari: poſſunt alimenta eadem denegari textus cū gloſ. in. l. ſi quis a liberis. §. Item. ff. de liberis agnoſcendis alia in authē. tico vt cum de appellatione cognoſcitur. §. ſi igitur. collatione. viij. ⁊ in. l. fin. C. de alendis libe. Item ex eiſdem

cauſis quibus filia poteſt exheredari: poteſt non dotari ſecūdum Bald. in. l. fi. C. de dotis promiſ. dos tamen data non poteſt reuocari: vt ibi per Bald. idem in dote promiſſa: cum pari paſſu anbulēt. l. fi. ff. de colla. dotis.

¶ Ex his infertur quod cum mulier per adulterium perdat dotem. l. conſenſu. C. de repudijs. c. plerumq̄ de donationibus inter virum et vxorē. a quibus ſumpta fuit lex regni. foro legum libro. iiij. titulo de los adulteros. l. j. habebit locum non ſolum in dote data: ſed etiam in promiſſa: non dū ſoluta. Ad hoc. l. ſi ſocer ⁊ ibi Paulus de caſtro. ff. ſoluto matrimonio. lviij.

¶ Ex his ſimiliter infertur limitatio ad. §. eſt et aliud inſtitu. de donationibus et ad. l. fi. C. de reuocandis donatio. vbi donatio per ingratitudinem reuocatur. fallit in donatione dotis: non faciendo differentiam cui eſſet facta ſcilicet filie vel extranee. niſi dixeris quod deciſio Bald. ſup̄ allegata debeat intelligi conſtante matrimonio: cum tunc ſit apud maritum titulo oneroſo: vt lege finali. §. ſi a ſocero. ff. de his que in fraudem creditorum. c. ſalubriter de vſuris. Secus ſi matrimonio ſoluto. cū tunc apud mulierem ſit ex titulo lucratiuo ſcilicet donationis dicto. §. ſi a ſocero et lege ex promiſſione. ff. de actionibus et obligatio. et lege pomponius philadelphus. ff. familie herciſcunde vbi licet donatio inter patrem et filium: non valeat: valet tamen cauſa dotis etiam ſi non ſequatur matrimonium. l. ſi extraneus ſecundum Angelum. ff. de conditio. ob cauſam. itaq̄ apud illam eſt ex titulo donationis et poterit reuocari per predicta. eſt de mente Bartho. in. d. §. ſi a ſocero ſi recte aduertatur. lix.

¶ Ex predictis ſimiliter poteſt dici: vel ſaltem attentari quod ſicut propter certas cauſas poteſt donatio reuocari. de quibus in authen. vt cum lx.

de appellatione cognoſcitur collatio ne.viij.ex eiſdē poteſt pater filiū a legitima priuare: antequam ei fuerit aſſignata.nam tunc propter illas cauſas non poterit ei auſſerri per predicta. Cogitabis ſi idem poſſet dici de alimentis aſſignatis et de donatione ad pias cauſas facta an propter ingratitudinem poſſit reuocari. Et videtur quod non cum dos ſit quid pium. l. cum his.§.fin. de conditione indebi. Bartho.in.l.ſi ego.ff.de iure dotiũ. Bald.in.l.mandatum.C.mandati et in.l.j.§.ſed ſi libertꝰ.ff.ſi quid in frau. patro. ibi quia pietas patris non eſt reprehendenda. Adde quod non ſemper valet argumentum de dote ad alimenta et econtra: vt per modernos in.l.j.ff. ſolu.matri. et in autben. res que.C.communia delegatis.

lxj. ¶ An cōmiſſarius cui eſt data poteſtas teſtādi: poſſit aliquid ſibi ipſi accipere vel relinquere. videtur quod non. cum inter dantem et accipiētē: debeat eſſe diſtinctio perſonarum. et nemo poſſit in vtilitatē propriam authoritate.l.j.§. fuit queſitū.ff. ad trebellianum.l.j.ff.de authoritate curatorum.cle.j. de rebus eccle. non alie. tenet expreſſe Bald.in. l. ſi mandauero. §. ſi tibi centum. ff. mandati. per Abb.in.c. fi. de inſtitutionibus vide. Bartho.in.l.ſi in emptione.§.fi.ff.de contrahē. emp. Bald. in autbentica quibuſcumque. C.de ſacroſanct. eccle. et in.l.cum ipſe.C.de contrahē. emp. per illum textum.ſimilis in. l. pupillus.§.fi.ff.de authoritate tutorum.vide leges regni ordinationum lib. v. ti.v.l.j.et lib.viij.ti.fi.l.xiiij.

lxij ¶ Sed pone quod commiſſarius eſt vnus ex venientibus ab inteſtato magis propinquus: an poterit facere ſe heredē per ſupra dicta videtur quod non: niſi fuerint duo vel plures executores vel commiſſarij: et vnus aliū inſtituat heredem.quod poteſt fieri: per id quod dicit gloſ. in lege plane. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine. tenet Bald.in dicta lege ſi mādauero.§.ſi tibi centum.ff.mandati.textum et Abbatem in.c.cum in iure ſuper gloſ.j.de electione. vide Ancharranū conſilio. cclxxx. Sed in contrarium facit.l.qui proprio cum lege ſequenti et ibi Bald. ff. de procurato. vbi dicit quod ſi ſunt plures commiſſarij: vnus ab alio exhigere non poteſt.Sed illud eſt in eorum odium:cū par in parem non habeat imperium. lege ille aquo. §. tempeſtiuum. ff. ad trebellianum ſecus in eorum fauorē vt eſt in caſu noſtro.

¶ Poteſt adhiberi alia cautella.preſuppoſito quod de iure regni: valent legata: non adita hereditate: vel ſine heredis inſtitutione.foro legum lib. iij.titulo delos teſtamētos lex prima. faciat cōmiſſarius legata et fideicommiſſa: et nullum faciat heredem. Et ipſe tamen veniens ab inteſtato: veniet ad omnia poſtea. ¶ Hoc tamen non eſt ſine ſcrupulo: cum dubitetur merito an.d.l.regni habeat locum in teſtamento facto per commiſſarium: cum ſit exorbitans et reſtringenda. c.j.et.ij.de filijs preſbitero. lib.ſexto. Item eſt correctoria iuris cōmunis. videlicet.l.j.ff.de vulgari et pupillari et inſtitu.de hereditati.que ab inteſtato defferuntur. §. primo et. l. eam quam.C. de fideicommiſſis et lege ſi nemo.ff. de teſtamenta.tutela et. l. ſi nemo.ff.d regulis iuris.ergo reſtringatur lex ſi vero.§. de viro. ff. ſoluto matrimonio authentica quas actiones.C.de ſacroſanc.eccle.niſi dixeris quod in diſpoſitione illius legis: verſatur fauor publicus.ideo eſt ampliãda vt per Bartho. in. l. quemadmodum. C. de agricolis et cenſitis. lib.xj.et in.l.ſecūda. §.j. ff. de his qui notantur infamia. Sed cum agitur de conſeruatione vltime voluntatis: agitur de fauore publico. gloſ. in lege gallus.§.quid ſi is.ff.de liberis et lxiij.

poſthumis ⁊ in.l.iij.C.qui teſta. face.
poſſunt.textus in.l.iij.ff.de teſta. ⁊ in
l.vel negare. ff.quemadmo.teſta ape
ri.Sed hec jura intelligūtur vera reſ
pectu inſtitutionis non reſpectu lega
torum.In quibus non eſt fauor publi
cus ſecundum Jaſſon.in.l.venia de in
jus vocando et in.l.quod ſeruius. ff.
de condi.ob cau. ¶ Sed contrarium
videtur verꝰ.alias ſequeretur quod
non intereſſet rei publice conſeruare
codicillos:cum in illis non poſſet fie-
ri heredis inſtitutio.l.j.C.de codicil-
lis.quod videtur falſum.d.l.vel nega
re que loquitur in omnibus ſupre-
mis judicijs teſtantis. Ideo cogita.
cum valeat argumē.de heredis inſti-
tutione ad legata.l.id tēpus.§.fi.ff.de
vſucap.per quez dicebat Bald. in.c.
imperialem in principio de prohibi-
ta feudi alienatione per fredc.et in.c.
j.§. donare qualiter olim feudū alie-
nari poterat:vt ibi per eum. Sed da-
to quod hoc verum eſſet: poſſent ſal-
uari predicta fundamēta in caſu quo
vertitur fauor publicus per poſteriꝰ.
l.j.§.huius ſtudij.ff.de juſti.⁊ jure.l.
non ſolum.§.queritur.ff. de procu.l.
qui liberis.§.hec verba. ff. de vulga-
ri et pupilla.l.j.C.de ſucceſſo. edicto.
in quibꝰ dicit quod verba legis ſunt
intelligēda p priꝰ: nō per poſterius.
lxiiij. ¶ Alie cautelle ſolēt aſſignari:qbꝰ cō
miſſarius poteſt aliquid ſibi relinque
re: ſed quia ſunt cum fraude: et ſi de
illis conſtaret:nihil eſſet:contempnē
de ſunt:vt in ſimili dicit Bartho.in.
l.fi.ff.de his quibus vt indignis: me
morādo aliquas cautellas quibus pa
ter poſſet aliquid filio ſpurio relin-
quere.de quibus per Bartholomeū
cepollam in ſuis cautellis.
lxv. ¶ An cōmiſſarius poteſt relinquere
filijs ſuis: videtur ꝙ non quia pater
et filius juris fictione vna perſona cē
ſentur.l.fi. C.de impube.et alijs ſub-
ſtitu.§. ei vero. inſtitu. de inutilibus
ſtipu.traditur in.l.ij.C.qui etate lib.
x.vide Bald. in.l. diximus. §. j. ff.de
execu.tuto. Sed ipſe cōmiſſariꝰ nihil
poteſt ſibi relinq̄re:ergo nec filio ſuo.
vt ſentit Bald.in.l.tutor petitus.§.q̄
tutoribus.ff.de execu.tu. niſi det filius
ſub hac proteſtatione: vt nihil ſibi ex
illo queratur ſecundum Bald.ibi.il
lud enim patri non queritur:licet vi-
deatur illi facere donationē/que non
cadit inter patrem et filium.niſi filiꝰ
ſit emancipatus.cum ex illius bonis
nihil patri queritur.l. impuberez. §.
ſi ei filio.ff.ad legem corneliam de fal
ſis.Item ſi propter patriam poteſta-
tem cum ſit filius vna perſona cū pa-
tre:non poteſt pater cōmiſſarius filio
relinquere:ceſſante patria poteſtate:
ceſſabit impedimētū.l.ij.C. de inoffi-
cio. dona. ¶ Ex iſtis infertur quod
cum de jure regni filius vxoratus li-
beretur a patria poteſtate. foro leguz
lib.j.titu.delos pleytos que deuen va
ler.l.iij. tali filio poterit cōmiſſarius
relinquere. cum ſit emancipatus fa-
cto legis ⁊ nihil patri queratur ſuper
quo tamen amplius eſt cogitandum.
¶ Ex iſtis ſimiliter infert quod actio lxvi.
de dote hodie non eſt cōmunis patri
et filie ſecundum jura regni contra.l.
ii.ff.ſoluto matrimonio quia non eſt
filia in patris poteſtate vt requirit. l.
vna.§.accedit.C.de rei vxorie actio.
¶ Infertur etiam quod cōmiſſarius lxvij.
poteſt relinquere filij ſuis clericis pri
me tonſure et a fortiori ſi ſunt in ma-
iori ordine nā omne quod clericis do
natur:habet vim caſtrēſis peculij vel
quaſi caſtrenſis:et non acquiritur pa
tri auth. preſbiteros et.l. cum lege
et.l.ſacroſancte.C.de epiſ.⁊ cle.Abb.
⁊ alij in.c.quia nos de teſta. Bartho
lomeꝰ cepolla in ſuis cautel.cau.clvj.
Jaſſo.in.l.filie licet.C.d̄ collatio.⁊ lex
regni.j.partita.ti.xxj.l.iij.facit quod
voluit Albericus in.l.ſi donatione.C.
de collatio. vbi dicit quod filiꝰ prime
tonſure:non confert libros ſeu ad col
lationē ducit.licet Bart. in predictis

ſentiat contrarium in dicta lege Sacroſancte.

lxviij. ¶ Ad contraria reſpõdetur quod aliquando reperiuntur in jure caſus in quibus quis nõ poteſt ſe elligere: poteſt tamen filium ſuum: vt in habente jus preſentandi in beneficijs: vt.c. per tuas de jure patro. glo. in.c. quia clerici eod. titu. vel dic quod pater ꝛ filius cenſentur eadem perſona: quando filius eſt in patris poteſtate glo. in l. lis nulla. ff. de judicis faciũt q̃ notãtur in.l.ij.C. qui etate. lib.x.

lxix. ¶ An cõmiſſarius poteſt filio ſuo ſpurio relinquere: Paul9 de caſtro ꝛ alij recentiores in. l. ſi is qui ex bonis. ff. de vulgari ꝛ pupilla. tenent quod ſic per illum textum. glo. in authen. qui bus modis natu. effi. ſui. §. ſi. Vſi. participium collatio. vij. vnica ſecũdum Bal. in.l. eã quã pe. col. C. de fideicõ.

lxx. ¶ Adde quod in caſu illius.l. ſi is qui ex bonis expreſſa pupillaris: non continet tacitam vulgarem. Bald ꝛ Angelus in.l.ij.C. de natura. liberis per quod datur limitatio ad jura dicẽtia expreſſam pupillarem ſub ſe contine re vulgarem.

lxxj. ¶ An autem cõmiſſarius poteſt meliorare filium vel nepotem cõmittentis: ſicut alias pater cõmittẽs potuiſſet: vt foro legum lib. iij. ti. delas mandas lex. vj. videtur quod ſic: quia melioratio eſt prelegatum: vt patet ex diffinitione prelegati poſita in rubrica. ff. de dote prelegata. traditur in.l. qui filiabus. §. ſi. ff. de lega. j. prelegatum autem: eſt legatũ: vt colligitur ex glo. d. rub. probatur in. l. titia in prĩcipio. ff. de lega. ij. Sed cõmiſſarius poteſt facere legata et meliorationes. ergo bene facit quod voluit Bald. ꝛ ſequitur. Jo. de Jmola in. l. illa inſtitutio. ff. de heredi. inſti. Bald. in. l. captatorias. C. de teſta. mi. et in. l. humanitatis. C. de impu. ꝛ alijs ſubſti. vt per te videbis. bene facit dicta lex regni ſexta cum dicit quod ita valet quod facit cõmiſſarius: ac ſi cõmittens feciſſet. Si autem meliorat pater cõmittens valet melioratio: vt dicta lege ſexta. ergo valebit ſi meliorat cõmiſſarius arguendo ex illis duabus legibus ſimul junctis. valet enim argumẽtum ex vna lege juncta ad altam. l. gallus §. ille caſus indificilis eſt. ff. de liberis et poſthumis.

¶ Jtem cõmiſſarius eſt ſubrogatus loco committẽtis: et ſapit eius naturam. l. parabolani. C. de epiſco. ꝛ cle. cum ſimilibus. Jtem illud operatur generalitas quo ad generalia: quod ſpecialitas quo ad ſpecialia. l. ſi duo. ff. de admi. tuto. laudat Bartho. in. l. ſi ego. ff. de acqui. heredi. glo. in. l. ſi quis poſt hac. §. j. ff. de rei vendi. licet ſit contraria in. l. ſi quis mihi bona. §. juſſu. ff. de acqui. heredi. Sed ſpecialis cõmiſſio ſuficeret ad hoc vt poſſet illum meliorare. ergo idem operabitur ipſa generalitas. lxxij.

¶ Contrarium quod non poſſit meliorare videtur verius. quia in mandato generali: non videntur cõmiſſa ea que veniunt de jure ſpeciali. l. patri ꝑ filio. ff. de minorib9. c. ſi. de offi. vicarij lib. vj. regula in generali. de regu. juris. eod. lib. Jſta autem cõmiſſio: dicitur mãdatum: vt ſupra dictũ eſt: ꝛ meliorare/competit de jure ſpeciali parentibus: ergo non venit in illa cõmiſſione generalí. ¶ Preſertim cum lex illa de melioratione loquẽs: vel melioratiõẽ permittens: eſt exorbitans: et ad cõmiſſarium non extendenda. c. j. ꝛ. ij. de filijs preſbiterorũ. Eſt inſuper odioſa: cum per meliorationem vnius legitima alterius minuatur: vt traditur in authen. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. ꝛ per cõſequẽs reſtringenda. l. cum quidam. ff. de liberis et poſthumis regula odia de regulis juris. lib. vj. lxxiij.

¶ Jtem ea que cõpetunt jure patris: non poſſunt alteri cõmitti incerte: vt per Bart. in. l. quidã. ff. de rebus du. lxxiiij.

et in.l.quidam cum filium. ff.de verborum obligatio. Sed meliorare cōpetit jure patris: ergo non poteſt in cōmiſſarium tranſmitti. Itē permittendo dicta lex patri: videtur negare cōmiſſario.l.cū pretor.ff.de judicijs. c.nonnē de preſump.l.maritus.C.de procu.niſi dixeris hec procedere: quā doa principio proponunt duo.quod non eſt hic: vt.d.c.nonne. Sed ſolum permittitur patri meliorare filium.ꝛ ſic perſona poſita in diſpoſitione lega li inducit formā a qua recedere non licet.l.certa forma.C.de jure fiſci.li.x.

lxxv. ¶ Ualet enim argumentum de tempore ad perſonas ſicut de rebus ad pſonas.l.ſi duo.ff.de verbo. obliga.et de tempore ad res.l.miles ita in principio.ff.de teſta.mi. Sed tempus poſitum in diſpoſitione inducit formaꝫ authē.que ſupplicatio.C.de precibus imperatori offe.ꝛ notat ibi Bald.ꝛ.l. in pupillari.ff.de vulga. et ibi Jaſſo. ergo idem in perſona. Ad idem.l.ij. ff.de vulga.ꝛ pupi.in principio et inſti.cod.in principio.vbi in confectione ſubſtitutionis pupillaris ponitur ibi perſona patris.ꝛ inducit formam a qua recedere non licet.

lxxvj. ¶ Item cōmiſſarius debet facere id quod veriſimiliter committens erat facturus: et fieri preſumit velle: vt ſupra tactū eſt. Sed veriſimile eſt quod cōmittens hoc noluit ex quo non expreſſit.l.vna in fine.C.de cadu.tollē. l.j.ff.ſi menſor falſuꝫ mo.dixe.c.ad audientiam de decimis traditur in.c.inter corporalia de tranſla.epiſco.pari ratione ſi dicta lex.vj. voluiſſet ꝙ cōmiſſarius hanc meliorationem facere potuiſſet: expreſſiſſet.

lxxvij. ¶ Item legitima filioꝝ videtur quid pium.l.nam et ſi parentibus.ff.de inoffi.teſta. In dubio melioratio non preſumitur fieri in preiudicium legitime aliorum filiorum quia in dubio judicandum eſt pro cauſa pia.l.ſunt perſone.ff.de religio.ꝛ ſump.fu.ꝛ.l.j.ff.ſoluto matrimonio: preſupoſito quod dos ſit res pia vt tenet Bald.in. l.mandatum.C.mandati.Bart.in.l. ſi ego.ff.de jure dotium probatur in. l.cum his.§.ſi.ff.de condi.indc.ꝛ in. l.j.§.ſed ſi libertus.ff.ſi quid in frau. pa.facit.l.ſi idem.ff.de lega.j.

¶ Item pater habet jus eligendi vnū ex filijs. quod jus ad tertiū non trāſmittitur: vt traditur in.l.vnum ex familia de legatis ſecundo.ff. lxxviij

¶ Ad contraria reſpondetur quod legatum vel prelegatum poteſt fieri a quolibet.ſed melioratio non niſi a patre. Ad ſecundū/illud erat cōmiſſum ad conſilium ſapientis.vnde bene potuit declarare legatum factum filios patre eſſe relictum ratione inſtitutionis.quia ſi illud non diceret et declararet: rumperetur teſtamentum: cuꝫ filius debeat habere legitimam titulo inſtitutionis dicta authentica noviſſima.C.de inoffi.teſta. Sed teſtamentū vene valet ſine melioratione. lxxix.

¶ Ex his ſequitur ꝙ ille ad cuius cōſilium aliquid relinquitur declarandum: poteſt declarare illud ſine quo illud declarādum eſſet nullū.de qua materia per Bart.ꝛ alios in.l.illa inſtitutio.ff.de heredibus inſti. et in.l. ex ea parte.ff.de verbo.obliga. lxxx.

¶ Unum tene menti ſi aliquis dixit quod in tali contractu a ſe facto: habeat quis poteſtatem extēdēdi in illo non poteſt adijcere juramētum: etiā ſi non valeret ſine ipſo. ſecūdum Antonium in.c.clericus de jure juran. refert et ſequitur ibi Abb. lxxxj.

¶ Ad tertium argumētum / dicendū quod debet intelligi de his in quibus cōmiſſarius habet poteſtatem vigore dicte cōmiſſionis in alijs non poteſt eſſe cum deficiat ipſum principale quod eſt poteſtas. lxxxij.

¶ Ad aliud de ſubrogato: fatenduꝫ eſt: ſed debet in his in quibus ſubrogatur et in his in quibus habet poteſtatem.in alijs vero:non eſt dare ſub lxxxiij

rogationem. vel itellige de naturali:
nō de accidētali glo. in. l. certi in prin-
cipio. ff. ſi certū peta. de qua per Jaſ-
ſo. in. §. fuerat inſti. de actio. Alia in
eadem. l. in verbo ex lege. probatur in
l. item veniūt. ff. de peti. here. Sed in
caſu noſtro iſta melioratio: non ineſt
naturaliter patri cōmittenti de pura
neceſſitate: ſed accidētalit̄ ſi voluerit.
lxxxiiij ¶ Ad aliud finale. dicas quod proce-
dit niſi in materia correctoria ſecun-
dum Angelum in authentica de here
dibus et falci. §. ſi vero expreſſum col
latio. j. et in authentico de triente ꝛ ſe
miſſe. §. illud coll. j. Quod autem hic
ſimus in materia correctoria: clarū
eſt. Vel poteſt aſſignari alia ratio vel
reſponſio quod intelligatur niſi quo
ad ea que non includuntur in vniuer
ſali cōmiſſione ſecūdum Bald. in. l.
j. §. initio in fine. ff. de officio prefecti
vrbis per. c. ſi. et. c. licet de offi. vica-
rij. lib. vj. argu. l. cum hi. §. qui tranſi
git. ff. de tranſactio. Ex quibus omni
bus concludetur quod commiſſari⁹
non poſſit meliorare filium commit-
tentis in tertio.
lxxxv. ¶ Unum tamen eſt quod ſi cōmittēs
dixit hoc modo. do tibi facultatem: vt
facias pro me teſtamentum ſicut locu
tus ſum tecum: tunc poterit meliora
re argu. l. quē heredi. ff. de rebus du-
bijs. facit. l. theopompus. ff. de dote
pre. ibi cum dicit. ſciens mētem meā.
facit quod voluit Bartho. quem ſeq̄
tur paulus in. l. ſi ita ſcripſero. ff. de
condi. ꝛ demonſt. ¶ Eodē modo po-
terit cōmiſſarius meliorationem ter-
tij facere ſi cōmittens dixerit. melio-
ro vnum ex filijs meis: quem cōmiſ-
ſarius elegerit. nam tunc poteſt illū
eligere vt probatur in preallegatis iu
ribus et in. l. vtrum. §. cum quidam.
ff. de rebus dubiis eligens autem ni-
hil de ſuo facit. l. vnum ex familia in
principio. ff. de lega. ij. facit. l. fideicō-
miſſaria. §. ſi. ff. de fideicommiſ. lib.
¶ Et multo fortius hoc poterit face-
re cōmiſſarius ſi data eſt ſibi poteſtas
meliorandi filium ſuum petrum: vt.
l. theopompus. ff. de dote preleg. licet
enim dotare filias: ſit paternum offi-
cium quia competit iure patrio. l. qui
liberos. ff. de ritu nup. l. obligamur.
ff. de actio. et obli. l. ſi. C. de dotis pro
mi. dotis tamen datio poteſt cōmitti
in arbitrium tertij: vt. d. l. theopom-
pus ꝛ. l. ſi filie. ff. de lega. iij. que qui-
dem dos tūc aſſignauitur per cōmiſ-
ſarium ſecundum dignitatē ipſius fi
lie q̄ dbet dotari. Ad hoc vide Bald.
in. l. j. C. de nuptijs eſt textus in. d. l. ſi
filie. ¶ Unde ſi legitima ipſius filie
non ſufficit ad dotem illius: cōmiſſa-
rius poteſt arbitrari vſq3 ad tertium
et quintum vltra legitimam neceſſa-
riam filiorum ſecundum diſpoſitio-
nem legum regni. hoc videtur de mē
te ſaliceti in authentica res que. C. cō
munia delegatis. Sequitur Alexan-
der conſilio. lxix. prima parte. et conſi
lio. viij. parte ſecūda. Ad hoc bene fa-
cit. l. j. ff. de lega. ij. vbi illud quod ve-
nit declarandum per alium: habetur
ac ſi fuiſſet declaratum a teſtatore. q̄
ſunt notanda. vide Bartho. in. d. l. q̄-
dam. ff. de reb⁹ dubijs vbi vult quod
legata poſſunt incertum cōmitti: vt
per gloſ. in. l. ſi quis a filio. §. ſi quis
plures. ff. de legatis primo licet ſecus
in datione tutelle.
¶ Adde predictis q̄ licet cōmiſſarius lxxxvj.
non poſſit meliorare filium commit-
tētis in tertio: vt ſupra dictū eſt: pote
rit tamen in quinto ex quo poteſt fa-
cere legata. que non poſſunt verifica
ri niſi in quinto. cum illud tantū poſ-
ſit extrancis legari: vt foro legum lib.
iij. ti. delas mādas. l. ix. ita notāt vo-
luit franciſcus fabarelis in. c. cum ti
bi de teſtamētis et franciſcus de are-
tio in. l. gallus. §. quid ſi tantum. ff.
de liberis et poſthumis.
¶ An cōmiſſarius pōt dare tutorem lxxxvij
filijs cōmittentis? videtur quod non:
quia cōpetit iure patrio. l. j. ff. d teſta.

tutoꝝ.ibi parentibus.competit ergo.
patrib9 ratiõe patrie poteſtatis vt ibi
non autem matri que illos in poteſta
te non habet inſti. de adoptionibus.
§.femine cum alijs de quibus ſupꝛa
in pꝛoxima queſtione.

lxxxviij ¶ An cõmiſſarius poterit filium cõ=
mittentis exheredare.pꝛopter aliquã
ex cauſis poſitis in authen. vt cum de
appella.cognoſ.§.cauſas colla. viij.⁊
in authen.nõ licet.C.de liberis pꝛete.
gloſ.in.c. quintaualis de jure juran.
Per ſupꝛa dicta videtur quod non fa
cit.l.rei judicate.§.moꝛum.ff.ſoluto
matrimonio et quod ibi notatur.et ꝑ
canoniſtas in.c.plerumq; de dona.in
ter virum ⁊ vxoꝛem. vbi heres nõ po
teſt opponere exceptionem adulterij
mulieri repetenti dotem ſcilicet quod
per adulterium illã perdidit. licet cẽ=
ſeatur vna perſona cum teſtatoꝛe. au
then.de jure jurando a mo.pꝛeſtito in
pꝛincipio colla.iiij.⁊ teſtatoꝛ poterat
illam exponere.l.cõſenſu.C.de repu.
facit etiam.l.fi.C. de reuo. dona.vbi
heres nõ poteſt opponere cauſam in
gratitudinis.

lxxxix. ¶ An cõmiſſarius poteſt ſubſtituere
pupillariter filijs cõmittentis? vide=
tur quod non per jam dicta. quia pa=
tri jure patrio competit habẽri filios
in poteſtate.ad idem.l.ij.ff. de pupil=
lari. Ad idem facit dicta lex regni in
quantum dicit ꝙ poteſt dare poteſta
tem pꝛo ſe et rebus ſuis.vnde videtur
quod etiam ſi pater cõmiſſario dede=
rit poteſtatem quod poſſit illam ſub=
ſtitutionem facere:non valet.quia tã
tum pꝛo bonis ſuis poteſt dare: non
in alienis.

xc. ¶ An ſubſtitutio pupillaris facta per
cõmiſſarium:reſoluetur in fideicom
miſſariam? videtur quod ſic per glo.
in.l.verbis ciuilibus.ff.de vulgari et
pupillari per textum ibi et in.l. ſceuo
la.ff.ad trebellia. vbi ſubſtitutio que
nunq; valuit jure directo obliquatur.
⁊ per gloſ. in.§.j. in. ꝟbo ad exẽplum
inſti.ꝺ pupillari ſubſti.¶ Et hoc erit
vtile.pꝛeſuppoſito quod cõmiſſarius
poteſt imponere grauamen: et ſic fa=
cere ſubſtitutionem fideicommiſſa=
riam.de qua alias dicetur.

¶ An cõmiſſarius poteſt ſubſtituere xcj.
vulgariter. per quam ſubſtitutionez
ſuccediтur cõmittenti:vt non obſtent
pꝛedicta. inſti. de pupillari ſubſti. eſt
enim ſecunda inſtitutio. l. julianus.
ff.ſi quis ommiſſa cauſa teſta. cum ſi
milibus. Cõmiſſarius autem poteſt
filios cõmittentis heredes inſtituere
per.d.legẽ.vj.ergo ⁊ ſubſtituere vul=
gariter. hec enim ſubſtitutio vulga=
ris dicitur:quia a quolibet ⁊ cuilibet
fieri poteſt. l. vulgaris. ff. de furtis.
de penit.diſti.j.c. vulgaris Bartho.
in.l.j.ff. de vulgari.

¶ Ex quo infertur quod cõmiſſari9 xcij.
poteſt facere ſubſtitutionem recipꝛo
cam que tantum contineat vulgarez
ſubſtitutionem cuz ſit facta ab eo qui
nõ poteſt facere pupillarem. licet ſint
ipſi adinuicez ſubſtituti pupilli.quia
alias etiam ſi eſſet a patre facta qui il
lam facere poſſet:non compꝛehende=
ret pupillarem quãuis vnus eſſet pu
pillus et alius non.l. ij.et. l. quãuis.
C.de impu.⁊ alijs ſubſti.l. in teſtamẽ=
to la magna.C.de teſta. mi.l. jam hoc
jure.§.ij.ff.de vulgari et pupilla.

¶ Ex pꝛedictis infertur quod ſubſti= xciij.
tutio vulgaris facta a cõmiſſario:nõ
compꝛehendit tacitam pupillarem:
cum illa tacita pꝛocedat ex tacita mẽ=
te deffuncti:que nõ poteſt eſſe hic cũ
defficiat poteſtas:quia ſi deficit in cõ
fectione expꝛeſſe ſubſtitutionis pupil
laris.idem quo ad compꝛehenſionez
tacite:cum ſit idem judicium taciti ⁊
expꝛeſſi regulariter. l. cum quid. ff.ſi
certum peta.facit quod voluit Bald.
in.l.ij.C.de natu. libe. vbi dicit quod
ſubſtitutio pupillaris quam facit pa
ter filio legitimo ꝺ filio ſpurio de qua
in.l.ſi is qui ex bonis.ff.de vulgari et
pupillari:quod nõ compꝛehendit ta=

citam vulgarem.quia faciens ibi pu-
pillarem in cõmodum filij ſpurij: nõ
poterat facere vulgarem. cũ tunc qḋ
potuit nolluit.quod voluit adimple-
re nequiuit autben. ex complexu. C.
de iceſtis nuptijs.§.fi.inſti.ad orphi.
traduntur in.l.fi.ff.de bis quibus vt
indignis. Ita in caſu de quo agitur.
cum vulgaris eſt facta ab impotente
facere pupillarem: quod ideo illã nõ
comprebendat:cum contrariorꝝ eadẽ
ſit diſciplina. l. filium diffinimus. ff.
de bis q̄ ſunt ſui vl' alieni juris.c.ſi ro
manorꝝ.xix.diſt. p illa doctrina Bal.
videtur glo.in autben. quibus mod.
natu.effi.ſui in.vſi.participium.col-
la.vij.vide recentiores in.d.l.ſi is qui
ex bonis.ff.de vulga.ꝛ pupilla.
xciiij. ¶ Ex iſtis infertur quod ſubſtitutio
vulgaris:continet tacitam pupillarẽ
niſi facta fuerit a cõmiſſario. Itẽ ſub
pupillari continetur tacita vulgaris:
niſi filius ſpurius ſubſtituentis ſit da
tus ſubſtitutus pupillaris.
xcv. ¶ An cõmiſſarius poteſt in legitima
filiorum facere ſubſtitutionẽ vulga-
rem.boc dependet ab illo dubio an in
legitima cadat vulgaris ſubſtitutio.
prima conſideratione videtur quod
non quia in ſubſtitutione vulgari:ve
niũt tacite quedaȝ verba ſi volueris.
que inducunt conditionẽ vt vult glo.
in.l.j.ff.de lega.ij.Cõditio autem in-
ducit grauamẽ.l. ſi pater. C. de inſti.
grauamẽ reijcitur de legitima.l. quo
niam in prioribus.C.de inoffi.teſta.l.
cum patronus.de lega.ij.ergo nõ ca-
det vulgaris ſubſti.Contrariũ eſt ve-
rius.l. ſi filius beres. ff. de liberis et
poſtbumis.Alexã.in.l. ſi poſtbumꝰ.
§.quod vulgo.eod.ti.et ibi Franciſcꝰ
aretinus et Paulus de caſtro. ¶ Ad
idem.l.fi.ff.de cõdi.inſti. videas Iaſ-
ſon.in.d.l.ſi pater.qui mouet iſtã que
ſtionem.ſed parum allegat.
xcvj. ¶ Tu vide Bartbo. in.l.j. ff. de vul-
gari.vbi inter cetera dicit ꝙ vulgaris
dicitur:quia a quolibet ꝛ cuilibet fie-
ri poteſt.et per conſequens filio in le-
gitima a patre.arguendo ab etbimo-
logia vocabuli.l.ij.§.apellata.ff.ſi cer
tum peta.§.j. inſti. quibus modis re
contrabi.obliga.l.redibere in princi
pio. ff. de edili.edicto.
¶ Ad idem Bald. in. l. ſi arrogator. xcvij.
ff.de adoptio.eo.ij.vbi dicit ꝙ lȝ i legi
tima filij arrogati : non cadat graua-
mẽ:vt ibi:ꝛ in. §. ſed bodie inſti.eod.
bene tamen cadit vulgaris:quia non
cõtinet grauamẽ. ¶ Ad idem Bart.
in.l.lucius. §. marcellus.ff.ad trebel-
lianum vbi dicit quod dos relicta fi-
he in teſtamento quod venit in ſubſti
tutione vulgari:ergo cadit i illa.Sed
dos ſuccedit loco legitime.l. titio cen
tum.§.titio genero.ff.de condi. et de-
monſt. ergo cadit etiam in legitima.
¶ Ad idem. l.vna. §. cum autem in ſu
periori juncto.§.in nouiſſimo. de ca-
ducis tollen.valet enim argumentuȝ
de vna lege juncta ad aliam.l.gallus
§. ille caſus indificilis eſt.ff.de liberis
ꝛ poſtbumis dicebat.§. in nouiſſimo
ꝙ bereditas non adita:non tranſmit
titur:niſi tantum per filium.in.§.cuȝ
in ſuperiori. quid ſi iſte beres babeat
ſubſtitutũ?ſentit ergo quod filius po
teſt babere ſubſtitutum vulgarem.
¶ Ad idem.l.ſi quis filium.§. j. ff. de xcviij.
acqui.bere.junctis bis q̄ dicit Bart.
in.l.j.ff.de vulga.in principio. v. col.
vbi dicit ꝙ in illo.§.fuit datus ſubſti-
tutus vulgaris filio. ¶ Ad idẽ lex re-
gni.vj.partita.titu.v. l.j. ante finem.
¶ Ad idem Bartbo.in.l.pro berede.
§.bereditarios.ff.de acqui.bere. vbi
dicit quod licet filius nõ poſſit accep-
tare legitimã: ꝛ alia bona paterna re-
pudiare:vt ibi ꝛ in.l.quia poterat. ff.
ad trebell. illud dicit eſſe verum: niſi
pater illum filium grauaret de dãdo
aliquam rem ſuam:et daret ei ſubſti-
tutum vulgarẽ.ergo ſubſtitutio vul-
garis bene cadit in legitima.maxime
quia inter grauamẽ et ſubſtitutionẽ
vulgarẽ poſuit dictionẽ:ꝛ:que ponit

inter diuerſa gloſ.in rubrica.C.de iu
ris ꝛ facti igno.ergo ſentit quod ſub
ſtitutio vulgaris non eſt grauamē et
conſequenter cadat in legitima. Ad
idem.l.iam dubitari.ff.de heredi.in=
ſtituendis. ¶ Item quando datur fi-
lio ſubſtitutus vulgaris:nō priuatur
filius legitima ex patris diſpoſitione:
ſed filij voluntate ergo imputet ſibi.
ſecūdum Paulum de caſtro.in.d.§.
quod vulgo.tunc enim legitima filij:
habet priuilegium dum acceptatur
per ipſum filium.alias non.l.cum pa
tronus de legat.ij.l.ſi titio ꝛ mihi.de
lega.j.Sed vulgaris ſubſtitutio non
habet locum niſi tantum repudiata
legitima per filium.l.poſt aditam.C.
de impuberū ꝛ alijs.Si autē tunc nō
habet ꝑuilegiū legitime:nō eſt mirā
dū:ſi cadat in ea vulgaris ſubſtitutio.
xcix. ¶ Ad contraria dicendum quod licet
in ſubſtitutione vulgari cadāt illa ver
ba ſi volueris:non tñ in inſtitutione.
Itez videbatur per ſubſtitutionē vul
garem poſitam in legitima fieri gra=
uamē filio:cum impediatur trāſmiſ-
ſio lex ſi filius heres.ff.de liberis et
poſthumis Cogitabis.
c. ¶ Ex iſtis infertur quod ſicut legiti=
ma patitur directam pupillarem:ſic
directam vulgarem.ſic ampliabis.l.
ex tribus.C.de inofficio.teſta.
cj. ¶ An cōmiſſarius qui poteſt facere
heredem:debeat prius nominari per
eum qui dedit poteſtatem.Aliqui di
cebant quod ſic.Immo ꝛ legata ꝛ cō-
miſſarius illa diſtribuat:vt colligitur
ex dicta lege regni.vj.Item quia vo-
luntas captatoria:eſt improba.vt in
precedentibus dictum eſt.Item quā=
do lex eſt dubia:debet intelligi ſecun=
dum titulū ſub quo ſituatur.l.impe-
ratores.ff.de in diem adiectio.cū alijs
de quibus ſupra.dicta autem lex re-
gni eſt ſita foro legum lib.iij.titu.de-
las mādas.Poterit ergo cōmiſſari⁹
nominare tantum legatarios.quan=
do enim iuris conſulti volebant tra-
ctare de captatorijs voluntatibus cir
ca legata:poſuerunt ſub titu.de lega-
tis.l.captatorie de leg.j.ſi volebāt tra
ctare circa hereditates:poſuerunt in.
l.illa inſtitutio et in.l.captatorias.ff.
de heredi.inſti.ꝛ in.l.captatorias.C.
de teſta.mi.l.tamen illa ſe fundat ſup
diſtributione fienda.per cōmiſſariū.
fateor quod ponit duo.vnū in narra=
tione legis:aliud in dicto ſpeciali.nar
ratio generalis:non eſt refferēda ad
dictum ſpeciale:quia exempla nō ar-
tant regulā.l.damni infecti.ff.de dā-
no infecto.Item hoc verbū:māda:in
vulgari noſtro:intelligitur de here-
dis inſtitutione vt foro legum.lib.iij.
titu.de las herencias.l.x.xiij.ꝛ verbū
ordinare poſitū in illa lege ad vtrūq;
reffertur ſcilicet ad teſtamentum in
quo heredis inſtitutio et legata fiunt
facit rubrica.C.de teſtamentis ordi=
nandis.in ordinatione quidem teſta=
menti:venit heredis inſtitutio ac no
minatio.l.hac conſultiſſima.cod.ti.
poterit ergo nominare heredem.
¶ Ad cōtraria:patet ſolutio ex predi- cij.
ctis.ideo nō eſt op⁹ ampli⁹ inſiſtere.
¶ An cōmiſſarius cogitur acceptare ciij.
cōmiſſionem vel executor executionē
vide Bart.ꝛ alios in.l.j.de leg.ij.Ex
quorum dictis in vtraq; queſtione vi
detur quod ſic ſicut tutor tutellā que
datur inuito inſti.de tutellis in prin-
cipio cum ſimilibus.cōmiſſaria autē
ꝛ tutella equiparantur glo.in.l.tutel-
la plerūq;.ff.de tutellis.niſi dixeris:
quod nō equiparantur in omnibus:
vt late in ſuperioribus dictum eſt.vn
de regulariter non cogitur niſi tūc de
mū quando executor vel cōmiſſarius
ꝓmiſit cōmittēti exequi vel teſtatori
vt notanter voluit Alexan.in.d.l.j.de
lega.ij.qui multa allegat in.j.col.cui
adde.l.ex ſententia.ff.de teſta.tute.vbi
ei qui teſtatori promiſit eſſe tutorem
filiorum:nulla competit exceptio ad
ſe excuſandum de his que ponuntur
in titulo de excuſatio.tuto.

ciiij. ¶ Unde ſi cõmiſſarius tutor vel exe=
cutor propria manu cõmiſſione vel te
ſtamentum ſcripſit: nec contradixit:
videtur conſentire ꝛ poteſt compelli:
vt colligitur ex. d.l. ex ſententia cum
dicit.quoniam promiſiſſe. ꝛc.
cv. ¶ Si contingat haberi recurſum ad
judicem ordinarium ab ipſo cõmiſſa
rio: tanꝗ̃ ad bonum virũ.an ab eius
ſententia poterit appellari. Aliqui di
cunt ꝙ non. tenet Inno.in.c. preſenti
de reſcriptis lib.vj.ꝛ ibi refferunt alij
ꝛ ſequuntur Bart.ꝛ alij in.l.j.de leg.
ij.in fine.Jo.an.in ſpecu. de appella.
§.in quibuſdam.vſi.xvj. franciſcus
cardi.in.c.expoſita de arbi. poſt Bar
tho. de ſalice. in quadam ſua diſpu=
tatione. Bald.in.l.fi.C. de cõtrahen.
emp.quos ſequitur Abbas in.c.quin
tavallis de jure juran.et multi alij de
quibus per Alexand.in.d.l.j. de lega
tis.ij.qui late loquitur.
cvj. ¶ Alij multi tenent contrariũ quia a
quocũꝗ̃ judice gravãte poteſt appel
lari.c. omnis oppreſſus.ij.q.vj.c. vt
noſtrum de appella.c. de appellatio=
nibus cod. ti. Item vbi eſt eadem ra
tio:idẽ jus.l.illud.ff.ad legem acqui.
c.tranſlato de conſti. ſed judex redu=
ctionis ita poteſt gravare ſicut quili=
bet alius a quo appellatur. ergo.
Hanc partem tenuit Jacobus butri.
in.l.ſocietatem.§.arbitrorum.ff. pro
ſocio ꝛ ibi alij recẽtiores.ꝛ in.d.l.j. de
lega.ij.Bald.in.l.vna.C.in vna cau.
liceat tertio provocare.col.fi.ꝛ in.l.j.
C.de his que pene no.ꝛ in.c.fi.quo tẽ
pore miles.ꝛ in.c.preſentata de teſti=
bus. baptiſta de ſancto blaſio in tra=
ctatu arbitrorum.q. pen. alias. xcix.
Antonius ꝛ Jo.de jmola in.d.c.quin
tavallis. ¶ Ex quorum dictis dãtur
ſolutiones ad cõtraria. maxime quia
preſupponunt ꝙ a ſententia arbitro=
rum nõ poteſt appellari:ſed ſolũ red=
duci ad arbitriũ boni viri vt.d.§. ar=
bitrorum quod eſt falſum.Immo ap=
pellari poteſt:vt per Bart.in.l. fi. ff.
de appella. cuius meminit Alexãder
in.d.l.j.de legatis.ij. Ludo. Roma.
conſilio.cxcx. Pro quibus facit:quo
niã a trãſactione inita inter aliquos
poteſt appellari.l.a ſententia.§.idem
reſcripſerunt.ff.de app. Sed arbitra
mentum eſt tranſactio autben. ſi ve
ro contigerit. C. de judicijs ꝛ in cor=
pore vnde ſumitur.traditur in.l.j.et.
ij.C.ſi adverſus tranſactio.remiſſive
per Alexan.in.d.l.j. de lega.ij.
¶ Non obſtat deciſioni Bart. ſi dice cvij.
ris.illud quod fit ab arbitratore:dici
tur extra judicium fieri. nam etiã in
actibus extrajudicialibus: appellari
põt.c. bone.c.cũ ſit romana d apella.
c.cõcertationi cod.ti.lib.vj.cle. cauſã
de electio. hanc partem tenet lex regni
vltima in curijs de Madrid. per re=
gem et reginam / recte quidem. nam
quando aliquid relinquitur judicis
arbitrio:ſi male arbitretur:poteſt ab
eo appellari.glo.in.l.ſi qua pena.ff. d
verbo.ſignifi.ꝛ in. c.ſup his de accu=
ſa.ꝛ in.c.j.de dilatio.ꝛ in.c.j.de cõfeſ=
ſis lib.vj.ꝛ in.c.romana de app. eod.
lib. Antonius in.c.quintavallis de ju
re jurã.ꝛ iſtud teneas:quãvis Inno.
in.c.fi.de ferijs teneat contrariũ quẽ
ſequitur Bald.in. l. ij. C. quomodo
ꝛ quando judex.Sed intellige ſecun=
dum Alexand.in.d.l.j.de lega.ij. quã
do cõmittitur libero arbitrio:quia tũc
poteſt iniquum equo preferre:vt tra
ditur in.l.cum quidam de lega.ij.ꝛ.l.
nõ quicquid.ff.de judicijs ꝛ.l.fideicõ
miſſa.§.quamꝗ̃ de lega.ij.gloſe au=
tem debent intelligi quando ſimplici
ter judicis arbitrio aliquid cõmitti=
tur.nam tunc ſi male arbitretur: po=
teſt appellari:cũ in tali arbitrio ſim=
pliciter dato: intelligatur declaratio
boni viri:vt traditur in.d.l.j.de lega.
ij.ꝛ in.l.ſi libertus.ff.de operis liber.
in quibus locis multa reffert Alexã.
ꝙ poſſunt adduci ad hoc propoſitũ.
¶ Adde quod hec appellatio que fit cviij.
a redductione vel redductionis:.cen

ſſetur ſecunda appellatio reſpectu re-
clamationis facte ab ipſo arbitrato-
re. ⁊ ſic nō poterit iterū appellari: ita
tenet Jo. de imola in. c. qntauallis de
iure iur. Intellige quādo iudex a quo
fuit petita redductio: ledit in magna
quātitate: ſecus ſi in parua. nā tūc nō
pōt appellari ſm Bald. in. l. vna. C. d
his q̄ pene noīe ⁊ Ludo. in dicto cōſi-
lio. ccxx. ſentit Bald. in. c. fi na. in fine
quo tempore miles. cuius meminit
Alexan. in. d. l. j. de lega. ij.
cix. ¶ Ex quo reſultat limitatio ad. l. in
maioribꝰ. C. d app. fateor tñ qd̄ in his
que ſunt de iure cōmuni: bene cōſide-
rāt minima ſeu parua: vt. l. j. §. illud.
ff. de cōiungēdis cū emācipatis libe-
ris. Secꝰ in alijs q̄ ſunt de iure ſpecia
li. l. ſcio. ff. de in integrū reſti. p Ange
lū inſti. de re. diui. §. gallinaꝝ. ⁊ An-
toniū corſetū in tractatu de minimis.
cx. ¶ Sed cogita/ſi in caſu predicto dici
pōt qd̄ ideo procedit: ꝓpter fauorē cō
ſeruationis ſentētie: cuiꝰ verba aliq̄n
do improprīāt vt valeat glo. in. l. ⁊ pu
to. ff. familie hercīſ. quā multū cōmē
dat Bald. in. l. cū virū. C. de fideicō.
fi. col. ⁊ in. c. fi. de trāſla. eꝑi. in. c. con-
tingit de dolo ⁊ cōtu. in. c. cū ſuper de
re iudi. Suzinꝰ in. l. quoties. ff. d rebꝰ
du. ⁊ ibi Jaſſo. pōderat in arg. l. Sed
⁊ ſi poſſeſſori. §. itē ſi iurauero. ff. d iu
re iurā. Sed hec rō etiā habet locū in
quocūq alio iudice modicum grauā
te ideo cogitabis.
cxi. ¶ Aduerte quod cōmiſſariꝰ in execu
tione officij: vel is in cuiꝰ arbitrio ali
quid eſt relictū in modo arbitrādi de
bet cōſiderare vires bonoꝝ cōmitten
tis: ⁊ merita pſonaꝝ ⁊ charitatē quā
cōmittēs habebat ad illas: ⁊ cauſa p
qua relinquitur: vt alimentoꝝ dotis
vel ſtudioꝝ: vt. l. ſi filie. ff. de leg. iij. ⁊.
l. quero. ff. de iure dotiū. Bart. et alij
in. d. l. j. ff. d leg. ij. vnde nō poterit vni
ſoli relinq̄re totū patrimoniū ſcdꝫ eū
per. l. quidā cod. ti. et dicta iura gl. in
d. l. j. ibi pro viribꝰ patrimonij ⁊c. Si
aūt arbitriū relictū eſt ſine expreſſiōe
cauſe: tūc arbitrium erit boni viri: vt
q̄ndo pupillo fuit relictū arbitrio ſui
tutoris. nā debet cōſiderare quātū ſit
equū pupillo relinq̄ cōſideratis predi
ctis cū legata videātur facta ob meri
ta legatarij. l. nec adiecit. ff. pro ſotio. cxij.
¶ Ex quo infert quod cōmiſſariꝰ nil
pōt nec debet relinq̄re ei q̄ cōcubuit cū
vxore cōmittētis ex ꝓſumpta eius vo
lūtate. p gl. in. l. ſororē. C. de his q̄bus
vt indignis ⁊ in. l. fideicōmiſſum. C. d
fideicōmiſ. ⁊ ſi forte aliquid ſibi reli-
quit cōmiſſarius: ⁊ poſtea acceſſit ad
vxorē cōmittētis illud pdet: vt p Sa-
licetū in. d. l. fideicōmiſſū. ad hoc ſunt
due leges regni. iiij. parti. ti. xij. l. iij.
fo. legū. li. iiij. ti. d las donationes. l. ix.
¶ Ex iſtis dicebat Paulus de caſtro cxiij.
in. d. l. fideicōmiſſum q ſi vidua com
miſit adulterium perdit dotem. Sed
alij recētiores ibi ⁊ alexā. in. d. l. ſoro-
rem tenent contrarium. vide eūdem
paulum conſilio. xxj.
¶ Quid autem ſi is cui cōmiſſarius: cxiiij.
vel in quem arbitrium eſt collatum:
aliquid reliquit: habuit acceſſum ad
commiſſarij vel arbitri vxorem: poſt
q̄ ei fuit relictum: an perdet relictuꝫ
videbatur q ſic per jam dicta. veritas
eſt in contrarium. quia non videtur
habere a cōmiſſario vel arbitro: ſed
potius a committente: vt lege vnum
ex familia delegatis ſecundo.
¶ Conſiderare etiam debet com- cxv.
miſſarius vel is in cuius arbitrio le-
gata ſunt relicta qualitatem et quan
titatem relictorum: que commiſſio-
nem faciens reliquiſſet. argu. l. ſi ſer-
uus plurium. §. fi. ff. de legatis primo
et. l. cum vnus. §. fi. ff. de alimentis et
ciba. lega. cum precedentia declarent
ſequentia obſcura. l. qui filiabus in
principio de leg. j. ⁊. d. §. fi. per Bart.
in. d. l. j. de leg. ij. Bald. in. l. legatoꝝ.
§. fi. cod. ti. ad idē. l. vtrū. ff. de peti. he
reditatis inde eſt quod principium le
gis clarum: declarat finem obſcurū.

Quādo el teſtador no hizo heredero ni menos dio poder al cōmiſſario q̄ lo fizieſe por el ni le dio poder pa hazer algūa coſa delas dhas enla ley proxima ſino ſolamēte le dio poder pa q̄ por el pueda hazer teſtamēto el tal cōmiſſario / mandamos q̄ pueda deſcargar los cargos de cōſciēcia del teſtador q̄ le dio el poder pagando ſus deudas ⁊ cargos de ſeruicio ⁊ otras deudas ſemejantes: y mādar diſtribuyr por el anima del teſtador la quinta parte de ſus bienes q̄ pagadas las deudas mōtare ⁊ el remanente ſe parta entre los pariētes q̄ vinierē a heredar aquellos bienes ab inteſtato: ⁊ ſi pariētes tales no tuuiere el teſtador mādamos q̄ el dicho cōmiſſario dexādole ala muger del q̄ le dio el poder lo q̄ ſegū leyes de nr̃os reynos le puede pteneſcer ſea obligado a diſponer de todos los bienes del teſtador por cauſas pias ⁊ puechoſas ala anima del q̄ le dio el poder ⁊ no en otra coſa alguna.

Commiſſari⁹ cui ſimpliciē data ē facultas teſtandi: quid facere pōt. Executor teſtamentari⁹ pōt debita teſtatoris ſoluere. ſpe. de inſtr. edic. §. xiiii. ꝟſi. quid ergo Bal. in additione. ꝟſi. teſtator. ⁊. ꝟſi. argumētū ⁊ in. l. id quod pauperib⁹ col. iij. ꝟſi. venio ad quartū. C. de epi. ⁊ cleri. Itē debitū naturaliter ſi aliud nō repit, Bart. in. l. quib⁹. §. dn̄s. ff. de cōdi. et demō. ⁊ in. l. j. §. hec ꝟba. ff. ne vis fiat ei ⁊ in. l. legaui. ff. de libe. leg. Alexan. in. l. id quod pauperib⁹ preallegata ⁊ in. l. ij. C. de fideicommiſ.

ij. ¶ Debita a teſtatore ſoluta: ſoluere nō pōt alias tenet de ſuo Bald. in. l. ſi fideiuſſor in prin. de leg. j. nec debita a quib⁹ teſtator fuit abſolut⁹ p ſentētiā iniuſtā Bald. i. d. l. id qd̄ paupib⁹. ⁊ ibi an tenet ſoluere penā cōmiſſam cōtra defunctū, ꝟ. ſed ponam⁹ ⁊ in. l. poſt in fi. C. de furtis ⁊ in. d. §. dn̄s. Itē pōt ſoluere debita preſcripta a defuncto. Bart. in. l. creditores. iiij. oppo. C. de ꝟbo. ſigni. Bald. in. c. ſi quis p triginta ſi de feudo fue. cōtro. ⁊ in. l. ij. C. de fideico. ⁊ in. d. l. id qd̄ papib⁹. v. q. ⁊ in. d. §. dn̄s ⁊ ibi Bart. ⁊ in. l. is cui. §. flauius. ff. de ſolu. Job. de imola ⁊ alij ibidem. Inno. ⁊ alij in. c. quia plerinq; de inmuni. eccle.

¶ Executor tenet ſtatim ſoluere dbita teſtatoris. Bald. in. l. fi. §. ſi autē legata. C. de bonis q̄ liberis. Idē in relictis pijs q̄ celeritatē deſiderāt: vt ſunt funeralia ⁊ etiā ſepultura ⁊ vſure ac male ablata Bald. in authē. hoc amplius. iiij. co. ⁊ in. l. cū quā. col. v. C. de fideico. ⁊ in. d. l. id qd̄ paupib⁹ co. iiij. iij.

¶ Si executor ſoluit de ſuo: pōt illud repetere ab herede. Bald. in. l. fi. C. de his que ſub modo. ſpec. vbi ſupra. ꝟſi. fi. et ibi Bald. in addi. iiij.

¶ An executor teſtamētari⁹ tñr ſatiſdare de diſtribuēdis bonis ad vſū deſtinatū ⁊ d reddēda rōne. ⁊c. vide bar. in. l. ſi ex duob⁹ de leg. ij. ⁊ in. l. diu⁹. ff. ſi cui pl⁹ quā p legē fal. ⁊ in. l. qui a plurib⁹ de leg. j. ⁊ in. l. libertus. ff. de annuis leg. §. largius ⁊ in. l. ſolēt. ff. de alimētis ⁊ ciba. legatis q̄ dicit ꝙ ſic.

¶ An executor teſtamētarius pro ſoluēdis debitis pōt vēdere de bonis teſtatoris dic ꝙ nō: niſi teſtator cōceſſerit: vł ſi aliūde ſolui nō poſſit. Bald. in addi. ſpe. vbi. ſ. ꝟſi. an executor vltime poſt ſpe. ibi. ꝟ. ſed an exceptio ⁊ ꝟſi. quid ſi non. tenet barth. in. l. alio. ff. de alimentis et ciba. legatis ⁊ in. l. j. §. j. ff. de rebus eoꝝ. In caſu tamen ꝙ poteſt vendere: non debet vendere rem meliorem barth. in lege magis puto. §. idē ptor eod. ti. glo. in. l. iij. C. quando decreto opus eſt. Sed dꝫ vēdere nomina dbitoꝝ poſtea mobilia; vj.

de inde immobilia: Bal. in. l. fi. §. ſin aũt legata. C. de bonis q̃ libertis. Pro paruo debito: nõ debet vẽdere rẽ magni precij. Ange. in authẽ. de alienatione et emphi. §. hoc ẽt. v. col. colla. ix. ꝛ in. d. l. j. C. quãdo decreto op⁹ nõ eſt. nec põt vendere plus ꝙ̃ oportet pro ſolutione debitorum defuncti. d. §. ſi autem legata ꝛ ibi Bald.

vij. ¶ Executor teſtamẽtari⁹ dꝫ vẽdere bona teſtatoris in ſubaſtatiõe ſi herẽdes req̃ſiti noluerint ſoluere debita. Bart. in. d. l. alio ꝛ in. l. legatis. ff. de vſu. ꝛ ba. bal. l. l. creditor. C. ð diſtra. pigno. ꝛ ſi in ſubaſtatione res vẽdicat viliori ꝑcio nõ tñr executor heredib⁹ defuncti ad reſiduũ ꝑcij. bal. in. l. j. C. ſi vẽdito pigno. aga. bart. in. d. l. alio.

viij. ¶ Executor teſtamẽtari⁹ q̃ vẽdidit rẽ ðfũcti ad ſatiſfaciẽdũ creditorib⁹: põt trãſferre dominiũ ꝛ poſſeſſionẽ in emptorẽ Bald. in. d. l. alio. ꝛ in. d. l. id qð pauꝑib⁹. q. xviij. niſi heres poſſideat vt ibi. debet tamen ratificari vẽditio per heredẽ ſecũdũ Bald. in authen. ſi captiui fi. col. C. de epiſ. ꝛ cleri.

ix. ¶ Executor teſtamẽtari⁹ debꝫ remittere vſuras q̃ ſibi debentur: ꝛ ſoluere quas extorſit vt per ſpec. ti. de inſtru. edic. §. xiiij. vſi. hoc autẽ. archi. in. c. res. xiiij. q. fi. Bald. in. l. etiam. C. de fideicomiſ. ꝛ in. d. l. id quod pauperibus. v. col. q. viij. C. de epiſ. ꝛ cleri.

x. ¶ Quinta pars omniũ bonoꝝ intelligitur deductis debitis ꝛ ere alieno. l. nõ amplius de lega. ij. cũ ſimilib⁹ ꝛ hic probatur ꝛ. l. filli. cxiiij. vide Bald. in. l. nulli. C. de epiſ. ꝛ cle. col. ij. iſtam quintam poteſt executor diſtribuere pro anima teſtatoris.

xi. ¶ Iſta lex diſponit ꝙ in deffectũ cõſãguineoꝝ: executor teſtamẽtari⁹ debꝫ diſtribuere bona ðfuncti int̃ paupes excluſa vxore. vnde videt̃ corrigere authẽ. ꝑterea. C. vnde vir ꝛ vxor. ſimilr̃ excludit̃ fiſc⁹ ꝛ corrigit̃. l. ſi vacãtia. C. de bonis vacãtib⁹. lib. x. ꝛ. l. iij. in fine ti. delas mandas. Corrigitur etiã. l. j. C. de heredib⁹ decurionũ q̃ dicit ꝙ ſi nauicularí⁹ ſine teſtamẽto et liberis decedit: hereditas eius nõ ad fiſcum ſed ad corp⁹ nauiculārioꝝ ðffert̃. Ex ꝙ̃ dicũt ibi doctores ꝙ mortuo artifice alicui⁹ collegij: in defectũ veniẽtiũ ab inteſtato: ſuccedit collegiũ. Idẽ dicit Bal. ibi de famulo q̃ decedit inteſtatus: vt in deffectum veniẽtium ab inteſtato ſuccedit dominus non fiſc⁹ Bartho. in. l. ſi quis filio. §. eius qui. ff. de iniuſto rupto. teſta.

¶ Niſi dixeris ꝙ iſta lex ꝓcedit q̃ndo defunct⁹ cõmiſit alicui factionẽ teſtamẽti ꝛ fecit: vel nõ fecit: nã tũc nõ videt̃ omnino decedere inteſtatus: ſed magis videt̃ teſtat⁹ animã heredẽ reliquiſſe: vt ſentit Inno. in. c. cũ tibi de teſta. ꝛ ſequitur Bald. in. l. epiſtola. j. col. C. de fideicõmiſ. bene facit lex regni ordina. titu. delos teſtamentos. l. iij. que loquitur de peregrino moriente ab inteſtato ꝙ eius bona deferuntur ad fiſcum in defectum deſcendentium: vide bonum textum in authen. omnes peregrini. C. cõmunia de ſucce. et ibi Bald. xij.

¶ Si teſtator mãdat bona ſua diſtribui: intelligit̃ inter paupes ꝛ pro anima teſtatoris. Bal. in. l. executorem. co. ij. in fine. C. ð execu. rei iudi. Intellige de pauperibus illius loci in quo eſt teſtator Barth. Bald. in. l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſ. et cleri. xiij.

¶ An executor teſtamẽtarius põt bona defũcti diſtribuere in vna ſola cauſa an debeat in multis vide Bald. in. l. j. col. x. ꝛ ibi additionẽ in. vſi. quãꝙ̃ C. de ſacroſanctis eccleſijs. xiiij.

¶ Executor põt agere cõtra heredes vel poſſeſſores bonoꝝ defuncti. Bal. in. l. fi. col. v. C. de ſacroſã. eccle. ſentit Inno. in. c. cũ tibi de teſta. ꝛ bald. in. l. in epſa. col. j. C. de fideico. vbi dicit ꝙ cõmiſſa voluntate teſtatoris in ticiũ: ipſe heres cenſetur: vt eius bona pro anima diſtribuat. Si heres: ergo poteſt eius bona a poſſeſſoribus petere. xv.

xvj. ℂ Relictum pro anima eſt pius gloſ.
in.l.ſi quis titio de legat.ij. Bald. in.
l.j.col.ij.C.de ſacroſanct.eccle.etiam
ſi relinquatur conſanguineo paupe-
peri gloſ.in.c.ij.de ſepul.vnde execu-
tor poteſt diſtribuere in conſangui-
neum ſuum vel teſtatoris pauperem
Bald.in.d.l.j.col.x: Vſi. ſuper.vj.q.

Lex.xxxiij.

El cõmiſſario para hazer teſtamẽto/ o mandas/ o para declarar por virtud del poder q̃ tiene lo que ha de fazer delos bienes d̃l teſtador no tenga mas termino de quatro meſes ſi eſtaua al tiempo que ſe le dio el poder en la ciudad/ o villa/ o lugar donde ſe le dio el poder: y ſi al dicho tiempo eſtaua auſente pero dentro deſtos nueſtros reynos no tẽga ni dure ſu poder mas de ſeys meſes: z ſi eſtuuiere fuera delos dichos reynos al dicho tiempo tenga termino de vn año z no mas. E paſſados los dichos terminos no pueda mas hazer que ſi el poder no le fuera dado z vengan los dichos bienes alos que los hauian de hauer muriẽdo el teſtador ab inteſtato los quales terminos mandamos que corran al tal cõmiſſario aun que diga z alegue q̃ nunca vino a ſu noticia que el tal poder le auia ſido dado. Pero lo que el teſtador le mando ſeñalada z determinadamente ſeñalando la perſona del heredero/ o ſeñalando cierta coſa que auia de hazer el tal cõmiſſario mãdamos que en tal caſo el cõmiſſario ſea obligado a lo fazer: y ſi paſſado el dicho termino no lo fiziere que ſea auido como ſi el tal cõmiſſario lo fizieſe/ o declaraſe.

j. Commiſſari⁹
preſens in lo
co tẽpore cõ-
miſſionis: in
fra quatuor
menſes offi-
ciuz expleat:
abſens a loco
infra ſex. ab-
ſens a regno
infra annuz.
ſpecifice cõmiſſa a teſtatore: ſi a com-
miſſario non fiant: habentur pro fa-
ctis. hoc continet iſta lex notanda.
ij. ℂ Adde q̃ executori teſtamẽtario dã
tur etiam ſex mẽſes ad exequendum
authen.de ſancti.epiſcopis.§. fin au-
tem ſanctiſſimus z ibi Ange.colla.ix.
iij. ℂ Iſta tempora currũt a morte teſta-
toris ẽt executori teſtamẽtario Bal.
in authẽ.hoc ampli⁹.iiij.col. C. de fi-
deicõ.nota.in.c. q̃a nos de teſta. poſ-
ſunt iſta tẽpora abreuiari p̃ teſtatorẽ.
Bal.i. d.authẽ.j.oppo.i lectu.antiq̃.
iiij. ℂ Hec tẽpora currũt cõmiſſario etiã
ignorãti: vt hic dicitur in fine. Idem
in executore teſtamẽtario arg.c.ſi.de
procu.lib.vj.tenet Bal. in.l.id quod
pauperib⁹. q.iij.C.d̃ epi. z cle. z in.l.ij.
C.de execu.tu. z in.l.j.in.principio. C.
de cadu.to. z in.l.captatorias.C. de te
ſta.mi. z in addi.ſpe.d̃ inſtru.edic.V.
executor debet exequi.quãuis Bart.
ſenciat cõtrariũ l.l.genero.ff.de infa.
Bald.in.l.quinq̃ginta in fi. C. de ex-
cu.tu. fran.de padua in.l.quãdiu.C.
qui admi. quod tamen intelligẽdum
eſt de juſta ignorantia: non de craſſa
et ſupina ſecundum Bald.in.l.iij.C.
de libe. cau. Sed prima oppinio ap-
probatur per hanc legem.
ℂ Unde elapſo tẽpore dato ad exeq̃n v.
dum teſtamentum: exequitur epiſco
pus in relictis piis p̃.d.l.id quod pau
peribus et in prophanis preſes pro-
uincie vt.l.xxxvj. infra eodem.
ℂ Sed ſi in caſu negligentie prouidet vj.
teſtator: ſeruabitur ei⁹ diſpoſitio bal.
in authẽ.licet. C.de epi. z cle. z in. d.l.
captatorias z in.l.i.C. de cadu. toll. z
in.l. ſi fundũ.§.ſtichũ de lega.j.
ℂ Mora cõmiſſarij vl' executoris nõ vij.
põt purgari vt hic d̃r facit.d.c.q̃ nos
de teſta. Adde pau. in.l. quandiu. in.

ij.ff.de acquirenda hereditate vbi dicit ꝙ ſi terminus prefigitur a lege.nõ eſt audiendus volens purgare morã. tenet Bald. in. d.l. id quod pauperibus et in.l.nulli.C.de epiſ. et cleri.et in.l. iij. C. de procuratoribus et in.l. captatorias.C.de teſta.mi.in fine.ſentit ipſe in.l.iij.q.j.de lega.primo τ in. l.cum allegas.C.de vſuffructu τ in. l. lucius titius.ff.de actio.empti.vbi loquitur de mora in contractibus purganda vide Bald.in.l.j.q.xiiij. C.de his q̃ pene no. et in.l. fi. oppoſitione. ix.in lectura antiqua.C.de condi.inſertis.vide materiam in.l. magnam. C.de contrahen.et comi.ſti.τ in.l.fi. τ ibi Bartho.ff.de arbi.g o.τ Bart. in.l.poſt tres.ff.ſi quis cau.τ in.l.iij. de lega.j.τ in.l.cum quidam de lega. ij.τ in.l.fi.C.de fide iuſſo.vbi per Angelũ. ¶ Quid autẽ de artifice qui ad tẽp⁹ ſe obligauit facere op⁹ τ nõ fecit an poſſit facere poſt tẽpus vide late Bald.τ alios in.l.liberti.C.de operis liber. Bartho.in.l.inſulam.j. col.ff. de verbo. obliga.

¶ Ea que determinate cõmiſſa ſunt commiſſario: ſi infra tempora hic ſtatuta non faciat: habentur pro factis vt hic et lege trigeſima prima ſupra vide in ſimili Bartho.in.l.gerit. ff.de acquirenda hereditate. viij.

Lex.xxxiiij.

El cõmiſſario por virtud del poder que tuuiere para hazer teſtamento no pueda reuocar el teſtamento que el teſtador auia fecho en todo ni en parte ſaluo ſi el teſtador eſpecialmente le dio poder para ello.

j. Commiſſari⁹ non poteſt reuocare teſtamentum a teſtatore antea factum: nec quicq̃ ex eo immutare. hoc dicit.ratio eſt q̃a cõmiſſarius veritate inſpecta eſt procurator qui non poteſt venire contra factum domini Bald.in.l.j.oppoſi.xxix.verſi. ſed lege cauetur.C.qui admitti.

ij. ¶ Concurrentibus autem facto domini et procuratoris contrario: preualet factum domini. hinc eſt ꝙ ſi dominus facit procuratorem ad renunciandum:et anteq̃ procurator renunciet: dominus renunciauit: valet renunciatio quanq̃ poſtea procurator renunciet vt notaᷓ in.c. ex parte decani de reſcriptis:vbi videas Felinũ.

¶ Sicut ergo procurator non poteſt facere teſtamẽtum pro defuncto:niſi ad hoc habeat ſpeciale mãdatum: vt ſupra.l.xxxj.xxxij.ſic nec reuocare teſtamentum ab eo factum:ſicut hic dicitur. facit q̃d nota.in.l.vnũ ex familia. §. ſed τ ſi fundum de lega.ij. iij.

¶ Intellige ꝙ non poteſt reuocare etiam ſi multo tempore ante factum fuiſſet per defunctum:quia preſumitur durare eius voluntas. l. ſancim⁹. C.de teſta.l.precibus.C.de impube. τ aliis etiam ſi quadraginta annis antea factum fuiſſet τ teſtator fact⁹ eſſet locuplectior.ſecũdum Paulũ de caſtro in dicta lege ſancimus. iiij.

Lex.xxxv.

El cõmiſſario no pueda reuocar el teſtamento que ouiere por virtud de ſu poder vna vez hecho ni pueda deſpues de fecho fazer codicillo aun que ſea ad pias cauſas avn que reſerue en ſi el poder para lo reuocar/ o para añadir/o menguar/ o para fazer codicillo/ o declaracion alguna.

i. Commiſſari⁹ qui ſemel fecit teſtamentum non poteſt illud reuocare vł aliud facere nec codicillum: etiam ſi hãc poteſtatez ſibi reſeruaſſet hoc dicit. ¶ Idẽ eſt i fideicõmiſſario. l.vnũ ex familia in principio et. §. rogo.et ibi Bartho. ꝛ alij de legatis.ij.
¶ Executoꝛ tamen poteſt variare in electione pauperum. Ange.in.l.Sed ſi in alio.§.ſi quis ſub conditione. ff. ad trebellianum per nota. in. l. cum pater.§.a filia de lega.ij.
ij. ¶ Licet teſtatoꝛ poſſit reuocare teſtamentum a ſe factum.l. ſi quis in pꝛincipio cum ſimi.de legat.j.non tamen cõmiſſarius teſtamentũ quod pꝛo defuncto fecit:vt hic ꝛ per Bald. in.l.id quod pauperibus.C.de epiſ.ꝛ cleri.ꝛ per doctores in.d.l.vnũ ex familia.
¶ Sicut cõmiſſarius poſtq̃ ſemel fecit teſtamẽtũ ꝓ defuncto: nõ põt aliud iij.
facere teſtamẽtũ:ſic nec codicillũ ideſt paruũ codicẽ vt exponit lex regni.vj.pti.ti.xij.l.j.ꝛ inſti.de teſta. in princi. glo.in.l.ij.ṽbo perſonales.C.cõia.de lega. Itẽ quia in codicillis hereditas adi vel adimi non poteſt.l.ij.C.de codicił.ſpecu.de judi.§.j.ṽſi. ſi vero.
¶ An ꝛ q̃ndo põt reuocare quis quod iiij.
ſuo vel alieno nomine geſſit.vide glo. q̃ incipit maxime ꝛ bart.i.l.cũ.vir co.iij.ṽſi.q̃ro vtrũ vir.ff.de vſuris ꝛ in.l.j.§.ꝛ cũ lex.C.ď rei vxo.actio.gl.inſti. quib⁹ alienare licet in pꝛincipio bal. in.l.jubem⁹.C.de ſacroſan.eccle.ſpe. de cõmiſſione.§. ij.et in regula quod ſemel placuit de regu.iur.lib.vj.

Lex.xxxvj.

Quãdo el cõmiſſario no fizo teſtamẽto ni diſpuſo delos bienes del teſtadoꝛ porq̃ paſſo el tiẽpo:o porq̃ no quiſo:o porq̃ ſe murio ſin fazerlo los tales bienes vẽgã derechamẽte alos pariẽtes del q̃ le dio el poder que ouieſſen de heredar ſus bienes ab inteſtato. los quales en caſo que no ſean fijos ni deſcendientes/o aſcendientes legitimos ſean obligados a diſponer dela quinta parte delos tales bienes poꝛ ſu anima del teſtadoꝛ: a lo qual ſi dentro del año contado dende la muerte del teſtadoꝛ no la cumpliere: mandamos que nueſtras juſticias les compelan a ello ante las quales lo puedan demandar y ſea parte para ello qualquiera del pueblo.

i. Commiſſario⁊ teſtamẽtum infra tempora deſignata non faciẽte: hereditas ꝑueniat ad veniẽtes ab inteſtato: q̃ cõpelluntur/ quintam partem hereditatis pꝛo anima defuncti erogare hoc dicit.
ij. ¶ Ex iſta lege juncta.l.xxxj.dicũt aliqui ꝙ ſi defunctus in cõmiſſione nominauit aliquem inſtituendum heredem:ſi commiſſarius eum non inſtituit ſuccedunt venientes ab inteſtato non is qui fuit nominatus.quia talis nominatio non operatur heredis inſtitutionem.adeo ꝙ ſi quis alteri commiſit ꝙ titium heredem inſtitueret:et hoc non fecit: videtur decedere inteſtatus.d. l. vnum ex familia de lega.ij.debet enim expꝛeſſe nominari per teſtatoꝛem. vj. partita titulo. iij.l.xj.¶ In cõtrariũ videtur facere. l.xxij. vbi ſi teſtatoꝛ pꝛomiſit aliquẽ filiũ melioꝛare:habetur pꝛo melioꝛato quãuis eũ nõ melioꝛet. Cogitabis.
¶ An ꝛ quãdo nõ implens volunta- iij.

tem defuncti:priuetur hereditate ha
bita ex teſtamento vel ab inteſtato: et
vtrum priuetur ipſo iure an per ſen=
tentiam vide in authen. hoc amplius.
C.de fideicōmiſ.et in.c.ſi heredes de
teſta. ¶ Item an priuetur fructibus
medio tempore perceptis gloſ.in au=
thenti.de heredi.⁊ fal.§.ſi vero nulla
colla.j.Bartho.in.l.ſi quis ſolidum.
ff.de here.inſti.⁊ in.d.authē.hoc am
plius.vbi vide Bald.⁊ angelū ⁊ alios.
iiij. ¶ Quando executores teſtamenti diſ
cordant:quid faciendum vide Bald.
in.l.id quod pauperibus.q.iij.⁊ in.l.
et filiū.§.hodie.ff.de pactis ⁊ ibi pau.
Bald.in.l.ij.§.j.C.cōmunia delegat.
ſpecu.in titulo de inſtru.edictione.§.
xiiij.⁊ ibi Bald.in addictio. Ange.in
authen.de eccle.titu.§.ſi quis hedifi=
cium colla.ix.Bartho.in.l.ſolent.ff.
de ali.⁊ ciba.lega.gloſ.et doctores in.
c.tua nos de teſtamentis.
¶ Quilibet de populo pōt denūciare v.
ꝙ hereditatis quinta pars diſtribua
tur pro anima defuncti: vt hic. quod
ſumitur ex.l.nulli.C.de epi.⁊ cle.vbi
vide Bald.in.v̄. ne piū vltimo nota=
bili ⁊ fi.col.Ange.in authen.de eccle.
ti.§.ſin aūt ſanctiſſimus colla.ix.⁊.vj.
parti.ti.x.l.vij.cū alijs eiuſdē tituli.

Lex.xxxvij.

Quando el teſtador nōbrada/ o ſeñaladamente fizo heredero ⁊ ſecho
dio poder a otro que acabaſe por el ſu teſtamēto el tal cōmiſſario no
pueda mandar deſpues demandadas las deudas y cargos de ſeruí
cios del teſtador mas de la quinta pte de ſus bienes del teſtador: y ſy
mas mādare q̄ no vala ſaluo ſy el teſtador eſpecialmēte le dio el poder pa mas.

i. Si teſtator he
redem nomi
nauit: ꝺ inde
commiſit ali
cui factionē
teſtamēti:nō
poterit : niſi
quintam bo=
norum teſta=
toris pro ani
ma diſtribue
re. hoc dicit.
ij. ¶ Quomodo heres nominandus ſit
a teſtatore: vt nominatio valeat vide
Bald.in.l.iubemus.C. de teſta.⁊ in.
l.hac cōſultiſſima.fi.col.v̄ſi. item di=
citur hic.ſpecu.de teſta. §. j. v̄ſi. ꝙ ſi
Bart.in.l.heredes palā in fine prin=
cipij.cod.ti.paulū cōſilio. ccclxvij.bo
nus textus inſti.de teſta.in principio.
iij. ¶ An et quando valeat teſtamentū
nutu factum preſertim inter filios:vi
de bald.Angelum Paulū et alios in.
d.l.iubemus.qui ſunt variantes.tene
ꝙ non valet.l. his verbis. ff.de here.
inſti.authen, de teſta, imperfectis.§.
nos igitur collatio.viij. authen. ꝙ ſi=
ne.C.de teſta.facit.l.codicillis.§.fin.
cum glo.de lega.ij.⁊.l.fi.⁊ ibi bald.in
v̄ſi.nimia ſubtilitas.C.de fideicōmi.
hodie eadem ſolēnitas requiritur in
teſtamentis inter filios que inter ex=
traneos.l.iij.ſupra. ergo ꝺbēt a patre
nominatim nominari vt colligit̃ ex.
l.xxxj.ſupra.facit.vj.parti.ti.iij.l.xj.
¶ Teſtamentum imperfectum nō va iiij.
let.l.hac cōſultiſſima.§. ex imꝑfecto.
C.de teſta.inſti.quibus mo.teſta.infir.
§.ex eo.cū ſimi.ēt ſi ſit ſcriptū vſqꝫ ad
heredis inſtitutionē excluſiue lꝫ teſta
tor ꝺderit notario cedulā cōtinētē no
mina heredū vt vult bald. quē refert
Angelus in ſuo repertorio in v̄bo te=
ſtator.ꝓ quo lex regni.vj.parti.ti.iij.
l. vij. Si autem continet heredis in=
ſtitutionem dicitur perfectum vt. l.
teſtamentum.C. de teſtamen.vide le
gem infra proximam.
¶ An primum teſtamentum perfe= v.
ctum reuocatur per ſecundum im=
perfectum. ſexta partita titu.primo.
l.xxiij. quem videas.

Quando el teſtador dexare dos/o mas cōmiſſarios ſy alguno/ o algu
nos dellos requeridos no quiſieren/o no pudieren vſar del dicho po
der/o ſe murierē el poder quede por entero al otro/o otros q̄ quiſie-
ren ⁊ pudieren vſar del dicho poder y en caſo que los tales cōmiſſa-
rios diſcordaren cumplaſe y executeſe lo que mādare y declarare la mayor par
te dllos y en caſo q̄ no aya mayor parte y fuerē diſcordes ſeā obligados a tomar
por tercero al corregidor/o aſiſtēte/o gouernador/o al alcalde mayor del lugar
donde fuere el teſtador y ſy no ouiere corregidor ni aſiſtēte ni gouernador ni al
calde mayor que tomē al alcalde ordinario del dicho lugar por tercero y ſy mu
chos alcaldes ordinarios ouiere y no ſe cōcertarē los dichos cōmiſſarios qual
ſea en tal caſo echen ſuertes: y el alcalde a quiē cupiere la ſuerte ſe jūte cōellos ⁊
lo que la mayor parte declarare/o mandare que aquello ſe guarde y execute.

Pluribus cō-
j. miſſarijs re-
lictis: ſi aliqui
eorum requi
ſiti noluerint
aut nō potue
rint cōmiſſa
facere: vel mor
te preuēti nō
fecerint: ſup-
ſtes hoc face-
re poſſet. Si
autem diſcordent fiat quod maioreo
rum pars voluerit. Stantibus pari-
bus: judex ſit terti9 inter eos. Si plu-
res ſint judices: ſorte dirimatur. h.d.
ij. ❡ Sumpta fuit hec lex a.c. prudētiaz
de offi. deleg. ⁊. c. cum plures eod. ti.
lib. vj. ⁊ ex his que tradit Bartho. in.
l. heredes mei. §. fi. ff. ad trebellianū.
Bald. in. c. j. circa finem. vſi. vtrum
autem commiſſarij de inueſtitura in
maritum facta.
iij. ❡ Cōmiſſarius non cogitur accepta
re officiū vt hic colligitur: nec execu-
tor teſtamētari9 etiā i relictis ad pias
cauſas. l. j. C. de ſūma trini. c. tua de te
ſta. quod nota. Sed poſtq̄ acceptauit
cogitur exequi: vt ibi. Joh. an. et alij
in. c. ij. de teſta. lib. vj. Abb. in. c. joha
nes. ij. col. in fine. eod. titu.
iiij. ❡ Executores teſtamentarij diſcor-
dantes: coguntur concordare: vt per
Bald. in. l. id quod pauperibus. q. iij.
C. de epiſcopis et cleri. alias exequi-
tur epiſcopus. l. huiuſmodi. §. fin. de

lega. j. ⁊ tūc poteſt gratificare cui vel-
lit Bald. ⁊ Pau. in. l. ⁊ ſuū heredē. §.
hodie. ff. de pactis. Bald. in. l. vidue.
C. de nuptijs. vide Archi. ⁊ Domini-
cum in. c. ij. d̄ teſta. lib. vj. Bald. in. l.
nulli. fi. col. C. de epiſco. ⁊ cleri.
❡ Unus commiſſarius non poteſt al v.
teri committere nudum miniſteriū.
c. fi. de offi. delega. Abb. in. c. cum ber
toldus de re judi. col. iiij. vſi. quarto
ſoluit Bald. in. l. non ſine col. ij. vſi.
ſed in contrarium. C. de bonis que li-
be. de quo per Barth. in. l. ſingulos.
ff. de teſtamē. et in. l. ſi fundum. §. his
verbis de legatis. j.
❡ De commiſſione alternatiua facta vj.
pluribus: vide Bald. in. l. penul. col.
ij. C. de verbo. ſignifi.
❡ Si arbitri diſcordant quid facien- vij.
dū? vide Bald. in. c. j. fi. col. vſi. ſed hic
ab extra. de inueſti. in maritum facta
Abb. in. c. quintaualle pe. col. in fine
v. vltimo nollo hic ommittere. dicas
q̄ arbitri non coguntur cōpromiſſuz
acceptare: ſed bene acceptatum expe
dire. l. iij. §. tametſi. ff. de arbitris. l. ſi
de meis in principio ⁊ in. §. ex cōmiſſo
in fine eod. ti. Bald. in. l. fi. col. v. vſi.
quero nunquid. C. de cōtrahē. emp.
argumento. l. ſi vſuffructus. §. ſi in-
ter duos. ff. de vſuffruct. et lege. fina.
ff. de execu. mu.
❡ An commiſſarius poteſt agere cō viij.
tra heredem vel debitorem? dic q̄ ſic
Bald. per. l. nulli. C. de epiſ. ⁊ cleri. l.
nō remunerādi. §. fi. ff. māda. cū. l. ſe-

quenti. Baldus in.d.§. id quod pau
peribus.col.ij.q.iij.iiij. vide leges re
gni ſexta partita titulo.x.l.ij. iiij. vij.
cum alijs.

Lex.xxxix.

Que el poder que ſe dixere al cõmiſſario para hazer todo lo ſuſo dicho o parte dello interuenga la ſolẽnidad del eſcriuano y teſtigos que ſegun leyes de nueſtros reynos ha de interuenir enlos teſtamentos y de otra manera no valan ni hagan fee los dichos poderes.

j. In poteſtate
data cõmiſſa
rio ad facien
dũ teſtamen
tum: debent
interuenire ta
bellio ⁊ teſtes
in teſtamẽto
reqſiti.h.d.ᵭ
qbus in.l.iij.
ſupra eodẽ.

ij. ¶ Quid ſi tabellio ſic dicat commito
factionẽ mei teſtamẽti titio: an ſit nec
eſſaria ſubſcriptio alterius tabellio
nis? vide Bald.in.l. cum antiquitas
in fine. C. de teſtamentis.
¶ In mandato executionis teſtamen iij.
ti: non requiritur iſta ſolemnitas. im
mo probatur per formam et alias cõ
iecturas. Bald. in lege prima. C. de
rebus alie.non alie.
¶ Si commiſſio ſit ad faciendum te- iiij.
ſtamẽtum nuncupatiuum: ſeruãda
eſt ſolemnitas teſtamenti nuncupati
ui: ſi in ſcriptis ſimiliter vt hic colli-
gitur iuncta.l.iij.v.ᵹ.eodem.

Lex.xl.

En la ſubceſſion del mayoradgo aun que el hijo mayor muera en vida del tenedor del mayoradgo/ o de aquel a quien perteneſce ſy el tal hijo mayor dexare hijo/ o nieto/ o deſcendiente legitimo eſtos tales deſcendientes del hijo mayor por ſu horden prefieran al hijo ſegundo del dicho tenedor/ o de aquel a quien el dicho mayoradgo perteneſcia. Lo qual no ſolamente mandamos que ſe guarde ⁊ platique enla ſubceſſion del mayoradgo a los aſcendientes/ pero aun enla ſubceſſion delos mayoradgos a los tranſuerſales. De manera que ſiempre el fijo ⁊ ſus deſcendiẽtes legitimos por ſu orden/ repreſenten la perſona de ſus padres/ aunque ſus padres no ayã ſubcedido enlos dichos mayoradgos/ ſaluo ſy otra coſa eſtuuiere diſpueſta por el que primeramente conſtituyo ⁊ ordeno el mayoradgo/ que en tal caſo mandamos que ſe guarde la voluntad del que lo inſtituyo.

In ſucceſſio-
ne maioratus
prefertur ne-
pos ex filio ma
iore filio ſecũ
do: niſi aliter
in cõſtitutio-
ne maioratus
contineatur.

j. ¶ Quamuis
omnis ſucceſ-
ſio dicatur de iure poſitiuo.l. pronũ-
ciatio.§.familia. ff. de verbo, ſignifi.
Bald.in.l.lege.col.j.vſi.vel dic.C.de
legi. here. Succeſſio tamen in maio-
ratu vel primogenitura: primo fuit
inſtituta de iure diuino vt colligitur
ex geneſi.c.xxv.in fine ⁊.c.xxvij. poſt
medium Bald.in.l.in quibus verſi.
pone conſuetudo.C.de ſecũdis nupt.
de quo per Montaluum foro legum
lib.j.titu.dela guarda de los hijos ᵭl
Rey.l.j.gloſ.ij. in fine vbo itẽ primo
genitura. ego multa ſcripſi de mate-
ria maioratus in rubr.de dona. inter
virum et vxorem,col,iiij. cum alijs ⁊

col.ccccij. cum duabus ſequētibus ⁊
in.c.per veſtras col.ccclv. ✓ſi. reſtat.
cōplura alia copilaui in tractatu ma=
ioratus: in quo tetigi vltra.1500. que=
ſtiones: que videri poſſunt. aliq̄ for
te de illis tangentur hic.
ij. ¶ Filius maior dicitur primogenitus
vel primo natus lucem vidit et totus
ad orbem proceſſit ad nullū declinās
monſtruum vel prodigiū.l. quod cer
tatum.C.de poſthu. heredibus inſti.
Bald.in.l.cum antiquioribꝰ. col.iij.
✓ſi.⁊ primo premitto.C. ď jure deli.⁊
in.l.ij.co.j.C.de jure ēpbi.⁊ in.l. cāꝙ
col.vij.✓ſi.ſed pone.C.de fideicō. vi=
de in.c.joſeph.de verbo.ſigni. Bald.
in.l.quoties. C.de rei vendi.
iij. ¶ Filius filij majoris decedētis in vi
ta patris ſuccedit in maioratu exclu=
ſo filio ſecundo: vt antea diſponebat
lex regni.ij.partita. titu.xv.l. ij.⁊ hic
clarius per iſtam.l. vnde approbatur
oppinio Oldra.conſilio.cclxiij. ⁊ Ab
batis in. c. licet de voto col.ij. ✓ſi. ſed
dubium eſt. quos ſequitur Montal=
uus foro legum lib.j.titu. de la guar=
da de los hijos del Rey.l.prima.✓bo
ex quo concluditur.
¶ Contrariam oppinionē ſenſerunt
plures non leuis auctoritatis docto=
res. Bartho.in.l.liberti. C. de oppe=
ris lib.⁊ ibi Bald.iiij.col.✓ſi. ſed du=
bitatur de tale.q.⁊ in.l. cuꝫ antiquio
ribus.col.iij.C.de jure delibe.⁊ in. l.
⁊ in teſtamento.C.de ſuis ⁊ legi.here.
⁊ in.l.ſi viua matre per illum textum
✓ſi.vnde hec littera eſt argumētum.
C.de bonis maternis. Rycardꝰ ma.
Cynus ⁊ alij in.d.l. liberti. Bald.in
authen.poſt fratres.C.de ſuis ⁊ legi.
here. Paulus de caſtro conſilio.clix.
⁊ in.l.maximum vitiū.C.de libe.pre.
Jo.an in ſpecu.titu.de feudis. Anto=
nius de roſel.in tractatu de ſucceſſio.
ab inteſta.col.xxxiij. per Alexandrū ⁊
Paulū in.l.is poteſt.ff. de acqui. he=
redi.vide.Jo.an.in ſpeculo de feudis
cuius meminit Abbas cōſilio. lxxxv.
primo volumine et Socinus cōſilio.
xlvij.col.iiij.ij. volumine.
¶ Prima oppinio approbatur per
iſtas leges regni. Cuius ratio poteſt
eſſe multiplex. prima quia jure diui=
no et naturali ⁊ ſcripto primogenitu
ra eſt approbata ⁊ poteſt alienari: ſi=
cut alienauit Eſau filius maior Iſaac
in Jacob filium ſecundo genitum ge=
neſis.c.xxv. ſi eſt alienabile hoc jꝰ pri
mogeniture: ergo trāſmiſſibile ad he
redem.tranſit ergo iſtud jus in filiuꝫ
filij primogeniti decedētis in vita pa
tris: non acceptato jure ipſo.
¶ Et ſi dixeris ꝙ filiꝰ filij pmogeniti iiij.
nō venit ad ſucceſſionē maioratus ex
jure tranſmiſſo: ſed per repreſentatio
nem perſone patris: ſicut cōtingit in.
l.in quibus cum.l. ſequenti. C. de ſe=
cundis nuptijs vbi videas Bald. vbi
nepotes vidētur ingredi gradum pa=
ternum: et conſequuntur eius portio
nem: qui nec re neqꝫ ſpe habebant jus
confirmatum vel formatum: ſed jus
pendēs ex caſu.quod contingit ex ſpe
ciali legis prouidētia propterea dicit
facere ad q̄ſtionē regnoꝝ Bald. ibi.
¶ Item maioratus eſt quodam bene v.
ficium vel gratia a principe vel teſta=
tore proueniens. beneficia autem ſe=
quuntur lineam ſanguinis deſcendē
tium potius q̄ tranſuerſalium: vt.d.
l.in quibus et ibi Bald. quem rogo
videas quia pulcras tāgit queſtiones
ad hoc propoſitum deſeruientes.
¶ Quid ſi nati ſunt duo filij vterini: vj.
et ignoratur quis primo naſceretur:
q̄s ſuccedat in maioratu. vide Bald.
in.d.l.in quibus.col.ij.✓ſi. pone con=
ſuetudo. C. de ſecundis nupt.qui di=
cit ꝙ pater poterit eligere quis eoruꝫ
ſuccedat in majoratu. Sed idē Bald.
in authē.ex teſtamēto ſi.col.✓ſi.xviij.
capitulū.C.de colla. ſentit contrariū
dicens ꝙ vterqꝫ ſuccedit. Idem tenēt
Bald.⁊ Angelus in. l. ex duobus.ff.
de vulgari ⁊ pupillari.de quo ibi late
per Alexandrum. Bald. in authen.

hoc amplius col.ij.vſi.quero an filij.
C.de fideicõ.⁊ in.l.j.co.ij.vſi.fallit in
feudo.C.de conditio.inſertis ⁊ in.l.ſi
viua matre vſi.vnde littera.C.de bo-
nis maternis ⁊ in.l. ex hoc iure.q.v.
ff.de iuſti.⁊ iure.Jo.an.in ſpecu.titu.
de prebẽ.§.j.⁊ veritas videtur ꝗ vter
ꝗ admittatur ad regnũ tanq̄ primo
genitꝰ per.l.ij.§.hereditas.ff.de ſuis
⁊ legi.vbi primꝰ dicitur: quem nemo
antecedit.nec eſt inconueniens ꝗ re-
gnum ſit apud duos.c.nõ autem.vij.
q.j.cle.ne Romani de iure iuran.in.
glo.in vbo reges.Jo.an.in ſpecu.de
reſcriptis preſẽta §.fi.in additiõe ma
gna que incipit licet aliud.⁊c.

vij. ¶ Adde predictis gloſ.Bart.⁊ alios
in.l.aretuſa.ff.de ſtatu homi.⁊ in.l.ſi
fuerit.§.plane.ff.de rebꝰ dubijs.vbi ſi
maſculus ⁊ femina ſimul naſcantur:
preſumitur prius natus maſculus:⁊
ſi ambo naſcant̃ maſculi: formoſior ⁊
robuſtior preſumitur prius natus et
ꝗ celerius exierit de carcere materno
Bal.in ꝓhemio.ffoꝝ.§.nos itaq̄.Si
ambo eſſent extracti exciſo vtero ma-
terno:ambo regnabũt:vt ibi p Bal.
q̄n refert ⁊ clarius explicat Jo.de ana
nia in rub.de ſortilegijs.fi.col.

viij. ¶ Ex iſtis infert flo.in.l.j.§.cum arie
tes.ff.ſi quadru.pau.fe.dic.ꝗ ex duo
bus animalibus: robuſtius preſumi
tur.agreſſiſſe alium aliter non appa-
rente contrarium.

ix. ¶ Hinc poteſt dici ꝗ ſi duo pariter
ſe vulnerarunt nec apparet quis pri-
mo:neuter tenetur: vt per Bald.in.
l.j.C.vnde vir.q.vij.⁊ in.l.vt vim ad
fi.ff.de iuſti.⁊ iure anania in.c.ſignifi
caſti.xxix.col.d̃ homicidio:niſi aliter
appareat de inſultu ſaltem ex hoc ꝗ
alter erat robuſtior altero.

x. ¶ Item ſi maritus et vxor ſimul mo-
riantur: preſumitur premori vxor.l.
qui duos.§.ſi maritus.ff.de rebꝰ du.
vbi videas moderniores doctores.Ad
idem facit hoc per.l.j.⁊ authen.prete
rea.C.vnde vir ⁊ vxor.⁊.vj.partita ti.
xiij.l.vj.facit etiam ad legẽ regni fo-
ro legum lib.iij.titu.delas herencias
de lecto cotidiano.⁊c.

¶ Item ſi pater et filius impubes ſi- xj.
mul perierunt:preſumitur filius pre
deceſſiſſe vt nota.in.d.l.qui duos.§.
ſi maritus.ff.de rebus dubijs.

¶ Faciunt iſta ad queſtionem de plu xij.
ribus frangentibus pacem quis pre-
ſumitur aggreſſor de qua per Bart.
in.l.cum pater.§.libertus de lega.ij.
⁊ Abb.in.c.ij.de treu.⁊ pace.

¶ Item de pluribus vulnerantibus xiij.
vnum qui mortuus eſt:vt per glo.in.
c.cupientes.§.ceterum in.v.culpabi-
les ⁊ ibi dominicꝰ de electione.lib.vj.

¶ Si primogenitus eſt inſufficiens: xiiij.
datur maioratꝰ ſecũdo genito.Bald.
in authen.hoc amplius.col.ij.in prin
cipio.v.⁊ ideo.C.de fideicõ.⁊ in.c.j.
in fine.vſi.quero quid ſi conſuetudo
de ſucceſſio.feu.⁊ in.c.j.§.ꝑterea du-
catus in fi.vſi.querit gloſ.de prohibi
ta feudi aliena.per Frederi.Bald.in.
l.humanitatis.C.de impube.

¶ An infans poteſt coronari vt rex. xv.
an differatur:vide Bartho.in.l.j.C.
de muneribus ⁊ hono.non continuã-
dis inter patrem ⁊ filium lib.x.vbi di
cit ꝗ infans poteſt coronari vt rex.

¶ Furioſꝰ nõ ſuccedit in feudo Bal. xvj.
in.l.fi.C.de ſuis et legiti.heredi.quia
ſeruire nõ põt.l.ſi ea qui morbo lib.x.

¶ Religioſus minor beati Franciſci xvij.
tertij ordinis nõ ſuccedit in regno vel
maioratu:ſed ſequẽs in gradu Bald.
in.l.ſi quis prioris.§.talem.v.ſed po
ne.C.de ſecundis nuptijs ⁊ in.d.c.j.
in fine principij d̃ feudo ſucce.Anto.
Roſelus in arbore conſanguinitatis
col.xliiij.in fine.Ancha.in.c.j.q.xiiij.
principali de conſti.lib.vj.

¶ Bona maioratꝰ nõ veniũt in colla xviij.
tione bonoꝝ Bald.in authẽ.ex teſta-
mẽto fi.co.v.xviij.caplm.C.de colla.
quia nõ diuidũtur argu.l.quidã mu
lier.ff.familie hercíſ.l.carmelia pia.
ff.de iure patro.c.licet de voto.

xix. ¶ Mortuo patre: filius repreſentat eius perſonam et ſuccedit in eius locum.l.in quibus.C. de nup.l.poſtbumorum in principio z ibi barth. ff. de de inoffi.teſta. Bald. in. l. cum antiquioribus.C. de iure delibe. Abbas in.c. licet de voto.

¶ Ad idem.l.ſi viua matre. C. de bonis maternis.

xx. ¶ Propterea nepos non rumpit teſtamentum aui quia ſuccedit loco patris ſui. Bald. in.l.ij.iiij.oppo. C. de liberis prete.qui enim vtitur iure alterius: vtitur eo iure:quo ille vti poterat.l.qui quadraginta.vſi.nam heres. ff. ad trebellianum.

¶ De iſta repreſentatione Bald. in. l. inteſtato.C. de ſuis et legitimis heredi.et in dicta. l. ſecunda. C. de liberis preteritis. xxi.

¶ Qualiter conſtabit de diſpoſitione teſtatoris circa maioratū vide Bald. in.l.liberti. quarta col. ꝑallegata.C. de operis libertorum dicemus infra in.l.xlv.in fine. Hec enim lex eſt notabilis: in eo quod vult diſpoſitionem maioratus eſſe attendēdā et facit ad multa. tene eam menti. xxij.

Lex.xlj.

Mandamos que el mayoradgo ſe pueda prouar por la eſcriptura dela inſtitucion del con la eſcriptura dela licencia del Rey que la dio ſeyendo tales las dichas eſcripturas que fagan fee / o por teſtigos que depongan enla forma que el derecho quiere del tenor delas dichas eſcripturas: z aſſi meſmo por coſtumbre immemorial probada conlas calidades que concluyan los paſſados auer tenido z poſſeydo aqllos bienes por mayoradgo. es a ſaber que los hijos mayores legitimos z ſus deſcendientes ſubcediā enlos dichos bienes por via de mayoradgo caſo que el tenedor del dexaſſe otro fijo/o fijos legitimos ſin dar les los que ſubcedian enel dicho mayoradgo alguna coſa/o equiualencia por ſubceder enel: z que los teſtigos ſean de buena fama: z digan que anſi lo vieron ellos paſſar por tiempo de quarenta años: z aſſi lo oyerō dezir a ſus mayores z ancianos que ellos ſiēpre aſi lo vierā z oyeran: z que nunca vieron ni oyeron dezir lo contrario z q̄ dello es publica boz z fama z comū opiniō entre los vezinos y moradores dela tierra.

j. Hic datur forma probandi maioratum. probari eniz poteſt per inſtrumentuz conſtitutionis ipſiꝰ maioratus: vt ꝑ ſpecu. de proba.§. iij. vſi. tertio per inſtrumenta. preſertim ſi ſunt antiqua quibus creditur ſecundum Inno. in. c.veniens de verbo.ſignifi.gloſ. in.c. tertio loco de proba.v. ſic ergo teſtes preferunt prope mediū notatur in. c. quoniā contra de proba. Bald. in. l. ſantimus. col.j.vſi.nobit.C.de teſta. Pau.de caſtro.conſilio. xlviij.

¶ Quāuis in ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum de lege regni requiruntur in inſtrumento tres teſtes foro legum lib.iij.ti. delas cartas.l.j.z.iij. partita. titu. xviij. l. liiij. que dicit ꝙ debent eſſe alij duo notarij pro teſtibus et hoc ſeruatur apud Sebiliam et Cordubam/ vel in eoruz defectu tres teſtes. et vltra hoc partes debēt ſe ſubſcribere vt in pragmaticis folio.ccxl. Item ꝙ prius legāt z publicētur partibꝰ z teſtibꝰ vt ibi. ij.

¶ Licentia regis ad faciendum maioratum debet probari per ſcripturā authen. de mandatis principū colla. iij.z hoc.tenet bart. in.l. ſiquis mihi iij.

bona. §. mulierum in.fi. ff. de acqui-
bere. ſpe.de inſtr.edic.§.reſtat.℣.ſed
quid ſi producitur. Pau. de caſtro ꝯ
ſilio.cxlvj.Circunſtantie tamen licē-
tie probantur per teſtes. Bald. in.c.
j.in principio de noua forma fideli.
Jo.an.in.c.olim de verbo.ſignifi.
iiij. ¶ Adde ꝙ ſcriptura eſt neceſſaria ad
probandam licentiam principis vt di
ctum eſt:vt per Inno. ⁊ alios in.c.cō
ſtitutus de appe.per Bald. in.l. hu-
manum in fine.C.de legibus.vide fe
linum in rubrica de conſti.licentia ve
ro alterius ꝙ principis vel pape pro
bari poteſt ꝑ teſtes.Bald.in.l. ſi qua
per calūniam.C.de epiſ.⁊ cleri.¶ Et
ita ſcriptura non ſemper eſt neceſſa-
ria ad probandum ea que fieri debēt
in ſcriptis:vt per compoſtelanum in
c.j.ď electione.lib.vj. Rota deci.cccc
xiij. incipit fuit dubitatū in notabili.
v. ¶ De confectione ſcripturarum vi-
de ſingulariter per leges regni tertia
partita.ti.xviij. per totum. Admitti-
tur tamē probatio contra ſcripturas
non tamen per teſtes:vt per Barth.
in.l.cum de indebito.§.ſed hoc in fine
ff.de proba. ⁊ in.l. generaliter. C. de
non nu.pe. ¶ Intellige quando pro-
ducuntur contra tenorem ſcripture.
Secus ſi ad probādum contra ſolēni
tatem inſtrumenti:vt per Bart.ibi ⁊
Bald.in.d.l.generaliter ſecunda op-
poſitione vide nota. ll. regni ordina.
lib.iij. titu.de las excepciones.l.iiij.v.
vbi dicitur ꝙ poſſunt ꝓbari ꝑ teſtes
exceptiones contra inſtrumentum.
vj. ¶ Scriptura poteſt confici in prima
vel tertia perſona.c.dudum de cōuer
ſio.coniuga. Bald. in. c.j. in princi-
pio de noua forma fidelitatis et ibi
additio.nota.
vij. ¶ Scripture tenor qualiter probet.
Barthol.in.l.ij.in fine.ff.de iure fiſci
⁊ in.l.j. ff. ſi certum peta. ⁊ in.l.certi.
§.quoniā cod.ti.authen.ſi quis in ali
quo documento. C. de edendo.gloſa
Barthol.⁊ Bald.in.l.ſicut.C.de fide
inſtru. vnde etiā ſi poſtea non appa-
reat inſtrumentū de cuius tenore te-
ſtes deponunt:valet probatio Bald.
in.l.j.C.de fide inſtru. intellige quan
do teſtes ſciebant legere:alias teſtes
tenentur de falſo.Ange.in authenti.
de tabelli.§.j. collatio.iiij.
¶ Inſtrumentum probatum per te- viij.
ſtes:non habet executionem paratā.
Bart.in.l.j.ff. de his q̄ in teſta.de.
¶ Teſtes qui deponunt de tenore in ix.
ſtrumenti perditi: debent publicari.
bald.in.l.fi.C.de edendo immō ipſuz
inſtrumētū debet in publicam formā
redigi vt.l.j. ⁊ ibi bald. ⁊.l.inſtrumen
ta et.l.cum inſtrumētis.C.de proba-
tio. quod nota.
¶ Bona eſſe maioratus probātur per x.
conſuetudinem vt hic dicitur intelli-
ge de conſuetudine immemoriali. ta
lis enim conſuetudo habet vim titu-
li.l.iij.§.ductus aque.ff.de aqua quo
tidiana ⁊ eſtiua.c.ſuper quibuſdam.
§.preterea ⁊ ibi glo.de verbo. ſignifi.
facit.c.hoc quippe.iij.q.vj.c. conque
ſtus.ix.q.iij.c.mos antiquꝰ.lxv.diſt.
notatur in.c. accedentes de preſcrip-
tio.tenet bald.in.c.j.col.ij.℣ſi.quidā
nitūtur ex preſcriptione.que ſunt re-
galia.⁊ in.l.ſi ſolēnibus. C. de fide in
ſtru.⁊ in. l.iij.col.ij. in fine.℣ſi. ſexto
nota.C.de nautico fenore. ⁊ in tracta
tu de tabellione.q.ij.⁊ lex.viij.ti.ďlos
concejos iuncta.l.x. eod. ti. vbi colli-
gitur ꝙ conſuetudo.xl. annorum ha-
bet vim tituli vel priuilegij.
¶ Facta antiqua probātur per famā xj.
⁊ indicia.l.cum ſuper.C. de rei vēdi.
ex quo infert ibi bald.ad ius patrona
tus de quo etiā ꝑ Abb.in.c.veniēs el.
ij.col.iiij. in principio de teſti. ⁊ in.c.
quid per nouale de verbo. ſignifi. et
in.c.ſup co.ij.nota.de parrochijs.
¶ Conſuetudo in ſucceſſione digni- xij.
tatis eſt ſeruanda. bald. in.c.j. col.ij.
℣.itē nota de feudo marchie lib.feu.
¶ In factis multum antiquis oppi- xiij.
nio generalis habetur pro veritate:⁊

non eſt neceſſaria alia probatio. dum tamē talis oppinio ſit vni formis apud omnes: nec de ea ſit contraditio apud peritos facit quod vult Inno. in. c. cū cauſa de iura. ca. et in. c. veniens de verborum ſignificatione.
xliiij. ¶ Quot teſtes ſunt neceſſarij ad probandam hanc conſuetudinem: dicas q duo vel tres per. l. vbi numerus. ff. de teſti. & c. in omni negocio. eod. ti. Ad idē. l. j. titu. de las teſtimonias foro legum vide gloſ. in. l. finali. C. familie herciſcunde: non ergo ſufficit vnus teſtis quantumcunq; periciſſimus. c. lz vniuerſis in fi. de teſti. quicquid dixerit Bald. in repe. l. de quibus. col. xv. vſi. quarto principaliter queritur. ff. de legibus. vide ibi eundem Bald. col. xix. vſi. poſtremo qualiter cum ſex. col. ſequentibus.

Lex. xlij.

Ordenamos y mādamos que la licencia del Rey para fazer mayoradgo preceda al hazer del mayoradgo: ē manera que aunq̄ el Rey de licēcia para fazer mayoradgo: por virtud de la tal licēcia no ſe cōfirme el mayoradgo que de antes eſtuuiere fecho: ſaluo ſi ēla tal licencia eſpreſſamente ſe dixeſſe que aprouaua el mayoradgo que eſtaua fecho.

Licētia regis ad faciēdum maioratum: debet precedere. ¶ quid debet cōtinere vide. iij. partita. titu. xviij. lege. ij. xxvj.
i. ¶ Licētia regulr dʒ pcedere: autbē. licentia. C. de epi. & cle. c. omnis vtriuſq; ſexus de peni. & remiſſionibus vbi plene ſcripſi in meis recollectis. Ad idem Inno. c. dudum de rebus eccle. non alie. Bart. in. l. ſi ſine & autbē. plures. C. de aqua pluuia arcēda Bald. in. l. j. fi. col. C. qui admitti. & in. l. fi. §. neceſſitatem col. vij. C. de bonis que liberis. doctores in. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſu. ff. de acqui. here. ¶ Licentia en latin y otorgamiento en romance: todo es vna coſa. j. partita titulo. xiiij. l. ij.
ij. ¶ Auctoritas debet interuenire in actu. l. pupillus. §. tutor. ff. de excuſa. tuto. ¶ Conſenſus poteſt interuenire ante & etiā poſt. l. fi. C. ad macedo. per Abb. in. c. cū nos ōbis q̄ ſiūt a pre.
iij. ¶ Licentia preſumitur preceſſiſſe ex diuturna preſtatione eius qui eā preſtare debuit. Bald. in. l. ſi filius in fine. C. de petitione here. Angelus in. l. qui in aliena. §. j. ff. de acqui. heredi. glo. & doctores in. c. peruenit de emp. et venditione.
¶ Maioratus factus ſine licētia principis nō confirmatur etiam ſi poſtea princeps ſibi conceſſerit licentiam faciendi maioratum. Ad hoc vide multa que cumulat Iaſſo. in. l. quo minꝰ. ff. de fluminibus in repetitione. q. xxj. vbi format queſtionem ſi aliquis fecit molendinū ſine principis licentia: poſtea impetrauit a principe licētiam q poſſit facere molendinū in flumine publico: nauigauit: an talis licentia extendaē ad molendinū prius illicite fabricatum. allegat ad partes pro et cōtra. que videas per te. ibi meminit de paulo in. d. l. et militibus. allegat ſimiliter eum in. l. ſi quis filio exheredato. §. irritum. ff. de iniuſto rupto. & in. l. filie mee. §. ſi ſic. ff. de cōdi. & demonſtra. & non nulla alia perque videtur inclinare in partē affirmatiuam ſed tu tene negatiuam per iſtam legem. videas eum rogo. et de conſenſu poſtea accedente vide Lucā de pena in. l. inſtar col. ij. vſi. ſciendū. C. de iure fiſci. lib. x. vide etiam Ma- iiij.

theum de afflictis diciſione. ccclv. et
gloſ.in.c.ſi quis ingenuus.xxix.q.ij.
que in ſimili queſtione loquitur.
¶ Cuius contrariũ ſenciebat Bald.
quem ſequitur paulus in.l. et militi-
bus.C.de teſta.mi.dicens ꝙ teſtamẽ-
tum factum a clerico ſine licentia pa
pe: confirmatur ſi papa dedit ei po-
ſtea licentiam teſtandi. ¶ Idem dicit
Paulus ſi clericus habẽs duo bene-
ficia incompatibilia ſine licentia vel
diſpenſatione pape: impetrauit licen
tiam ad obtinendum duo incompa-
tibilia. Niſi dixerimus ꝙ illud proce
dit quando papa ſciens teſtamẽtum
factum dedit licentiã predictam: vel
ſciẽs clericum habere duo beneficia
incompatibilia: dedit ſibi licentiam
ipſam: quo caſu videtur approbare.
Sicut in ſimili dicimus ſi papa ſciẽs
aliquem eſſe excõmunicatum ſcribit
ei vel loquitur: videtur cum abſolue
re c.le. ſi ſumus de ſen. exco. Ad idem
facit quod vult Bart. quem alij refe
runt ⁊ ſequũtur in. l. priuilegia circa
principium. C. de ſacroſanctis eccle.
vbi dicit ꝙ confirmatio facta a princi
pe ex certa ſcientia: operatur. ſecus ſi
ignorãter. Idem de auctoritate dicit
Bald. in.l.fi. §. ſi autem. C. de bonis
que liberis. Sic in caſu noſtro ſi rex
ſciens aliquem feciſſe maioratum cõ
ceſſit ei licentiam ad faciendum ma-
ioratum: videretur maioratum con-
firmare. Sed iſta lex amplius requi-
rit ꝙ debeat rex expreſſe dicere ꝙ con
firmat maioratum ab eo factum ⁊ et
iſtud teneas.
v. ¶ Quid autem ſi rex conceſſit alicui
abſenti licentiam faciendi maioratũ
an valeat: eſt vtile hoc ſcire ſecundũ
Bartho.in. l. labeo.ff. de iure iuran.
et in.l.fi.in principio.C. arbitrium tu
tele. decidit ꝙ valet dummodo inter-
ueniat nuncius vel epiſtola vt ibi per
Bartho. et per Bald. in ſpecu. ti. de
confirma. vſi. ⁊ renũtiatio. mihi hoc
placet quia donatio vel conceſſio fa-
uorabilis vel ꝑuilegiatura poteſt ab-
ſenti concedi.l.abſenti.ff.de donatio.
c.ſi tibi abſenti de preben. lib.vj.
¶ Sed eſſet pulcra dubitatio ſi quis vi.
miſit epiſtolam vel nuncium ad regẽ
petens licentiam ad faciendum ma-
ioratum: que in veritate fuit ſibi con
ceſſa: ignorabat tamen ipſe: et putãs
eam ſibi conceſſam: fecit maioratum
an valebit ex quo ignorauat fũdamẽ-
tum ſui actus. videtur ꝙ non propter
id quod in ſimili dicimus ſi iudex pro
cedit contra contumacem qui in ve-
ritate erat contumax: ignorabat ta-
men illum eſſet cõtumacem: non va-
let proceſſus. Bartho. in.l. multum
intereſt.ff.de cõdi. ⁊ demõſtra. refert
Abb.in.c. quoniam de offi. delega. fa
cit glo. in.c. ſepe de appellationibus.
¶ Quid ſi rex approbat maioratum vij.
factum ab aliquo ſine eius licẽtia ap-
paret iſta cõfirmatio: ſed nõ ipſe ma-
ioratus an valebit? Bald. tenet ꝙ nõ
in.l. falſus.C.de furtis. co.ij. ⁊ in ſpe.
de inſtru.edic.col.ix. vſi. an valeat cõ
firmatio. vide ſpecu. ibi. §. nunc autẽ
videndum. vſi. item oppono contra
cõfirmationẽ. Ad hoc.l. donatio.C.de
dona. vide Bal. in.l. aduerſ⁹ in.fi.C.
ſi aduerſus rẽ iudicatã ⁊ in. l.ij.col.j.
v. ⁊ nota ꝙ cõfirmabile.C.de libe. ꝑte
ritis. vide Abb. in. c. inter dilectos.
col.vj. de fide inſtrumento.
¶ Fecit quis maioratum de tertio et viij.
quinto et vt ſcis poteſt per lege. xix. ſu
pra eodem. nec eſt opus licẽtia regia.
Sed adiunxit pluſꝙ̃ tertiam et quin
tam in ipſo maioratu. rex approbauit.
an videtur approbare in illo pluri qꝫ
excedebat tertiam et quintã vide ſpe.
de inſtru.edic. §. nunc autem vidẽdũ.
vſi. item pone ⁊ ſequenti. ſentit ꝙ nõ
idem Barth. in. d. l. priuilegia paulo
poſt principiũ.C. de ſacroſan. eccle.
Angelus in.l. fi. C. de tempo. appell.
Bartho.in.l.j. in principio in.ij. op-
po.ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iu-
ris. Bald. in. c. in preſentia. v. col. de

probationibus ꝛ in.l.j.C.de monopo. ꝛ in.l.nec dānoſa. C. de precibus imperatori offeren. qui oēs volūt ꝙ cōfirmatio nō operet̄ in inualidis. Sicut diximus in confirmatione feudorum quam facit rex generaliter. naʒ videtur confirmare iuſta. ꝛ legitima feuda.c.j.in pricipio.ꝑ quos fiat inueſtitura niſi faciat ex certa ſcientia: vt paulo ante dicebamus.

¶ Ad predicta facit qd̄ dicit bald. in. l.j.col.ij.C.ſi qs ommiſſa cā teſta.ꝙ licētia generalis:nō includit caſ⁹ fraudulētos.idē dicit in.l.j.C.de monopolijs.i pricipio dicēs ꝙ licētia ſtatuēdi: nō extēdit̄ ad ſtatuta illicita vl' iniq̄. ix.

Lex.xliij.

Las licencias que nos auemos dado/o diremos de aqui adelante/o los Reyes que deſpues de nos vinieren para fazer mayoradgo no eſpiren por muerte del Rey que las dio aun que aquellos a quiē ſe dieron no ayan vſado dellas en vida del Rey que las concedio.

j. Licētia ad faciēdum maioratum: nō expirat morte regis cōcedentis: licet in eius vita: nō fuerit qs ea vſus. Ad hoc allegantur due glo. notande vna in. c. Lue de clericis non reſidentibus que vult ꝙ ſi epiſcopus dedit licētiā beneficiato ꝙ ſit abſēs a beneficio cauſa ſtudiorū vel alias: non expirat morte ipſius epi ꝛ ibi notant doctores. Alia gl.eſt in.c.cū ex eo de elect. li.vj.que idem vult. vide ſpe. de locato.§.vj.Vſi. quid ſi dominus. Ratio poteſt eſſe quia quando cōceſſio principis ex parte ſua habet perfectioneʒ in fauorē eius cui conceditur: ſtatim habet robur et firmitatem:nec reuocatur morte concedentis hoc voluerunt Ancharranus ꝛ Dominicus in prohemio ſexti.§.vniuerſi.facit.l.imperialis.§.j.ꝛ ibi Bart.C.de nup.vbi dicit̄ quod priuilegiū habet ſuū effectum etiam anteꝙ impleatur cauſa propter ꝙ fuit impetratum.

¶ Sed quāuis nō expiret morte concedentis: expirat tamē morte ei⁹ cui conceditur re integra.quia eſt perſonale et extinguitur cum perſona: vt regula iuris dicit cum concordantibus.l.quia perſonale.ff.ſoluto matrimonio.l.j.ꝛ ibi Bart.q.j.C.de priuilegio dotis Bald. in. l. ij. ad finē ꝛ ibi glo. ꝛ Bartho.C.de epiſ.ꝛ cleri.Ad hoc. l.cum patronus et ibi Bartho. de lega.ij. Alias ſi re non integra:vt quia vſus fuit predicta licentia:non expirat eius morte:vt per bald.in.l.j.col. ij.Vſi.ꝛ ideo.ff.de officio eius cui mādata.eſt iuriſdictio per Alexan. in.l.excuſantur.§. non ſolum.ff.de excuſa.tuto.in apoſtillis. ij.

Lex.xliiij.

El que fiziere algun mayoradgo aun que ſea cō auctoridad nueſtra/o delos Reyes que de nos vinieren ora por via de contracto ora en qualquier vltima voluntad deſpues de fecho pueda lo reuocar a ſu volūtad ſaluo ſi el q̄ lo fiziere por cōtracto entre biuos ouiere entregado la poſſeſſion delas coſa/o coſas cōtenidas enel dicho mayoradgo ala perſona en quien lo fiziere/o a quiē ſu poder ouiere/o le ouiere entregado la eſcriptura dello ante eſcriuano:o ſi el dicho cōtracto de mayoradgo ſe ouiere fecho por cauſa oneroſa con otro tercero aſſi como por via de caſamiento/o por otra

cauſa ſemejante que eneſtos caſos mandamos que no ſe pueda reuocar: ſaluo ſi enel poder dela licencia que el Rey le dio eſtouieſſe clauſula para que deſpues de fecho lo pudieſe reuocar/ o que al tiempo que lo fizo el que lo ynſtituyo reſeruaſe enla miſma eſcriptura q̃ fizo del dicho mayoradgo el poder ꝑa lo reuocar q̃ eneſtos caſos mādamos q̃ deſpues de fecho lo pueda reuocar.

j. Faciens maioratum auctoritate regia vel alias: poteſt illum reuocare. Niſi fecerit ꝑ viā donatiōis inter viuos: et poſſeſſionē donatario tradiderit rerū donatarum: vel ſaltem inſtrumentū donationis vel niſi factus fuerit maioratus ex cauſa oneroſa: vt matrimonij. nam his caſibus nō poterit reuocare: niſi in licentia rex ſibi cōceſſerit reuocandi facultatem: vel ipſe cum fecit maioratum ſibi reſeruaſſet ꝙ poſſet reuocare. h.d.l. nota.

ij. ¶ Faciens ergo maioratum auctoritate regia: poteſt ſine regis auctoritate illum reuocare. quia maioratus eſt quedam donatio que habet vim relicti quod morte vel rei traditione confirmatur. l. ſi filie cuius. C. familie herciſcunde ſecundum Bald. in authē. ex teſtamento col. ij. C. de collatio. et in. l. prima. col. x. C. de inoffi. donationibus z in. l. ſi totas cod. titu.

iij. ¶ Nec mireris ꝙ in cōſtitutione maioratus auctoritate vel licentia regis neceſſaria: poſſit reuocari abſq; eius licentia. Sicut dicimus in teſtamento. l. omnium. C. de teſta. ſed ibi non fuit neceſſaria auctoritas regis ad validitatem teſtamenti. vnde libere potuit reuocare. Sicut etiam dicimus in ſtatutis auctoritate regis factis. nam ſi alias ipſi ſtatuētes poterant illa facere: auctoritas regis: nō facit illa regalia quominus poſſint ſtatuētes illa reuocare: vt vult Bald. in. c. cū oēs de cōſti. quē reffert z ſequit̄ felin⁹ in. c. cū acceſſiſſēt. ij. col. de cōſti. Sed vbi alias ſtatuta fieri non poſſent niſi de licentia vel auctoritate regis: tunc ſtatutum eſt regale: z nō poteſt niſi de licentia regis reuocari: vt volunt prefacti doctores. Sic etiam in contractu dicendū videtur: vt per Bald. in. l. ſi. C. pro ſocio.

¶ Poſſeſſio tradita in angulo rei ſufficit. l. iij. in principio. ff. de acqui. po. ſpe. de primo z ſecundo decreto. §. v. Palus cōſilio. clxxvij. alias. clxxxj. incipit in cauſa mota. niſi reſiduū fundi ſit ab alio occupatum. ¶ Item poſſeſſio dom⁹ hereditarie per heredē apprehenſa ſufficit pro omnibus rebus hereditarijs domi exiſtentibus Bal. in. l. de his. q. j. C. de furtis Bartho. in. d. l. iij. in principio. ſi. col. vſi. quero aliquis emit. et ibi de poſſeſſione iuriſditionis per vnum actum acquiritur poſſeſſio totius. iiij.

¶ An poſſit quis mitti in poſſeſſionē vnius rei pro alia. vide dinum in regula. j. de reg. iuris. lib. vj. ſpe. de primo z ſecundo decreto. §. iam de effectu in principio vide nota. in. l. licet. C. de acquir. poſſe. Abb. et alios in. c. cum aliquibus de re iudicata. v.

Lex.xlv.

Mandamos q̃ las coſas q̃ ſon de mayoradgo agora ſeā villas/o fortalezas o de otra qualquier calidad q̃ ſeā muerto el tenedor del mayoradgo luego ſin otro acto de aprehēſiō de poſſeſſiō ſe traſpaſe la poſſeſſiō ciuil z natural enel ſiguiēte en grado q̃ ſegū la diſpoſiciō del mayoradgo deuiere ſubceder enel: aun q̃ aya otro tomado la poſſeſſiō dellas en vida del tenedor del mayoradgo/o el muerto/o el dicho tenedor le aya dado la poſſeſſiō de ellas.

Ortuo posse
j. ſſore rerum ma
iorat⁹: ſta-
tim ſine aliq̃
aprehẽſione
tranſit carũ
poſſeſſio in ſe
quentem: q̃
q̃ alius habe
at poſſeſſio-
nem. de quo
per Bald. in
l. cum antiquioribus. col. iiij. v. deci-
mo. C. de iure delibe. et in. l. j. C. cõmu
nia delegat. per Jaſſo. in. l. ſi ſorori. C.
de iure deliber. facit. l. quoties. C. de
dona. que ſub modo ex q̃ ſumpta fuit
lex regni quinta partita. titu. iiij. l. vij.
incipit faſta dia cierto.

ij. ¶ Duo videtur requirere iſta lex ad hoc vt poſſeſſio rerum maioratus trãſeat in ſequentem in gradu: poſſeſſore vltimo vita d̃functo. Primo quod ille res ſint maioratus indubitanter. Secundo quod is qui pretendit in ſe tranſlatam poſſeſſionem rerum maioratus: abſq̃ aliqua dubitatione ſit vocatus ad illum maioratũ poſt mortem poſſeſſoris: vt hic aperte colligũtur ex verbis huius legis. Recte quidem quoniam vbi lex requirit qualitatem aliquam ad ſui eſſentiam: ante omnia debet de illa conſtare plene atq̃ integre: vt. l. diuꝰ et. l. ticius. ff. de teſta. mi. et ibi notãt Bart. et alij et in. l. diuꝰ. ij. col. ff. de re iudi. et in. l. j. §. quod autem. ff. ne quid in flumi. pu. Ad idẽ. l. ſi queramus. ff. de teſta. et. l. non ignorat et ibi Bald. C. qui accu. non po. et glo. in. c. in primis. ij. q. j. Abbas in. c. ex parte. ij. de offi. deleg. et in. c. abbas q̃d metꝰ cauſa et in. c. piſanis de reſti. ſpolia. Ludo. in cõſilio. clxvij. Frãciſcꝰ d̃ arecio cõſilio. clxv. co. viij. et in terminis huiꝰ. l. tenet Bald. cõſilio. cxxvj. in. iij. pte col. iij. v. iij. icipit in chriſti noie premiſſis vbis et cõſilio. clxvj. incipiẽte in xp̃i. et c. caſꝰ talis eſt.

¶ De quibꝰ qualitatibꝰ debet cõſtare rei euidẽtia vł notorietate facti: q̃ ſi nõ ſubeſt aduerſariꝰ: vel ſi ſubeſt co citato: et cauſe cognitiõe adhibita: vt. l. hec autẽ. §. nõ deffendi pupillũ. ibi hoc aũt cõſtare debet. ff. ex q̃bus cau. in poſſe. ea. et ibi notant doctores. Ad idem. l. fi. C. ſi per vim vel alio modo. gloſ. in cle. preſenti de cenſibus. iij.

¶ Quod ſi forſam aliquis pretẽdens ſe vocatum ad maioratũ: ingrediatur poſſeſſionẽ rerũ maioratus: et ſuperueniat alter dicẽs ſe eſſe propinquiorẽ et verius vocatum: non poterit propria auctoritate poſſeſſorem expellere ac poſſeſſionem inuadere niſi precedat cauſe cognitio parte citata: hoc eſt ipſo poſſeſſore: vt. d. l. fi. C. ſi p̃ vim vel alio modo cum alijs de quibꝰ ſupra. etiam ſi contra ipſum poſſeſſorẽ ſit iuris p̃ſumptio q̃ male poſſideat: vt eſt caſus valde ſingularis in. c. licet epiſcopus de prebendis. lib. vj. et ibi notat Petrꝰ de ancharrano. col. j. et Dominicus in. iiij. et. v. nota. nam et in delictis notorijs: requiritur citatio d̃linquentis: vt nota. in. c. veſtra de cohabi. cle. et mu. quia nullum eſt delictum adeo notorium: quod non poſſit habere excuſationem ad euitationem pene: vt dicit notanter Innocencius in. c. preterea de dila. facit. c. dilecti de accuſationibus et lex merito. ff. pro ſocio. iiij.

¶ Quin immo adhuc ſententia iudicis: requirit probationes poſt ſe quibus conſtet aliquem in eam incidiſſe vt pulchre dicit Oldradus conſilio. ccxxvj. Incipiente de toto themate quem vide. Idem in ſententia iuris: vt. c. cum ſecundum leges de hereticis libro ſexto facit gloſ. in dicta clementina preſenti de cenſibus et in. c. cupiẽtes. §. quod ſi per viginti de electione libro ſexto. v.

¶ Poſſeſſor ergo rerum maioratꝰ: nõ ẽ illico ſpoliãdꝰ niſi p̃miſſa citatione et cauſe cognitiõe: vt ẽ textꝰ ſingularis

in.l.j.§.neceſſario.ff.ſi ventris no. mu.in.po.mi. vbi hoc aperte decidi tur quod detentans rem: non debet a detentatione deijci: niſi eo citato et cauſa cognita.et ibi notant Dynus. Bartho.et alij recentiores preſertim Albericus et Alexander de imola in quadam apoſtilla. Hoc idem voluit in rubri.de conſuetudine.ꝟſi.item qz ꝛ in rub.de cauſa po.ꝛ proprie.ſi.col. ꝟſi. quero ſtatuto quem refert et ſequitur Alexander in apoſtilla ad bal dum in.l.ea lege. C.de condi. ob cauſam. de quo etiam per eundem Alexã.ſingulariter cõſilio.xxxvij.primo volu.ꝛ cõſilio.lxxxi.lxxxij.in.ij.volu. Incipit facti narratione. vbi multa ad hoc ꝓpoſitũ deſeruiẽtia pro itellec tu hui⁹ legis differit q̃ videas rogo.

vi. ¶ Idẽ in effectu concludit Raphael cumanus conſilio.lxxxv. incipiente: quãuis.ꝛc.videas Bald.in.l.j. ad finem.C.de exc.rei judi.Inno.in.c. inter quatuor de maio.ꝛ obedi.ꝛ ibi doctores.ꝛ Ludo.in.l. peregre.§.ſi. ad finem.ff.de acquir.poſſe.

vij. ¶ Ultimo ad predicta facit text⁹ notandus in.l. hec autẽ.§. pretor ait ibi (de poſſeſſiõe dicedere jubeo) ꝛ meli⁹ in.§.ſi.in.fine ibi ergo oblata deffenſione deijci poterit interdicto reddito.ff.ex q̃bus cauſis in po.ea.ꝛ ibi gl. in ꝟbo interdicto reddito.vbi colligi tur quod actor miſſus in poſſeſſionẽ ex primo decreto tãtũ: ꝛ tñ: non eſt ab ea deijciẽdus niſi eo citato ꝛ cauſa cognita.ꝛ iſto modo inductus ille text⁹ probat idem quod dicta.l.j.§.neceſſario.ff.ſi ventris nomine. tene iſta duo jura perpetuo menti. Quibus adde. l.ſi legatarij in fine.ff.vt legato.cã.caueatur. Ad idem facit glo.magna in.c. licet epiſcopus de preben.lib.ſexto dñ vult quod vſufructuari⁹ functo vſufructu: non eſt ſpoliãdus abſq; juris ordine detẽtatione rei in qua habebat vſufructum per verum dominum qui ciuiliter / et naturaliter poſſidet. Ad idem.c.j.§.calidis de pro bibita feudi alie. ibi ſi reperti fuerint vbi ſi vaſſallus vendat feudum: libere reuertitur ad dominum quãtum ad dominium et poſſeſſionem: ſi repertuz fuerit hoc feciſſe: vt ibi colligitur ſecundum Bald.ꝛ alios.ꝛ conſequẽter requirit̃ dclaratio cũ cauſe cogni tione parte ipſius feudatarij citata: vt ſupra dictum eſt. Ad idem.c.j.in principio ſi de feudo fuerit contro. inter dominum et agnatum et in.c.j.de cõ trouerſia inter vaſſallum ꝛ epiſcopũ et ibi Andreas de yſernia et Alexandrinus. vbi vaſſallus vocatus ad ſucceſſionem feudi antiqui in quem poſ ſeſſio fuit tranſlata: mortuo vltimo poſſeſſore: ꝛ feudum tertio retinente: aut poſſidente: vt domino: non poteſt propria auctoritate occupare: licet agere poſſet in judicio: juris ordine ſeruato quod mittatur in poſſeſſione.

¶ Ad idem Cynus in.l.ea lege. C.de conditio.ob cauſam. vbi ſtante cõſuetudine francie quod in heredem trãſeat non ſolum dominiũ ſed etiã poſſeſſio contra.l.cũ heredes.ff.de acqr. poſſe. de qua conſuetudine ſimiliter facit mentionem Joha.fab.in.§.retinende. inſti.de interdictis. heres ratione iſtius conſuetudinis: non poterit propria auctoritate occupare dictam poſſeſſionem ſi penes alium reperiatur. quaſi poſſeſſor verus: nec intentabit interdictum vnde vi quod datur vero poſſeſſori: vt.l.j.in fine.ff. quorum bonorũ. Sed potius interdictum quorum bonorum quod eſt ad ipiſcende: vt ibi per eos. viij.

¶ Ad idẽ Abb.in.c.verũ in fine de fo ro cõpe. vbi dicit ꝙ lz ex pacto poſſit donator vel eius heres intrare poſſeſ ſionẽ ꝓpa auctoritate rex dõata: nõ ſeruatis cõditionib⁹: ſemꝑ tñ dz ꝓcedere dclaratio ꝛ cauſe cognitio ꝛ ꝑtis citatio ſuper nõ ſeruatis cõditionib⁹. ix.

¶ Ad idem facit qd voluit dominic⁹ in.c. preſidentes de hereticis lib.ſex. x.

to vbi dicit ꝙ licet hereticus non poſſit bona poſſidere: et bona eorum a fidelibus poſſint occupari in quos cēſetur tranſlatum dominium ⁊ poſſeſſio bonorū hereticorum: ex quo ipſi non poſſunt poſſidere: vt. c. quo iure et ibi gloſ. et doctores octaua diſtin. tamen hoc debet intelligi facta declaratione eos eſſe hereticos: vt. c. cum ſecundum leges cod. ti. et lib.

xj. ¶ Ad idē Oldradus conſilio. ccxxiij. vbi quaſi in terminis huius legis decidit ꝙ ſi mortuo vltimo poſſeſſore alicuius cōmittatus: aliquis ex illo genere poſſeſſionem occupauerit vel vt verius dicam detentationem bonorum: non poterit ſequens in gradu: ad quem vere cōmittat⁹ pertinebat: detentatorem propria auctoritate expellere. dicit tamē poſt alios celeberrimos doctores quod poterit intentare remedium reſtitutorium: tanq̄ ſpoliatus. quod videtur contra Cynum in. d. l. ca lege. C. de conditio. ob cauſam de quo paulo ante meminimus. cogitabis. et vide Andream de yſernia in. §. illud de prohibita feudi aliena. d quo ſupra habita eſt mētio.

xij. ¶ Ex predictis concluditur ꝙ lex iſta que trāſfert poſſeſſionem rerum maioratus in ſequentem in gradu: mortuo vltimo poſſeſſore: debet intelligi quando ille ſequens in gradu eſt certus et determinatus: vt colligitur ex verbis iſtius legis: cum dicit. En el ſiguiente en grado que ſegun la diſpoſicion del mayoradgo deuiere ſucceder en el. Si autem inter duos vel plures eſt cōtentio ſuper ſucceſſione maioratus: et forte lis pendet inter eos: neuter dicetur poſſeſſor donec ſit hoc deciſum ad quem pertineat.

xiii. ¶ Sed ſi forte ſtante huiuſmodi probabili dubio: vnus ex contēdentibus precurrat: ⁊ poſſeſſionem realiter apprehēdat: ille dicetur poſſeſſor: ⁊ tuebitur in poſſeſſione donec cauſa finē debitum ſuſcipiat: vt probat text⁹ nota. ſecundum Raphaelēm cumanū in. l. pomponius. § queſitum. ff. de acquir. po. ſequitur Alexander in. l. cū heredes. j. col. cod. ti. ⁊ Jaſſon in. l. ſi ſorori. C. de iure deli. allegat. gloſ. in. l. cum miles in verbo quaſi. ff. ex quibus cauſis maiores in fine cum dicit niſi medio tempore fuiſſet ab alio apprehenſa. Idem voluit Barbo. in. l. j. §. j. ff. de bono. poſſe. ſecundū tabu. vbi dicit ꝙ ſi diſputatur inter duos: quis eſt ſucceſſor: quia vnus oſtendit vnum teſtamentum ⁊ alius aliud: eadem die confectū: ille qui primo nat⁹ eſt poſſeſſionem: prefertur: ⁊ erit poſſeſſor. idem dicit Bald. in prohemio. codicis. §. quib⁹ in. vij. nota. vbi vide plura q̄ ibi addidi. Ad predicta eſt caſus nota. in. c. ſi a ſede de prebē. lib. vj. vbi ſi non apparet que collatio beneficij / primo fuerit facta: erit potior conditio poſſidentis.

¶ Ad idem eſt caſus in. c. defuncto ſi de feudo fuerit cōtrouer. inter dominum et agnatum. ibi reſpondeo filiū in poſſeſſione feudi manere debere: donec d ea iudicetur. facit. l. quoties. C. de rei ven. eum cui prior poſſeſſio tradita eſt: haberi potiorem. ⁊c. xiiij.

¶ Ex iſtis infertur ꝙ ſi eſt contentio inter duos vel plures ſuper ſucceſſione maioratus: et vltimus poſſeſſor in vita vel mortis articulo: alterū eorū declarauit ſucceſſorem et poſſeſſionē rerum maioratus ſibi reddidit: iſte dicetur poſſeſſor: ⁊ tuebitur in poſſeſſione donec cauſa dcidatur. tū per predicta: quia preuenit in poſſeſſione: tū ēt quia declaratio vltimi poſſeſſoris: operatur in fauorem declarati additionem quaſi poſſeſſionis. ita notanter decidit Bald. in. c. j. col. iij. de controuerſia inueſtiture. allegat ad hoc textum quē reputat vnicū in iure in. l. genit. ff. de acquiren. heredi. Item quādo inter duos contenditur: et quilibet dicit ſe vocatum: ille admittend⁹ eſt interim: qui per vltimum poſſeſ- xv.

ſorem fuit admiſſus textus nota. in. l. ſi quis ſeruum. §. ſi inter duos. ff. de legatis ſecundo vbi ſi inter duos dubitatur de eodem legato: cui prius dari debeat: puta ſi duo eiuſdem nominis amici teſtatoris veniant: eligere debet heres cui ſoluatur: vt ab eo defendatur. quia poſſeſſor. Ad idem lex ſi quis a filio. §. ſi plures et ibi gloſ. et ſcribentes de legatis primo.

xvj. ¶ Non obſtat iſta lex cum dicit. Aunque otro aya tomado la poſſeſſion dellas en vida del tenedor del mayoradgo: o el muerto/ o el dicho tenedor le aya dado la poſſeſſion dellas. Quia intelligitur quando vnus et indubitatus eſt ille ſequens in gradu. nam tunc poſſeſſio in eum transfertur: vt diſponit iſta lex: quamuis apud alium ſit illa poſſeſſio etiam de manu vltimi poſſeſſoris: et iſte alius non erat de vocatis ad maioratum. Sed ſi eſſent plures contendentes ſuper ſucceſſione maioratus: quia forte erant equales in gradu: et alter eorum preuenit in poſſeſſione: ille erit poſſeſſor: ⁊ tuebitur in poſſeſſione: preſertim ſi vltimus poſſeſſor eam ſibi: vt vocato ad maioratum tradidit: vt ſupra dictum eſt. Ad hoc vltra predicta facit textus notabilis in. c. primo. §. quia vidimus. qui feudum dare poſſunt ibi in quos dominus velit hoc beneficium confirmare. Ex quo dicebat ibi Bald. et ſequitur prepoſitus quod ſi feudū debet deueſtire in vnū: et eſt contentio in quem: ille preferetur: quem dominus declarauerit. ille autem qui habet maioratū: dicitur dominus ad vitam: vt lege quoties. C. de donationibus que ſub modo cum alijs de quibus plene dixi in tractatu maioratus. Item quia vſuffructus: dicitur pars dominij vt lege quarta. ff. de vſuffructu. Stante igitur dubio quis debet in maioratu ſuccedere: non transfertur poſſeſſio rerum maioratus virtute iſtius legis: ita notanter vult Alexand. de imola conſilio. ccxxiiij. incipiente preſtitis his que in themate ſupradicto narrantur ſecundo volumine. vnde iſta lex debet intelligi de iuſto vero et legitimo ſucceſſore maioratus. facit. l. j. §. hoc interdictum iuncta gloſ. ff. de fonte. ⁊. l. finali. ff. de his qui veniam etatis impetra. Et quod voluit Paulus de caſtro in. l. prima in principio. ff. de conſtituta pecunia.

¶ Ad idem facit lex ſi fuerit. ff. de rebus dubijs in principio. vbi ſi duo ex cognatis meis ſimul veniſſe dicuntur: impediuntur legata et libertates ratione contentionis et in nullū eorum transfertur poſſeſſio niſi fiat declaratio per heredem vel eum ad quem declaratio expectat: vt declarat ibi gloſ. in verbo. Sed et ſi legatum allegat dictum. §. ſi inter duos. Si ergo vltimus poſſeſſor volens declarare ſucceſſorem in maioratu: et ſibi traddidit poſſeſſionem tanquam ſucceſſori in gradu poſt eum: bene transfertur in eum poſſeſſio virtute iſtius legis ratione declarationis vltimi tenentis vt dictum eſt. Et tenet hoc idē Alexan. conſilio. xxxvij. ij. col. ibi. Itē dicti decreti primo volumine. xvij.

¶ Predicta tamen ſunt ſane intelligenda: quando iſta declaratio vltimi poſſeſſoris. vel poſſeſſionis traditio: fuit ſine fraude ⁊ dolo facta ei qui veriſſimiliter credebatur ſucceſſor in maioratu: ſecus ſi fraudulenter et doloſe in preiudicium veri ſucceſſoris. nā tunc transfertur poſſeſſio in hunc verum ſucceſſorem: vt diſponit iſta lex. quia fraus et dolus nemini debent patrocinari: vt ſunt iura vulgaria: de quibus fraude: vel dolo: conſtabit ex perſpicuis iudicijs: vt plene traditur in. c. j. de renunciatione libro. vj. cum concordantibus. xviij.

¶ Secundo intellige predicta quando iſta cōtētio inter duos: vel plures erat extra iudicialis. Secus ſi iudicia- xix.

lis quia lis pendebat inter eos. nam tunc lite pendente non potuit alter eorum preuenire in capienda poſſeſſione: vel ipſe vltimus poſſeſſor declarare in fauorem alterius ex contendentibus: quoniam litte pendente: nihil potuit innouari: vt per totum titulum vt litte pendente: et venit reſcindendū vel reuocandum per viam attentati: vt. c. non ſolum de appellatio. libro ſexto. vbi per gloſ. et doctores. modo lis pendeat inter ipſos contendentes: vel cum ipſo vltimo poſſeſſore: vt de ſe ſatis patet et firmat baldus in. l. ij. col. ij. C. quibus res judicata non nocet poſt Jacobum de arenis et Cynum. qui ad paria judicant littem pendere cum filijs vel heredibus: vel cum eorum parente: tanq̄ cum fonte.

xx. ¶ Quamuis autem declaratio vltimi poſſeſſoris: nihil immutet quo ad dominium et proprietatem maioratus: in quo non ſibi: ſed primo inſtituenti ſucceditur: vt. l. vnum ex familia. §. ſed ſi vno. ff. de legatis ſecundo et. l. coheredibus. ff. de vulgari et pupillari: cum multis alijs: bene tamen preiudicabit quātum ad poſſeſſionē: quando ſine dolo et fraude factū eſt: vt paulo ante dicebamus.

xxi. ¶ Regi ſola adminiſtratio regni eſt cōmiſſa non rerum dominium gloſ. et Bartho. in prohemio digeſtorum: quia iura regnorum ſunt publica et conſequenter in nullius bonis. l. prima. §. quedam. ff. de rerum diuiſione inſtitu. eodem in principio. ¶ Propterea rex a regendo dicitur quia res et jura regni regere debet ſecūda partita titulo primo. l. ſexta. ſi male regit perdit nomen regis et appellatur tyranus. c. ſcelus ſecunda. q. prima notat Archi. in. c. regum. xxiij. q. quinta Andreas de yſernia. in. c. j. de prohibita feudi alienatione per Frederi. Bald. in. l. eam quam. col. vj. in fine. C. de fideicommiſſis in. c. primo circa principium de feudo marchie. Si autem rex nō bene regit: ſubditi non tenentur ad ſeruicia. l. j. ff. de conſti. prin. nota. in. l. ij. de his qui ſunt ſui: vel alieni juris. Bald. in prohemio digeſtorum aliquid in rubrica. ff. de rerū diui. recte autem regendo: non poteſt alienare bona et jura regni: vt plene dico in. c. per veſtras de donationibus inter virum et vxorem. col. ccx. cum ſequentibus.

¶ Feudatario mortuo ſtatim tranſfertur poſſeſſio bonorum feudalium in filium ſine aliqua apprehenſione. c. j. in fine de feudi cogni. Paulus de caſtro in. l. j. §. fi. ff. de acquirenda poſſeſſione. Idem de re donata eccleſie. c. ſecundo de conſuetudine. xxij.

¶ Item bonorum ingreſſi in monaſterium poſſeſſio queritur monaſterio ſine apprehēſione Barth. in. l. ſi adoptauero. ff. de precario et in. l. qui vniuerſas. §. aut ſi his. ff. de acquirenda poſſeſſione. Bald. in authentica niſi rogati. in fine. C. ad trebellianū et in authentica ingreſſi. iij. oppo. et in. l. penul. §. cum autem in fine. C. de ſacroſanctis eccleſijs nota. in. c. quia ingredientibus de teſtamētis. ¶ Item in prelatum Bartho. in. l. cum heredes in principio. ff. de acquirēda poſſeſſione et in. d. l. j. in fine et ibi Paulus de caſtro. eod. ti. ¶ Item in caſu. l. raptores ſecundum Bartho. ibi. C. de epiſcopis et clericis Alexan. in. l. ſi mora col. ij. in fine. ff. ſoluto matrimonio. Item per licentiam intrandi poſſeſſionem propria autoritate. Inno. in. c. ij. de conſue. et ibi hoſti. et alij flo. in. l. ſeruitutes. ff. de ſerui. Bald. in. l. j. C. cōmunia de legatis et in. l. penultima. §. finali. C. ad trebellianum et in. l. prima in fine. C. de rerum permutatione et in lege predia. ff. de acquirenda poſſeſſione Abb. in dicto. c. ij. de conſuetudine. xxiij.

¶ Item per regulam conſtituti lex quod meo. ff. de acquiren. poſſe. vide xxiiij.

alios caſus per gloſ. in.d.l.fi.C.de ſa
croſan.eccle.Bald in.l.fi. poſt princi
piū.C.de edicto diui.adri. tol.

xxv. ¶ Lex ergo poteſt facere ꝙ ſine ap-
prebenſione transferatur poſſeſſio in
ſequentem: ⁊ multo fortius dominiū
quod facilius tranſit etiam ſine poſſe
ſſione preſertim in judicijs vniuerſa
libus.l.cum heredes facti ſumus.ff.
de acquir.poſſe. l. ſi ager et ibi Bar-
tho.ff.de rei vendi.et.l.traditionib9.
C.de pactis ⁊ in.l.ſiue poſſidetis vbi
Bald.C.de acquir.poſſe.

xxvi. ¶ Tene perpetuo menti hāc legē cū
vult ꝙ tranſeat poſſeſſio ciuilis et na
turalis.¶ Ex qua infertur ꝙ poterit
agere interdicto recuperande contra
poſſeſſorem: vt.l. ſi quis ad ſe fundū.
C.ad legem julian de vi publi. cum ſi
milibus. Ad hoc facit lex. j. titulo de
la reſtitucion delos deſpojados. lib.
iij.ordinamenti. Que vult ꝙ interdi
ctum recuperande competit heredi
qui nondum eſt adeptus corporalem
poſſeſſionem etiam ſi intrans poſſeſ-
ſionem reperijt illam vacantem. vel
jacentem vt ibi dicitur et tenet Bar-
tho. in. l. cum miles in principio per
illum textum.ff.ex quib9 cau. maio.
et in. d. l. cum heredes in principio.
ff. de acquirenda poſſeſſione. ¶ Et
iſtud tene quāuis.Bald.in authenti
ca defuncto col.ij.vſi.non tamen cre-
das.C.ad tertulianum.Cuius memi
ni in repetitione rubrice de donatio-
nibus inter virum et vxorem folio.
xxxij. col. quarta Alexand. conſilio.
xxxvij. primo volumine. vide Bald.
in. l. prima in fine. C. de appellatio.
et cardinalis in. c. contingit ſuper
glo.iiij.de dolo et contumacia.⁊ in.l.
ea lege.C. de conditione ob cauſam ⁊
in.l.prima in fine verſi.quid ergo.vſ-
ꝙ ad finem.C. de rerum permutatio
ne.et in. c. primo de controuerſia in-
ter maſculum et fe. de benefi.et in ru
brica de conſuetudine ⁊ in rubrica de
cauſa poſſeſſionis et proprieta. et in.
c.item cum quis de reſtitu. ſpoliato.
ſentiat contrarium et Joba. fab. in.
§. fui autem inſtituta de heredum
qualitate et differentia. dicunt enim
ꝙ ficta poſſeſſio: non tribuit interdi-
ctum recuperande: niſi dixeris ꝙ illi
loquūtur in poſſeſſione ficta: nos ve-
ro in vera que conſiſtit in naturali et
ciuili que eſt vera poſſeſſio: nam licet
traditio ſit ficta: ipſa poſſeſſio: eſt ve-
ra ſecundum Bartho. in.l. ab emp-
tione. ff. de pactis.

¶ Item ſicut iſte poſſeſſor agit inter- xxvij.
dicto recuperande: poterit ſimiliter
agere vti poſſidetis ex quo naturali-
ter poſſidet ſecundū Bartho.et alios
in.l. prima in principio finali col. et.
q.penultima.ff.de acquirenda poſſeſ
ſione dū loquitur de vſufructuario.
Adde predictis ꝙ decedente vaſſallo:
interī q̄lis q̄lis poſſeſſio eſt apud he-
redem: vt eſt textus vnicus in.l.gerit
pro herede.ff.de acquirēda poſſeſſio-
ne ſecūdum Bald.in.c.j. col. iij. vſi.
quid ſi interim de controuerſia inue-
ſtiture. libro feudorū.quod tene men
ti. Jn feudis enim filius viuo patre
intelligitur inueſtitus ac etiam poſſi
dere ⁊ cōtinuatur in eū poſſeſſio ſiue
ſine alia inueſtitura: vt notatur in.c.
j. de feudi cogna. tradit Bald. in. l.
cum antiquioribus.colu. ſexta verſi.
decimo.C.de jure deliberandi.cuius
meminit Jaſſo. in. l.quoties. colu.x.
C.de rei vendicatione.

¶ Ex iſta lege deciditur ꝙ ſi tempore xxviij.
mortis vltimi poſſeſſoris rerum ma-
ioratus: aliqua res ipſius maioratus
erat penes alium qui eā tenebat poſſi
debat ſine vitio: vt puta jure pigno-
ris: ꝙ nihilominus tranſibit poſſeſ-
ſio ciuilis et naturalis in ſequentem
in gradu: quia poſſeſſio que eſt apud
aliū: trāſit vide corſetū in tractatu de
rege.q.xxv. ⁊ plura que ibi cumulat.
nā hic dicit lex ꝙ etiā ſi poſſeſſor in vi
ta trāſtulerit poſſeſſionē in tertiū: ni-
ſi intelligas qn̄ hoc feciſſet defunctus

maliciose: vt ſequētem damnificaret Cogitabis. Eo enim ipſo ꝙ rex digni tatem conſequitur: habet dominium ⁊ poſſeſſionem omnium iurium ⁊ iu riſdictionū regni: quādo de facto poſ ſidebat anteceſſor: alias ſec⁹. ita dicit Bal. in additionib⁹ ad Inno. in. c. cū ſup ō cau. poſſe. ⁊ ꝓprie: ſed in hoc vl timo: cōtrariū vult iſta. l. cui ſtādū ē.

xix. ¶ Sed eſt pulcra dubitatio quod ſi te ſtator vel maioratum conſtituēs pro hibet ſucceſſorem introire poſſeſſio nem rerum maioratus: niſi prius tra diderit certam ſumam pecunie filia bus vltimi poſſeſſoris. An obſtante probibitione: non tranſibit poſſeſſio in ſequentem adeo ꝙ ſi propria aucto ritate intraret perderet ius ſuum. vt di alias in pratica. ⁊ lis eſt ſub iudice. ¶ Sed videtur attendenda intentio concedentis ex verbis: vel conſuetu dine regionis vel concedentis: ⁊ tunc ſeruabitur quod actum eſt. ita notan ter decidit Ricardus matha. in lege. finali. ff. de iuriſdi. omnium iudi. in fine. refert et ſequitur Bald. in. l. li berti. C. de operis libertorum col. v. verſi. ſed dubitatur. facit. l. ſi ſeruus plurium. §. fi. de legatis ſecundo et. l. xl. in fine ſupra eodem.

Lex.xlvj.

Todas las fortalezas que de aqui adelante ſe fizierē enlas ciudades ⁊ villas ⁊ lugares ⁊ heredamientos de mayoradgo ⁊ todas las cer cas delas dichas ciudades ⁊ villas ⁊ lugares de mayoradgo aſſi las que de aqui adelante ſe fizieren de nueuo como lo que ſe reparare/ o mejorare en ellas: ⁊ aſſi miſmo los edificios que de aqui adelante ſe fizieren enlas caſas de mayoradgo labrando/o reparando/o rehedificando en ellas ſeā aſſi de mayoradgo como lo ſon/o fueren las ciudades/⁊ villas/⁊ lugares/⁊ he redamientos ⁊ caſas donde ſe labraren: ⁊ mādamos que en todo ello ſuceda el que fuere llamado al mayoradgo conlos vinculos ⁊ condiciones enel mayo radgo contenidas ſin que ſea obligado a dar parte algūa dela eſtimacion/ o va lor delos dichos edificios alas mugeres del que los fizo ni a ſus fijos ni a ſus herederos ni ſucceſſores. Pero por eſto no es nueſtra intencion de dar licen cia ni facultad para que ſin nueſtra licencia/o delos reyes que de nos vinieren ſe puedan hazer/o reparar las dichas cercas ⁊ fortalezas mas que ſobre eſto ſe guarden las leyes de nueſtros reynos como en ellas ſe contiene.

j. Omnia hedi ficia facta in bonis maio ratus per viā hedificatiōis rehedifica tionis vel re parationis: ſunt ipſius maioratus: nec tenetur ſucceſſor ad expenſas: vel extimationē earum vxo ri: vel eius heredibus. ¶ De quo ego alias ſcripſi in rubrica de dona tionibus inter virum et vxorem ſo lio. xxxij. finali. col. alias. col. ccciij. verſi. ex iſtis etiam/tenens contrarium eius quod diſponit iſta lex aliquibus rationibus et fundamentis de quib⁹ ibi. ¶ Quibus addo. l. iij. et. ix. titulo delas lauores foro legum. vbi ſi mari tus et vxor conſtante matrimonio vi neam plantarunt in terra mariti: vel domum conſtruxerunt: mortuo ma rito: eius heredes habebunt vineam vel domum: et extimabitur edificius domus vel ſumptus facti in vinea: et medietas extimationis dabitur vxo ri vel eius heredi. ¶ Ad idem lex fi nalis ad finem titulo delas ganācias lib. v. ordina. vbi dicitur ꝙ maritus

poteſt alienare bona habita vel acquiſita conſtante matrimonio: dummodo hoc nõ faciat in fraudem vxoris. Si quidem maritus omnia bona cõſtante matrimonio acquiſita conſumit in hedificijs ꝛ rebus maiozatus: ſatis videtur in fraudem feciſſe. Preſertim ſi dixeris poſſeſſozem maiozatus vſuffructuarium. nã vſuffructuarius non tenetur meliozare quin nec reficere rẽ in qua habet vſuffructum ſecundum Bart. in. l. nenſenius. col. j. ṽſi. quedam expẽſe fiũt. ff. de nego. geſtis per. l. inter fructuarium ꝛ. l. dñi. §. et cuius ꝛ ibi Bart. col. j. ṽſi. oppo. quia ad fructuariũ et. l. quãuis. ff. de damno infecto Bald. in. l. ij. co. ij. ṽ. ſimile videas in vſuffructuario. C. de nego. geſtis ꝛ in. l. quotem. §. qui maximos col. v. ṽſi. ſexto quero. ff. de publicanis. Bald. in. l. cũ. C. de vſufructu: ꝛ in authẽ. excipitur. q. pc. C. de bonis que liberis. vbi dicit ꝙ vſufructuarius: non tenetur ad refectionem domus: ſi magnos exhigit ſumptus. quod ſi fecerit: recuperauit a domino vt ibi dicitur. Si quidem maritus facit turrim vel magnum edificiũ in rebus maiozatus: cum non teneretur ad tales ſumptus: ſatis videt voluptuoſe ꝛ malitioſe in fraudem vxoris feciſſe.

ij. ¶ Siue autem dicas poſſeſſozem maiozatus vſuffructuarium vel ſimilem feudatario vel emphitheote: ſiue dominũ ad tempus quod certum eſt: vt eſt textus nota. in. l. quoties. C. de dona. que ſub modo vnde ſumpta fuit. l. regni. v. partita ti. iiij. l. vij. incipit faſta. facit gloſ. ꝛ Bart. in. l. titia la. j. §. titia. col. j. q. j. de lega. ij. notatur in. l. donationes. §. ſpecies ꝛ ibi Bart. ff. de dona. gloſ. in. l. non quocũꝗ. §. fundum in. ṽſi. aberit de lega. j. vtroꝗ caſu videtur fraꝰ fieri vxori ꝛ filijs. ꝛ cõtra leges regni pzeallegatas.

iij. ¶ Iſta et multo plura deduxi in medium in curijs thaurinis quando de iſta lege facienda tractabatur: reputans ipſam iniquã: iuri et rationi adverſantem: ſed non potui tantum clamare ꝙ eſſem exauditus. Ea autem die qua publicatio erat facienda ꝛ leges cõmunicande cum glozioſo rege Fernando: graui oculozum dolore tẽtus: nõ potui adeſſe: vt huic legi pernicioſe contradicerem. ſpero tamẽ ſecundũ illiꝰ nequitiã ꝙ non diu ſubſiſtet. Cum paret viam fraudis contra vxozem et reliquos filios. Unde non eſt diſputandum de poteſtate facientis hanc legem quia crimẽ eſt par ſacrilegij diſputare de poteſtate principis: vt. l. ij. C. ð crimine ſacrilegij. ſed de eius iniquitate agendũ eſſet. caret enim anima ex quo ratione caret vt. l. cũ pater. §. dulciſſimis de lega. ij.

¶ Et per hoc excluditur illud quod aliqui ſomniantes dicebant ꝙ cum legitima filiozum poſſit per principem minui vt. c. raynuncius de teſta. Sali. in. l. ſancimus. C. de nup. Bart. in authen. de heredi. ꝛ fal. col. iiij. colla. j. potuit rex per hũc modum prodeſſe filio maiozi cum aliquali jactura aliozum fratrum. et conſideratio belliſſima ad paliandum legis nequitiã in fauozem pzimogenitozum ac totalem miſeriam aliozum. nam per hũc modum etiam alimentis debitis de jure nature pziuabuntur. Armantur jura contra maiozatus: vt ſtrictiſſime pzocedant ꝛ quando euidentiſſime conſtat de mente conſtituẽtis: vt apparet ex legibus regni de maiozatu diſponentibus: et nunc in fauozem maiozatus et contra pietatem ſeuire volumus in miſeros alios filios ꝛ vxozem. Unus ex nobis fere contra aliozum omnium ſententiam: hanc ſubſtituit legẽ. neſcio qua ſecreta ratione ductus. in publico enim nõ potuit in conuentẽtia tolere. ꝛ aduerſis telis ꝛ obiectionibus ſatiſfacere. tranſeat donec miſericozs deꝰ huic errozi medelam adhibeat. ij

v. ¶ Caſtra ſiue fortalicia ſicut de nouo conſtrui nõ poſſunt ſine licẽtia principis lege.vij. delos caſtillos.libro ordina.⁊ nota.in.l.j.ff.de ſuperficiebus Bartho.in.l.ex hoc jure.col.iiij. vſi. contra hoc oppo.ff.de juſti.⁊ jure:ita nec refici: vt hic dicitur ⁊ tenet Bal. in.l.ſi vt proponis la.ij.in fi.C.de nuptijs. vbi videas bonam additionem. Canoniſte in.c.piſanis de reſti.ſpo. de quo per felinum in.c.cum omnes de conſtitutionibus

¶ Intellige p̃dicta niſi caſtellũ fuerit regis nã illud ſine regis licẽtia poterit reparari Bar. in.l.ij.in.fi.ff.de noui operis nũcia.Jaſſon in.l.ex hoc jure. col.iij.vſi.ſicut aũt.ff.de juſti.⁊ jure. vij

¶ Cuſtos caſtelli nõ tenet dominũ de nocte apire etiã vero domino vt.l.iter ⁊ ibi flo.ff.com.prediorum.quod nota. viij

Lex.xlvij.

El fijo/o fija caſado ⁊ velado ſea auido por hemancipado en todas las coſas para ſiempre.

j. Filius tunc demuz liberatur a patris potẽtate: quãdo vxorẽ velataz duxit.

¶ Idez diſponit lex ſequens. Sed quid ſi fuit traducta eſponſa ſine velatione cogita. Approbat et declarat.l.fi.titu.delos pleytos que deuen valer/o no foro legum. Ad idem.l.vij.titulo delas lauores y particiones eodem foro. Iſtud eſt tenendum hodie quãq̃ plures leges ciuiles contra diſponebant.l.filie licet. C.de collatio.l.ſi vxorem.C.de condi. inſertis inſti.ad orphi.§.j.inſti.de iniurijs.§.itaq̃.inſti.de patria poteſtate et de his qui ſunt ſui vel alieni juris.cum multis alijs.vide infra legẽ.liiij.cum ſex ſequentibus et legem infra proximam.

¶ Filius ergo qui vxorem velatam duxit eſt ſui juris vere non ficte.quia dicitur hic(ſea auido)que importat vere ⁊ ipſo jure: vt per Bartho.in.l.ſi maritus la.ij.§.legis in verſi.exemplũ.ff.de adul.emãcipat⁹ quidẽ dicitur libertati donatus.l.ſi viua.C.de bonis ma.l.cum oportet.§.cum autem et ibi Bald.C.de bonis q̃ liberis de alia emancipatione vide.iiij.partita titu.xviij.l.xv.cum alijs. iij

Lex.xlviij.

Mandamos que de aqui adelante el fijo/o fija caſando ſe ⁊ velando ſe ayan para ſi el vſofructo de todos ſus bienes aduenticios pueſto que ſea biuo ſu padre:el qual ſea obligado a ge lo reſtituyr ſin le quedar parte alguna del vſofructo dellos.

j. Suffructus rerum filij p̃ matrimõiuz emancipati: efficitur ſu⁹: et ſi pater exinde vſuffructum acceperit: tenet reſtituere: ⁊ patris bona preſentia ⁊ futura erunt obligata vt.l.in omnibus ⁊.l.ſi quis prioris.§.talem. C.de ſecundis nuptijs itaq̃ non ſolũ in obligationis expreſſa:verum etiaz in tacita veniunt bona preſentia ⁊ futura ad hoc.l.ſic in pecunia.C.de pri ui.fiſci.quod nota.pro.l.aſſiduis.C.q̃ potiores in pigno.ha.et.l.fi.C.que res pigno.oblig.po.

¶ Fructus a patre percepti ex bonis filij poſtq̃ vxorem velatã duxit: tene-

tur filio reſtituere. Intellige ſi fuerũt liquidati. argu. l.j.C. ſi ſecundo nupſerit ⁊ ibi Bald. facta autem liquida tione: ferẽda eſt ſentẽtia certa expreſſa fructuũ quantitate: vt dicta. l.j. et. C. de ſen. que ſine certa quãtitate profe. per totum ⁊. l. in ſuma. §. ſi quis ſortem. ff. de re iudi. Intellige cũ agitur de fructibus preteritis. l. ſi quis miſſum. §. ſi quis iudex. ff. de damno infecto Bald. in. l. cũ propriã. iij. nota. C. ſi quis alteri vel ſibi. ad idem. l. iij. in fine. C. de inutili. ſti.

iij. ❡ An procedat libellus in quo petuntur fructus qui aſcendunt vſq; ad talem quantitatem aliter non ſpecificãdo. dic ꝙ ſic textus cum glo. in. d. l. cũ propriam in verbo taxata: ⁊ ibi Cyn⁹ Bald. et alij. nam ex qualitate fundi poteſt iudex conſiderare quantitatez fructuũ gloſ. in. l. ij. C. de reſcin. vendi. et. l. ſi quis eod. ti.

❡ Fructus percipiendos poteſt iudex cõdemnare ſine expreſſione certe quãtitatis quia eſt incerta. Bald. in. d. l. j. C. ſi ſecundo nupſerit mu. ⁊ in. l. terminato. col. j. vſi. nota ꝙ ſufficit. C. de fructibus et litis expenſis. Joha. de imola in. l. ſi ſtipulatus. §. cum ſtipulamur. ff. de verbo. obliga. Angelus in. l. ſi marito. §. fi. ff. ſolu. matri.

❡ In criminibus poteſt iudex ex ſuo officio ſuper ſatiſfatione damnorum condẽnare reum etiã ſi non fuerit petitum. Innocẽ. in. c. cum oporteat de accuſatio. vbi videas. Joh. de ana. ⁊ Bald. in. l. ea quidem col. viij. verſi. item queritur an in crimine. C. de accuſa. et in. l. cum vendente. C. vbi cauſe fiſcales. et in. l. cum eorũ. C. de ſenten. vide Felinum in. d. c. cũ oporteat. pe. col. qui multa cumulat. vide Bal. in. l. qui crimen. fi. col. vſi. ſi enim. C. qui accuſa. non poſ. vbi hoc limitat.

Lex. xlix.

MAndamos que el que contraxiere matrimonio que la ygleſia tuuiere por clandeſtino con alguna muger por el miſmo fecho el y los que en ello interuenieren y los que de tal matrimonio fuerẽ teſtigos incurran en perdimiento de todos ſus bienes ⁊ ſean aplicados a nueſtra camara y fiſco y ſean deſterrados deſtos nueſtros reynos enlos quales no entren: ſo pena de muerte ⁊ q̃ eſta ſea juſta cauſa pa q̃ el padre ⁊ la madre puedã deſheredar ſi quiſierẽ a ſus fijas q̃ el tal matrimonio cõtraxerẽ: lo qual otro ninguno no pueda acuſar ſino el padre ⁊ la madre muerto el padre.

j. MAtrimoniuz clandeſtinuz contrahens: et teſtes ⁊ alij qui interfuerunt: ipſo iure perdãt bona fiſco applicanda. ſintq; exules a regno. ⁊ eſt cauſa exheredandi filiam. Quando iſta lex fuit cõdita: magna fuit altercatio inter nos regis conſiliarios ſuper eius validitate: finaliter fuit concluſum ꝙ per hũc modũ poterat ſuſtineri: quia adiuuat jus canonicum prohibens clandeſtina matrimonia.

❡ An autem habeat locum in ſponſalibus de futuro clãdeſtine cõtractis: vide Ancha. cõſilio. xvij. quem refert ⁊ ſequitur Felin⁹ in rubrica de ſpon. vide glo. in. cle. j. de conſangui. ⁊ affi. in verbo contrahere.

❡ An habeat locũ in minore qui matrimoniũ tale contraxit per verba de preſenti cum juris fictione ſint ſponſalia de futuro: vt. c. vno de ſpon. impu. lib. vj. videtur ꝙ nõ quia cum matrimonium non teneat ratione minoris etatis. c. vbi non eſt. c. litteras de ſpon. ⁊ per totum titulum de ſponſa,

impuberum. niſi poſtea conualeſcat matrimonium.

iiij. ¶ Idem videtur ſi matrimoniũ fuit per metum contractum quia eſt nullũ.c.cũ locũ eod.ti.niſi purgato metu poſtea remaneant in matrimonio.

v. ¶ Si conſtat ꝙ preceſſerũt verba: nõ tamẽ apparet an de preſenti vel de futuro. ſi fuerunt publice prolata et palam: preſumũtur de preſenti: ſi clam; de futuro. Bald.in.l.cum te.C.de donationibus ante nuptias gloſ.in.c.illud in verbo anulos de preſumptio. ⁊ in.c.tenor ꝺ re iudi.⁊ in.c.tue ꝺ ſpõ.

vj. ¶ Matrimonium quando dicatur clandeſtinum. vide gloſ.in.c.cum inhibitio de clan.deſponſa.⁊ ibi hoſti.⁊ alij. vide leges regni.iiij.partita.titu.iij.l.j.ſi.foro legum ti.delos caſamiẽtos.l.j. Adde Bart.in.l.ij. circa finẽ. C.de his qui publicis rationibus mutuam pecuniam accepertũt.lib.x. vbi dicit ꝙ ſi de conſuetũdine aliquid cõſueuit fieri publice: vt matrimonia: ſi aliquis faceret coram duob⁹ teſtib⁹: diceretur fieri clam.l.ſi. ff. de ritu nup. Item quicquid taliter fit: ꝙ nõ poſſit venire ad notitiã eius cuius intereſt: dicitur clam fieri.l. clam poſſidere in principio.ff.de acqui. po.vide multa q̃ ſcripſi in rub. de clãdeſtina deſpõ.

vij. ¶ Matrimonium clandeſtinum cõtrahens et intereſſentes: ipſo iure incurrunt penam de qua hic. vnde non eſt locus penitentie: vt eſt textus cum glo.in.cle. ne in agro. §. quia vero de ſtatu.regu. Abb.⁊ Andreas ſicul⁹ in. c.ij.de ſolu. Bart.in authen. habita. C.ne filius pro pa. requiritur tamen ſententia declaratoria: vt.c. cum ſecũdum leges de here. lib. vj. nota. in. l. eius qui de latorem.ff.de iure fiſci.

viij. ¶ An banitus extra regnũ: poteſt eſſe in ciuitate vel regno: poſtea regno noſtro adiunctis: vide textum et Bald. ⁊ Sali.in.l.etiã.
⁊ Bal.in.l.j.col.ij.§ſi. ⁊ circa primũ. C.de heredi.inſti.⁊ in.l. executorem. col.vj.§ſi.nam ſecundum et. vij. col. §ſi.modo ego quero. C. de execu. rei iudica.gl.in.c.j.in principio.§.guerrã in titulo hic finitur lex corradi.

¶ Hic habes vnam cauſam exheredationis. Adde ꝙ ex eiſdem cauſis ex quib⁹ aliquis poteſt exheredari: poſſunt ei alimenta denegari.gloſ.nota. in.l.ſi q̇s a liberis.ff. de liberis agnoſ. in.§. detulerat ⁊ in.l.ſi.C.de alendis liberis.tenet Bald.in authẽ.res que C.cõmunia de legatis. vide Iaſſo.in. l.ius autem ciuile. ff. de iuſticia ⁊ iure.col.iiij.in principio. ix.

¶ Circa materiam huius legis: vide que ſcripſi in.c. per veſtras de dona. inter virum et vxorem.col.cclxxxj.§. quarto. cum pluribus alijs. x.

¶ Et quoniam iſta lex prohibet matrimonia clandeſtina: ſi forte ſponſ⁹ in regio ſenatu peteret ꝙ ſpõſa poneretur in loco tuto: vt ſuam explicaret voluntatem: non eſſet audiendus: vt ex eo quo venit puniendus: comoduz reportaret. Sic pluries dixi. et facit lex.lxxxj.infra eodem. xj.

¶ Sed eſt pulcra dubitatio quaz pridie habuimus in regio ſenatu. Filia cuiuſdam iohãnis de zerra incole ville de Canta la piedra clandeſtinũ contraxit matrimonium cum gundiſſaluo nieto. Deinde filia penitentia ducta ingreſſa eſt monaſterium de Madrigal religioſſarum. quod potuit qz nondũ erat cognita carnaliter a ſponſo.c.verum.c.ex publico. de cõuerſione coniugatorum. l. deo nobis et ibi Bartho et Baldus. C. de epiſ. ⁊ cle. nunquid potuit a patre exheredari? videbatur ꝙ ſic. quia pena exheredationis quam incurrit: non videtur ſublata per ingreſſum religionis: tum quia non potuit purgari: vt ſupra dictum eſt: tum quia a pena commiſſa: religionis ingreſſus nõ liberat gloſ. ⁊ doctores.in.d.l.deo nobis in verbo quaſi ingratum ⁊ ibi Bald.iij.col.§. modo ex iſta littera qui hoc expreſſe xij.

firmat dicens ꝙ ſi filia contra patrẽ ingratitudinis cauſam cõmiſit. poterit ab eo exheredari. licet filia religionem ingrediatur. Religio enim omnem excludit maculam auth. de monachis in principio colla. j. de peccatis de quibus poteſt deo ſatiſfacere in monaſterio: non tamen ingratitudinẽ propter ꝙ poteſt exheredari. Ad cuius confirmationẽ facit quod vult Inno. in. c. gaudemus de diuortijs ꝛ alij ſequuntur: ꝙ ſi judeus: vel ſarracenus crimen cõmiſit propter quod debet criminaliter puniri: licet factꝰ chriſtianus poſt baptiſmum ſit liber a peccato. non tamen a pena corporali. vide in ſimili quod notat Jo. an. in. c. cum laici de jure patro. Bald. in. l. j. C. de plus petitionibꝰ. facit ad predicta textus et quod ibi notatur in. c. vno ð obligatis ad ratiocinia: vbi clericatus aſumptus non liberat a ratione reddẽda de his de quibus ante clericatum tenebatur. vnde ex his ꝛ alijs fuit concluſum ꝙ pater poterat eam exheredare. Sed matris jam defuncte bona fuerunt ſibi relicta: vt libere de eis diſponeret. Cogita.

Lex. l.

La ley del fuero que diſpone que no pueda el marido dar mas en arras a ſu muger de la decima parte de ſus bienes no ſe pueda renunciar: ꝛ ſi ſe renunciare no embargante la tal renunciacion lo contenido en la dicha ley ſe guarde y execute. E ſi algun eſcriuano diere fee de algun contracto en que interuenga renunciacion dela dicha ley mãdamos que incurra en perdimiento del officio de eſcriuania que tuuiere ꝛ de alli en adelante no pueda mas vſar del ſo pena de falſario.

j. Legi fori legum lib. iij. ti. delas arras. l. j. que diſponit ꝙ nemo poſſit dare vel promittere vxori pro arras vltra decimam partẽ bonorũ ſuorum: renunciari non poteſt. tabellio: qui huic renũciationi interfuerit perdit officium. ꝛc.

ij. ¶ De iſta materia ego alias tractaui in rub. de dona. inter virum et vxorẽ. col. xcix. cum ſequentibus. vſ. Circa illud. vbi poſui diferencias inter donationem propter nuptias et conſtitutionem arrarum videas per te.

iij. ¶ An autem arrarum promiſſio: vel datio vltra decimam partem bonorũ concedentis: vel renuntiatio ſup hoc interpoſita firmetur juramento: ſcripſi in dicta rubrica. col. cj. vſ. hoc tamen intellige cum ſequentibus.

¶ Intellige quod hic dicitur non ſolum quando arre dantur vel promittuntur ante matrimoniũ contractũ: ſed etiam ſi poſt: quia cuꝫ ſit donatio propter nuptias: poteſt fieri poſt contractum matrimonium. l. cum multe. §. ſi igiť ꝛ. l. ſi conſtãte ꝛ ibi Bald. ꝛ Sali. C. de dona. ante nup. inſti. de dona. §. eſt ꝛ aliud a quibus ſumpta fuit lex regni. iiij. partita. ti. xj. l. j. ego ſcripſi in dicta rubrica de donationibus inter virum ꝛ vxorẽ vbi ſupra. iiij.

¶ Intellige hanc legem ſiue ſponſus vel maritus promittat: vel concedat arras iſtis: ſiue parentes vel conſanguinei nõ enim poſſunt dare vel promittere niſi ðcimã partẽ bonoꝝ ipſiꝰ contrahentis matrimoniũ: vt dicta. l. j. delas arras foro legũ ꝛ ſi huic promiſſioni notarius intercedat incurrit penam huius legis ꝗuis parẽtes promiſſerint. cum eadem ſit ratio. v.

¶ Aduerte. l. j. ti. delas arras foro le= vj.

gum prohibuit arrarum dationē vl=
tra decimam partem bonorum dan=
tis arras. Huic legi expreſſe poterat
renunciari per viam pacti: vt voluit
Jo.an. in ſpecu. titu. de ferijs. §.fi. ℣.
quid ſi renunciatio et tradit lāfranc⁹
in cle. ſepe in. ℣ſi. neceſſitatis de ver=
borum ſignific. propterea emanauit
hec lex renunciationem prohibens ⁊
ſuper hoc nō eſt ampli⁹ diſceptādū.
vij. ¶ Hic punitur notarius qui inter=
fuit renunciationi huius legis ꝙ per
dat officium: eo ꝙ deliquit in officio.
Si autem extra officium delinqueret
per ſententiam debuiſſet priuari offi
cio. gloſ. nota. in. l. ſi quis ex argenta=
rijs. §. j. ff. de edendo. Bartho. tamē
in. l. eadem. ff. ad legem Juliā repe. di
cit ꝙ in omni caſu requiritur ſenten=
tia. idem Bald. in. l. j. viij. col. C. de ſa
croſanct. eccle. ⁊ in. l. j. ff. de ſena. ⁊ in.
l. j. C. de teſta. et in. l. militibus et ibi
Paulus de caſtro. C. de teſta. militis
⁊ in. l. in exercendis. C. de fide inſtru.
paulus in. d. l. ſi q̇s ex argētarijs. §. j.
viij. ¶ Notarius condemnatus in amiſ=
ſione officij: nō poteſt amplius inſtru
menta conficere alias punitur de fal=
ſo: vt hic. niſi cauſa cognita ſit et reſer
uatum per judicem ius ipſum quod
poteſt ſecūdum Bartho. in. l. ſi quis
in principio. §. fi. de legat. iij. Bald.
in. l. jubemus. §. ſane. C. de ſacroſan.
eccle. ⁊ in. l. depoſitum. C. de poſiti.
ix. ¶ Notarius qui interrogat teſtes ex
tra contenta in articulo punitur in a
miſſione officij vt eſt pragmatica re=
gni folio. ccxxxv. in fine. tene menti.
x. ¶ Notarius qui interfuit huic renū=
ciationi: penitentia ductus: an po=
teſt corrigere errorem ſuū. vide ſpec.
de inſtrumen. edictio. ℣ſi. rogatus ⁊.
℣ſi. notarius ⁊. ℣ſi. ſequenti. Barth.
in. l. ſi librari⁹. ff. de regu. juris et in.
l. imperator. ff. de ſtatu. ho. Bald. in
prima cōſtitutione Codicis. §. ex pre
cepto. finali columna.
xi. ¶ Si notarius fecit inſtrumētū pro=
miſſionis arrarum cum renunciatiō
ne dicte. l. valebit quantum ad deci=
mam partem. non in reliquo. l. j. de=
las arras foro legum. quia vtile non
viciatur propter inutile. quando vnū
pōt ab alio ſeparari: vt regula juris
dicit et habetur ſupra. l. xxvj. xxix.
¶ Ex qua ratione videtur ꝙ ſi ſpon= xij.
ſus promiſſit vel dedit ſponſe pro ar=
ris fundum valētem plus q̄ decimā
partē bonorum ſponſi: valebit quidē
in decima ſolum non vltra: quia licet
fundus ſit vnus: poterit extimari: et
ſeparari decima pars ab alio pluri: ⁊
ita vt ſeparabile valebit in dcima par
te. argu. l. ſi ſponſus. §. generaliter. ff.
de donationibus inter virum et vxo=
rem. videas Dynum et que ibi addo
in. d. regula vtile.
¶ Notarius condēnatus de falſo pō xiij.
teſt publicare inſtrumēta ſua ante cō
dēnationez facta ⁊ ea perficere. tenēt
doctores Paulus ⁊ alij in. l. pretor. §.
ſed ſi dominus. ff. de edendo. gloſ. in.
c. vt officiū de hereticis. lib. vj. Bart.
in. l. ad teſtium. §. j. ff. de teſta. et in. l.
barbarius col. antepe. ff. de offi. pre.
doctores in. l. ſi. arbiter. C. d ſentēcijs.
¶ Intellige hanc legem de renuncia= xiiij.
tione expreſſa dicte legis. j. de las ar=
ras foro legum: vel ſaltem dicatur ꝙ
renunciat legi diſponenti ꝙ non po=
teſt quis arrarum nomine dare: niſi
decimam partem bonorum ſuorum.
nam tunc notarius ſcribens incurre
ret penam huius legis. Sec⁹ ſi in cō
ſtitutione arrarum diceretur genera
liter ꝙ renunciauit omni legum au=
xilio. nā tunc nō incidet in hāc penā:
quia cum hoc ſit ſpeciali nota dignū:
non venit in generali renunciatio=
ne. l. item apud labeonem. §. hoc edi=
cto. ff. de iniuris maxime in penalib⁹
regula odia de regu. juris libro ſexto
debet ergo ſpecifice renūciare predi=
cte legi. al's nō incidit hāc penā. h. no.
¶ Sed eſt pulchra dubitatio ſi ꝑmit xv.
tens arras habet maiorātū: quomo=

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

do ſit extimatio maiorat⁹ vel ei⁹ fru-
ct⁹ vel comoditatis vt ſciam⁹ q̄nta ſit
decima ps p̱ parris p̱miſſa vel p̱mittē
da. ſcripſi plene in tractatu maiorat⁹.

Lex.lj.

Si la muger nō ouiere hijo del matrimonio en que interuiniere pro-
miſſion de arras ⁊ no diſpone expreſſamente de las dichas arras.
Que las aya el heredero / o herederos della / ⁊ no el marido ora la
muger faga teſtamento / o no.

j. Arre vxori p̱miſſe: debentur ei nō marito ex teſtamēto: vel ab inteſtato: niſi aliter de eis diſpoſuerit. venit ad declarationē. l. j. de las arras foro legū cum dicit. E ſi ella moriere ſin manda. De hoc ego alias ſcripſi in rubrica de donationibus inter virū et vxorem col. ſecūda cum ſequentibus vbi de iſtis arris plene dixi.

¶ Iſte arre debētur vxori ⁊ debet eas relinquere filijs ſi habet: alias ſi non habet: cui voluerit. etiam ſi ſecundo nubat vt. l. femine. C. de ſecundis nuptijs. Sicut dicimus de bonis acquiſitis conſtante matrimonio: quia illa non perdit mulier / quanuis / ad ſecundas tranſeat nuptias: vt dixi in dicta rubrica de donationibus inter virum et vxorem. colum. decima ſexta. niſi forte luxurioſe vixerit poſt mortē viri vt diſponit lex de mena d̄ qua memini in dicta rub. col. fo. xlvij. co. iiij.

Lex.lij.

Qualquier eſpoſa ora ſea de preſente ora ſea de futuro ſuelto el matrimonio gane ſi el eſpoſo la ouiere beſado la meytad de todo lo que el eſpoſo le ouiere dado antes de cōſumido el matrimonio ora ſea precioſo o no: y ſino la ouiere beſado no gane nada d̄lo que le ouiere dado y torne ſe alos herederos del eſpoſo: pero ſi qualquiera dellos muriere deſpues de conſumido el matrimonio que la muger ⁊ ſus herederos ganen todo lo que ſeyendo deſpoſados le ouo el eſpoſo dado no auiendo arras enel tal caſamiento ⁊ matrimonio: pero ſi arras ouiere q̄ ſea en eſcogimiento dela muger / o de ſus herederos ella muerta tomar las arras / o dexar las ⁊ tomar todo lo q̄ el marido le ouo dado ſiēdo cō ella deſpoſado. Lo qual ayan de eſcoger dētro de veynte dias deſpues de requeridos por los herederos del marido: y ſino eſcogieren dentro del dicho termino q̄ los dichos herederos eſcojan.

j. Sponſa de preſenti: vel d̄ futuro interueniente oſculo ſine copula. acquirit ſibi medietatē omniū donatarū ab ſponſo. Si autem copula interuenit: mulier cōſequitur omnia ſibi donata dum erat ſponſa: ſi tamen arre interuenerunt. ipſa vel eius heres eligat quod maluerit: vel res donatas: vel arras. quam electionē facere debent infra viginti dies poſt requiſitionem ab heredibus mariti factam. et ſi infra tempus non elegerint. eligant heredes mariti. hoc dicit iſta lex notabilis.

¶ De qua materia ego late ſcripſi in

rubri. de donationibus inter virum et vxorem. col. ij. cum tribus sequentib9 ꝟſi. contractis autẽ ſponſalibus. vnũ addit iſta lex ad jura antiqua de quibus ibi dixi: que ſecundum cõmunẽ ſententiam loquũtur in ſponſa de futuro. dicit iſta lex idem eſſe in ſponſa de preſenti: que quodam reſpectu venit appellatione vxoris vt tradunt doctores in rubrica de ſponſa. ſignanter moderni: et cõſequenter videbatur nõ valere donationem ſibi factam: ſicut non valet vxori facta. iſta lex dicit valere: et habẽda diſtinctiõe oſculi quẽadmodum in ſponſa de futuro. Ex iſtis infertur vnum ꝙ ſicut non valet donatio facta vxori jam traducte: ſic nec ſponſe carnaliter cognite: que veritate inſpecta proprie dicitur vxor. vide legem regni. iiij. partita. titulo. xj. lege. iij. et foro legum. lib. iij. de las donationes. l. iij.

iij. ¶ Sponſa acquirit medietatem eorum que ſibi fuerunt donata: oſculo interueniente: ſoluto matrimonio: vt hic ſubditur. Intellige per mortem alterius eorum vt. c. ſi. et pe. de ſecũdis nuptijs tradit Barth. in. l. ſi quis. ff. ſolut. matrimonio et in. l. rerum. ff. rerum ammo. Idem ſi per ingreſſum religionis. c. ij. cum alijs de conuerſione coniuga. Si intelligas ſponſo: vel marito intrante religionem: res eſt clara ꝙ ſponſa lucrabitur medietatem non interueniente copula: et ea interueniente: omnia vt hic dicitur. Sed ſi preſupponas ſponſam intraſſe religionẽ quãuis intrare poſſit ante carnis copulam: vt dictum eſt: quia per eam ſtat quominus matrimoniũ conſumetur per copulam: vel alias copula interueniẽte perſeueret: maior eſt dubitatio. Sed mea ſententia: cum ſponſa tradiderit ſponſo oſculum: jã illam medietatem eſt conſequuta. vnde non debet illam perdere intrando religionem: et ſic faciendo rem licitã et a jure permiſſam: quapropter nõ eſt facienda differentia ꝙ ſponſus intrauerit religionem vel ſponſa: vt plene ſcripſi in dicta rubrica de donationibus inter virum et vxorem col. iiij. et. v. cum ſequentibus.

¶ Ex iſtis infertur vnum quod jam vidi in pratica. Sponſus et ſponſa cõtraxerunt matrimonium de preſenti interuenit oſculum. poſtea detectum eſt impedimentum conſanguinitatis vel affinitatis inter eos: qua propter judicio eccleſie fuerunt ſeparati: an ſponſa ratione oſculi habebit ſibi medietatem eorum que ſibi donauit ſpõſus. vel forte totum ſi copula interuenit. mihi ſaluo meliori judicio videt ꝙ preſuppoſito ꝙ neuter eorum fuit in culpa quia ignoranter cõtraxerũt: et ignorantia fuit probabilis nõ craſſa nec ſupina: ratione oſculi ſponſa conſequetur medietatem et ſi fuit cognita totum. quõniam jura antiqua que faciebant mentionem de oſculo: voluerunt ꝙ ſtatim eo interueniente: propter honeſtatem ſuam quam exponebat tradens oſculum ſponſo. idem de carnali copula dicit iſta lex. vnde non eſt quid imputetur ſponſe. et ſi forſam dixeris ꝙ iſta lex nõ loquitur niſi qñdo matrimonium morte ſoluitur: qd apparet ex eo ꝙ hic de ſponſe heredibus ſubdit ꝙ iſti conſequantur illud quod ſponſe debebatur: dicas idẽ eſſe in alijs caſibus in quibus ſponſalia: vel matrimoniũ diſſoluuntur: viuentibus ſpõſis vel coniugibus: quia eadem ratio ſubeſt et per conſequẽs eadem juris diſpoſitio argu. l. cum pater. §. dulciſſimis de legat. ij. nam ratio legis: eſt ipſius omnia que ex idẽtitate rationis extenditur: non ſolum in diſpoſitione principali: verũetiam in caſibus exceptis. c. quoniã frequẽter. §. in alijs vt lite non conte. c. cũ dilecta de confirma. vtili vel inutili. immo caſus excepti a ſtatuto ſimpliciter extenduntur ex identitate rationis. c. ad audientiam de clericis non iiij.

reſidentibus et ibi notat Abbas.
v. ¶ At iſta lex ita diſpoſuit: quia vt plu
rimum matrimonia moꝛte diſſoluū=
tur vt.c.pe.⁊ vlti.de ſecūdis nuptijs:
non tamen pꝛopterea debemus arta
re legem vt nō habeat locum in alijs
caſibus in quib⁹ ſubeſt eadem ratio:
ergo eadem juris diſpoſitio. Idē per
omnia dicerem quando ſponſus fuit
ſciens impedimēti: illa vero ignara.
per.c.cū inhibitio de clandeſtina deſ
ponſatione vbi gloſ.nota. ad pꝛopoſi
tum faciunt notata in regula ſine cul
pa de regu.juris lib.vj.ſi vero ſponſa
fuit impedimenti conſcia: nō autem
ſponſus: ſoluto matrimonio pꝛopter
illud impedimentum: recuperat ſpō
ſus quod donauit ſponſe etiam ſecu=
to oſculo: vt vult gloſ.nota.in.d.l.ſi a
ſponſo in verbo non interueniente: ⁊
ibi ſali.C.de dona.ante nup. Si autē
vterq; ſciebat impedimētum eſt ma=
ioꝛ dubitatio: pꝛo nunc videtur ꝙ me
lioꝛ ſit conditio poſſidentis tanq̄ om
nia fuerint turpiter geſta: vt per to=
tum titulum de conditione ob turpē
cauſam. Cogita.
vj. ¶ Ex iſtis ſimiliter infertur ad deci=
ſionem dubij. Si duo ſponſalia con=
traxerunt ⁊ interuenit oſculum ⁊ ali
qua dona ex parte ſpōſi: de inde alter
eoꝛum vel foꝛte ambo tranſierunt ad
ſponſalia de pꝛeſenti: quibus pꝛima
ſponſalia de futuro fuerūt rupta. q̄d
fiet de iſtis donatis. pꝛeſertim ſi ſpon
ſus poſt res donatas et oſculum diu
ſe abſentauit: qua pꝛopter parentes
ſponſe eā alij tradiderunt in ſpōſam
de pꝛeſenti. multa eſſent hic conſide=
randa: que ad pꝛeſens pꝛopter tempo
ris anguſtiā cōſiderare nequeo. Co=
gitandum relinquo ad aliud tempus
in quo maius dabitur ociū. Aliqui di
cunt ꝙ ſi ſpōſa expectauit per trienniū:
non eſt quid ſibi imputetur vt.l.ij.C.
de repudijs.nota.in.c.ď illis ď ſpōſa.
vij. ¶ Ego vero in his et alijs ſimilibus
dubijs: potius conſiderarem legē iſtā
que pꝛincipaliter ſe fundat ſup oſcu=
lo et carnis copula ad hoc vt ſponſa:
vel vxoꝛ cōſequatur ſibi donata a ſpō
ſo: q̄ jura antiqua que voluerunt illa
data vt conſequatur effectus matri=
monij: quoniam ⁊ ſi illa ſit pꝛincipa=
lis intētio: vt ſequatur matrimoniū:
efficiuntur tamen pꝛopꝛia ſpōſe pꝛo=
pter illa media que ſolent interueni=
re cōtracto matrimonio videlicet oſ=
culum et carnis copulā: quib⁹ maxi=
me delectatur ſponſus cum aliquali
jactura ⁊ verecundia ⁊ incomodo ip=
ſius ſponſe. Inferioꝛ enim ac mino=
ris exiſtimationis reputatur mulier
poſtq̄ ab alio eſt oſculata et foꝛte car
naliter cognita: q̄ retenta omnimo=
da integritate: vt colligitur ex nota=
tis in.d.l.ſi a ſpōſo ⁊ in.c.j.de adulte=
rijs: ergo id quod his juſtis medijs
ſibi acquiſiuit: non debet poſtea per=
dere: faciens rem licitam ⁊ a jure ap=
pꝛobatā. Sicut dicimus de alijs do=
nationibus inter cōiuges factis ⁊ cō
firmatis: illas enim non perdit dona
tarius/quāuis a marito ſeparet vxoꝛ
ex juſta cauſa vel impedimento poſ=
tea detecto. Cogita.
¶ Quod autē hic dicitur ꝙ per oſcu= viij.
lum conſequitur ſponſa medietatem
eoꝛum que fuerunt ſibi conceſſa per
ſponſum: intellige quando poſt dona
tionem interuenit oſculum: nō ſic ſi
pꝛius quam eam deſponſaret oſcula
retur ⁊ poſtea donaret: illa enim non
conſequetur vt vult Bald. in. d.l. ſi
a ſpōſo argu.l.in delictis.§.extrane⁹:
ff.de noxalib⁹. tale enim oſculum an
te ſponſalia illicitum eſt ⁊ repꝛobatū
vt dicit gloſ.nota.in cle.ſi.in verbo ſe
ptimo de hereticis glo.in.l.j.ff.de va
rijs ⁊ extraoꝛdi.crimi.tenet Bald.in
l.ſi quis non dicam rapere. col. ij.C.
de epiſco. ⁊ cle. vnde magis eſt deteſ=
tandum: q̄ pꝛemiandum.
¶ Ex eadem ratione idem dicerē de ix.
ſponſa carnaliter cognita ante ſpon=
ſalia, ne ſecutis ſponſalibus ex illa co

pula non ſibi acquirit donata a ſpon ſo.argu.textus in.c.is qui de ſponſa. et.c.de illis et.c. per tuas de condi.ap po.vbi per copulam carnalem matri monium ſub cōditione contractum efficitur purum ſi copula fuit ſequu ta nam per eam receditur a conditio ne.nō ſic per copulam precedentem: vt ibi. quāuis in contrarium faciat illud quod dicitur de illo qui contra xit cū vnica ⁊ virgine: etiam ſi ipſe met eam antea cognouiſſet.

x. ¶ Superest adhuc alia dubitatio. pone ꝙ oſculum vel copula interue nit inter ſponſos: de inde ſponſus ali qua donauit ſponſe: erunt ne ſua ſi cut quando hec interuenerunt poſt donationem.

xi. ¶ An id quod iſta lex diſponit in do natis ab ſponſo habet locum in dona tis a parentibus conſanguineis: vel amicis ſponſi. dic ꝙ ſic glo. Cynus ⁊ alij in.l. cum veterum.C. de dona. an te nup. ego ſcripſi late in rub. de do na. inter virum ⁊ vxorem col.iiij.§ſi. quid intellige. vide in ſimili. Bald. per illum textum in.l. ſi preſidi.C. de donationibus ante nuptias. ⁊ ibi loq tur de ſpōſo q̄ dedit parētib9 ſpōſe.

xij. ¶ Duo debet probare ſponſus agēs contra ſponſam vel eius heredes ſu per rebus a ſe donatis ſcilicet dediſſe ob cauſam matrimonij ⁊ cauſam nō ſecutam. Bald. in.d.l. ſi preſidi. ſed per iſtam legē ſufficit probare ꝙ do nauit ſponſe contractis ſponſalibus: niſi ecōtrario probetur oſculum vel copulam interueniſſe vt hic dicitur.

xiij. ¶ Quod hic dicit de ſpōſa qd acq̄rit ſibi donata ſpōſo interueniente oſcu lo: non ſic eſt in ſponſo cui ſponſa ali q̄d donauit: vt plene dico ī rub. de do na. inter virū ⁊ vxorē col. vj. §ſi. et in tellige: vbi plura refero. adde legē re gni foro juzgo. li.iij.ti.j.l.v. ⁊ fo. legū li.iij.ti. de las arras.l.v. vbi int̄ cetera dicitur ꝙ ſi ſpōſus carnal̄r cognouit ſponſam: conſequitur donata ab ea.

¶ Si ſpōſus ſtatim cōtractis ſponſa libus miſſit ſponſe munera: que ſpō ſa non recepit forte morte preuenta: vel quia nuncius noluit vel non po tuit ei tradere: an efficientur ipſius ſponſe vel heredum ſuorum. dicas ꝙ ſi nuncius erat ſponſe valuit donatio etiam matrimonio conſumato tem pore traditionis vt per Bart. gloſ. et doctores in.l. ſi ſpōſ9 in principio. ff. de dona. inter virum ⁊ vxorem. Si cut enim ſi ſponſe traderet ſponſus: ſic ſi eius nūcio ſufficit: vt ſua faciat. Sed ſi nuncius erat ſponſi ſecus eſt. nam conſideratur tempus traditio nis: quo caſu ſi erat jam carnaliter cognita: non valet donatio quia re putatur vxor. xiiij.

¶ Sed ad huc remanet dubiū ſi oſcu lū inter ſpōſos preceſſit donationem vt in caſu p̄miſſo: an illud ſufficit ad hoc ꝙ ſponſa donata conſequatur: ac ſi fuiſſet ſequutum cogita ſup̄ tetigi. xv.

¶ Carnis copula hic ponderatur ad hoc vt ſponſa conſequatur omnia ſi bi donata a ſpōſo: quia per eam dici tur matrimonium conſumatum. vn de ſi copula non interueniſſet: quan uis ſponſus ſponſam traduxiſſet ad domum ſuam non diceretur matri monium conſumatum. c. finali ⁊ ibi Anto. Abb. et alij de ſponſa. reprobā tes. Joh. an. ibi qui contrariū voluit. quāuis ergo ſponſa fuerit traducta/ niſi fuerit cognita carnaliter: non ha bet locum iſta lex in omnibus dona tis ſed ſolum in medietate interueni ente oſculo. ¶ Effectus autem tradu ctionis ad domū poſui in dicta rub. de dona. inter virum et vxorem. xvj.

¶ Nec facit iſta lex differētiā an ſint precioſa donata vel non: vt faciebāt antiqui de quibus ſcripſi in.d. rubri ca de dona. inter virum et vxorem. col. viij. cum tribus ſequentibus. xvij.

¶ Oſculum hic ponderatur ad con ſequtionē donatoꝝ p ſpōſū: ergo nō ſufficit ſi eā amplexetur ſine oſculo. xviij.

quia cum iſta ſint ſeparata et diuerſa: ex ſeparatis non fit illatio.

xix. ¶ An vxor vel ſponſa vel eius heres qui ſemel elegit iuxta optionem ſibi datam per iſtam legem: poſſit variare. vide notata in. l. ſerui electione in principio. ff. de legatis primo et in. l. apud ampbidiũ. ff. de optio. elegata et in regula qđ ſemel placuit de regu. iuris. lib. vj. vide legem regni ſexta partita. titu. ix. l. xxv. z. l. vnum ex familia in principio delegatis. ij.

Lex.liiij.

Si el marido z la muger durante el matrimonio caſaren algun fijo comun z ambos le prometieren la dote/ o donacion propter nupcias que ambos la pagen delos bienes que tuuieren ganados durante el matrimonio z ſino los ouiere que baſten ala paga dela dicha dote y donacion propter nupcias que lo paguen de por medio de los otros bienes que les pertenſcieren en qualquier manera: pero ſi el padre ſolo durãte el matrimonio dota/o haze donacion propter nupcias a algun fijo comun y del tal matrimonio ouiere bienes de ganancia de aquellos ſe pague enlo que enlas ganancias cupiere: y ſino las ouiere que la tal dote/o donacion propter nupcias ſe pague delos bienes del marido z no dela muger.

j. Si maritus z vxor ſimul/ promittunt dotem filie: vel donationeʒ propter nuptias filio cõmuni: ſoluendum eſt de bonis cõſtante matrimonio acquiſitis quibus non ſtãtibus: ambo equaliter ſoluent. Si tamen maritus ſolus dotem promiſſit filie: vel filio donationẽ propter nuptias: ſoluetur ex bonis conſtante matrimonio acquiſitis: quibus non ſtãtibus: ſoluetur ex bonis mariti.

ij. ¶ Quod hic dicitur de patre ſolo dotem vel donationem propter nuptias promittente q̄ debeãt ſolui de bonis acquiſitis conſtante matrimonio: idẽ dicas ſi vxor ſola promiſſit: cum ſit eadem ratio: ergo eadem iuris diſpoſitio. Si autem non ſunt bona ſuper lucrata: ſoluenda eſt de bonis paternis cum dotare filiam: ſit officiũ paternum. l. finalis. C. de dotis promiſ. vel de bonis filie patre defuncto ſecũdum Bald. et alios in. d. l. finali. Si quidem non ſunt bona patris nec filie: ſoluenda eſt dos de bonis maternis. l. mater. C. de iure dotium quarta partita titulo. xj. l. viij. vide q̄ ſcripſi in rubri. de donationibus inter virum et vxorem. col ccxxj. vſſ. ex predictis. ¶ Adde q̄ ſi mater dotauit filiã: videtur eam dotaſſe animo donandi. vnde poterit filia petere legitimã gl. nota. in. l. iij. §. ſed vtrum. ff. ď mino. ¶ Dotis promiſſio obligat promittẽtẽ patrẽ vel matrẽ etiã ſi fiat nudo pactore vt. l. generalr z. l. ad exactionẽ z. l. pe. C. de dotis pmi. iiij. pti. ti. xj. l. x. ¶ An filie ſemel dotate cui⁹ dos perdita eſt teneatur pater vel mater iterum dotare: vide gloſ. Bart. z alios in. l. ſi cum dotem. §. ſi poſt. ff. ſo. ma. Bald. in authẽ. res que. C. cõmunia delega. z in authen. quod locum. q. j. C. de collatio. z in authẽ. ſed quãuis. C. de rei vxo. actio. Pau. cõſilio. xliij. ¶ An expẽſe facte in exactione dotis minuãt dotẽ ſicut alias dotis fructus eã augent. l. dotis fructus. ff. de iure docium. Juſte expenſe minuũt. l. meuio. §. fi. z ibi Bart. de leg. ij. gloſ. in. l. j. ff. de impẽſis in reb⁹ do. fa. Bald. in. l. fi. C. de bonis mater. z in. l. iij. C. de falſa. ca. adie. lega.

vj. ¶ Dos incerta relicta vel promiſſa: debet arbitrio iudicis declarari: vt plene dico in repe.rub.de dona.inter viꝝ ⁊ vxo.co.xxxix.in fi.⁊ l.c. per vſas col.cccxxxiiij.vſic. cõſiderabit. Adde Bal.in.l.fi.C.d ſen.q̃ ſine certa quã. proferũt Pau.de caſ.cõſilio. xxxiij.

vij. ¶ Mater vna cum patre dotare poteſt filiam vt hic.de quo ego alias ſcripſi in rubrica de donationibus inter virum et vxorem.col.xxxv:et in defectum tenetur vxor ſoluere medietatem etiam de bonis dotalibus ſi alia bona non ſunt per iſtam.l.cum dicit. De los otros bienes q̃ les pertenecieré en qlquier manera. Ergo ſi fuerit dotalia.ↄtra dictũ ſpe.cuiꝰ ego facio magnũ feſtũ in ru.d dona.inẽ viꝝ ⁊ vxo.col.ccxxv.in fi.vſi. ſi autẽ.

¶ De materia iſtius legis ſcripſi late in.d.rub.col.cccxlix.vſi. ex iſtis et col.cccl.cum tribus ſequentibus. viij.

Lex. liiij.

La muger durante el matrimonio no pueda ſin licencia de ſu marido repudiar ninguna herencia que le venga ex teſtamento ni ab inteſtato: pero permitimos que pueda aceptar ſin la dicha licencia: qualquier herencia ex teſtamento ⁊ ab inteſtato con beneficio de inuentario y no de otra manera.

j. Uxor alicuius durante matrimõio: nõ poteſt repudiare hereditatẽ ſibi delatam ex teſtamẽto: vel ab inteſtato: abſq; mariti licẽtia: acceptare tamẽ ſic cũ beneficio inuẽtarij.

ij. ¶ Quãuis enim filia alicuius per cõtractum matrimonij liberetur a patris poteſtate ⁊ efficitur ſui iuris: vt.l.xlvij.ſupra eod.cum alijs de quibus ibi: non tamẽ libere poteſt contrahere vel quaſi contrahere vt hereditatem adire ſine mariti licentia: in cuius poteſtate intrare dicitur per matrimonium vt infra.l.proxima. Pretermiſſa ergo mariti licentia in hereditatis aditiõe: corruit adicio: vt hic. ⁊ ſentit Bald.in.l.fi.§. neceſſitatem. col.iiij.vſi.item auctoritas.C. de bonis que liberis.vide Bart.in.l.ſi autem.ff.de aqua plu.arc. Sicut nec minor.l.pupilloꝝ.C.de repu.here.

iij. ¶ Sed quid ſi maritus dedit vxori licẽtiam: vt hereditatem repudiaret ſibi delatam: que ante repudiationẽ deceſſit: an licentia tranſeat in heredem. vide Bald.in.c.j.alias.ij. de pace iura.firmanda.lib.feudoꝝ.

¶ Sed pone facta conuentione inter maritum et vxorem poſt annum a cõtractu matrimonij iuxta legem regni foro legum libro tertio titulo de las herencias.l.ix. ꝙ ſi deceſſerint ſine filijs ſuperſtes alteri ſuccedat: an hoc caſu vxor poterit repudiare hereditatem ſibi delatam: videtur ꝙ nõ per iſtam legem. Cuius contrarium videtur ſentire Bald. in.l. prima. v. colũ.in fine verſicu. xxv. oppono.C. qui admitti.et in. l. cum. proponas. ij.col.vſi.nec obſtat.C.de heredibus inſtituendis. loquendo in filio. vide etiam Bald. in.l.cum nõ ſolum.col. ij.vſi.pone habeo.C.de bonis que liberis et.vſi.quero quid in contractibus.vide et cogita. iiij.

¶ De ſtatuto prohibente vxorem teſtari ſine licentia viri: ꝙ poterit ipſũ virum heredem inſtituere.Bald.in. l.prima in principio.vſi.et ſi ſtatutũ. C.vnde vir et vxor. v.

¶ Repudiatio hereditatis debet fieri eo tẽpore quo poteſt fieri aditio.vnde pendente conditione fieri non põt vj.

l.is qui heres in principio.ff.ď acqui. here.⁊ ibi Bart.⁊ alij doctores.
vij. ¶ An repudiatio vxoris cum licētia mariti noceat filio vide Bartho.in. d.l.is qui.§.fi.⁊ſi.ſed an pater et in. l.tutorū.q.j.ff.de bonoꝝ poſſe.Bald. in.l.j.col.ix.⁊ſi.et in ſexto puncto.C. qui admitti.et in.l.ex repudiatione. C.de fideicommiſſis.
viij. ¶ Repudiando hereditatem:perdit alia lucra ex ea.l.heredes et ibi Bartho.C.de omni agro deſerto.lib.xj. Sed vide eum.Bald.in authē.vnde ſi parens ad finem.C.de inoffi.teſta. ⁊ Angelum in.l.j.ff.de acqui.heredi.
ix. ¶ Heres ex teſtamento non poteſt renūciare ſucceſſioni:vt ſuccedat ab inteſtato.l.heres inſtituta.C.de impu.⁊ alijs.An aūt heres repudiās ſucceſſioni ex teſtamēto:videaꝛ renūciare legitime:vide ibi Cynū ⁊ alios.dd.
¶ Adde quod ſicut vxor nō poteſt repudiare hereditatem ſibi delatam: abſq; mariti licentia:vt hic dicitur: ſic nec marit⁹ ſine vxore arg.l.magis puto.§.fundum.ff.de rebus corum: vbi tutor non poteſt repudiare legatum factum pupillo.quia talis repudiatio eſt alienatio vide ibi Bald.et in.l.ſi emancipata.C.de iuris et facti ignor.Ancharra.in.c.tua de his que fiūt a pre.Barba.in repetitione legis cum acutiſſimi.C.de fideicommiſſis col.clxvj.in fine. x.

Lex.lv.

La muger durāte el matrimonio ſin licençia de ſu marido como no puedē hazer contracto alguno aſſi miſmo no ſe pueda apartar ni deſiſtir de ningun contracto que a ella toque ni dar por quito a nadie del:ni pueda hazer caſi contracto ni eſtar en juyzio faziendo ni defendiendo ſin la dicha licencia de ſu marido:⁊ ſi eſtouiere por ſi o por ſu procurador mandamos que no vala lo que fiziere.

i. Uxor alicuius matrimōio conſtāte:nō poteſt cōtrahere:nec diſtrahere nec quaſi cōtrahere:nec in iudicio eſſe/ ſine mariti licentia:nec procuratorem conſtituere.
ij. ¶ Iſta lex videtur cōcordare cum lege.ſi.De los pleytos que deuen valer o no.Foro legū et.l.xj.de las deudas. que quidē leges voluerunt vxorē eſſe ſub viri poteſtate:vt nihil ſibi preiudiciale facere poſſit abſq; eius licētia. nec mirum cū propter mulieris prime preuaricationem:maledicta fuerit:et ſub viri poteſtate poſita.Geneſis.c.iij.et.xxxiij.q.v.§.mulier.vide bald.in.c.j.in fine.⁊ſi.quero vtrum vxor an maritus ſuccedat vxori.lib. feudoꝝ.Juſtum ergo fuit ꝙ vxor nihil preiudiciale facere potuiſſet ſine licentia viri tum quia fragiles ſunt: ⁊ faciliter decipiuntur mulieres.bal. in.l.ij.⁊ſi.nota hanc rationem.C.de adoptioni.bonus tex.in.l.cum multi.C.de dona.inter virum et vxorem. c.forus de verbo.ſignific.tum etiam quia ad maritum expectat damnum quod inde poteſt euenire:in cuius fauore eſt inductum vt vult bald.in.l.j. C.vnde vir ⁊ vxor in principio.⁊ſi.et ſi ſtatutū.diligēti⁹ ergo aduertet maritus cuius intereſt:vt dolus ⁊ met⁹ abſit:vt per bart.in.l.trāſactione.C. de tranſac.de hoc ego alias plene ſcripſi in rub.de donatio.inter virum et vxo.col. Adde Ludo.ro.in.l.pactū.col.vj.C.de colla.qui aſſignat duas alias rationes hui⁹ ꝓhibitionis.
¶ An vxor probibita contrahere ſine licentia mariti:poteſt teſtari abſq;

eius licentia. Bald. in.l.ſi pater in fi. C.de ſpon.loquens in filio probito cõ trahere ſine licentia patris dicit ꝙ po teſt teſtari abſq; eius licentia. Ergo idem in caſu noſtro.

iiij. ¶ An iſta licentia poteſt interuenire in ipſo actu: ante vel poſt. Bald. in.l. ſi vxorem. C.de conditionibus inſer- tis ſentit ꝙ etiam ex poſt facto poteſt interuenire. vide infra. l.lviij.

v. ¶ An in contractu facto cum marito requiratur eius licentia. vide Bald. in.l. prima col.j. ꝟſi. ⁊ ſi ſtatutum.C. vnde vir et vxor. Ludoui.ro. in.l. pac tum.col.vj.C. de collatio.

vj. ¶ Contract⁹ qui prohibetur fieri ab vxore ſine licentia mariti: eſt vltro ci- troq; obligatorius vt per Bartbo. in.l.labeo.la primera.§.contract⁹ de verbo.ſignifi.⁊ in.l.ij.ff.ſi certum pe- tatur in principio. Specu. de inſtru. edic.§.poſtq̃.ꝟſi.item nunquid.

vij. ¶ An ſtipulatio et diuiſio ſit contra- ctus. Albericus in rub. ⁊ in.l.j.col.ij. ⁊.iij.remiſſiue.ff.ſi certum petatur.

viij. ¶ An compromiſſum ſit contractus Joh.de imola in. c. ſi quando de offi. delega.et Bald. in rub.ſi certũ pe. in fi.ꝙ nõ. Bal. in.l.teſtamẽta. C. de te.

ix. ¶ An donatio ſit contractus. Bart. in.l.ſi donationis.C.quod met⁹ cau- ſa ꝙ non. ¶ Intellige proprie: im pro prie ſic ſiue largo modo predicti oẽs dicuntur contractus.ſecundũ Bald. ibi.et vt omnes iſtos comprehendat iſta lex dicit. Contracto alguno. c. ſi romanorum.xix. diſtin.c. quia circa de priuilegijs cum ſimilibus.

x. ¶ Prohibitus contrahere: non pro- hibetur diſtrahere: vt hic colligitur: tenet Bald. in. l. finali in principio. C.ſi tutor vel cura. dicens ꝙ appella- tione contractus: nõ venit diſtract⁹: Ludoui. in.l.pactum col.vj. in.fi. C. de colla.tenet contra et verius.

xj. ¶ Appellatione contractus non ve- nit ſimplex renunciatio. Bald.in.l.ſi ue apud acta col.j. ꝟſi. vlterius nota. C.de tranſactio.et in.l.pe.C. de dolo. et in rubrica. C. de pactis et in.l.j.in fine.C.ſi aduerſus dona.et in.l.de tu tela.col.j.ꝟſi.nota hanc legem.C. de in integrũ reſti. Sali.i.l.j.C.de pact.

¶ Mulier prohibita contrahere ſi- xij.
ne licentia mariti: non poteſt aliquid remittere: quia remittere eſt dare. l. peculium in principio et ibi Barth. ꝟſi.item nota.ff.de peculio. Intellige ſi remittitur liquidum alias ſecus. Bart.in.l. actione col. ij. in fine ꝟſi. alij ſoluunt. C.de tranſactio. et in. l. trãſactio eod.titu.glo. ⁊ paulus in.l. contra iuris in principio in verbo fa- cere et in.l.pactum in principio.ff.de pactis.per canoniſtas in. c. veniens. j.de reſti. Adde ꝙ remiſſio cõtinet in ſe pactũ ⁊ renũciationẽ. Bald.in.d.l. j.col.j.ꝟſi.⁊ ex hoc nota. C.de pactis.

¶ An prohibitus contrahere: prohi- xiij.
betur quaſi contrahere: dixi plene in rub.de donationibus inter virum et vxo.col.ccclxxiiij.ꝟ. operatur alium cum tribus ſequentibus. ibi videas.

¶ An vxor poteſt ſine licentia mariti xiiij.
eſſe in judicio in quo quaſi contrahi- tur. vide ibi ad ſaturitatem. ¶ Et ad de ꝙ vxor non poteſt eſſe in judicio ſi ne licentia mariti: etiam ſi cauſa ſit criminalis vt ſentit iſta lex in quan- tum generaliter dicit. Enlo que a ella tocare. Ad hoc. l. ſenatus. C. qui ac- cuſa. non poſſunt inſtitu.de iniurijs. §. patitur. Uel ſaltem requiritur li- centia judicis.et ita debet intelligi .l. prima.ff. de accuſatio. l. vxor lex qui crimen eodem titulo. C.et. l. mulier. ff. de popu. actio. et lex regni foro le- gum libro quarto titulo de las accu- ſaciones. l.ſegunda. Cogitabis quia eſt noua inueſtigatio.

¶ An vxor poteſt eſſe in judicio vſq; xv.
ad litis conteſta. dicas ꝙ non per iſtã legem q̃ generaliter dicit. Ni eſtar en juyzio. Ergo nec ante nec poſt litis cõ teſta. quamuis in filio familias aliud ſenciat. Bart.in.l.cum non ſolum.§.

neceſſitatē.vſi.quo tempore ⁊ Bald. ibi in. vſi. ſubſequenter querit gloſ. C.de bonis que liberis et in.l.j.iij.oppoſitione.C.qui admitti.

xvj. ¶ Abſente marito vel nolente dare licentiam vxori ad aliquid forſam vtile ſibi faciendum: vel ad ſtandum in judicio: judex cauſa cognita dabit ſibi hanc licentiam. vt infra.l.lvij.lxx. Ad hoc.l.in cauſe.§.cauſa cognita. ff. de minoribus. In hoc autem preparatorio judicij poteſt eſſe vxor in judicio quãuis ſit minor annis.xxv.ſecundũ Bartho.in.d.l.cum non ſolum.§.neceſſitatē. C. de bonis que liberis melius per Bald.ibi.vſi. item filius familias. In hoc igitur ſumario judicio poteſt vxor eſſe in judicio vſq; ad pronunciationem / et appellare a pronunciatione ſi opus fuerit et illã proſequi: quia ex quo permittitur ſuper hoc ſtare in judicio: permittitur. ſimiliter omnia facere ſine quibus illud expediri non poſſet. ⁊c̄.

xvij. ¶ Licentia mariti in conctratu per vxorem faciendo requiſita per hanc legem: eſt de ſubſtancia actus: vnde ea ommiſſa: contractus eſt nullus: vt hic dicitur. tenet Bald.in.l. comparationes. C. de fide inſtrumētorum. col.ij.facit.c.j.de baptiſmo. ⁊ hoc tene quãuis idem Bald. in. l. ad exactionem in fine.C. de dotis promiſſione: contrarium ſentiat. facit quod dixit Bald.in.l. prima col. antepe. vſi. extra queritur. C. qui admi. et flo. in.l.prima col.iij. ff. ſi menſor falſum modum dixerit.

xviij. ¶ Contractus factus per vxorem ſine licentia mariti eſt nullus vt hic: etiã ſi juramentũ interueniat. Bart. in.l.is cui bonis in fine de verborum obliga. et in.l. ſi quis pro eo circa finem. col. iij. verſi. aduerte tamen. ff. de fideiuſſo. latiſſime per Johannē de imola in repetitione. c. cum contingat de jure jurando.

xix. ¶ Contractus factus per vxorem ſine licentia mariti: nõ valet etiam ſi ſit vtilis marito vel vxori. Bart. in.l.cũ hi.§.eam.ij.nota.ff.de tranſac.cõtra glo.ibi.quem etiã vide in.§. ſi pretor: ⁊ Pau.de caſtro conſilio. ccclxxxiiij. incipiente ad primũ q̃ſitũ. Sed Bal. aliter dicit in.l.neq;. C. de contrahē. ⁊ comi.ſti.tenet enim ꝙ lex iſta d̃beat intelligi de contractibus damnoſis. Pro quo facit.l.ſed mihi videtur. ff. como. ⁊.l.ſi pupilli.ff.de nego. geſtis ⁊.l.fi.ff.de vſucap.pro emp.⁊.l.pupillis.§.tutor.ff.de auto.tu. ⁊ in.l.nõ eo minus. C.de procuratoribꝰ hoc tenet Barth.in.l.j.col.j.vſi.aduerte. ff.de auctori. tuto. Ludoui. roma. in.l. ſi quis mihi. §.ſi curam.ff. de acquirē. heredi. bene facit quod voluit bald. in.l.quicumq;.C.de boniſque liberis cum agit de alienatione rei eccleſiaſtice in vtilitatem eccleſie. Et ita poteſt ſaluari gloſ. in.c. ſine exceptione et in ſuma.xij.q.ij.⁊ in.c. primo de in inte.reſtitu. Ad idem facit gloſ. nota. ſecundum Angelum in. l. ij. ff.de acceptila.et ibi Joha.de imola vide Angelum conſilio.finali. Ad idem bald. in. l. contra juris in principio. ff. de de pactis et in.l.cum hi.§.etiam poſt Guiller. Andreas ſiculus in rubrica de rebus eccleſie.col.ſeptima in principio. Ad idem.l. prima et ibi barth. in.l.prima.C.qui legi. perſonam bartho.in.l.orationis in fine.C.de cura. furio.et in.l.cum minorem.q.v.C. ſi aduerſus rem judica.

¶ An autem valeat interlocutoria lata cõtra vxorem ſtantē in judicio ſine licentia mariti: vt ꝙ quis mittatur in poſſeſſionē in bonis vxoris ex primo decreto videtur ꝙ ſic per. l. ſi minor. ff.de bonis aucto.judicis poſſi.l.contra pupillũ.ff.de re judi.tenet barth. in.l.fi.in prima et ſecunda col. ff.de in integrum reſti.et in.l.ſi preſes.C.quomo.et quando judex. xx.

¶ An contra mulierem conjugatam currat pſcriptio cũ ſit impedita age- xxi.

re videtur ꝙ nõ. l.j.in.fine. C. de an- nali ex.gloſ.in.c. auditis de preſcrip. Anto. et alij in.c.cum non liceat.eod. titulo.niſi ſit impedita agere de facto. Bartho.in.l.ſenatus.col. ij. oppoſi. v ff.de offi.pre.Bal.in.l.j. oppoſitio- ne.xxij.C.qui admitti et in.l. cum no tiſſimi.§.illud.C.de preſcrip.xxx.vel. xl.annorum:in quibus locis dicitur ꝙ impedito agere non currit preſcri- ptio.cum autẽ vxor ſine marito age- re non poteſt in judicio: vt hic: ergo. ⁊c. Preterea vxori prohibita eſt alie- natio ſine marito: vt hic. Contra pro hibitum alienare non currit preſcri- ptio. gloſ. et doctores in. l. j. C. ſi ad- uerſus vſucaptionem ergo. ⁊c:

Item contra prohibitum alienare non poteſt vſucapi. l. alienationis in principio et ibi Bartho.ff.de verbo- rum ſignificatione glo.in.l.prima.C. de vſucap.pro empto.Bald.in.l.fili⁹ familias.§.diui.finali col. vſi. quero vtrũ.ff.de legatis primo et in.l.finali vſi.item nota.C.quibus ex cauſis in integrum reſtitu. non eſt neceſſaria: vbi tenet contrarium. vide Bartho. in. l. vbi lex ſecunda oppoſitio. ff. de vſucapio. Abb. et alios in.c.cum non liceat.col.tertia.vſi.⁊ circa iſtam pri- mam partem de preſcriptionib⁹ qui pulcre loquitur. xxiij.

Lex.lvj.

MAndamos que el marido pueda dar licencia general a ſu muger/ para contraher y para hazer todo aquello que no podia hazer ſin ſu licencia:y ſi el marido ſe la diere vala todo lo que ſu muger fizie- re por virtud dela dicha licencia.

j. LIcentia ge- neralis data vxori a ma- rito: vt ſine eo poſſit cõ- trahere.⁊c. valet. Hoc maxime p- deſt quãdo maritus ſe abſentat lõ- ga abſencia ſolet dare huiuſmodi licentiam vt in quit Jo. fa.inſti. de acti.§.fuerat ãtea.

ij. Hec licentia poteſt dari per epiſto lã glo.in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi patri in.vſi. oportet.ff.ſo.ma.⁊ ibi Angelus ⁊ alij fact.l.honores.ff.de decurio.not.i l. ticius.ff. de conſti.prin. Bartho.in. l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum in fine. ff.de acquirenda heredi.et in.l.j.ff.de contrahenda emptione et iſtud tene quãuis archi.in.c.ſine meliori.xij.q. ij. ſenciat contrarium.

iij. Per licẽtiam generalem vxori da- tam: poterit illa ſoluere creditorib⁹. l.ſi procurator in principio ⁊ ibi Bar tho.ff.de cõditione indebiti. Item poterit facere: que faceret quiſꝗ dili gens pater familias. Bartholus in dicta lege ſi procurator.

Item ea que maritus facere cõſue- uit. Bartho.in.l. ſolutũ. §.fi. et.l.vel vniuerſorum.ff.de pignora.actio.l.ſi fraudator. ff. de his que in frau.cre- dito.et.l.ſeio.§.medico. ff. de annuis lega. Intellige de his que maritus/ conſueuit facere ordinarie: non ex- traordinarie. Item poteſt vti illa li- centia bona fide.Bald.in.l.fi. in fine C.de contrahen.emptione. iiij.

Sed per iſtam licentiam genera- lem: non poterit vxor donare. l. con- tra juris in fine.ff.de pactis.l.procu- rator tutorem et Bartho.in.l. procu rator cui libera in fine.ff. de procura. Bald.in.l.fi.in pricipio.C.q̃ cũ eo. etiam ſi dictum ſit in licentia ad faciẽ dũ quicquid vult.l.j.§.j.ff. quod juſ- ſu. Idem ſi dictum ſit ꝙ vxor facere poſſit tanꝗ dominus de re ſua: nam et tunc donare nõ poteſt. Bald. in.l. v.

j.C.de bonis maternis et in.d.l.fi. in fi.C.de contra. emp. nullo ergo modo poterit alienare vigore licencie generalis: ſicut nec vigore gñralis mandati.l. procuratorez ⁊ ibi Bald.C.de procura. Bart.in.d.l.ſi procurator.

vj. ¶ Item non poteſt compromittere: de jure ⁊ de facto. nec fidejubere pro alio: vt tenet Paulus de caſtro in.d.l.cōtra juris.§.fi.ff.de pactis qui omnes loquuntur in mandato: non in licentia. Sed eadem ratio videtur. ad hoc.d.l.cum non ſolum.§. neceſſitatem.C.de bonis q̃ liberis ⁊ ibi Bald.

vij. ¶ An autem licētia data vxori ad cōtrahendum: expiret per primum contractum. Bartho.in.l.ticius filius.ff.de execu.tuto. tenet ꝙ ſic. Bald. in.d.l.cum nō ſolum.§.neceſſitatem. v.col. ṽſi.quid ſi pater. Intellige niſi dictum ſit etiam de futuris. quia tunc etiam ad alias cauſas extenditur: vt ibi, de quo plene tradit Felinus in.c.j.de treuga et pace vbi multa cumulat que inferuntur ex.l.boues.§.hoc ſermone.ff.de verbo.ſignifica.

viij. ¶ Licentia generaliter conceſſa: non comprehendit caſus fraudulentos. Bald.in.l.j.col.j.C.ſi quis ommiſſa cauſa te. ea igitur que vxor fraudulēter faceret vigore huius licentie: non valerent. quia fraus et dolus nemini debēt patrocinari.c.ſuper litteris de reſcriptis cum ſimilibus.

ix. ¶ Per hanc licentiam mariti: ſoluz abilitatur perſona vxoris ad contrahendum: que alias erat impedita in quibuſdā: ⁊ in alijs inhabilitata: vt colligitur ex his que notanter dicit. Bald.in.l.mater in fine.C.de rei vendicatione. ṽſi. extra nota.

x. ¶ Ex quo infertur vnum ſatis notādum: ꝙ in caſibus in quibus vxor poterat ex ſe contrahere jure permittēte: vt puta ſi vxor vendidit de bonis ſuis vt ſolueret d̃bita ad que tenetur tanq̃ heres parētum ſuorum juxta.l.lxj.infra eod.tunc valet venditio irreuocabiliter interueniente licentia mariti. quia tūc perſona habilis erat ad contrahendum: ſed erat impedita obſtante mariti poteſtate. Quando vero illa non ſolum erat impedita: ſed etiam inhabilis ad vēdendum vel contrahendum: vt in alienatione rei dotalis: tunc etiam ſi interueniat licentia mariti per quam tollitur vxoris impedimentum: non tamen adeo validatur venditio: quim vxor poſſit contrauenire: ſicut potuiſſet vendente marito ea conſentiente. quim ⁊ ipſe maritus: vt vult gl. nota. in authē. vna. in ṽbo hipothece.C.d̃ rei vxo.actione: notat in.c.ſi quis preſbiterorū de rebus eccle. non alie. Et ſecundū hoc debes intelligere dictam.l.mater.C.de rei ven. ⁊ legem iſtam cū dicit. Vale todo lo que hiziere por virtud dela dicha licencia. Aliquādo irreuocabiliter: aliquando reuocabiliter. Sicut in ſimili dicit textus cum gloſ. et ibi doctores in.l.cum pater.§.a filia.de legatis.ij.tene hanc conſiderationem memorie.

¶ An autē et quando maritus ſolus: xj.
vel vna cum vxore poſſit vendere res dotales aut parafernales vide Bal. in.d.l.mater.C.de rei vendi.et in authen.ſi qua mulier ⁊ in.l.j.C.ad velleya. ⁊ in.l.quoties.C.de jure dotium. Canoniſtas in.c.cum contingat de jure jur. ⁊ in.c.licet eod.ti.lib.vj. ⁊ in.c.quāuis pactum de pactis eod. lib. in repetitione Georgi natam.

Lex.lvij.

EL juez con conoſcimiento de cauſa legitima/ o neceſſaria compela al marido que de licencia a ſu muger para todo aquello que ella no podria hazer ſin licencia de ſu marido ⁊ ſi compelido no gela diere que el juez ſolo ſe la pueda dar.

i. Udex cauſa/ cognita compellit maritū preſtare licē=ciã vxori ad contrahēdū: vel faciendū ea q̄ ſine eius licentia facere nō poteſt. quod ſi facere nolit maritus: judex eam preſtet. hoc dicit. ¶ Et recte quidē cauſe cognitio debet interuenire in hac re: vt notanter dicit Baldus quem ſequitur Paulus de caſtro ⁊ ceteri moderniores in.l. ſed ſi lege. §. pretor. ff. de in jus vo.facit.l. in cauſe.§.cauſa cognita.ff.de minoribꝰ. Cauſa vero cognita cogitur maritus dare licentiã vxori ſtandi in judicio vel contrahendi vel faciendi actum quem ipſa ſine mariti licentia facere non poterat vt notanter volunt doctores antiqui et moderni in.l.ſi cum dotem. §.eo autem tempore.ff. ſolutó matrimonio vbi per Alexan.pe.col. ṽſi. ⁊ per hoc dicebã.Bald.in.l.quoties. v.queſtione.C.de fideicōmi.⁊ in.d.l.fi.§. neceſſitatem.i.col.ṽſi.ſecūdo quero. C. de bonis que liberis.⁊ in.l.ij.C.de ſuſpectis tuto.Angelꝰ de arecio inſti. eod. §.conſequens in fine. judex ergo priꝰ cogat maritum ad preſtãdam huiuſmodi licentiam:⁊ ſi nolit: tunc judex eam preſtet:vt volunt doctores preallegati et Bald.in rubrica. C. de contrahenda emptione colū.xiiij. refert Alexã.in.d.§.eo autē tēpore.col.pen. ṽſi.ex quo Bald.etiã in rubrica. idē vult Bald.in. l. ſi furioſi. C. de nuptijs.Salice.in.l.dudū.C.de cōtrahē. emp.Bald.in.l.j.fi.col.C.qui admitti.Abbas in.c. nullus per illum textū ſecundo nota.de jure patro.vide ſpe. de offi.judi.ordi. §.j.ṽſi.item vxor timens agit officio judicis pro licētia ſibi danda vel a marito: vel eo nolente ab ipſo judice.

¶ An per licētiam quam preſtat maritus vxori in caſu huius legis obliget maritum:perinde ac ſi ipſe promiſiſſet.Bartho.in.l.luciꝰ.ff.de aucto. tuto. loquens in patre conſentiente filio:videtur ſentire ꝙ ſic.⁊ ſpe.de judi.§.ij.ṽſi.ratihabitione.glo.⁊ Bartho.in.l.j.§.ſi is qui nauem in fine.ff. de exerci.Sed Bartho.in.d.l.lucius in fi. aliť ſētit ⁊ in.l.ſi cū dotē. §. trãſgrediamur.col.ij.ṽ.ſed quero an ſufficiat.ff. ſoluto matrimonio videcuȝ diſtinguētem ⁊ Bald.in.l.fi.§.neceſſitatem finali col.ṽſi.quero vtrū ſufficit.C.de bonis que liberis.videas modernos in. d.§. tranſgrediamur. Ex quorum dictis elicitur iſta concluſio. ꝙ ſi vxor facit actum vel contractum ſuper re ſua: licētia mariti eidem marito non preiudicat: vt ipſe in aliquo teneatur. ſolum enim operatur licentia mariti quod valeat actus vel contractus vxoris: nec maritus poterit cōtrauenire: hoc probatur aperte in. l.j. et ibi notat Bart. in ſecūdo nota. C.ſi in cōmuni eademqꝫ re in integrū reſti.poſt.Si vero maritus preſtat licentiam vxori faciendi actum vel cōtractū ſuper re principaliter ſpectãte ad ipſum maritum: ſibi ipſi preiudicat ac ſi per ſe ipſum feciſſet. ij.

¶ Pone reperitur actus vel contractus factus per vxorem poſt decē annos: non tamen apparet de licentia mariti:nūquid ex lapſu tanti temporis preſumitur interueniſſe. dicas ꝙ ſic Bald.in.l.qui in aliena.col.j.ṽſi. ⁊ per iſtum textum dicendū.ff. de acquir.heredi. ⁊ ibi Ange.ṽſi. ſed ſi adiecerit ⁊ cōmuniter alij recentiores. idem Bald.in.l.ij.C.de legi.here. facit.l.ſi.filius ⁊ ibi Bald.⁊ alij in fine. C.de peti.here.gloſ. ⁊ doctores in.c. peruenit de emptio. ⁊ vēdi. ¶ Tanti enim temporis lapſus: facit preſumi ſolēnitatem non ſolum intrinſecam: ſed etiam extrinſecam ſecūdū Ange= iij.

lum in.d.l.qui in aliena. ¶ Et etiam ratihabitionem Ludo.in.d.l.j.co.ij. C.qui admitti: ⁊ Bald.in.d.l.ij.C.de legi. heredi. ¶ Itē facit preſumi omnia ſolemniter acta ſecūdum Inno. in.c. bone de electione.

iiij. ¶ Unde diuturna pacientia patris: facit preſumi conſenſum eius et additionem et agnitionem bonorū poſſeſſionis vt voluit Bald.in.d.l.ſi ei⁹. C.de legitimis heredibus. ¶ Eodem modo faciet preſumi licentiam mariti in contractu vxoris preceſſiſſe: ſecundum Bald. in. d. l.ſi filius. C.de petitione hereditatis.

v. ¶ Si marito ad inopiam vergente: vxor petit ab eo dotem: non eſt neceſſaria mariti licentia. Tenet Albericus in.l. vbi adhuc in fine. C. de iure docium. ego refero in. c. per veſtras de donationibus inter virum et vxorem.col.xvij.vſ.ampliabis.

Lex.lviij.

El marido pueda ratificar lo que ſu muger ouiere fecho ſin ſu licencia no embargante que la dicha licencia no aya precedido / ora la ratificacion ſea general / o eſpecial.

j. Marit⁹ per ratificationem generalē: vel ſpecialem poteſt ratificare ea q̄ vxor ſine eius licētia fecerat in quibus eius licētia requirebat. Pro intelligencia illius legis multa potuiſſemus dicere de conſenſu cōſilio auctoritate ⁊ licentia: an ⁊ quando debent actum precedere: vel cum eo interuenire: vel poſtea ſequi que pleniſſime tractāt doctores in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſū.ff.de acquir.poſſe.et in.l.j.C.qui admi. vbi recentiores antiquos referunt ⁊ multa cumulāt ex quibus poſſet ſumi ratio dubitandi: que nos iuris conſultos regis conſiliarios ad hanc legem condendam induxit. de quibus voce pleniſſime diſſeruimus. quib⁹ omiſſis: vnum mihi tanq̄ precipuum relatu dignū videtur in medium adducendum.

ij. ¶ Hec lex et alie antiquiores regni ad validitatem contractus vel alteri⁹ actus preiudicialis per vxorem faciēdi requirunt mariti licentiam. de cuius natura eſt q̄ debeat precedere actum: vt concludunt doctores precallegati eſt textus in.c.non eſt de regularibus ⁊ in.c. omnis vtriuſq̄ ſexus de peni. et remiſſioni. vbi plene dixi in meis recolectis. Si autem debet precedere: nō potuit ſequi. Hic vt vides diſponitur contrarium. cuius ratio eſt: quia non eſt iſta propria licentia immo magis dicitur cōſenſus vel ſaltem accedit ad naturam cōſenſus: vt declarat lex regni. j. partita. tit.xiiij. l. ij. dicens Licentia en latin y otorgamiento en romance todo es vna coſa. Qua propter nōnulli ſapiētes antiqui in contractibus q̄ fiunt per vxorem vna cum marito dicebant. Con licencia auctoridad otorgamiento y expreſſo conſentimiento. ⁊c. Non aſſencientes q̄ iſta ſit proprie licentia: cum magis tēdat ad cōſenſum. Propterea omnes in condenda hac lege fuimus concordes q̄ tanq̄ cōſenſus potuiſſet ſequi. videas que tetigi ſupra.l.xlij.in pricipio ⁊ in rub.d̄ dona. inter virū ⁊ vxo. fol. cxiiij. i minima. vide etiam Bald.in.l.j.col.iiij.vſ.decimo nono oppo.C.qui admi. ⁊ notata in regula ratum et in regula ratihabitionem de regu. iuris. lib. vj.

iij. ¶ Ratificatio poteſt fieri parte abſēte: vt per Bart.in.l. pomponius. col. iij.vſ.item queritur ⁊. l. diſpenſato-

rem. ff. de nego. geſtis ⁊ in. l. gerit. ff. de acquir. heredi. et in authen. ſacramēta puberum. col. j. ℣ſi. quero quãdo adeat. C. ſi aduerſus vē. ⁊ in. l. quo enim in fine principij. ff. rem. ra. hab. Bald. in rubrica. C. qui admi. col. iij. in fi. ℣ſi. itē ſi hereditas ⁊ ibi Ange.

iiij. ¶ Quãuis alias ordinis perverſio vi cict: vt puta ſi act⁹ geritur ab vniuerſitate non precedente tractatu: immo ſecreto: ſecundum Inno. in. c. cum di lecti in ℣ſi. contrariam de emptione ⁊ vend. Bald. in. l. mancipia. C. de rebus alie. non alie. Inno. ⁊ Abbas in. c. cum vos de his que fiunt a prelato. Sic licentia proprie debet precedere: ⁊ ſecuta nō ratificat actum: vt ſupra. l. xlij. niſi per viam ratificationis ratificetur actus ab eo qui debuit darē licentiam vt ibi et hic.

Lex.lix.

Quando el marido eſtuuiere abſente y no ſe eſpera de proximo venir o corre peligro enla tardança que la juſticia con conoſcimiento de cauſa ſeyendo legitima/ o neceſſaria/ o prouechoſa a ſu muger pueda dar licencia ala muger la que el marido le auia de dar la qual aſſi dada vala como ſi el marido ſe la dieſe.

Abſente marito: cā cognita judex dat licētiam vxori ad contrahendū: quam maritus erat daturus.

i. ¶ Maritus abſens habetur ac ſi eſſet preſens ⁊ nō cōſentiret: vt dicit Bal. in. l. fi. §. neceſſitatem. col. j. C. de bonis que libe. Si enim preſens contradiceret: cogitur cōſentire: vel ſaltem judex conſenciet pro eo vel licentiam preſtabit vt. s̄. l. lvij. ergo eodē modo quando eſt abſens illud faciet. preſertim ſi dicamus prout dicebat Bald. in. l. ſi quis. fi. col. ℣ſi. dubitatur hic. C. de teſtibus: ꝙ abſens habetur pro contradicente: ſed Bart. in. l. ſi cum dotem. §. eo autem tempore. ff. ſoluto trimo. dicit ꝙ non habetur pro contradicente: niſi expreſſe contradicat. de quo per eundem Bartho. in. l. que dotis col. vj. in. ℣ſi. et primo quero an abſens eodem titulo.

ij. ¶ Procedunt iſta quando maritus eſt abſens longa abſentia non ſi ſtatim eſt reuerſurus vel de proximo vt hic dicitur a cōtrario ſenſu: nō enim dicitur abeſſe qui ſtatim eſt reuerſurus. l. ſi longius. ff. de judi. Ad idem. c. j. in principio. ij. col. ℣ſi. et expectandi de conſue. recti feudi et ibi Bald. notatur in. l. pretor. §. ſi poſt cauſam. ff. d̄ vaca. mu. ¶ Et expectabitur per duos menſes non vltra. l. auffertur. §. qui compenſatione. ff. de jure fiſci. l. lucius. ff. qui ſine manumiſſione ad libertatem peruenerunt. vide.

¶ Uel judex diffiniet tempus ex quo non eſt a jure deffinitum. l. j. ff. de jure deliber. notatur in ſimili in. l. omnium. ff. de procura. et. l. ſi quis inſtituatur. ff. de heredi. inſti. ⁊. l. de die in principio. ff. qui ſatiſda. cog. ⁊. l. ſi ſeruus. ff. de bonis aucto. judi. po. et in. l. diffamari. C. de ingenuis et manumiſſis.

¶ Ad hoc autem ꝙ judex compellat maritum preſentem dare licentiam: aut abſentis loco ipſe concedat: oportet ꝙ prius ipm maritū moneat vt cōſentiat: vel licentiā preſtet ſi eſt in loco vbi reqri pōt juxta nota. in. l. fi. ff. de in integrum reſti. tenet Bald. in. d. c. j. de conſuetudine recti feudi. bene facit. l. prima. §. ij. ff. quod cum falſo tutore et ſupra. l. lvij. iij.

iiij. ¶ Cauſe cognitio requiritur ad hoc
vt iudex ſuppleat vicem mariti abſen
tis: ſicut in preſtanda auctoꝛitate: vt
per Barth. in.l. Sed ſi hoc. §. ait pre
toꝛ. ff. de in ius vo. niſi in his que ſunt
voluntarie iuriſditionis: vt ꝑ Bart.
in.l. cum hi. §. vult igit. ff. de tranſa-
ctio. ¶ Fit autem iſta cauſe cognitio
officio iudicis mercenario nec requi
rit libellum ſecūdum Bart. in.l. que
omnia. §. fi. in. fi. ff. de procura. ¶ Fit
etiam ſine parcium preſentia per ſo-
lum iudicem ſecundum Inno. in. c. ex
parte in verbo miniſtrari. de accuſa.
¶ Ideo parte non petente fieri poteſt
immo iudex ex ſuo officio prouidere
poteſt ne bona pereant. Barth. in au
then. ſi omnes. C. ſi minoꝛ factus ab
heredi. ſe abſti. ¶ Sed quāuis iſta ſit
cauſa ſumaria: debet plene probari.
Bald. in.l.j. col.j. vſi. ſed quero. C. vt
in po. leg. Barth. in.l. Carbonianū.
§. cauſe. ff. ad carb. nulla enim eſt cau
ſa ſumaria quantum ad probationez
vt dicit gloſ. in cle. ſepe de verboꝛum
ſig. in vbo defēſiōis. Intellige qñ agi
tur de magno preiudicio. ſecꝰ ſi de le-
ui: qa tūc ſufficit iuramētū. Sed ō q̄-
li quali: qualis qualis probatio ſuffi-
cit. Bartho. in.l. ſi quis a liberis. §. ſi
quis. vſi. quero in iſtis ſumarijs. ff.
de liberis agnoſcendis.
¶ Falſa cauſa viciat decretum iudi- v.
cis ipſo iure etiam ſi non ſit expreſſa.
Bartho. in.l. ſexe egreſſe. vſi. ſed dic
ꝙ differēcia. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab
his qui. l. f. §. hec verba. ff. ne vis fiat
ei: ⁊ in.l. iuſte poſſidet paulo poſt pri-
cipium. ff. de acquiren. poſſe. ⁊ in.l. ſi
is ad quem. co.j. ibi ſecus in decreto.
ff. de acquiren. heredi. et in.l. et ſi pre
ſes. C. de predijs minoꝛum.

Lex.lx.

Qūando la muger renunciare las ganācias no ſea obligada a pagar parte
alguna delas deudas que el marido ouiere fecho durāte el matrimonio.

Xoꝛ que lu-
j. cris conſtan
te matrimo-
nio acquiſi-
tis renūciat:
non tenetur
ad ſolutionē
ðbitoꝝ durā
te matrimo-
nio contra-
ctoꝛum. Als
ſic: vt fo. legū. lib. iij. ti. delas deudas.
l. xiiij. ⁊ ſtilli. l. ccvij. vſi. E como dez.
ij. ¶ Sed ſi poſt renunciationem vxoꝛis
de lucris conſtante matrimonio ha-
bitis maritus factus eſt locupletioꝛ:
vxoꝛ nihil habebit. inſti. pro ſocio. §.
illud. tenet Bar. in.l. quia poterat in
fine. ff. ad trebellia. niſi maritus do-
loſe vxoꝛem induxiſſet ad talem re-
nunciationem: vt in ſimili dicit gloſ.
in.l. quiſquis. C. de reſcin. vendi.
iij. ¶ Itaq̄ non ſolum poteſt vxoꝛ a prin
cipio renunciare lucris querēdis cō
ſtante matrimonio: vt plene dico in
repeti. rubꝛice de donationibus in-
ter virum ⁊ vxoꝛem col. ccx. vbi vide:
ſed etiam habitis: vt vult iſta lex.
¶ Intellige dummodo in huiuſmo- iiij.
di renunciatione dolꝰ abſit ⁊ vxoꝛ ſciē
ter renūtiationē faciat. Dolus enim
aliquando cōmittitur ſine vi quando
velatis verbis quis inducitur ad faciē
dū quod alias non faceret: et dicitur
dolus ſimulatus. l. ea que. §. fi. ff. de
contrahenda emptione qui re ipſa in
teruenit ſicut in caſu. l. ſi quis cum a-
liter. ff. de verbo. obliga. v.
¶ Item dolus eſt obſcure loqui: vt nō
intelligatur ſecundum Bald. in.l. fi.
q. xiiij. C. de here. inſti. ⁊ eſt abſcondi
ta mētis machinatio. l. fi. ⁊ ibi Bald.
C. de litigio. ¶ Talis autem dolus:
nō debet patrocinari doloſo. l. verū.
§. hoc quoq̄. ff. pro ſocio. gloſ. in.l. ti-
cio in principio. ff. ad municipales

Bal.in.l.ſi infantem.C.delega. Pactum enim doloſum: infringitur doli exceptione.l.cum poſtea.C.de pactis. ¶ Dolus etiam in principio adbibitus nocet.ſpecu.de reſcripti preſentatione. §. ratione autem impetrantis.vſi.quid ſi impetrans. ¶ Dolus autem precedens: preſumittur perſeuerare etiam quando non eſt coniunctus cum actu.glo.⁊ Cyn⁹ in.l.ſi contra.C.de nup.Bald. in.l.j.in fine.C.ſi quis aliquem teſtari probibuerit.

vi. ¶ In factis occultis:dolus preſumitur propter clãdeſtinitatẽ Bald.in.l.error.iij.col.C.de juris et facti ignorancia.et in l.fi.C. de ritu nup.⁊ in.l.j.C.de interdicto matrimonio.

¶ In mulieribus aſſerentibus ſe leſis: preſumitur dolus gloſ. et Bald. in.l.cum poſtea.C.de pactis. ¶ Item preſumitur dolus in eo qui mendacium dicit:ſi ſentit lucrum. l. elegāter. §. idem pomponius et ibi Bartbo. ff. de dolo. et lex nec exemplum. C. de falſis. Bald. in.l. falſus. C. de furtis. vij.

¶ Dolus probatur ex conjecturis. l. quoties. §. qui dolo. ff. de probatio. l. dolum.C.de dolo gloſ.in.c.finali de renunciatione.lib. vj. viij.

Lex.lxj.

E aqui adelante la muger nõ ſe pueda obligar por fiadora de ſu marido aun que ſe diga ⁊ alegue que ſe conuertio la tal deuda en prouecho dela muger:⁊ aſſi miſmo mandamos que quando ſe obligare a mancomũ marido ⁊ muger en vn contracto/o en diuerſos que la muger no ſea obligada a coſa alguna ſaluo ſi ſe prouare que ſe conuertio la tal deuda en prouecho della:ca eſtonces mandamos q̃ por ratta del dicho prouecho ſea obligada:pero ſi lo que ſe conuertio en prouecho de ella fue enlas coſas que el marido le era obligado a dar aſſi como en veſtirla ⁊ darle de comer ⁊ las otras coſas neceſſarias mãdamos q̃ por eſto ella no ſea obligada a coſa alguna lo qual todo q̃ dicho es ſe entiẽda ſino fuere la dicha fiança/o obligacion a mancomũ por marauedis de nueſtras rentas/o pechos/o derechos dellas.

i. Xor non poteſt pro marito fide jubere:etiam ſi debitum dicatur in vtilitatem vxoris conuerſum. Item ſi maritus et vxor in eodẽ vel diuerſis contractib⁹ obligentur:vxor ad nihilum teneatur:niſi quatenus probetur debitum in vxoris vtilitatẽ conuerſum.nam tunc pro rata vtilitatis ſue tenebitur.niſi forte ad illa maritus vxori teneretur vt victum et veſtitum et ſimilia. pro reditibus tamẽ regalibus:vxor obligare ſe poteſt ⁊ fidejubere. boc dicit. ¶ Tota iſta lex (ſicut ⁊ multe alie) verſatur in fauorẽ mulierum.ſumpta fuit ex autben. ſiue a me.C.ad veleya.⁊ a lege regni foro legum.lib.iij.titu.delas deudas.l.xiiij.vxor ergo non poteſt pro marito ſe obligarẽ vel pro eo fidejuberẽ: mariti⁹ tamen pro vxore: bene poteſt ſecundum Bald. in. l. iij. in fine. C.ne vxor pro marito. ⁊ in boc vt vides ad imparia judicantur. Si autem vxor pro marito intercedit: juuatur beneficio veleiani: vt per totuz titulũ .ff.⁊ C.ad veleya.⁊.v.partita.titu.xij. l.ij.⁊ iij. Intellige quando vxor interceſſit pro marito per inſtrumẽtum tribus teſtibus ſubſcriptum: ſi autẽ per ſimplicem ſcripturam:tuta eſt ipſo jure beneficio.l. ãtique. §. fi. C.ad veleya. de quo per gloſ.in.dicta.l.ij. ti.xij. v. parti.vide gloſ.⁊ Cynũ in. d.l. antiq̃. §.fi.⁊ in autben.ſi qua mulier cod.ti. gloſ.⁊ Bart. in.l. que fuerit.ff. de repu.⁊ quod notatur in.l.tertia.ff.de fidejuſſo.Specu.de actio. et obliga. §. j.vſi.in primis et ſequenti.

ij. ❡ Si mulier donat vel ſoluit alteri:
nō juuatur beneficio veleyani nec iſ-
tius legis:vt.l.ſi ego ⁊.l.quāuis.§.in
terdum.ff.ad veleya.ꝺ quo per Pau
lum de caſtro conſilio. ciiij. juuatur
tamen beneficio legis.lv. ſupra. vbi
prohibentur mulieres contrahere in
judicio et extra.et per conſequens do
nare vel aliquid ſoluere.

iij. ❡ Sed eſt pulcra dubitatio nunquid
vxor cum mariti licentia poſſit fideiu
bere pro marito: vel pro alio? Aliqui
putant ꝙ ſic per legem regni foro le-
gum.lib.iij.titu.delas deudas. l.xiij.
Sed hoc non eſt indiſtincte verum.
quāuis enim pro ſe ipſa poſſit fideiu-
bere: vt.l. de die.§. qui mulierem. ff.
qui ſatiſdare cogantur:pro alio tamē
etiam de licentia mariti: non poteſt:
vt voluīt dicte leges regni.v. parti.ti.
xij.l.ij.in fine ⁊.l.iij.in principio.que
verba ſi recte deducātur videntꝰ aper
te hoc velle:vt per eas videbis. ⁊ vide
tur de mente Bald.in.l. cum non ſo-
lum.℣.neceſſitatem.col.pe. ℣ſi. que-
ro nunquid in obligatione. C. de bo-
nis que liberis . quādoquidem ex cō
tractu fideiuſſionis dānoſo ⁊ inutili:
non poteſt vtilitas ſequi vxori:ſed dā
num et incomodum euidens immo
euidentiſſimum: ergo licentia mari-
ti:non debet huic fideiuſſioni preſta-
re fomentum per textum ſingularē
etque ibi notantur in.l.finali. §.j.ff.
de verbo.obliga.Cogita.

iiij. ❡ Vxor que vna cum viro ſe obliga-
uit tanꝗ duo rei debendi:non obliga
tur.Bart.in authent. ſi qua mulier.
C.ad veleya.vbi vide Bald.⁊ additio
nem.Bald.in authen.hoc amplius.
pe.col.C.de fideico.⁊ in.ſpec.de obli-
ga.⁊ ſolu.℣ſi.ſed pone vir ⁊ ibi Bal.
℣ſi.vxor non poteſt. ſpecu. de actio.⁊
obliga.§.j.℣ſi.poteſt vir.quia tūc vi-
detur interceſſiſſe pro viro. quod pro
batur hic ⁊ in.l.ſupra proxima.ꝑ que
videtur corrigi lex regni foro legum.
lib.iij.ti.delas deudas.l.xiiij.cogita.

❡ Verſum in vtilitatē vxoris: debet v.
probare altera pars ꝙ ſuper hoc fun-
dat intentionem ſuam.cum alias cō-
tractus non teneat.Secus ſi eſſet va-
lidꝰ abſꝙ iſta qualitate vt colligitur
ex iſta.l.que ſumpta fuit ex.l.predio-
rum ⁊ ibi Bald.C.de predijs minoꝝ.
Nec ſufficit ꝙ vxor in inſtrumēto cō-
fiteatur verſum in vtilitatē ſuam ſe-
cundum Bald. in authen. ſi qua mu
lier.col.j.℣ſi. probetur.C. ad veleya.
niſi talem fecerit cōfeſſionem coram
judice in forma judicij ſecūdū Bald.
ibi.quia judicis preſencia et auctori-
tas excludit preſumptionem metus:
vt.l.tranſactione.C.de tranſactioni.
⁊ preſumptionē doli vel fraudis gloſ.
⁊ Bart.in.l.j.C.de predijs curia.iiij.
nota.lib.x.niſi dixeris ꝙ cum mulier
coniugata:ſit in poteſtate viri quodā
modo vt.l. liiij. cū duabus ſequenti-
bus ſupra.et foro legum. lib.j. ti. de-
los pleytos que deuen valer/ o no. l.
fi. Sed obligatio facta per vxorē vna
cū viro:preſumitur facta metu mari
ti:vt.d.l.fi.et nota.in.c.j.de his que vi
metuſve cauſa ergo ⁊ confeſſio: quia
in judicijs quaſi contrahitur.l. iij. §.
idem ſcribit.ff. de peculio. qui quidē
metus durat toto tempore vite ipſius
mariti:vt plene dico in prealegato.c.
j.de his que vi metuſve cauſa in meis
recollectis ⁊ tradit Jaſon in.l.pacta
nouiſſima.C.de pactis in. iij.nota.⁊
in.c.j.in principio.col.v.⁊.vj.qui feu
dū dare poſſunt.lib.feudoꝝ.❡ Quia
cum viuente marito.duret cauſa me
tus:durare videtur ipſe metus: vt di
cit Bald.in tractatu ſciſmatis poſito
ſuper rub.ſi quis aliquem teſta.phi.
col.ix.❡ Metus autem mariti inci-
pit ante actus vel contractus execu-
tionem : qui videtur perſeuerare: vt
vult idem bald.in.l.j.C.ſi quis aliquē
teſta.probi.⁊ ſētit Inno.in.d.c.j.in ℣-
bo ratum.bald.in margarita.℣ſi. vo
tum in fine. concludentes ꝙ vxor ſem
per itelligitur eſſe in timore viri. Ju-

dicis ergo auctoritas vel preſētia vbi
tantus ineſt metus tātaq; temeritas:
nihil operabitur: vt. l. qui teſtamēto. ff.
de excu. tu. tenet Bald. in. l. falſus pe.
col. verſi. ꝛ idem in quocūq;. C. de fur-
tis. vnde judex qui actui nullo aucto-
ritatem preſtat: tenetur ad intereſſe:
vt per Bart. in. l. j. in principio. ff. de
tutelis et ratio diferētie ex quibus vſ
confeſſionem factam ab vxore etiā
corā judice in forma judicij rem ver-
ſam in eius vtilitatem non ſufficere:
niſi aliter hoc probetur. is enim me-
tus mariti qui fecit eam obligare: vi-
detur ſimiliter facere eam confiteri.
Sicut in ſimili de juramēto dicūt do-
ctores in. c. j. de iure jurā. cogitabis.

vj. ¶ Pro ea igitur parte qua probabi-
tur rem verſam in vtilitatem vxoris:
tenebitur vxor ad debitum: vel ad to-
tum: ſi totum probetur verſum in ei⁹
vtilitatem: vt colligitur ex iſta lege ſū
pta ex dicta authen. ſi qua mulier et
ibi per Bal. C. ad veleya. quod intel-
ligo non ſolum quando vxor vna cū
marito ſe obligauit: verumetiam ſi
maritus ſolus: debitū tamen fuit ver
ſum in vtilitatem vxoris in parte vel
in toto. nam ad id tenebitur vxor: vt
colligitur ex preallegatis juribus et
ex. l. iij. ti. xij. v. partita: vbi ponuntur
alij caſus in quibus vxor pōteſt obli-
gari ꝛ fideiubere. Alium addit Bal.
in. l. fi. in fi. C. de pactis. ſ. qñ non ledi-
tur. Item quando vxor conſentiens
obligationi vel alienationi rei ſue: et
recipit contracambium: ideſt aliam
rem equiualentem rei ſue. ſecundum
Bald. in. d. authē. ſi q̄ mulier. ¶ Ad-
uerte tamen ꝙ vxor poteſt vendere rē
ſuam: non tamen conſentire viro vē-
denti. Bart. in. l. jubemus. C. ad ve-
leya. Sed vide. l. mater. C. de rei ven.
ꝛ ibi Bart. ꝛ Ludoui. roma. in. d. au-
thentica ſi qua mulier.

vij. ¶ Caue in quantum lex. iij. ti. xij. v.
partita dicit ꝙ mulier poteſt fideiu-
bere pro dote: debes intelligere ꝙ ſi
ſoluit tanquam fideiuſſor: repetit ab
eo pro quo ſoluit: vt. l. cū is. §. ſi mu-
lier ꝛ ibi gloſ. ꝛ Bart. ff. de cōdi. inde.

¶ Item in quantum dicte. l. ij. ꝛ. iij. viij.
ti. xij. v. parti. dicunt ꝙ mulier certio
rata de jure et preuilegio ſuo ꝙ nō po
terat fideiubere: poterit illi ꝓuilegio
renunciare et valebit fideiuſſio: et ita
ſeruat conſuetudo ſecundum Bald.
in. l. j. ꝛ. l. fi. in fine. C. ad veleya. opor-
tet tamen ꝙ de hoc jure mulier cer-
cioretur per judicem: non per nota-
rium: alias non valet fideiuſſio: ſecū-
dum Frede. de ſenis conſilio. cxcviij.
Sed non ſeruatur de conſuetudine.
immo ipſi tabelliones hoc faciunt ꝛ
dicunt in contractibus.

¶ Mulier prohibita fideiubere: pōt ix.
donare ſecundum Bald. in. l. volun-
tas. col. j. C. de fideicōmiſſis. Intelli-
ge de muliere ſoluta: nō autem de cō
iugata: illa enim donare non poteſt:
nec alium contractum preiudicialē
facere ſine licentia mariti ſecundum
leges iſtas. ſupra. lv.

¶ Maritus tenetur preſtare vxori ve x.
ſtes et alimenta et ſubire alia onera
matrimonij. l. pro oneribus. C. de ju-
re dotium et. l. que dotis. c. ſalubriter
de vſuris. non ſolum quando vxor do
tem ſibi promiſſit et ſoluit: vt. l. credi-
tores. §. inter. ff. mandati. glo. Bart.
et alij in. l. ſi eum dotem. §. ſin autem
in ſeuiſſimo. ff. ſoluto matrimonio ꝛ
in. l. ſi ſtipulata. §. ſi vxor. ff. de dona.
inter virum et vxorē. ſpecu. in ti. qui
filij ſunt legitimi. §. j. verſi. nunc dica-
mus de vxore: ſed etiam ſi marit⁹ ac-
cepit vxorem ſine dote. l. fi. C. de diuor
tijs tenet Inno. in. c. ꝑ veſtras. de do-
nationibus inter virū et vxorem vbi
plene dixi in mea repetitione. Si ta-
men dos fuit marito promiſſa: et non
ſoluta: tunc non tenetur eam alere:
Bald. in. l. fi. C. ad veleya. cuius opor
tunā feci mētionē in dicta repetitiōe:

¶ An ꝛ quando vxor tenetur ad debi xj.
ta contracta per maritum pro alimē

tanda vxore et filijs: quando maritꝰ
aliunde nõ poteſt nec habet vnde ali-
menta preſtare poſſit. Pulcra eſt du
bitatio. quam orſus eſt Jo. de pla. in.
l. vxorem. C. de decurio. lib. x. quam
ego proſequor late in rub. de dona. in
ter virũ ⁊ vxo. col. cccxlviij. v̄ſi. ⁊ ſi for
te. vbi videas per te. Concluſio eſt ꝙ
vbi maritus non habet vnde ſoluat:
vxor tenebitur argu. eius quod in ſi-
mili voluit Bart. poſt. gloſ. in. l. bis
ſolis. ff. de condi. indebi. vbi dixit ꝙ ſi
pater inops accepit pecuniaꝫ mutuo
ad alendum filios: creditor agit cõtra
filios qui forte habent res maternas
vel alias poſſunt ſoluere. Hoc placet
ibi Angelo ⁊ Jaſſoni ibi ⁊ in. l. ſi cũ ſer
uum. ff. ſi certum peta. Ludo. ro. ſin-
gulari. ccxcj. ⁊ quanq̃ ibi cogitãdum
reliqui. nunc dato maiori otio mihi
tenatius cogitanti: placet predicta de
ciſio. quoniam certum eſt ꝙ maritus
inops: non tenetur vxorem alere: vt
expreſſe dicit Bald. in. l. vbi ad huc
col. vj. v̄. pone ꝙ vir. C. de iure dotiũ.
Immo hoc caſu vxor diues tenet̃ ma
ritum alere vt. l. ſi cum dotẽ. §. ſi mari
tus. ff. ſo. ma. ⁊ ibi notatꝰ Alexan. tenẽt
Bart. ⁊ alij in. §. ſin autem in ſeuiſſi-
mo. Bart. in tractatu alimentorum
ad finem. Spec. qui filij ſunt legi. §. j.
v̄ſi. quid ſi mulier. Sicut in ſimili di-
cimꝰ de patre qui tenetur alere filios
ſi habet vnde. alias non: vt. l. ſi quis a
liberis. ff. de liberis agnoſcẽdis ⁊ ibi
glo. in. §. ſi mater glo. in. l. neſcientus.
ff. de nego. geſtis. tenet Bald. in. l. nec
filium. C. de patria po. Si autem ma
ritus hoc caſu alit vxorem vel pater
filium: faciunt id ad quod alias de iu
re non tenentur in vtilitatem vxoris
⁊ filiorũ verſum: ergo marito vel pa-
tre non exiſtentibus ſoluendo: pote-
rit creditor ab vxore vel filijs petere:
per actionem de in rem verſo. Per
textum ſingularem in. l. ei qui in. §.
alioquin. C. quod cũ eo qui alibi non
reperitur ſecundum Bald. ⁊ alios. ⁊
ſi bene aduertantur verba iſtius le-
gis: hoc videntur. ſentire cum dicũt
ꝙ vxor non tenetur ex debito contra-
cto cum marito: niſi probetur verſuꝫ
in eius vtilitatem: in rebus ad q̃ ma-
ritus non tenebatur. Sed quãdo erat
inops nõ tenebatur eam alere nec fi-
lios. immo ipſa vxor tenebatur eum
et filios alimentare: vt paulo ante di-
cebamus: ergo ipſa tenebitur ad iſta
debita cõtracta per maritum inopẽ.
Preterea negari nõ poteſt quin hoc
caſu vxor que non erat alimentanda
immo ipſa deberet maritum et filios
alimentare: ex mutuo per maritum
cõtracto: et ex pecunia creditoris: ip-
ſa magnam percepit vtilitatem: cum
tantundem de ſuo debuiſſet cõſume-
re in alimentãda ſe maritum ⁊ filios:
⁊ ſic facta eſt locupletior cum credi-
toris iactura: ſi ei non ſolueret: ergo
poterit creditor ab ea repetere ꝑ tex-
tum ſingularem in. l. ſi me ⁊ titiũ et.
l. ſi cum ſeruum. ff. ſi certum petatur
vbi ſi res mea mihi debita ad te perue
nit ex cauſa lucratiua: poſſunt: a te cõ
dicere ne cũ iactura mea locupletior
efficiaris: etiam ſi inter me et te nul-
lus contractus vel quaſi contractus
interueniſſet ſuper illa re. quia nemo
debet locupletari cum iactura alie-
na: vt regula iuris dicit ⁊ ibi Dynus
qui multa cumulat. Ex qua ratione
dicebat notabiliter Cynus quem re-
fert et ſequitur Bald. in. l. vij. C. de
reputatoribus ꝙ ſi minor reſtituitur
aduerſus venditionẽ factam pro ſol-
uendo minoris debito: abſq̧ precij ſo
lutione: poterit emptor repetere pre-
cium ab eius creditore qui habuit ex
cauſa lucratiua argu. l. ſi. ff. de eo per
quem factem erit ⁊. l. planc la. ij. §. j.
delegatis. j. tene iſta memorie et ad-
de ad ea que dixi in dicta rubrica.
¶ Adde ſimiliter ꝙ maritus tenetur xij.
alimentare vxorem ⁊ neceſſaria ei tri
buere: non ſecundum eius dignitatẽ:
ſed ſecundum neceſſitatem viuendi;

tenet Jacobus de arenis quem ſequũ tur Bald. Joh. de imola et alij recentiores in. l. ſi maritis. ff. ſoluto matri. quod tene mẽti quia facit ad multa.

xiij. ¶ Tenetur ſimiliter maritus curare vxorem egrotantem maxime ſi eſt furioſa: et conſanguinei illud petant et eſt in ciuitate vel loco vbi põt haberi copia medicorũ alias excuſatur: nec tenetur mittere pro medico ad ciuitatem ſecundum Bartho. ⁊ alios in. lege idemq;. ff. pro ſocio et in. l. ſi ab hoſtibus. ſi vir et in. l. ſi cum dotem. §. ſin autem in ſeuiſſimo. ff. ſoluto matrimonio et in. l. quod in vxorem. C. de negocijs geſtis.

xiiij. ¶ Maritus et vxor dicuntur ſimul obligati ſi vna conceptione verborũ et vno momento obligentur: vt lege ſi fundus. §. ſi duo et ibi Bartho. q. prima. ff. locati. quia dictio: ſimul: eſt copulatiua que facit copulata venire eque et principaliter ſecundũ Baldum in. l. prima. §. his itaq;. colu. prima. vſi. et putant quidam. C. de caducis tollendis. ¶ Item dicuntur ſimul obligari: ſi vnus poſt alium ſunt obligati ſecundum Bartho. in. l. ſi plures. ff. de iure iurando. Proprie tamen dicũtur ſimul obligati: ſiue mãcõmunati: quando obligantur maritus et vxor in eodẽ inſtrumento vno eodemq; concurſu. ſecundum Bald. in autbentica hoc ita. col. prima in fine. C. de duobus reis: niſi animo nouandi ſe obligent vt. l. ſi paternam et ibi Bald. C. ad veleya.

xv. ¶ Quando duo ſunt obligati in ſolidum: contra ſingulos poteſt agi etiã ſi non dicatur: licet fiat exactio cõtra vnum ſi omnes ſunt ſoluendo. l. non recte. §. fi. C. de fideiuſſo. lex regni foro legum. lib. iij. titu. de los fiadores. l. iij. Hodie tamẽ eſt ſecus per. l. ij. ti. de las deudas. lib. v. ordina. vbi dicitur q; duo ſimpliciter obligati: tenentur quilibet pro dimidia: ſi tamen in ſolidum ſint obligati: poteſt quilibet pro toto cõueniri. ¶ Et ita eſt differẽ di q; ſint duo rei debendi: vel in ſolidũ obligati. ſecundum Barth. in. l. rem hereditariam. ff. de euictio. vnde obligati in ſolidum non gaudẽt beneficio diuiſionis de duob⁹ reis debendi: vt ibi per eũ. Debitores in ſolidũ nõ tenẽtur in ſolidũ extra naturã rei i obligatione deducte niſi hoc actũ ſit bar. in. l. ſi vt certo. §. ſi duobus. col. v. vſ. item dubitatur. ff. como. gloſ. in. l. j. vſi. in ſolidum. C. quo ordine quis cõueniatur. libro. xj.

¶ Rei inſolidũ obligati habẽt bñficiũ diuiſionis: vt quilibet cõueniatur pro pte de iure autbẽticoꝝ. niſi alter ſit inops vel abſens autbẽ. de duob⁹ reis in prin. colla. viij. ⁊ in autbẽ. hoc ita. C. eod. Itẽ niſi renũciauerit bñficio diuiſionis. Ange. vbi. ſ. in principio col. ij. v. ⁊ hec ẽ doctrina. ⁊ gl. in. vbo ad ſolutionẽ in. d. autbẽ. in fi. ſ; bar. in. d. l. ſi mãdato. la. ij. vſ. paul⁹ el. iij. ff. mandati. dicit conueniri in ſolidũ addito q; ſolutio vnius proſit alteri: niſi conſtet vnũ poſſidere tenet Bartho. in. l. ſi duo. ff. depo. xvj.

¶ Duo rei dicũt qñ ſũt obligati vna cã nõ ſi ex diuerſis cauſis. Paul⁹ de caſtro. ꝯſilio. xlix. incipiẽte viſo puncto. ⁊ tũc ſimul obligati: videnẽ inuicẽ fideiubere ſi ad alteꝝ tñ pricipalr negociũ expectat. Bar. in autbẽ. hoc ita in repe. charta. x. vſi. iiij. principaliter eſt videndũ. C. de duob⁹ reis. vide Bart. in. l. ſi vn⁹ in princip. ff. p ſocio ⁊ in. l. res. j. col. v. reſtat videre an duo rei. ff. de duob⁹ reis gloſ. in. l. ſed julian⁹. §. itẽ ſi duos. vſi. intererit. ff. ad mace. vt in. l. ſi vir vxori. §. mulier vſi. interceſſionẽ. ff. ad veleya. Bart. in. l. iiij. in prin. ff. ſi quis cauti. ⁊ in. l. ſi conſtante. §. quoties. col. j. vſi. et p diuo facit. ff. ſo. ma. Bald. in. l. ſancimus in fi. vſi. non cõpetit actio. C. de verbo. ſig. ⁊ i. l. p diuerſas. q. xv. C. mãdati Ange. in autben. de duo. reis fi. col. vſi. item ac duo rei colla. vij. xvij.

xviij. ¶ Sed eſt pulcra dubitatio duo prin
cipaliter ſe obligarũt pro pecunia nu
merata vel re vendita ꝛ tradita: pecu
nia vel res peruenit ad alterum eoꝝ:
quis eorum debet prius conueniri?
dicas ꝙ is ad quem pecunia vel res
peruenit: altero hoc petente et dicen
te ꝙ conueniatur prius ſuis expenſis
et ſuo periculo: niſi forte a principio
fuerit conuentum quis prius conue
niatur. ita notanter decidit Bar.in.
l.iij.§.fi.col.fi.vſi. ſeptimo quero.ff.
de duobus reis. Bald.in authẽ.hoc
amplius.pe.col.vſi.ꝛ nota hic argu-
gumentum. C.de fideico.gloſ.in.l. ſʒ
julianus.§.itẽ ſi duos.v ſi. intererit.
ff.ad macedo.Angelus in.l hinc que
ritur.§.poteſt eſſe.ff.de peculio.Sed
Bald.contra in.l. ſi non ſinguli pri-
mo nota.C.ſi certum pe.vbi vide om
nino ꝛ in.d.authẽ.hoc amplius pe.co.
v.ꝛ nota hic arg.C.de fideico.Sed ſi
bñ aduertas nõ eſt cõtra. dicit eñi ꝙ
prenominatus cõtractui: principalis
habeaẽ: ꝛ ita ſi vir ẽ ꝑnominatus in in-
ſtrumẽto: vxor ſecũdo vna cũ eo: pre-
ſumiẽ vxor itereſſiſſe. Sʒ qñ ſunt am
bo pariter obligabiles: vterꝗ ꝑſumi
tur principalis: niſi cõtrahaẽ ſup re
vnius tm̃: vel niſi ad vnũ tm̃ res per
ueniat: vt.d.l.ſi nõ ſinguli.vel niſi co-
lor ſit q̃ſitꝰ: vt.l.vir vxori.ff.ad veleya.
§.fi.iſtud etiã tenet Bald.in authen.
ſi qua mulier fi.co.C.ad veleya.ꝛ per
Bart.in.l.hi q̃ in fi.ff. de fideiuſſo.
¶ Uxor poteſt obligari ꝛ fideiubere xix.
pro reditibus ꝛ juribus regalibus: q̃n
do mulier et ꝓſſe ſe obligauit: vt hic.
alias ſecus vt.l.ij.titulo delos fiado-
res.lib. v.ordinationum.

Lex.lxij.

Ninguna muger por ninguna deuda que nó deſciẽda de delicto pueda ſer
preſa ni detenida ſino fuere conoſcidamente mala de ſu perſona.

j. Ulier hone-
ſte viuẽs nõ
poteſt pro de
bito capi nec
carcerari: ni
ſi ex delicto d
ſcendat. Su-
mitur ex no-
tatis per gl.
et doctores /
in.l.ad egre-
gias.ff.de jure juř.ꝛ in.l.cõſentaneũ.
C.quomodo ꝛ quando judex ꝛ in.l.j.
C.de offi.diuerſorum judi. vbi judici
cõtra faciẽti imponiẽ pena capitis.
ij. ¶ Intellige ꝙ mulier nõ capitur pro
debito pecuniario ciuili. etiã ſi debi-
tũ ſit publicũ Bart.in.l. nemo carce
rẽ.C.de exactioni.tribu.li.x.p.l.j. cũ
auth.ibi poſita.C.de offi.diuer.judi.
iij. ¶ Fallit iſta lex qñ mulier aſſũpſit ſibi
tutelã ex diſpoſitiõe teſtamẽti pater-
ni vel aui ꝛ renũciauit veleyano ꝛ ſe-
cũdis nuptijs ꝛ omni juris auxilio.
nã tũc põt capi.perſonaliẽ ꝛ carcerari
pro debito dum modo ponatur in lo-
co honeſto. ita tenet Bar.in.l.ſi quis
ſub conditione ff.de teſta. tuto. et in
authen.matri et auie.C. quando ma
ter tutele officio fungatur.
¶ Fallit. ij. quando lex vel ſtatutum iiij.
diſponit ꝙ debitor fugitiuꝰ poſſit ca-
pi ꝛ carcerari: nam tũc cõprehẽditur
mulier fugitiua niſi ſpecialiter ſit ex
cepta ex idẽtitatis ratione. Bart.in.
l.j.co.viij.in lectura noua.ff. de pecu
lio ꝛ in.l.jura in.fi.ff.d legi.Bald.in.
l.ne paſſum.C.de juris ꝛ facti igno. ꝛ
in.l.quicumꝗ. C.de ſeruis fugi.
¶ Fallit.iij. quãdo debitũ deſcẽdit ex v.
delicto: vt hic colligiẽ a contrario ſen
ſu: nam tunc mulier bene poteſt capi
ꝛ carcerari: Cuius contrarium tenet
Bald.in.l.iij.C.de epi.audi.vbi dicit
ꝙ mulier pro debito deſcẽdẽte ex deli
cto carcerari nõ põt etiam ſi ſatiſda-
re nõ poſſit per textũ nota. in authẽ.
ſed nouo jure.C. de cuſtodia reorũ.

vj. ¶ Mulier ꝓ delicto carcerata dꝫ ab hominibus ſepari.l.qm̄.C.de cuſtodia reoꝝ.ꝛ ſi fideiuſſorē nō hꝫ: relaxat cū cautione iuratoria.autbē.vt nulli iudicū.§.neceſſariū coll.ix.ēt ſi fit ꝓ delicto carcerata ſm Ang.de aretio in tracta.maleficioꝝ ĩ pte fideiuſſit co.ij

vij. ¶ Mulier dꝛ turpiter viuere q̄ palā q̄ſtū ſui corporis facit.l.palā.ff.de ritu nup.vt puta ſi duo cauſa q̄ſtus admiſſit vt ibi ꝓbat ſm Abb.in.c.cū de corē in fi.de vita ꝛ ho.cle.ꝛ in.c.inter opa de ſpon. Idē ſi per viginti horas ſtetit in lupanari.nā ex hoc ſolo ceſet publica meretrix:vt notāt voluit Sali.in.l.qm̄ adulteriū.C.de adul.

viij. ¶ Talis enim mulier turpiter viuēs pōt carcerari ꝓ dbito pecuniario: vt tenēt Bart.ꝛ Bal.in.d.l.j.C.de offi.di.judi intellige dūmodo nō ſit marito cōiugata ſcdm Jo.an.in ſpe.in.ti.de iniurijs.pe.de.ſu.in.l.cōſentaneū.C.quomodo ꝛ qn̄ judex.Ange.de aretio ĩ tractatu maleficioꝝ in pte fama publica precedēte.in materia capture.itaq̄ ſtāte ſtatuto ꝙ mulier meretrix poſſit capi ꝛ carcerari ꝓ debito: nō capietur meretrix cōiugata.ſcdm Jo.an.vbi.ſ.ꝛ Bald.ꝛ alios in.d.l.cōſentaneū.intelliget ergo iſta lex in meretrice ſoluta:nō in cōiugata.

ix. ¶ Meretrix tanq̄ inhoneſta pſona pōt a vicinitate expelli vicinis inſtātibꝰ.Guill.de cu.quē alij referunt ꝛ ſequuntur in.l.ij.C.de ſūma trinitate.

¶ Itē meretrix nō pōt petere qd ſibi fuit ꝓmiſſum.Bart.in.l.iij.ff.de cōdi.ob tur.cau.Cynꝰ in.l.ij.C.eo.gl.in.l.ea q̄.C.de dona.ante nup.Bart.in.l.affectionis.C.de dona.Sed licite recipit poſt ceptū meretriciū ſcdm Bart.in.l.nō dubiū.C.de legi.ꝛ.l.iij.§.qd meretrici.ff.de cōdi.ob tur.cau.ꝛ in.l.iiij.§.ſed ꝛ quod meretrici.eo.ti.ꝛ in.l.affectionis.ff.de donati.dixi plene in rubrica de dona.inter virum et vxorem.col.clxxj.verſi.videamus nunc et col.ſequenti.

¶ Meretrix recipere poteſt:non promittere Bald.in.l.j.col.iij.C.de condi.ob tur.cau.per.l.fi.C.de actioni.ꝛ obliga.vbi gloſ.nota. x.

¶ An preſſumatur meretrix illa de cuius domo ſcolaris viſus eſt exire vide Cynum et bald.in.l.neq̄ natales.C.de probatio. xj.

¶ Itē ſi conſueuit intrare nūc vnā domū nunc aliam.Angelus in.l.ſi qua illuſtris.C.ad orphicianum. xij.

¶ Item mulier probatur meretrix p teſtes dicentes:ſcimꝰ ꝙ eſt meretrix: quia ſumus eius vicini bald.in.l.j.C.de colu.de tegē. xiij.

¶ Meretrix poteſt ſuccedere ex teſtamēto ꝛ ab inteſtato. Angelꝰ in auth.quibus modis natu.effi.le.§.j.coll.v.ſed contrarium tenet ipſe Angelus poſt gloſ.in authen.de triēte ꝛ ſemiſſe.§.conſideremus.colla.iij. xiiij.

¶ Mater meretrix nō pōt exhereda re filiā meretricē.bart.ꝛ bald.in.ſi in arenam.C.de inoffi.teſta. xv.

¶ Acceſſus ad meretricem ē impunibilis:quādo meretrix eſt ſoluta: ſecꝰ ſi coniugata.l.fi.ti.delos adulterios foro legum.etiam ſi per vim ſit capta libidinis cauſa.l.verum.ff.de furtis et ibi bartho.et alij.et in.l.ſi vxor.ff.de adulterijs. xvj.

¶ De muliere habente adamaſium quomodo punitur.vide.l.fi.ti.delos vagabundos.lib.viij.ordi. xvij.

Lex.lxiij.

El derecho de executar por obligaciō perſonal ſe preſcriua por diez años: ꝛ la accion perſonal y la executoria dada ſobre ello ſe preſcriua por veynte años ꝛ no menos: pero donde enla obligacion ay ypoteca/o donde la obligaciō es mixta perſonal ꝛ real la deuda ſe preſcriua por treynta años y no menos.

Us exequē-
di preſcribi-
tur decēnio.
j. ¶ Inſtrum̄
guarētigie
dr illud qd
eſt redactū
in ſcriptura
habens pa-
rataȝ execu
tionem iuſ-
ſu notarij habentis iuriſdictionē mā
dādi ex forma legis vel ſtatuti Bald.
in.l.iubemus.§.ſane.q.vj.C.de ſacro
ſan.eccle.ꝛ in.l.pe.C.de fideiuſſo.An
ge.in.l.ſi debitori.ff.de iudi. Pau.de
caſtro cōſilio.lxxj.lv.Intellige quādo
preceptū notarij ſit ſtatim in ipſo cō-
tractu ſecus ſi ex interualo ſm Bald.
in.d.l.pe.C.de fideiuſſo.Hodie tñ ſe
cūdū iura ꝛ cōſuetudines regni ſatis
eſt ꝙ contract9 ſit in ſcriptura redac-
tus per notariū:ꝛ ſit purū:vt colligit
ex lege.v.v̄ſi.Cartas y cōtractos pu-
blicos.ti.delas exceptiones.li.iij.or.
quam tene mēti.publicum autē dici-
tur inſtrumētū quādo ſit per notariū
publicū.ſecūdū Inno.Abb.ꝛ alios in
c.ij.de fide inſtru.tene hoc memorie.
ij. ¶ Inſtrumentū ergo publicū ꝛ liqui
dū habet executionē paratā.Idē eius
exemplum ex originali ſumptum au
ctoritate iudicis.l.chirographis ꝛ ibi
Bart.ff.de admi.tu.gloſ.in.l.proba-
torias.C.de diuerſis officijs.lib.xij.
iij. ¶ Inſtrm̄ guarētigie hȝ vim cōfeſſio
nis.Cyn9 ꝛ Bart.in.l.j.C.de cōfeſſis
ꝛ in.l.nō fatet.ff.eod. ꝛ in.l.poſſeſſio.
§.ꝛ ſi poſſeſſio.ff.de acqui.po. ¶ Iſta
cōfeſſio habet ac ſi in iudicio facta eſ-
ſet:ideo reuocari nō pōt.bart.in.l.er
ror.C.d iuris ꝛ facti igno. ¶ Ideo pōt
executioni mādari:vt nota.in.d.l.ſed
ſi poſſeſſori.§.pe.vbi ē gl.nota.ff.d iu
re iur.ꝛ in preallegata.l.regni. ¶ Hȝ
enim cōtract9 guarētigie vim ſenten
tie:vt p Bar.poſt Cynū in.l.j.C.d cō
feſſis:nota.in.d.l.ſi dbitori.ff.d iudi.
ꝛ in authen.de exhi.reis.§.ſuſpecti.
colla.v.Bart.in.l.vinū.ff.ſi certum
peta.ꝛ in.l.j.§.in hac.ff.commo.
¶ Contract9 depoſiti hȝ executionē iiij.
paratā ſicut ſentētia vel cōfeſſio in iudi
cio facta:vel iuramētū cōuētionale.l.
poſt rē.ff.de re iudi.vel laudū emolo
gatū.l.nō aūt.ff.de arbi.tȝ Bart.in.
l.pe.C.depoſiti.mathe9 in ſuis ſingu
larib9.vj.intellige qñ depoſitū eſt no
toriū de quo apparet p inſtrm̄ publi-
cū:vel p teſtiū depoſitiones q̄ recepti
fuerūt ad ppetuā rei mēoriā i caſib9
a iure pmiſſis vt dicit mathe9 vbi.ſ.
¶ Inſtrm̄ cōditionale non hȝ paratā v.
executionē:vt patet ex pdictis ſignā-
ter ex.l.regni:ↄditione tñ liq̄data exe
cutioni mādabitur.Bald.in.l.ſi qui
dē.C.de excep.ꝛ in ſpe.de appe.v̄ſi.ſȝ
nunquid ex precepto ad finem.vide
Baldum in.l.cum teſtamēto in fine.
C.de teſta.manumi.
¶ An ꝛ quando inſtrumentum gua- vj.
rentigie poſſit executioni mādari cō-
tra minorē viginti quinq̄ꝫ annis ſine
curatore.vide Bald.in.l.fi.§.neceſſi
tatem.C.de bonis que liberis et in.l.
j.q.v.ff.de conditione indebi.gloſ.et
Ange.in authen.de here.ꝛ fal.§.ſi ve
ro non plures et.§.illud colla.j.Bal.
in ſpecu.de appe.v̄ſi.minor.
¶ Generalis procurator nō petit exe vij.
cutionem guarētigie niſi habeat ſpe-
ciale mandatum.l.ſi procurator.§.j.
in fine.ff.de procuratoribus.
¶ An inſtrumentum guarentigie vel viij.
ſententia contra tutorem nomine pu
pilli poteſt mandari executioni con-
tra pupillum.Bald.in ſpecu.de ap-
pella.v̄ſi.tutori dicit ꝙ ſic:ſi eius pre
ceptum factum ſit in promiſſione:nō
ſi in confeſſione.
¶ Iuri exeq̄ndi pſcribit i pſonali ac- ix.
tiōe lapſu decēnij:ope exceptiōis. Cy
n9.in.l.cū q̄s.C.d iuris ꝛ facti igno.
Sali.in.l.ſicut.vj.oppo.C.de preſ.xxx.
glo.ꝛ doctores in.l.ſi cum.§.qui in-
iuriarum.ff.ſi quis cau.et in.l.atq̄ꝫ

natura.ff.de nego.geſtis ⁊ in.l.ſi pu-
pill⁹.ff.de admi.tu.⁊ in.l.ſi qs poſtꝗ.
ff.de fideiuſſo.Cōtra Bart.in.l.fi.§.
j.ff.rē ratā ha.glo.in.ꝟſi.prorogari.
Bald.⁊ Ange.in.l.cum notiſſimi.in
princi.ij.col.⁊ in.d.l.ſicut.j.col.vide
Ange.in.l.j.C.ſi aduerſus credi.bal.
in.l.fi.xiij.oppo.circa mediū.C.ď edi
cto diui adri.to.ꝙ tolat eſt tex.in.c.ad
aures ⁊ ibi Abb.vlti.nota.de p̄ſcrip.
x. ¶ Preſcriptio eſt ſimilis ſolutioni
Bald.in.l.ſi mādatori.col.ij.ꝟſi.itē
dubitatur per.l.ſi pupillus ⁊ ibi bar.
fi.co.ꝟſi.ſed venio ad vltimū.ff.de ad
mi.tu. Cōtrariū tenet Bart.in.l.itē
illa.§.qd adijcit in primo nota.ff.de
conſti.pe.Sʒ primā oppi.tʒ ſpecu.de
obli.⁊ ſolu.§.j.ꝟ.itē pone ꝙ debebas.
xi. ¶ Omnes preſcriptiones ſunt de iu-
re ciuili.Bal.in autbē.niſi tricēnalē
circa mediū.C.de bonis maternis.
xij. ¶ Preſcriptio debet cōpleri ante litē
conteſtatam Bart.in.l.nec bona.C.
de preſcrip.lon.tem.et in.l.ſi poſt in
principio.ff.de rei ven.et in.l.celſus
fi.col.ꝟſi.ſed circa huiuſmodi ad me-
dium.ff.de vſucapionibus.
xiij. ¶ Jus exequēdi in obligatione perſo
nali preſcribit decēnio vt hic ⁊.l.iiij.
de las preſcriptiones.lib.iij.ord.que
hodie ſic intelligit.Actio tñ perſona-
lis cui eſt adiuncta executoria:nō p̄ſ-
cribit dcēnio:ſed ſpacio.xx.annoꝝ et
ita eſt cōtra.d.l.iij.de las preſcriptio-
nes.niſi illam intelligas quando con
ſanguineus eſt debitor cōſanguinei:
qui ſi intra decēnium non petit:vide
tur remittere.gloſ.Bart.in.l.liber-
tis.§.j.oppo.j.ff.de ali.lega.
xiiij. ¶ Decēniū cōtra ius exequēdi.inci-
pit a tēpore quo pōt agi cōtra obliga
tū efficacit.l.j.§.fi.C.ď annali excep.
facit.d.l.iij.de las preſcrip.foro.legū.
quāuis aūt ſit nata actio.vt eſt videre
i cōtractu mariti recipiētis dotē ⁊ ꝓ
mittētis eam reſtituere ſoluto matri
monio.cōſtāte eñi matrimonio vxor
vel heres agere nō pōt vt ſup.l.lv.qr

vxor ē ſub poteſtate viri.ꝯſtituto aūt
ſub alteri⁹ poteſtate non currit preſ-
criptio.Bald.in.l.cū notiſſimi.§.in
mo.fi.col.ꝟ.itē ſi quis.C.de preſcrip
tione.xxx.vel.xl.an.facit qd in ſimi-
li dicit.Jo.an.in ſpec.qui filij ſunt le-
giti.in rubrica in principio.de filio in
poteſtate qui non poteſt agere. Con-
cluditur ergo ꝙ ante ꝙ̄ actio naſca-
tur non poteſt contra eā preſcribi.
¶ Nō valēti agere nō currit p̄ſcrip- xv.
tio.d.l.j.C.de anna.excep.in pn.glo.
in.c.auditis ⁊ in.c.cū nō liceat ď preſ.
Bar.in.l.vn⁹.§.ſi fōs.ff.ď ſerui.ruſ.
pre.vnde p̄ſcriptio dcē annoꝝ de qua
hic nō currit cōtra minorē.q nō pōt
ageremıtē qrāte finitā tutēllā vl'curā:
nō eſt cū effectu nata actio ad agēdū.
¶ Jtē nō currit pēdēte dilatione con- xvj.
uentionali Bald.in.l.ſicut in princi-
pio.C.de preſcrip.xxx.tex.in.l.iij.§.
pe.ff.de preca.nota.in.l.ſicut.in an-
nos.ff.quibus mo.vſuffructus ami.
Ad idem.l.cum.notiſſimi.§.illud.C.
de preſcrip.xxx.quem nota.vide bart.
in.l.interdum.§.j.ff.de verbo.oblig.
⁊ in.l.ita ſtipulatus.iſ̄q.principali.
xxiiij.eo.eod.ti.Abb.in.c.preterea re
queſiti.⁊ ibi prepoſit⁹ de appe. Con-
clude igitur ꝙ debitum non compu-
tatur a die celebrati contractus:ſed a
die quo eſt fiēda ſolutio vel a die euē
tus conditionis:vt nota.in.l.pretor
cum ſequenti.ff.qui.potio.in pig.ha.
et in.l.penna in fine.ff.quando dies
vſuffru.legā.ce.in.l.item quia ſecun
do reſponſo.ff.de pactis.
¶ Preſcriptio ergo decēnij de qua xvij.
hic.non incipit currere a tempore ce
lebrati cōtractus:ſed a die qua debet
fieri ſolutio:quia ante agi nō pōt.
¶ Limitabis iſtā legē ⁊ que dicta ſūt xviij.
de preſcriptione decēnij:niſi per pac-
tū quis ſibi prouideat ne currat dece
niū.Jo.an.in ſpeculo de p̄ſcrip.ij.co.
ad finē intellige quo ad paciſcētē ⁊ ha
bētē cauſam ab eo:nō quo ad tertiū.
ſecundū Antoniū ⁊ alios in.c.cū non

liceat.cod.ti.ꝛ ibi Abb.col.iij.vſi.ſed
ego dubito. Pacto eñi agi pōt ꝙ nul
la currat pſcriptio:vt p Bart.in.l.ne
mo pōt.pe.col.v. q̄ro ſtatutū ꝺ leg.j.
ꝛ in.l.ꝙ ſi nolit.§.ſi q̇d ita.ff.de edili-
cio edicto.Bal.in.l.j.C.ne rei domi.
vel tēploꝝ.col.j.in pricipio. Itē pſcri
ptio currit in deffectū ꝓmiſſionis ho
minis:ſi aūt hō ſibi ꝓſpiciat cōtractū
preſcriptionē:nō bꝫ currere cōtra eū
ex vi pacti. eū pretoꝛ dicat pacta ſer-
uabo.l.juris gētiū.ff.de pactis nō eñi
eſt quis in moꝛa: cū ſcit jus ſuū dura
re:vt dicit Bald.in.l.vnica.C.de ſen
ten.q̄ ꝓ eo qꝺ intereſt pꝛofe.lꝫ Bart.
aliud videat ſentire in.d.l. nemo pōt
col.iiij.v.q̄rit Dy.de leg.j.ꝛ in.l.j.ff.
de vſuca.ꝛ in.l.j.in.fi.C.de annali ex-
cep.ꝛ ibi notat Bal.ꝛ in.l.fi.§.fi.C.ꝺ
tēpo.app.Ange.in authē. vt eccl'ia ro
mana.colla.ij.Itē pactū ꝺꝛ jus cōmu
ne ſcđm Bald.in.l.liberti.col.xij.C.
de operis liber. ꝛ habet pꝛo ſtatuto.
bartho.in.l.ciuitas circa principiuꝫ.
ff.ſi certum petatur.

xix. ¶ Immo pactū opat pl⁹ ꝙ̄ cōſuetu-
do ꝛ pl⁹ ꝙ̄ jus cōe gl.in.l.cū mirabili
b⁹.C.de teſta.ml. Sed lex vel ſtatutū
pōt opari ꝙ jus exequēdi pſcribatur
vel nō pꝛeſcribatur ꝺcenio: ergo ꝛ pa
ctum partium. ¶ Item pacto poteſt
induci ꝙ inſtrumēta pſcribāt vł exe-
quāt.l.minoꝛ.ff.ꝺ mino.ergo ꝛ cōtra
eum non currit pꝛeſcriptio.

xx. ¶ Hinc daf notabilis limitatio ad le
gē q̄terni gabellaꝝ.cxxix.q̄ dicit ꝙ ga
bella dꝫ peti infra annū ꝛ duos mēſes
alias pꝛeſcribit juri petēdi: niſi foꝛte
pacto partium pꝛeſcriptio fuerit im-
pedita:per ea que dicta ſunt.

xxj. ¶ Interrūpit pſcriptio p executionē
factā in bonis debitoꝛis.l.iij.ꝺlas pſ-
criptiones.lib.iij.oꝛdi.¶ Itē p captu
rā pſone.l.j.C.q̄ bonis cedere po.ſm
bart.in.l.is q̄ rei publice in fi.v.q̄ñꝙ
eñi fit capiēdo.ff.ex q̇bus ca.ma.bal.
in ſpe.v.an poſſit q̇s capi.lꝫ idē bald.
cōtra.ti.de citatione.v. nūꝙ̄ tñ legi.

¶ Itē per miſſionē executoꝛis p judi
cē factā cōtra debitoꝛē.l.cū q̇.§. iniu-
riaꝝ.ff.ſi q̇s cautio.vbi cōtētio ſup li
tis cōteſta.interrūpit pſcriptionē.te-
net bald.in.l.nec bona.C.de pꝛeſcrip.
lōgi tēpo.decē vł viginti annoꝝ Abb.
in.c.illud de pſcrip.bald.in.l.ij.col.j.
vſi.vlteri⁹ querit.C.de ſerui.ꝛ aqua
ꝛ in.l.j.vſi.ſed q̄ro. C.q̄ñ libell⁹ pꝛin-
cipio oblat⁹ ꝛ in.l.j.ff.de in j⁹ vo.bart.
in.l.ſicut in.j.oppo.ꝛ ibi bald.in.j.co.
in duob⁹ locis.C.de pꝛeſcrip.xxx.ꝛ i.
l.ij.§.fi.vſi.ſed hic q̄rit contra.ff.pꝛo
emptoꝛe.vbi dicit verū eē diſtinctio-
ne.l.finalis.ff.ꝺ eo per quē factū erit.
Sed de jure canonico ſine diſtinctio-
ne ſemp interrūpit vel impedit pꝛeſ-
criptio per miſſionē executoꝛis ſcđm
bald.in.d.l.ij.Ange.de arecio in.§.
eque ſi agat inſti.de actio.Oldra.cō-
ſilio.clxxvj.ſpe.de executo.vſi.execu-
toꝛis.facit.l.moꝛe.C.de rei vēdi.ꝛ.d.
l.ſicut.ꝛ qꝺ tenet bald.in.l.in cōtracti
bus.col.j.in fi.ibi ꝛ do tibi regulā.C.
de nō nu.pe.vbi dicit ꝙ p ſolā miſſio
nē nūcij:interrūpitur pꝛeſcriptio lō-
giſſimi tēpoꝛis.ſ.xxx.annoꝛuꝫ.vel ſi
ſit pꝛeſcriptio lōgi tēpoꝛis que habet
ex foꝛma ſtatuti ꝓ poſſeſſione lōgiſſi-
mi tēpoꝛis:vt hic et ibi per eos et per
bart.in.d.l.ij.§.fi.ff.ꝓ emptoꝛe.Abb.
in.c.illud de pꝛeſcrip.col.iij.v.ſed du
bitatur. ¶ Item interrumpitur per
petitionem debiti etiam pꝛo parte tā
tum: vt per bald.in.c.pꝛimo.§.quid
ergo vſi.extra q̄ero de inueſtitura
de re aliena facta.et in.l.naturaliter
col.vj.vſi.quero quid ſi.ff.de vſuca.
¶ Item interrūpitur pꝛeſcriptio per xxij.
ſolam citationem:ſed non perpetuat
ſecundum barth.in.l.cum notiſſimi
in pꝛincipio vſi.et ſic ad queſtionem.
C.de pꝛeſcriptio.xxx.ꝛ in.l.ſecunda.
§.fi.vſi.quid dices de pꝛeſcriptione.
ff.de vſuca.pꝛo emptoꝛe bald.in ſpe.
de appella.vſi.queſtio talis eſt.Joh.
de imola in.d.c.illud de pꝛeſcriptio.
ad hoc.d.l.iij.de las pꝛeſcrip.li.iij.oꝛ.

xxiij. ¶ Per excōmunicatum preſcriptio interrumpi non poteſt ciuilis. naturalis ſic ſecundum Abb. in. c. cum inter. col. iiij. ⁊ſi. in ſecūdo de exceptio.

xxiiij. ¶ Per miſſionem factam ex primo decreto in bonis debitoris: dicitur quodammodo executio fieri ſecundum Bald. in. l. conſentaneū fi. col. C. quo modo ⁊ quādo judex creditor ſic miſſus poterit vēdere rē ipſam quā poſſedit per decē annos ⁊ vltra. Poterit ſimiliter ſi voluerit petere a debitore debitū: vt per Bart. in. l. is qui. ff. ex quibus ca. maio. ⁊ in. l. ſi finita. §. julianus. ff. de dāno infecto. ⁊ in. l. litibus. C. de agricolis ⁊ cenſitis. lib. xj. vbi vult q executio nō habet inſtātiā ipſa facta. gl. tamē in regula ſine poſſeſſione de regu. juris lib. vj. tenet cōtra ⁊ Bartho. in. d. l. is qui rei publice fi. co. ⁊ſi. item nota ad queſtionē ⁊ Ludo. ro. in ſingularibus in verbo decretū. ⁊ſi. dicit lex quāuis. ⁊c. Sed tu tene cum bald. in. d. l. cōſentaneū per ſupradicta. Ad cuius confirmationē facit bald. in. d. l. j. ⁊ſi. ⁊ hoc eſt vtile. C. de preſcriptio. xxx. ⁊. ij. col. ⁊ſi. ibi anno tollitur. ¶ Ad idem. l. ſicut. §. libertas et ibi bald. ff. d ſerui. vrba. prediorum. vbi dicitur q preſcriptio interrupta debet denuo incboari.

xxv. ¶ Preſcriptio īterrūpitur ex poſſeſſione vnius dici: vt per ſpe. de locato. §. ſexto. ⁊ſi. xlj. ⁊. xliiij. circa medium.

xxvj. ¶ Interruptio pſcriptiōis pdeſt ſolo interrūpēti. bald. i. d. l. ij. col. xvj. C. d ſerui. qr ſicut pſcriptio cōtra vnū nō nocet alijs. l. ſi edes ⁊ ibi bald. ff. d ſerui. vrba. pre. Itē ſicut pſcriptio in vno articulo: nō extenditur ad aliū. c. cū olim. c. cū cōtingat de decimis flo. in. l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeruit9 vēdi. ⁊ ſicut regulariter preſcriptio nō extēditur. l. nō dubiū. C. de legibus. Ita interruptio preſcriptionis cōtra vnū: nō extēditur ad alios. c. auditis ⁊ ibi Abb. col. ij. in fine. ⁊ſi. nota. ex fine tex. de preſcrip. Sed ſi iterrūpitur ab vno ex cōreis credēdi: prodeſt cōreo. l. fi. ⁊ ibi bald. prope finē: ⁊ Angel9. C. de duobus. reis. ¶ Similiter preſcriptio interrupta cōtra vnū de pluribus reis debēdi: nocet cōreo vt. d. l. fi. ⁊ ibi gl. ⁊. dd. ¶ Alijs tamen ex cōſortib9 nō pdeſt nec nocet ſm bald. in. l. ij. col. xvj. C. de ſerui.

¶ Interruptio contra principalē: nocet fideiuſſori: quia cōtra eū videtur facta. glo. ⁊ bar. in. l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. māda. vide Bald. in. l. tam mādatori fi. col. in. principio. ⁊ſi. ſed quero qd ſi fideiuſſor. C. de nō nu. pe. intellige in fideiuſſore judicij ſec9 in fideiuſſore cōtract9 bal. in. d. l. tam mādatore fi. co. ⁊ſi. ſed quero. qr ſentētia lata cōtra principalē pōt mādari executioni cōtra fideiuſſorē qui cauet ſm bart. in. l. ſi qs pro eo. §. ſi numos. ff. de fideiuſſo. ⁊ l. l. pſenti. §. cū aūt. C. de bis q ad eccle. cōfu. ⁊ in. l. iij. C. de execu. rei judi. nota. in. l. j. ff. judi. ſol. ⁊ in. l. authore. C. de euictionib9 ⁊ ibi bald. ¶ Idē dico cōtra dfenſorē: vt nota. in. l. plauti9. ff. de procu. ⁊ in ſpe. cod. ti. §. j. ⁊ſi. ſed nūquid fideiuſſor. ¶ Si tamen fideiuſſor judicatū ſolui eſt inops: ſētētia debet exequi cōtra principalē. Ange. in authē. vt oēs obediāt judici. col. iij. colla. v. xxvij.

¶ An ſentētia lata contra principalē poſſit exequi cōtra fideiuſſorē judicio ſiſti. ſine nouo pceſſu. vide bart. in. l. j. ff. judi. ſolui. et in. l. qui juraſſe. §. ergo ſi quis. ff. de jure juran. ⁊ in. l. gregem. §. etiam. ff. de pigno. et in. l. finali. C. de vſuris rei judicate. xxviij.

¶ Secus in fideiuſſore contractus: bartho. ibidē bald. in ſpecu. de execu. ſen. ⁊ſi. ſententia lata et in. l. finali. C. de fideiuſſo. tu.

¶ Aduerte q quando jure exequēdi inſtrūm preſcribatur decenio vt hic pōt tamen creditor agere via ordinaria ⁊ pducere inſtrūm ad pbationē debiti. cōcordat. l. iiij. ti. de las pſcrip. li. iij. or. tenet bar. ⁊ bal. in. l. plane. ff. qd falſo tutore authore. intellige quando lex vel ſtatutū dicit q poſt decenniū nō fiat executio. ſecus xxix.

ſi dicit ꝙ pꝛeſcribatur actioni vel obli
gationi: ⁊ tunc ſecus. d. l. iij. ti. de las
pꝛeſcrip. lib. iij. oꝛd. Bart. vbi ſupꝛa.
xxx. ¶ Idem videtur de inſtrumento can
celato qui non arguit liberationem:
ſed ſolum executionem tollit. de quo
vide Bart. in. l. j. ff. ď his que in teſta.
de. Bald. in. l. j. C. vt in po. le. ⁊ in tra
ctatu guarentigie vltima charta. ꝟ.
item quid ſi inſtrumenti. tene pꝛimũ
per. d. l. iij. ⁊. iiij. ti. de las pꝛeſcriptio
nes. lib. iij. oꝛdi. et facit iſta lex.
xxxj. ¶ An re in q̃a facta fuit executio pe
rempta: liberetur debitoꝛ: dicas ꝙ nõ
immo iterum fit executio: niſi culpa
executoꝛis res pereat: quia tunc ipſe
tenetur. l. periculum ⁊ ibi nota. ff. ſi
certũ peta. facit. l. incendiũ. C. eod.
xxxij. ¶ An autem ſpecie perempta in qua
fit executio in extimatione. eius. vide
Bald. in. l. j. C. de ſen. que ꝓ eo quod
intereſt pꝛo. ⁊ bonum textum in. l. re
ſtituere. ff. de rei ven. Bar. in. l. julia
nus. ff. de confeſſis ꝙ ſic. ¶ Item po
terit fieri executio pꝛo intereſſe quan
tum quãti plurimi fuit vinũ vel gra
num debitum a tempoꝛe moꝛe Bar.
in. l. j. §. in hoc. ff. comodati. Sed con
trarium ſentit in. l. vinum. ff. ſi certũ
peta. ⁊ requiritur. interpellatio vt cõ
ſtituatur in moꝛa Bart. in. l. cũ qui.
§. ſi jurauero. ff. de jure jurã. vide ibi
ꝑ eũ. aliquid per Ludoui. ibi. col. iij.
ꝟſi. item opponitur.
xxxiij. ¶ Sed quid ſi ſententia fuit lata ſuꝑ
re vel ſpecie: qua non inuenta: execu
tio facta fuit ĩ extimatione: ſi poſtea
res reperitur apud condẽnatum: an
poterit in ea fieri executio. Bart. in.
l. ſed ⁊ ſi poſſeſſoꝛi. col. j. ꝟ. vltimo hec
lex de jure juran. ff. vbi vide.
xxxiiij. ¶ Quid ſi condemnatus vel pꝛomiſ
ſoꝛ alicuius rei eſt paratus ſoluere in
tereſſe: vt euitet executionem an poſ
ſit. dic ꝙ non ſed fiet executio in re ꝓ
miſſa ⁊ debita. Spe. de fructibus ⁊ in
tereſſe. §. ſi. ꝟſi. item dicimus.
xxxv. ¶ Actio perſonalis ⁊ executoꝛia data
ſuper ea pꝛeſcribuntur. xx. annis. Qđ
eſt contra. l. ſicut. C. de pꝛeſcript. xxx.
annoꝝ. vbi actio ꝑſonalis durat. xxx.
annis niſi ſit interrupta pupillari eta
te. Itez. l. j. C. de annali excep. dicit ꝙ
actionum perſonalium vita eſt regu
lariter. xxx. annoꝛum ⁊ ſic finitur an
nis. xxx. vt ibi ⁊. l. xxij. ti. xxix. iij. parti
ta. Hic ſtatuitur contrariũ per qđ vi
detur appꝛobari lex. iij. ti. de las pꝛeſ
criptiones. lib. iij. oꝛdin. vbi dꝛ ꝙ ac
tio perſonalis pꝛeſcribitur decẽ an
nis. ſi tamen ſuper actione perſonali
data eſt executio: pꝛeſcribitur ſpacio.
xx. annoꝛum: vt hic. Idem voluit ſen
tire Bald. in. d. l. ſicut. col. ij. ꝟſi. ibi
anno tollitur. itaq́ȝ jus exequẽdi obli
gationẽ perſonalem pꝛeſcribitur de
cem annis per. d. l. iiij. ti. de las pꝛeſ
criptiones. ⁊ actio perſonalis ſimplex
pꝛeſcribitur alijs decem annis. per. l.
iij. eod. ti. qui anullati ſunt. xx. vnde
vtraq́ȝ actio de per ſe pꝛeſcribitur de
cem annis ⁊ ſimul juncte. xx.
¶ Intellige niſi contra pupillũ: quia xxxvi.
durante pupillari etate doꝛmit pꝛeſ
criptio quia eſt in poteſtate alteriꝰ. l.
ſicut. C. de pꝛeſcrip. xxx. ⁊ tertia parti
ta. titulo. xxix. l. viij. et. l. cum notiſſi
mi. C. de pꝛeſcriptio. xxx.
¶ Et quoniam actio perſonalis ⁊ exe xxxvij
cutoꝛia ſuper ea data: finitur. xx. an
nis: extinguitur iſto tempoꝛe effectꝰ
naturalis ⁊ ciuilis obligationis eiꝰ:
adeo ꝙ nec in compenſationem indu
ci poteſt quod debebatur: neq́ȝ ſolu
tum per erroꝛem repeti: tanq̃ȝ indebi
tum. l. ſi. ff. rem ratam ha. Bald. in.
d. l. ſicut. C. de pꝛeſcript. xxx. et in. l. j.
C. de annali exceptione.
¶ Nota ꝙ in pꝛeſcriptionibus vbi nõ xxxviij
requiritur titulus: duo requirũtur.
poſſeſſio ⁊ bona fides. l. j. ti. ď las pꝛeſ
criptiones libꝛo. ij. foꝛo legum ⁊. l. j.
eod. ti. lib. iij. oꝛdi. ⁊. iij. parti. ti. xxix.
l. xij. ⁊. c. de quarta de pꝛeſcrip. cum ſi
milibus. In pꝛeſcriptione autem que
eſt inducta in odium negligẽtis: vnũ

eſt neceſſarium vt in actionibꝰ pꝛeſ-
cribētes.ſ.curſus tempoꝛis.l. ſi quis
emptionis.C.de pꝛeſcrip.xxx.vbicūꝗ
autem alterum de requiſitis perit:na
turaliter pꝛeſcriptio interrumpitur
quia deficiente altero naturaliter req̄
ſito ad confectionem actus: naturali
ter deficit ipſe actus.c.ſi.de condi. ap
po.c.cū ſuper abbacia de offi.delega.
tenet Abbas in.d.c.illud de pꝛeſcrip.
xxxix. ¶Quid autem ſi poſt completā pꝛeſ-
criptionem ſuperueniat ſcientia rei
aliene vel ꝙ debita eſt alterius: nun-
quid ſit ſutus pꝛeſcribens in foꝛo cō-
ſcientie? vide Abb.in.c. vigilāti de pꝛe-
cript.⁊ in.c.quia plerīꝗ de immuni-
tate eccle. ego dixi plene in rubꝛi. de
donatio.inter virum et vxoꝛem. col.
cccxxviij.v̄ſi.ad pꝛedictoꝛum.
xl. ¶Nota ex iſta.l.ꝙ tunc vita actionis
hipothecarie eſt annoꝛum. xxx. quā-
do hipotheca conſtituitur et cōtine-
tur in ſcriptura.ad hoc lex.xxij.ſup̄.
xlj. ¶Item nota ꝙ hipotheca debet cōſti
tui in ſcriptura . alias non ſubſiſtit.
Idem dicit textus ⁊ ibi Bartho.in.l.
contrahitur.ff.de pigno.
xlij. ¶Iſta hipotheca: pacto cōſtituitur.
l.ſi tibi.§.d̄ pignoꝛe.ff.d̄ pigno.actio.
Bart.in.d.l.cōtrahit̄.ff.de pigno.
xliij. ¶Actio hipothecaria eſt in rē: quia
datur contra poſſeſſoꝛem.l. pignoꝛis
⁊ ibi Bart. ⁊ Bald. C. de pigno. ⁊.l.
pignoꝛis ⁊ ibi Bart.ff.eod. ¶Et dat̄
ad rem que erat debitoꝛis in eius bo-
nis tempoꝛe cōſtitute hipothece.l.cū
res ⁊ ibi Bart.C.ſi aliena res pigno.
da. ſit. Item datur ad rem cuius do-
minium poſtea ſuperuenit debitoꝛi.
ſ.de equitate non de rigoꝛe: vt ibi.
xliiij. ¶Hipotheca intētatur cōtra poſſeſ-
ſoꝛē:⁊ obtinet āgens pꝛobando ꝙ res
pꝛiꝰ fuit ſibi hipothecata: ꝙ̄ in poſſeſ
ſoꝛem alienata.l.de rebꝰ. C. de dona.
ante nup.niſi ſit fiſcus cuiꝰ fauoꝛe de
bet poſſeſſoꝛ pꝛobare rem fuiſſe ſibi
pꝛius obligatam ꝙ̄ fiſco.l.ij.C. de iu-
re fiſci.⁊ ibi Bartho. et Pla. libꝛo.x.

Bartho. in. l. qui nondum. §. quod
dicitur.ff. de pigno.
¶Libellus in hipothecā. cōcipitur: xlv.
vt per Bald.in.l.rem alienam. ff. de
pigno.actio. ⁊ in. l.ſi fundus. §.in vē-
ditione.ff.de pigno.⁊ in.l.ij.C.de lui
cione pigno.⁊ in.l.ſi cum venditoꝛ. ff.
de euictio.⁊ in.l.cum res ⁊ ibi Bart.
C.ſi res aliena pigno. data ſit ⁊ in. l.
ſi ab eo. C. de pigno.
¶Diſcuſſio debet fieri contra debitò xlvj.
rem de bonis que habet: ⁊ in deffectū
reccurritur ad poſſeſſoꝛem tertium:
vt in pꝛeallegatis.
¶An iſta diſcuſſio fieri poteſt pendē- xlvij.
te iudicio contra poſſeſſoꝛem vel fide
iuſſoꝛem pꝛincipalis debitoꝛis. vide
Barth.Bald.⁊ alios in.l.cum teſta-
mento. C. de teſta.ma. Bald. in. l.ſi
rem.§.fi.ff.de pigno.actio.
¶ Intellige diſcuſſionem neceſſariā xlviij.
quando agitur actione perſonali: nō
quando reali.Bald.in.l.iij. C.de his
que in fraudem credi. niſi in caſu au
then.contra rogatos.C.ad trebellia.
vbi Bald.j.col. ſpeciale. Item nō re-
quiritur diſcuſſio quando agitur cō-
tra poſſeſſoꝛes ⁊ agit̄ ad intereſſe con
tra alienantem cauſa mutādi iudicij:
ſi intereſſe eſt liquidū: vt quia poſſeſ-
ſoꝛ pꝛeſcripſit: vel eſt abſens in lōgin
quis partibus: vel non reperitur: ita
ꝙ euidēter eſt diſcuſſio difficil̄.Bar-
tho.poſt gloſ.in.l.j.ff.de aliena. iudi.
mu. ca. fa.
¶Item non requiritur diſcuſſio q̄n- xlix.
do eſt pꝛeſcriptum actioni perſonali:
⁊ ceſſat hipothecaria.Bal.in authē.
ſed nouo iure. C. de actio. et obliga.
¶Item quando agitur ipothecā.cō-
tra tertium poſſeſſoꝛem ſimul ⁊ inſo-
lidum obligatum ⁊ pꝛincipaliter.gl.
⁊ Barth.in.l. mulier.ff.qui po. in pi-
gno. ha. Uel q̄ndo talis poſſeſſoꝛ erat
vnus ex debitoꝛibus: quia pōt conue
niri hipothecaria nō facta diſcuſſio-
ne de alijs: vt ibi ⁊ tenet Bart. in.l.ſi
creditoꝛ.§.q̄ritur.ff.de diſtra.pigno.

Bald. in authentica ſed hodie. C. de actionibus et obliga.

l. ¶ Cum ſit diſcuſſio: debet judex monere partes: vt aſſint cum eo excuſſioni: ne fraus aliqua cõmittatur: non tamẽ perẽptorie d̃buit monere. Bal. in.l. aduerſus. C. de vſu ⁊ fructibus legatorum. facta diſcuſſione: debet fieri relatio per nũciũ. Deinde debet ſuper ea pronunciari. Bart. in.l. exitus. ff. de acquir. poſſe. Bald. in.l. ij. C. quando fiſcus vel priuatus. Forma itaq; diſcuſſionis eſt ꝙ primo judex cõmittat nũcio ꝙ inquirat ⁊ referat: ſecundo judex examinet vicinos: vt per Bald. in.l.ij. C. quando fiſcus vl' priuatus. de quo plenius per Bart. in.l. perſecutione et in authẽtica hoc ſi d̃bitor. C. d̃ pigno. ⁊ in.l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re judi. Bald. in.l.ſi. C. ſi certũ pe. Ange. in authen. de fidejuſſo. §. ſed nec in ſi. colla.j.

ij. ¶ Nota ex iſta lege. ꝙ quando actio perſonalis ⁊ executoria data ſuper ea preſcribũtur ſpacio.xx. annorum. remanet actio hipothecaria que durat alijs d̃cẽ annis ⁊ ſic ei⁹ vita eſt annoꝝ. xxx. Cõtra id qd̃ dicit.l.j. ⁊ ibi Bart. ⁊ Bald. poſt glo. C. ſi aduerſus credi. ⁊ Paulus de caſtro conſilio. cxv. in fine gloſ. in.l. cum notiſſimi in principio. C. de preſcriptio. xxx. glo. ⁊ Bar. in.l.j. §. cum prediũ. ff. de pigno. vbi dicũt ꝙ hipothecaria p̃ſcribitur per decem annos. ⁊ poſſeſſor preſcribit cõtra hipothecariã p decẽ annos cũ bona fide. niſi dixeris ꝙ iſta intelligant quãdo tertius poſſidet rẽ hipothecatã: ⁊ creditor cõſenſit alienationi bonoꝝ hipothecatorum: vel faltẽ ſciuit et nõ cõtradixit: vt.l.ij. C. de remiſſione pigno. Sed ſi debitor poſſidet: tũc elapſis etiam decem annis: reus poteſt cõueniri per creditorẽ ad pignus l. creditoris et ibi Bald. C. de pigno. actio. ⁊ in.l.j. C. ſi aduerſus credi. De jure tamen imperatoꝝ per.xl. annos preſcribit debitor cõtra actionẽ hipothecariã vt.l.j. ⁊ ibi bald. C. de annali excep. paul⁹ dicto ↄſilio. cxv. gl. in. de l. cũ notiſſimi. ſpe. de actio. ſeu peti. §. ij. v̾ſi. ceterũ ⁊ de preſcrip. v̾ſi. ſed. hipothecaria ⁊ de ſolu. §.j. v̾ſi. itẽ pone debebas. Sed preſcriptio q̃ olim erat xl. annorum in hipothecaria: hodie eſt. xxx. annorum vt hic.

Lex.lxiiij.

Por quãto enlas ordenãças q̃ fezimos enla villa de Madrid a quatro dias del mes de Diziẽbre delaño paſſado de mil ⁊ quiniẽtos ⁊ dos años ay vna ordenãça ſu thenor dela qual es eſte que ſe ſigue. Otroſi porquãto por la ley por nos fecha enlas cortes de Toledo ouimos ordenado q̃ ſi los deudores q̃ deuẽ algũas deudas en quiẽ ſon fechas execuciones por cõtractos obligaciones: o por ſentẽcias a pedimiento delos creedores enlos deudores/o en ſus bienes alegarẽ paga/o otra excepciõ que ſea de reſcebir q̃ tẽga diez dias pa la prouar y no ſe declara deſde quãdo han de correr los dichos diez dias declaramos ⁊ mãdamos q̃ los dichos diez dias corran deſde el dia que ſe opuſiere ala tal execucion ⁊ paſſados los dichos dias ſino prouare la dicha excepcion que el remate ſe haga como la dicha ley lo diſpone ſin embargo de qualquier apellacion que dello ſe interpuſiere dando el creedor las ſiã ças como la dicha ley lo manda: ⁊ porque nueſtra merced ⁊ voluntad es que la dicha ordenança aya complido efecto: porende mandamos que lo contenido enella ſe guarde y cũpla y execute como enellas ſe cõtiene ſin embargo de qualquier appellacion que de ella ſe interpõga para ante nos o pa ante los oydores delas nueſtras audiẽcias: o para ante otros qualeſquier juezes/ o qualquier nullidad que contra la dicha execucion ⁊ remate ſe alegue.

j. Iſta lex vēit
ad declaran-
dum legē qn
tam factā in
curijs tolleti
⁊ legis noue
in curijs de
madrid: a ꝗ
tempore in-
cipiant decē
dies dati ad
oponendum et probandum exceptio
nes contra executionem.
ij. ¶ Aduerte quia dies oppoſitionis
exceptionum non computatur in ter
mino decem dierum vt colligitur ex
iſta lege.eſt glo. in.l.ratio.ff.de actio.
empti.quia iſta dictio.a.de ſui natu
ra:excludit diem cui adiungitur glo.
in.c.ſtatutum de preben.lib.vj. tenet
bald.⁊ prepoſitꝰ et alij in.c. ſup eo el.
ij.de app.gl. in cle. ſicut in vbo a die.
eod.ti.Bart.in.l.j.ff. ſi quis cau.do-
minicus ⁊ alij in.c.frequens de reſti.
ſpo.lib.vj. ⁊ ſecundū hoc intellige.l.j.
§.viduū.ff.quando appellādū ſit ⁊ no
ta.in.cle. cauſam de electio. vide bal.
in.l. vt perfectius. col. ij. in fine.vſi.
nono ꝙ dies.C.de annali excep.⁊ in.
l.eos.§.ſin autem.C.de appella.
iij. ¶ Sed pulcrū eſt videre infra quod
tempus debent huiuſmodi exceptio
nes opponi:poſtꝗ reus fuit citatus.
dicas ꝙ cū voluerit dum modo hoc
faciat ante ꝗ res vendatur in judicio
vltima vēditio que vulgo dicitur:re-
mate: quia cum iſte ſint exceptiones
peremptorie:poſſunt opponi vſqꝫ ad
ſentētiā.l. preſcriptione et ibi Bald.
C.de excep.tenet Bald.Angelꝰ ⁊ alij
in.l.officium.C.de rei vendi.Lāfran
cus in. c. quoniam contra de proba.
ſuper parte exceptiones et ita obſer-
uatur ꝙ cōmuniter non oponuntur
huiuſmodi exceptiones niſi qñ pars
citatur ad venditionem ipſius rei.
iiij. ¶ Oppoſitis exceptionibus debent
probari infra decem dies a die oppo-
ſitionis vt dictum eſt.ita vult iſta lex.
⁊ lex.v.de las exceptiones. li.iij.ordi.
vnde non ſufficit teſtes preſentare in
fra decem dies: et poſtea deponant:
cum per hoc nō videatur probare p-
ducens ſi teſtes non depoſuerunt vt
per ſpeculā ti.de teſti.§.qualiter.vſi.
is quoqꝫ.Cum autē iſta probatio de-
bet fieri infra decem dies a die oppoſi
tionis:vt vult iſta lex:non ſufficit pro
bare poſt terminū vt dicit Bart.in.l.
ſtatu liberum.§.ſticū de leg.ij.⁊ in.l.
mancipiorum.ff.de optione leg.⁊ in.
l.ticia.ff.de accuſa.⁊.l.ſi ita.C.qui ac
cuſa.non po.nota.in. c. cū in tua.qui
ma.accuſa.po. Bald.in.l.acceptam.
xxj.q.C.de vſuris ⁊ in.l.ſi ex eo tempo
re.C.de remiſſione pignoris ⁊ in.l.in
cōtractibus.§.ſuper ceteris.C. de nō
nu.pe. ⁊ in.l.generalr.C.de rebꝰ cre-
ditis ⁊ jure jur.⁊ in.c.fi.eod.ti.
¶ Intellige ſane ꝙ opponēs tenetur v.
probare infra decem dies a tempore
oppoſitionis:alias proceditur ad vē
ditionem rei. niſi hoc contingerit ex
malitia vel negligentia judicis nolē
tis teſtes recipere vel examinare: vel
forte ex aliquo caſu qui judici accidit
itaqꝫ nil eſt ꝙ poſſit parti imputari.
per regulā imputari. ⁊ regulā quod
per me nō ſtat cū ibi notatis per Dy.
¶ Exceptiones que poſſunt opponi vj.
contra executionem ponuntur in.d.
l.v.ti de las exceptiones.lib. iij. ordi.
alie autem non admittūtur.idem te-
net Bald.in.l.fi.in fine.C. de cōpēſa.
¶ fallit in exceptione rei non tradite
que ſimiliter poteſt opponi cōtra exe
cutionem.Bald.in.l.ex predijs.C.de
euictio. Itē ꝙ non ſit inſtrumentum
vel ſentētia:vel ſcriptura que habeat
executionem paratam.Bart. in.l.di
uus traianꝰ in principio.ff. de teſta-
mi.⁊ in.l.j.§.⁊ parui.ff.qō vi aut clā.
¶ Item poteſt opponi exceptio cōtra vij.
rie ſententie.vel nouatio.Bald. in.l.
ſi cauſam.C. de execu.rei judi. ¶ Itē
exceptio preſcriptionis. Anto.in.c.

ex parte.ij.de offi.de leg. Contrariũ. tenet Jo.de imola in. l.j.§.interdum alias in.l.queſitum.col.xxvj.ff.a qui bus appe.non licet Bald.in.l.ita pudor.C.de adul.niſi talis exceptio poſſit probari in continenti: vel liqueat ex inſpectione inſtrumenti. ſpecu.de execu.ſen.vſi.xvj.in fine.§.poſtremo ꝛ ibi Jo.an.Anto.vbi ſupra Angelus de arecio in.d.l.queſitum.ff.a quibꝰ appellare nõ licet Bald.in.l.j.v.col. C.de condi.indebiti. ¶ Jtem omnis exceptio per quam abſolbebatur omnis ſubſtancia contractus vel actus. Bart.in.d.§.ex parui.tenet Florianꝰ in.l.ſi cui.ff.de ſerui. ¶ Jtem ꝙ contenta in inſtrumento non ſũnt vera. Ange.in.l.juris gentium.ff.de pactis gloſ.in.l.reos.§.cum in tabulis.ff.de duobus reis. ¶ Jtem exceptio perẽptoria.Bal.in.l.peremptorias.col.ij. C.ſenten.reſcindi non poſſe.Abb.in.d.c.ex parte.j.de offi.delega. ¶ Jtem ſi inſtrumentũ eſt celebratũ extra territorium: poſſunt opponi contra euꝫ alie exceptiones etiam prohibite per legem vel ſtatutum Bald.in.l.prima.v.q.C.ne filius pro patre. ¶ Jtẽ omnis exceptio probabilis in continenti: poteſt admitti contra executionem ſecundum Abba.in.c.ſuſcitata de in integrum reſti.

Lex.lxv.

La interrupcion enla poſſeſſion interrumpta la preſcripcion enla propriedad ꝛ por el contrario la interrupcion enla propriedad interrũpa la preſcripcion enla poſſeſſion.

Interruptio preſcriptionis in poſſeſſione: interrumpit in ꝓpietate: ꝛ ecõtra. eſt lex notabilis.et decidit/caſum ſatis dubiũ. videbaẽ eĩ ꝙ interruptio facta in vno articulo: non prodeſt in alio.c.auditis.de preſcriptio.vbi vide Abb.in.ij.col.vſi.nota ex fine textus.Jtem interruptio cõtra vnum non nocet alijs: vt plene dixi ſupra.l.lxiij.col.iiij.vbi vide ſimilia. Aliqui audẽt dicere ꝙ in caſu iſto hoc fuit diſpoſitum propter connexitatem quam habet proprietas rei cũ poſſeſſione eiuſdem.nam poſſeſſio ſecundum cõmunem vſum loquendi: aliquando proprietatem deſignat ſecundum Bart.in.l.cum antiquitas. C.de vſufructu per.l.interdum.ff.de verborꝫ ſignifi. ꝛ in.l.j.§.ſi vir.j.col. ff.de acquir.poſſe.nota.in.c.cum ad ſedem de reſti.ſpo.et econtra dicitur proprietas ideſt poſſeſſio.ſecundum Jnno.in.c.cum aliquibus de re judi. ſpecu.de reſcripti preſentatione.§.ſi. vſi.item ꝙ facit. ¶ Jtem interruptio facta ab vno ex conreis: prodeſt conreo.l.ſi.ꝛ ibi Bald.ꝛ Ange.C.de duobus reis.Jtem interruptio facta cõtra vnum ex conreis debendi: preiudicat alteri conreo vt.d.l.ſi.ꝛ ibi gl. ꝛ Bald. ¶ Jtem interruptio preſcriptionis facta contra principalem: nocet fideiuſſori glo.ꝛ Bart.in.l.ſi fideiuſſor.§.ſi.ff.mandati. Jtem interruptio in hipothecaria: operatur etiaꝫ in principali.l.ſi.C.de annali excep. Bart.in.l.ſi pignori.iij.col.C.familie hereiſcunde. Sic videtur dicendũ de interruptione preſcriptiõis ſuper poſſeſſione: videtur facta in proprietate et ecõtra vt tenet Abbas in.c.illud.ij.col.vſi.ꝛ pro maiori de preſcriptionibus.vide eundem in.c.j.de cõfirmatione vtili.

¶ Quibus modis interrũpitur preſcriptio.vide Abb.in.c.illud de preſcrip.ꝛ que ſcripſi ſupra.l.lxiij.col.iiij.

vide in.l.vt perfectius.C.de annali ex
cep.gloſ.in.d.c.illud ⁊ in.§.poteſt.vi.
q.iij.⁊ legem regni.ti.de las preſcrip.
l.vij.foro legū.Item alluuione vel in
undatione aquarum interrumpitur
preſcriptio de qua per gloſ. et Bart.
in.l.j.C.de annali excepti.⁊ in.l.cum
vnus.§.fi.C.de bonis aucto.iudi.po.
per Bald.⁊ Ange.in.l.ſeruitutes.ff.
de ſeruit.⁊ in.l.cū notiſſimi.§.immo
col.ij.vſi.in ea gl.in fine.vbi per hoc
notanter dicunt ꝙ quis non preſcri-
bit cluſam molēdini: quam curſus
aquarum ſemper interrumpit.ſi eaꝫ
inundatio totaliter vel ꝑ maiori par-
te deſtruxit. ¶ Item ſi poſſeſſio mea
fiat lacus ſecundū Bald.in.l.j. char-
ta pe.vſi.pone fui confeſſus.C.de cō
feſſis. ¶ Item per guerram ⁊ peſtem
tantam ꝙ ius in loco non reddatur.
Bart.in.l.naturaliter pe.col.vſi.ad-
uerte.ff.de vſucap.Bald.in.d.§.im-
mo col.ij.vſi.eadem equitate iuncto.
vſi.precedenti.Abb.in.c.ex tranmiſ-
ſa de preſcrip.⁊ in.c.illud.iſtis modis
naturalit̄ interrūpit̄ preſcriptio.

iij. ¶ Ciuiliter interrūpitur vt per Abb.
in.d.c.illud.Item per datione fideiuſ
ſorū.l.cū quis.§.ſi quis pro eo et ibi
Bart.j.co.ff.de ſolu.Bart.in.d.l.na
turaliter.v.co.vſi.quero quid ſi.Itē
per citationem legitime factam in iu
dicio etiam vnicam nō peremptoriā
in ciuili cauſa.Bart.in.l.fi.in princi
pio.ff.de eo per quem factū erit. Im-
mo etiam ſi citatio eſſet generalis ⁊ in
diſcreta.Bald.in authentica offera-
tur. col. iij.de litis conteſta. ¶ Item
per cōmiſſionem poſſeſſionis.Bald.
in.d.§.immo.col.j.poſt gloſ. que idē
vult in vſi. ſine violētia. ¶ Item per
nunciationem noui operis.l.aliena/
⁊ ibi Bart.ff.pro emptore. ¶ Itē per
expulſionem glo.⁊ doctores in.l.qui
fundum.§.qui bona fide in verbo re-
dibeatur.ff.pro emptore. Bart. con-
tra glo.in.l.qui poſſeſſionem.ff.de vi
et vi armata.nota.in.l.ſi quis a ſe fun
dum.ff.ad legem iuliā de vi. ¶ Item
per petitionē in iudicio. etiam debiti
incerti bald.in ſpec.de appe.vſi.que-
ſtio talis ⁊ titulo de reo.vſi.qui habēt
ius. ¶ Item per miſſionem in poſſeſ-
ſionem cauſa rei ſeruande bart.in.l.
celſus.iiij.co.vſi.ſed vna eſt lex.ff.de
vſucap. ¶ Item per ſequeſtrū factū
partium cōſenſu quod priuat poſſeſ-
ſionē bart.in.l.intereſſe.ff.de acquir.
poſſe.bald.in.l.j.col.j.vſi.tu autē.C.
de prohibita ſequeſtra.pe.Abb.in.c.
examinata de iudi. ¶ Item per ſim-
plicem controuerſiam.gloſ. in.l.ſed
ſi lege.§.ſi autem in vſi.cōtrouerſia.
ff.de peti.here.barth.⁊ alij in.l.fi.in
prin.ff.de eo per quē factū erit. ¶ Itē
per exceptionem compenſationis et
ſic per actionē propoſitā per modum
exceptionis.bald.in.d.§.immo in fi-
ne.bartho.in.l.omnes actiones.ff.de
regulis iuris vbi vide.

¶ Poſſeſſio interrumpitur per filiū iiij.
familias ſine conſenſu patris quan-
do citatio ſufficit:non quando requi
ritur litis conteſta.bald.in.l.j.col.ij.
oppo.iij.C.qui admi.quem etiam vi
de in.l.fi.§.neceſſitatem fi.col.vſi.itē
quero.C.de bonis que liberis.

¶ Sunt aliqui actus quibus preſcri v.
ptio non interrumpitur:vt per com-
promiſſum ſecundum Ludoui.Ro.
in.l.j.col.xj.ff.de arbi.alias in rubri-
ca in repetitione.Oldradus conſilio.
clvj.Item per interpretationem iudi
cis delegati.bald.in.l.ſicut col.j.vſi.
nota bene ꝙ ſola preſcriptio.xxx.an.
C.de preſcri.xxx.Angelus in authen
tica de herbi.reis in principio.col. ij.
vſi. nota iſtam gloſ. colla.v. ¶ Item
per preſentationem reſcripti delega-
tionis bald.in.d. authentica offera-
tur fi.col.vſi. venio ad illud verbum
⁊ in.l.ij.col.ij.vſi.ſed pro gloſ.facit.
C.de fructib⁹ et litis expenſis. ¶ Itē
per actum factum tempore feriato.
bald.in dicta authentica offeratur fi.
col. vſi. adde quartum. ¶ Item per

condemnationem debitoris contu-
macis. Baldus in.l.finali.colũ.fina-
li.q. penultima. C. de re judicata.
Item per exceptionẽ ineptam Bald.
in.l.edicta.co.antepenultima.vſi.ex
tribus.C. de edendo.

Lex.lxvj.

Ninguno ſea obligado de ſe arraygar por demanda de dinero que le ſea
puesta ſin que preceda informacion de la deuda alomenos ſumaria de te
ſtigos/o de eſcriptura authentica.

j. Et videas vti
litatem hu-
ius legis:ad
uerte. Olim
jure prime-
uo perſona-
li actione cõ
uẽtus ⁊ mul
to fortiꝰ rea
li. compelle-
batur ſatiſ-
dare inſti. de
ſatiſda. in principio. Poſtea conſtitu
tũ fuit cõtrariũ inſti.eod.§. ʒ hodie.

ij. ¶ Deinde ſi res que petebatur actio
ne reali erat immobilis: non ſatiſda-
bat: quia res ipſa eum idoneum facie
bat. l. ſciendum in principio et. §. ſi fũ
dꝰ ⁊. §. ſi fundũ. ff. q̃ ſatiſda. eo. gloſ.
⁊ Bart. in. l. julianus eod. ti. niſi forte
peteretur fundꝰ cũ multis fructibus.
nam tunc ſatiſdare tenetur ſecunduʒ
Bartho. in dicto. §. ſi fundum in fine
quod nota.

iij. ¶ Item cum quis habet ſententiam
pro ſe: aqua fuit appellatum: poterit
petere: vt interim fructus ſequeſtrẽ-
tur pro ſecuritate creditoris. Bald.
in. l. iij. col. j. C. quibus ad libertatem
proclamare non licet. et. iij. parti. ti.
ix. l. j. ⁊ ibi gloſ. allegat cõcordancias.
vel tenetur ad minus ſatiſdare de fru
ctibus reſtituendis finita lite: vt ſup̃.

iiij. ¶ Si autem petitur res mobilis ⁊ p-
ſona eſt ſuſpecta aqua ſatiſdatio deſi
deratur: tunc res mobilis deponitur
apud judicem donec ſatiſdetur. l. ſi fi
deiuſſor. §. ſi ſatiſdatum. ff. qui ſatiſ-
da. co. et foro legum. lib. ij. titulo de-
los emplazamientos. l. ij.

¶ Si vero quis conueniatur actione v.
perſonali: vt quia debitor eſt in pecu-
nia: tunc non poteſt ſatiſdare: et con-
ſtat de debito per teſtes vel inſtrumẽ
ta: capitur debitor ⁊ detinetur in car-
cere donec ſatiſdet. l. quoties. §. ſi ſatiſ
datum. ff. qui ſatiſda. co. ⁊. l. iiij. §. ſi d
bitorẽ. ff. de his q̃ in fraudẽ cre. Bal.
in. c. j. d pace jura. fir. Ad hoc p̄dicta
lex regni. ij. Sed caue ſi in ipſa captu
ra reus fuit vulneratus a parte ſiue
creditore: debet reus relaxari: et cre-
ditor puniri. Si autem fuit vulnera-
tus a judice: vel officiali: officialis: ſi
exceſſit: punitur de vulnere: reus tñ
non relaxatur niſi ſoluat. bald. in au-
thentica et omnino. col. pe. C. ne vxor
pro marito.

¶ Si conuẽtus actione perſonali eſt vj.
idoneus et ſoluendo: nullam preſtat
ſatiſdationem: etiã ſi precedat infor-
matio de debito. authen. cui relictuʒ
et ibi bald. pe. col. C. de indicta vidui
tate tollẽ. Abſurdum enim eſſet ⁊ ini-
quum ꝙ idoneus ſatiſdet contra ju-
ra hoc prohibentia. Is ergo qui non
eſt idoneus precedente informatio-
ne debiti: debet ſatiſdare gloſ. in. l. iij.
§. nec tutores. ff. de ſuſpectis tutori-
bus: et ita proprie loquitur iſta lex.

¶ Hec autem lex addit ad preallega vij.
ta jura que diſponunt ꝙ idoneus nõ
tenetur ſatiſdare: inſti. de ſatiſda. §. ʒ
hodie. ⁊ lex regni. foro leguʒ. ti. de los
emplazamientos. l. ij. requirit enim
ꝙ precedat informatio de d̄bito: quo-
niã plerumq; is qui debitor nõ erat:
capiebatur ⁊ detinebatur in carcere.
Preſertim ſi erat aliqua ſuſpitio cõ-
tra eum de fuga: de qua aliter nõ cõ-

ſtabat: niſi creditoris juramento: qui
etiam jurabat cum debitorem. quod
olim ſufficiebat. vt tradit Paulus de
caſtro conſilio. xxxviij. ⁊ dabatur ma-
teria periurijs. et debitor iniuſte ali-
quando grauabatur: propterea ema-
nauit hec lex que ſuper hoc prouidet
requirit enim duo ꝙ reũs non ſit ido-
neus: itẽ ꝙ ſup d̃bito p̃cedat informa-
tio debiti per ſcripturam vel teſtes.

viij. ¶ Mercator tamen debitor qui mer-
ces poſſidet: licet immobilia nõ poſſi-
deat: dicitur idoneus: nec tenetur ſa-
tiſdare etiam ſi alias conſtet de debi-
to. tenet nota. Angelus in. l. nemo car-
cerẽ ad finem. C. de exacto. tribu. per
l. ſi creditores. ff. de priuile. credi. Idẽ
ſi debitor habet magnum creditum
licet in bonis nihil poſſideat: non di-
cetur ſuſpectus: nec cogitur ſatiſda-
re. l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichũm in
fine. ff. de verbo. obliga. ¶ Item non
poterit quis capi pro paruo debito:
ſed pro magno. Bald. in authen. ſed
jam neceſſe. C. de dona. ante nuptias.

ix. ¶ Aduerte quia iſta lex loquitur ge-
neraliter cum dicit. Ninguno ſea obli-
gado. Per quam generalitatẽ videt
comprehendere quemcumꝙ reũ de-
bitorem ſiue debitum deſcẽdat ex mu-
tuo: ſiue ex contractu: ſiue ex teſtamẽ-
to: vt ſunt heredes teſtatoris qui te-
nentur ad legata preſtãda legatarijs:
ſiue fuerit aliquis debitor ratione fi-
deiuſſionis. nam et omnes ſunt debi-
tores: et habita informatione de de-
bito: ⁊ non idoneitate poſſunt cogi ſa-
tiſdare per hanc legem. tenet hoc Al-
bericus de Roſa. in. l. prima in fi. ff.
ſi certum petatur col. pe.

x. ¶ Dicitur autem quis ſuſpectus ſi
non poſſidet immobilia in ea quanti-
tate in qua cõuenitur. l. ſi fideiuſſor.
§. ſi ſatiſdatum. ff. qui ſatiſda. cog. et
l. ſciendũ in prin. eod. ti. vel quia pau-
ca immobilia poſſidet. l. ſi creditores.
ff. de priuile. credito. Item mali mo-
res quos ipſe hʒ: reddunt eũ ſuſpectũ

inſti. de ſuſpectis tu. §. fi. vide Mon-
taluum foro legum lib. ij. ti. de los em-
plazamientos. l. ij. Adde ꝙ quis dica-
tur ſuſpectus: relinquitur judicantis
arbitrio. ſecũdũ Bald. in. d. l. ſciẽdũ.

¶ Per ſatiſdationem ſponte datam xj.
videtur quis debitum agnoſcere: ſe-
cus ſi coactus ſatiſdet. l. j. ⁊ ibi Bald.
verſi. modo reſtat. C. vt in poſſeſſio-
nem legatorum.

¶ Verbum (arryagar) quo vtit̃ iſta x.
lex: eſt equiuocum: refertur enim ad
cautionem: quando conuentus in ju-
dicio pſonali actione: nõ eſt idoneus:
nam tunc tenetur cautionem preſta-
re ꝙ vſꝙ ad finem cauſe judicio ſiſtet.
l. ſciendũ. ff. qui ſatiſda. cog. refertur
etiam ad ſatiſdationẽ de judicato ſol-
uendo quando reus non eſt idoneus.
l. j. et gloſ. in. l. j. eod. titu.

¶ Qui tenetur ſatiſdare: d̃bet hoc fa- xiij.
cere ſecundum formam juris: non ſe-
cundum priuilegium ſuum. Angelꝰ
in. l. ſi finita. §. videamus. ff. de dãno
infecto. ⁊ ſi eſt idoneus debet cõſtitue-
re hipothecã in bonis ſuis: licet per
ſtatutũ cogatur ſatiſdare. Bart. in. l.
quicumꝙ la. ij. C. de fundis pa. lib. x.

¶ Fideiuſſor d̃ judicio ſiſti: debet eſſe xiiij.
idoneus facultatibus ſuis ⁊ facilita-
te conueniendi. l. ij. in prin. ff. qui ſa-
tiſdare cogantur.

¶ Facultates conſiderantur pro mã- xv.
gnitudine rei q̃ petitur. l. quos nos.
§. j. ff. de verborum ſignificatione et.
l. prima. ff. de in jus vocan.

¶ Facilitas conueniendi inſpicitur/ xvj.
ratione loci ideſt ꝙ non ſit in muni-
tiſſimo loco vel caſtello: vel ratione p̃-
uilegij: vt ſi eſt ſcolaris gl. in. l. ij. verſi.
ex facultatibꝰ. doctores in. c. j. d̃ loca.

¶ Unde mulier minor et miles non xvij.
ſunt idonei fideiuſſores. l. d̃ die. §. qui
mulierem. ff. qui ſatiſda. cog.

¶ Qui tenetur ſatiſdare ſi non repe- xviij.
rit fideiuſſorem in loco vbi conuenit-
tur: poterit alibi preſtare. d. l. de die.
§. jubetur et ibi Bartholus. ff. qui ſa

tiſdare cog. etiam ſuper gabella petita. l. quaterni. xlviij.

xix ¶ Satiſdatio preſtanda eſt ſecundum cõſuetudinem loci. nota. in. l. nimis. ff. de legat. iij. et in. l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regu. iuris.

xx. ¶ Obligatus ſatiſdare: ſi non poteſt: non cogitur: flo. in. l. ſi cui⁹ rei. ff. de vſufru. ſicut dicimus in tutore et curatore q̃ tenẽtur ſatiſdare: vt inſtitu. de ſatiſda. tu. in principio: quia intelligitur ſi poteſt. Contrarium eſt verum immo q non valens ſatiſdare: poteſt capi per creditorem et duci coram iudice: vt icarceretur: donec ſatiſfaciat creditori de iudicio ſiſti: foro legum. ti. de los emplazamientos. l. ij. τ de las ferias. l. j. ſentit Bal. in. l. ij. C. de vſuris τ fructib⁹ lega. cũ dicit q ſatiſdare non valens: ſibi imputet.

xxi. ¶ Captus pro ſuſpecto: ſi ſatiſdat: debet relaxari. l. pecunie. §. fi. ff. vt i poſ. lega. Pau. de caſtro conſilio. xxxvij.

xxij. ¶ Ad carcerat⁹ pro vno debito poſſit pro alio debito carcerari vel cõmendari. vide. Bart. diſtinguentem. in. l. ij. col. ij. vſi. vlterius quero in. j. q. et in. l. ſaeculari. ff. ad legem iu. vide Angelum in. l. nemo carcerem. C. de exacto. tri. lib. x. τ in. l. ſi vacantia. C. de bonis vacan. eod. lib. Bart. in. l. Sed eximẽdi. §. item ſi quis. vſi. etiam allegaui. ff. ne qui eũ quis in ius voca. eſt. Hinc eſt q captus pro debito cõmuni: poteſt cõmendari pro debito priuati τ ecõtra. l. quoties τ ibi Bar. C. de exacto. tri. lib. x.

xxiij. ¶ Debitor poteſt capi et carcerari: quando non vult ſatiſdare. l. ij. de los emplazamientos. foro legum de qua paulo ante. Preſertim ſi debitor eſt in fuga: nam poterit eum capere creditor et iudici preſentare. l. ait pretor. §. ſi debitorem. ff. de his que in frau. credi. foro legum. lib. iij. ti. de las deudas y pagas. l. xij. τ ibi Montaluus. ratio quia pecunia eſt vita hominis: vt nota: in. l. aduocati. C. de aduo. diuerſorum iudicio. tenet Bal. in. l. ſi tuis. C. de operis li. merito creditor poteſt capere illum qui vult eum vita priuare. qui enĩ habet pecuniã. habet omnem rem quã vult habere.

¶ Intellige q poteſt quis capere debitorem fugitiuum etiam die feriata in honorem dei gloſ. et Bart. in. l. fi. C. de ferijs. l. ad hoc vt cogatur caue re de iudicio ſiſti finitis ferijs argu. l. ſi adulteriũ cũ inceſtu. §. fi. ff. de adul. ſecundũ Paulũ de caſtro in. l. ſolet ẽt in principio. ff. de ferijs. Bart. in. d. l. finali. vbi videas doctores alios recentiores vel modernos. xxiiij.

¶ Si tamen debitor non eſt in fuga: nec ſuſpectus: licet ſit inops: die feriata in honorem dei non poteſt capi. Paulus conſilio. xxxviij. xxv.

¶ Si captus propter debitum ducitur per eccleſiam: et ſe euadit de manib⁹ alguazeli: poteſt extrahi de eccleſia. archi. in. c. Sicut antiquit⁹. xvij. q. iiij. Oldradus. conſilio. liiij. xxvi.

¶ Laicus poteſt capere clericum debitorem ſuum fugitiuum propria auctoritate ſine metu excõmunicat: dũmodo tamẽ ducat ad iudicẽ. Hanc concluſionem tenent doctores cõmuniter omnes. Bart. τ alij in. d. l. ait pretor. §. ſi debitorem. ff. de his q̃ in frau. credi. Bald. in. c. j. §. furtum de pace iura. fir. τ in. c. dilectis col. v. de appe. Abbas in. c. cũ non ab homine de iudi. τ in. c. lator de pigno. τ in. c. vt fame de ſenten. exco. Joh. de imola in. c. j. de depoſito. Jaſſon in. l. ij. col. vj. ff. de iuriſdi. omni. iudi. τ doctores recentiores in preallegatis locis. Ratio. quia cum clericus ſit obligat⁹ ad ſolutionem: ſi auffugit et recedit: periculum eſt in mora in debito recuperando. l. extat. ff. quod metus cauſa. facit. l. generali. C. de decurio. lib. x. τ gloſ. inſti. de actio. in principio τ in. l. nullus. C. de iudeis τ ibi Salicetus. Ad idem authen. vt iudices ſine quoquo ſuffra. §. damus autem in verbo xxvij.

continere colla.ij. vbi dicitur ꝙ fugitiuus pōt capi etiā a priuata perſona tenet Inno.in.c.olim.j.de reſti.ſpo. vbi dicit ꝙ licitū eſt pro redimēdis rebus inuadere clericū: ergo ⁊ capere: ⁊ ducere corā ſuo iudice. ¶ Ad idem gloſ.j.in.c.jus gentium.j.diſtin. que dicit ꝙ quādo quis non poteſt rē propriam conſequi propter deffectum iuſticie: vel alias: poteſt propria auctoritate ius ſibi dicere. quam gloſ. multum cōmendat Bald. in. l.fi. C. de his qui a non domi.manu.de quo plene per Ancbar. in regula peccatū de regu.iuris.lib.vj.de quo ego alias ſcripſi in.c.per veſtras de dona.inter virum ⁊ vxo.col. clviij.cū ſequētib9. Adde pro predictis textū nota.in. c.j. in fine de milite vaſſallo qui ꝯtumax eſt: vbi dicitur ꝙ ſi quis non poteſt recuperare rem ſuā: poterit detentatorem depredare: tene mēti illū textū. Ad idē facit. d.c.j. de locato ⁊ ibi Abbas ⁊ Andreas ſicul9. Ad idē Hoſti. Iob.an.Ancbar. ⁊ Dominicus in.c. ſciāt cūcti ⁊.c.fi.de electio. lib.vj. vbi dicūt ꝙ licet cōſtitutio ſit clericis penalis ⁊ odioſa: debet extendi: ſi laicis eſt fauorabilis. iura ergo predicta diſponētia cōtra debitores fugitiuos extēduntur ad clericos cū in eis ſit eadē ratio que in laicis. Ad hoc bonus textus in.c. conſtitutus de in integrum reſti. vbi ius laicoꝝ generaliter diſponens ſuper retractu rerum comprehendit clericos: vt ibi plene dixi in meis recollectis alia plura cumulās: que videri poſſunt.

xxviij. ¶ Et ita quāuis al's leges ꝑmittētes capturas clericoꝝ: nō ſint ſeq̄nde: niſi alias ius canonicū approbet: vt voluit Hoſti.in.c.nuper de ſen. ex. ⁊ Anto. in.c.cū nō ab homine de iudiciis. Andreas ſicul9 in.d.c.j.ō depoſito. Hoc verū eſt quādo legis auctoritate nitimur illud facere: que nullā habēt auctoritatē vel imperiū in perſonas eccleſiaſticas: quia obſequendi manet neceſitas: non auctoritas imperāndi vt dicunt iura vulgaria: ſecus quādo ex ratione legis mouemur ad id faciendum: que artat ipſos clericos ſicut laicos.

¶ Intellige predicta quādo clericus non erat idoneus ad debitum perſoluendum prout diximus in laico. nō curando de aliquorū oppinione qui omnia predicta nituntur euertere propter aliqua leuia fundamēta et ſomnia leueſꝙ conſiderationes: de quib9 alias ſuo loco dicem9 deo ꝓpitio. xxix.

¶ Satiſdatio de iuditio ſiſti ⁊ iudicato ſoluēdi debet preſtari ante litis cōteſta.glo. ⁊ doctores in ru.ff.iudi. ſol. ⁊ in.l.pomponius. §.rati.ff. de procu. et.l.de dic. §.qui ſeru9.ff. qui ſatiſda. cogā.de quo per Paulum de caſtro in.l.iulianus in principio eod.ti xxx.

¶ Preceptum iudicis quo mandat ſatiſdare eſt ſententia diffinitiua.l.in omnibus.ff.de iudi.tenet Matheus de mathe.in ſuis notabilibus ſingularibus.xxxiij. vnde ab illa ſententia poteſt appellari: vt.l. quarta titu.de las appellationes. lib.iij.ordina. xxxj.

¶ Poſſidens rem vilē immobilem: non euitat ſatiſdationē gloſ.in.l.ſciēdum.ff.qui ſatiſdare cogantur et ibi Bald. refert Andreas ſiculus in ru. de rebus eccle.col.xviij.in fine. xxxij.

¶ Sed nunquid actor tenetur ſatiſdare ad petitionem rei de proſequenda lite et ſolutione expenſarum ſi ſuccubuerit: iuxta formā authen. generaliter.C.de epiſ.⁊ cleri.⁊ habetur in Specu.de actore.vſi.item ꝙ non dedit.⁊ procedit hoc etiā ſi actor ſit clericus: vt ibi.quia ius antiquum non reperitur inmutatum quando eſt actor. Item procedit etiam ſi actor poſſidet immobilia. quia iura hoc caſu loquuntur indiſtincte: vt notat Cynus in dicta authentica generaliter. ¶ Sed hodie de conſuetudine non preſtat actor iſtam cautionem. ſecundum gloſ. in dicto. §. ſed hodie xxxiij.

inſti. de ſatiſda. quam oẽs aprobant ibi et Bart. in. d. authentica generaliter Abb. et alii in. c. quoniã frequẽter. §. in alijs vt lite non conteſta.

xxxiiij ¶ Nota hanc legem ꝙ debitor nõ poteſt capi nec carcerari: niſi tũc demũ quãdo cauſa cognita ſup debito: non potuit ſatiſdare. per hãc legẽ. Cuius cõtrariũ tenuit Bal. in. l. cõlectaneũ. ij. col. vſ. iſtud videt cõtra tex. C. quo modo ⁊ q̃ndo judex. vbi dicit ꝙ judex põt facere capturã pſone qñ vult. ſed nõ cogit p partẽ niſi pꝰs cõſtituat reũ i cõtumatia ſolẽniter. hoc etiã tenuit ibi Bart. col. ij. vſ. cõtra hoc oppo. vbi dicit ꝙ captura debitoris regulariter fieri põt. Sed vt vides iſta. l. dicit ꝙ tũc demũ fieri põt qñ precedẽte informatione debiti: nõ vult ſatiſdare ad hoc facit. c. vt fame õ ſen. ex. vbi captura eſt regulariter ꝓhibita: niſi expreſſe ſit ꝯceſſa propterea judex nõ põt capere debitorẽ: niſi premiſſa informatione predicta. ¶ Et vltra hoc debet precedere partis monitio deſoluẽdo vel vt ſoluat õbitor. l. quidã iberus. ff. de ſeruitu. vrba. pre. ¶ Itẽ debet precedere cõminatio judicis ꝙ niſi ſoluat capiet. l. tutor q̃ repertoriũ. §. ſi deponi. ff. de admi. tu. ¶ Itẽ citatio ad dicẽdũ cauſam quare nõ decernatur captura. argu. l. iij. §. ſi ad diẽ. ff. de re militari ſecũdũ Paulũ de caſtro cõſilio. xxxvij. vbi vide. ¶ Iſta ꝓcedũt quãdo agit cõtra non ſuſpectũ de fuga. tũc ꝓcedit ſecũdũ formã. l. ait pretor. §. ſi debitorẽ. ff. de hisque in fradem credi. ſi quando non eſt ſuſpectus de fuga. Et in reali mittit actor in poſſeſſionẽ rei petite alias procedit ad diffinitiuã iuxta formã. l. j. titu. delos aſſentamiẽtos. lib. iij. ordi.

xxxv. ¶ Quando vero debitor eſt ſuſpectus de fuga: vel fugitiuus: ante citationẽ creditor petit a judice: vt cõpellat debitorẽ ſatiſdare. Et ſup iſta petitione nõ requiritur monitio partis nec cõminatio judicis. Sed debet allegari cauſa ſuſpitionis. l. item ſi ſuſpectus cum gloſ. j. ff. de procura. ſecundum Pau. dicto conſilio. xxxviij. co. j. Bald. in. l. apertiſſimi in fine. C. de judicijs. Item informatio de debito. His duobus probatis reꝰ compellit ſatiſdare vt hic patet juncta authen. cui relictum de qua ſupra.

¶ Ampliabis hanc legem: vt precedente informatione poteſt debitor capi: nõ ſolum pro debito certo: ſed etiã pro incerto et non liquido. Capitur enim ad hoc vt caueat: non autem vt ſoluat ſecundum Paulum in. d. conſilio. xxxviij. Sic intellige Bald. in authẽ. ſed jã neceſſe. C. de dona. ante nup. cũ dixit ꝙ debitor ſuſpectus: nõ põt capi: ſi de certa quantitate debiti non conſtat: vt ſoluat: bene vt ſatiſdet ſecundum Pau. dicto conſilio. xxxvj.

¶ Et tunc licet capturam debet precedere informatio debiti: ſuſpitio tamen debitoris ſuſpecti: cognoſci poteſt etiam poſt capturã. Bald. in ſpe. de citatione. vſ. citatio rei. xxxvij

¶ Idez dicimꝰ in captura pro crimine: q2 fieri nõ põt niſi priꝰ ſumati cõſtet judici õ crimine cõmiſſo vl de ſuſpitione ſecundum Bald. in. l. quod euitandi in fine. C. de conditione ob turpem cauſam. xxxviij

¶ Taliter autem carceratus pro debito vel delicto: debet ſtatim relaxari cũ conſtat eũ non deliquiſſe: vel debitorem non eſſe: nõ expectata alia interlocutoria. l. nullus in fine. C. de exhiben. reis ſecundum Ludoui. in. l. ij. col. iiij. ff. ſi quis in jus voca. non ierit. Jaco. bu. et Bald. in. l. Sed et is. ff. de in jus vo. xxxix.

¶ Suſpitio debitoris: nõ ꝓbatur per juramẽtũ rei: vt voluit Bald. in. l. aptiſſimi in fi. vſ. ſi vero volo. C. de judicijs ⁊ facit iſta lex. Idẽ tenet Ange. ibi ⁊ in. l. ſi arbitro. §. qui ex cauſa. ff. qui ſatiſdare cogan. ⁊ in authen. de exhi. reis. §. ſancimus collatione. v. ſuper ipſa ergo ſuſpitione adhibẽda eſt ali= xl.

qua cognitio cauſarũ ſuſpitionis ad hoc.l.j.C.de predijs decurionũ.lib.x. ibi cauſas quibus ſtrangulatur ſigillatim exponat ſm Bald. vbi ſup.

xlj. ¶ Suſpitio debitoris probat̃ p̱ duos teſtes ſumarie deponẽtes ſm Bald. in auth̃e.ei qui.C.de bonis.au.judi. poſſi.ita ꝙ nõ eſt atẽdẽdꝰ aduerſariꝰ ad vidẽdũ jurare ipſos teſtes: ne inſtruat̃ de fuga:facta fide de debito.poſtea interuenire dʒ juram̃.ſm Pau. d.cõſilio.xxxvij.ꝛ.xxxviij.ꝛ in.l.cõſentaneũ.C.quomodo ꝛ qñ judex ꝛ in.l. ij.in prin.C.de ſeruis fugi. vide Bal. in.l.j.C.de p̃dijs decu.lib.xj.videas rogo.matheſelanũ i ſingularij. ij.iij.

xlij. ¶ Requirit̃ tñ ꝙ iſta ſuſpitio ſuꝑueniat de nouo.nã ſi ſuſpitio ſuberat tẽpore debiti cõtracti:nihil fieri poteſt Bart.in.l.fi.C.de ferijs tex.in.d.l.ſi arbitro.§.q̇ ex cauſa.ff.q̇ ſatiſda.co.ꝛ in.l.q̇ bona.§.de illo.ff.de dãno infecto.ꝛ in.l.ſi is a quo.§.fi.ff.vt in.po.leg.ꝛ in.l.ſi mulier.c.de ſpõ.Bald.in auth̃e.qḋ locũ.C.de coila.Pau.cõſilio.xxix.Intellige ſi creditor ſciuit a principio tẽpore contractus alias ſecus Bart in.l.queſitũ.ff.de pigno.

xliij. ¶ Quãdo iſta ſuſpitio de nouo ſuper uenit:ſi diu tacuit creditor ſciẽs ip̃m eſſe ſuſpectũ:nõ poterit d̃cetero ip̃m tanꝗ̃ ſuſpectũ facere incarcerari.l.ſi creditores.ff.de priuile.credi. Ange. nota.in.d.§.q̇ ex cã.l.ſi arbitro.ff.q̇ ſatiſda.cog.ſequit̃ lãfrãcꝰ in repe.c.qm̃ cõtra falſam in parte recuſationes.col.ij.v̇ſi.ꝛ p̱ hoc infert̃.de ꝓbationibꝰ.Paulꝰ in dictis cõſilijs.Sẽtit Bart.in.d.l.ſi creditores ꝛ i.l.iiij.§.ſi creditorem.§.de his que in frau. credi.Bald.in.l.ſi mulier.ij.co.C.de ſpon.Angelus in.d.l. nemo carcerẽ. C.de exacto.tribu.lib.x.et in.l.extat. ff.quod metus cauſa.

¶ Dilapidatio bonoꝝ debitoris reddit debitorẽ ſuſpectũ vt per Bald.in. l.ſi pro ea.C.mandati.ſi tempore contractus multum dilapidabat:ſecus ſi parum vt ibi per eum late. xliiij.

¶ Sed iſta oĩa nõ ſufficiebãt ad cõpellendũ debitorẽ ad ſatiſdãdũ:vel ad capiẽdũ eũ vel carcerãdũ:niſi priꝰ cõſtaret eũ eſſe debitorẽ: vt ſtatuit iſta.l. xlv.

¶ Iſta faciunt ad dubium:an mulier que ſcienter contraxit cũ marito inope: an poterit dotem ab eo tanꝗ̃ ad inopiã vergẽte d̃ quo ego plene ſcripſi in.c. per veſtras de dona. inter virum et vxorem in. v̇ſi. intellectu.vbi ad plenum videbis.de quo hic late. xlvj.

Lex.lxvij.

Ningun juramento aun que el juez lo mande hazer o la parte lo pida no ſe faga en ſan Vicẽte de Auila:ni enel herrojo de ſanta Agueda: ni ſobre altar: ni cuerpo ſãto:ni en otra yglesia juradera ſo pena de diez mil marauedis para la nueſtra camara ꝛ fiſco al que lo jurare ꝛ al juez que lo mandare ꝛ al que lo pidiere/o demandare.

j. Non eſt jurandũ ſuper reliquijs et corporibus ſanctorũ etiã ad judicis mandatum.

ij. ¶ Ante hãc. legis conſtitutionem iſta juramenta fieri permittebantur:vt.l.generaliter in fine.C.de rebus creditis et tenet Bald in.c.j.col.prima.v̇ſi.poteſt etiam jurari de noua forma fidelitatis.Ad idem.l.prima juncta.l.xix.titulo.xj.tertia partita.Sed idẽ Bald. in.c.j.§.item ſacramẽtum.col.ij. v̇ſi. queritur vtrũ juramẽtũ d̃ pace juratũ.aliter ſentit vide eũ ꝛ in.d.l. generaliter.ꝛ in.l.ij.C.de ſacroſant. eccle. tu vide abulenſem ſuper matheũ.

SI alguno puſiere ſobꝛe ſu heredad algun cenſo con condicion que ſi no pagare a ciertos plazos que caya la heredad encommiſſo que ſe guarde el contracto y ſe juzgue poꝛ el pueſto que la pena ſea grā de y mas dela mitad.

i. POteſt q̄s cenſum cōſtitue re ſup re ſua ⁊ vēdere ſub ea conditio ne ꝙ ſi cēſus ad tempꝰ cō ſtitutuꝫ non ſoluatur: res cadat in cō miſſum quā uis pena vi deatur grauis ⁊ appꝛobantur notata per gloſ. et doctoꝛes in.c. in ciuitate de vſuris. vbi vide Joh. ď anania col. iij. ṽſi. querit hic Inno. et col. vij. ṽſi. in contrarium. vide tu de hoc notabi lem extrauagantē que ſuper hoc diſ ponit ti. de ēpti. ⁊ vē. icipit regimini.

ij. ¶ Iſta lex eſt ſingularis ⁊ quottidia na et multas tollit ambiguitates que in judicijs quottidie verſabantur ſu per contractibus que fiunt hoc mo do. ego habens domum multum va lentem in neceſſitate conſtitutus ne eam venderem: conſtitui cenſum vi ginti ducatoꝝ annatim ſoluendū ſuper illam. hunc cenſum tibi vendi di pꝛo quadringentis ducatis eo pa cto adiecto ꝙ tibi annatim ſoluerem xx. ducatos ad diem diui Joānis: alio qui res caderet in cōmiſſum ideſt ip ſa domus efficeretur tua iſte contra ctus appꝛobatur per hanc legem. Qui re vera nec eſt contractus cēſua lis nec emphitheoticus. non eſt con tractus cenſualis. quoniam ille pꝛo pꝛie eſt: quando dominus rei conce dit alicui rem ſuam quam tranſfert in eum omnino quantū ad dominiū vtile et directū: nihil ſibi retento: niſi ꝙ annatim ſibi pꝛeſtet ducatos vigin ti ad diem ſancti Joannis. quos ſi nō ſoluerit: cogitur ſoluere auctoꝛitate judicis: nō tamē res incidit in cōmiſ ſum ꝓpter nō ſolutionē: vt vult gloſ. cōmuniter appꝛobata in. c. cōſtitutꝰ de religio. domibꝰ. At in caſu nr̃o do mꝰ ſup qua cēſus cōſtituitur eſt mea ⁊ apud me remanet: ⁊ pꝛo ea ꝓmitto ſoluere annati illos. xx. ducatos: adji ciēs ꝙ ſi nō ſolueri ad diē ſcti Joānis: res ideſt ipſa domꝰ efficiat̄ tua: itaꝙ nō ipſe cēſus ſolū: ſed tota domꝰ. qđ eſt ꝯtra naturā cēſus. ¶ Nō eſt cōtra ctꝰ emphitheoticꝰ de cuiꝰ natura eſt ꝙ dominiū directū maneat penes cō cedētē: ⁊ vtile tm̄ trāſeat in recipiētē: ⁊ ſi pēſio nō ſoluitur ad tēpꝰ cōuentū puta īfra bienniū ſi eſt eccleſie: vel trie nium ſi eſt ꝑuati: res incidit in cōmiſ ſum: vt. l. ij. C. de jure emphi. gloſ. in. d. c. cōſtitutꝰ. directū enim dñium re manet penes dominū cōcedētē: vt. l. j. C. ſi ager vecti. vel emphi. pe. ratio ne cuiꝰ juſtū videt̄ ꝙ ſi emphitheota ceſſauerit a ſolutione penſionis: res ad dominū reuertatur: quaſi ſub ea conditione tradiderit. ¶ Eſt ergo cō tractus alius a cenſu ⁊ emphitheoſi: nam pꝛimo fit contractus emptionis et venditionis illius cēſus quem ego conſtitui ſuper domum meam vigin ti ducatoꝝ pꝛo. cccc. ducatis et bꝛe ui manu: vt dicitur in. l. ſingularia. ff. ſi certum petatur: tu mihi illum cē ſum concedis pꝛo viginti ducatis an natim ſoluendis ad diem ſancti Joā nis. ⁊ ſi ceſſauerim a ſolutione: tota domus efficiatur tua.

¶ Sed qđ ſi tu mihi per. x. vel. xx. an nos ſoluiſti penſionem viginti duca toꝝ. An pꝛeſumatur cēſus vel em phitheoſis. vide Guiller. de cu. in. l. male agitur. C. ď pꝛeſcriptio. xxx. an. Spec. de locato. §. vj. ṽſi. cxlij. Ange. in. l. qui in aliena. §. j. ff. de acquir. he re. ⁊ in auth̄ē. de aliena. ēphi. coll. ix. iij.

z in.l.qui luminib9.ff.ꝺ ſerui. vr.pre. Bal.in.l.j.C.ꝺ jure ẽphi. z l.c.j.co.j. ꝺ feu.alie.nota.l.§.adeo.lſti.locati.

iiij. ¶ An cenſuarius debet ire ad domũ domini cenſus: vt ſoluat cenſũ: Bal. in.l.fi.col.j.ꝟſi.item debent facere cẽſuales.C.de condi.inſertis.Bart.in.l.item illa.col.ij.ꝟſi. et per hoc dico.ff.de conſti.pecu.Bal. in.l.acceptã.C.de vſuris.q.xij.Inno.in.c.ſignificante in.ꝟſi.remiſerit et ibi Abbas z alij de pigno. dicunt ꝙ vbi ſolutio debet fieri reſpectu alicuius rei pro aliqua re: ſi vterq; eſt eiuſdem fori dominus et emphitheota: debet emphitheota ire ad domum domini directi dominij: ſecus ſi ſunt diuerſi dominij vel fori. ſed ſatis eſt ꝙ dicat in domo ſua paratus ſum ſatiſfacere ſi quis eſſet: qui reciperet. Ad hoc.d.l.item illa q̃ loquit̃ inter creditorẽ z debitorẽ.

v. ¶ Adueniente termino cenſuarius/ vel emphitheota abſq; alia requiſitione tenetur ſoluere penſionem vel cenſum quia dies appoſita: interpellat pro homine.l.magnam.C.de contrahen. et comi.ſti.l.traiecticie.§.de illo.ff.de actio.et obligatio.Intellige etiam ſi eſt dies legalis z tacita vt.d.l.ſecunda.C.de jure emphitheo.c.potuit de locato.gloſ.in.l.mora.ff.ſoluto matrimonio.Adde ꝙ ſicut dies termini interpellat: ſic hora Bald.in.l.prima.col.ij.C.ne liceat in vna cauſa tertio prouo.vide in.l.ratio.§.fi.ff.de actio.empti.Bald.in.l.ſi quãdo.col.ij.C.de teſtibus.

vj. ¶ Si terminus non fuit poſitus ad ſolutionem cẽſus debet ſolui in principio anni: vt per Bald. in dicta lege ſecunda.C.de jure emphitheo.vbi vide additionem.

¶ Sed quid ſi cenſualis vult ſoluere cenſum vna vice pro multis. vide Bald. in dicta.l.ij. vbi concludit ꝙ non poteſt. vij.

¶ Si res incidit in cõmiſſuz propter non ſolutionem cenſus ſecundũ formam huius legis.deinde elapſo termino dominus recipit cẽſum vel pẽſionem: an videtur remittere cõmiſſum? vide Bartho.in dicta.l.ſecunda.C.ꝺ jure emphitheo.Anto.Barba. et Abbas in.c.potuit de locato. Jaſſon in dicta.l.ij.C.de jure emphitheo. col.lv. ego tetigi in rubrica de donatio. inter virum et vxorem.col.xiiij.ꝟſi.bene facit ad hoc.

¶ An ille qui debet ſoluere cenſum pro aliqua re: poſſit imponere alium cenſum ſuper eadem re: alteri ſoluẽdum: vide Bartho.in.l.j.§.quod autem el.ij.ff.de ſuperficiebus.Bart.z Bald.in.l.ij.C.de jure emphitheo. loquendo in emphitheota tenent ꝙ ſic.idem videtur de cenſu.

¶ Que ſuma vel quantitas erit juſta: vt detur pro cenſu. vide Andream ſiculũ in.c.primo in principio de emptione et venditione.

¶ Cenſus vel penſio debet eſſe tanta que cumulata pro viginti annis: faciat verum precium rei.ſecundũ Ange.in authentico de non alienandis. §.quod vero in fine colla.ij.gl.in.ꝟſi. conſtante in authen.perpetua.C.de ſacroſant.eccle.ſpecu.de locato.§.vj.ꝟſi.dicitur autem.quod nota. xj.

Lex.lxix.

Ninguno pueda hazer donacion de todos ſus bienes aun que la faga ſolamente delos preſentes.

j. Nemo poſſit facere donationem omnium bonorũ ſuorum etiam preſentium tantum. Eſt vtilis iſta lex que corrigit jura imperatorum et leges regni que permittebant fieri donationem omnium bonorum.l.cum duobus.§.idẽ reſpõdit.ff.pro ſocio.l.ſtipulatio iſta hoc modo concepta.ff.de verborum obliga.l.finalis.C.de

pactis.l.fi.§.j.de lega.ij.v.partita.ti.
delas donaciones.l.j.de quo per do-
ctores in preallegatis locis ⁊ per An
gelum in.l.j.in fi.ff.de pigno. Paul.
de caſtro conſilio.cxliiij. Hodie per
iſtam legem fieri non poteſt donatio
omnium bonorum preſentium tan-
tum.idem videtur velle lex.vij.ti.de-
las donaciones foro legum.vbi vide
Montaluum.ſuper verbo. De todo
lo que ouiere. Ubi aſſignat rationem
huius deciſſionis:quia preſumitur
fraus in donatione omnium bonoꝝ.
l.omnes.§.lucius.ff.de his q̄ in frau.
credito.l.cū de indebito.ff.de proba.
tu dicas ꝙ etiam ſi fraus non preſu-
meretur:non valeret donatio omniū
bonorum quia quod eſt nimium:ver
titur in vicium authen.de immenſis
dona.§.j.et ibi glo.colla.vii. Item ne
detur alicui occaſio iactādi bona ſua:
⁊ male vtendi rebus ſuis.inſti.de his
qui ſunt ſui vel alieni juris. c.non ſa-
tis.lxxxvi.diſtin.c.duo ſunt.xij.q.ij.
Item vt remaneat ſibi de quo poſſit
teſtari.d.l.fi.C.de pactis.
¶ Ex iſtis infertur ꝙ non poteſt quis
donare hereditatem ſuam: quia he-
reditatis appellatione: veniunt om-
nia bona preſentia et futura ſecundū
Bart.in.d.l.fi.C.de pactis.
iij. ¶ Intellige predicta etiam ſi in dona
tione dicatur ꝙ tot ſint donationes
quot res donate. Ange.in authen.de
immēſis dona.col.iiij.colla.vij.nota
tur in.l.ſcire oportet.ff.de verborum
obliga.in ſpe.ti. de donationibus.
iiij. ¶ Intellige quādo predicte donatio-
ni accedit traditio: nam tūc donator
ꝑuatur teſtamēti factione: nō alias:
Bald.in authentica ſed cum teſtator
col.j.C.ad legem falci.
¶ Et ſecundum iſta ſi quis habet fi-
lios vel deſcendentes: poterit dona-
re ſolam quintam partem bonorum
ſuorum extraneis ſecundum leges re
gni foro legum . libro . iij. titulo de-
las mandas.l.ſeptima.et.ix.filijs au

tem poteſt donare tertiam et quin-
tam et inſuper legitimā.l.vj.et.xxvij.
ſupra. Si habet aſcendentes poteſt
donare tertiam partem ſuorum bo-
norum.l.xviij.ſupra.
¶ Si non habet aſcendentes nec deſ- vj
cendentes: poteſt quis donare quo-
tam bonorum ſuorum: non omnia:
vt hic dicitur et tenet Bald.in.l.ſi cū
vel in vtero.ff.de teſtamen.mi. quia
talis donatio: aſſimilatur potius in-
ſtitutioni:ꝙ donationi vel legato.
¶ Si tamen donauit ſimpliciter: de- vij.
bet aliquid reſeruare de quo poſſit te
ſtari:vt.d.l.finali.C.de pactis et ibi
Bald.et alij.quod cum non ſit a jure
expreſſum quātum debeat relinqui:
arbitrio judicis determinabitur.l.j.
ff.de jure deliberandi.c.de cauſis de
officio delegati. Satis videtur poſſe
donare in vita tertiam et quintam
partem omnium bonorum ſuorum:
vt.d.l.xxvij.ſupra.
¶ Quanꝙ donare nō poteſt quis om viij.
nia bona ſua:poteſt tamen illa aliena
re vel vendere ſecundum Barth.in.
l.ſtipulatio hoc modo.fi.col.vſi.idē
dico ſi vendidit.ff.de vert oꝝ obliga.
et in.d.l.fi.col. fi.vſi.ſed quid dices.
C.de pactis.et in.l.finali.§.incompu
tatione col.ſecunda in fine.vſi.ſed po
ne.C.de jure deliberandi.
¶ Limita iſtam legem et predicta:vt ix.
nō habeant locum in donatione om-
nium bonorū facta eccleſie:que fauo-
re eccleſie valet ſecūdū Bar.in.d.l.fi.
C.de pactis ⁊ Bald.in authen.ſi qua
mulier.fi.col.C.de ſacroſan.eccle.no
tatur in.l.ſi quis argētū.§.ſi quis vni
uerſitatis.C.de dona. Hoc tamen ca
ſu ⁊ alijs ſi qui reperiātur: juſtū eſſet
ꝙ donatarius preſtaret alimenta do-
natori:cum in officijs charitatis illis
maxime teneamur obnoxij:a quibus
aliquid noſcimur recepiſſe.c.cum in
officijs de teſtamen.
¶ Ampliabis iſtā legē ⁊ predicta: vt x.
nō valeat donatio omniū bonorum:

etiam ſi juramento firmetur. quia cũ iſta lex ſit prohibitiua: quicquid contra eam fit: eſt nullum. l. non dubiũ. C. de legibus. c. primũ de reſcriptis lib. vj. Bart. in. l. pretoꝛ ait. ff. de noui operis nunciatio. Abb. in. c. in nomine domini de teſtibus. Juramentum autem factum cõtra legem prohibitiuam non valet nec tenet Bar. in. l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſo. nota. in. c. ſi diligenti. de foro compe. vide Montaluum in. l. j. ti. delas arras foro legũ. ꝛ que ego plene dixi in rub. de donati. inter virũ ꝛ vxorẽ cũ agebã de donatione inter cõiuges jurata.

¶ Adde ꝙ huic legi prohibitiue renunciari nõ poteſt: vt dicit gl. in rub. C. ne fideiuſſores dotium dentur. fi.

Lex. lxx.

La ley del fuero que fabla cerca del ſacar el pariẽte mas propinco la coſa vẽdida de patrimonio poꝛ el tãto aya tãbiẽ logar quãdo ſe vendiere en el almoneda publica aun que ſea poꝛ mandamiento de juez y los nueuẽ dias q̃ diſpone la ley del fuero ſe cuẽten en eſte caſo deſde el dia del remate con tãto q̃ cõſigne el que la ſaca el precio ꝛ faga las otras diligencias que diſpone la ley del fuero: ꝛ la ley del oꝛdenamiẽto de Alcala ꝛ aſſi miſmo aya de pagar al compꝛadoꝛ las coſtas y el alcauala ſi la pago el compꝛadoꝛ antes que la coſa anſi vendida le ſea entregada.

j. Lex fori que loquitur de retractu rei paterne vel auite: habet locum etiã ſi res in ſubaſtatione vendatur. nouem autẽ dies qui dãtur ad retrahendum: currunt a die qua res in ſubaſtatione eſt omnino vendita. debet tamen retrahens conſignare precium et facere alias diligentias a predicta lege reqſitas. debet inſuper retrahẽs emptori ſoluere ſũptus quos fecit: et gabellam ſi forte ſoluit.

ij. ¶ Ampliat ergo iſta lex leges regni foro legum. lib. iij. ti. delas ventas. l. xiij. ꝛ lib. oꝛdi. eod. ti. l. vj. que loquũtur in venditione volũtaria quã quis ſua ſponte facit: vt habeant locũ etiã in vẽditione neceſſaria judicis auctoritate pro ſolutione ei⁹ quod debebatur juxta formã legis. v. ti. d'las vẽtas lib. iij. oꝛdi. vel forte ipſe dominus eã rem voluit vẽdere in ſubaſtatione vt meli⁹ vẽderet magis offerẽti: quoniã ꝛ tũc ſubeſt ratio retract⁹: vt ſcilicet extra familiã exeat: vt. l. vnũ ex familia de leg. ij. ꝛ tradit Mõtaluus in. d. l. xiij. et per hoc reprobatur lex ſtili. ccxx. que contrarium diſponebat.

¶ Intellige has leges dũmodo retractus fiat ꝑ coiũctũ volentẽ retrahere rẽ vẽditã: vt videtur reqrere dicta. l. xiij. vel ſaltẽ per procuratorẽ habentẽ ad hoc ſpeciale mãdatũ ad retrahendũ ipſam rẽ ꝛ ad jurãdũ ꝙ pro ſe vult ipſe retrahens. alias nõ potuiſſet procurator jurare in animam domini niſi hoc eſſet ſibi ſpecialiter conceſſum. glo. in. c. j. de judi. lib. vj. nota. in. c. fi. de jura. ca. eod. lib. Bart. in. l. ij. §. fin autẽ. C. eod. nec ſufficit dicere in mãdato ꝙ poſſit jurare in omnẽ cauſam ſed debet dicere ꝙ poſſit jurare in tali cauſa: vt vult Bar. vbi ſupra. ꝛ probatur in. l. jus jurandũ ex conuentione in fine. ff. de jure jurã. tenet. Bar in. l. quoties la. j. §. fi. in fine. ff. de noxa. et in. l. qui bona. §. qui alieno. ff. de damno infecto. in prima. q. Itaq; procuratoꝛ generalis: vel negociorũ geſtoꝛ vel cõiũct⁹ ꝑ cõiuncto nõ poſſunt hũc retratũ facere: niſi ad hoc ha iij.

beant ſpeciale mandatum. licet alias
poſſunt venditionem facere ex volun
tate venditoris ſecundum Bald. in.
l. multum intereſt. col. ij. vſi. nunc ve
nio ad tertiũ. C. ſi quis alteri vel ſibi.
iiij. ¶ Maritus tamẽ nomine vxoris: pa
ter nomine filij: tutor ꝛ curator nomi
ne pupilli vel minoris: ꝛ ſimiles poſ
ſunt hunc retractum facere: ꝗꝗ non
habeant ad hoc ſpeciale mandatum.
Cum in alijs caſibus requirentibus
ſpeciale mandatum admittãtur: vt.
l. pater. ff. de procu. Bar. ꝛ Bald. in.
l. j. C. etiam per procuratorem Spec.
de reſti. in integrum. §. ij. vſ. prelat⁹.
Inno. Abbas ꝛ alij in. c. ſuſcitata eod.
ti. de tutore ꝛ curatore: lex regni. lib.
v. ordinamẽ. titulo de las vendidas. l.
vij. primo reſponſo in fine.
v. ¶ Requiritur tamen ratibabitio ex
preſſa vel tacita ipſius vxoris vel mi
noris vel illius cuius nomine factus
fuit retract⁹: vt. d. l. multum intereſt
ꝛ ibi Bald. ꝛ in. l. ſi abſentis. C. ſi cer
tum peta. Ad hoc. l. ſi procurator. vſ.
nec poſtea. ff. de condi. indebiti. vbi a
contrario ſenſu colligitur: ꝙ ſi nõ pre
ceſſit mãdatum: requiritur ratifica
tio. Ad hoc vide Paulũ de caſtro con
ſilio. lxxxiij. incipit in cauſa ſilueſtri.
vj. ¶ Hec ratificatio dbet fieri intra no
uem dies datos ad retrahendum po
ſtea non auditur argum. l. in illa ꝛ ibi
Bart. ff. de verbo. obliga. ꝛ. c. non ſo
lum de appe. lib. vj. Ad idem. l. fi. C.
qui admi. ꝛ ibi Bald. in. vſi. ſed quid
ſi pater. ꝛ ibi Bart. iiij. col. v. contra
hoc oppo. Ad idem. l. bonorũ. ff. rem
ratam ha. vide Bald. in. l. ſi vxorem.
col. j. C. de condi. inſertis.
vij. ¶ Intellige hoc quando is qui debet
ratum habere: habet perſonam legi
timam ad ratificandum ſuo nomine
geſtum. Alias ſecus. vnde minor vel
pupillus qui eſt in poteſtate tutoris/
vel curatoris: non poteſt hanc ratifi
cationem facere: niſi adueniẽte etate
legitima: vt. l. j. ꝛ ibi Bar. C. ſi maior
factus ven. ra. ha quia in minori eta
te: nõ poteſt minor ratam habere em
ptionẽ ſine ſolẽnitate ſecundũ Bald.
in. l. mancipia. C. de rebus alie. non
alie. ꝛ in. l. falſo. vj. col. vſi. ad tertiũ. ꝛ
in. l. fi. vſi. quero nunquid. C. ad ma
cedo. ¶ Preſertim ſi tenemus oppi
nionem illorum qui tenent ꝙ ratiha
bitio poteſt fieri poſt terminum quã
documqꝫ. Bart. in. l. ſi mater. §. hoc
iure. ff. de excep. rei iudi. ꝛ i. l. ſi tutor.
C. in quibus caſibus in integrũ reſti.
non eſt neceſſaria. facit. l. ſi quis mi
hi bona. §. iuſſum. ff. de acquir. here.
ꝛ in. l. j. §. ſi ratũ. ff. quod iuſſu. Bald.
in. l. cum maritum. ff. de ſolu.
¶ Ratificatio quãdocumqꝫ interue viij.
nit: facit preſumi voluntatem ratifi
cãtis interueniſſe ab inicio: ꝛ facit ne
gocium ratificãtis ſpe. de iudicijs. §.
ij. vſ. ratihabitione. Item facit domi
nium rei tranſire in ratificantem. l. ſi
ego. ff. de nego. geſtis. glo. in. l. ſi pro
curator in. vſi. repetendum. ff. de cõ
ditione indebiti.
¶ Item ratificatio trahitur retro ad ix.
tẽp⁹ in quo act⁹ fuit factus. l. fi. C. ad
mace. vbi ponit Bald. octo fallẽtias.
¶ Item ex hoc ꝙ ratificatio trahitur x.
retro: dicimus ꝙ non parit actionem.
Hinc eſt ꝙ ratificans non poteſt cõ
ueniri in loco vbi ratificat. Sed po
tius in loco vbi eſt geſtum negotium
ratificatum. bart. in. l. ſi pecuniã. col.
ij. vſ. aduerte ergo. C. de nego. geſtis.
¶ Si minor cuius nomine factus eſt xj.
retractus: non vult ratum habere ſi
a principio vtiliter geſtum eſt: cogit
ratũ habere. alias ſecus. quo caſu res
retracta manebit penes retrahentem
per. l. cum queritur. ff. de admi. tu. ꝛ.
l. etiã. §. ſi quis abſẽs. ff. de peti. here.
tenet bald. in. l. abſentis. vſi. ſecundo
oppo. C. ſi certum pet. Intellige hoc
in caſu de quo loquimur non autem
generaliter. quoniam ſi is cuius no
mine fit retractus: non vult ratũ ha
bere retractum: retractus eſt nullus

quantum ad illum. item quātum ad eum qui eius nomine fecit: quia non erat propinquior. remanebit ergo res apud emptorē ſi eam vult per. l. lviij. ſupra. niſi primus emptor voluerit eſſe de precio contentus. vt ſentit Bal. in. d. l. multum intereſt. C. ſi quis alteri vel ſibi.

xij. ¶ Qualiter coniunctus maritus vel pater formabit libellum nomine coniūcti. vide Bart. in. l. pōponi⁹ in ✠. p motori. co. j. ff. de procu. ⁊ in. l. ex bigēdi. col. ſecūda. ✠ ſi. item nota nūquid coniuncte perſone. C. eod.

xiij. ¶ An clericus coniunctus: poteſt retrahere? quia clerici non artantur legibus niſi ſint per canones approbate. c. quod clericis de foro compe. iuncto. c. cum veniſſent prope mediū de eo qui mi. in po. ca. rei ſer. Sed iure canonico hoc non reperitur diſpoſitum niſi tunc demum quādo hoc habet conſuetudo. c. cōſtitutus de in integrum reſt. clericus ergo in ſuū fauorē non poteſt vti lege vel ſtatuto ſeculari. c. eccleſia ſancte marie de conſtitu. c. ſi. de rebus eccle. non alie. c. a nobis. j. de ſen. exco. tradit matheſcla nus in ſingulari. cvij. preterea lex iſta non afficit rem ſed perſonam vt vult Ray. in repe. l. dudum. C. de contrahen. emptione. ⁊ refert Montaluus in. d. l. xiij. perſonam autem clerici afficere non poteſt que exempta eſt a iuriſdictione ⁊ poteſtate laicorū. c. ſi imperator. xcvj. diſtin. licet aliās in defectū canonū aliquādo recurrat ad leges ciuiles. c. leges. c. ſi in adiutoriū. x. diſtinct. c. j. de no. ope. nuncia. ergo clericus non poteſt vti beneficio huius legis.

xiiij. ¶ Contrarium eſt verius per. d. c. cōſtitutus de in integrū reſti. vbi fund⁹ patrimonialis fuit venditus per laicum cuidam laico. ſtante conſuetudine retrahendi per coniunctum: magiſter gundiſſalu⁹ pro ſe ⁊ fratre ſuo iohāne: petijt reſtitutionem coram iudice eccleſiaſtico aduerſus lapſum termini dati ad retrahendum: et data fuit reſtitutio: ergo. ⁊c. Ut plenius ibi dixi in meis recollectis. poterit ergo clericus vti beneficio huius legis: vt per Bald. in. l. cunctos populos. C. de ſūma trinita. Abb. in. c. ſi. de re iudi. et in. c. tua de decimis. Dominicus in. c. romana. §. j. de ſenten. exco. Bart. in. d. l. dudum. C. de contrahē. emp. tradūt pleniſſime doctores moderni in. d. c. eccleſia ſācte marie. Cōcludentes φ clerici poſſunt vti beneficio legis vel ſtatuti laicorum. Sed ipſos clericos non afficit in eorum damnum. Et inde eſt φ ſi venditor eſt laicus emptor clericus: nō poteſt ab eo res retrahi. Tenet hoc Montaluus in. d. l. xiij. in verbo camiar poſt medium. ✠ ſi. item quero.

¶ Quod mihi non eſt ſine ſcrupulo: cum iſta lex generaliter diſponens: poteſt ſe habere ad comodum ⁊ incomodum clericorum: ergo artat clericos et debet in vtroq; foro ſeruari p clericis ⁊ contra clericos: vt eſt cōmunis doctrina doctorum in. d. c. eccleſia ſancte marie. ⁊ ſentit Bart. in. l. ſi diuina domus. C. de exacto. tri. lib. x. poſt gloſ. ibi. vbi videas Platea m vide etiam Georgium in repetitione. c. quāuis pactum d̄ pactis lib. vj. col. lvj. vbi hoc idē vult per textū in. d. c. conſtitutus. per quem ibi poſt doctorem de Uilla diego tenui φ clericus poteſt vti beneficio huius legis: ⁊ cōtra clericum emptorem ſimiliter habebit locum retractus. qui petendus eſt coram iudice eccleſiaſtico: vt ibi p batur: et corā eo fiet depoſitio precij: et etiam alie ſolemnitates. xv

xvj. ¶ Ex predictis etiam infertur φ ſi clericus vendidit rem patrimonialem cuidam laico non ſibi coniuncto: poterit coniunctus ipſius clerici euincere ſeu retrahere ab emptore laico qui hac lege regni artatur ad reddendū rē proximiori eam retrahere volēti:

cui clericus vendere non potuit quin
lex regni in illa venditione locum nõ
haberet in fauoꝛem pꝛoximioꝛis edi
ta per ſuperioꝛem emptoꝛis: cui pare
re tenetur emptoꝛ: vt. c. ij. de majo. et
obediẽcia. Hoc videtur fuiſſe de mẽ-
te Frederici de ſenis conſilio. lxxvij.
quẽ refert ⁊ ſequitur Abbas in. c. qđ
clericis de foꝛo competenti. v. col. vbi
dicit ꝙ ſi ſtatuto cauetur nobilem nõ
poſſe recipere ceſſionem factam per
clericum vel eccleſiam: nõ valebit ceſ
ſio facta nobili per clericum vel eccle
ſiam. idem reffert et ſequitur Abbas
in. d. c. eccleſia ſancte marie. ⁊ Domi
nicus in. d. c. ſi. de immu. eccle. lib. vj.
Alexander in. l. filiꝰ familias. §. diui/
de legatis pꝛimo. ¶ Et per iſta dicũt
ꝙ laicus inſtitutus a clerico heres in
teſtamento tenetur obſeruare omnes
ſolemnitates: quas alias tenẽtur lai
ci. Hoc etiam tenet Bald. in authẽ.
caſſa ⁊ irrita. co. ij. vſi. quinto quero.
C. de ſacroſanctis eccle. Bartho. in.
d. l. cunctos populos.

¶ Hinc eſt ꝙ laicus recipiens inue-
ſtituram a clerico vel eccleſia: artatur
ſtatutis laicoꝛum ſuper inueſtituris
diſponẽtibꝰ ita nota. cõſuluit Alexã.
conſilio. ccxxv. incipiente viſis ⁊ põ
deratis ſecũdo volumine qui pulcre
loquitur. non enim poteſt contrahẽs
cum clerico ſe juuare priuilegio cleri
ci. Immo artatur ſuper illo cõtractu
legibus vel ſtatutis laicoꝛum. gloſ.
nota. in cle. ſi. de cẽſibus tenet Bart.
in. l. licitatio. §. fina. ff. de publicanis.
Pꝛeterea potius videtur attendenda
perſona laici a quo res empta retra-
hitur: ꝙ̃ clerici vendentis: ſicut in ſi-
mili dicit Bald. in. l. ſi quis pꝛeſbiter.
C. de epi. ⁊ cle. vbi vult ꝙ ſi clericꝰ reli
quit bona laico incapaci: aufferũtur
ab eo per fiſcum ſecularem qui debet
capere a manu laici. Sic videtur di-
cendum in caſu de quo agitur cum
per talem venditionem factam a cle-
rico laico. transferatur res et domi-
niũ in laicum vt. l. quoties. C. de rei
vendi. et nihil maneat penes clericũ.
contra quem nihil diſponit iſta lex:
et nihil agitur contra illum.

¶ Clericus ligatur ſtatuto laicoꝛuꝫ xviij.
in quo adijcitur contractui eccleſia-
ſtico certa foꝛma non obſeruabilis ſi
ne magna difficultate: vt puta ꝙ non
teneat venditio niſi pꝛius fiat pꝛo cla
ma in palacio: an quis velet contradi
cere. ita notanter decidit Franciſcus
cardinalis in repetitione. c. perpẽdi-
mus de ſenten. excom. col. xx. de quo
exclamat Felinus in. d. c. eccleſia ſan-
cte marie de conſtitu. col. xxxvj.

¶ Ex pꝛedictis infertur ꝙ ſi aduena xix.
emit a regnicola iſtiꝰ regni vbi viget
iſta lex: tenebitur reddere reꝫ emptã
pꝛoximioꝛi retrahere volenti: nam ſi
clericus tenetur: multo foꝛcius adue
na. quoniam ⁊ ſi aduena nõ ligatur le
ge iſta: vt. l. extra territoꝛium. ff. de ju
riſ. om. judi. c. vt animarum de cõſti.
lib. vj. neq̃ ex cõtractu emptionis oꝛi
tur jus retrahendi: afficitur tamẽ res
ipſa illo jure retrahẽdi: cum quo trã
ſit in aduenam: vt. c. paſtoꝛalis de de
cimis. c. cito turpem. j. q. j. cum ſimi-
libus. iſtud eſt de mente Alberici in.
l. j. col. vij. C. de ſumma trinita. ⁊ fide
ca. vbi concludit ſeruandum ſtatutũ
loci in quo res eſt ſita. idem in effectu
vult Henrricus in. c. cum veniſſent
de eo qui mittitur in poſſe. ¶ Pꝛete-
rea ſtatutum pꝛohibens alienationẽ
in certas perſonas ex aliqua juſta cau
ſa: compꝛehendit foꝛenſes vel adue-
nas. l. ſi in emptione. §. j. ff. de contra.
empti. Bart. in. l. filius familias. §.
diui. col. iij. de lega. j. quem ſequũtur
Ange. Joha. de imola ⁊ alij recentio-
res. Dominicus in. d. c. ſi. de immu.
eccle. lib. vj. Bart. ⁊ Bald. in. l. ſi in
emptione pꝛeallegata ⁊ in. d. l. dudũ.
C. de contrahen. emptio. ⁊ ibi Salt.
Bart. in. l. in his. C. de pꝛedijs naui.
lib. xj. Bald. in. l. ij. in fine. ff. de juriſ.
om. judi. ⁊ in. l. ea lege. C. de conditio

ne ob cauſam. Item ratione rei ſite et contractus poteſt forenſis conueniri in loco vbi res eſt: vel contractus fit. l.fi.C.vbi in rem actio.c. dilecti et. c. fi.de foro compe. ⁊ debet judicari ſecundum jura illius loci.l.cunctos populos.C.de ſũma tri.⁊ fide ca.c.ſi q̃s contra clericum de foro compe.i.partita.ti.delas leyes.l.xj. cõcluditur ergo ꝙ ab aduena emptore: poteſt res extrahi a proximiore quãuis Montaluus in.d.l.xiij.aliud ſenciat.

xx. ¶ Aduena vel forenſis dicitur qui extraneus eſt a regno iſto. extrane⁹ vero dicitur qui non eſt de cognatione/ vel familia vendentis: etiam ſi habitent in loco vbi res eſt ſita vel vbi habitat venditor. Contra quos habet locum dicta lex.xiij.et iſta.

xxj. ¶ Quod aũt diſponũt iſte leges de retractu toti⁹ rei vendite: intellige etiã de parte ipſius rei: cum ſit eadem ratio.argu.l.fi.C.de indicta vidui.toll. Baldus in.l.fi.v.q. C.de heredibus inſti.facit.l.vnum ex familia de lega.ij.de hoc habes legem regni.lxxiij.infra eodem. Ad idem.c.j.§.ticius ſi de feudo fuerit controuerſia. vbi ſimiliter proximiori pro parte feudi conceditur retractus. Ad idẽ gloſ.⁊ Bart. in.l.qui abſenti.§.ſi quis poſſeſſionẽ. ff.de acquir.poſſe.vbi diſpoſitum de re. Intelligitur etiam de parte rei.de quo plene per Jaſſo.in.l.j. C. de jure emphitheo. col. clix.

xxij. ¶ Hec leges regni de retractu diſponentes ſolum habent locum quando res patrimonialis venditur: non quãdo alias alienatur vel donatur: vt ex verbis iſtarum legum aperte colligitur et firmat Montaluus in.d.l.xiij. quia cum ſint exorbitantes a jure et cõtra jura q̃ volũt ꝙ nõ cogit̃ q̃s emere nec vẽdere.l.nec emere. ff.d ju.dli. In re quidem ꝓpria quilibet eſt moderator et arbiter. Unde non debent extendi: vt colligitur ex lege. xxvij.ti. delos concejos.lib.vij.ordi. ¶ Et faciunt iſta ad contractum emphitheõticum: ad quem iſte leges non debet extendi ſecundum Montaluum in.d.l. xiij. niſi vẽderetur vtile dominiũ quod quis habet in re emphitheotica.nam cum tunc vendatur pars rei: habebit locum retract⁹: vt ibi per eũ eſt expreſſum infra.l.lxxiij.a fortiori habebit locum ſi vẽditur dominium directum: vt puta ſi cõſtituo cenſum ſuper domum meam.xx.florenorum et hunc cenſum vẽdo per quadringẽtis florenis annatim ſoluẽdis: ibi trãſfertur dominium vtile ⁊ directum ergo habebit locũ iſta lex. Cum precioſius ſit dominium directum q̃ꝫ vtile: vt. l. ſecunda. C.de jure emphitheo. et ibi notat Salicetus et ſequitur ibi Jaſſon. ſecunda col.

¶ Ex predictis infertur ꝙ iſta lex nõ hꝫ locũ in ꝑmutatiõe nec in donatione nec i datiõe i ſolutũ. quãuis datio in ſolutum vicem venditionis obtineat.l.ſi predium.C.de euicti. nec in alio contractu proprium nomem vẽditionis non habente.ſecundũ Mõtaluum in.d.l.xiij.ſpec.de emp.⁊ venditione. §. nunc dicẽdum reſtat el.ij. col.viij.Vſi.ſed pone ſtatutum. Albericus in.l.j.ff.de fundo do.⁊ in.l. peto.§.predium de lega.ij. Bald. in.c. j.in fine de controuerſia inter dominum ⁊ empto. ⁊ in.c.j. de aliena.feu. ad finem. Anto. in. d.c. conſtitutus. Abb.in.c.nulli de rebus eccleſie. Jaſſo.in.l.j.col.quarta Vſi.nunquid autem.ff. de rerum permu. xxiij.

¶ Preterea certum eſt ꝙ dominus directi dominij: prefertur proximiori: ſi ambo concurrant in retractu: vt infra lege. lxxiiij. xxiiij.

¶ Item ſi emphitheota: vẽdit comoditates quas habet in re emphitheotica: retento ſibi vtili dominio: poteſt hoc facere irrequiſito domino: vt. l. neceſſario.§.fi.ff.de periculo ⁊ comodo rei vẽdite tenet Bal.in.l.iij.C. de jure emphi.⁊ in.c.que in eccleſiarũ xxv.

de conſti.col.iiij. vſi.quero nunquid
fructuarius.quia hec venditio nõ cõ
cernit corpus fundi:ſed corpus fruc=
tuum:vt.l.j.de lega.j.z.l.codicillis.§.
inſtituto de lega.ij. non enim dicitur
alienare qui facit pactum ne tranſfe=
ratur dominiũ quod apud ſe retinet:
quoniam alienatio nõ dicitur niſi ta
lis ſit actus per quem tranſeat aliqđ
dominium.l.j.C.de fundo.z.l.cũ ma
nu ſata.§.nemo.ff.de contrahẽda em
ptione ſecundum Bald.vbi ſupra de
quo per Joh.de imola in.c.potuit de
locato.col.ix.vſi.itẽ iuxta predicta.
xxvi. ¶ Si autem talis venditio cõmodita
tum retentus vtili dominio fieri po
teſt irrequiſito domino directo: qui
nec poteſt vẽditionem impedire: nec
ea facta rem retrahere: multo fortiꝰ
nec proximior venditoris: per regu=
lam ſi excludo excludẽtem te:a fortio
ri excludam te:de qua in.c. auctorita
te martini de conce. prebende lib. vj.
xxvij. ¶ Iſta faciunt ad deciſionem dubij.
conſtitui ſuper re mea cenſum.xx.du
catorum: quem cenſum tibi vendidi
ꝓ.cccc.eo modo quo dixi ſuꝑ.l.lxviij.
deinde tu emptor vendis illum cen=
ſum percipiendum annatim:retento
tibi dominio directo et vtili ſi qđ ha=
bes:an proximior tuus poterit illum
cenſum retrahere pro illo pretio pro
quo fuit venditus. z videtur ꝙ non ꝑ
predicta. quia iſta nõ dicitur proprie
alienatio vel venditio:ſed magis con
tractus locationis vel alius:vt dicta.
l.neceſſario.§.finali.
xxviij. ¶ Idem dicemus ſi ego qui ſuper re
mea cenſum cõſtitui:volo ipſam alie
nare:potero te non requiſito:quoniã
per hanc cenſus impoſitionem ſuper
re mea:videor in effectu rẽ ipſam obli
gare pro ſolutione illiꝰ cenſus:vt no=
tanter vult Bart.in.l. fundus quem.
ff. de annuis legatis: videtur textus
in.l.codicillis de lega.ij.vbi prohibi=
tus alienare in extraneos: poterit ꝓ
penſione rem obligare. Si ergo ven=
didi rem illam: tu non poteris illam
retrahere pro eodẽ pretio: tenet hoc
ſpec.ti. de locato.§. nunc aliqua.vſi.
lxxxvj.z.vſi. cxviij.Albericus in.l.ij.
col.v.C. de iure emphi.z ibi. Jaſſon.
xlviij.col.tranſibit tamen tunc res cũ
onere ſuo:vt dicunt iura vulgaria.
¶ Sed quãuis tu non poſſis eam re= xxix.
trahere:proximior tamen mihi retra
here poteſt:quia vera eſt vẽditio quã
ego facio illius rei in qua tu habes cẽ
ſum vel penſionem annatim ſoluen=
dam. Hoc videtur ſentire Bald. in.
d.l.dudum.C.de contrahen.emptio.
et in. l. imperator. ff. de pactis et ibi
Albericus.facit.l.lxxiiij. infra eod.
¶ Predicta procedunt quando cen= xxx
ſus imponitur de nouo eo modo quo
diximus: ſed quid ſi cenſus eſt anti=
quus ſuper re mea impoſitus:quem
tu et tui progenitores multo tempo=
re percepiſtis:nunc autem tu illum cẽ
ſum vendis:an conſanguineus tuus
proximior poteſt illum retrahere pro
eodem pretio? Et videtur ꝙ nõ quia
lex regni preallegata foro legum lib.
iij.ti.delas ventas.l.xiij.ſuper qua ſe
fundãt alie leges in hac materia diſ=
ponẽtes:loquitur in hereditate:ideſt
in bonis immobilibꝰ.vt ſunt domus
et predia:ſicut declarat. l. vij. eod.ti.
lib.v. ordi. ergo non habebit in ven=
ditione cenſus ideſt tituli vel iuris ꝑ
quem cẽſus percipitur.cum aliud ſit
vendere ipſum corpus in quo eſt im=
poſitus cenſus: aliud eſt vendere ius
percipiẽdi cẽſum:vt.d.l. neceſſario.
§.fi.ff.de periculo et como. rei vendi.
vt paulo ante dicebamꝰ. Cum enim
lex illa ſit exorbitans a iure cogẽs ad
vendendum certe perſone:contra re
gulas iuris: eſt ſtricte intelligenda:vt
quantum minꝰ fieri poſſit noceat iu=
ri cõmuni Sicut ergo locum nõ ha=
bet dicta lex in cenſu nouiter impoſi=
to:eadem ratione nec in antiquo.
¶ Non obſtat ſi dicatur ꝙ cenſus im xxxi.
poſitus ſuꝑ re immobili:dicit annus

redditus.anni autem redditus com=
putantur inter immobilia.l.iubem⁹
la magna.C.ŏ ſacroſan.eccle.authē.
de nō alie.§.hoc ergo colla.ij.cle.exi-
ui de paradiſo.§.ſed cum anni de ver
borum ſignifi.ad idem.l.fi.C.de ven
dendis rebus ciui.lib.xi.vnde prohi=
bitus alienare immobilia: nō poteſt
alienare annos redditus.c.hoc con=
ſultiſſimo de rebus eccle.non alie.li.
vj.ꝛ prohibitus acquirere immobi=
lia: non poteſt acquirere annos red=
ditus.d.cle.exiui. tenet Abbas in.c.
nimis.ij.de exceſſibus prelatorū cūꝗ
dicta lex regni diſponat de heredita=
te:id eſt ŏ bonis immobilibus: vt etiā
declarat lex ſtili.cexxx.

xxxij. ¶ Ad iſta dicendum ꝙ anni reddit⁹:
nec veniunt appellatione mobilium
nec immobilium. Sed ſunt quodam
tertium genus inter mobilia ꝛ immo
bilia: vt nota.in.l. mouentium.ff.de
verboꝝ ſignificatio.ſicut dicimus de
de nominibus debitoꝝ ꝛ alijs ſimi-
bus.l.adiuo.pio.§.in vēditione.ff.de
rei iudi. que non veniūt appellatione
mobilium: vel immobilium proprio
ſumpto vocabulo.l. quod herede.ff.
de condi.ꝛ demonſt. largo tamē ſum-
pto vocabulo: ſi anni redditus adhe-
rent rebus immobilibus dicunt: im
mobilia: ſi autem rebus mobilib⁹:
dicuntur mobilia: vt vult Bart.in.l.
pater pupillus.ff.de admi.tuto.itaꝗ
non ſunt proprie anni redditus: bona
immobilia: ſed improprie ratione ſo-
li cui adherent: vel ex quo percipiun-
tur: vt notanter decidit Abbas in.c.
nulli.col.iij.ꝟſi.et poteſt ſic concludi
de rebus eccle.non alie. ꝛ Dominic⁹
in.c.ij.col.ij.et.iij.eod.ti.lib.vj.ꝛ con
ſequenter ſi vendatur: non eſt loc⁹ re-
tractui: niſi tunc demū cū ipſa here-
ditas venditur.ꝗ proprie ſolo cōſtat.

xxxiij. ¶ Ex iſta lege infertur ꝙ coniunctus
debitoris prefert in emptione pigno
ris cuilibet extraneo: modo venditio
ſit volūtaria: modo neceſſaria: vt.l.
ſi.ff.de priuile.credi. vide Ludo. in.l.
prima.ff.in ius vocati vt eant. colu.
ij.ꝛ in.l.imperatores.ff.de pactis vbi
ponit multa priuilegia cōiūctionis.

¶ Iſti nouem dies dati ad retrahen- xxxiiij
dum: currunt a tempore vēditionis:
ꝛ ſic dies termini computatur in ter-
mino: vt plene dictū eſt ſupra.l.lxiiij.
idem autem diſponebat dicta.l. vij.
de las ventas.lib.v.ordina. et iſtud te
ne quicquid dixerit Montaluus in
preallegata.l. decima tertia.

¶ Nota ex hac lege ꝙ non ſufficit of= xxxv.
ferre pretium vt antea diſponebat. l.
fori.xiij.ſ; oportet cōſignare.idē vult
lex.lxxv.infra.que ſumitur ex.l.acce
ptam. C.de vſuris. vbi vide Bald.
in principio.

¶ Ultra depoſitionem pretij ŏbet re xxxvj.
trahens ſoluere emptori ſumptum ꝛ
expēſas quas in ipſa emptione fecit.
ꝛ tene menti ad hoc iſtam legem. idē
tenebat Albericus in tractatu ſtatu-
toꝝ.q.lxxvij.per.l. intra vtile.§.fi.
ff.de mino.et in.l. ſi in herede.§.j.ff.
de admi.tu.ꝛ.l.pe.in principio.ff.lo=
cati ꝛ in.l.ſi ſeruos.ff.de pigno.actio.
Iſte expenſe non compenſantur cum
fructibus medio tempore perceptis.
glo.in.l.emptor.ff.de rei vendi.Bal.
in.l.diuortio.§. impendia.ff.ſoluto
matrimonio ꝛ in.l. domus de lega.j.
et in.l.ſuper.C.de euictio.Angel⁹ in.
l.quod ſimilia de lega.j. Paul⁹ de ca
ſtro conſilio.xvij.quia cum prima vē
ditio fuerit legitima: ēptor fecit fru=
ctus ſuos: nec tenebatur eos reſtitue
re retrahenti. Tenebitur ergo retra=
hens ad expenſas quas emptor fecit
in habendo inſtrumento vēditionis
a tabellione per generalitatem huius
legis. tenet Bald.in.l. eos.§. ſuper.
C.de vſuris. has expenſas probabit
emptor ſuo iuramēto ſecundū Bal.
in.d.l. domus de legatis.j.

¶ Gabellam quam ſoluit emptor p xxxvij
re empta tenetur ei ſoluere retrahēs
ꝛ ſic videtur ſentire iſta lex ꝙ gabella

eſt ſoluēda per emptorē: vt per Bal. in.l.venditor. §.ſi quid publici.ff.de heredi.vel actione vēdita. Hodie tamē ſoluitur per venditorem vt habetur in quaterno gabellarum.l.ij.preterꝙ in caſibus contentis in.l.cxx.eodem vel quando per pactum ſe obligat emptor: vt hic fuit.

xxxviij ¶ Adde ꝙ tunc demum debetur gabella quando vēditio eſt perfecta: vt plene tradit Montaluus foro legū. lib.iij. titulo delas vendidas. l.ij. in verbo(amas partes) et in.l.tertia. in verbo(deue valer) eod.titu.

xxxix. ¶ Quando vēditio dicatur perfecta: vide gloſ. in.l. neceſſario. §. ſi ita in verbo perfectam.ff. de periculo ⁊ comodo rei ven. Specu.de locato.§.vj. verſi.xciij.et.xcv. vbi dicunt ꝙ facta traditione.

¶ Sicut res vendita: ſtatim eſt tradenda emptori.l. julianus. §.offerri. ff.de actionibus empti.et.l. traditio. C.eod. ſic etiam retrahenti qui precium depoſuit et expenſas gabellam ꝙ ſoluit vt hic. xl.

¶ Antiquitus coniunctus preferebatur extraneo in emenda re a coniuncto.l.nemo in fi.ff.de pactis.l.ad officium.C.comu.diui. aliter diſpoſuit. l.dudum.C.de contrahenda emptio. vbi vide Bald.in. iij. nota.a quibus ſumpte fuerunt preallegate leges regni et iſta.de quo vide Bald. in.l.ij. verſi.tu autem nota.C.comu.rerū alie. et in.l.ij.in fi.verſi.ſed hic occurrit dubiū.C.de reſcin.vendi.facit.l.j. ff. de priui.creditor.cuiꝰ ſupꝛ mētionē fecimus.pro cōplemēto huiꝰ legis: vide pulcrū tractatum de retractu. xlj.

Lex.lxxj.

Quando muchas coſas fueren vendidas por vn precio que ſean de patrimonio/o abolengo que el pariente mas propinco no pueda ſacar la vna y dexar las otras ſino que todas las aya de ſacar/o no ninguna dellas: pero ſi las dichas coſas fueren juntamente vendidas por diuerſos precios en tal caſo pueda el pariente mas propinco ſacar la que de ellas quiſiere faziendo las diligencias ⁊ ſolēnidades enlas dichas leyes del fuero ⁊ ordenamiento contenidas.

j. Quando plures res patrimonij: vel auolēgi pro vno pretio vendūtur: cōiunctus poteſt omnes retrahere. Ratio eſt quia vnica eſt venditio.l.⁊ ſi vno pretio.ff.de actio. empti. Si tñ diuerſa ſunt ꝑcia: retrahet quā maluerit:vel oēs. Hinc.dicimꝰ ꝙ ſi quis plures emit gabellas ꝑ vno precio:de inde lege cōpulſus declarat precium cuiuſlibet in particulari:poterit alius plus offerre pro altera earum vt diſponit lex quaterni.

Lex.lxxij.

Quando la coſa que es de patrimo/o abolengo ſe vendiere fiada que el pariente mas propinco la pueda ſacar por el tanto aſſi miſmo fiada con tanto que dentro delos dichos nueue dias de fianças baſtātes a viſta dela nueſtra juſticia que pagara los marauedis porque aſſi fue vendida al tiempo que el comprador eſtaua obligado.

j. Si res paterna vel auita vēditur ſub fideiuſſione:cōiunctꝰ poteſt illam retrahere: dato fideiuſſore de ſoluendo ad tempus ad quod emptor tenebatur infra nouē dies datos ad retrahēdum. Ratio eſt quia iſte coniunctus ſuccedit in locum emptoris: et ſapit eius naturam.l. parabolani. C.de epiſ.⁊ cleri. c.eccleſia ſancte ma

rie vt lite pen. C. cum tu de vſuris. er
go debet facere ꝛ implere qđ emptoꝛ
pꝛimus erat facturus.
ij. ¶ Nouem dies a tempoꝛe venditio-
nis dantur ad retrahendum rem ven
ditam per coniunctum: vt tradunt le
ges huius regni. quibus elapſis: non
eſt locus retractui. quia limitata cau
ſa limitatum parit effectū. l. in agris
ff. de acqui. rerum domi. vnde natu-
ra termini limitati eſt: ſuum diſpoſi-
tum limitare. l. ſi bonoꝛum. C. qui ad
mitti. et ibi Bald. pꝛimo nota. verba
enim limitādi cauſa poſita. inducūt
terminum limitatum: quem trāſgre-
di non licet. l. qui fundum. ff. de con-
trahē. emptio. l. diffamari. C. de inge
nuis et manu. c. cum in tua de elan.
deſpon. pꝛeſertim ſi limitatur poten-
tia. nam ſera eſt diligētia que poſt ex-
tinctam pꝛouidentiam venit. l. thais.
§. intra. ff. đ ſtatu. lib. Si autem limi-
tatur actus pꝛecedente potentia iam
infixa: veniens poſt terminum ad pꝛi
uilegium conſequendum: non audi-
tur. l. ſcire opoꝛtet. §. cōſequens. ff. de
excu. tu. tradit Dynus inſti. de actio.
§. rurſus. eſt hic textus qui ſic debet
intelligi. Alia ratio aſſignatur per. l.
vij. ti. de las vēdidas. lib. v. oꝛdina.

Lex.lxxiij.

QUando el pariente mas pꝛopinco no quiſiere/o no pudiere ſacar la coſa vendida poꝛ el tanto el pariente mas pꝛopinco ſiguiente en grado la pueda ſacar ꝛ anſi vayan de grado en grado poꝛ todos los parientes dentro del quarto grado con tanto que ſea dentro delos dichos nueue dias y conlas otras diligencias contenidas enla dicha ley del fuero y oꝛdenamiento.

j. PRopinquioꝛe retrahere nolente rem paternam vel auitam venditā: ſeu non valēte: ſeqñs in gradu retrahere poteſt intra qr̄tum gradū exiſtens. ꝛc.

ij. ¶ Intellige de re immobili vere ꝛ pꝛo-
pꝛie: vt in pꝛecedentibus dictum eſt.
non autem de alijs rebus debitis ex
quocūq3 contractu q̄uis rerum ap-
pellatione compꝛehēdantur. l. nomi-
nis et rei. ff. de verbo. obliga. ¶ Item
venit tota hereditas. Bart. in. l. licet.
C. de pactis. iij. nota. ꝛ Bald. vltimo
nota. ¶ Item venit actio et iura. d. l.
rei. ff. de verbo. obliga. Bald. in. l. ex
legato. iij. oppo. C. de legat. ¶ Item
veniūt ſerui. l. omnia. §. cum ita el. j.
ꝛ ibi Bald. de lega. ij. ¶ Item nomi-
na debitoꝛum. Bart. in. l. quintus. §.
argēto. co. j. ff. de au. ꝛ ar. le. Itaq3 ap
pellatione rei in caſu noſtro: intelligi
tur de immobili vt dictū eſt. ſ. l. lxx.
¶ Nota q2 ius retrahēdi eſt redactū iij.
ad inſtar ſucceſſionis: vt pꝛoximioꝛe
nolente vel non valente retrahere: ſe-
quēs in gradu retrahere poſſit: vt in
ſimili dicit. l. peto. §. frater. ff. de lega.
ij. ꝛ ibi Bart. in pꝛincipio. vbi ſi res pꝛo
hibita alienari extra familiam teſta-
toris: alienetur: poteſt per illos de fa
milia oꝛdine ſucceſſiuo retrahi. Sic
in caſu noſtro. quāuis Montaluus
in. d. l. xiij. in. vbo (no la pueda) in pn̄
cipio vſiculo. S3 l3 cōtrariū teneat.
¶ Duobus pꝛoximioꝛibus in eodem iiij.
gradu concurrentibus ad retrahen-
dum intra nouem dies: etiam ſi vnus
pꝛimo: alter poſtea: dicūtur ſimul ve
niſſe: vt ſentit gloſ. et Bart. in. l. mo-
re romano. ff. de ferijs Bald. in Spe.
de dilationibus. vſi. dilatio que aſſi-
gnatur. vnde ambobus dabitur res.
Quāuis alias qui pꝛioꝛ eſt tempoꝛe:

potior eſt iure:vt.l.potior ꝛ.l.qui bal neum.ff.qui potiores in pigno.hab. regula qui prior de reg.iuris lib.vj. Bar.in pma cōſtitutione.C.in prin. §.quibꝰ ſi.col.vſi.nota hic de ordine.

v. ¶ Si proximior intra nouē dies non retrahit: amplius retrahere non poteſt:ꝛ res deſinit eſſe paterna vel auita vt amodo::retrahi nequeat ita tenet Montaluus per bona fundamēta in.l.xiij.prcallegata in parte(de patrimonio)facit.l.pupillus.ff.de acq. heredi.et.l.ſi plures.§.filio.ff.de vulgari.ſub.ꝛ.l.in qbꝰ.C.de ſecun.nup. vbi fundꝰ qui ſemel exiuit a familia: non dicitur amplius familiaris. Sicut dicimꝰ i re dotali que poſtꝗ fuit alienata deſinit eſſe dotalis:quia mutatione perſone:mutat nomen et priuilegium:vt per Bald.in.l.illam.ij. co.in.vſi.Sed reuoco in dubium.C. de collatio.et in.l.ſi auia.C.de dona.

¶ Si tamen intra nouem dies plures res auita vel paterna fuit vendita pluribꝰ.poteſt retrahi a proximiore:quia per huiuſmodi venditiones res nō deſinit eſſe paterna vel auita: etiam ſi per mille tranſeat manus:vt ſentit gl.in.l.ij.in glo.magna in.vbo item quid ſi ille emptor.C.de reſcin. vendi.quia ad quecumqꝫ res trāſeat trāſit cū onere ſuo.l.ſi debitor.C.de diſtrac.pignorum.l.res pignoris.C. de remi.pigno.cum ſimilibus.

¶ Pro complemento trium legum precedētium ꝛ duarum ſequentium: videas pulcrum tractatum de retractu Mathei de aflictis quem habes in volumine tractatuū.lvij.vide etiā alium tractatum de retractu quem habes in volumine tractatuū.lxvj. quos non videram quādo legi.c.con ſtitutus de in integrum reſtitutione: nec cum ſuper his legibus ſcripſi. Rogo videas in quibus multa et ſingularia in hac materia reperies. vij

Lex.lxxiiij.

Qvando concurren en ſacar la coſa vendida por el tanto el pariente mas propinco conel ſeñor del directo dominio/o conel ſuperficiario o conel que tiene parte enella porque era comun prefierase enel dicho retracto el ſeñor del directo dominio y el ſuperficiario:y el que tiene parte enella al pariente mas propinco.

j. Dominus directus et ſuperficiarius preferuntur in retractu: proximiori vēditoris. Itaqꝫ dominus directus prefert in agendo vtili ſpec. de locato.§. ſexto.vſi.hoc et ſequenti.

ij. ¶ Ad intelligentiam premitte qꝫ dominium eſt triplex.directum ꝛ vtile. notat in.l.j.ff.ſi ager vectigalis Bar. in.l.ſi quis.§.differentia..ff.de acqr. poſſe.Bald.in.l.proprietatis.C.de proba.ꝛ in.l.in rebꝰ.C.de iure dotiū. Item quaſi dominium vt per Bart. in.l.minor.§.j.ff.de euictio.et in rubrica.ff.de publiciana.textus in.c.ab bate ſane de re iudi.lib.ſexto.

¶ Dominij appellatione proprie venit directum vt.d.l.j.ff.ſi ager vectigalis:itē directū ꝛ vtile vt per Guill. et Bart.in.l.j.C.de vſufructū.directum conſiſtit in proprietate rei ſecūdum Bald.in.l.pe.C.ſi a nō compe. iudi.dominium vero vtile in vtilitate que ex re percipitur:vt in ſeruitute.l.ſi tibi homo.§.fi.ꝺ leg.j.ꝛ in vſufructu.l.j.§.quod ait.ff.de ſuperficiebus.de vtroqꝫ dominio vide gloſ.in. l.ex legato.C.delegatis.Parū enim differunt in ſubſtantia:vt per Bald. iij

in.l.precibus.col.vij.˅ſi.ſequamur. C.de impu. et alijs ſubſti. Dominiū enim directū facit dominiū proprie: dominiū vtile quaſi dominiū: vt per ſpe.ti.de locato.§.vj.˅ſi.xlv. ¶ Unde ſuperficiarius dr̄ qui habet in feu do vtile dominiū. vt eſt empbitheota.ſcdm Bald.in.l.ij.col.ij.˅ſi.ſecūdo oppono.C.de iure empbi.ꝛ in.c.j.§.j.col.vj.˅ſi.quero ſi habēs plenā ꝓ prietatē de ſucceſſione feudi.et in rubrica.C.de iure empbi.in principio. ˅ſi.cōtract⁹ ſuperficiari⁹. vide Bar. in.l.ſi.ff.de ſuperficieb⁹.ſpe.de locato in principio.col.ij.˅ſi.ſi vero.

iiij. ¶ Ex iſta lege colligitur ꝙ domino directo nolente retrahere rem venditam: poterit eam retrahere coniūct⁹ domini vtilis vēdētis vtilitatē ſuā: et prefertur cōſorti eiuſdē rei vt colligit ex ordine littere.cogita bene ſup hoc.

v. ¶ Collige ſimiliter ex iſta lege ꝙ ſi domin⁹ direct⁹ vēdit dominiū directū: ꝛ ad retrahēdū cōcurrunt dominus vtilis ꝛ coniūctus proximior vēditoris: prefertur dominus vtilis.nā ſicut ſuperficiarius prefertur proximiori vēditoris. ſic quilibet domin⁹ vtilis.quāuis alias nullā videat habere comunionē empbitheota cum domino directo: vt.l. magis puto.§. ſi.cū lege ſequenti.ff.de rebus eorum ꝛ.l.hinc queritur.§.j.ff.de peculio. ſpe. de ferijs. §. quoniam .˅ſi.xxxv. vbi idem dicit de vaſſallo.Itē quāuis empbitheota volēs vendere empbitheoſim: teneatur requirere dominum: vt.l.ij. C. de iure empbitheo.ꝛ.c.poſuit de locato: nō tamē dominus empbitheotā.vt vult Salicetus Iaſſon ꝛ alij in.d.l.ij. Paulus de caſtro in.l. ſed ſi hac.§.patronū. ff. de in ius vo. vnde videtur tenendū quod pri⁹ dixi.

vj. ¶ Lex iſta debet intelligi quādo venditio eſt perfecta omnino ꝑ rei traditionē: vt inſti.de emp.ꝛ ven.§.per traditionē.l.quoties.C.de rei vēdi.Sec⁹ ſi a principio fuit inutilis: vel ex partiū cōſenſu diſſoluta: intra nouē dies nā tunc nō eſt locus retractui vt late decidit Montaluus in.d.l.xiij.in parte(camiar). ˅ſi.et idem dicerem.Ex quo multa poſſunt inferri.

¶ Primo ꝙ ſi aliēat ēpbitheota ēphiteoſim dn̄o irreqſito: ꝛ poſtea eā redimit ꝑ hoc euitat penā caducitatis. ſpe.de locato.§.nūc aliqua.˅ſi.xcvj. Sali.in.l.ſi.col.vltima.C. de iure empbi.Idē ſi empbitheota vendidit domino irrequiſito cū pacto legis commiſſorie vel adiectionis in diem.nā ſi contractus eſt reſolutus in conditionis euentū: empbitheota euitat penā caducitatis.Bald.in.l.ab emptione. ff.de pactis.Unde videtur ꝙ ſi iſta reſolutio fit intra nouē dies datos ad retrahēdū: nō fit loc⁹ retractui. cogita. vij.

¶ Secundo infertur ꝙ ſi ego vendidi rem paternā vel auitā petro: nō tamen tradidi: tu qui eras mihi propinquior volens retrahere pro eodē precio: depoſuiſti preciū intra nouē dies deinde eādē rē alteri vēdidi ꝛ tradidi.ſup q̄ vēditione ſecūda: tu nihil feciſti: nō eſt loc⁹ retratui: q2 ꝑma vēditio ſuper quā te fundas: nō eſt perfecta: immo ſecūda: vt.l.quoties. C. de rei vendi.v.partita.ti.v. l.x. viij.

¶ Unde ſi ſuper prima vēditione habēs partē in re vēdita velet: rē retrahere: ꝛ ſuper ſecūda occurreret proximior vēdentis ille prefertur. Si autē ambo ſup prima: ambo excluderent. Si vero ambo ſup ſecūda: prefertur habēs partē in ea per hanc legem vel dominus directus vel ſuperficiari⁹. Idem videtur ſi proximior ſe fundat ſuper prima venditione et ſequens in gradu ſuper ſecunda: nam prefertur ſequens in gradu. ix.

¶ Limita predicta vt non habeant locū in caſib⁹ in quib⁹ ſecūda venditio nō valeret: ſed prima. quos ponūt doctores in.d.l.quoties.C.de rei vendi. ſignāter Iaſſon.nā in illis habēda eſt cōſideratio ꝑme vēditionis: vt puta ſi x.

ſ

ſecũda fuit ſimulata vel fraudulẽter facta ſcõm Bal. in rub. C. de his que in fraudẽ credi. refert ⁊ ſequit Ange. aretin⁹ in. §. itẽ ſi q̇s in fraudẽ inſti. ð actio. col. xliij. vſi. ⁊ ꝑ cõplemento. ⁊ ibi Jaſſon. col xl. vſi. extra gloſ. ⁊ in. d. l. quoties. col. vij. vſi. nono principalr poſt Albericũ ⁊ Salicetũ ibi. co. x. ꝑpter glo. ij. ibidẽ dũ req̇rit bonã fidẽ in ſecũdo emptore. Ad hoc glo. nota. in. c. ſi tibi abſenti de prebẽ. lib. vj. q̄ loquit de duab⁹ collationib⁹ alicui factis ꝑ bona iura q̄ allegat. q̇b⁹ adde tex. nota. iũcta gl. i. l. i opis. ff. locati.

xj. ¶ Habens jus in edificio: ðz habere partẽ in pretio ⁊ extimatione edificij: nõ in ſuperficie: vt foro legũ lib. iij. ti. de las lauores. l. ix. Ex quo inſertur ꝙ ſi dñs direct⁹ vẽdidit rẽ: habẽs partẽ eius in pretio vel extimatione hedificij: nõ poterit eã retrahere. Unde ſi marit⁹ in ſolo vxoris edificauit vel plãtauit: vxore alienãte nõ poterit retrahere: preſertim ſi cũ licẽtia mariti vendidit. quoniam per eam: videtur approbare venditionem: contra quã venire non poteſt per viam retractus vel alias. Idem econtra ſi in ſolo viri edificium factũ eſt vel planta poſita: nam viro alienante ſeu vendẽte: vxor nõ poterit retrahere: niſi interueniẽte licentia mariti.

Lex.lxxv.

Si alguno vendiere la parte de alguna heredad que tiene comun cõ otro en caſo q̄ ſegun la ley dela partida la pudiera el comunero ſacar por el tanto ſea obligado el que la quiſiere ſacar a conſignar el precio enel tiempo ⁊ termino ⁊ con las diligencias ⁊ ſolẽnidades dela manera q̄ la pudiera ſacar el pariẽte mas propinco quãdo fuera de ſu patrimonio ⁊ abolẽgo de ſuerte q̄ lo contenido enla dicha ley del fuero ⁊ ordenamiento de Nieua y eneſtas nueſtras leyes aya lugar ⁊ ſe platique en caſo que el comunero quiere ſacar la coſa vendida por el tanto.

j. Socius poteſt retrahere rẽ cõmunez intra nouez dies a die venditionis dũmodo ꝑtiũ: conſignet et alia faciat q̄ ꝓpinq̇or vẽditoris rei paterne vel auite facere tenetur. hoc dicit. Concordat cum lege proxima ſupra. ⁊. v. partita. ti. v. l. lv. ſumpte ex. l. j. C. de cõmunium rerum aliena. ¶ Ex quib⁹ ampliatur lex regni preallegata foro legum lib. tertio ti. de las ventas. l. xiij. cum concordantib⁹ vt habeant locum etiam in re non paterna vel auita: ſed alias communi non diuiſa cum effectu certis finibus et demonſtrationibus vel ſignis. nã tunc veritate inſpecta: dicitur vna res non plures: quãuis alias verbo circa cõmoditates inde percipiendas paciſcantur: vel conueniant inter ſe ꝙ vnus colat ad dexteram: alius ad ſiniſtram: vt. l. ſi qui duas. §. ſi quis parte. vſi. plane ⁊. vſi. quod in edibus. ff. cõmunia prediorum. tenet Bald. in. d. l. j. C. cõmuni diui. vſic. iij. nota. facit. l. eos. ff. finiũ regũdoꝝ. Ad idẽ. l. diuiſionis placitũ. ff. de pactis quam allegat Bald. i. l. ſi maior in fine. C. cõmuni diui. Ad idẽ. l. ſciendum. §. ſi fundũ. ff. qui ſatiſda. cog. quã allegat Bald. in. l. j. C. cõmunia vtriuſq; iudicij. Ad idem. l. inter oẽs. C. familie herciſ. ⁊. l. diuiſione ⁊ ibi Bal. eod. ti. ⁊. l. j. cũ glo. C. cõmu. vtriuſq; iudicij.

¶ Si duo haberẽt duas poſſeſſiones cõmunes: ⁊ cõuenirũt int̄ ſe ꝙ vn⁹ habeat ſibi vnã alẽ aliã: ⁊ ſic eas diuiſim poſſidẽt: iſta eſt realis diuiſio. Unde ij.

amodo: non dicentur res cõmunes: vt ſi vendantur: et alter eorum tanq̃ ſocius voluerit retrahere: non poterit. ſed proximior vendentis ſic.

iij. ¶ Si tamen res cõmunis nunq̃ fuit diuiſa: etiam ſi milies vendatur poterit ſocius illam retrahere ab vltimo emptore: vt vult gloſ. magna in. §. ſi. item quid ſi iſte emptor. C. de reſcin. vẽdi. in. l. ij. Ad hoc. l. j. C. cõmuni diui. vbi quilibet emptor: incipit eſſe cõſors. Unde nũq̃ deſinit eſſe cõmunis.

¶ Secus eſt in re paterna vel auita. nam poſtq̃ ſemel fuit vendita extra familiam: jam deſinit eſſe paterna vł auita. Unde amodo non poterit eam retrahere proximior primi venditoris. et conſequenter patet differentia inter ſocium et propinquum. quãuis iſta lex videatur eos equiparare. iiij.

¶ Dicitur ſocius vel conſors habẽs vnam: vel plures res in communi cum alio. l. nihil et ibi Bartho. ff. cõmuni diui. v.

Lex.lxxvj.

Mandamos que a ninguno den nueſtras juſticias por enemigo en rebeldia ſin prouança legitima y paſſados tres meſes a lo menos deſpues dela condenacion ⁊ q̃ ſea pedido por el acuſador ⁊ ſi de otra manera lo dieren que ſea en ſi ninguna la ſentencia que ſobre ello ſe diere enlo que toca a darlo por enemigo.

j. No intelligẽtia huius legis premitte q̧ lex fori leguʒ. ti. delos homezillos. l. iiij. ⁊ li. viij. ordi. eod. ti. l. j. iij. et. iiij. dicũt q̧ ille qui fuit datus ꝓ inimico alicui: poteſt impune ab eo occidi. Superuenit poſtea lex ſtilli. xlviij. in fine que diſponit q̧ ſi aliquis accuſatur de homicidio: et in accuſatione petitur q̧ detur pro inimico accuſatoris: probato homicidio: judex debet illud facere. Hoc temperat iſta lex vt procedat dummodo probatio fuerit legitima: et hoc fuerit per accuſatorem petitum: et elapſi fuerint tres menſes a tempore condemnationis ſuper homicidio. etiam ſi hoc non fuerit petitum in accuſatione: ſʒ poſt condenationem.

ij. ¶ Ex quo infertur q̧ licet alias accuſatus de crimine cõtumax: poteſt cõdemnari de crimine: ſi talis precedat informatio propter quam poſſet accuſatus torqueri: vt diſponit pragmatica ſanctio huius regni que reperitur in libro pragmaticarꝫ fo. ccxxxvj. Ut puta ſi interuenit ſemiplena probatio: vt per gloſ. ⁊ doctores in. l. j. C. de aſſeſſoribus. Bart. ⁊ alij in. l. ſi qs ingraui. ff. ad ſilenianũ. Per hãc tñ informationẽ vel ſemiplenã ꝓbationẽ: nõ dabit accuſatori ꝓ inimico: niſi interueniat plena ⁊ integra probatio de homicidio per iſtam legem.

¶ Probatio legitima dr̃ illa que fit ꝑ duos teſtes de viſu omni exceptione maiores. c. quoties de teſti. ⁊ bone fame. c. epiſcopus in ſinodo. xxxv. q. vj. c. preterea. §. j. de teſtibus. co. c. cũ in tua deſpõſali. infames enim ⁊ criminoſi: non ſunt legitimi teſtes in criminibus. c. qui ſine. c. poſtulatus. §. porro in ſi. iij. q. vij. c. multi. j. q. j. videas legem regni foro legum ti. delas teſtimonias. l. iij. in principio. Item debẽt eſſe teſtes maiores viginti annis. iij.

¶ Quid autem ſi interueniant preſumptiones / ad condempnationem ſufficientes: de quibus in. c. afferte de preſumptionibus. An dicetur legitima probatio: vt ſit locus diſpoſitioni huius legis? cogitabis. iiij.

Por el delicto que el marido/o la muger cometiere aun que ſea de heregia/o de otra qualquier calidad no pierda el vno por el delicto del otro ſus bienes:ni la mitad delas ganancias auidas durante el matrimonio:τ mandamos que ſean auidos por bienes de ganancia todo lo multiplicado durante el matrimonio faſta que por el tal delicto los bienes de qualquier dellos ſean declarados por ſentẽcia aun que el delicto ſea de tal calidad que imponga la pena ipſo iure.

j. Propter delictum mariti: vxor non ꝑdit medietatem bonorũ que fuerunt acquiſita conſtante matrimõio: nec econuerſo. Sup editione huius legis:ego multum inſteti:quoniã ſemper mihi viſuʒ eſt hoc iuſtum:τ multo ante legis editionẽ hoc tenui et ꝑticari feci in cauſa vxoris cuiuſdã Roderici de carriõ hortorũ cultoris: vt plene ſcripſi in.c.per vr̃as ꝺ dona.int viꝝ τ vxo.col.ccclviij. vſ. ꝑdicta ſũt intelligẽda videas ꝑ te.

ij. ¶ Ratio hui⁹ deciſionis eſt: quia delicta ſuos debent tenere auctores vt plene dixi in tractatu ꝺ regno nauarre parte.v.§.vj.in ꝑicipio vnde delictũ vni⁹: nõ nocet alteri ẽt ex ꝑcepto teſtatoris ſ̃m Bald.in.l.pater famil. ff.de heredi.inſti.ꝑ illũ tex. ¶ Itẽ delictũ vni⁹ frĩs nõ nocet alteri frĩ in portione innocẽtis ſcd̃m Bald.in.l.cũ ꝙ col.iij.C.de fideico. Itẽ delictũ vnius de vniuerſitate:nõ nocet alijs Bart. in.l.ſed τ ſi hac.§.q̃ manumittiꝛ.ff.ꝺ in ius vo. ¶ Itẽ delictũ prelati:nõ nocet eccleſie.c.ſi epiſcopũ.§.fi.xvj.q.vj Bald.in.l.meminerint.C.vnde vi.ꝺ quo nota.in.l.iubem⁹.C.de ſacroſã. eccle.Bald.in ꝑludijs feudoꝝ fi.col. τ in.c.j.qualiter domin⁹ ꝓprie ꝑuetꝛ. τ in regula delictũ de reg.iur.lib.vj.

¶ Intellige ꝙ nocet eccleſie dũ viuit nõ poſt vt nota.i.c.verũ de foro cõpe. ꝓbatꝛ in.c.dilect⁹ de capellis mo. notatꝛ per Abb.poſt alios.in.c.cũ veniſſent ꝺ iſti.vbi fecit magnã additionẽ. iij.

¶ Itẽ delictũ patris nõ nocet filio vt. C.ne fili⁹ ꝓ patre ꝑ totũ vnde publicatis bonis patris:nõ publicatꝛ legitima filioꝝ.l.cũ ratio.ff.de bonis dãna. auth ẽ.bona dãnatoꝝ.C.eod.nota.in c.raynũci⁹ de teſta. ¶ Hinc eſt ꝙ ſi ꝓpter hereſim patris ei⁹ bona cõfiſcãtꝛ filij nõ priuãtur ſua legitima.l.manicheos.l.quicũq₃.C.de here.τ.vij.par ti.ti.xxvj.l.iij.q̃ iura hodie corriguntꝛ per.c.cũ ſecũdũ leges ꝺ hereti.lib.vj. Cui ſtandũ eſt.cũ ſit crimen mere eccleſiaſticũ.c.vt inquiſitionis.§.prohibemus eod.ti.tradit Abbas in.c.j.de offi.ordi. ¶ Unũ tamẽ eſt ꝙ is qui talia bona habet.ſ.dñs tẽporalis:tenetꝛ filios alere τ filias dotare:vt plene dixi in.c.per veſtras de dona.inter viꝝ τ vxorem col.ccclxi.vſ.ex quo. iiij.

Lex.lxxviij.

La muger durãte el matrimonio por delicto pueda ꝑder en ꝑte o en todos ſus bienes dotales/o de ganãcia/o de otra q̃lquier qualidad que ſean.

j. Mulier coniugata: propter ꝺlictũ poteſt perdere bona dotalia vl̃ cõſtãte matrimonio acq̃ſita vel alia: in totũ vl̃ in parte: vt puta ꝓpter crimẽ leſe maieſtatis:vis publice:parricidij:beneficij:et ſiccarij. his quinq₃ caſibus:vxor perdit dotẽ vt.l.quinq₃ legib⁹.ff.de bõis dãna. Adde textũ propter hereſim.c.decreuit de here. lib.vj. Intellige ꝑdicta:niſi pactũ ꝺlu

cranda dote eſſet factum inter maritum et vxorem vt per gloſ.et Barth. in dicta.l. quinqꝫ legibus. Ad hoc.l. dos.§.a reo.ff.de jure fiſci tenet Ancharra.in.d.c.decreuit.

ij. ¶ Et ita quãuis dos detur marito p̃ alimentanda vxore.l.pro oneribus.C.de jure dotium.c.ſalubriter de vſuris: nihilominus tamen ſtatim lata ſententia contra vxorem: auffertur dos marito in caſib⁹ p̃dictis: vt vult Bartho.et alij in.d.l.quinqꝫ legib⁹. Ancharran⁹ ⁊ alij in.d.c.decreuit Alberic⁹.iij.ptc ſtatutoꝝ.q.iiij.v.⁊.vj.

¶ Ex iſtis etiam infertur ꝙ dos filie in preiudicium patris poteſt publicari: authẽ.qui contra.C.de inceſtis nuptijs tradũt doctores in.l.ſi finita.§.ſi de vectigalib⁹.ff.d̃ dãno infecto. iij.

¶ An autẽ marit⁹ teneat alere vxorẽ quando auffert ſibi dos p̃pter vxoris delictum.videas que ſcripſi ſup̃.l.x. iiij.

Lex.lxxix.

Ordenamos ⁊ mãdamos que las leyes deſtos nueſtros reynos que diſponen que los fijos dalgo ⁊ otras perſonas por deuda no puedã ſer preſos que no ayan lugar ni ſe platiquen: ſi la tal deuda deſcẽdiere de delicto/o caſi delicto antes mãdamos que por las dichas deudas eſten preſos como ſino fueſſen fijos dalgo/ o exemptos.

j. Generoſi ⁊ alij qui p̃pter debita ſecundum jura antiqua carcerari non poterãt: hodie carcerantur propter debita que deſcẽdunt ex delicto vel quaſi delicto. Emanauit ad declarationem et limitationem legũ regni.de quibus lib.iiij.ordi.ti.delos hijos dalgo.l.iiij v. vide ſup̃.l.lxxij.

ij. ¶ Unde ſi quis depoſitum negat: vel eo vtitur contra deponentis voluntatem: furtum cõmittit: ⁊ infamiam incurrit.l.qui depoſitum.C.depoſiti.c.j.eod.ti.Idem d̃ pignore.l.ſi pignore.ff.de furtis matheſelanus ſingulari.lxj.Sed his caſib⁹ delictum deſcendit ex debito non debitum ex delicto.ideo nõ recte poſſet praticari iſta lex in his caſibus. ¶ Rectius dici poterit quando pena pecuniaria ponitur pro delicto: vt in caſu.l.ij.ti.delas iniurias lib.viij.ordi.illa enim pena deſcendit ex delicto: ⁊ cum veniat applicãda fiſco: d̃r criminalis.l.agraria ⁊ ibi Bart.⁊ alij.ff.de termino amoto.tradiẽ p̃ Abb.in rub.de judicijs.

¶ Delictum et crimen quomodo differant vide gloſ.in.l.prima.C.ſi aduerſus delictũ.Jo.an.in regula peccatum de regu.juris.lib.vj. iij.

Lex.lxxx.

El marido no pueda acuſar d̃ adulterio a vno d̃los adulteros ſeyẽdo biuos mas que a ambos adultero ⁊ adultera los aya de acuſar/ o a ninguno.

j. Maritus non põt accuſare vxorẽ d̃ adulterio niſi etiã adulteꝝ accuſet ⁊ ecõuerſo: ſi ambo ſũt viui. Corrigit.l.ij.ti.d̃los adul.li.viij.or.

ij. ¶ Uxor licet poſſit agere contra maritũ adulterum ad ſeparationẽ tori.c.gaudem⁹.c.ex litteris de diuortijs: quia non ad imparia judicantur maritus et vxor.c.pen.et vlti.de adulte. criminaliter tamen accuſare nõ põt.vij.parti.ti.xvij.l.j.vide glo.in.l.j.C.de adulterijs et ibi doctores.

¶ Uxor adultera ⁊ adulter nõ poſſũt in codẽ libello accuſari.l.ſi maritus. iij.

§.fi. ⁊.l.nihil intereſt et.l.vim paſſaz. ff.de adulterijs. Sed iſta lex videtur contrarium ſentire cum dicit (ambos.) Sicut dicimus ꝙ debet maritus vtrūqꝫ in ꝯtincti occidere vno ictu ſi poteſt: vel saltē vno impetu ⁊ equali ita aduerſus vtrumqꝫ ſumpta.l.qđ lege.§.quod ait.ff. de adul.

Lex.lxxxj.

SJ alguna muger eſtando con alguno caſada/ ó deſpoſada por palabras de preſente en faz dela ſancta madre yglesia cōmetiere adulterio que aun que ſe diga ⁊ prueue por algunas cauſas ⁊ razones que el dicho matrimonio fue ninguno ora por ſer parientes en conſanguinidad/ o afinidad dentro del quarto grado ora porque qualquiera dellos ſea obligado antes a otro matrimonio/o aya fecho voto de caſtidad/o de entrar en religion/o por otra coſa alguna pues ya por ellos no quedo de hazer lo que no deuian que por eſto no ſe eſcuſen a que el marido pueda acuſar de adulterio: aſſi ala muger como al adultero como ſi el matrimonio fueſſe verdadero: ⁊ mādamos que eneſtos tales que aſſi auemos por adulteros y en ſus bienes. Se eſecute lo contenido en la Ley del fuero de las leyes que fabla cerca de los que cometen delicto de adulterio.

j. Xor putatiua accuſat ď adulterio: ⁊ perdit dotez et alia bona que ſecūduz leges antiquas perdebat vxor legitima. foro legum libro tertio titulo. delos adulterios. l. prima et per Paulum de caſtro conſilio.cxix. reprobata gloſ. in.l. conſenſu. C. de repudijs in parte ſibi habere. Vſic. Item quid dices. Multa de vxore putatiua ego ſcripſi in rubrica de dona. inter virū ⁊ vxo.col.

ij. ¶ Quid autem ſi vxor non eſt adulterata: ſed tantum prebuit oſculum extraneo libidinis cauſa: qua pena punitur? vide gloſ.nota. in.l.j. ff. de varijs et extraordi. crimi. Bald.in. l.ſi quis non dicam rapere.col.ſecunda. C. de epiſcopis et clericis. vide que ſcripſi ſupra. l.lij.plenius in.c.per veſtras de donationibus inter virum et vxorem col.

iij. ¶ Pena adulterij per leges regni punitur ſeptima partita ti. xvij.l.xiij.et foro legum titulo de los adulterios. libro.viij.ordina.

¶ Vxor etiam putatiua lucratur donationem propter nuptias propter mariti adulterium. authentico vt liceat matri et auie. §. ſi de adulterio. collatione. viij et.c.primo vt lite pen. et ibi gloſ.j. et Abbas et alij in principio.textus cum gloſ. in.c. chriſtiana religio. xxij. q. v. et ibi doctores. Intellige ſi non habent filios: vt ibi et.l. ſecunda titulo delos adulterios in fine foro legū ⁊.l.ij.eod. ti.lib. viij.ord. Adde.l.ſi vxor. ff.ď adul.q̃ dicit ꝙ nec ſpē matrimonij violare lz facit.c.plerumqꝫ de donationibus inter virum et vxorem ſcripſi plene in repetitione rubrice eodem titulo. iiij.

¶ Pondera legem iſtam que requirit ꝙ matrimonium ſit contractum in facie eccleſie: ideſt ſeruata ſolemnitate de qua in.c.cū inhibitio de clan. deſpon. et tenent Innocen.et Hoſti. in.c.ex tenore qui filij ſunt legitimi ⁊ ibi Abbas poſt alios. vnde videtur ꝙ ſponſus volens accuſare ſponſam de adulterio deberet ante omnia probare ꝙ in facie eccleſie contraxit matri- v.

moniũ: cũ ſit qualitas que tribuit ius cogita ⁊ facit: l. xlix. ſupra eodem.

Lex.lxxxij.

El marido que matare por ſu propia auctoridad al adultero ⁊ ala adultera aun que los tome infraganti delicto y ſea juſtamente fecha la muerte no gane la dote ni los bienes del que matare ſaluo ſi los matare/o condenare por auctoridad de nueſtra juſticia q̃ en tal caſo mãdamos q̃ ſe guarde la ley del fuero delas leyes q̃ eneſte caſo diſponen.

j. Maritus vxorem adulteram et adulterum occidens: non lucratur dotẽ: nec alia bona vxoris: niſi hoc auctoritate judicis fecerit.

Declarat et limitat jura antiqua. C. de adulte. l. gracus ſeptima partita. titu. xvij. l. xiij. foro legum titulo delos adulterios. l. j. ij. ⁊ lib. viij. ordina. eod. ti. l. ij. Hãc oppinionẽ ego alias ante hui⁹ legis edictionẽ tenui in ru. de dona. inter virũ ⁊ vxo. co. ccccxiiij. vſi. ⁊ videtur de mẽte cini. vbi plura cumulaui. ⁊ placuit iſta oppinio regis cõſiliarijs quãdo ſuper cõdẽdis legibus thaurinis intendebamus.

Lex.lxxxiij.

Quando ſe prouare que algun teſtigo depuſo falſamẽte cõtra algũa perſona/o perſonas en alguna cauſa criminal enla qual ſino ſe aueriguaſſe ſu dicho ſer falſo aquel/o aquellos contra quien depuſo mereſcia pena de muerte/o otra pena corporal que al tal teſtigo aueriguando ſe como fue falſo le ſea dada la miſma pena en ſu perſona ⁊ bienes como ſe le deuiera dar a aq̃l o a aq̃llos cõtra quiẽ d̃puſo ſeyẽdo ſu dicho verdadero caſo que en aquellos contra quien depuſo no ſe execute la tal pena pues por el no quedo de dar gela. Lo qual mandamos que ſe guarde y execute en todos los delictos de qualquier calidad que ſean y enlas otras cauſas criminales ⁊ ciuiles mandamos que contra los teſtigos que depuſieren falſamente ſe guarden y executen las leyes de nueſtros reynos que ſobre ello diſponen.

j. Teſtis falſus in cauſa criminali: punitur eadẽ pena qua reus veniret puniendus ſi verũ dixiſſet. In alijs vero cauſis criminalibus: vel ciuilibus: ſeruentur leges regni foro legum titulo delos falſarios. l. iij. et lib. viij. ordina. eod. ti. l. prima ⁊. ij. de hoc in. c. j. de crimine falſi plenilſime per Angelum de aretio in tractatu maleficiorum in verbo falſario.

¶ falſitatis modos ponit Bart. poſt gloſ. in. l. ſi ex falſis. C. de tranſactio. et in. l. diuus. ff. de re judicata. Salicetus poſt gloſ. in. l. querellam. C. de falſis. Spec. de aduo. §. ix. vſi. item ſit caut⁹. ⁊ de reſcripti p̃ſentatiõe. §. iij. ij.

¶ falſitas teſtium probatur vt Specu. de teſte. §. j. vſic. ſed qualiter et de probationibus. §. finali. vſi. in ſumma et ſequenti. iij.

¶ falſitas teſtium deprehẽditur pluribus modis: quia mendacium dixit aut veritatem occultauit. d. c. j. de crimine falſi. c. qualiter ⁊ quando. ij. ſe iiij.

debet igitur de accuſa. c. quiſquis.
xj.q.iij.authentico de inſtru.cautella
in principio. collatione ſexta. l. quid
ſit falſum.ff. de falſis.Spe. de aduo.
§.ix.vſi.item ſit cautus de executore.
vſi.ſed queritur. vide bonum textū
in. c. inter dilectos de fide inſtrumē.
⁊ Pau.de caſtro conſilio. cxlix.

v. ¶ Falſus teſtis dicitur qui veritatem
ommittit:vel qui ex dolo loquit obſcure:
vt per Barth.in.l. ea que.ff.de
contrahenda emptione et in.l.preſbiteri.
C.de epiſcopis et clericis Bald.
ibi col.j.vſi.ex predictis ⁊ in.l.nullū.
ij.nota.C.de teſtibus et in.c.primo ſi
inter dominū ⁊ vaſſallum lis oriatur
Angelus in authentico de teſtibus in
prin.colſ.vij.Bald.in.l.pſcriptiōe in
fine et ibi plene per alios.C. ſi contra
jus vel vtili pu.

vj. ¶ Teſtis vacillans punitur pena fal
ſi.c.teſtimonium prima.q. iiij. Bal.
in dicta.l.nullum.C.de teſtibus. An
gelus in dicto tractatu maleficiorum
in verbo falſario.col.

vij. ¶ Si teſtis deponit ambigue ita ꝙ
poteſt refferri ad verum et falſum:
interpretari debet vt verum dixerit
non falſum. ſecundum Bald. in. l.j.
C. de ſacroſanctis eccleſijs et in.l.er-
rore.C.de teſta. Bartho. in.l. gerit.
col.v.ff.de acquir.heredi.

viij. ¶ Falſitas tripliciter dicitur. largiſſi
me quando dicitur non verum:dolo
vel ſine dolo.l.ſi is qui.§.vtrum.ff.de
reb9 dubijs. Item large omnis mu
tatio veritatis ex dolo.authentico de
inſtru.cau.et fide collati. ſexta. ¶ Itē
ſtricte ex aliquo capite legis cornelie
de falſis.l.quid ſit falſum.ff. de falſis
et ibi Bartho.Salicetus in.l.nec exē
plum.C. eodem titulo.

ix. ¶ Falſitatis capita numerantur per
Azonem in ſuma ti. de crimi. falſi.q.
ſecunda per Salice. in rubrica.C.eo-
dem Bartho . in dicta lege quid ſit
falſum.ff.de fal.

x. ¶ Falſus teſtis qui nemini preiudi-
cat:non eſt puniendus.l.damus ⁊ ibi
Cynus Bartho. et alij poſt gloſ. C.
de falſis Ange. de aretio in tractatu
de maleficijs in verbo falſario col.iij.
Bald.et Salicetus in.l.qui ſepulcra.
C.de ſepulcro violato. Paulus de ca
ſtro conſilio. cxlix. Intellige de pena
ordinaria falſi teſtis. bene tamen ex-
traordinaria:vt per Cynum et alios
in.l.j.C.de ſepulcro violato.

¶ Aduerte quia iſta lex loquitur de xj.
delicto propter quod venit imponen
da pena mortis et ſic in delictis gra-
uibus in quibus venit pena corporis
afflictiua.In his ergo delictis:venit
teſtis puniēdus eadem pena qua re9
puniretur.Sumitur hec lex ex.l.j.ff.
de ſicarijs.⁊ traditur per Bald.in di
cta.l.preſbiteri. ij.col. vſi. extra quia
materia.C.de epiſcopis et clericis et
in.c. primo de pace tenenda et jura-
mento firmanda. §. iniuria in fine li-
bro feudorum.vbi hec intelligit quā
dodoloſe hoc fecit. idem Bald. in. l.
ij.C.de rebus creditis.alias punitur
extraordinarie : vt paulo ante dixi.
habetur in Specu.de teſte.§.primo.
vſi.ſed nūquid judex.falſitatis enim
crimen.attrocius eſt ꝙ homicidium
vel beneficium vel adulterium ſecun
dum Angelum in authenti. de nup-
tijs . §. minores collatione quarta.
Cōmitti quidem non poteſt ſine do-
lo.l.nec exemplum.C. de falſis. Un-
de valet libellus contra falſarium:
quāuis de dolo mentionē non faciat
vt ibi per Salicetum.

¶ Uoluntas falſitatis cōmittende : xij.
habetur pro facto: vt plene traditur
in.l. ſi quis non dicam rapere.C. de
epiſcopis et clericis et in. l. is qui cū
telo.C.ad.l.cor.de ſi.canonizata in.c.ſi
quis cum telo de peni. diſtin. j. gloſ.
in.c.j.de eo qui mitti.in po. cauſa rei
ſeruande. Saltem vt puniatur pena
extraordinaria:vt vult gloſ.in.l.j. in
principio et.§. finali. ff. de extraordi.
cri.⁊ l. l.ſi fugitiui.C. de ſeruis fugi.

Paulus de Caſtro conſilio. cxlix.
xliij. ¶ Teſtis falſus punitur etiam ſi ci⁹ dictum non valeat quia non jurauit vel alias. Barth. in. l. ſi quis legatū. ff. de falſis. Bald. Angelus et Salicetus in. l. j. C. de ſepulcro violato ali ter loquuntur. ... cus in. ... in cō tra d̄ ꝓba. in ꝑte teſtiū depoſitiones. co. xix. vſ. ſolet i teſtiū materiā. Ange. de aretio. in tractatu malefi. ... in v̄bo falſario. col. iiij. Bald. in. l. jusiurandum in fine. C. de teſti.

¶ Finis

Caſo que los dichos Rey y Reyna mis ſeñores padres viēdo que tanto cumplia al bien deſtos mis reynos y ſubditos de ellos teniā acordado de mandar publicar las dichas leyes pero a cauſa de ab ſencia del dicho ſeñor rey mi padre deſtos reynos de Caſtilla ꝛ deſ pues por la dolencia ꝛ muerte de la Reyna mi ſeñora madre que aya ſanta gloria no ouo lugar dſe publicar como eſtaua por ellos acordado y agora los procuradores de cortes que eneſta ciudad de Toro ſe juntaron a me jurar por reyna ꝛ ſeñora deſtos reynos me ſuplicaron que pues tantas vezes por ſu parte a los dichos Rey ꝛ Reyna mis ſeñores les auia ſido ſuplicado que eneſto mandaſen proueer ꝛ las dichas leyes eſtauan con mucha diligencia fechas ꝛ ordenadas ꝛ por los dichos Rey ꝛ Reyna mis ſeñores viſtas ꝛ acordadas de manera que nō faltaua ſino la publicacion dellas que conſiderando quāto prouecho a eſtos mis reynos deſto vernia ꝗ por les fazer ſeñalada merced touieſſe por bien de mandar publicar las ꝛ guardar las como ſi por el dicho Rey ꝛ Reyna mis ſeñores fueran publicadas/o como la mi merced fueſſe.

Porque la guarda deſtas dichas leyes pareſce ſer muy cumplidero al ſeruicio de dios ꝛ mio ꝛ a la buena adminiſtracion y execucion de la juſticia ꝛ al bien ꝛ pro comun deſtos mis reynos ꝛ ſeñorios mā do por eſte quaderno deſtas leyes/o por ſu traſlado ſignado de eſcriuano publico al principe don Carlos mi muy caro ꝛ amado fijo ꝛ a los infantes/duques: condes: marqueſes: perlados: ꝛ ricos omes: ꝛ maeſtres de las ordenes ꝛ a los del mi conſejo ꝛ oydores de las mis audiencias ꝛ alcaldes ꝛ otras juſticias ꝛ officiales de la mi caſa ꝛ corte ꝛ chancillerias ꝛ a los comendadores ꝛ ſubcomēdadores ꝛ alcaydes dlos caſtillos ꝛ caſas fuertes ꝛ llanas ꝛ a los mis adelātados ꝛ cōcejos y ꝑſonas ꝛ juſticias regidores caualleros y eſcuderos officiales ꝛ omes buenos de todas qualeſquier ciudades ꝛ villas ꝛ lugares de los mis reynos ꝛ ſeñorios ꝛ a todos mis ſubditos ꝛ naturales de qualquier ley eſtado ꝛ condicion que ſean a quien lo contenido en las dichas leyes/o qualquier dellas atañe/o atañer puede/o a qualquier dellos que vean las dichas leyes de ſuſo incorporadas: ꝛ cada vna dellas y en los pleytos ꝛ cauſas que de aqui adelante de nueuo ſe mouieren y eſcomençaren guarden ꝛ cumplan y executen ꝛ las fagan guardar ꝛ cumplir y executar en todo ꝛ por todo ſegun que en ellas y en cada vna dellas ſe cōtiene como leyes generales de eſtos mis reynos ꝛ los dichos juezes juzguen por ellas. E los vnos ni los otros nō vayan/ni paſſen ni conſientan yr ni paſſar contra el thenor ꝛ forma dellas en algun tiē po: ni por alguna manera: ſo pena de la mi merced ꝛ de las penas en las dichas leyes contenidas ꝛ deſto mande dar eſta mi carta ꝛ quaderno de leyes firmada del nombre del Rey mi ſeñor ꝛ padre adminiſtrador ꝛ gouernador de eſtos mis reynos ꝛ ſeñorios: ꝛ ſellado con el ſello del Rey ꝛ Reyna mis ſeñores padre ꝛ madre porque a la ſazon no eſtaua fecho el ſello de mis armas ꝛ mando

is Compl...

que ſea apreg[illegible] ucamente y enla mi corte ⁊ que dende en adelante ſe guarden ⁊ alleguen por leyes generales de mis reynos: ⁊ mando alas dichas mis juſticias ⁊ a cada vna dellas en ſus logares ⁊ juriſdiciones que luego las fagan pregonar publicamente por ante eſcriuano por las plaças ⁊ mercados ⁊ otros lugares acoſtumbrados. E mando alos del mi conſejo que den ⁊ librē mis [illegible]artas ⁊ ſobre cartas deſte quaderno de leyes para las ciudades ⁊ villas ⁊ [illegible]es de mis reynos ⁊ ſeñorios donde vieren que cumple ⁊ fuere neceſſario [illegible]nos ni los otros no fagades ni fagan ende al por alguna manera: ſo pe[illegible]a dela mi merced ⁊ de diez mil marauedis para la mi camara a cada vno por [illegible]n fincare delo aſſi fazer ⁊ cumplir: ⁊ mando al ome que vos eſta mi carta moſtrare que vos emplaze que parezcades ante mi enla mi corte del dia q̄ vos emplazare faſta quinze dias primeros ſiguientes: ⁊ mando ſo la dicha pena a qualquier eſcriuano publico que para ello fuere llamado que de ende al que vos la moſtrare teſtimonio ſignado con ſu ſigno: porque yo ſepa en como ſe cū ple mi mandado. Dada enla ciudad de Toro a ſiete dias del mes de Março. Año del naſcimiento de nueſtro ſaluador jeſu Chriſto de mil ⁊ quinientos ⁊ cinco años. Yo el Rey. yo Gaſpar de gricio ſecretario dela Reyna nueſtra ſe- ñora las fize eſcreuir por mandado del ſeñor Rey ſu padre adminiſtrador ⁊ go- uernador deſtos ſus reynos. Joānes epiſcopus Cordubenſis. Licenciatus ça- pata. ferdinandus tello licenciatus. Licenciatus morica. Doctor caruajal. Li- cenciatus de ſanctiago regiſtrada. chanciller.

¶ Laus deo.

¶ Explicit famoſum comentum ſuper legibus

Thauri editum ab inſigni ⁊ erudittiſſimo doctore. Johanne lupe de Pa- lacios rubios qui earum legum editioni vnus a regis conſilio in- terfuit. Impreſſum in florentiſſima Salmanticenſi acade- mia expenſis Johānis de junta calcographi inſi- gnis. Anno virginei partus. Mileſimo quingenteſſimo quadrageſimo ſe- cundo. Die ſexto men ſis Octobris.

✠

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google